

New Testament

Laro Language

Laro - Bible - New Testament

Mätä	3	
Murkuj	77	
Luka	124	
Yuwana	204	
Yiiru	263	
Rumiya	337	
1 Küründüj	369	
2 Küründüj	400	
Galatiya	420	
Abijuj	431	
Bilipä	443	
Külüji	451	
1 Täjlänüki	458	
2 Täjlänüki	465	
1 Timijawuj	469	
2 Timijawuj	478	
Titüj	484	
Bilimün	488	
Ngwibrü	490	
Yagub	514	
1 Butruj	522	
2 Butruj	531	
1 Yuwana	537	
2 Yuwana	546	
3 Yuwana	548	
Yäwüdä	550	
'Täälü	553	

Laro - Bible - New Testament

Mätä

Mätä 1

Dimoo'ra didi ngwügüürnä ngwudi Yicu

(Luka 3.23–28)

- ¹Dimoo'ra didi ngwügüürnä ngwudi Yicu Kirictu giji gidi Däwüd gwuru giji gidi Äbräyim.
- ²Äbräyim gwanni gwülingiti Ijaaging na Ijaag gwanni gwülingiti Yagubing na Yagub gwanni gwülingiti Yäwüdängä je ngwenggen ngwe.
- ³Na Yäwüdä gwanni gwülingiti Parijing na Jera ndi nanni gwani Tamar na Parij gwanni gwülingiti Ajiruning. Na Ajirun gwanni gwülingiti Raming
- ⁴na Ram gwanni gwülingiti Aminadabing na Aminadab gwanni gwülingiti Najuning, na Najun gwanni gwülingiti Jalimuning
- ⁵na Jalimun gwanni gwülingiti Buwajing nanni gwüngün gwani Riyab na Buwaj gwanni gwülingiti Obeding nanni gwüngün gwani Räuüj na Obed gwanni gwülingiti Yicing
- ⁶na Yici gwanni gwülingiti Däwüding gwuru deleny. Na deleny dani Däwüd gwanni gwülingiti Jilimaning nanni gwüngün gwäginä gwerre kur gani Uriya.
- ⁷Na Jiliman gwanni gwülingiti Rabaaming na Rabaam gwanni gwülingiti Äbiyäng na Äbiyä gwanni gwülingiti Ajang.
- ⁸Na Aja gwanni gwülingiti Yüjöpäd. Na Yüjöpäd gwanni gwülingiti Yuraming na Yuram gwanni gwülingiti Yüjiyäng
- ⁹na Yüjiyā gwanni gwülingiti Yujaming na Yujam gwanni gwülingiti Aajing na Aaj gwanni gwülingiti Äjäkiyäng.
- ¹⁰Na Äjäkiyā gwanni gwülingiti Manajing na Manaji gwanni gwülingiti Amuning na Amun gwanni gwülingiti Yojoyang.
- ¹¹Na Yojoya gwanni gwülingiti Yukinayang gwenggen gwe gaji ganni gima je ge güwän gegen apada ken gani Babil.
- ¹²Na anni ma aar ji ken gani Babil, a Yukinaya lengeta Jälätiling na Jälätil gwanni gwülingiti Jirubabiling.
- ¹³Na Jirubabil gwanni gwülingiti Äbiyüding na Äbiyüd gwanni gwülingiti Aliyakiming na Aliyakim gwülingiti Ajuring.

¹⁴Na Ajur gwanni gwülingiti Jädüging na Jädüg gwanni gwülingiti Akiming na Akim gwanni gwülingiti İliyüding.

¹⁵Na İliyüd gwanni gwülingiti Aliyajiring na Aliyajir gwanni gwülingiti Mataning na Matan gwanni gwülingiti Yagubing.

¹⁶Na Yagub gwanni gwülingiti Yüjibing gwanni gwagu Märiyäming gwanni gwuma gu Yicu lingini gwanni gwuma aar ci Gwubrutar yelenya.

¹⁷A kimaad 'dar 'tu'tu ndi Äbräyım 'di ngwobani ndi Däwüd, gimaad giru 'di na kwo'rongo (14). Na ndi Däwüd 'di ngwobani kaji ganni gima aar ge apada Ngwüyäwüd ken gani Babil, gimaad giru 'di na kwo'rongo (14). Na gaji ganni gima ge Ngwüyäwüd ji Babil 'di ngwobani kaji gidi Yicu gwanni Gwubrutar yelenya, gimaad giru 'di na kwo'rongo (14).

Lingini gwudi Yicu Kirictu

(Luka 2.1–7)

¹⁸A be lingini gwudi Yicu Kirictu gwuru no, gaji ganni gimina ge Yüjib gaga ndi nanni gwüngün gwani Märiyam, a Märiyam mbujini gwuma ji lari le la'tina acidu. Lari lindi Ligi'rim le lanni Liju'ru.

¹⁹A be Yüjib gwuru dur düngün, gwuru diji didunalu ngwu'ti jadi ndi 'taji Märiyamingalu nda gu ngwüji lenge. Ngwuge'te yi'ral giligoranu ndi ari ngwuge'te kay nyim.

²⁰A be anni mung iriyi yi'ral ngway nono, a gir'ri gidi Ngwaalu 'tacialu dilingidu ngwuci, "Gwani Yüjib giji gidi Däwüd, aa'ti yedeny ya ang eny ndi ape Märiyaming gwuru daw dunga. Ndi ari gwaju lari le lindi Ligi'rim le lanni Liju'ru.

²¹Gwadi lingeta giju ga ang atada ngwuri ny gwani Yicu, nunnu nginde gwuru gwadi gilangidiyi ngwüju gwüngün giyi'ral yegen yanni yiki."

²²Yi'ral giyee 'dar yiju nunnu a ngwaja'ri gwudi Deleny diru Ngwaalu ati ngwayanu gwanni gwondaja ngwe diji'ri ndi ari,

²³"Gu'taar gaji ga ji lari le ga lingeta giju giru dur ga aar atada ngwuri ny gwani Amänawil." Ngwani, "Ngwaalu ngwo aar le."

²⁴Anni ma Yüjib 'di'ralu giyar, ngwarri yi'ral gwani ngwaja'ri gwanni gwuma ngwe gir'ri gidi Deleny diru Ngwaalu ci. Ngwape Märiyaming nggwe ele 'dunu gwuru daw düngün.

²⁵Aar 'ti be acidu 'di ngwulingeta giju giru dur ngwatada ngwuri ny gwani Yicu.

Mata 2

Ila gwudi ngwoorta gwudi yuurum

¹Anni ma Yicu lingini kundär gani Bidilam ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, gaji ganni gimäti ge deleny dani Yirüdiij yelenya a ngwoorta ngwudi yuurum anda gitäny gwe aar ilada kundär gani Üräjälim.

²Aar otaci ngwüjälü ndi ari, “Gwanni gwuru Deleny didi Ngwüyäwüd nggwo gwülinginä ne gwe? Nyii länggädi guurumu güngün gitäny, nyii be ilada ndi kwucalu yirku ye.”

³Anni ma gu deleny dani Yirüdiij 'dingini no, a yin aw na ngwüji 'dar kundär gani Üräjälim.

⁴Ngwurnida ngwur'dala 'dar ngwanni gwuru ngweleny ngwudi ngwüji na ngwoorta ngwudi yobo gwüpäng ngwuje otacalu, “Gwanni Gwubrutaar yelenya gwadi lingini ne gwe?”

⁵Aar ci, “Gwadi lingini kundär gani Bidilam ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, ndi ari ngwujari ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwondaja je diijir ngwaru nu,

⁶A be nga gwani gündär gidi Bidilaming gidiyäng didi Yäwüdä, a gwuru gu'ru gooko ngwelenyanu ngwudi Yäwüdä ndi ari deleny de'te dadi 'tüdä 'dunggunga ngwuru doo'ra ngwombaji ngwüjü ngwüny ngwudi Yijiräyil.”

⁷A be Yirüdiij urnidi ngworta ngwudi yurum nyim ngwuje otacalu gaji ge ganni giju ge gurum ganni gitädälü.

⁸Ngwuje dinga aar ele kundär gani Bidilam ngwuje cani, “Indär ngaa utalu mama giji ge manari gima aang mbuja ngaa be o'ra nyii ondaci nyi ele 'to nyi kwucalu yirku ye.”

⁹Anni ma aar 'dingini gideleny, aar 'di'ri aar ele. A guurum gele gänggädäär gitäny, ngwuje mädiniji 'di ngwele ngwüdünä ngwaalu ngwanni ngwuju gu giji.

¹⁰Anni ma aar enggada gurumu, aar jayanu gwulleney.

¹¹Aar ele ngwu'dun aar engga gijü nanni gwe gwüngün gwani Märüyäm. Aar jürbäjälü aar kwucalu yirku ye aar igitädä ngwürädälü ngwudi yu'rin yegen aar angidaci dab na yilun na ngwuwa.

¹²A je be dilingid eny ngwuje girinya ndi ari aa'ti la o'raci delenya dani Yirüdiij, aar be 'di'ri ele gay ge g'iter aar o're ken gegen.

Aar abra giji ge Mijir

¹³Anni ma aar ele, a dilingid eny Yüjibing a gi'rr gidi Ngwaalu 'täcälü ngwuci, “Di'ri nga ape nanning je giji ge aang abri aang ele ken gani Mijir ngaa gu ji 'di ang ondaca. Ndi ari deleny dani Yirüdiij dadi mini gijälü ngwu'rinye.”

¹⁴No ngwü'di'ri ngwape gijü na nanni gwüngün dilu de aar 'di'ri aar ele Mijir.

¹⁵Nggu jalu ngenone 'di a Yirüdiij ayi. Yiru gu no ndi ari a ngwuja'ri äti ngwäyänü ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwondaja je diijir danni daru, “Äny gwurnida gijü güny ken gani Mijir.”

¹⁶Anni ma Yirüdiij lenge ndi ari gwuma ngwoorta ngwudi yurum nyortacanu, a güündä ape ngwukanu gwulleny ngwü'tüyä ngwuja'ri ndi ari aar 'rinye yijälü 'dar yanni yiru ngwur kündär gani Bidilam na yündär yanni yijacidaar ye. Yijä yanni yäti ngwüdläyü rom aar o'rada gwodan anaku 'dingining gu ngwoorta ngwudi yurum.

¹⁷No a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwaru ngwe Ärmiyä gwuru diijir aar äti ngwäyänü ndi ari,

¹⁸“Dulu daru kündär gani Rama, yal na runi gwupa, daw dani Rayila därädi yijü yüngün ngwu'donya ndi aar or'temaji ndi ari yijä yima ele.”

Aar o'ra kündär gani Najra

¹⁹Anni ma Yirüdiij ayi, a dilingid ita Yüjibing ken gani Mijir a gi'rr gidi Ngwaalu 'täcälü

²⁰ngwuci, “Di'rü nga ape gijü nanni gwe gwüngün ngaa o're ken gidi Yijiräyil, lele liminä ndi 'rinye gijü lima ayi.”

²¹No a Yüjib 'di'ri ngwape gijü nanni gwe gwüngün ngwo're gidiyäng didi Yijiräyil.

²²A be anni mung gu 'dingini ndi ari Arkalawuj gwuma ape yelenya yidi papa gwüngün gwani Yirüdiij ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, a yedeny eny ndi ele ngenone. A dilingid eny ngwugirinya ngwü'di'ri ngwele ngwaalu ngwani Jälil.

²³Ngwuji kündär gani Najra. Ndi ari a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu äti ngwäyänü anaku aru gu ngwijir ndi ari, “Gwa aar ätäda ngwüriny ngwani Dinajir.”

Mätä 3

Yuwana Almamadan

(Murkuj 1.1–8; Luka 3.1–18; Yuwana 1.19–28)

¹Giyomon giyoo, a Yuwana Almamadan ila ngwondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu poor gitäny ngwaalu ngwani Yäwüdiyä.

²Ngwuje ci, “Jo'renyanar, ndi ari yeleny yidi gerala yima ja gito.”

³Yuwana gwuru nggwee gwanni gwaru gwe diijir dani Ajaya ndi ari, “Dulu durnidu poor gitäny ngwari, 'Gi'tijär Delenya gay mama, ngaa rä'tiji gay ngwüdünälü.”

⁴Yuwana gwugenna ngwurna ngwuru yotang yidi ngwamla ngwürüjini lägü le liru dirna gidirinyanu. Ngweny ngwama ngweny ngwaay ngwudi ngwüdäny.

⁵A ngwüjī 'tüdä kündär gani Üräjälim, Yäwüdiyä 'dar na ngwaalu 'dar ngwudi Ordoning aar ilada 'dünggüngün.

⁶Aar jo'renyana aar 'täjī yi'ralalu yegen yanni yiki ngwuje nyinyi yaw ye gidibirta didi yaw yidi Ordoning.

⁷A be anni mung enggada Ngwübärrījī na Ngwüjändügi ngwonyadu aar ilada ngwaalu ngwujung gu ndi nyinyi ngwüjū, ngwuje ci, “Ngaa gilee liru yiji yidi ngwüüngä, yärü gwuma je arngada ndi abra gündä ganni nggo gindī?”

⁸Ärrär be yi'ral yanni yijaw yadi inggidi ndi ari ngaa lima jo'renyana.

⁹Aa'ti ngaa la ji ndi iräji ngwäyälü aang ari, ‘Nyii liru yiji yidi Äbräyīm.’ Nggwa je ci, Ngwaalu ngwätī yiima ndi uti yo'rralu giyee ngwuje ruji yiji yidi Äbräyīm.

¹⁰Gwenene gu'ri nggo gimi'ränä ngwuwa ngwudi ngwa'ri, da'ri dere danni da'ti da 'ri'ri yuula yijaw, da aar ü'ridälü da aar gatu giligä.”

¹¹Ngwuje ci, “Äny gwa je nyinyi yaw ye yani jo'renyani. A be gwanni nggwo ndi ila gwodan gwanni gwätänä yiima 'dünggüny, äny gwa'ti ädi ngwäyänü ngwüngün ndi äpījī ngwüdänälü ngwüngün. Nginde gwa je nyinyi Ligi'rīm le lanni Liju'ru na ligä.

¹²Nginde gwapu ngwümülgügünä kuy güngün ngwadi ngwe ürnäji yona, ngwubrti do'ralu ngwübäläji yona kilänü ngwube u'diyi ngwoga ligä le lanni lati 'ti ayu.”

Aar nyinyi Yicung

(Murkuj 1.9–11; Luka 3.21–22)

¹³A Yicu 'di'rä ngwaalu ngwanni Jälil ngwila Ordon ngwilada ndi nyinyini ndi Yuwana.

¹⁴A be Yuwana 'donya ngwuci, “Äny gwunana ndi nyinyini 'dunggunga, nga be ari ang nyinyi awa?”

¹⁵A Yicu ci, “Gäbica je aar gu ru gwenene, no ya gu jayi ndi ari nda medaji yi'ral 'dar yanni yidünälü.” Yäy gu no, a be Yuwana ännäci.

¹⁶Anni ma Yicu nyinyinä ngwü'tüdä giyaanu no, a gere igitani ngwengga Ligi'rīmā lidi Ngwaalu lüllü kerala liru nono amaam ngwaw 'dünggüngünälä

¹⁷a dulu üllä kerala ngwara, “Giji güny giru nggee, ganni gämniny äny gwujayanu nginde gwe gwulleny.”

Mätä 4

A dijego'rr idäji Yicung

(Murkuj 1.12–13; Luka 4.1–13)

¹A be Ligi'rīm ape Yicung nggwe ele poor gitany a dijego'rr ele ndi idäjä.

²Anni mung määtä ngwädä yomon küü'ri rom (40) lingen le na dilu de, a be ngwamu enyanu.

³A dijego'rr 'donggaci ngwuci, “Manari nga gwuru Giji gidi Ngwaalu, ca yo'rra giyee aar rudini yon nga je eny.”

⁴A Yicu ci, “Yüllinä ndi ari, ‘Diji dümnä dati 'ti midu eny gwe 'dogo a be dati midu ngwuja'ri ngwe 'dar ngwanni ngwati 'tüdä ngwulemanu ngwudi Ngwaalu.”

⁵A dijego'rr ape nggwe ele kündär ganni giju'ru ngwape ngwalliji ngwüdünä ngwüjärmädi ngwudi gobo korrala

⁶ngwube ci, “Manari nga gwuru Giji gidi Ngwaalu, gäti ligo'ro lunga ngene 'di nga aalu gidiyängälü. Ndi ari yüllinä, ‘Nginde ngwa ondaca yi'rrä yüngün ara gu etadi. Aar ang mätädälä ngwuy ngwe, nunnu aa'ti nga gwa obalu gora ge gunga ko'rr.”

⁷A Yicu ci, “Yüllinä 'to ndi ari, ‘Aa'ti nga gwa idäji Delenya diru Ngwaalu ngwunga.”

⁸O're a dijego'rr ape mana nggwe allu kenala golala gwulleney ngwenggaci yelenyalu 'dar yidi didlä na näji gwegen.

⁹Ngwube ci, “Ya je ätäädä giyee 'dar manari nga gwuma ämni nyii jürbäcälü nyii kwucalu yirku ye.”

¹⁰A Yicu ci, “Dijego'rr ndee abru kayanu! Yüllinä ndi ari, ‘Jürbäcä Ngwaalingalu ngwe'te pu nga je kwucalu yirku ye nga je äpiji yobo jücü.”

¹¹A dijego'rr gatani ngwele. A yi'rr ila aar äpiji yiiru.

A Yicu o're Jälil

(Murkuj 1.14–15; Luka 4.14–15)

¹²Anni ma Yicu 'dingini ndi ari Yuwana gwuma aar määtä gwuma aar giki, ngwü'di'ri ngwele Jälil.

¹³Ngwugatani gündärä gani Najra ngwele ngwuji kündär gani Kaprnawum gijacidaar yaw ye ngwaalu ngwani Jablun na Nabitali.

¹⁴Ndi ari a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu äti ngwäyänü ngwanni ngwaru ngwe dijir dani Ajaya ndi ari,

¹⁵“Diyäng didi Jablun na diyäng didi Nabitali, gay gidi ele giyaw yidi Ordoning, Jälil gwudi ngwüji ngwuru Garany.

¹⁶Ngwüji ngwanni ngwujalu gidirimänü ngwuma engga buri gwupa. Gilä'di liju gidil didi diyäng didi yi'rany lima je buri o'rracalu.”

¹⁷Tu'tu gaji nggoo ngwelada gweere, a Yicu 'di'ri ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwuje ci, “Jo'renyanar, ndi ari yeleny yidi gerala yima ja gito.”

Ngwoo'ra ngwanni ngwurnida je Yicu gwerre gwerre

(Murkuj 1.16–20; Luka 5.1–11)

¹⁸Anni ma Yicu ji ndi ele gimämäng nono gidi yaw yidi Jäliling, ngwengga ngwo'ra yengga rom, Jamaan gwani Butruj na gwenggen gwani Andrawuj, liju ndi gatu ngwü'dibä giyaw ndi ari ngindenga liru ngwiina ngwudi ngwuum.

¹⁹A je Yicu ci, “Gwujaniiny nggwa je ruji ngwiina ngwudi ommada ngwüjü giyeleny yidi Ngwaalu.”

²⁰Puprang no, aar 'di'ri aar gatani ngwü'dibälü aar gwujani.

²¹Ngwo're ngwu'dongga ngenone ngwengga ngwo'ra yengga rom mana ngwu'ter, Yagub giji gidi Jäbädi na gwenggen gwani Yuwana, liju gibälükänü papanga le gwegen ndi gagiri ngwü'dibänü ngwegen, ngwuje urnidi.

²²Aar 'di'ri aar gatani bälükälü na papang gwegen aar gwujani.

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwümä

(Luka 6.17–19)

²³A Yicu ele ngwulandalu ngwaalu 'dar kündär gani Jälil ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwämrä ngwegen. Ngwuje ondaci yelenya ye yidi Ngwaalu ngwu'riyi ngwüjü dümdü nono ngwuje äbräji dimdi nono 'dar danni datäär.

²⁴A ngwüji 'dinginalu ngwuja'ri ngwe ngwüngün 'dar ngwaalu ngwani Jüriyä. Aar äpijä ngwüjü 'dar ngwanni ngwümä dümdü donyadanu na ngwanni ngwati ji yi'rendeny eny nono yonyadanu na ngwüji ngwanni ngwätinä ngwü'rillä nono na ngwanni ngwati äyini na ngwanni ngwuru ngwurga ngwuje u'riyi nono.

²⁵A ngwüji ngwudi Jäliling ngwonyadu gwujani na ngwudi Yündär yanni yiru 'di (10) na ngwudi gündär gani Üräjalim na Yäwüdiyä na ngwudi ngwaalu dambal Ordon.

Mätä 5

Ngwuja'ri ngwondaja je Yicu kenala

(Luka 6.20–23)

¹Anni ma Yicu engga ngwüjü ngwonyadu, ngwü'di'ri ngwallu milli ngwujalu. A ngwoo'ra ngwüngün 'donggaca,

²ngwü'di'ri ngwuje enggaci ngwari,

³“Lonjacaar je lanni liru ngwuwayi giligi'rim ndi ari yelenya yidi gerala yegen yiru.

⁴Lonjacaar lanni gilo lirunu, ndi ari la ji la aar je or'temaji.

⁵Lonjacaar je lanni liru ngwumulu, ndi ari la ji la ape yu'rina gidiyäng.

⁶Lonjacaar je lanni liti je ngwamu a je ngwäädä iyada ndi ape ngwuja'ri ngwanni ngwüdünälü, ndi ari la ji eny la pe.

⁷Lonjacaar je lanni liru ngwinä, ndi ari la ji la aar je inä.

⁸Lonjacaar je lanni liju'ru yiguri, ndi ari la ji lengga Ngwaalinga.

⁹Lonjacaar je lanni lati ge'te ngwuja'ri aar adatalu, ndi ari la ji la aar je urnidi yiji yidi Ngwaalu.

¹⁰Lonjacaar je lanni lübinäär jälü gwani apepe gwegen gwani gwüdünälü, ndi ari yeleny yidi gerala yegen yiru."

¹¹Ngwuje ci, "Lonjaca je nga nga ma aar je lo aar je übinälü aar je ü'ridä yi'duru nono 'dar giy'ral yanni yiki gwani äny.

¹²Jayaranu ngaa opepala, ndi ari gu'ru galu ga aar je ätäädä gipa gwulleney kerala. Yiru ye'te ye'te ndi ari lübinä gu ngwüjirälü no 'to ngwanni ngwuju gwerre."

Ngwümündä na buri gid'idlä

(Murkuj 9.50; Luka 14.34–35)

¹³Ngwuje ci, "Ngaa liru ngwümündä ngwudi diyäng. Ma be ari ngwümündä ngwuma ke ngwulem, ngwa aar je nyiriyi mana awa, ngwa'ti ba be ngwa jayi ndi aar ngwe ape yi'ral yere ngwa aar je ape 'dogo ngwa aar je bäläjälü mbüny a je ngwüji ru'tanu yora ye."

¹⁴Ngwuje ci, "Ngaa liru buri gwudi didlä, gündär ganni giju kenala ga'ti ga 'rinyänälü,

¹⁵na ngwüji ngwati 'ti muja ligä aar be gwü'rübäjälü gimo ge a be lati aar alliji kudinala güngün ngwo'rraci ngwüjälü 'dar gidrü.

¹⁶No 'to, a gu buri gwalu or'raci ngwüjälü no, ndi ari aar engga yi'ral yalu yanni yijaw nunnu aar näji Papang gwalu gwanni nggwo kerala."

Yicu na yobo

¹⁷Ngwuje ci, "Aa'ti ngaa la ge'taji ndi ari äny gwändädi ndi äbräji ngwuja'ralu mbüny ngwudi yobo na yijir. Äny gwa'ti indädi ndi nje äbräjälü mbüny, äny gwändädi ndi nje medaji.

¹⁸A be nggwa je ci 'didanu ndi ari manari a diyäng na gere dudi, a be guuli gooko gi'ra na ngwuja'ri ngwüllinä cüm linyü ngwudi yobo ngwa'ti ngwa dudi a'tur 'di aar ape yi'ral 'dar anaku raar gu.

¹⁹Diji dere danni da kiyi ngwuja'ri ngwe'te gi'ra ngwooko ngwuja'ri ngwee, ngwenggaci ngwüjü aar je ärrü ye'te ye'te, nginde gwa ru gu'ru gooko giyelenyanu yidi gerala. A be gwanni gwa ape yiuru ngwuja'ri ngwe ngwuje enggaci ngwüjü, nginde gwa pe giyelenyanu yidi gwur'taling.

²⁰Ndi ari nggwa je ci, ma aang 'ti düninänälü Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo, ngaa la'ti la äni giyelenyanu yidi gerala a'tur."

Güündä

(Luka 12.57–59)

²¹Ngwuje ci, “Ngaa li'dingina ndi ari lica ngwüjü gwerre, ‘Aa'ti ngaa la 'rinyidi, na gwanni gwa 'rinyidi gwa aar gwe obalu.’

²²A be nggwa je ci, gwere gwanni gwa kijü gwenggenanu, gwuru gwanni gwa aar gwe obalu. A mana gwere gwanni gwa ci gwenggen, ‘Wä gong nggee’ gwa ngweleny ngwudi ngwämrä otacalu. Na gwanni gwa ci gwenggen, ‘Wä de'rr ndee,’ gwa ji gito giligä lidi yi'rendeny.

²³Yäy gu no, manari nga gwuma ru gwadi ele ndi gätijü Ngwaalingalu gidagad nga be diwayina ngenone ndi ari gwanggalu gwüminädängä gony nono gere,

²⁴gatana gätijing Ngwaalingalu gwunga gidagadalu. Nga kwodalü ngaa o'rajidi gwanggalu gwe gwerre gwerre, 'di nga be o're nga gätijü Ngwaalingalu.

²⁵Indädi gwänü ang o'rajidi güwän ge gunga kay anni aa'ting na obanu ngwelenyanu, ndi ari ma aar ang güwän gunga ape, ga ang ätäda delenya a delenya da ang ätäda gwommaning a gwommani gwa ang ape gwa ang giki.

²⁶Nggwa ang ci 'didanu, nga gwa'ti gwa 'tüdä ngenone 'di nga ge'te dämjälü 'dar dunga.”

Mi'ri ngwäyänü

²⁷Ngwuje ci, “Ngaa li'dingina ndi ari lica ngwüjü gwerre, ‘Aa'ti ngaa la mi'ri ngwäyänü.’

²⁸A be nggwa je ci, ndi ari gwere gwanni gwombaji dayu ngwäy ngwe ngwam'ranu, dimung de mi'ri ngwäyänü giligoranu lüngün.

²⁹Manari läy liru lidi gaama la ang gäbici nga i'di giyi'ral yanni yiki, gwällädälü ang gatu mbüny, yijayana ndi ang erne ngwangina ngwoko, ndi ari ang gätini ngwangina 'dar giligä lidi yi'rendeny.

³⁰Na manari a guy giru gidi gaama gäbicängä ang ärrü yi'ral yanni yiki, ü'ridädälü ang gatu mbüny. Yijayana ndi äni giyelenyanu yidi Ngwaalu gwa'ti ngwangina ngwoko, ndi ari ang äni giligänü lidi yi'rendeny ngwanginu ngwanu 'dar.”

Ge'te dayu kay

(Mätä 19.9; Murkuj 10.11–12; Luka 16.18)

³¹Ngwuje ci, “Laru, ‘Ma diji dere ge'te dayu kay düngün, ngwube üllijäni ngwuja'ri gwanni ngwügi'tädäng gu kay.’

³²A be nggwa je ci ndi ari diji dere danni da ge'te dayu düngün kay, giyi'ral yere yä'tüdi yidi mi'ri ngwäyänü, dading gäbici ngwümü'ri ngwäyänü. Na diji danni da agu dayu danni digi'tinä kay, nginde gwa mi'ri ngwäyänü.”

Aa'ti nga la pi yi'rany a'tur

³³Ngwo're ngwuje ci, “Ngaa li'dingina lica ngwüjü gwerre, ‘Aa'ti nga gwa kiyi mi'ring yi'rany yunga nga je be määtäda anaku picä je gu Delenya dunga.’

34A be nggwa je ci, Aa'ti a gwa pī yi'rany a'tur. Aa'ti ya je pī gere ge ndi ari didu'ri didi Ngwaalu diru.

35Na aa'ti ya je pī dīyāng de ndi ari dige'teng gu yoralu yūngūn. Na aa'ti ya je pī Ūrājālim gwe, ndi ari gwuru gūndār gidi Deleny dipa.

36Na aa'ti ya je pī gi'ra ge gunga ndi ari nga gwa'ti gwa gwūrlī lārū lidi gi'ra gunga le'te pu ngwubidi na ngwūmnī.

37A ngwuja'ri ngwalu manari ngaa lima ari, 'Yāy,' aar ani, 'Yāy,' a manari ngaa lima ari, 'Bārī,' aar ani, 'Bārī.' Yere yanni ya gendani ngwuja'ri ngwee, yīndī gidijego'rr."

Gwalli yi'ra

(Luka 6.29–30)

38Ngwuje ci, "Ngaa li'dingina ndi ari laru, 'Ma aar ang gwalla lāy, nga gwalli lāy, na ma aar ang gwalla lingad nga gwalli lingad.'

39A be nggwa je ci, Aa'ti ngaa la enati dījī de diki. Manari dījī dima ang mī'rī gidirelanu kaama, gwūrlācā mana didi gāngīr.

40Na manari dījī dere dima ang ūpācī ngwuja'ri ngweleny dadi ang apada direda didi ngwanginu, gābīcā ngwape 'to didi gennala.

41Ma aar ang dījī dinga yiima ye ndi āpījī gony, nga de ele brānū gwe'te pu, īndār de brānū rom.

42Ātādī dījū ma aar ang otacalu aa'ti a gwa gwā'rī dījū ngwuy ngwanu dīndādī ndi ape gony 'dunggunga."

Āmnā gūwānū gunga

(Luka 6.27–28,32–36)

43Ngwuje ci, "Ngaa li'dingina ndi ari lica ngwūjū gwerre, 'Āmnā gwanggalu aar ang be gūwān gunga ke ngwāy.'

44A be Nggwa je ci, Āmnār gūwānū galu aang otaci Ngwaalingalu gwani ngwūjī ngwanni ngwata je ūbīnālū.

45Nunnu ngaa ru yījī yidi Papa gwalu gwanni gwati ji kerala. Nginde gwanni gwati 'tūcā ngwūjū lingenō ngwanni ngwuki na ngwanni ngwūdūnālū. Ngwugatu geralu ngwūnījī ngwūjū ngwanni ngwūdūnālū na ngwanni ngwuki.

46Manari nga gwati āmnī ngwūjū ngwanni gwati ang āmnī, gu'ru giru ange ganni gadi ang mbuji? Yati je pa ngwudulba ārri 'to.

47Na manari ati aganni ngwanggalu 'dogo, yiru ange yanni yārrā je yijayana ngwūjī? Yati je pa ngwūjī ngwanni ngwa'ti līngīdī Ngwaalinga ārri 'to.

48Yāy gu no, mbutar ngaa ru nono Papang gwalu kerala gwanni gwumbutu."

Mätä 6

Ndi ätä ngwüjü ngwuru ngwuwayi

¹“Arnganar ndi ari aa'ti ngaa la ärrī yi'ral yidi dünälü ngwäyänü ngwüjī ara je engga ndi ari ngaa lidünälü. Manari ngaa lima gu arri no, ngaa la'ti la mbuji gu'ru galu ndi Papa gwalu gwudi gerala.”

²Ngwuje ci, “Manari nga gwuma ätäädä dijü diru diwayi, aa'ti nga gwa mi'rī dula yi'ral ye a gu ngwüjī lenge, nono ati gu ngwumur'tuny arri ngwämrä na ngwayalu nunnu a je ngwüjī ortada. Nggwa je ci 'didanu, ngindenga lima ape gu'ralu gegen 'dar.

³A be manari nga gwuma ätäädä dijü diru diwayi, aa'ti gwa ang gäbici gwanni gwujicanga kängir ngwulenge yi'ral yanni yärrijä je ngindeng gwanni gwujicanga kaama.

⁴No, yi'ral yanni yärrä je ya be ru yujimid a be Papa gwunga gwanni gwati engga yi'ral yanni yati ärrinī yujimida, gwa ang be ätäädä gu'ru gunga.”

Otaci Ngwaalingalu

(Luka 11.2–4)

⁵Ngwuje ci, “Ma aang otaci Ngwaalingalu, aa'ti ngaa la ru nono ngwumur'tuny ndi ari lati jada ndi dünädälä aar otaci Ngwaalingalu ngwämrä na ngwayalu a je ngwüjī engga, nggwa je ci 'didanu ngindenga lima ape gu'ru gegen.

⁶A be nga, ma ang otaci Ngwaalingalu, ändi gidrü 'dunggunga ang längitini, a be otaci Papangalu gwanni gwati 'ti enggana. A be Papa gwanni gwati engga yujimida gwa ang be ätäädä gu'ru.

⁷Na ma ang otaci Ngwaalingalu, aa'ti nga gwa gwä'rī'täjä ngwuja'ranu nono ati gu ngwüjü arri ngwanni ngwa'ti lingidi Ngwaalinga. Ngindenga lati ge'taji ndi ari la aar je 'dingini ngwuja'ri ngwe ngwegen ngwanni ngwonyadu.

⁸Aa'ti la je o'rani, ndi ari Ngwaalu ngwülingidi yi'ral yanni yibupa je gwerre gwerre ndi ang otacalu.”

Otacalu gwanni gwaru gwe Deleny

⁹Ngwuje ci, “Otacar Ngwaalingalu aang ari no, ‘Papa gwäri gwanni nggwo kerala, a ngwüriiny ngwunga jü'rini,

¹⁰ndi ari a yeleny yunga ru na bupi gwunga ärrinī ngene gidiyängälü anaku rung gu kerala.

¹¹Ätädi nje yona yidi eny gilingen.

¹²Düdänijī njänü ndi ke gwäri nunnu nje düdänijänü 'to lanni lati nje äpiji gwuki.

¹³Aa'ti nga gwunje oktada ndi idäjä, nje be 'tüyī giyi'ralanu yidi dijego'rr.’

¹⁴Ndi ari manari ngaa lima dūdānijī ngwūjānū ndi ke gwegen, Papa gwalu gwudi gerala gwa je dūdānijānū 'to ndi ke gwalu.

¹⁵Ma be ari ngaa lima 'ti dūdānijā ngwūjānū ndi ke gwegen, Papa gwalu gwudi gerala gwa'ti gwa je dūdānijānū 'to ndi ke gwalu.”

Määtä ngwädä

¹⁶Ngwuje ci, “Ma aang määtä ngwädä, aa'ti ngaa la undi ngwäyānū nono ati gu ngwumur'tuny arri lanni lati irīnginī, ndi ari lati gwurli ngwäyānū aar ru 'ter nunnu a je ngwūjī engga ndi ari limāti ngwädä. Nggwa je ci 'didanu ndi ari ngwūjī ngwanni ngwuru gu no, ngwuma ape gu'ru gegen.

¹⁷A be nga ma ang määtä ngwädä, unu ngwäyānū nga brütinā yila ye ki'ranu,

¹⁸nunnu aa'ti ngwūjī ngwa lenge ndi ari nga gwümāti ngwädä, a be Papa gwunga ru gwe'te pu gwanni gwa'ti enggana, na Papa gwunga, gwanni gwati engga yujimida, gwa ang be ätäädä gu'ru gunga.”

Yu'rin kerala

(Luka 12.33–34)

¹⁹Ngwuje ci, “Aa'ti ngaa la adaci yigo'ro yalu yu'rina ngene gidīyāngälü, ngwaalu ngwa je gu ngwudogo'rol 'digi'riyi aar dībā'rī aar geradalu na ngwaalu ngwa je gu ngwu'ram kiyi aar je ape.

²⁰Ngaa be adaci yigo'ro yalu yu'rina kerala ngwaalu ngwanni ngwati je gu 'ti ngwudogo'rol 'digi'riya aar gu 'ti dībā'rū aar geradalu a je gu 'ti ngwu'ram kiya aar ape.

²¹Ngwaalu ngwanni ngwata gu ada yu'rina yunga, nga gwati gu ge'taji 'to ligor lunga.”

Läy liru buri gwudi ngwangu

(Luka 11.34–36)

²²Ngwuje ci, “Läy liru lamba lidi ngwangu. Manari ngwäy ngwunga ngwujaw nono, ngwangu ngwunga 'dar ngwa ru buri.

²³Ma be ari ngwäy ngwunga ngwuma 'ti jaw nono, a ngwangu ngwunga 'dar ngwa ru dirim. Ma be ari buri gwanni nggwo 'dunggunga gwuru dirim, dirim da be ru danni dikalu gikidang.”

Ru yigoranu rom

(Luka 16.13)

²⁴Ngwuje ci, “Dijī dere da'ti danni dati ru dinād didi ngwoorta rom. Ndi ari ding obedalu de'te ding ämnī de'te. Ngaa la'ti la burni ndi ru ngwinād ngwudi Ngwaalu na ngwinād ngwudi ngwü'riny.”

Aa'ti yigor ya je pänü

(Luka 12.22–31)

²⁵Ngwuje ci, “Yäy gu no, nggwa je ci, aa'ti yigor ya je pänü gwani midi gwalu ndi ari ngaa ladi eny ange na ngaa ladi iyī ange, yaa gwani ngwangu ngwalu ndi

ari ngaa ladi genne ange. Ngaa la'ti lïngïdï ndi ari midi gwojemana ndi enye? Na ndi ari ngwanginu ngwojemana ngwurede?

²⁶Ombajar 'di yï'râyü yidi generala, yati 'ti kwüdï yati 'ti unu na yati 'ti ütädï giyilänü, ati je be Papa gwalu gwudi generala iye. A be ngaa la'ti pana gu'ru 'denggene?

²⁷Yärü 'danggalanu gwanni gwa ligor pänü gwa burni ndi gendaci miding gwüngün gaji ge'te pu ngwujalu gwumidu?

²⁸Na ngaa larra ati ara je be yigor pänü gwani genne? Ombajar 'di yibobo yidi ngwüdäny yati 'tü awa. Yati 'ti apu yiiru na aar irïyi.

²⁹Nggwa je ci 'di deleny dani Jiliman giyelenyanu yüngün 'dar, gwa'ti genna ngwureda ngwujaw yi'rura nono yibobo giyee.

³⁰Ma be ari Ngwaalu ngwati gu giki yanya no yidi ngwüdäny yanni yati ji gwene aar be undi bigänü aar gätinï giligä, gwa'ti gwa je gikani nga nga lanni läti ämnïning Ngwaalu gwooko?

³¹No, aa'ti yigor ya je pänü ndi ari, 'A ladi eny ange?' na 'A ladi iyï ange?' yaa 'A ladi genne ange?'

³²Ndi ari ngwüji ngwanni ngwa'ti lïngïdï Ngwaalinga, ngwuru ngwati linynyi yi'ral giyee 'dar a be Papa gwalu gwudi generala gwülïngïdï ndi ari yïminä je giyee 'dar.

³³A be utaralu yeleny ye yidi Ngwaalu gwerre gwerre na dünälü gwüngün, ya ara je be gendaca giyee 'dar 'to.

³⁴Yäy gu no, aa'ti yigor ya je pänü gwani bigänü, ndi ari bigänü gwati ligor pänü gwani ligo'ro lüngün. Yomon 'dar, gomon gati ligor pänü gwani ligo'ro lüngün."

Mätä 7

Aa'ti ngaa la obalu ngwüjü ngwe

(Luka 6.37–38,41–42)

¹Ngwuje ci, "Aa'ti ngaa la obalu ngwüjü ngwe nunnu aa'ti la ji la je le obalu 'to.

²Ndi ari obalu gwanni gwata gwe obalu ngwüjü ngwe ngwu'ter, gwuru gwa ara gwe obalu 'to na giny ganni gata ge ätä dijü di'ter, giru ga ara ge ätä 'to.

³Nga gwarra ati ang be enggadada gwanggalu gamu'ru giläy, nga 'ti be änggädi güü'rï giläy lunga?

⁴Na awa nga be ci gwanggalu, 'Ila ang brota gamu'ru giläy,' a mine gü'rï ji giläy lunga yomon 'dar?

⁵Dimur'tuny ndee, gwälli güü'ri giläy lunga gwerre gwerre a gwa be ombajidalu mama ndi brota gwanggalu gamu'ru giläy.

⁶Aa'ti ngaa lätädä yinyeno gony ganni giju'ru na aa'ti ngaa lägätijä ngwüdrä gony ganni giru gu'ru gidiyängälü. Ga aar ro'tanu yora ye, na yinyen ya je ye gwurlanu ya je eny."

Gwati aar ätä gwanni gwati utalu

(Luka 11.9–13)

⁷"Utaralu la je ätä. Minär ngaa la mbuji. Pidär dimbürä, la je igitacälü.

⁸Ndi ari gwanni gwati utalu, gwati ape. Na gwanni gwati minä gwati mbuji. Na gwanni gwati pi dimbürä, gwati aar igitacälü.

⁹Gwändi ne gwere 'danggalanu gwanni gwati giji güngün ci, ätädiny gona ngwube ape go'rra ngwätädä?

¹⁰Na mung ci, ätädiny duuma, ngwube ape düüngäyü ngwätädä?

¹¹Ma be ari nga nga lanni liki, lati lenge ndi ätä yijü yalu ätäng gwanni gwujaw, ya be ru'tana ndi Papa gwalu kerala ndi angidaci ngwüjü yi'ral yanni yijaw ngwanni gwati otacalu!

¹²Yäy gu no, ärrijä ngwüjü yi'ral 'dar yanni yati ang jadanu ndi ara je ngwüji ärriji, ndi ari yiru giyee yanni yondaja ye yobo na yijir."

Längir lanni limänü

(Luka 13.24)

¹³"Ändär gilängir lanni limänü, ndi ari längir lanni longranu na gay ganni gongranu, giru gay gidi elada ndi dudi. A lonyadu lati gu äni.

¹⁴A be längir lanni looko limänü, liru gay gidi elada ndi midi a looko 'dogo liru lanni lati mbuji."

Da'ri na yuula yüngün

(Luka 6.43–44)

¹⁵Ngwuje ci, "Arnganar ngwüjirä ngwanni ngwuru ngwu'du'ru. Ngwata je ilijä ngwuru nono ngwangala poor, aar be ru ngwümüd nginä'dänü ngwuru ngwäärä.

¹⁶Ngwa je lenge yiiru ye yegen. Ngwüji gwati aku yügiri gidibeny na aar aku yimnigora ki'ribe?

¹⁷No, da'ri danni dijaw dati 'ri'ri yuula yanni yijaw na da'ri danni diki, dati 'ri'ri yuula yanni yiki.

¹⁸Da'ri danni dijaw dati 'ti 'ri'ru yuula yiki na da'ri danni diki dati 'ti 'ri'ru yuula yijaw.

¹⁹Da'ri danni dati 'ti 'ri'ru yuula yijaw dati aar ü'ridälü aar gatu giligä.

²⁰No yuula ye yegen, la je lenge."

Ya'ti ani ondaji aar be ani yiiru

(Luka 13.25–27)

²¹Ngwuje ci, “Lä'tüdi 'dar lanni latiny urnidi, 'Deleny, Deleny,' ladi äni giyelenyanu yidi generala, aar be ru 'dogo lanni lati ärrü y'i'ral yanni yiminä je Papa gwüny ngwanni nggwo kerala.

²²Gomon nggä'di, lonyadu liny urnidi, 'Deleny, Deleny, nyii lä'tüde lanni londaja yijirä ngwüriny ngwe ngwunga, na ngwüriny ngwe ngwunga nyii li'tüyä ngwujego'ro na ngwüriny ngwe ngwunga nyii ape yiima yonyado?’

²³Linje be ondacalu kibeny, ‘Nggwa'ta je lingidi a'tur abriiny kayanu gilee lati ape yiiru yiki.’”

Ngwu'dun ngwodana ngwur'dalu

(Luka 6.47–49)

²⁴Ngwuje ci, “Yäy gu no, gwere gwanni gwa 'dingini ngwuja'ri ngwüny ngwungwe ape yiiru, diny aniji nono guru gibebera güdädi ngwu'duna ngwüngün ngwur'dalu.

²⁵Anni ma gere ni, a däärä onyadi ngwubirta, a dirun ari a dudu obe ngwu'duna ngwo yaw ye aar 'ti i'dü ndi ari ngwodana giyidingo yiru ngwur'da.

²⁶A be gwere gwanni gwa 'dingini ngwuja'ri ngwüny ngwungwe 'ti be apu yiiru, gwa ru nono guru giru de'rr güdädi ngwu'duna gwüngün gidijicirälü.

²⁷Anni ma gere ni, a däärä onyadi ngwubirta, a dirun ari a dudu obe ngwu'duna yaw ye aar i'di i'ding gwupa.’”

²⁸Anni ma Yicu medaji ondajing ngwuja'ri ngwee, a ngwüji dibi ngwuja'ri ngwee ngwüngün

²⁹ndi ari gwondaja gwuru diji däti yelenya ya'ting je ondaja nono ngworta ngwegen ngwudi yobo.

Mätä 8

A Yicu u'riyi daamu nono

(Murkuj 1.40–45; Luka 5.12–16)

¹Anni ma Yicu üllädälü milli, a ngwüji ngwonyadu gwujani.

²A gur ge'te gümä gimäti yaamu ilijä ngwüjürbäcälü ngwuci, “Gwani Deleny, manari nga gwämnä, a gwuny u'riyi nono.’”

³A Yicu dinga guy ngwakani nono ngwuci, “Äny gwämnä u'ru nono.’” Kaji ge'te ge'te a gur u'ri yaamu nono.

⁴A Yicu ci, “Dingina! Aa'ti a gwa gu ondaci diju dere, indi gidir'dal ang enggaci ngwangina ngwunga, nga gätiji Ngwaalingalu anaku ondaja gu yobo yidi Müjä, nunnu aar ru yanni yadi inggidi ngwuja'ri ngwani nga.’”

A Yicu u'riyi dinädä nono didi kumndan

(Luka 7.1–10)

⁵Anni ma Yicu äni kündär gani Kaprnewum, a gur giru gi'ra gidi gwu'tulunga kü'ri tudini (100) päcälü ngwuci gatajiny düwä.

⁶Ngwuci, “Gwani Deleny, dīnād dūny dayu ngwangina dindru ngwūmbūr diti ngwanginu nono gwulleny.”

⁷A Yicu ci, “Äny gwa ele nyi u'riya nono!”

⁸A gur giru gi'ra gidi gwu'tulu ci, “Gwani Deleny, äny gwa'ti ädi ngwäyänü ngwunga ndi ang äni ngwu'dun ngwüny, 'dogo ondaja ngwuja'ri dīnād dūny da be u'ri nono.

⁹Äny 'to gwuru deleny däti yelenya ndi nyi ci dijü ndee, 'İndi,' ngwele, na ndone, 'İla,' ngwila. Nyi ci dīnādä dūny, 'Ärrü yi'ral giyee,' ngwuje ärrī.”

¹⁰Anni ma Yicu 'dingini ngwuja'ri ngwee, ngwudibi ngwuci ngwüjü ngwanni ngwuju ngwugwujana, “Nggwa je ci 'didanu, nggwa'ti mbuja ämning Ngwaalu gwere gwupa gu no ngene Giyijiräyil.

¹¹Nggwa je ci lonyadu la ji lila gitäny gwe na lila gi'ra gwe la jalu ngwaalu ngwegen Äbräyimingä le na Ijaag na Yagub giyi'rinyinänü yidi yeleny yidi Ngwaalu.

¹²A be yiiji yidi yeleny ya be gätini poor gidirimänü ngenone ari gwa ji na iyini ngwad gwa ji.”

¹³A be Yicu ci guru gidi gwu'tulu, “İndi! Ya gu ru anaku ma gu ämni ndi ari aar gu ru.” Kaji ge'te ge'te nggoo, a dīnād dūngün u'ri nono.

A Yicu u'riyi dūnā nono didi Butruj

(Murkuj 1.29–34; Luka 4.38–41)

¹⁴Anni ma Yicu ila ngwu'dun ngwudi Butruj, ngwumbuji nanning gwüngün gwuru dūnā gwundru ngwūmbūr gwümä ngwübüdi nono.

¹⁵Ngwakani nono guy ge güngün ngwüjilädi ngwü'di'rälü ngwuje äpiji yiiru.

¹⁶Anni ma ngwaalu ru digera, aar äpijä ngwüjü ngwonyadu ngwümä ngwätinä ngwü'rillä nono a Yicu girinya ngwü'rillä ngwuja'ri ngwe ngwuje 'tüyi ngwu'riyi ngwüjü nono 'dar ngwanni ngwümä.

¹⁷Ndi ari a ngwuja'ri äti ngwäyänü ngwanni ngwaru ngwe dijir dani Ajaya ndi ari, “Nginde gwuma ape yi'rendenya yege a gwuma üpini dümdü dege.”

Gu'ru giru ange ndi gwuji Yicung

(Luka 9.57–62)

¹⁸Anni ma Yicu engga ngwüjü ngwonyadu ngwänänü, ngwuci ngwo'ra ngwüngün, ar ele ar ü'rü yaanu ar dambu dambal.

¹⁹A doorta de'te didi yobo ilijä ngwuci, “Gwani doorta, nggwa ang gwujani ngwaalu ngwada gu ele.”

20 A Yicu ci, “Yar'tum yäti ngwubangu, a yi'ra yidi gere yäti ngwü'rü'tilä, a be Giji gidi Dijii dümnä ga'ti äti ngwaalinga ngwere nding gu äniiji gi'ra güngün.”

21 O're a doo'ra di'ter ci, “Gwani Deleny, gäbiciiny nyi ele gwerre gwerre nyi gata papang gwüny.”

22 A Yicu ci, “Gatana ngwüjü ngwanni ngwayu aar ele ndi gatu ngwüjü ngwegen ngwanni ngwayu gwujaniny.”

A Yicu düniyi diruna

(Murkuj 4.35–41; Luka 8.22–25)

23 A Yicu ele ngwallu gibälükänü a ngwoo'ra ngwüngün di'ri aar gwujani.

24 A Yicu ji ndi ndri a dirun aralu gwulleny giyaanu ngwäri bälükälü 'di ngwuru gwadi i'däti.

25 A ngwoo'ra ngwüngün ele aar 'ritiya aar ci, “Gwani Deleny, gätäji nje diruna nyii la i'däti.”

26 A je Yicu ci, “Nga nga gilee looko ämning Ngwaalu, nga larra ara je be yedeny eny.” Ngwüdi'rälü ngwugirinya diruna na dudu a dirun adatalu jicom.

27 Aar dibi aar utalu aar ari, “Gur giru ange nggee? 'Di ati dirun na dudu 'dengenaci!”

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwümäti je ngwü'rillä

(Murkuj 5.1–20; Luka 8.26–39)

28 Anni ma Yicu ele giyaanu bälükä gwe 'di ngwobani dambal ngwaalu gwani Jädirin aar mbudi ngwüji ngwe rom (2) ngwuru ngwur ngwätinä ngwü'rillä nono ngwü'tüdi ngwumomanu. Ngwuki yära gwulleny ati 'ti ngwüji indii kayalu nggoo.

29 Aar ürri dula aar ci Yicu nu, “A gwäti ange ngene 'dänggäri, gwuru Giji gidi Ngwaalu? Nga gwändädi be ndi nje ängi'riyi ngwäy gaji gäri gona ga'ti inde?”

30 Ngwaalu ngwolanu gwoko ngwaalu ngwoo, ngwüdr gi'du ngwuju gu ngwujaar je ndi iye.

31 A ngwü'rillä päci Yicungalu aar ci nu, “Manari nga gwadi nje linynyi, gäbici nje be nyii äni ngwüdränü.”

32 A je Yicu ci, “Indär.” Aar 'tü aar ele aar äni ngwüdränü, a ngwüdr üllä milli aar mi'ri'ti aar bälädi giyaw aar gu ayi.

33 A ngwoo'ra ngwanni ngwuju je ndi iye aar abri aar ele 'dunu aar gu ca ngwüjü aar je ondaci ngwuja'ri ngwudi ngwüjü ngwanni ngwätinä ngwü'rillä nono ngwuma u'ri nono.

34 A ngwüji 'tädälü 'dar ngwu'dunanu aar ila ndi Yicu. Anni ma aar engga, aar päcälü nu ngwü'tü ngwuje gätijäniji ngwaalinga ngwegen.

Mätä 9

A Yicu u'riyi dirga nono

(Murkuj 2.1–12; Luka 5.17–26)

- ¹A Yicu äni gïbälükänü ngwü'rü yaanu ngwo're kündär güngün.
- ²A ngwüjï ngwe'te äpijä dijü diru dirga ndralu kilälälü. Anni ma Yicu engga ämnïng Ngwaalu gwegen, ngwube ci dirga ndoo, “Mäti liguri gwani gïji güny, ke gwunga gwuma aar ang düdänijänü.”
- ³A ngwuja'ri ngwee gäbici ngworta ngwoko ngwudi yobo aar äbingini giyigoranu yegen aar ari, “Gur nggee garu ngwulem!”
- ⁴A je Yicu lenge yigor yegen, ngwuje be ci nu, “Ange gwuru ngaa be äti ngwuja'ri ngwee ngwuki giyigoranu yalu?”
- ⁵Yiru ange yanni yojemana, ndi ari, ‘Ke gwunga gwuma aar ang düdänijänü,’ na ndi ari, “Dï'rü ang ele’?”
- ⁶A be nunnu ngaa lenge ndi ari Gïji gidi Dijï dümnä gäti yelenya ngene gïdiyängälü ndi düdänijï ngwüjänü ndi ke gwegen.” No ngwuci dirga ndoo, “Dï'rü ang ape gilälälü gunga ang ele 'dunu.”
- ⁷A gur 'dï'ri ngwele 'dunu.
- ⁸Anni ma ngwüjï engga yi'ral giyoo, aar dibi aar ortada Ngwaalinga ätä gwe gwüngün ngwüjü ngwümnä yiima nono giyee.

A Yicu urnidi Mätäng

(Murkuj 2.13–17; Luka 5.27–32)

- ⁹Anni ju Yicu ndi ele ngenone, ngwengga guru gani Mätä gijalu ngwaalu ngwudi uti dulba. Ngwuci, “Gwujaniny.” A Mätä 'dï'rälü ngwugwujani.
- ¹⁰A ji a Mätä urnidi Yicung yïrnü 'dunu na ngwudulba ngwonyadu na lanni lati aar je ci liki ila aar le eny na ngwoo'ra ngwüngün.
- ¹¹Anni ma Ngwübärrijï engga yi'ral aar je 'ti jädänü, aar otaci ngwo'ralu ngwüngün, “Ange gwuru ati be doorta dalu emadi ngwudulba ngwe na lanni liki?”
- ¹²Anni mung 'dingini no, ngwuje be ci, “Lä'tüdi lanni lu'ru nono lati ele gidima, aar be ru lanni lümä.
- ¹³Ïndär ngaa lengeda ngwuja'ri ngwee ngwaru nu, ‘Äny gwubupa ïnäng nggwa'ti bupa mi'rining nono.’ Ndi ari äny gwa'ti ïndädi ndi nje urnidi lanni lidünälü, nyi be ilada ndi nje urnidi lanni liki.”

Utalü ngwuja'ri ngwe ngwani määtä ngwädä

(Murkuj 2.18–22; Luka 5.33–39)

- ¹⁴A be ngwoo'ra ngwudi Yuwana ila aar otacalu, “Awa ndi ari änyängä na Ngwübärrijï lati määtä ngwädä, aa'ti be ngwoo'ra gwunga mäti ngwädä?”

¹⁵A je be Yicu ci nu, “Awa a be ngwürnü ngwudi gur gidi agu runi aar le be ji! Gaji ga ji gila ma aar je apada guru nggo gadi agu, la be määtä ngwädä.

¹⁶Diji da'ti dati ape direda diyang ngwugatada gidired diru du'rin, ndi ari dired danni diyang da ronyadi dokta diredanu ndoo du'rin da ke da ge'te gubu'ru gikana.

¹⁷Na diji da'ti dati ape di'rica diyang ngwübäläji gidürädänü diru du'rin. Mung bäläji, düräd da ubi, di'rica da bälädälü mbüny na düräd da geradalu, bärri, lati bäläji di'rica diru diyang gidürädänü diru diyang na 'dün ngwa jayi nono.”

Gera ganni gayu na daw danni dümä

(Murkuj 5.21–23; Luka 8.40–56)

¹⁸Anni mung ji ndi ondaji ngwuja'ri ngwee a deleny de'te ila ngwüjürbäcälü yirku ye ngwuci, “Gera güny gima ayi gweneno. A be ila ang alliji guy nono, ga midi.”

¹⁹A Yicu 'di'ri aar gwe ele na ngwoo'ra ngwüngün ele 'to.

²⁰A no, a daw de'te dati bäläji yinälü däti ngwüdläyü 'di na rom (12), ngwila gilur'ranu lüngün ngwakani direl nono didi dired düngün

²¹ngwari giligoranu, “Minyi akani direl nono didi dired düngün 'dogo, nggwa u'ri nono.”

²²A Yicu gwurlalu ngwengga. Ngwuci nu, “Mäti liguri, gwani giji güny. Änni gwunga Ngwaalu gwuma ang u'riyi nono.” A daw u'ri nono kaji nggoo ge'te ge'te.

²³Anni mung äni gidrü ngwu'dun ngwudi deleny ndoo, ngwengga ngwüjü aar elnge gümärä aar ürri dula,

²⁴ngwuje ci nu, “Abarar kayanu. Gera ga'ti ayu a be gindru.” Aar be äri ngwimä yidäpängä.

²⁵Anni ma aar 'täji ngwüjü kay ge'te, ngwäni ngwümätä gijü kuy, ngwü'di'riyalü.

²⁶A ngwuja'ri ngwee badalu pad ngwaalu ngwoo ku.

A Yicu u'riya ngwüjü nono ngwürimü ngwäy

²⁷Ju gu Yicu ndi ele ngwaalu ngwoo, ngwüji rom (2) ngwürimü ngwäy gwujani aar urnidi dulala aar ci, “Aar ang inä gwani Giji gidi Däwüd!”

²⁸Anni ma Yicu ele ngwu'dun, ngwüji ngwoo ngwürimü ngwäy ilijä ngwuje otacalu, “Ngaa lämnä ndi ari äny gwäti yiima ndi ärrri yi'ral giyee?” Aar ci, “Yäy, gwani Deleny.”

²⁹Ngwuje be akani ngwäy nono ngwegen ngwuje ci, “Gwani änni gwalu Ngwaalu aar gu ru 'danggalu.”

³⁰A ngwäy ngwegen u'ri nono. A je Yicu girinya ndi ari, “Aa'ti diji dere da gu lenge a'tur.”

³¹Aar be 'tü aar bädiyi ngwuja'ralu ngwani nginde ngwaalu ngwoo 'dar.

A dä'räng ondaji

³²Anni ma aar ji ndi 'tü, aar apa guru gätinä ngwü'rillä nono ating 'ti ondaju aar äpijä Yicung.

³³A anni ma aar gu 'tüyü ngwü'rillä, a gur nggoo gigwugwundu ondaji. A yi'ral dibaji ngwüjälü aar ari, “Yere ya'ti nje änggädi yiru gu no Yijiräyil!”

³⁴A be Ngwübärrijü ari, “Yiima yiru yidi deleny didi ngwujego'rr yating ye 'tüyü ngwujego'ro.”

Yon yonyadu kiruny a be ngwäänü ru ngwoko

³⁵A Yicu ele giyündär na giyubanu, ndi enggaci ngwüjü ngwämrä ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani yeleny yidi Ngwaalu ngwu'riyi ngwüjü nono gidimdi na ümi.

³⁶Anni mung engga ngwüjü ngwonyadu, aar inä ndi ari ngwuju gidirbänü aar 'ti übidi düwä de, aar ru nono ngwangala ngwanni ngwa'ti äti do'ranu.

³⁷Ngwube ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Yon yonyadu kiruny, a be ngwäänü ngwudi uni ru ngwoko.

³⁸Otacar Delenyalu didi giruny ndi ari ngwükäjä ngwäänä kiruny güngün aar uni yona.”

Mätä 10

Ngwoo'ra ngwükäjäär je 'dī na rom

(Murkuj 3.13–19; Luka 6.12–16)

¹A Yicu urnidi ngwo'ra ngwüngün ngwoo 'dī na rom (12) 'dünggüngün ngwuje ätäädä yelenya aar ye 'tüyü ngwü'rillänü aar ye u'riyi ngwüjü nono.

²Ngwüriny ngwuru ngwee ngwudi ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwuru 'dī na rom (12), Jamaan gwanni gwani Butruj na gwenggen gwani Andrawuj, na Yagubinga gwenggen gwe gwani Yuwana yijü yidi gur gani Jäbädi,

³a Bilipüj na Bartumawuj, Tumaj na gur gidi dulba gani Mätä, Yagub giji gidi gur gani Albayu na Tadiyuj,

⁴Jamaan gwanni gwati ligor enyanu gwani gen na Yäwüdä gwani Äjigäriyüti gwanni gwuma ji ngwugwurlanu Yicu gwe.

Aar ükäji ngwo'ra ngwoo 'dī na rom (12)

(Murkuj 6.7–13; Luka 9.1–6)

⁵Ngwee 'dī na rom (12) ngwükäjä je Yicu ngwuje oladani ngwuja'ri ngwe ngwee, “Aa'ti ngaa la ele ngwüji ngwuru Garany, aa'ti ngaa la läni kündär gere gidi ngwüji ngwudi Jamirang.

⁶Ngaa be ele ngwangal ngwududu ngwuru ngwüji ngwudi Yijiräyil.

⁷Ma be ari ngaa lima ele, ondacar ngwüjü ngaa je ci, 'Yeleny yidi generala yima ila gito.'

⁸Ngaa u'riyi ngwüjü nono ngwanni ngwümä, ngaa je 'di'riyälü ngwanni ngwayu, ngaa ga'ru ngwüjü yaamu nono, ngaa 'tüyü ngwü'rillä ngwüjänü. Yätädäärä je yimi'ra a'tur, ätädär je ngwüjü 'to yimi'ra a'tur!

⁹Aa'ti ngaa la apani dab, buta na bartad gwere ngwüradänü ngwalu.

¹⁰Na aa'ti ngaa la apani ngwony ngwudi eny ngwürad ngwe ngaa gendani direda na ngwüdän na guura, ndi ari gwanni gwati ape yiiru gwädi gu ndi aar ätä gu'ru güngün.

¹¹Gündär na ngwu'dunanu gwere ngwa gu äni, minär gu dijälü dere danni dijaw ngaa gu üllälü ngaa gu jalu 'di a gaji ila ngaa 'di'ri ngaa ele.

¹²Ma be ari ngaa lima äni ngwu'dun gwere, agannar je

¹³manari ngwu'dun ngwoo gwädi gu, gäbücär a gu adatalu gwalu ji. Ma be ari ngwu'dun ngwoo ngwa'ti gu ädi 'didanu, ara je adatalu gwalu o'raca.

¹⁴Ma ara je 'ti gwä'rü ara je 'ti 'dengenaca ngwuja'ri ngwalu, ngwu'dun na gündär ngeno, 'tädär ngaa brotada dibu'ralu mbüny giyora yalu.

¹⁵Nggwa je ci 'didanu, gomon gidi pi yelenya, ngwüji ngwudi yündär yidi Jadumanga Gamura gwe, ngwa inädäni Ngwaalinga ngwüji ngwudi gündär nggoo."

Übinälü gwanni gwüdünicä ngwoo'ra ngwudi Yicu

(Murkuj 13.9–13; Luka 21.12–17)

¹⁶Ngwuje ci, "Äny gwa je ükäji nono ngwangala ngwuju ngwümüdänü, ngaa be arngani mama, ngaa ru nono ngwüüngäyü ndi bebere na ngaa jayi drü nono amaam gwudi 'dunung.

¹⁷Arnganar ngwüjü ngwa ji ngwa je apada ngwämrä ngwudi ngweleny, la je pi ngwacal ngwe ngwämrä ngwegen.

¹⁸Na gwani äny la je dünäji ngwäyänü ngwudi ngwartan na ngweleny ngaa ru ladi inggidi 'denggen na ngwüji ngwuru Garany.

¹⁹Ma be ari lima je ummi ara je ätäda ngwelenya, aa'ti be yigor ya je pänü gwani ngwuja'ri ngwanni ngwada je ondaji na ngwada ngwe ari. Kaji nggoo la je be ätäda ngwuja'ri ngwanni ngwada ngwe ari.

²⁰Ndi ari ngaa la'ti ba be rüdi lanni ladi ondaji, a be Ligi'rüm ru lidi Papa gwalu lanni ladi ondaji 'danggalanu.

²¹Na diwengga da gwurlanu gwenggen gwe gwa aar 'rinnye na papa gwa gwurlanu giji güngün, a yiji ya nyürtiji papanga janu legen la aar le gwurlanu la aar je 'rinnye.

²²Ngaa la ke ngwüjü ngwäy 'dar gwani ngwüriny ngwüny. A be gwanni gwa mätinälü 'di aar medadi, gwa gilängidini.

²³Manari lima je übinälü kündär gere, gatanar ngaa gu abra gi'ter. Nggwa je ci 'didanu, ngaa la'ti la medaji yündärä 'dar yidi Yijiräyil 'di a Giji gidi Dijii dümnä o'ra."

²⁴Ngwuje ci, "Doo'ra dati 'ti pana gidoorta düngün na dinäd dati 'ti pana gideleny düngün.

²⁵Yimbutu gu 'dogo ndi doo'ra ru nono dorta düngün na dinäd ru nono delenya düngün. Manari gwucaar gwanni gwuru gi'ra gidi ngwu'dun Bäljübül, a be ngwüji ngwüngün gidrü ngwa aar je be ca!"

Aa'ti yedeny ya je eny

(Luka 12.2–7)

²⁶"No aa'ti la je iyiyi yedenyo ndi ari yere ya'ti yanni yändälü ya'ti ya 'tädinälü, na yere ya'ti yanni yändälü ya'ti ya aar je inggidi.

²⁷Yanni yada je enggaci nyim, ondajar yalu kebeny gilingenalu na yanni yada je 'dingini giilang ge, urnidar yalu korrala gidi ngwu'dun.

²⁸Aa'ti yedeny ya je eny ngwüji ngwanni ngwati 'rinye lingina aar 'ti be burna ndi 'rinye ligi'rimä. Ara je be yedeny eny gwani nginde gwanni gwäti yiima ndi dudiyi ligi'rimä na lingeno giliganü lidi yi'rendeny.

²⁹Yi'ra rom (2) yati aar je ellang bartad gwe'te pu na gere gati 'ti i'dü gidiyängälü a gu 'ti be Papa gwalu lingidi.

³⁰A be 'danggalu ngwä'rü ngwalu 'dar giyi'ra ngwülingidi je Ngwaalu 'dar ndi ari ngwuru ümin.

³¹Aa'ti be yedeny ya je eny, ndi ari ngaa lipana gu'ru giyi'ra yonyadu."

Ndi änni na ndi 'donya Yicung

(Luka 12.8–9)

³²Ngwuje ci, "Gwanni gwuny 'täjälü ngwäyänü ngwüji, äny 'to gwunyi 'täjälü ngwäyänü ngwudi Papa gwüny kerala.

³³Gwere gwanni gwunyi nyi'rini ngwäyänü ngwüji, gwunyi nyi'rini 'to ngwäyänü ndi Papa gwüny kerala."

Yicu na ngwüji ngwudi didlä

(Luka 12.51–53; 14.26–27)

³⁴Ngwuje ci, "Aa'ti ngaa la ge'taji ndi ari äny gwindädi ndi ge'te adatingalu ngene gidiyängälü. Nyi be ilada ndi ge'te giiri.

³⁵Ndi ari äny gwindädi ndi gäbici dijü aar ü'ränü papa gwe gwüngün, na giji ganni giru gera aar ü'ränü nanni gwe gwüngün, na gera giru düünä aar ü'ränü nanni gwe gwuru düünä.

³⁶A güwän gidi diji ga ru ngwüji ngwüngün gidrü.”

³⁷Ngwuje ci, “Gwanni gwämnäni papang na nanning gwüngün 'dünggüny, gwa'tiny ädi ngwäy. Na gwanni gwämnäni giju güngün ganni giru dur na ganni giru gera 'dünggüny, gwa'tiny ädi ngwäy.

³⁸Na gwanni gwati 'ti apu güü'ri güngün aar nyi gwujana, gwa'tiny ädi ngwäy.

³⁹Gwanni gwati mbuji miding gwüngün, gwung dudiyi na gwanni gwa dudiyi miding gwüngün gwani äny, gwung mbuji.”

⁴⁰Ngwuje ci, “Gwanni gwa je änni, gwuny änni, na gwanni gwuny änni, gwänni ngindeng gwanni gwükäjiiny.

⁴¹Gwanni gwänni dijirä dukäjäär ndi ari diru dijir, nginde gwa mbuji gu'ru gidi dijir. Na gwanni gwänni ngindeng gwanni gwüdünälü ndi ari gwüdünälü, gwa mbuji gu'ru gidi nginde gwanni gwüdünälü.

⁴²Na gwanni gwa ici 'dogo diju de'te yaw ngwüjänü ngwee ngwokeya yigo'ro yegen ndi ari nginde gwuru doo'ra düny, nggwa je ci 'didanu ndi ari gu'ru güngün ga'ti ga dudi a'tur.”

Mätä 11

Yicu na Yuwana Almamadan

(Luka 7.18–35)

¹Anni ma Yicu medaji olang ngwo'ra ngwüngün ngwoo ngwuru 'di (12) na rom, ngwü'di'ri ngwugatani ngwaalinga ngwoo ngwele ndi enggaci ngwüju giyündär yidi Jäliling.

²Anni ma Yuwana 'dingini gwuju korkon yi'ral ye yanni yärrä je nginde gwanni Gwubrutar yelenya, ngwükäji ngwo'ra ngwüngün

³aar otacalu ndi ari, “Nga gwuru gwanni gwadi ila Gwubrutar yelenya gwalla nyii dünici ngindeng gwu'ter?”

⁴A je Yicu ci, “İndär aang ondaci Yuwanang yi'ral ye yanni yänggäda je ngaa je 'dingini

⁵ndi ari ngwüji ngwanni ngwürimü ngwäy ngwuma ombajidalu, na ngwurga ngwuma ele, na ngwaamu ngwuma u'ri nono, na gwanni ngwürimü gwäni ngwuma 'dingini, na gwanni ngwayu ngwuma 'di'rälü ngwumidu, na gwuja'ri gwanni gwujaw ngwuma aar je ondaci ngwüju gwanni ngwuru ngwuwayi.

⁶Gwa aar onjaci gwanni gwa'ti gwa obalu ndi änni 'dünggüny.”

⁷Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yuwana ji ndi ele, a Yicu ondaci ngwüju ngwonyadu gwani Yuwana ngwuje ci, “Giru ange ganni gi'tüdädä gu ndi ombaji poor gitäny? Ngaa li'tüdädi ndi ombaji gipuru gapu dirune?”

⁸Manari gä'tüdi, ngaa li'tüdädi ndi ombaji dijä digenna ngwureda ngwudi yelenye? Ngwüji ngwanni ngwati genne ngwureda ngwudi yeleny ngwati ji ngwu'dun ngwudi yeleny.

⁹A be ngaa li'tüdädi ndi ombaji ange? Ndi ombaji dijjira? Yäy, nggwa je ci na yipana gidjir.

¹⁰Nginde gwuru nggwee gwanni gwaru gwe ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ndi ari, 'Äny gwadi ukäjä dänä dünü ngwumadinana gwerre gwerre 'dunggunga, aar ang ja'rimaci gay.'

¹¹Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, giyijänü 'dar yanni yilingiti je ngwaw, gere ga'ti gi'di'rälü gipana gu'ru ndi Yuwana Almamadan. A be gwanni gwokana giyelenyanu yidi gerala, gwuru gwanni gwupana 'dünggüngün.

¹²Tu'tu gaji ganni gapu ge Yuwana Almamadan yiiru yüngün, yeleny yidi gerala giyo yiminä je ngwüji ndi aar je ape.

¹³Ndi ari ngwüjir 'dar na yobo, yondajaar je 'di a gaji ila ganni gima ge Yuwana ila.

¹⁴A manari ngaa lijädi nda je änni, Yuwana nggwee gwuru gwani İliyä gwanni gwüdünicäär ndi ila.

¹⁵Gwanni gwäti ngwäni, ngwu'dingini."

¹⁶A Yicu ari, "Gimaad nggee gadi nyi übidänü ange gwe? Giru nono yijü yanni yooko yiju ndi aku ngwu'dera ngwaalu ngwudi ngwiliny ati aar be urnidi ngwenggen aar je ci,

¹⁷'Limiricä je dümbärä ngaa be 'donya ndi riti, ara je elngaci delnga yiwaya ngaa 'ti runu.'

¹⁸Ndi ari Yuwana gwändi ngwu'ti iti ngwu'ti iyü, araar, gwätinä dijego'ranu.

¹⁹A Giji gidi Dijä dümnä ila ating eny ating iyü, araar, 'Änggädär nggwee gwupa ngwamanu gwati iyü ngwürläli, aar ru ngwumaad ngwudulba ngwe na ngwüji ngwanni gwati aar je ci ngwuki.' A be bebere gwati linginni ndi äti ngwäyänü yiiru ye yüngün."

Wäj bi giyündär yanni ya'ti jo'renyana

(Luka 10.13–15)

²⁰A Yicu girinya yündärä yanni yapung gu yiima yüngün yonyadana aa'ti be ngwüji ngwegen jo'renyana ngwuje ci,

²¹"Wäj bi gwani Kürüjin, na gwani Bid Jäyidä! Adinari a yiima giyee yäpinä 'dunggunga yäpinä giyündär yidi Jür na Jäyidä, ngwüji ngwegen ngwadi jo'renyana 'tu'tu gwerre ngwadi genne gimärä ngwadi jalu ngwaaranu.

²²A be nggwa je ci ndi ari gomon gidi pi yelenya, ngwüji ngwudi Jüringä Jäyidä gwe, ngwa inädäni Ngwaalinga 'danggalu.

²³Na nga gwani Kaprnawum, nga gwa ji nga gwallu 'di ang obani kere? Bāri, nga gwī'dā a gwüllī gidel didi yi'rany. Adinari yiima giyee yāpīnā 'dunggunga, yāpīnā ndi Jadum, yaadi jalu 'di gomom gidi gweneng.

²⁴A be nggwa je, ci gomom gidi pī yelenya, ngwūjī ngwudi Jaduming, ngwa inādānī Ngwaalinga 'danggalu.”

Ngwaalu ngwenggaca ngwūjū yujimida yūngūn

(Luka 10.21–22)

²⁵Kaji nggoo a Yicu ari, “Nggwa ang ortada gwani Papa Deleny didi gerala na diyāng, ndi ari nga gwānījā yujimidalu yunga nda je ngwūjī lenge ngwanni ngwubebera nga je be enggaci yījū yunga yanni yooko.

²⁶Yāy gwani Papa, yunga yiru giyee yanni yijādāngānū.

²⁷Yi'ral 'dar yima aar nje Papa gwūny ātādā. Gwere gwa'ti gwanni gwūlingīdī Gijū a be Papa ru 'dogo na gwere gwa'ti gwūlingīdī Papang a be Gijī ru 'dogo na lanni lima je Gijī utanu ngwuje enggaci Papang.”

²⁸Ngwuje ci, “Iladar 'dūnggūny 'dar lanni gilo lūpīnā gwūnī ligakidu nggwa je gataji dūwā.

²⁹Ūpīnār yunggu yūny, nga je enggaci nga lenge ndi ari āny gwūjīlānū nyi okeye ligor lūny ngaa la be gatu dūwā gwani lingeno lala.

³⁰Ndi ari yunggu yūny yijalu ūrgāny na ūpīnī gwūny gwāngrānū.”

Mätä 12

Deleny didi gomom Kwo'ra tā'rīl

(Murkuj 2.23–28; Luka 6.1–5)

¹Gomom ge ganni giru Kwo'ra tā'rīl, a Yicu ele ngwū'rū ngwurunya. A ngwoo'ra ngwūngūn gila'ti yona aar je eny ndi ari ngwīti je ngwamanu.

²A anni ma je gu Ngwübārrījī engga nu, aar ci Yicung nu, “Ombaja 'da ngwo'ra ngwunga ngwārrū yi'ral yiru drū ndi ārrīnī komon Kwo'ra tā'rīl!”

³A je Yicu ci, “Ngaa 'ti ulu ngwuja'ri ngwanni ngwūllīnā ndi ari yiru ange yanni yārrī je Dāwūdingā ngwoo'ra ngwe ngwūngūn gaji ganni gīti je ge ngwamano?”

⁴Ndi ari nginde gwāndī ngwu'dun ngwudi Ngwaalu ngwape yona yanni yīgātījāār je Ngwaalingalu yiru drū, aar je eny ngwoo'ra ngwe ngwūngūn, ngwur'dal ngwuru ngwati ji eny 'dogo.

⁵Nda mine 'to ngaa lima 'ti ulu ngwuja'ri kitabanu gidi Yobo ndi ari, ngwur'dal ngwati kiyi yobanu ape gwe yiiru kobanu komon giru Kwo'ra tā'rīl aar je 'ti be ī'rācā keng gwere?

⁶Nggwa je ci ndi ari nggwo ngene gwanni gwupana kobo!

⁷Adinari ngaa lilīngidādi ngwuja'ri ngwe ngwee yorta ye ngwaalinga ngwanni ngwaru nu, 'Äny gwubupa ināng ngwa'ti bupa mī'rīning nono,' ngaa la'ti ladi obalu ngwūjū ngwe ngwanni ngwujaw nono.

⁸Ndi ari Gijī gidi Dijī dūmnā, giru Deleny didi gomom Kwo'ra tā'rīl."

Ape yiima komon giru Kwo'ra tā'rīl

(Murkuj 3.1–6; Luka 6.6–11)

⁹A Yicu 'dī'rī ngenone ngwele ngwānī ngwāmra 'denggen.

¹⁰Ngenone gur giju gu gudidu guy. A Ngwübärrījī mīnī gay gadi aar gu määtidādā Yicung ngwuja'ri ngwere, aar be otacalu aar ci, "Yādi gu ndi u'riyi dijū nono komon giru Kwo'ra tā'rīle?"

¹¹A je Yicu ci, "Yärü 'danggalanu gwanni gwa äti dangala de'te pu, ngwube 'dī gidel komon giru Kwo'ra tā'rīl, da'ti ding määtä ngwugwalla?"

¹²A be awa dijī dūmnā dipana gu'ru gidangal! Yäy gu no yādi gu ndi ärrī yī'ral yanni yijaw komon giru Kwo'ra tā'rīl."

¹³Ngwube ci guru, "Gwälli guyanu!" No a gur gwalli guyanu a guy o'radi ngwujayi ngwuru nono gwenggen.

Dinād danni däbrā Ngwaalu

¹⁴A be Ngwübärrījī 'tū aar abingada ndi Yicu nunnu aar 'rinye.

¹⁵Anni mung gu lenge, ngwugatani ngwaalinga ngwoo, a lonyadu gwujani ngwuje u'riyi dūmdī nono degen 'dar

¹⁶ngwuje girinya ndi ari aa'ti londaci dijälü dere nginde gwe.

¹⁷Ndi ari a ngwuja'ri äti ngwäyänü ngwaru ngwe dijīr dani Ajaya ndi ari,

¹⁸"Dinād dūny ndo ngene danni däbrīny, gwanni gwāmnīny a ligor lūny jāyājänü! Gwunyi gu ge'te Līgī'rīmā lūny a gwa ondaci ngwūjū ngwuru Garany gwani dūnälü.

¹⁹Gwa'ti gwa kadi na gwa'ti gwa ürri dula gwa'ti gwa dijī 'dingini gwondajalu ngwayalu.

²⁰Di gipuru gibu'ru ga'ti ging kiyi na gwa'ti gwa 'rinye ligā lullar kijaja 'di a yī'ral yani dūnälü ji aar dami.

²¹Ngwūjī giyen ngwa ge'taji ngwūrīny ngwūngün."

Yicu na Bäljübül

(Murkuj 3.20–30; Luka 11.14–23)

²²Aar be äpijā guru ge'te gätinā dī'rillā nono ngwūrīmū ngwäy ngwuru dä'rāng, a Yicu u'riyi nono 'di ngwombajidalu ngwabingi.

²³A yī'ral giyee obaji ngwūjälü 'dar aar ari, "Gijī nggee gaadi ru gidi Däwüde?"

²⁴A be anni ma gu Ngwübärriji 'dingini ngwuja'ri ngwee aar ari, “Gur nggee gati 'tüyī ngwujego'ro 'dogo yiima ye yidi Bäljübül gwuru deleny didi ngwujego'rr.”

²⁵A Yicu lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuju giyi'ranu 'denggen ngwuje ci, “Yeleny yere yanni yü'ri'tinänü, ya geradalu. Gündär na ngwu'dun ngwere ngwanni ngwadi ü'ri'tidänü, ngwa'ti ngwa äti yiima ndi dünälä.

²⁶Ma be ari dijego'rr dati 'tüyī dijego'ro, ya'ti be yinggidu ndi ari dijego'rr dima ü'ri'tidänü giligo'ro lüngün a mine yiima yüngün ya mätinälü awa mana?

²⁷A manari äny gwati 'tüyī ngwujego'ro yiima ye yidi deleny degen dani Bäljübül, a mine yiji yalu ngwati aar je 'tüyī yiima yidi yärü? Ngindenga liru be lanni lada je le obalu.

²⁸A be manari äny gwati 'tüyī ngwujego'ro Ligi'rim le lidi Ngwaalu, yeleny yidi Ngwaalu yima ji gu be obananu.

²⁹Na mana, awa a diji dere ändädä dijü gidrü dojema nono ngwapada ngwony ngwüngün manari dimung 'ti mäti gwerre gwerre ngwugekajalu? 'Di ngwube obe ngwony ngwüngün gidrü.”

³⁰A je Yicu ci, “Gwanni gwa'ti nyii gwe, gwuru güwän güny na gwanni gwa'ti nyii gwe gwäräjälü gi'du, gwuru gwanni gwati bädüyälü.

³¹No nggwa je ci, yi'ral 'dar yanni yiki na lo Ngwaalinga, ya ara je düdänijänü. A be lo Ligi'rimä lanni Liju'ru, la'ti la ang düdänijänü.

³²Gwanni gwa lo Gijü gidi Dijü dümnä, gwa aar düdänijänü a be gwanni gwa lo Ligi'rimä lanni Liju'ru, gwa'ti gwa aar düdänijänü gididlä ndee na gididlä ndä'di dindi.”

Da'ri dati linginni yuula ye yüngün

(Luka 6.43–45)

³³Ngwuje ci, “Da'ri danni dijaw, dati 'ri'ri yuula yanni yijaw. Na da'ri danni diki, dati 'ri'ri yuula yanni yiki! Ndi ari da'ri dati linginni yuula ye yüngün.

³⁴Ngaa gilee ru yiji yidi ngwüüngä, awa ngaa be ondaji ngwuja'ri ngwujaw liru ngwüji ngwuki? Ndi ari ngwulem ngwati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwati ji ngwonyadu giligoranu.

³⁵Diji danni dijaw liguri dati 'tüyä ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwanni ngwügi'tinä 'dünggüngünänü, na diji danni diki liguri dati 'tüyä ngwuja'ri ngwanni ngwuki ngwanni ngwügi'tinä 'dünggüngünänü.

³⁶A be nggwa je ci ndi ari, ngwüji ngwa ji ngwa aar je otacalu ngwuja'ri ngwe ngwegen 'dar ngwī'dädäär ngwänü komon nggä'di gidi pi yelenya.

³⁷Ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwunga a gwa 'tü gwujaw nono na ngwuja'ri ngwe ngwunga la gwe obalu.”

Ngwübärriji ngwubupa yi'remna yiru yiima

(Murkuj 8.11–12; Luka 11.29–32)

³⁸A be Ngwübärriji ngwoko na ngwoorta ngwudi yobo ondaci aar ci, “Gwani doorta, nyii lijädi ndi nje enggaci yi'remna yere yiru yiima.”

³⁹A je Yicu ci, “Gimaad ganni giki gimi'ridi ngwäyanü gutalu yi'remna ye yiru yiima, gä'tüdi gadi ar enggaci yiima yere ar je be enggaci 'dogo yidi dijir dani Yunan.

⁴⁰Ndi ari anaku ju gu Yunan gilaranu lidi duum dipa ngwape yomon tä'ril (3) lingen le na dilu de, no 'to Giji gidi Dijii dümnä gadi gu ji 'to no gidiyängänü yomon tä'ril lingen le na dilu de.

⁴¹Gomon gidi pi yelenya ngwüji ngwudi Ninäwäng ngwa je ngwa aar dünätälä ngwüji ngwe ngwudi gimaad nggee ngwa aar ngwe obalu. Ndi ari ngwujo'renyana gaji ganni gima je ge Yunan ondaci. A be gwenene, nggwo be ngene gwanni gwupana ndi Yunan.

⁴²Daw diru deleny didi gen kaama komon gidi pi yelenya, da 'di'ra la dünälä ngwüji ngwe ngwudi gimaad nggee, ngwungwe obalu. Ndi ari dindi 'tu'tu ngwaalu ngwolanu nunnu ngwu'dingini bebereng gwudi Jiliman. A be gwenene nggwo be ngene gwanni gwupana ndi Jiliman.”

O'ra gwudi di'rillä

(Luka 11.24–26)

⁴³Ngwuje ci, “Manari di'rillä dima 'tü gidijänü, ngwele ngwulandalu gitäny ngwümänä ngwaalinga gwanni ngwading gu obe düwä de. Ngwuje 'ti be mbuju.

⁴⁴Ngwube ari, ‘Äny gwa be kwoyalu ngwu'dun gwanni ngwuminje gatana! Mung kwodalu ngwuje mbuji ngwübrütinälü ngwujalu ngwundanu ngwujayalu ngwuja'rimana.

⁴⁵Ngwube ele ngwapana ngwü'rillä kwo'ra tä'ril gwanni ngwukana 'dünggüngün, aar ila aar äni gidijänü ndoo, kaji nggoo gidi gwodaning ngwukani kaji gele gidi gwerreng. Ya gu ru 'to no kimaad nggee giki.”

Nanni gwudi Yicu na ngwenggen gwudi Yicu

(Murkuj 3.31–35; Luka 8.19–21)

⁴⁶Anni mung ji ndi ondaci ngwüjü, a nanni gwüngün na ngwenggen ila aar dünälä poor aar mini ndi ondaci.

⁴⁷A diji de'te ngwüjänü gwanni ngwuju ci, “Nanni gwunga na ngwanggalu gilo lidünicängä poor liminü ladi ang ondaci.”

⁴⁸Ngwuci diju ndoo dondaca, “Yäru gwuru gwani nanni gwüny? Na yärüngä liru lani ngwänggäri?”

⁴⁹Ngwinggidi ngwo'ra ngwüngün guy ge ngwube ari, “Ngindenga gilee, liru lani nanni gwüny aar ru ngwänggäri.

⁵⁰Ndi ari gwere gwanni gwati ärrī buping gwudi Papa gwüny gwanni nggwo kerala, nanni gwüny gwuru a gwänggäri ru gwanni gwuru dur na gwanni gwuru gera.”

Mätä 13

Dijī dīkwüdi

(Murkuj 4.1–9; Luka 8.4–8)

¹Komon nggoo ge'te ge'te, a Yicu 'tüdä ngwu'dun ngwele ngwujalu kimämü gidi yaw.

²A ngwüjī ngwonyadu o'rada nono 'di ngwü'di'ri ngwäni gībälükänü nggu jalu a be ngwüjī 'dar dünä gīmāmäng nono.

³Ngwuje enggaci ngwuja'ri ngwonyadu ngwuje mi'rici ngwuja'ri ngwuje ci, “Dijī di'tüdi ngwele ndi kwoy yona yüngün.

⁴A be anni mung ji ndi gida yona, a yoko mi'ri kayalu a yī'rä ila aar je utalu.

⁵A yoko mi'ri ngwaalu ngwuru yo'rr aar 'ti mbuja diyängü diju mirang, aar obedalu puprang ndi ari diyäng da'ti olanu.

⁶A be anni ma lingen anda, a je deja u'diyi aar undi ndi ari ya'ti üllü ngwuwa ndi mätinälü.

⁷A yoko mi'ri ngwügänü aar 'tüdä a je ngwügi gwogwornyadi.

⁸A yon yoko mi'ri ngwaalu ngwuru diyäng danni dijaw, aar 'tüdä aar 'ri'ri yona küü'ri tudini (100) na yoko küü'ri tä'rīl (60) na yoko küü'ri na 'di (30), aar onyadani giyon yanni yīkwüdinä.

⁹Nginde gwanni gwäti ngwäni rom ngwudi 'dingini, ngwu'dingini.”

Yicu gwarra ngwube mi'ri ngwuja'ri

(Murkuj 4.10–12; Luka 8.9–10)

¹⁰A ngwoo'ra ngwüngün ila aar otacalu aar ci, “A gwarra ata be mi'rici ngwüjü ngwuja'ri?”

¹¹Ngwuje ci, “Lenge yujimida yidi yeleny yidi gerala, gwuma ara je ätäda aar 'ti be ätädi ngindeng je.

¹²Gwere gwanni gwäti, gwa aar gendaci ngwonje, a be gwanni gwa'ti äti, ngwanni ngwätīng je ngwoko, ngwa aar je apada.

¹³Yiru giyee yanni yīgäbīcīny ati nyi be mi'rici ngwüjü ngwuja'ri. Aar ni ari lombajidalu, aar ru nono ma aar 'ti ombajidalu, aar ni ari li'dingina, aar ru nono ma aar 'ti 'dingina na aar ru nono ma aar 'ti lingidi.

¹⁴Ngindenga lima je gu ngwuja'ri mbuti nono ngwanni ngwaru ngwe dijjir dani Ajaya ndi ari, 'Ngaa la 'dingini a be ya'ti ya je lenge a'tur na ngaa la ombajidalu a be ya'ti ya je engga a'tur.

¹⁵Ndi ari ligor lidi ngwüji ngwee lima ru go'rr, na ngwäni ngwegen ngwuma rīmināti ndi 'dingini na ngindenga lima ümmä ngwäyälä ndi ombajidalu. Adinari aar mīni ndi engga ngwäy ngwe ngwegen, aar 'dingini ngwäni ngwe ngwegen, aar lenge yigor ye yegen aar o'ra, laadi nje u'riyi nono.'

¹⁶A be lonjaca je gwani ngwäy ngwalu nunnu ngwänggädi na ngwäni ngwalu nunnu ngwu'dingina.

¹⁷Ndi ari nggwa je ci 'didanu, ngwījir ngwonyadu a lanni līdünälü lījädī gu gwulleny ndi engga yi'ral yanni yänggädä je gweneno aar je be 'ti änggädi, na ndi ari aar je 'dingini yanni giyo yi'dingina je gweneno aar je 'ti be 'dingina.'

Inggidi ngwuja'ri ngwudi diji dikwüdi

(Murkuj 4.13–20; Luka 8.11–15)

¹⁸Ngwuje ci, "Dinginar je be nga nga yani diji dikwüdi.

¹⁹Manari gwere gwuma 'dingini ngwuja'ri ngwudi yeleny yidi generala ngwuje 'ti be līngīdi, dijego'rr dati ila ngwapada ngwuja'ri ngwanni ngwuma aar je kwoy giligoranu lūngūn. Yiru giyee yanni yani yon yanni yimi'ru kayalu.

²⁰A be yon yanni yimi'ru ngwaalu ngwuru yo'rr, diji diru danni dati 'dingini ngwuja'ri ngwuje änni puprang gwujayanu gwulleny.

²¹A be anni ati ngwuja'ri mbuja ngwaalinga ngwadi aar gu ülläji ngwuwa, aar jalu 'dogo gwoko ma be ari yima ji yere yooko yani dīrbä na übīnälü gwani ngwuja'ri, a be diji i'di puprang.

²²A be yon yanni yimi'ru ngwügänü, diji diru danni dati 'dingini ngwuja'ri a be ligor pīci midinganu ngene a nänü gwudi dīdlä i'dājänü gwogwornyaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar 'ti äti ngwäyänü.

²³A be yon yanni yima mi'ri gīdiyäng danni dijaw, yani diji danni dati 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwuje lenge mama. Ngwu'ri'ri kүү'ri tudini (100) na ge'te ngwu'ri'ri kүү'ri tä'rīl (60) na ge'te ngwu'ri'ri kүү'ri na 'dī (30), aar onyadani giyon yanni yīkwüdäär je."

Yon na ngworomol

²⁴Ngwo're ngwuje mī'rici ngwuja'ri ngwu'ter ngwuje ci, "Yeleny yidi generala yiru nono diju danni dikwüdi yona kiruny güngün yijayanu.

²⁵A be gaji ganni gima ge ngwüji ji ndi ndri, a güwän güngün ila ngwukwoy ngworomola giyananu kirunyanu ngwü'tü ngwele.

²⁶Anni ma yon ge'ta yi'ra aar obedalu wiir, a ngworomol obedalu 'to.

²⁷A ngwīnād ngwudi gur gidi giruny otacalu aar ci, ‘Gwani doorta, nyii be ari nga gwūkwūdi yona kirunyanu yijayanu a mine ngworomol ngwuma ila ne?’

²⁸Ngwuje be ci, ‘Gūwān giru gārrū yī'ral giyee.’ A ngwīnād otacalu aar ci, ‘Nga gwūmīnī nje nyii ele nyii gwalla ngworomolalu mbūnye?’

²⁹Ngwuje ci, ‘Bāri, ngaa la gwalladani yonalu 'to manari nga lima gwalli ngworomola.

³⁰Gābīcār je aar pe gwūpāng 'di aji a gaji ila gidi uni. Kaji gidi uni āny gwa ci ngwāānā, ū'rī'tādār ngworomola gwerre gwerre ngaa je giki yī'ra aar u'di a be yon, ngaa je be una ngaa je u'ri ngaa je apada kilū gūny.’”

Mī'rī ngwuja'ri gīlāy lidi do'ta

(Murkuj 4.30–32; Luka 13.18–19)

³¹Ngwo're ngwuje mī'rīcī ngwuja'ri ngwu'ter ngwuje ci, “Yeleny yidi gerala yiru nono lāy lidi go'ta gapu dījū ngwukwoy kirunyanu gūngūn.

³²Lāy lidi go'ta lokana giyuulanu yidi ngwa'ri 'dar, ma be ari gima 'tū 'di mung pe ngwuru do'ta danni dipa, 'di ati gu yī'rā kere ila ati aar gu ge'te ngwū'rū'tilā giyī'rinalu yūngūn.”

Ngwū'rūd

(Luka 13.20–21)

³³O're a je Yicu mī'rīcī ngwuja'ri ngwu'ter ngwuje ci, “Yeleny yidi gerala yiru nono ngwū'rūd ngwape je daw ngwuje lāgājānū ngwūlā ngwānū ngwūbākānū tā'rīl. Aar gwūrlī ngwūlā 'dar aar uuli.”

³⁴Yī'ral giyee 'dar yondaca je Yicu ngwūjū ngwuje mī'rīcī ngwuja'ri. Ngwuje 'ti ondacu ngwuja'ralu ngwere kibeny ngwuje be ondaci ngwuje mī'rīcī ngwuja'ri.

³⁵Ndi ari a ngwuja'ri ātī ngwāyānū ngwanni ngwondaja ngwe dījīr lingla le lūngūn ndi ari, “Āny gwadi ondaji nyi mī'rīcī ngwūjū ngwuja'ri, nunnu nyi 'tājī yī'ralalu yanni yāndālū 'tu'tu anaku ge'ta gu Ngwaalu dīdlāyū.”

Inggidi ngwuja'ri ngwani yon na ngworomol

³⁶A be Yicu gatani ngwūjū ngwo ngwonyadu ngwele ngwānī gīdrū, a ngwoo'ra ngwūngūn elaci aar ci, “Enggaci nje ngwuja'ri ngwani ngworomol kirunyanu.”

³⁷Ngwuje ci, “Dījī danni dīkwūdi yona kirunyanu yijaw, Gījī gidi Dījī dūmnā giru.

³⁸A giruny, dīdlā diru, na yon yanni yijaw yiru yījī yidi yeleny yidi Ngwaalu. Na ngworomol ngwuru yījī yidi dijego'rr.

³⁹A be gūwān ganni gīkwūdi ngworomola, dijego'rr diru. Na uni, gaji giru ganni gadi ge dīdlā medadi. Na ngwāānū, yī'rr yiru.

⁴⁰A anaku gwāllāär gu ngworomola aar u'di, no yadi gwuru komon gadi ge dīdlā medadi.

⁴¹Giji gidi Dijji dümnä ga ükäjä yi'rrä yüngün aar 'tüyi ngwüjü 'dar ngwanni ngwuki giyelenyanu yüngün yi'ralalu 'dar yanni yati apa keng a ngwüji 'dar ngwanni ngwati ärrä gwanni gwuki.

⁴²Ngwa aar je gatu kidil gidi ligä lipa gi'ranu, ngenone ari gwa ji na iyini ngwad gwa ji.

⁴³A be ngwüji ngwanni ngwüdünälü ngwa be enyanu nono buri gwudi lingen giyelenyanu yidi Papa gwegen. Gwanni gwäti ngwäni gwudi 'dingini, ngwu'dingini."

Mi'ri ngwuja'ri ngwani yu'rin na yi'rigar yiru gu'ru

⁴⁴Ngwuje ci, "Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono yu'rina yipa gu'ru yanni yänijäär jälü giliburano, a be gur ele ngwuje mbujalu ngwo're ngwuje ape ngwuje änjälü. Ngwube jayanu gwulleny 'di ngwele ngwellang ngwonyalu 'dar ngwüngün ngwanni ngwäting je ngwila ngwellang liburu giloo."

⁴⁵Ngwo're ngwuje ci, "Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono diju didi ngwiliny diju ndi mini yi'rigara yiru gu'ru nunnu ngwuje ellang.

⁴⁶Anni mung je mbuji ye'te yiru gu'ru, ngwo're ngwilla ngwonyalu 'dar ngwanni ngwäting je ngwila ngwuje ellang."

Mi'ri ngwuja'ri ngwani ngwü'dibä ngwudi ngwuum

⁴⁷Ngwo're ngwuje ci, "Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono, ngwü'dibä ngwudi ngwuum ngwügäti je diji giyaw aar mäta ngwuuma ngwonyadanu.

⁴⁸Anni ma aar onyadala, a je be ngwiina 'täji kimämü aar be jalu, aar je utanu ngwanni ngwujaw aar je ürrä giyi'ramanu a be ngwanni ngwuki, aar je be gatu mbüny.

⁴⁹Yadi gu ru no 'to gomon gadi ge didlä medadi, ndi ari yi'rr ya ila ya ngengeda ngwüjänü ngwanni ngwuki ngwüjänü ngwanni ngwüdünälü

⁵⁰aar je gatu kidil gidi ligä lipa gi'ranu ngenone ari gwa ji na iyini ngwad gwa ji."

⁵¹Ngwuje ci, "Ngaa lima lenge ngwuja'ri ngwee 'dare?" Aar ci, "Yäy."

⁵²A je Yicu ci, "Yäy gu no, doorta dere didi yobo danni denggacaar yelenya yidi gerala diru nono diji didi ngwu'dun danni dati gwalla giyilänü yüngün yu'rina ngwuje lenge ndi ari yiru giyo ne yanni yiyang na yiru giyo ne yanni yu'rin."

Dijir dati aar 'ti näjä kündär güngün

(Murkuj 6.1–6; Luka 4.16–30)

⁵³Anni ma Yicu medaji mi'ricing ngwüjü ngwuja'ri, ngwü'di'ri ngwugatani ngwaalinga ngwoo.

⁵⁴Anni mung kwodalü kündär güngün, ngwenggaci ngwüjü ngwämrä ngwegen 'di aar dibi aar utalu aar ari, "Gur nggee gapu bebereng ne nggwee na yiima giyee 'dar?"

⁵⁵Gä'tüdi giji gidi gur giru doo'ta didi yü'ri nanni gwüngün gwä'tüdi gwele gwani Märiyama? Na ngwenggen ngwani Yagub na Yüjib na Jamaan na Yäwüda?

⁵⁶Na ndi ari ngwenggen ngwanni ngwuru yera ngwo ar le? Ngwumine apa ngwuja'ri ne ngwee 'dar?"

⁵⁷A ngindenga obalu. A je be Yicu ci, "Dijir dati aar 'ti näjä kündär güngün na 'dunu 'dünggüngün."

⁵⁸Aa'ti Yicu apu yiima yonyadu ngenone gwani ami'rati gwegen ndi ämnä Ngwaalu.

Mätä 14

Yi'rany yidi Yuwana Almamadan

(Murkuj 6.14–29; Luka 9.7–9)

¹Kaji nggoo a deleny dani Yirüdi'ngini ngwuja'ri ngwudi Yicu.

²Ngwuci ngwinäda ngwüngün, "Yuwana Almamadan gwuru nggwä'di gwuma 'di'rälü giyi'ranyanu! Yiru yanni yigäbica a be yiima äpini nginde gwe."

³Gwerre, Yirüdi'ngwumati Yuwanang ngwugiki korkon gwani daw dani Yirüdi'ngwumati didi gwenggen gwani Bilipuj.

⁴Ndi ari gwati Yuwana ci, "Ya'ti gu jaw ngwäyanu Ngwaalu ndi ang agu."

⁵A be Yirüdi'ngwumati mini gay gading ge 'rinye Yuwanang, a be yedeny eny ngwüji ndi ari ngwüji ngwänggadi Yuwanang ngwäyanu 'denggen gwuru dijir.

⁶A be gaji ge'te gomon gidi pi käy gidi lingini gwudi Yirüdi'ngwumati, a je gera gidi Yirüdi'ngwumati ritiji ngwara. Aar gabici Yirüdi'ngwumati ngwujayanu gwulleny.

⁷Ngwumi'rici yi'rany nding atada gony gere ganni ging mini.

⁸A gera ele ngwondaca nanning gwüngün a nanni gwüngün icaja ngwuci delenya, "Apijiny gi'ra gidi Yuwana Almamadan ki'ramanu nggee."

⁹A Yirüdi'ngwumati umi ligor, a be gwani yi'rany yanni yiming je mi'ri na gwani ngwirnu giyi'rinyina yungun, ngwudinga ngwuja'ri ndi ari aar arriji gera yi'ral yanni yimining je.

¹⁰A ngwüji ü'ridada Yuwanang gi'ralu gwuju korkon.

¹¹Aar apija gera gi'ra ki'ramanu aar atada, ngwapiji nanning gwüngün.

¹²A ngwoo'ra ngwudi Yuwana ila aar apalu aar gatu. Aar ele aar ondaci Yicung.

Yicu gwiya ngwüju ngwü'ri tudini (5,000)

(Murkuj 6.30–44; Luka 9.10–17; Yuwana 6.1–14)

¹³Anni ma gu Yicu 'dingini, ngwele jücü ngwallu gibälükälä ngwugatani ngwaalinga ngwoo ngwele ngwaalu poor. Anni ma gu ngwüjī ngwoo ngwonyadu 'dingini, aar 'tüdä kündär aar gwujani yora yalu.

¹⁴Anni ma Yicu üllädälü kimämü, ngwengga ngwüjü ngwonyadu, aar inädä ngwuje u'riyi dümdī nono degen.

¹⁵Anni ma ngwaalu ru digera, a ngwoo'ra ilaci aar ci, “Ngwaalu ngwee poor, a lingen lima ele. Gäti ngwüjälü aar ele ngwu'dunanu aar illa ngwony ngwere ngwudi eny.”

¹⁶A je be Yicu ci, “Yere ya'ti yani yadi je gäbici aar ele. Ätädär je nga nga aar eny.”

¹⁷Aar ci, “Änyängä läti 'dogo yona tudini na ngwuum rom.”

¹⁸Ngwuje ci, “Äpijī nje ngene.”

¹⁹Ngwuci ngwüjü jaralu giyanyalu. Ngwape yona giyoo tudini na ngwuum ngwoo rom, ngwü'di'riyī ngwäy ngwombajidi kerala ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje ü'ränü. Ngwuje be ätädä ngwo'ra ngwüngün aar je gegenaci ngwüjü.

²⁰A ngwüjī eny 'dar 'di aar pe. A yanni yima jalu yü'rī'tinänü, aar je ürrä giyi'ramanu aar je ape yi'ramanu 'dī na rom.

²¹Ngwüjī ngwanni ngwiti, ngwuru ngwüü'rī tudini (5,000) ngwanni ngwuru ngwur, aar 'ti be dü'rädi ngwayu yiji yänü.

Yicu gwändi giyaala

(Murkuj 6.45–52; Yuwana 6.15–21)

²²Puprang no, a Yicu dinga ngwo'ra ngwüngün gibälükänü aar madini aar ü'rü yaanu aar dambu kimämü ngene gwe, ngwube ge'te ngwüjü kay 'dar aar ele.

²³Anni mung je ge'te kay 'dar, ngwube allu kenala jücü ndi otaci Ngwaalingalu. Anni ma ngwaalu ru digera, ngwuji ngenone jücü,

²⁴ngwoo'ra ngwüngün ngwuma be ele bälükä gwe 'di aar obani gidiliganu didi yaw. A be dudu määtä bälükä ngwärälü ndi ari bälükä gwügwümädi dirunanu.

²⁵Diligeny danu a je Yicu elaca gwändi giyaala.

²⁶Anni ma ngwoo'ra ngwüngün engga gwändi giyaala, a je yedeny eny aar ari, “Gibo'rr giru.” Aar ari yedenyo.

²⁷Kaji nggoo no, a je Yicu ci, “Äny gwuru, ara je 'ti yedeny iti.”

²⁸A Butruj ci, “Gwani Deleny manari nga gwuru, ondaciny nyi ila giyaala ang elaca!”

²⁹A Yicu ci, “Ila.” A Butruj üllädälü gibälükälä ngwele giyaala ngwelada ndi Yicu.

³⁰A be anni mung engga diruna, a yedeny eny ngwüllü gwadi i'däti, ngwürri dula ngwari, “Gwani Deleny gätäjiny yaw.”

³¹Kaji nggoo no a Yicu dinga guy ngwümätä ngwuci, “Ämni Ngwaalu gwunga gwooko, a gwuma arra ma ang ümimänü?”

³²Anni ma aar allu gïbälükälä, a dirun adatalu.

³³A be gilo liju gïbälükänü aar kwucalu yirku ye aar ci, “Didanu, nga gwuru Giji gidi Ngwaalu.”

A Yicu u'riyi ngwüjü nono Jenjerad

(Murkuj 6.53–56)

³⁴Anni ma aar ele aar dambu dambal, aar üllälü ngwaalu ngwani Jenjerad.

³⁵Anni ma ngwüji ngwudi ngwaalu ngwoo lengeda ndi ari Yicu gwuru, aar ükäjidi ngwüji gïyündär yanni yijicidar yalu aar äpijä ngwüjü 'dar ngwanni ngwümä

³⁶aar päcälü ndi ari ngwuje gäbici 'dogo aar akani direl nono didi dired düngün, na ngwüji 'dar ngwanni ngwakana nono, aar u'ri nono.

Mätä 15

Dimürä didi Mbumbunga

(Murkuj 7.1–13)

¹A be Ngwübärriji ngwoko ngwoortanga le ngwudi yobo ngwändi Üräjälim aar ila ndi Yicu aar otacalu aar ci,

²“Ange gwuru ati be ngwoo'ra ngwunga kiyi dimüränü didi mbumbunga? Larra ati aar 'ti unu ngwuy nono gwerre gwerre anaku aru gu dimürä aar be eny.”

³A je be Yicu ci, “A mine nga larra ati aang kiyi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aang ape dimürä dalu?”

⁴Ndi ari Ngwaalu ngwaru, ‘Dinyädi papang na nanni’ na ngwari, ‘Diji dere danni da lo papang gwüngün na nanning gwüngün, da aar 'rinye.’

⁵Ngaa be enggaci ngwüjü ndi ari, ma diji äti gony gadi ngge gataji papang gwüngün na nanning gwüngün düwä, ngwuje be ci, ‘Gong nggee gidi gätäji Ngwaalingalu giru ga'ti ga je ge gataji düwä,’

⁶no ngaa 'ti ba be gäbicä ndi ärriji papang gwüngün yaa nanning yi'ral yere. Yi'ral ye giyee ngaa lati ci ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu bäri dimürä de dalu.

⁷Ngaa gilee liru ngwumur'tuny! Dijir dani Ajaya dädi gu ndi ondajaji 'danggalu ngwari,

⁸‘Ngwüji ngwee ngwati nyi denya ngwulem ngwe ngwegen a be yigor yegen 'tänü 'dünggüny.

⁹Latiny äpiji yobo 'tur aar be enggaci ngwüjü yobo yidi ngwüji ngwümnä.”

Yanni yirngü na yanni yiju'ru

(Murkuj 7.14–23)

¹⁰A Yicu urnidi ngwüjü ngwonyadu 'dünggün ngwuje ci, “Gerajar ngwäni ngaa lenge.

¹¹Yanni yati je diji eny, yä'tüdi yanni yati rngiyi diju ngwäyanü Ngwaalu, aar be ru yanni yati 'tüdä ngwulemanu ngwüngün yanni yati gäbici ngwüngi ngwäyanü Ngwaalu.”

¹²A be ngwoo'ra ngwüngün ilijä aar otacalu aar ci, “Nga gwülingidi maani pu ndi ari Ngwübärriji ngwuma je yi'ral giyee kiyi yugri anni ma aar je 'dingine?”

¹³Ngwuje gwä'racänü ngwuje ci, “Da'ri danni da'ti Papa gwüny kerala kwüdi, da gwallanalu 'dirud.

¹⁴Gäbicär je, liru ngwüji ngwürimü ngwäy. Diji danni dirimü ngwäy mung okta diju dirimü ngwäy, 'dün la i'di gidel.”

¹⁵A Butruj ci, “Enggaci nje mi'riring gwudi ngwuja'ri ngwee.”

¹⁶A je Yicu otacalu, “Ngaa gilona linü gu ya'ranya no?

¹⁷Ngaa la'ti lingidi ndi ari yere yanni yati je diji eny yati ulli gilaranu aar be 'tüdä ngwanginu poore?

¹⁸A be yi'ral yanni yati 'tüdä ngwulem, yati 'tüdä giligoranu, na yiru giyee yanni yati rngiyi diju ngwäyanü Ngwaalu.

¹⁹Ndi ari giligoranu, yati 'tüdä giyee, iriyi ngwäyalü gwanni gwuki, 'rinyidi, mi'ri ngwäyanü, yijin, yu'ram, yi'duru na lo.

²⁰Yiru giyee yanni yati rngiyi diju ngwäyanü Ngwaalu. A be eny ngwuy ngwe ngwüngü, ngwati 'ti rngiyä diju ngwäyanü Ngwaalu.”

Ämni Ngwaalu gwudi daw diru Dikanaan

(Murkuj 7.24–30)

²¹A Yicu gatani ngwaalinga ngwoo ngwele ngwaalu giyündär yidi Jür na Jäyidä.

²²A daw diru Dikanaan dati ji ngeno ngwilijä, daru ngwari, “Gwani Deleny, Giji gidi Däwüd, ang inä! Gera güny nggo gidirbanü dipa gätinä di'rillä nono.”

²³Aa'ti Yicu ca ngwuja'ri ngwere. No a ngwoo'ra ngwüngün ilijä aar päcälü, “Linynya ngwele diminje arada ngwäni.”

²⁴Ngwuje ci, “Lükajiny 'dogo ngwüji gwudi Yijiräyil ngwanni ngwududu.”

²⁵A daw ulli ngwukwucalu yirku ye ngwuci, “Gatajiny düwä, gwani Deleny.”

²⁶Ngwuci, “Ya'ti ädi ndi apada yiju yona nga je gätiji yinyeno.”

²⁷Ngwuci, “Yäy yiru gu, gwani Deleny. A mine 'to yinyen yati pa uti ngwudagi'ralu ngwanni ngwati mi'ra'tadalu gidimbürälä didi doorta degen.”

²⁸A be Yicu ci, “Gwani daw, nga gwäti ämning Ngwaalu gwupa! Yanni yiminä je yima ärrini.” A gera güngün u'ri nono kaji nggoo ge'te ge'te.

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwonyadu Jälil

²⁹A Yicu gatani ngwaalinga ngwoo ngwü'di'ri ngwelada kibirala gidi yaw yidi Jäliling. Ngwube ele ngwallu milli ngwujalu.

³⁰A ngwüji ngwonyadu gwulleney ilijä, ngwapu ngwüjü ngwuru ngwumjo, ngwü'rimü ngwäy, ngwurga na ngwä'räng na ngwu'ter ngwonyadu aar je ge'talu giyoranu yidi Yicu ngwuje u'riyi nono.

³¹A ngwüji dibi anni ma aar engga ngwä'rängü aar ondaji, a ngwurga jayi, a ngwumjo ele a lanni lirimü ngwäy aar ombajidalu. Aar ortada Ngwaalinga ngwudi Yijiräyil.

³²A Yicu urnida ngwo'ra ngwüngün 'dünggüngün ngwuje ci, “Ngwüji ngwee ngwünädiny ngwuma ji ngene 'dünggüny yomon tä'räl (3) ngwa'ti iti ngwonyalu ngwere. Äny gwa'ti jädi ndi nje ge'te kay ngwamu ngwe, ngwa mi'ri yigor yegen kay ngwamu.”

³³A ngwoo'ra ngwüngün ci, “Ngwadi ar je äpijä yona ne aar je iye aar je mbuti ngwaalu ngwee poor?”

³⁴A je Yicu ci, “Ngaa läti yona ümn?” Aar ci, “Kwo'ra tä'räl (7) na ngwuum cong ngwanni ngwooko ngwooko.”

³⁵Ngwuci ngwüjü aar jalu gidiyängälü.

³⁶Ngwube ape yona giyoo kwo'ra tä'räl (7) na ngwuuma, anni mung ci Ngwaalinga yäy 'tu, ngwuje ü'ränü ngwuje ätäda ngwo'ra aar je gegenaci ngwüjü.

³⁷A ngwüji 'dar eny aar pe. A je be ngwoo'ra utalu yanni yima i'dälü aar je onje yi'ramala kwo'ra tä'räl (7) yanni yü'ri'tinänü.

³⁸Ngwüji ngwanni ngwiti ngwuru ngwüü'ri kwo'rongo (4,000) a be ngwaw ji 'ter yiji yänü.

³⁹Anni ma Yicu ge'te ngwüjü kay aar ele, ngwüdi'ri ngwäni gibälükänü ngwelada giyumil yidi ngwaalu ngwani Majadan.

Mätä 16

Ngwübärriji na Ngwüjändügi ngwüminä gi'remna

(Murkuj 8.11–13; Luka 12.54–56)

¹A Ngwübärriji na Ngwüjändügi ila ndi Yicu nunnu aar idäji. Aar be ci, “Enggaci nje gi'remna gere kerala.”

²A je Yicu ci, “Manari lingen lima ru digera ngwaalu ngwati mi'rini duy de kerala aang ari, 'Ngwaalu ngwadi jayi.’

³Ma dilu danu ru, ngaa ari, 'Dirun dadi ari gwene ngwuniyi giranyu ndi ari gere gīgätinälä.' Ngaa lilingidi ndi inggidi yi'ral ngwäy ngwe kere ngaa 'ti be lilingidi ndi inggidi yi'remna yadi ye gaji gidi didlä medadi.

⁴Gimaad gidi didlä ndee giki gimi'ridi ngwäyänü giminü ndi engga gi'remna giru yiima kerala, gätüdi gadi ar je enggaci gi'remna gere ar be enggaci 'dogo gi'remna gidi dijir dani Yunan." A be Yicu 'tü ngwuje gatani ngwele.

Ngwuja'ri ngwudi Ngwübärriji na Ngwüjändügi

(Murkuj 8.14–21)

⁵Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu dambu kımämü ngenone gwe, aar dodani ndi apani yona yidi eny.

⁶A je Yicu ci, "Arnganar mama ngaa arngani ngwü'ridü ngwudi Ngwübärriji na Ngwüjändügi."

⁷Aar otajidalu ngwuja'ranu ngwee aar ari, "Yiru giyee ndi ari alanga lima 'ti apana yona yere."

⁸Anni ma Yicu lenge ngwuja'ri ngwee, ngwuje ci. "Ngaa gilee läti ämning Ngwaalu gwooko, ngaa larra ngaa be ondajidi ndi ari ngaa la'ti apana yona yere.

⁹Ngaa gilona lami'ratu ndi lenge ngwuja'ri ngwee? Ngaa lima dodani yona yanni yiru tudini (5) yiti je ngwüji ngwuru ngwüü'ri tudini (5,000) na yanni yima je utalu yonyadu yi'ramala ümne?

¹⁰Na ngaa lima dodani yona yanni yiru kwo'ra tä'ril (7) yiti je ngwüji ngwuru ngwüü'ri kwo'rongo (4,000) aar je pe na yanni yima je utalu yonyadu yi'ramala ümne?

¹¹Ange gwuru ngaa 'ti be lilingidi ndi ari äny gwa'ti ondjaja gwani yon? A be arnganar gwani ngwü'rid ngwudi Ngwübärriji na Ngwüjändügi."

¹²A ngwoo'ra ngwüngün lenge ngwuja'ri ndi ari la'ti je Yicu ondajaca gwani ngwü'rid ngwanni ngwati aar ngwe ütädä ngwülä ngwudi yon, ngwuje be ondajaci gwani ngwuja'ri ngwudi Ngwübärriji na Ngwüjändügi ngwanni ngwati aar je enggaci ngwüjü.

Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu ngwumidu

(Murkuj 8.27–30; Luka 9.18–21)

¹³Anni ma Yicu obani ngwaalu ngwani Gäyijäriyä Bilipi, ngwotaci ngwo'ralu ngwüngün ngwuje ci, "Ngwüji ngwati ari Giji gidi Dijii dümnä gani yäru?"

¹⁴Aar ci, "Loko lati ari Yuwana Almamadan na loko ari İliyä na loko ari Ärmiyä na dijir de'te."

¹⁵Ngwuje be otacalu, "A be nga nga, lati ari äny gwuru gwani yäru?"

¹⁶A Jamaan gwani Butruj ci, "Nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya gwuru Giji gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu!"

¹⁷A Yicu ci, “Lonjacanga gwani Jamaan giji gidi Yuna. Dijji dere dä'tüdi di'tacängä ngwuja'ralu ngwee a be Papa gwüny ru 'dogo gwanni nggwo kerala.

¹⁸Na nggwa ang ci ndi ari nga gwuru gwani Butruj, na ngwur'da ngwee äny gwa gu odada gi'donga güny na ga'ti ga ngwängir ngwudi del didi yi'rany dami.

¹⁹Nggwa ang ätäda yiima yidi yeleny yidi gerala, ndi ari yanni yada je giki gidiyängälü, ya gikini kerala na yere yanni ya je gä'dälü ngene gidiyängälü, ya gä'dänälü kerala.”

²⁰Ngwugirinya ngwo'ra ngwüngün nunnu aa'ti ngwa ondaci dijü dere ndi ari nginde gwuru gwanni Gwubrutaar yelenya.

A Yicu ondaji yi'rany ye yüngün

(Murkuj 8.31—9.1; Luka 9.22—27)

²¹Tu'tu gaji nggoo ngwelada gweere, a Yicu 'di'ri ndi enggaci ngwo'ra ngwüngün ndi ari gwadi ele Üräjälim gwa yi'rendeny mbuji yonyadu ndi mbumbunga na ngwur'dal gwanni gwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo gwa aar 'rineye gwa jalu yomon tä'ril gwa Ngwaalu 'di'riyälü gwumidu.

²²A Butruj apada gay ge'te ngwugirinya ngwuci, “Gwani Deleny, yi'ral giyee ya'ti ya gu ru 'dungunga a'tur.”

²³Yicu gwurlalu ngwuci Butrujing, “O'raciny gwodani dijego'rr! Nga gwuru gimle 'dünggüny, yi'ral yidi Ngwaalu ya'ti ki'ranu gunga aar be ru yidi ngwüji ngwümnä.”

Dijji mbuji ange mung geraji linginalu lüngün

(Murkuj 8.34—38; Murkuj 9.1; Luka 9.23—27)

²⁴A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün, “Manari dijji dere dima mini ndi aar nyi gwujani, ngwudodani ligo'ro lüngün ngwape güü'ri güngün ganni gimamindanu aar nyi gwujani.

²⁵Ndi ari gwere gwanni gwa mini ndi gilängidiyi ligo'ro lüngün, ling dudiyi, na gwanni gwa dudiyi ligo'ro lüngün gwani äny, ling midiyi.

²⁶Yiru ange yanni yijaw ya je dijji mbuji manari dima bile didläyälü pipi'ri'ti, ngwube geraji linginalu lüngün? Na giru ange gadi ge dijji ü'ra linginalu lüngün?

²⁷Ndi ari Giji gidi Dijji dümnä, gadi ele ndi o'ra näji gwe gwudi Papa gwüngün yi'rr ye yüngün ga be ätäda dijji gu'ru gwani yiiru yüngün.

²⁸Nggwa je ci 'didanu ndi ari, loko gilo lidünädälä ngene la'ti la ngille yi'rany 'di aar enggadani Gijü gidi Dijji dümnä gändi giyelenyanu yüngün.”

Mätä 17

Näjiní gwudi Yicu

(Murkuj 9.2—13; Luka 9.28—36)

- ¹Anni ma aar jalu yomon nyärläl, a Yicu apani Butrujing na Yagub na Yuwana gwuru gwenggen ngwuje oktani aar le allu kenala golala jücü.
- ²Ngenonala ngwugwurli ngwangina ngwüngün gwuru ngwäyanü 'ter aar ru nono lingen, a ngwured ngwüngün gwurli aar enyanu nono buri.
- ³No a Müjängä İliyä gwe 'tädälü aar ondaji Yicunga le.
- ⁴A Butruj ci Yicung nu, “Gwani Deleny, yijaw 'dengge ndi ar ji ngene. Manari nga gwämnä nyi pä yä'tä tä'ril, ge'te gunga na ge'te gidi Müjä na ge'te gidi İliyä.”
- ⁵Anni mung ji ndi ondaji, a gibä'rü ila gibidu ngwuje gwü'rübäjälü, a yal üllä gibä'ränü aar ari, “Giji güny giru nggee ganni gämniny ganni gijädinyänü gwulleney 'dengenacar!”
- ⁶Anni ma ngwoo'ra 'dingini ngwuja'ri, aar i'di a je yedeny eny gwulleney.
- ⁷A je Yicu 'donggaca ngwuje akani nono ngwuci, “Di'rärälü ara je 'ti yedeny iti.”
- ⁸Anni ma aar 'di'riyi ngwäy aar ombajidalu, aar 'ti änggädi dijü dere aar be engga Yicung 'dogo jücü.
- ⁹Anni ma aar ji ndi üllä kenala, a je Yicu ondaci ngwuje ci, “Aa'ti ngaa londaci dijü dere yi'ral ye yanni yänggäde je 'di aji aar 'di'riyä Gijälü gidi Dijü dümnä giyi'ranyanu.”
- ¹⁰A ngwoo'ra ngwüngün otacalu aar ci, “A be ngwoorta arra ngwudi yobo ati aar ari, İliyä gwadi ila gwerre gwerre?”
- ¹¹Ngwuje be ci, “Didanu, İliyä gwadi ila gwerre ngwugege'te yi'ral 'dar mama.
- ¹²A be nggwa je ci İliyä gwuma ila, gwuma 'ti be ngwüji lingidi, gwuma aar ärrü yi'ral 'dar yanni yiki yiminäär je. Yiru ye'te ye'te Kiji gidi Dijü dümnä, gima ji 'to gito ndi mbuji yi'rendenya ngwuy ngwegen.”
- ¹³No, a ngwoo'ra ngwüngün lenge ndi ari londijaca je Yicu ndi Yuwana Almamadan.

U'riyi gijü nono gätinä di'rillä nono

(Murkuj 9.14–29; Luka 9.37–43)

- ¹⁴Anni ma aar ila ngwüji ngwoo ngwonyadu, a gur ge'te elaca Yicung ngwukwucalu giyoranu yüngün ngwuci,
- ¹⁵“Gwani Deleny, aar ang giji güny inä gümä gati äyini, giyü dirbä gwulleney. Gomon ge'te gati i'di giligä ngwi'di giyaw
- ¹⁶nyi be äpijä ngwo'ra ngwunga, aar 'ti be burna ndi u'riyi nono.”
- ¹⁷A be Yicu ci, “Gimaad nggee gärlänü ga'ti ämnä Ngwaalu äny gwa je gu ji jadu? Nggwa je gu ji ndi mätiiji liguri jadu? Ilar ge!”
- ¹⁸A Yicu girinya di'rillä dulu de, ngwü'tü kijänü kaji nggoo.

¹⁹A ngwoo'ra ngwüngün elaci jücü aar otacalu, “Nyängä larra nyii 'ti be burnu ndi 'tüyi di'rillä?”

²⁰A je Yicu ci, “Ndi ari änni Ngwaalu gwalu gwa'ti pa. Nggwa je ci 'didanu ndi ari, adinari ngaa äti ämning Ngwaalu gwooko nono läy lidi go'ta, ngaa ladi ci geno nggee, “Di'rälü ngene ang ele ngenone' a gaadi ele. Yere ya'ti ya je berajanu.”

²²Anni ma aar o'rajidalu Jälil ngwuje ci, “Giji gidi Dijj dümna ga aar ätäda ngwüjü.

²³Ga aar 'rinye na ga jalu yomon tä'r'il (3) ga 'di'rälü gimidu.” A ngwuja'ri ngwee gäbici ngwo'ra aar runi gwulleney.

A Yicu ge'te dulba didi gobo

²⁴Anni ma Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün obana kündär gani Kaprnawum, a ngwudulba ngwati uti dulba didi gobo ila ndi Butruj aar ci, “Doorta dalu dati ge'te dulba didi gobo?”

²⁵Ngwuje ci, “Yäy dating ge'te.” Anni ma aji a Butruj ila 'dunu, a Yicu madinani ngwotacalu gwerre gwerre ngwuci, “Nga gwaraa, gwani Jamaan? Ngweleney ngwudi didlä ngwati uti dulba ndi yärüngä? Dati aar uti giyiji yegen 'dunu gwalla dati aar uti ngwüjü ngwu'ter?”

²⁶A Butruj ci, “Dati aar uti ngwüjü ngwu'ter.” A Yicu ci, “Manari yiru gu no, yiiji yati aar je 'ti otacalu.

²⁷Nunnu aa'ti la ar je kiyi yiguri, indä kibüng gidi yaw ang gatu ngwü'dibä giyaw. A be duum dannu da ang mäta gwerre gwerre, ngirälidi ngwulemanu ngwüngün nga gwa mbuji bartad gwudi gu'ru dinar kwo'rongo, apa nga ge'te dulba düny na dunga.”

Mätä 18

Gwändi ne gwanni gwupana

(Murkuj 9.33–37; Luka 9.46–48)

¹Kaji nggoo a ngwoo'ra ngwudi Yicu ilaca aar otacalu ndi ari, “Gwändi ne gwanni gwupana giyelenyanu yidi Ngwaalu?”

²Ngwümäätä ngwurnidi gijü gooko ngwüdünäjälä gidiliganu 'denggen

³ngwube ari, “Nggwa je ci 'didanu manari ngaa lima 'ti gwurlu ngaa ru nono yiiji yanni yooko, ngaa la'ti la äni giyelenyanu yidi Ngwaalu a'tur.

⁴Yäy gu no, gwanni gwa okeye ligo'ro lüngün ngwuru nono gijü nggee gooko, gwuru gwanni gwupana giyelenyanu yidi Ngwaalu.

⁵Na gwanni gwa gwä'r'i gijü ganni gooko giru nono nggee ngwüriiny ngwe ngwüny, nginde gwügwä'riny.

⁶A be gwanni gwa dudiyi gijü gere gijijänü giyee yooko ganni gämnä 'dünggüny ngwügäbici ngwape gwuki, yaadi jayani 'dünggüngün ndi aar gekaci lille lipa giligo'ro lüngün aar gatu giyaw yolanu ngwī'dätī.”

⁷Ngwuje ci, “Wäj bi gwani ngwüji ngwudi didlä ngwanni gwati gäbici ngwüjü aar ape gwanni gwuki! Yi'ral yanni yiki yadi ji, a be wäj bi gwani dijī danni da diru guy gegen.

⁸Manari a guy ru na gora ru gadi ang gäbici nga ape gwuki, ü'rädälü nga gatu mbüny. Ya jayani ndi ang äni ndi midi gwü'rü guy nga ru dimjo ndi ari ang üllī giligänü lidi gwur'taling gwäti ngwuy rom na yora rom.

⁹Na manari läy lunga liru la ang gäbici nga ape gwanni gwuki, gwälli nga gatu mbüny. Ya jayani ndi ang äni ndi midi gwubu läy le'te pu, ndi ari ang üllī giligänü lidi yi'rendeny gwäti ngwäy rom.”

¹⁰Ngwuje ci, “Arnganar be ndi ari aa'ti la je le anidanu gilee looko looko. Ndi ari nggwa je ci, yi'rr yegen kerala yati ji ngwäyänü ngwudi Papa gwüny kerala giyomon 'dar.”

Mī'ri ngwuja'ri ngwani dangal danni didudu

(Luka 15.3–7)

¹²Ngwuje ci, “Ngaa laraa manari gur ge'te gäti ngwangala küü'ri tudini (100) ngwube dudi de'te, ga'ti ga gatani ngwangalalu ngwoo ngwuru 'dī tudini kwo'rongo na tudini kwo'rongo (99) giyidotrala ngwele ndi mīnä ndoo dima dude?”

¹³Na manari diming mbuja, äny gwa je ci 'didanu, gwa jayananu dangal de ndoo didudu ngwangal ngwoo ngwuru 'dī tudini kwo'rongo na tudini kwo'rongo (99).

¹⁴Na yiru gu ye'te ye'te no ndi Papa gwalu kerala, gwa'ti ämnä ndi ari gwere 'denggenanu gilee looko dudi.”

Gwanggalu gwanni gwati ang äpiji gwuki

(Luka 17.3)

¹⁵Ngwuje ci, “Manari gwanggalu gwuma ang äpiji gwanni gwuki, indädi nga gwe jalu jücü ang enggaci keng gwüngün. Ma aar ang 'dengenaci, nga gwuma gwä'ri gwanggalu.

¹⁶Ma be ari gwuma ang 'ti 'dengenaca, nga be apani dijü de'te na ngwüjü rom nunnu 'yi'ral 'dar a je ngwüji rom na tä'ril inggidi aar gu ru.’

¹⁷Ma be ari gwuma 'donya ndi ara je 'dengenaci, ondacar ngwikirijinä ki'doonga. Ma be ari gwuma 'donyaci gi'donga 'to, rujar be nono dijü danni da'ti lüngidi Ngwaalinga yaa dijī dati uti dulba.”

¹⁸Ngwuje ci, “Nggwa je ci 'didanu, yere yanni ya je gekajidi gidiyängälü ya gikini 'to kerala na yanni ya je gä'dälü gidiyängälü ya gä'dänälü 'to kerala.”

¹⁹Ngwuje ci, “Na 'didanu nggwa je ci 'to ndi ari, manari ngwüji rom (2) ngwuma gekajidi ngwuja'ri ngwere ngene gidiyängälü, yanni yiminäär je, ya aar je mbuji ndi Papa gwüny gwanni gwati ji kerala.

²⁰Ndi ari manari ngwüji rom (2) na tä'rül (3) ngwuma o'rajidalu ngwüriny ngwe ngwüny, äny gwa ji gidiliganu 'denggen.”

Düdänijji dījänü

²¹A be Butruj ele ngwotacalu ngwuci, “Gwani Deleny manari gwänggäri gwuminy ärrijji yi'ral yanni yiki, yomonanu ümn nyi be düdänijänü? Manari gwuminy ärrijji yi'ral yanni yiki yomonanu kwo'ra tä'rile (7)?”

²²A be Yicu ci, “Nggwa je ci yä'tüdi yomonanu kwo'ra tä'rül (7) aar ru yomonanu 'di kwo'ra tä'rül kwo'ra tä'rül (77).

²³Yäy gu no, yeleny yidi gerala yiru nono deleny dibupa ndi otaci ngwinädälü ngwong ngwe ngwanni ngwätädäng je.

²⁴Anni mung ji nding je otacalu, aar äpijä dinäd dīminädäng bartad nono gwuru ngwüü'ri 'di (10,000).

²⁵Anni mung 'ti äti ndi gi'tijji, a deleny düngün dinga ngwuja'ri ndi ari aar ellang ngindeng, dayu düngün, yijü yüngün na ngwong ngwanni ngwätäng je 'dar ngwuge'te dämjä.

²⁶A dinäd kwucalu yirku ye gioranu ngwüpäcälü ngwuci, 'Düniciny gwoko nggwa ang 'tüci dämjä dunga 'dar.'

²⁷Ngwinädä delenya düngün, ngwüdüdänijji dämjänü düngün ngwügäbici ngwele.

²⁸A be dinäd ndoo 'tü ngwumbuji dinädä diru gimaad güngün dīminädäng dinar nono diru küü'ri tudini (100). Ngwümäätä ngwänici ngwuy gidullu gwuru dading gwogwornyaji ngwuci, 'Tücinny dämjä dünny.'

²⁹A dinäd diru gimaad güngün kwucalu yirku ye gioranu ngwüpäcälü ngwuci, 'Düniciny gwoko nggwa ang 'tüci dämjä dunga!'

³⁰Ngwube 'donyalu 'tibüny ngwape ngwätädä ngwüjü aar giki 'di ngwuge'te dämjä.

³¹Anni ma gu ngwinäd gwuru ngwenggen engga ngwuja'ri ngwee, aar kanu gwulleny aar ele aar ondaci delenya degen ngwuja'ri ngwee 'dar ngwanni ngwärrinä.

³²A doorta düngün urnidi gidrü ngwuci, 'Nga nggwee gwuru dinäd diki äny gwäbräjängä dämjä dunga 'dar ndi ari nga gwüpäcinyälü.

³³Gwanggalu gwa'ti gwadi ang inä 'to anaku inädiny go?'

³⁴Güündä ge, a doorta düngün ape ngwätädä ngwüjü aar pī lalal le 'di ngwuge'te dämjälü 'dar dannī dīminädäär nono.”

³⁵Ngwuje ci, “Yiru ye'te ye'te ndi ari Papa gwüny gwanni gwati ji kerala gwa je gu ärrī 'to no 'dogo manari nga gwuma düdänijī gwanggalanu 'tu'tu giligoranu lunga.”

Mätä 19

¹Anni ma Yicu medaji ondajing ngwuja'ri ngwee, ngwü'di'ri ngwugatani Jälilīng ngwele Yäwüdiyā ngenone dambal giyaw yidi Ordoning.

²A ngwüjī ngwonyadu gwujani ngwuje u'riyi nono ngenone.

Ge'te dayu kay

(Murkuj 10.1–12)

³A Ngwübärrijī ngwoko elaca Yicung nunnu aar idäji. Aar otacalu ndi ari, “Yädi gu ndi dur ge'te dayu düngün kay giyi'ral yere?”

⁴Ngwuje ci, “Ngaa lima 'ti ulu ngwuja'ri kitabanu ndi ari 'tu'tu anaku gi'tinä gu ngwong gididlä, 'lige'ta je Ngwaalu rom dur na daw.’

⁵Ngwari, ‘Yä'tüdi giyee yanni yati gäbici duru ngwugatani papang na nanning gwüngün aar acidi daw de düngün, aar ru ngwanginu ngwe'te po’?

⁶No, ngindenga la'ta be rüdi rom lima be ru le'te pu. Yäy gu no, yanni yima je Ngwaalu gekajidi gwüpäng, aa'ti ya je dijī dümnä ngedanu.”

⁷Aar be otacalu aar ci, “Amne Müjä arra mung ari ma dur ge'te dayu kay, ngwüllijī ngwuja'ri ngwuje ätädä ngwuge'te kay?”

⁸A je Yicu ci, “Müjä gwaru gu no ndi ari yigor yalu yundu, ara je be ämnäci ndi ari aang ge'te ngwayu ngwalu kay. A be ya'ti gu rüdi no 'tu'tu gwerre.

⁹Nggwa je ci ndi ari gwere gwanni gwa ge'te dayu düngün kay giyi'ral yere manari mi'ri ngwäyänü gwä'tüdi, ngwube agu di'ter, gwümi'ridi ngwäyänü.”

¹⁰A ngwoo'ra ngwüngün ci, “Ma be ari ngwuja'ri ngwuru gu no ngwudi durnga daw de, ya jayani ndi dijī jalu no ngwu'ti agu!”

¹¹A je Yicu ci, “Ngwuja'ri ngwee ngwa'ti ngwa je ngwüjī ämnä 'dar, ngwa je ngwüjī ämnä 'dogo ngwanni ngwangidacaar je.

¹²Ndi ari ngwüjī ngwoko ngwülinginä ngwuru yül a ngwoko ngwugwallana na ngwoko ngwu'donya ndi agu gwani yeleny yidi gerala. Dijī dannī dadi ämnä ngwuja'ri ngwee, ngwuje mine ämnä.”

A Yicu onjaci yijü yanni yooko

(Murkuj 10.13–16; Luka 18.15–17)

13Aar äpijä yijü nunnu ngwuje gu gatu guy nono ngwuje ütaciiji Ngwaalingalu ngwuje onjaci a be ngwoo'ra ngwudi Yicu girinya ngwüjü dulu de ngwanni ngwapa je.

14A je be Yicu ci, “Gäbücär yijü aar ila 'dünggüny aa'ti ya je etaci, ndi ari yeleny yidi gerala yiru yidi ngindenga lanni liru nono yijü giyee.”

15Anni mung je gatu guy nono ngwuje onjaci, ngwü'tü ngwugatani ngwaalinga ngwoo ngwele.

Damal dīnānū

(Murkuj 10.17–31; Luka 18.18–30)

16A damal de'te ila ndi Yicu ngwotacalu ngwuci, “Gwani doorta, yiru ange yanni yijaw ndi nje ärrī nunnu nyi mbuji miding gwudi gwur'taling?”

17A Yicu ci, “A gwarra nyi be otacalu jayi gwe? Nggwo 'dogo gwe'te pu gwanni gwujaw. Ma be ari nga gwüminä ndi ang mbuji miding gwudi gwur'taling, 'dengenaca ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.”

18A damal otacalu ngwuci, “Ngwuja'ri ngwīndī ne?” A Yicu ci, “Aa'ti nga gwa 'rinyidi, aa'ti nga gwa mī'rī ngwāyānū, aa'ti nga gwa eny yu'rimi, aa'ti nga gwü'rīdā dījū yi'duru nono,

19dīnyādī papanga je nanni gwe gwunga,' na 'ang ämnī gwanggalu nono anaku ata gu ämnī ligo'ro lunga.”

20A damal ci, “Ngwuja'ri ngwee 'dar ngwārri nje, na yiru ange mana yanni yīrnīdī?”

21A Yicu ci, “Manari nga gwüminū ndi ang ru dījī dimbutu, īndī ang ellang gola gunga 'dar nga gegenaci ngwüjū ngwanni ngwuru ngwuwayi, nga gwa be äti yu'rīna kerala. Nga be ila nyi gwujani.”

22Anni ma damal 'dingini ngwuja'ri ngwee no, ngwü'tü ngwele dikanu ndi ari dāti gola gonyadu.

23A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün, “Nggwa je ci 'didanu ndi ari yojema gwulleney ndi dījī dīnānū ānī giyelenyanu yidi gerala.

24Na 'to nggwa je ci, Yajanalū torneny ndi damla ānī kīy gidi yībrā, ndi ari a dījī dīnānū ānī giyelenyanu yidi gerala.”

25Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu 'dingini ngwuja'ri ngwee, a je le ngwaalu elalu aar utalu ndi ari, “Yārū gwuru mine gwa gīlāngīdīnī?”

26A je Yicu alliji ngwāy nono ngwuje ci, “Ngwāyānī ngwüjī, yi'ral giyee yojema gwulleney a be ngwāyānū Ngwaalu yi'ral 'dar ya'ti ojema.”

27A Butruj ci, “Änyāngā lima gatana ngwonyalu 'dar lima ang gwujani, gu'ru gārī gadi ru ange?”

²⁸A je Yicu ci, “Nggwa je ci 'didanu gaji ganni gadi ge yi'ral 'tädinälü ma Giji gidi Dijii dümnä jalu gididu'ralu didi yeleny gomom gidi näji gwüngün, nga nga lanni ligwujani la jalu 'to ngwudu'rala 'di na rom (12) ngaa pici ngwüjü ngwudi Yijiräyil yelenya ngwanni ngwuru giilü 'di na rom (12).

²⁹Na gwere gwanni gwuma gatana ngwu'duna ngwüngün yaa ngwenggen ngwuru ngwur yaa yera na papa na nanni yaa yiji yüngün yaa ngwuruny ngwüngün gwani ngwüriny ngwüny gwa mbujani yomonanu küü'ri tudini (100) gwonyadana na gwa mbuji miding gwudi gwur'taling.

³⁰A be lonyadu lanni limadina laji la ji gwodan na lonyadu lanni liju gwodan laji la madini.”

Mätä 20

Ngwäänü gidaartanu didi yügiri

¹A je Yicu ci, “Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono gur gäti daarti didi yügiri ngwube 'tü 'tu'tu dilu danu ndi mini ngwäänä aar ape yiiru gidaartanu didi yügiri düngün.

²Aar ngwe gekajidi ngwuja'ri ndi ari aar äpiji yiiru ngwuje be ätäda dinar gilingen ngwuje dinga aar ele gidaartanu düngün didi yügiri.

³Anni ma aar ele, a gaji ele 'di ngwuru tudini kwo'rongo dilu danu ngwo're ngwü'tü ngwengga ngwüjü ngwu'ter mana ngwüdünädälä ngwaalu ngwudi ngwiliny ngwa'ti äti yiiru.

⁴Ngwuje ci, ‘Nga nga 'to, indär aang ape yiiru gidaartanu düny didi yügiri nyi be aji nyi ila a je ätäda gu'ru galu.’

⁵No aar ele. Ngwo're mana ngwü'tü lingen le lidünälä na gaji ganni giru tä'rül (3) digera de ngwumbuji ngwüjü ngwu'ter ngwo're ngwuje gu ci.

⁶Ngwo're ngwü'tü mana gaji giru tudini digera de ngwuje mbuji ngwu'ter ngwüdünädälä. Ngwuje otacalu, ‘Nga lara ma aang ji ndi dünälä ngene gangin gangin la'ti apu yiiru yere?’

⁷Aar be ci, ‘Diji dere da'ti dukäji nje ndi äpiji yiiru.’ Ngwuje ci, ‘Indär 'to ngaa ape yiiru gidaartanu düny did yügiri.’

⁸Anni ma ngwaalu ru digera, a gur ila gidi daarti didi yügiri ngwurnidi guru giru gi'ra güngün ngwuci, ‘Urnidar ngwäänä ngaa je gegenaci gu'ru gegen, ngaa le aalu lanni lindälü gätigänü 'di ngaa gu obani lanni lübinädi kay.’

⁹Ngwäänü ngwanni ngwapu yiiru kaji giru tudini, aar ila ati aar ätä dijü dinar.

¹⁰A be anni ma ngwäänü ngwanni ngwübinädi giyiranu, aar ji ndi ari ladi aar je be ätäda gwonyadana. Ati aar be ätäda dijü dinar.

- 11**Anni ma aar ape, aar äbinginädä guru gidi daarti giyinenanu.
- 12**Aar ari, 'Ngwüjji ngwee ngwapu yiiralu gwodan gaji ge'te pu, nje le be übidänü änyängä lanni lapu yiiru gangin gangin a nje deja eny nono gangin gangin.'
- 13**Ngwube ci de'te 'denggenanu, 'Gwani dimaad, äny gwa'ta je ärräjü. A la'ti gekajidu ndi ari aang ape yiiru dinar de?
- 14**Apa gu'ru gunga ang ele. Äny gwüminä ndi ätädä dijü danni dindälü gwodan gu'ru ge'te ge'te anaku ätädä gu.
- 15**Yüny yä'tüde ndi nje ärrü anaku mininy gu ngwong ngwe ngwünye? Nga gwuru di'rinya ndi ari äny gwujaw ligure?'
- 16**Yäy gu no, lanni liju gwodan laji la ji gweere na lanni liju gweere, laji la ji gwodan."

A Yicu pälü yi'rany ye yüngün

(Murkuj 10.32–34; Luka 18.31–34)

- 17**Anni ma Yicu ji ndi ele gwadi allu Üräjälüm, ngwapa ngwo'ra ngwüngün ngwuru 'di na rom (12) kay 'ter ngwuje ci,
- 18**"A ladi allu Üräjälüm na la gwurlanu Gijji ge gidi Dijji dümnä ga aar ätädä ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo. Ga aar ge obalu giyi'rany
- 19**ga aar ätädä ngwüjü ngwuru Garany ga aar ärrü yidäpängä, ga aar pi lalac le ga aar pädä kü'ri ga ayi. A be ga jalu yomon tä'rül (3) ga aar 'di'riyälü gimidu!"

Bupi gwudi nanni gwudi Yagub na Yuwana

(Murkuj 10.35–45)

- 20**A nanni gwudi yijji yidi Jäbädi apa yijü yüngün ngwuye ila ndi Yicu, ngwukwucalu yirku ye ngwuci ngwujayi ngwäy.
- 21**A Yicu ci, "Yiru ange yiminä je?" Ngwuci, "Aru ndi ari a yijü yüny giyee, ge'te aar ang jicalu kaama na ge'te aar ang jicalu kängir giyelenyanu yunga."
- 22**A be Yicu ci, "Ngaa lutalu ngwuja'ri ngwe ngwa'ti aang ngwe lüngidädi yorto ye ngwaalinga." Ngwuje ci, "Ngaa la burni ndi iyü dirbä danni dadi nyi mbuje?" Aar ci, "Nyängä la burni."
- 23**A je Yicu ci, "Nga la burni ndi iyü dirbä düny 'didanu, a be ngwuja'ri ngwani jalu kaama na kängir, ngwä'tüdi ngwüny ndi nje ätädä dijü. Ngwaalu ngwee ngwuru ngwudi ngwüjji ngwanni ngwuma je Papa gwüny gi'tijälü."
- 24**Anni ma gu ngwoo'ra ngwudi Yicu ngwoo 'di (10) 'dingini, aar kijji yijänü giyoo yengga rom.
- 25**A je Yicu urnidi gwüpäng ngwuje ci, "Ngaa lilingidi ndi ari ngweleny ngwudi didlä ngwati ruyi ngwüjü yelenya yiima ye na lanni liru yi'ra yegen lati je gu pä yelenyala.

²⁶A be 'danggalu, ngaa lä'tüdi ladi gu ape yelenya no. A manni gwanni gwüminä ndi pani 'danggalanu, ngwuru dinäd dalu

²⁷na gwanni gwuma minä ndi ru gi'ra, ngwuru dinäd dalu.

²⁸Nono ru gu Giji gidi Dijä dümnä ndi ari ga'ti indädi ndi aar äpiji yiuru, ngwube ilada ndi ape yiuru ngwududiyi ligo'ro lüngün lani ü'ra ngwüjalü gwonyadu."

U'riyi ngwüji nono rom ngwürimü ngwäy

(Murkuj 10.46–52; Luka 18.35–43)

²⁹Anni ma Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün ji ndi ele ladi gatani ngwaalinga ngwani Ariya, a je ngwüji gwonyadu gwujani.

³⁰A ngwüji rom ngwürimü ngwäy aar ji ndi jalu gay gilanä, anni ma aar 'dingini ndi ari Yicu gwadi ila gay ge nggoo, aar ürrä dula aar ari, "Gwani Deleny, Giji gidi Däwüd, aar ang inä!"

³¹A je ngwüji girinya dula de aar je ci gwugwundar, aar be mi'ridänä dula aar ari, "Giji gidi Däwüd, aar ang inä."

³²A Yicu dünä ngwuje urnidi ngwuje ci, "Nga nga liminä nda je ärriji ange?"

³³Aar ci, "Gwani Deleny, nyängä liminägä nje u'riyi ngwäy."

³⁴Aar inä Yicung, ngwudinga guy ngwuje akani ngwäy nono ngwegen kaji nggoo, aar u'ri ngwäy aar 'di'ri aar gwujani aar le ele.

Mätä 21

A Yicu äni Üräjälim

(Murkuj 11.1–11; Luka 19.28–38; Yuwana 12.12–19)

¹Anni ma Yicu ji gito gwadi äni Üräjälim, aar ele 'di aar obani ngwaalu ngwani Bidbaji Gidotrala gidi Ngwüminiti, a Yicu ükäji ngwo'ra rom (2)

²ngwuje ci, "Indär aang äni ngwu'dunanu ki'ra gweere, ngaa la mbuji gindü'ri giru nanni gige-kannalu gijica gindü'rälü giru damal, ngaa je be gwä'dädälü nje äpijä.

³Ma be ari diji dere dima je otacalu, ngaa be ci, Deleny diru diminä je ying je be gwä'räjä puprang."

⁴Yi'ral giyee yiru gu nunnu aar äti ngwäyänü yidi dijiir danni daru,

⁵"Car gera gidi Jäyünä, 'Ombaja, deleny dunga ndo ndi ilada 'dunggunga, dokeya ligo'ro dändi kindü'rälä, kindü'rälä giru damal giji gidi gindü'ri.'"

⁶A ngwoo'ra ngwo rom ele aar ärrä yi'ral anaku ca je gu Yicu.

⁷Aar apa gindü'ri giru nanni na nggoo giru damal aar je gu gillici ngwuredala ngwegen a gu Yicu allala nggoo giru damal.

⁸A ngwüjji ngwonyadu gillici ngwuredalu ngwegen kayalu a ngwoko agirta ngwaa'ri aar je gillicalu kayalu.

⁹Ngwüjji ngwanni ngwuju ki'ra gweere na ngwanni ngwuju gwodan, aar ürrī dula aar opepala aar ari, “A Giji gidi Dāwūd nājīni! Gwonjacaar gwanni gwīndi ngwūriny ngwe ngwudi Deleny! A nāji ji kerala!”

¹⁰Anni ma Yicu āni Ūrājālim, a ngwüjji 'dar kündār 'dī'rā aar utalu aar ari, “Yārū gwuru nggwee?”

¹¹A je ngwüjji ci, “Yicu gwuru nggwee gwuru dijir dīndi Najra ngwaalu ngwani Jāilil.”

Yicu gwulinynya ngwüjü ndi illidi kobanu

(Murkuj 11.15–19; Luka 19.45–48; Yuwana 2.13–22)

¹²A Yicu āni kobanu ngwü'tüyā ngwüjü ngwillidu na ngwanni ngwīndādi ngwiliny, ngwuje bābilāci ngwonyalu ngwügwü'rübāji ngwümbürälü ngwanni gwati aar gu i'rā ngwilinyala na ngwudu'ri ngwanni gwati aar gu jalu ngwuje gagitu mbüny na ngwudi ellang amaam.

¹³Ngwuje ci, “Yüllinä ndi ari, ‘Ngwu'dun ngwüny ngwuru ngwaalu ati gu ngwüjji ilada ndi otaci Ngwaalingalu’ ngwuma je be ruji, ‘ngwubang ngwudi yu'ram.’”

¹⁴A ngwüjji ngwanni ngwūrīmü ngwāy na ngwanni ngwuru ngwumjo, ilada ndi Yicu kobo ngwuje u'riyi nono.

¹⁵A be anni ma ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo engga yi'ral yiru yiima yiming je ärrī na yijī kobanu aar ürrī dula aar ari, “A Giji gidi Dāwūd nājīni.”

¹⁶Aar kanu aar otacalu aar ci, “Nga nggwo gwu'dingina ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe yije?” A je Yicu ci, “Yāy.” Ngwuje be ci, “Ngaa la'ti ulu ngwuja'ri a'tur ngwanni ngwaru ngwe gitab ndi ari, ‘Ngwulemanu ngwudi yijī na yijī yanni yi'ru, nga gwuge'ta gu ortango?’”

¹⁷Ngwü'tü poor ngwuje gatani ngwele kündār gani Bidaniya nggu ndri ngenone.

Dimnigor danni da'ti 'ri'ru

(Murkuj 11.12–14,20–24)

¹⁸A 'tu'tu dilu danu, anni mung ji ndi o'ra gwadi ilada kündār, a ngwamu enyanu.

¹⁹Ngwengga dimnigora kay gilāni nggu elada ndi ari gwadi mbuji yimnigora ngwuje 'ti be mbuju yere, ngwube ne ngwāni 'dogo ngwuci, “Nga gwa'ta be gwa 'ri'ri mana a'tur.” Puprang no, ngwayi nono ngwundi kirom.

²⁰Anni ma ngwoo'ra ngwüngün engga yi'ral giyee no, aar dibi aar ari, “Dimnigor dima gu undadanu puprang no awa?”

21A je Yicu ci, “Nggwa je ondaci 'didanu ma aang äti ämning Ngwaalu, ma aang 'ti ümimänü, ngaa la'ti lärrü 'dogo yi'ral nono yanni yima ärrini gidimnigor, a be 'to ngaa la ci geno nggee, “Dì'rü ang gätini giyaw,’ na ya gu ru.

22Yi'ral yere yanni yadi ye utalu ndi otaci Ngwaalingalu ämnü gwe Ngwaalu, ya je mbuji.”

Yeleny yidi Yicu

(Murkuj 11.27–33; Luka 20.1–8)

23Anni ma Yicu äni ngwämrä kobanu na anni mung ji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga otacalu aar ci, “A gwärrä yi'ral giyee yeleny ye yidi yärü? Yärü gwuru gwätädä je?”

24A je Yicu ci, “A be äny ngwada je otacalu ngwuja'ri ngwe'te pu, miny ondaci, nggwa je be engaci 'to ndi ari yeleny yape nje ne giyee yärriny ye yi'ral giyee.

25Nyinyini gwudi Yuwana gwändi ne? Gwändi kerala gwalla gwändi ngwüjü ngwümnä?” Aar ondajidi aar ari, “Manari a lima ari, ‘Gwändi kerala,’ nginde gwunje ci, ‘Ngaa mine arra ma aang 'ti ämnä?’

26Na manari a lima ari, ‘Gwändi ngwüjü ngwümnä,’ ngwüjü gwunje 'dì'rädä nono, ndi ari Yuwana gwuru dijir ngwäyanü 'denggen.”

27Aar ci, “Gwa'ti nyii gwe lingidi ngwaalinga.” A je Yicu gwä'räcänü ngwuje ci, “A mine äny 'to gwa'ti gwa je enggaci ndi ari yeleny yidi yärü yiru giyee yärrü nyi ye yiima giyee.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwudi yiji rom

28Ngwuje mi'rüci ngwuja'ri ngwuje ci, “Ngaa laraa? Gur ge'te gäti yijü rom. Ngwube urnidi Gaanning ngwuci, ‘Gwani giji güny, indi gwene ang apa yiiru gidaartanu didi yügi.’

29Ngwube ci, ‘Nggwä'tüdi gwadi ele’ ngwube aji ngwiriyi ngwäyalü ngwü'di'ri ngwele.

30A be papa ele ndi Gwoone ngwuci, ngwuja'ri ngwanni ngwuci ngwe Gaanning. A Gwoone ci, ‘Yäy äny gwele gwani mbumbu gwüny.’ Ngwu'ti be indi.

31Yiji giyee rom, gändi ne ganni gima ärrü yi'ral yanni yimini je mbumbu gwüngün?” Aar ari, “Gaanni gwuru.” A je Yicu ci, “Äny gwa je ci 'didanu ndi ari ngwudulba na ngwedr, ngwa ji ngwa je gatani ngwäni giyelenyanu yidi gerala.

32Ndi ari Yuwana gwumadinu ndi ara je enggaci gay gidi dünälü ngaa 'ti be ämnäcä ngwuja'ri ngwüngün, a be ngwudulba na ngwedr ru ngwämnäcä. 'Di 'to anni ma aang engga yi'ral giyee, ngaa lima 'ti jo'renyana aang ämnü 'dünggün.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwudi ngwäänü

(Murkuj 12.1–12; Luka 20.9–19)

³³Ngwuje ci, “Dinginar ngwuja'ri ngwe'te ngwee mana. Gur gidi diyäng gikwüdi yügiri gidaartanu, ngwuje be gwalaci ngwuluti dilo didi ündi yügiri ngwodada gangida ngwube gätijäni ngwäänä ngwü'di'ri ngwele ngwaalu ngwolanu.

³⁴Anni ma ji a gaji ji gito gidi uni yügiri, ngwükäji ngwinädä ngwüngün ndi ari aar ütija yügiri yüngün.

³⁵A ngwäänü määtä ngwinädä ngwüngün, de'te aar pida na de'te aar 'rinye na de'te aar aca yo'rr ye.

³⁶O're ngwükäjä ngwinädä ngwu'ter ngwonyadana ngwinäd ngwele ngwudi gwerreng. O're a je ngwäänü ärrä yiriginä nono ärräär je gu lele lidi gwerreng.

³⁷Gwodanalü ngwuje ükäci gijü güngün ngwari, ‘La denya gijü güny.’

³⁸A be anni ma ngwäänü engga gijü güngün aar gu abingada aar ari, ‘Giru be nggee gidi yu'rin. Ilar ar 'rinye a yu'rin ru yege.’

³⁹No aar määtä, aar aar gatu kulu poor gidaarti didi yügiri aar 'rinye.”

⁴⁰Ngwuje ci, “Yäy gu no, ma ji ma gur gidi daarti didi yügiri ila, gadi be ärrä ngwäänä ngwoo?”

⁴¹Aar ci, “Gwa määtä ngwäänä ngwoo ngwuki ngwuje 'rinye yi'rany yanni yiki gwa ape daarti ding ätäädä ngwäänä ngwu'ter ngwanni gwadi ape yiiru nggu mbuji gu'ru güngün ma gaji ila gidi uni.”

⁴²A je be Yicu ci, “Ngaa la'ti ulu ngwuja'ri kitabanu a'tur ndi ari, ‘Go'rr ganni g'dünyidädi ngwüjalü ngwanni ngwati oda, giru ganni gima ru gidingo, Deleny diru darrä yi'ral giyee a yima ru yiima 'ter ngwäyänü 'dengge’?”

⁴³Ngwuje ci, “Yäy gu no, nggwa je ci 'didanu ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yaji ya aar je apada ya aar je ätäädä ngwüjü ngwanni gwadi 'ri'riyi yuula yüngün.

⁴⁴Gwanni gwa i'dädä ko'rr nggee, gwa ü'ri'tinänü nyandil nyandil na gwanni gwa go'rr nggee i'dädä nono gwa äcäjinänü mimindenü.”

⁴⁵Anni ma ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na Ngwübärriji 'dingini ngwuja'ri ngwee ngwümi'ridi je Yicu, aar lenge ndi ari londijaja je Yicu nono.

⁴⁶Aar mini gay gadi aar ge määtä a je be yedeny eny ngwüji ndi ari ngwüji ngwänggädi ndi ari nginde gwuru dijir.

Mätä 22

Yi'rinyinä yidi deleny

(Luka 14.15–24)

¹A je Yicu mi'rici ngwuja'ri mana ngwari,

²“Yeleny yidi generala yiru nono delenya dige'ta yi'rinyinä yidi agidi gwudi giiji güngün.

³Ngwube ükäji ngwīnädä ngwüngün ngwüji ngwanni ngwurnidaar je aar je abingaca ndi aar aar ilada giyi'rinyinä, aar be 'donya ndi ila.

⁴Ngwube o're ngwükäji ngwīnädä ngwu'ter mana ngwuje ci, ‘Car ngwüjü ngwanni ngwurnidaar je, ndi ari äny gwuma ge'te enying mama, yindiri na yim'ru yüny yanni yicü nje yima dügini, na yi'ral 'dar yima ji mama. Iladar be giyi'rinyinä!’

⁵Aar be münä ngwujar'ranu ngwütü nggwee ngwele giliburunu lüngün na nggwee ngwele giyiuru yüngün.

⁶A loko määtä ngwīnädä ngwüngün aar je ärrī yirigina aar je 'rinye.

⁷A güündä ape delenya ngwükäji gwu'tulung gwüngün aar ele aar 'rinye ngwüjü ngwoo ngwu'rinyidu aar je ü'diyija gündära gegen.

⁸A be deleny ci ngwīnädä ngwüngün nu, ‘Yi'rinyinä yima ji mama, a be ngwüji ngwanni ngwurnidi nje ngwa'ti ädi ngwäy ndi ila.

⁹'Di'rär aang ele ngwayalu giyumil aang urnida ngwüjü ngwanni ngwa je mbuja car je aar ila giyi'rinyinä yidi agidi.’

¹⁰No a ngwīnäd 'tü aar ele ngwayalu, aar urnida ngwüjälü 'dar ngwanni ngwuma aar je mbuja, ngwanni ngwuki na ngwanni ngwujaw, 'di a ngwīrnü onyadi ngwaalinga.

¹¹A be anni ma deleny ändä ngwengga ngwīrnü, ngwengga guru ge'te ga'ti genna ngwureda gwudi yi'rinyinä.

¹²Ngwuci, ‘Gwani dimaad, nga gwändi ngene awa gwa'ti genna ngwureda gwudi yi'rinyinä?’ Ngwu'ti ondaju.

¹³A deleny ci ngwīnädä, ‘Gekajar ngwuyalu na yora aang ape aang gatu poor gidirimänü, ngwaalu gwudi yal na iyini ngwad.’

¹⁴Ndi ari lonyadu lurnidar je, aar je be äbrī loko.”

Gĩtiji delenya didi Rumang dulba

(Murkuj 12.13–17; Luka 20.20–26)

¹⁵A be Ngwübärriji 'tü aar ele aar ge'te ngwujar'ri ndi ari awa aar määtä Yicung ngwujar'ri ngwe.

¹⁶Aar ükacä ngwo'ra ngwegen ngwüjिंगä le gwudi gi'du gidi Yirüdij, aar ci, “Gwani Doorta, änyängä lilingidi ndi ari nga gwujaw, a gwati enggaci ngwüjü ngwujar'ri gwudi gay gidi Ngwaalu ganni giru 'didanu, na yedeny yati ang 'ti iti gidiji dere ndi ari nga gwati 'ti gätädi lingina giyelenya yidi ngwüji.

¹⁷Ondaci nje 'di nga gwaraa? Nyii gi'tijji Delenya didi ngwelenyinga Ruma dani Gayijar dulba gwalla nyii 'ti gi'tijä?"

¹⁸A je be Yicu lenge yigor yegen yanni yiki ngwuje ci, "Ngwumur'tuny ngwee, ngaa liminä ndiny idäji kang?"

¹⁹Ätädiny 'di bartad gwanni gwati aang ge'te dulba." Aar ätäda dinar,

²⁰ngwuje otacalu ngwuje ci, "Yi'remna na yuuli giyee yidi yäru yiru?"

²¹Aar ci, "Yidi Deleny didi ngwelenya Ruma dani Gayijar yiru." Ngwuje be ci, "Ngwong ngwudi Deleny didi Rumang, ätädar je Delenya didi Rumang na ngwong ngwudi Ngwaalu, ätädar je Ngwaalinga."

²²Anni ma aar 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar dibi aar 'di'ri aar gatani aar ele.

'Di'ri gwudi ngwüji ngwayu

(Murkuj 12.18–27; Luka 20.27–40)

²³Gomon ge'te ge'te nggoo, a Ngwüjändügi elaca ngwanni gwati ari 'di'ri gwudi ngwüji ngwayu gwa'ti.

²⁴Aar otacalu aar ci, "Gwani Doorta, Müjä gwaru manari dur dima ayi ngwugatani dayalu da'ti lingiti, a gwenggen ape dedela ngwulengaci yijü.

²⁵A be yijü yiju kwo'ra tä'räl (7) yiru yengga 'dänggäränü a Gaanni agu ngwayi gwa'ti äti yijü ngwügätijäni Gwenggen dedela ngwombaji.

²⁶O're aar gu ru ndi Gwoone na Gwallu 'di aar ayi 'dar kwo'ra tä'räl (7).

²⁷A be gwodanalü a daw ayi.

²⁸A be ma ji manari gomon gima ila ganni gadi ge ngwüji 'di'ra giyi'ranyanu, daw dadi be ru didi yäru giyijänü giyoo yiru yengga kwo'ra tä'räl (7), anni agar ngindenga 'dar?"

²⁹A je be Yicu gwäräcänü ngwuje ci, "Ngaa lidudu ngaa la'ti lingidädi ngwuja'ri ngwe ngwudi gitab na yiima yidi Ngwaalu yorto ye ngwaalinga.

³⁰Gomon gidi 'di'ri, ngwüji ngwa'ti ngwa agu ngwa'ti ngwa äginä ngwa ru nono yi'rrä kerala.

³¹A be ngwuja'ri ngwani 'di'ri gwudi ngwüji ngwanni ngwayu, ngaa la'ti ulu ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ngwudi Ngwaalu ngwaru ngwe lingla le lüngün,

³²ndi ari, 'Äny gwuru Ngwaalu ngwudi Äbräyim na Ngwaalu ngwudi Ijaag na Ngwaalu ngwudi Yagubo'? Nginde gwä'tüdi Ngwaalu ngwudi ngwüji ngwayu ngwube ru Ngwaalu ngwudi ngwüji ngwumidu."

³³Anni ma gu ngwüji ngwonyadu 'dingini ngwuja'ri ngwee no, aar dibi ngwuja'ri ngwüngün.

Ngwuja'ri ngwanni ngwupana

(Murkuj 12.28–34; Luka 10.25–28)

³⁴Anni ma Ngwübärriji engga ndi ari Yicu gwuma dami Ngwüjändügi, aar o'rajidalu gwüpäng.

³⁵A de'te 'denggenanu diru doorta didi yobo otacalu gwading idäji ngwuci,

³⁶“Gwani Doorta, ngwuja'ri ngwindi ne ngwanni ngwupana ngwuja'ranu ngwudi yobo?”

³⁷A Yicu ci, “Ämnä Delenya diru Ngwaalu ngwunga ligor le lunga ku na lingeno le lunga ku na ya'rany ye yunga ku.’

³⁸Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwuru gi'ra aar ru ngwanni ngwupana.

³⁹Na ngwanni ngwuru gi'ra rom, ngwuru gu ngwe'te ngwe'te ndi ari, ‘Ämnä gwanggalu nono ligo'ro lunga.’

⁴⁰Ngwuja'ri ngwee rom ngwuru ngwanni ngwaru ngwe Yobo na Yijir.”

Gwanni Gwubrutaar yelenya na Däwüd

(Murkuj 12.35–37; Luka 20.41–44)

⁴¹A gaji ganni gima ge Ngwübärriji ji ndi o'rajidalu, a je Yicu otacalu,

⁴²“Ngaa laraa gwani gwanni Gwubrutaar yelenya, gwuru giji gidi yäru?” Aar ci, “Gwuru giji gidi Däwüd!”

⁴³Ngwuje ci, “A mine Däwüd arra mung ondaji Ligirrim le lanni Liju'ru ngwuci ‘Deleny?’ Ndi ari gwaru nu,

⁴⁴‘Deleny dica Delenya düny nu, Jalu kaama gyny 'di ang gitiji güwänälü gunga giyoranu yunga.’

⁴⁵Ma be ari gwuca Däwüd, ‘Deleny,’ ngwube ru giji güngün awa?”

⁴⁶Aa'ti diji dere burna ndi ci ngwuja'ri ngwere. 'Tu'tu komon nggoo, aa'ti ba be diji dere ädinä ndi otacalu ngwuja'ri ngwe ngwere.

Mätä 23

Aa'ti ngaa la ru nono ngworta na Ngwübärriji

(Murkuj 12.38–40; Luka 11.37–52; 20.45–47)

¹A be Yicu ondaci ngwüjü na ngwoo'ra ngwüngün ngwuje ci,

²“Ngwoorta ngwudi yobo na Ngwübärriji limandu ngwuja'ri ngwanni ngwätädi je Ngwaalu Müjäng ara je enggaci.

³Dengenajar je aang ärrä yi'ral 'dar yanni yadi ara je ye ci. Aa'ti be ngaa lärrä yi'ral yegen yanni yati aar je ärrä ndi ari lati 'ti ärrü yi'ral yanni yati aar je ondaci ngwüjü lingla le.

⁴Ngindenga lati giki ngwony ngwünä aar je üpiyi ngwüjü ngwulli, aar 'ti be äti yiima ndi alliji gomon aar je 'donggajalu.

- ⁵Yi'ral 'dar yanni yati aar je ärrī, yati aar je ärrī nunnu a je ngwüji engga. Ati aar genne ngwureda ngwongra ngwuyanuu aar je oleyi jürtädä.
- ⁶Ngindenga lati jada ndi jalu gweere ngwaalu ngwudi yī'rīnyīnā a je ngwüji näji aar jada ndi jalu ngwudu'ri ki'ra gweere ngwämrä.
- ⁷Ati aar jada nda je ngwüji aganni ngwaalu ngwudi ngwiliny aar je urnidi, 'Ngwoorta.'"
- ⁸A je be Yicu ci, "A be la'ti la je urnidi ngang je 'Ngwoorta.' Ndi ari ngaa läti Dorta de'te pu na nga nga 'dar liru yengga.
- ⁹Na aa'ti ngaa lurnidi dijü dere ngene gidiyängälü aang ci, 'Papa,' ndi ari ngaa läti Papang gwe'te pu a nggwo kerala.
- ¹⁰Na aa'ti ngaa lämnī ndi ara je urindi ara je ci, 'Deleny,' ndi ari gwätängää gwe'te pu gwuru Deleny gwanni Gwubrutar yelenya.
- ¹¹Gwere gwanni gwupana 'danggalanu, ngwokeye ligo'ro lüngün ngwuru dīnäd dalu.
- ¹²Ndi ari gwere gwanni gwadi oleye ligo'rala lüngün gwa aar ülläjälü, na gwanni gwadi ülliyi ligo'ranu lüngün, gwa aar oleyala."

Yicu gwübädälü Ngwübärriji ngwe na ngwoorta

(Murkuj 12.40; Luka 11.39–42,44,52; 20.47)

- ¹³A je Yicu girinya ngwuje ci, "Wäjaj bi 'danggalu liru ngwoorta na Ngwübärriji, na nga nga gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa lati längitäci ngwüjü yelenya yidi gerala ngwäy. Nga nga yigo'ro yalu la'ti gwanu na aang 'ti gäbicä ngwüjü ngwanni gwadi äni aar äni!
- ¹⁵Wäjaj bi 'danggalu gilee liru ngwoorta na Ngwübärriji na gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa lati landalu ngwaalu 'dar ngaa ü'rü yaanu ndi ari aang mbuji dijü de'te pu aang äniiji giyobo yalu, ma be ari dima aang mbuji, ngaa be gwürlī ngwuja'ri ngwe ngwalu ngwukani yomonanu rom ngwuru diji didi ligä lidi yi'rendeny nono ngang je.
- ¹⁶Wäjaj bi 'danggalu gilee lati okta ngwüjü lirimü ngwäy! Ngaa lati ari, 'Ma diji pi yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi gobo, yiru 'tur. Ma be ari gweere gwuma pi yi'rany ngwüriny ngwudi dab kobo, gwa aar üpiyi yi'rany giyee.'
- ¹⁷Wä nga nga gilee lirimü ngwäy! Yiru ange yanni yipana dimürä, dab diru gwalla gobo giru, ganni gati ju'riyi dab?
- ¹⁸A ngaa lati ari 'to, 'Ma diji pi yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi dagad, yiru 'tur. Ma be ari gwere gwuma pi yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi ngwong ngwangidacaar je Ngwaalinga gidagad, gwa aar üpiyi yi'rany giyee.'

19Wä ngwüji ngwee ngwürimü ngwäy! Yiru ange yanni yipana, ngwong ngwangidacaar je Ngwaalinga gwalla dagad danni dati ju'riyi ngwony ngwanni ngwangidajaar je Ngwaalinga?

20Yäy gu no, diji danni da pī yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi dagad, dipidi yi'rany dagad de na ngwong 'dar gidagadalu.

21Na diji danni da pī yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi gobo, dipidi yi'rany gobo ge na nginde gwe gwanni gwati gu janu.

22Na nginde gwanni gwa pī yi'rany ngwüriny ngwe ngwudi gere, gwüpidi yi'rany didu'ri de didi yeleny didi Ngwaalu na nginde gwe gwanni gwati gu jala.

23Wäjaj bi 'danggalu gilee liru ngwoorta na Ngwübärriji na gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa lati gwälliji Ngwaalinga yi'ra ngwong 'di yidi ngwuwa ngwuru nana na ngwüjirtän na kämün, ngaa be i'dädänü ngwuja'ri ngwe ngwudi yobo ngwanni ngwojemana ngwani übidänü, inä na yigor ye'te pu. Yaada je ärrī giyee ngaa je 'ti dodana giyone.

24Wä ngaa gilee lati okta ngwüjü lirimü ngwäy! Ngaa lati äbrī dirü'tü giyaanu ngaa be ngadini damla.

25Wäjaj bi 'danggalu ngaa gilee liru ngwoorta na Ngwübärriji na gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa lati uyi gutra nono gidi iyī na ginya nono poor gidi eny, a be nginä'dänü ngaa be onyadi ubinganu giyigoranu yalu na ami'ra gwudi yigo'ro yalu.

26Wä Ngwübärriji ngwee ngwürimü ngwäy! Gwerre gwerre, uyar yutranu yidi iyī yaw na yiny yidi eny yani yigor yalu nginä'dänü, ya be jayi nono 'to poor.

27Wäjaj bi 'danggalu, gilee liru ngwoorta na Ngwübärriji, na gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa liru nono ngwumomo ngwanni ngwübī'rijüdäär je nono poor aar bidi, a be nginä'dänü aar be onyadi yuyanü yidi ngwüji ngwayu na yi'ral 'dar yanni yirngü!

28Ngaa liru gu no 'to ngwüji ngwata je engga poor lidünälü ngaa be onyadi yimur'tunyanu na yijego'rr nginä'dänü.

29Wäjaj bi 'danggalu, gilee liru ngwoorta na Ngwübärriji, na gilee liru ngwumur'tuny! Ngaa lati odaci ngwüjirä ngwumomo ngaa üpi ngwumomo yi'rura ngwudi ngwüji ngwanni ngwüdünälü.

30Ata be ari, 'Adinari a liju gaji gidi ngwügüürnä ngwege, la'ti laadi ar le acajidi ndi 'rinye ngwüjirä.'

31Ngwuja'ri ngwee, nga linggida ndi ari ngaa liru 'didanu yiji yidi ngwügüürnä ngwanni ngwü'rinyiti ngwüjirä.

32Onjajar je be yanni yiki yima je ngwügüürnä ngwalu ü'ridinänü kay ngaa je medaji.

³³Wä ngwüüngä ngwee! Ngaa gilee liru yiji yidi ngwägiriny! Ngaa ladi abri awa ndi aar je le obalu giligä lidi yi'rendeny?

³⁴Yäy gu no, nggwa je be ükacä ngwäjirä na lanni libebera na ngwoorta, loko la je 'rinye la je pä giyü'ri na loko la je pi ngwacal ngwe ngwämrä ngwalu la je linynyalu giyündär giyündär.

³⁵No, la je üpiyini yinä yidi diji danni didünälü yanni yirädälü ngene gidiyängälü, 'tu'tu giyin yidi Äbiil gwanni gwüdünälü, 'di aar obani giyin yidi Jäkariyä giji gidi Birikiya, ganni gi'rinyitängää gidiliganu kobo na dagad.

³⁶Nggwa je ci 'didanu, yi'ral giyee 'dar ya mbuji ngwüjü ngwudi gimaad nggee.”

A Yicu rüniji ngwüjü ngwudi Üräjäliming

(Luka 13.34–35)

³⁷“Wä ngwüji ngwudi Üräjäliming! Wä ngwüji ngwudi Üräjäliming! Ngaa li'rinyiti ngwäjirä ngaa je aci yo'rr ye lanni lükajäär je 'danggalu, awa yomon yonyadu nggwümänä ndi gwä'räji yijü yalu gi'du nono gwele ati gu dagru gwä'ri yijälü yüngün ngwubung ngwe, ngaa be 'donya.

³⁸Dinginar, ngwu'dun ngwalu ngwa ara je gätijäni ngwüllü gi'ra ge!

³⁹Ndi ari nggwa je ci, ngaa la'ti ba be liny engga mana 'di a gomon ila nggä'di ganni ga ge ari, 'Gwonjacaar gwanni gwändi ngwüriny ngwe ngwudi Deleny.”

Mätä 24

Yicu gwondaja geradalu gwee gwudi gobo

(Murkuj 13.1–2; Luka 21.5–6)

¹A Yicu 'tü ngwugatani gobo ngwuji ndi ele a ngwoo'ra ngwüngün ele 'dünggüngün aar ondaci gwani ngwu'dun ngwudi gobo.

²Ngwuje ci, “Ngaa länggädi ngwony ngwee 'dare? Nggwa je ci 'didanu ndi ari go'rr gere ga 'ti ga aar gatani kwenggenala 'dar ya i'di ya gätini gidiyängälü.”

Yi'remna yanni yadi inggidi medading gwudi didlä

(Murkuj 13.3–13; Luka 21.7–19)

³Anni ma Yicu ji ndi jalu Gidotrala gidi Ngwüminiti, a ngwoo'ra ngwüngün ilija ngwere ngwere aar ci, “Enggaci nje yi'ral giyee yadi ji jadu, na yi'remna yiru ange yanni yadi inggidi o'rang gwunga na gaji ganni gadi ge didlä medadi?”

⁴A je Yicu ci, “Arnganar ndi ari aa'ti diji dere da je i'däjänü.

⁵Ndi ari lonyadu la ji lila ngwüriny ngwe ngwüny la ari, 'Äny gwuru gwanni Gwubrutar yelenya,' na la aar je i'däjänü lonyadu.

⁶Ngaa laji la 'dingini yäärä ye na yungun ye yani yäärä, aa'ti be ya je iyiyi yedenyo. Yi'ral yanni yiru gu no yadi ji a be medadi gwudi didlä gwa'tina gwa ji.

⁷Ngwüji ken ngwa 'di'rá ngwüjü nono ken gi'ter, yelenya ken ya 'di'rá yelenya nono ken gi'ter, ngwamu ngwa ji, diyäng da lagadalu ngwaalu 'dar.

⁸Yi'ral giyee 'dar aalu gwuru gwudi yajima yidi yi'rendeny.

⁹La je be ummi la je ätäda ngwelenya la je übinälü la je 'rinye, ngaa la ke ngwüji ngwäy 'dar giyen gwani äny.

¹⁰Kaji nggoo, lonyadu la o're kay ndi änni Ngwaalu na la gwurlajidanu la kajidi ngwäy.

¹¹Na kaji nggoo, ngwüjir ngwonyadu ngwuru ngwu'duru ngwa 'tädlü ngwa 'däji ngwüjänü ngwonyadu.

¹²Ndi ari ke gwudi ngwüji gwa gendadi, gwa gäbici, ämning gwudi ngwüji ngwonyadu gwa jili.

¹³A be gwanni gwa mätnälü 'di a gaji ila gidi mi'rá, gwuru gwanni gwa gilängidini.

¹⁴Na ngwuja'ri ngwee gwanni ngwujaw gwudi yeleny yidi gerala ngwa aar ngwe ondaji gididlä 'dar ndi ari aar inggidi ngwüji giyen 'dar, a be didlä ila ngwümü'rá.”

Därbä danni dipa

(Murkuj 13.14–23; Luka 21.20–24)

¹⁵A je Yicu ci, “Ma ji ma aang engga ‘yütä yidi geradalu’ yanni yaru ye dijir dani Daniyal ma aar ji ngwaalu gwanni Ngwuju'ru, lanni lati uli aar be lenge ndi ari därbä diru be!

¹⁶Yäy gu no, lanni gilo Yäwüdiyä, aar abrada giyenala.

¹⁷Gäbicär be gwanni gwujalu ngwu'dunala aa'ti gwüllädälü ndi 'tüyä gony gere gidrü.

¹⁸Gwanni gwa ji ndi gwüri giliburano, aa'ti gwa kwoyalu ndi ape direda düngün!

¹⁹Därbä da ji dipa kaji nggoo ngwaw gwanni ngwuju ngwari ngwe na ndi nanninga lanni li'riya!

²⁰Otacar Ngwaalingalu ndi ari aa'ti abri gwalu ngwa ji digo de na gomono ganni giru Kwo'ra tä'räl (7).

²¹Ndi ari därbä da ji dipa komono nggoo da'ti gu ju diru gu no 'tu'tu anaku ge'taar gu didläyü, a da'ti da ji diru gu no mana a'tur.

²²Adinari aar 'ti ü'ridi yomonanu giyoo, diji da'ti dadi midi. A be gwani ngwüji gwanni ngwäbräär je, yomon giyoo ya aar je ü'ränü.

²³Komon nggoo, manari diji dere dima je ci, ‘Gwanni Gwubrutaar yelenya nggwo ngenne,’ na ‘Nggwo ngenone,’ aa'ti la je ännäci.

²⁴Ndi ari ngwu'duru ngwonyadu ngwani lanni librutaar je yelenya na ngwijiir ngwonyadu ngwuru ngwu'duru ngwa ji ngwa 'tädälü ngwa ge'te y'i remna yipa na yiima ndi i'däji ngwüjänü 'di ngwüji ngwanni ngwäbräär je ma gay ji.

²⁵Arnganar be ndi ari äny gwuma madinana nggwuma je ondacani gwerre gwerre gaji ga'tina indi."

²⁶Ngwuje ci, "Yäy gu no, manari diji dere dima je ci, 'Nginde nggwo poor gitäny,' aa'ti nga la ele. Na ma aar ari, 'Nggwee ngene gidüläng,' aa'ti ya je änni.

²⁷Ndi ari anaku ati gu gere eny ngi'ram gitäny ngwengani gi'ra ge, yäy ya gu ru 'to no ndi o'ra gwudi Giji gidi Diji dümnä.

²⁸Ngwaalu ngwanni ngwati gu gong ayalu, ngwubiirta ngwati gu o'radi!"

O'ra gwudi Yicu mana

(Murkuj 13.24–27; Luka 21.25–28)

²⁹Ngwuje ci, "Puprang kaji nggoo ma dirbä ji, 'Lingen la ru dirim na düüwä da'ti da enyalu na yuurrum ya mi'ri'ta kerala, na ngwong kerala ngwa lagadalu."

³⁰Ngwuje ci, "Komon nggoo, gi' remna gidi Giji gidi Diji dümnä ga be 'tädinälü kerala na ngwüji giyen 'dar gidiyängälü ngwa runi, ngwa engga Giju gidi Diji dümnä güllü giyibä'rälä yiima ye na näji gwe gwupa.

³¹Na ga ukäjä yi'rrä yüngün ya mi'ri giil yal yipa ya gwä'räjä ngwüjälü ngwüngün ngwanni ngwäbrüng je giyumil 'dar kwo'rongo 'tu'tu ngwaalu ngwurmitu gu geralu gitäny 'di aar obani ngwaalu ngwurmitu gu geralu gi'ra ge, aar je gwä'räjälü ngwaalu ngwe'te pu."

Lingidär dimnigor de yi'ral

(Murkuj 13.28–30; Luka 21.29–33)

³²Ngwuje ci, "Lingidär dimnigor de yorto ye ngwaalinga. Ma ji ma engga yi'rina yüngün ma aar igili aar 'tudinä ngwäni, ngaa lenge ndi ari yirram yima ji gito.

³³Manari ngaa lima enggada yi'ral giyee 'dar, ngaa be lenge ndi ari yima ji gito gilängir.

³⁴Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari ngwüji ngwudi gimaad nggee ngwa'ti ngwa medadi 'di a yi'ral giyee 'dar ji.

³⁵Gere na diyäng la dudi a be ngwuja'ri ngwüny ngwa'ti ngwa dudi a'tur."

Gomon na gaji ya'ti linginna

(Murkuj 13.32–37; Luka 17.26–30,34–36)

³⁶Ngwuje ci, "Diji dere da'ti dilingidi gomon ge na gaji ge nggä'di yorto ye ngwaalinga 'di 'to yi'rr kerala na Giji, a be Papa ru jücü.

³⁷Nono raar gu gwerre ngwüji gaji gidi Nuwa, yadi gu ru 'to komon ganni gadi ge Giji gidi Diji dümnä o'ra.

³⁸Ndi ari kaji gidi Nuuwa gwerre gwerre däärü da'tina apu ngwüjü, ngwüji ngwuju ndi eny aar iyī aar agidi aar ägini 'di a je gu gomom obanenu ganni gima ge Nuuwa äni gībälükänü.

³⁹Aar 'ti līngidädi yi'ral ye yorto ye ngwaalinga ndi ari yiru ange yadi ele ndi ji 'di a je gu däärü ändänü ngwuje ape 'dar. Yadi gu aalu no komon gadi ge Giji Dijī dümnä o'ra.

⁴⁰Ngwur rom ngwa ji gītāny, da aar ape de'te da aar gatani de'te.

⁴¹Ngwaw rom ngwa ji ndi ro gilille, da aar ape de'te da aar gatani de'te.”

⁴²Ngwuje ci, “Jar balu ngwäy ngwe, ndi ari ngaa la'ti līngidī gomom gīndī ne ganni gadi ge Deleny dalu o'ra.

⁴³A be līngidār ngwuja'ri ngwee yorto ye ngwaalinga ndi ari adinari ati dijī didi ngwu'dun lenge ndi ari du'ram dadi ila jadu, dadi jalu ngwäy ngwe ngwetadi ngwu'dun ngwüngün nding gābicī du'ramu ngwuje kiyi ngwāni.

⁴⁴Yäy gu no, nga nga 'to jar mama ndi ari Giji gidi Dijī dümnä ga ji ga o'ra gaji ge ganni ga'ti ga gu gītīji ngindeng ngwäy.”

Dinād dāni diru ligor le'te pu

(Luka 12.35–48)

⁴⁵Ngwuje ci, “Dinād dīndī ne dāni diru ligor le'te pu dibebera dige'tana doorta dūngün giyiiru ndi ätādä ngwīnādä ngwüngün 'dunu ngwony ngwudi eny kaji gicung ge.

⁴⁶Dinād ndoo da aar onjaci gwulleney manari doorta dūngün dima o'ra ngwumbuji dārrü yi'ral yanni yicung ye.

⁴⁷Nggwa je ci 'didanu, ding ruji gi'ra gidi ngwong ngwüngün 'dar.

⁴⁸A be manari dīnād ndoo diki mung ci ligor lūngün, ‘Doorta dūny dadi jana ndi o'ra.’

⁴⁹Ngwube 'di'rī ndi pī ngwenggen ngweny aar iyī aar rlāli ngwüji ngwe.

⁵⁰Doorta didi dīnād ndoo da o'ra komon ganni ga'ti ge dīnād gītījā ngindeng ngwäy na gaji ganni ga'ti ngge arngana.

⁵¹Da ape dīnādä ndoo ding pī ling je äcīdänü ngwumur'tuny ngwe ngwaalu ngwudi yal na iyīni ngwad!”

Mätä 25

Yu'taar 'dī (10)

¹Ngwuje ci, “Gaji nggä'dī, yeleny yidi Ngwaalu yadi ru nono yu'taara yiru 'dī yapana ngwamba aar gwomada damalanu dadi agu.

²Yu'taar tudini yibebere na tudini yiru ngwe'rr.

- ³Yu'taar giyoo yiru ngwe'rr, yapana ngwamba aar 'ti be apana yila yere.
- ⁴A be giyoo yibebera, aar be apani yila yijaja yanu.
- ⁵A damal dadi agu jana gwur'tal 'di aar ir'dätälä 'dar aar ndri.
- ⁶Diligeny danu, a ngwüjī urra, 'Damal dima obana 'tūdär ngaa gwomanu.'
- ⁷A yu'taar 'dī'rälü 'dar aar onjaji ngwambala ngwengen.
- ⁸A be yu'taar giyoo yiru ngwe'rr ci yu'taara giyoo yibebera, 'Gätijī nje yila yoko yalu nje bälājī ngwambanu ngwārī ngwamba ngwārī ngwuma ayi.'
- ⁹A je yu'taar giyoo yibebera ci, 'Bārī ya'ti nje mbütijī, indär ngwüjī ngwanni ngwati je ellang ngaa je illa yalu.'
- ¹⁰A be anni ma aar ele giyoo yiru ngwe'rr ndi illa yila, a damal obana aar äni yu'taarnga le giyoo yibebera yijalu mama aar le äni gīyī'rinyinänü yidi gaga aar längitā dimbürä.
- ¹¹Anni ma yu'taar giyoo yiru ngwe'rr o'ra, aar urnidi aar ari, 'Gwani Doorta! Gwani Doorta! İgītācī nje dimbürälü!'
- ¹²A je doorta ca, 'Nggwa je ci 'didanu, nggwa'ta je līngidī.'
- ¹³Yäy gu no, jar balu ngwäy ngwe ngaa arngani ndi ari ngaa la'ti līngidī gomona gaji."

Mī'rī ngwuja'ri ngwani ngwīnäd tä'rīl (3)

(Luka 19.11–27)

- ¹⁴Ngwuje ci, "Mana yeleny yidi Ngwaalu yaji ya ru nono guru gī'di'rū ngwele ngwaalu ngwolanu ngwube urnidi ngwīnädä ngwüngün ngwuje gätijänijī yu'rina yüngün 'dar.
- ¹⁵De'te ngwügätijänijī bartad gwuru tudini na de'te mana ngwügätijänijī bartad gwuru rom, na de'te mana ngwügätijänijī bartad gwe'te pu, ating ätädä dijī gwani yiima yüngün ngwü'di'rī ngwele.
- ¹⁶A gur nggoo gima ape bartad tudini, gwodan ngwape gwüngün ngwuge'te giyiiru ngwubile ngwänijī tudini ngwugendajala.
- ¹⁷Na gur nggoo gätädäär bartad rom, ngwubile ngwänijä rom ngwugendajala.
- ¹⁸A be gur nggoo ätädäär bartad gwe'te pu ngwube ape bartad gwudi doorta dūngün ngwele ngwügwürī gīdiyäng.
- ¹⁹Anni ma doorta degen onja yomon ngwo'ra ngwuje urnida ngwuje otacalu yu'rin ye.
- ²⁰A gur nggoo gapu tudini ngwapana tudini gwanni gwuming bile gwodan ngwuci, 'Doorta dūny, nga gwätädīny bartad tudini, nggwee gwuminy bileda tudini.'

21A doorta düngün ci, 'Yijaw yanni yärrä je, nga gwuru dinäd dijaw diru ligor le'te pu! Nga gwuru ligor le'te pu ngwong ngwooko, nggwa ang ruji gi'ra gidi ngwong ngwonyadu. Ändi ngaa jayanu doorta de dunga!'

22Gur nggoo gapu rom ngwila 'to ngwuci, 'Gwani doorta düny, nga gwätädiny bartad rom, nggwee gwuminy bileda rom.'

23A doorta düngün ci, 'Yijaw yanni yärrä je, nga gwuru dinäd dijaw diru ligor le'te pu! Nga gwuru ligor le'te pu ngwong ngwooko nggwa ang ruji gi'ra gidi ngwong ngwonyadu. Ändi ngaa jayanu doorta de dunga.'

24A be gur ila 'to nggoo gapu gwe'te pu ngwuci, 'Gwani doorta düny, nggwülingidi ndi ari nga gwuru diji dojema yi'ral nga gwati uni giruny ga'ti ang kwüdi nga gwä'räji gi'du ngwaalu ngwa'ta gu gidädi yona.

25Aar nyi be yedeny eny nyi be ape bartad gwunga nyi gwüri gidiyäng gwuru nggwee gwunga apa.'

26A be doorta düngün ci, 'Nga gwuru dinäd diki diru dami'ri, ii nga gwülingidi ndi ari äny gwati uni ngwaalu gwati nyi gu kwüdi na nyi gwä'räji gi'du ngwaalu ngwa'ti nyi gu gidädi?'

27Nga mine arra ma ang 'ti ge'ta bartad gwüny giyerel? Nunnu miny o'ra nje mbuji gwuma lingadi.'

28Ngwuci ngwünädä ngwüngün, 'Äpädär gwüngün nggwoo gwuru gwe'te pu ngaa ätädä ngindeng nggwoo gwäti 'di. (10)

29Ndi ari gwere gwanni gwäti gwonyadu, gwa aar gendaci gwonje na gwere gwanni gwa'ti äti, gwere gwanni gwätäng gwooko gwa aar apada.

30A apar dinädä ndoo diru dami'ri aang gatu poor gidirimänü, ngwaalu ngwa gu yal na iyini ngwad ji.'"

Yicu gwadi obalu ngwüjü ngwe 'dar

(Luka 19.11–27)

31A je Yicu ci, "Ma ji manari Giji gidi Dijji dümnä gima o'ra näji gwe gwüngün yi'rr ye yüngün, nginde gwa jalu gididu'ralu didi näji gwüngün gwudi gerala.

32Ngwüji giyen 'dar ngwa aar je gwä'räjälü 'dünggüngün, ngwuje be ngedanu anaku gwele ati gu doo'ra ngeda ngwangala giyoo'ranu.

33Gwa ge'taji ngwangala kaama na yoo'ra kängir.

34Deleny da be ci ngwüjü ngwanni ngwüjädä kaama güngün, 'Ilar nga nga lanni lonjaca je Papa gwüny ang ape yu'rina yalu yanni yigi'tijärä je 'tu'tu anaku ge'taar gu didläyü.

35Ndi ari nggwändi gwiti ngwamanu, nyii ätä nyi eny, aar nyi ngwäädä eny, nyii ätä nyi iyü, nyi ila gwuru dirnü, nyii gwä'ri gidrü 'danggalu.

³⁶Nyi minī ngwureda, nyii giki, nyi ümī, nyii ombaji, nyi ji korkon nyii ilada ndi ombaji.'

³⁷Gwa be ngwüji ngwoo ngwüdünälü gwä'räcänü gwa aar ci, 'Jadu gwani Deleny, länggädängä gwiti ngwamanu ar ang be ätä ang eny, a jadu ngwäädä ngwitängä ar ang be ätä ang iyī?

³⁸Jadu länggädängä gwändi gwuru dirnü ar ang be gwä'rī gidrü 'dänggäri na jadu nga gwümīnū ngwureda ar ang be giki?

³⁹Na jadu länggädängä gwümä nga ji korkon ar ang be ilada ndi ombaji?'

⁴⁰La je be Deleny ci, 'Nggwa je ci 'didanu yere yanni yärrijä je gwere ngweengganu ngwüny ngwee ngwooko, līngidär ndi ari yärriji nje nyänying.'

⁴¹Ngwuje be ci giloo lijädi kängir, "Tüdäränü 'dūnggūny gilee lī'täjäär je gu ngwünyü ladi ele giligä lidi gwur'taling lanni ligi'tijäär dijego'rro na y'rr yüngün.

⁴²Ndi ari nggwändi gwiti ngwamanu nyii 'ti ätädi nyi eny, a nyi ngwäädä eny, nyii 'ti ätädi nyi iyī.

⁴³Nyi ila gwuru dirnü, nyii 'ti gwä'rū gidrü 'danggalu. Nyi minī ngwureda, nyii 'ti gika. Nyi ümī nyi ji korkon, nyii 'ti indädi ndi ombaji.'

⁴⁴Gwa aar be gwä'räcänü 'to aar ci, 'Jadu gwani Deleny, länggädängä gwiti ngwamanu aar ang ngwäädä eny, ang ila gwuru dirnü, nga minī ngwureda, ang ümī nga ji korkon, ara gu be 'ti ge'taja ngwäyänü?'

⁴⁵La je be Deleny ci, 'Nggwa je ci 'didanu, yere yanni ya'ta je ärrijä ngwengga ngwüny ngwee ngwooko, līngidär ndi ari ya'ta je ärrijä änying.'"

⁴⁶No, ngwuje be ci, "La aar je be dinga la ele ndi rerani gwudi gwur'taling a be ngwüji ngwoo ngwüdünälü, ngwa aar je be dinga ngwa ele ngwaalu gwudi midi gwudi gwur'taling."

Mätä 26

Aar iniji Yicung gwadi aar 'rinye

(Murkuj 14.1,2; Luka 22.1,2; Yuwana 11.45–53)

¹Anni ma Yicu medaji ngwuja'ri ngwüngün ngwee 'dar ngwube ci ngwo'ra ngwüngün,

²"Ngaa lilingidi gu ndi ari yomon giyoo yijalu rom yidi Yi'rinyinä yidi Dambdani a Giji gidi Dijī dümnä ga aar ge ji guy ge ga aar pä kü'ri."

³A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny 'dar na mbumbunga o'rajidalu ngwu'dun gwudi yeleny gwudi dir'dal dannī diru gi'ra dani Giyaba

⁴aar gu gege'te yi'ral awa aar määtä Yicung nyim aar 'rinye.

⁵Aar be ari, “Aa'ti ya aar je ärrī giyomon giyee yidi yī'rinyīnā ndi ari ngwūji ngwa 'dī'rī güündä.”

Librutu Yicung Bidaniya

(Murkuj 14.3–9; Yuwana 12.1–8)

⁶Gaji giju ge Yicu Bidaniya ngwu'dun ngwudi gur gani Jamaan gwanni gwuru Daamu gwerre,

⁷a daw de'te ila dapana gībüngä giru go'rr gidi yila yiru gi're'reny yonyadu ngwiliny ngwila ngwuje bäläji Yicung ki'ranu gwundralu direl de gidimbür ndi eny.

⁸Anni ma gu ngwoo'ra ngwüngün engga yi'ral giyee no, aar kanu aar ari, “Geradalu gwani ange gwudi yila giyee?”

⁹Yila giyee yaadi illinī ngwilinya ngwonyadu aar je ätäädä ngwuwaya.”

¹⁰A gu Yicu lenge ngwuje ci, “Ngaa larra ngaa be äbīnginī dayanu ndee? Diminy ärrīji yi'ral yanni yijaw.

¹¹Ngaa la ji ngwuwayinga le giyomonalu 'dar a be äny, a la 'tūdī ladi ji giyomonalu 'dar.

¹²Anni bäläjüng ngwangina ngwüny yila nono, yärrüng je ndi ari aar nyi ge'te mama gwani gatidi gwüny.

¹³Nggwa je ci 'didanu, ma ngwūji ondaji ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw gidīdlä 'dar, ngwa'ti ngwa dodani yi'ral giyee yärrä je daw ndee.”

A Yäwüdä ämnä ndi gwurlanu Yicu gwe

(Murkuj 14.10–11; Luka 22.3–6)

¹⁴A gur ge'te ngwoo'ranu ngwudi Yicu ngwoo 'dī na rom (12) gani Yäwüdä Äjigäriyütī ele ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny

¹⁵ngwuje ci, “Giru ange giny ätäädä nunnu nga je mätäjä Yicung?” No aar i'räci bartad gwuru buta 'dī tä'rīl (30) aar ätäädä.

¹⁶Tu'tu gaji nggoo, ati Yäwüdä iye gomom ganni gadi je ge mätijī.

Eny gwudi yī'rinyīnā yidi Dambdani

(Murkuj 14.12–21; Luka 22.7–13; Yuwana 13.21–30)

¹⁷Gomon ganni giru gi'ra gidi Yī'rinyīnā yidi Ligi'ra, a ngwoo'ra ngwudi Yicu ila aar otacalu, “Nga gwümīnā ne ar gu gi'tijī ngwaalinga mama a gu ape Yī'rinyīnā yidi Dambdani?”

¹⁸A je Yicu ci, “Ändär kündär ngaa ele kur ge'te ngaa ci, 'Doorta daru gaji güngün gima ji gito nyii ladi ape Yī'rinyīnā yidi Dambdani ngwoo'ra ngwe ngwüny ngwu'dun ngwunga.”

¹⁹A ngwoo'ra ele aar ärrī yi'ral anaku ca je gu Yicu aar gege'ta yi'ral mama yidi yī'rinyīnā yidi Dambdani.

²⁰Anni ma ngwaalu ru digera, aar ndralu yirel ye ndi eny ngwoo'ra ngwe ngwüngün ngwuru 'di na rom (12).

²¹Anni ma aar ji ndi eny, a Yicu ari, “Nggwa je ci 'didanu gwe'te nggwo 'danggalanu gwadiny gwe gwurlanu.”

²²Aar runi gwulleny aar 'di'rä ndi otacalu lere lere, “Gwani Deleny, äny gwuro?”

²³A je Yicu ci, “Ngingde gwanni gwuduwaajiiny gwe yona kiny ge'te pu, gwuru gwanni gwadiny gwe gwurlanu.

²⁴Giji gidi Dijji dümnä gadi ele anaku üllinäär gu kitabanu a be wäj bi gidijji danni dadi gwurlanu Giji ge gidi Dijji dümnä! Yaadi jayani adinari dima 'ti linginä.”

²⁵A be Yäwüda gwanni gwadi gwurlanu ngingde gwe ci, “Gwani doorta, 'didanu aa'ti äny gwa ru?” A Yicu ci, “Yäy nga gwuma gu ari ligo'ro le lunga.”

Eny gwudi Deleny

(Murkuj 14.22–26; Luka 22.14–23; 1 Küründüj 11.23–25)

²⁶Anni ma aar ji ndi eny, a Yicu ape gona ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwü'ränü ngwätäda ngwo'ra ngwüngün ngwuje ci, “Apar aang eny, ngwanginu ngwüny ngwuru ngwee.”

²⁷Ngwo're ngwape ginya ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje ätäda ngwuje ci, “Ïyar gu nga nga 'dar.

²⁸Yin yüny yiru giyee yani gekajidi yanni yirädälü gwani ngwüji ngwonyadu gwani düdäniniji ngwüjänü ndi ke gwegen.

²⁹Nggwa je ci nggwa 'ti a be gwa iyü yügiri a'tur 'tu'tu gomom gidi gweneng 'di a gaji ila ganni gadi ar je ge iyü yanni yiyang gwüpäng giyelenyanu yidi Papa gwüny.”

³⁰Anni ma aar ge'te delnga, aar 'tü aar allu Kidotr gidi Ngwümüniti.

Yicu gwüpidälü ndi ari gwa Butruj nyi'rini

(Murkuj 14.27–31; Luka 22.31–34; Yuwana 13.36–38)

³¹A je be Yicu ci, “Dilunga didi gweneng, ngaa 'dar la o're kay ndiny gwujani ndi ari yüllinä yaru nu, ‘Äny gwa mi'ri do'ra na gi'du gidi ngwangal ngwa badalu.’

³²Ma be ari äny ngwuma 'di'ri, äny gwa je be dalmacani nggwele Jälil.”

³³A Butruj ci, “Manari la o're 'dar aar ang gatani, nggwa'ti gwa ang gatani.”

³⁴A Yicu ci, “Didanu nggwa ang ci dilunga didi gweneng gwerre gwerre ndi gokto urri, a gwuny nyi'rini yomonanu tä'ril.”

³⁵A be Butruj ari, “Manari aar ani yi'rany nda gwa ayi, nggwa 'ti gwa ang nyi'rini a'tur.” A gu ngwoo'ra 'dar ari 'to no.

Yicu gwotaca Ngwaalingalu gidaartanu dani Jujimani

(Murkuj 14.32–42; Luka 22.39–46)

³⁶A Yicu 'di'rri aar ele ngwoo'ra ngwe ngwüngün aar ele ngwaalu gwani Jujimani ngwuje ci, “Jaralu ngene nyi ni 'donggalu ngenone nyi otaca Ngwaalingalu.”

³⁷Ngwapani Butrujing na yiji rom yidi Jäbädi ngwuruni gwulley a ligor pänü.

³⁸Ngwuje ci, “Lingeno lüny lirunu gwulley lani yi'rany jaralu ngene ar jalu ngwäy ngwe.”

³⁹Ngwü'tänü 'denggen gwooko ngwüjürbälü ngwümi'ra gi'ra güngün gidiyäng ngwotaci ngwaalingalu ngwari, “Papa gwüny, manari yädi gu, äbräjäny yi'rendenya giyee a be aa'ti yani nono anaku bupi nyi gu, aar be ru anaku bupa gu.”

⁴⁰Ngwube kwodalü ngwoo'ra ngwüngün ngwuje mbuji ngwundru. Ngwube ci Butrujing, “Nga nga la'ti burna ndi ar jalu ngwäy ngwe gaji ge'te pu 'dogo?” Ngwuje ci,

⁴¹“Jaralu ngwäy ngwe ngaa otaci Ngwaalingalu ndi ari aa'ti dijego'rr da je idäji. Ligi'räm lojema nono a be ngwanginu ngwami'ratu.”

⁴²A Yicu o're ngwü'tänü mana ndi otaca Ngwaalingalu ngwuje ci, “Gwani Papa gwüny, manari gay ga'ti ndi äbrä yi'rendenya giyee ndi ari yinje iyä, gäbica je aar gu ru anaku bupa gu.”

⁴³Ngwukwodalü ngwoo'ra ngwüngün ngwuje mbuji ngwuma o're ngwuma ndri ndi ari ngwuma je yar apani ngwäy.

⁴⁴No ngwuje gatani ngwo're komon ganni giralu tä'räl ndi otaci Ngwaalingalu ngwujari ngwe'te ngwe'te.

⁴⁵Ngwo'raci ngwo'ra ngwüngün ngwuje ci, “Ngaa gilona ndi ndri ngaa gatu düwä? Ärär be gaji gima be ila gito ganni gadi aar ge gwurlanu Giji gidi Diji dümnä aar ätäda ngwüjü ngwanni ngwuki.

⁴⁶'Di'rälü ar ele! Gwanni gwadiny gwe gwurlanu gwuma obana!”

Aar määtä Yicung

(Murkuj 14.43–50; Luka 22.47–53; Yuwana 18.1–12)

⁴⁷Anni mung jina ndi ondaji, a Yäwüda ngwoo'ranu ngwükäjäär je ngwoo ngwuru 'di na rom (12) obana ngwapana ngwüji ngwe ngwonyadu ngwugwodananu yalal ye na yuura, ngwükäjä je ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga.

⁴⁸A je be Yäwüda gwanni gwadi gwurlanu Yicu gwe enggacana gi'remna ndi ari, “Gwanni gwadiny aganni giyinenanu, gur giru be ngaa be määtä.”

⁴⁹A gu Yäwüda eladanu ndi Yicu ngwuci, “Nggwagannanga gwani Doorta!” Ngwaganni giyenenanu.

⁵⁰A Yicu ci, “Gwani dimaad, ärrä je yanni yindäda gu.” A be ngwüji 'donggada, aar ü'rü Yicungalu ci'düd aar määtä.

⁵¹A gur ge'te ngwüjänü ngwanni ngwujaar Yicunga le gwalla galala nggee mi'ri dīnädä didi dir'dal dannī diru gi'ra ngwü'ridä lāni lüngün.

⁵²A Yicu ci, “Gwä'rājā galala gunga käl güngün! Ndi ari 'dar lanni lati gwalli galala, ga aar ge ayi.

⁵³Nga gwaru nggwa 'ti burna ndi päci Papangalu gwüny aar nyi ükacä yi'rrä ngwüü'ri ngwonyado?

⁵⁴A be adinari aar gu ru no, a be ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ngwa be ätä ngwäyänü awa giyi'ral yanni yaru aar gu ru no?”

⁵⁵Gaji nggoo a Yicu ondaci ngwüjü ngwuje ci, “Nгаа li'tüdi yalal yanu na yuura ndiny määtä, ngaa laru nggwü'di'riyā yärä? A lati pa ji yomon 'dar ngwämrä ngwudi gobo nyi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nyii 'ti mäti!

⁵⁶A be yiru gu giyee no 'dar ndi ari aar äti ngwäyänü yanni yüllinä kitabanu gidi ngwüjir!” A be ngwoo'ra ngwüngün abri 'dar aar badaji!

Aar otaci Yicungalu ngwämrä ngwudi Ngwüyävüd

(Murkuj 14.53–65; Luka 22.54–55,63–71; Yuwana 18.13–14,19–24)

⁵⁷A be ngwüjī ngwoo ngwuma määtä Yicung, aar be ape aar gwe ele gidir'dal diru gi'ra dani Giyaba a gu ngwoorta ngwudi yobo na mbumbunga o'rajidalu.

⁵⁸A be Butruj gwujani gwü'tüdänü 'di aar obani kubanu gidi dir'dal ndoo diru gi'ra. Ngwänī aar jalu ngwangidanga le nunnu ngwengga yi'ral yadi ru'taa.

⁵⁹A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na 'dar lidi ngwämrä aar minī ngwuja'ralu ngwadi aar je ü'ridä Yicung nono yi'duru aar gu 'rinyida.

⁶⁰Aar je be 'ti mbuja yere ngwüjī ngwapaar je ngwonyadu nunnu aar ü'ridä yi'duru nono. A be gwodanalū a ngwüjī ila rom

⁶¹aar ari, “A'ri nggwee gwaru, ‘Äny gwa pä gobalu nggee gidi Ngwaalu giny odada mana yomon tä'ril.”

⁶²A be dir'dal dannī diru gi'ra 'di'ri ngwüdünälä ngwotaci Yicungalu ngwuci, “Nгаа gwä'tüdi gwadi ondaji ngwuja'ri ngwere ngwuja'ri ngwee ngwaraar ngwe 'dunggunga? Ngwuja'ri ngwuru ange ngwee ngwaru ngwe ngwüjī 'dunggunga?”

⁶³A be Yicu gwugwundi. A dir'dal dannī diru gi'ra ci, “Äny gwümi'ridiyängä yi'rany Ngwaalu ngwe ngwanni ngwumidu, enggaci nje manari nga gwuru gwanni Gwubrutaar yelenya Gijī gidi Ngwaalu.”

⁶⁴A Yicu ci, “Yäy yiru gu anaku ara gu! A be nggwa je ci 'dar ndi ari gweere, ngaa la engga Gijū gidi Dijī dümnä gijalu kaama gidi Ngwaalu ngwanni ngwuru yiima ga aang engga güllü giyibä'ralä kerala.”

⁶⁵A dir'dal ndoo diru gi'ra driti ngwuredanu ngwüngün ngwondaji ngwari, “Nginde gwuma ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwukiya ngwüriyänü ngwudi

Ngwaalu, a liminä mana ngwüjü ngwonyadu ngwedang. Ngaa lima 'dingini long Ngwaalinga gwüngün nggwee gwaru nggwe.

⁶⁶Ngaa laraa?" Aar ci, "Gwädi gu yi'rany nono!"

⁶⁷Aar be gwonyanya ngwäyänü, aar pi yi'rundu ye yegen. A loko pi ngwurke ngwe.

⁶⁸Aar ari, "Allija yijirä nga gwanni Gwubrutar yelenya nje enggaci yärü gwanni gwümü'ridängä?"

A Butruj nyi'rini Yicung

(Murkuj 14.66–72; Luka 22.56–62; Yuwana 18.15–18,25–27)

⁶⁹Kaji nggoo a Butruj ji ndi jalu poor kubanu, a dinäd diru gera ila ngwuci, "Ngaa liju 'to Yicunga le gwudi Jäliling."

⁷⁰A je Butruj nyi'rinädä 'dar ngwari, "Nggwa 'ti lingidi ngwuja'ri ngwee ngwondaja ngwe."

⁷¹Ngwütü gilängir poor a dinäd de'te lenge mana ngwuci ngwüjü gwanni ngwuju ngenone, "A'ri nggwee gwujaar Yicunga le gwudi Najrang!"

⁷²A Butruj o're ngwüny'i'rini yomonanu rom ngwümü'ri yi'rany ngwari, "Äny gwa'ti lingidi guru nggee!"

⁷³Gwooko no a ngwüji gwanni ngwüdünädi ngeno, aar elada Butrujing aar ci, "Didanu, nga gwuru gwanni gwujaar Yicunga le, ndi ari nga gwondaja lingla legen."

⁷⁴A Butruj 'di'ri ngwari aar nyi gu 'täji ngwünyü ngwuje mi'rici yi'rany ngwari, "Äny gwa'ti lingidi guru nggee." Kaji nggoo, a gokto urra.

⁷⁵A be Butruj diwayini ngwuja'ri gwudi Yicu gwanni ngwucung ngwe ndi ari, "Gwerre gwerre ndi gokto urri, nga gwuny nyi'rini yomonanu tä'ril." Ngwütü poor ngwari aring gwu'ralu jicir.

Mätä 27

Aar ape Yicung aar ätäda Bilatijing

(Murkuj 15.1; Luka 23.1,2; Yuwana 18.28–32)

¹Tu'tu dilu danu, a ngwur'dal 'dar gwanni gwuru ngweleny na mbumbunga giki ngwuja'ri ndi ari aar 'rinye Yicung.

²Aar ape aar giki aar okta aar gwe ele aar ätäda Bilatijing gwanni gwuru deleny.

A Yäwüda gwogworenyani

(Yiiru 1.18–19)

³Anni ma Yäwüda gwanni gwuma gwurlanu Yicu gwe engga ndi ari lima obalu Yicu ye gwadi aar 'rinye, ngwügwä'räni ngwäyänü ngwü'di'ri ngwape bartad

nggwoo gwuru buta 'di tä'r'il (30) ngwügwä'räci ngwur'dala ngwoo gwuru ngweleny na mbumbunga ngwuje ci,

⁴“Äny gwuma ärrī yi'ral yiki äny gwuma gwurlanu yin ye yidi dīji dijaw nono.” Aar ci, “Änyängä läti mine ange yunga yiru!”

⁵No, ngwugatu bartadalu kobanu ngwütü. Ngwube ele ngwogworenyani.

⁶A ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny ape bartadalu nggwoo aar ari, “Bartad nggwee ngwudi yin gwuru gwa'ti jaw giyobo ndi ji ki'du gidi gobo.”

⁷Aar gekajidi ngwuja'ri ndi aar ngwe ellang diyängü didi gur gati ga'riji yimoya ati aar gu gatu ngwüjü gwuru Garany.

⁸Ngwaalu ngwudi gatidi ngwoo ngwuma aar je ätäädä ngwüriny ngwani Diyäng didi Yin gwuma gu ani gwur'tal 'di gomom gidi gweneng.

⁹No, ngwuja'ri ngwuma äti ngwäyänü ngwanni ngwondaja ngwe dijir dani Ärmiyä gwanni gwaru, “Lima ape bartad gwuru buta 'di tä'r'il (30) gwanni gwülli gwe ngwüji ngwudi Yijiräyil ngindeng,

¹⁰gwuma aar ape gwuma aar gwe ellang diyängü didi gur gati ga'riji yimoya anaku car nyi gu Deleny.”

A Bilatij otaci Yicungalu

(Murkuj 15.2–5; Luka 23.3–5; Yuwana 18.33–38)

¹¹A gaji nggoo, a Yicu dünäci Bilatijingalu gwuru deleny. A Bilatij otacalu ngwuci, “Nga gwuru deleny didi Ngwüyäwüde?” Ngwuci, “Yäy yiru gu anaku ara gu!”

¹²Anni ma ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny na mbumbunga ü'ridä ngwuja'ri nono gwuru yi'duru, ngwugwugwundi ngwuje 'ti gwä'räcänü.

¹³A be Bilatij otacalu ngwuci, “Nga gwa'ti 'dingina ngwuja'ri ngwee ngwü'ridädärä je nono?”

¹⁴Aa'ti Yicu gwä'räcänü ngwa'ti aru 'dang. A ngwaalu elalu deleny de gwulleny.

Aar obalu Yicung gwe

(Murkuj 15.6–15; Luka 23.13–25; Yuwana 18.39—19.16)

¹⁵Ati be deleny äbräji giyomon yidi yirinyinä ndi gwä'däci ngwüjü dijälü de'te pu diju korkon danni diminäär.

¹⁶A be gur ge'te ji gige'taar korkon ndi ari gati äbinginü ngwüjänü gani Barabaj.

¹⁷Anni ma ngwüji ngwonyadu o'rajidalu, a je Bilatij otacalu ngwuje ci, “Nga liminü nga je gwä'däcä yärüngälü, Barabajingalu walla Yicung gwanni Gwubrutar yelenya?”

¹⁸Ndi ari Bilatij gwülingidi ngindenga gwäpjjäär Yicung yidünyü.

¹⁹Anni ju Bilatij ndi jalu gididu'rala didi pī yelenya, a daw dūngūn ūkācā ngwujari ngwuci, “Aa'ti nga gwa akani dijū nono ndoo, diru dijī dijaw nono dilingid dītīny diki da'ti nyi gābīcā gwene gwani nginde.”

²⁰A be ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga icāji ngwūjū aar je gwūrlī aar mīnī ndi aar je gwā'dācā Barabajingalu aar be 'rinye Yicung.

²¹A je be Bilatij otacalu, “Ngaa līmīnā yārūng ngwūjī ngwee rom nga je gwā'dācālū?” Aar ci, “Barabaj.”

²²A je be Bilatij otacalu, “Nyi be ārrī Yicunga gwanni Gwubrutar yelenya?” A be ngindenga 'dar ari, “Pādī kū'rī!”

²³A je deleny otacalu, “Ange gwuru, yi'ral yiru ange yārūng je yiki?” Aar be ūrrī dula gwullenya aar ari, “Pādī kū'rī!”

²⁴Anni ma deleny dani Bilatij engga ndi ari yi'ral giyee yā'tūdi yadi elada gweere yadi manni ele ndi gābīcī ngwūjū aar 'dī'rī gūūndā, ngwū'dī'rī ngwape yaw ngwuni ngwuy nono ngwāyānū ngwūjī ngwari, “Āny gwujaw nono giyīn yidi dijī ndee, ombajar je yalu yiru!”

²⁵A ngwūjī ondaci 'dar aar ari, “Yīn yūngūn aar ji giyigo'ro yārī na giyījī yārī!”

²⁶A je be Bilatij gwā'dācā Barabajingalu ngwube ape Yicung aar pī lalal le ngwātādā ngwūjū aar gwe ele ndi pā kū'rī.

A gwu'tulu ārrī Yicung yīdāpāngā

(Murkuj 15.16–21; Yuwana 19.2–3)

²⁷A be gwu'tulu gwudi deleny dani Bilatij ape Yicung aar gwe ele ngwu'dun gwudi yeleny aar gwā'rā gi'du gidi gwu'tulungalu 'dar aar gwā'rājī Yicung nono.

²⁸Aar gwallada ngwureda ngwūngūn aar giki direda duri.

²⁹Aar 'rājī ngwūgā dir'ta aar je ūllācī ki'ra aar gi'tijī guura gidi yeleny kuy gidi gaama aar ūllīcānū yīdāpāngā ati aar ari, “Agannar Delenya didi Ngwūyāwūd!”

³⁰Aar gwonynya nono aar apada guura ati aar ge pī ki'rala.

³¹Anni ma aar gu ārrī yīdāpāngā, aar gwallada direda danni digikaar aar gekaci ngwureda ngwūngūn aar gwe ele ndi pā kū'rī.

Aar pā Yicung kū'rī

(Murkuj 15.22–32; Luka 23.26–43; Yuwana 19.17–27)

³²Anni ma aar ji ndi ele, aar mbudi gurnga le ge'te gidi ngwaalu ngwani Giruwan gani Jamaan, aar ūpīyī gūū'rī yiima ye.

³³Aar obani ngwaalu ngwani Jūljūjā (ngwani ngwaalu ngwudi guya gidi gi'ra gidi dijī).

³⁴Aar ätäädä Yicung di'rica diläganänü ngwuji'rindi ngwe nunnu ngwiyi, anni mung je ngille, ngwu'donya ndi iyä.

³⁵Anni ma aar päädä kü'rri, aar ape ngwureda ngwüngün aar gu gatada yu'ru aar je giginanu.

³⁶Aar jalu ngenone aar gu etadi.

³⁷Ki'rala kü'rri, ngwuja'ri ngwanni ngwugekajajaar gu ngwüllinä ngwaru nu, YICU GWURU NGGWEE, GWURU DELENY DIDI NGWÜYÄWÜD.

³⁸Aar je pä ngwu'ram ngwe rom, de'te kaama na de'te kangir.

³⁹Ngwüji ngwanni ngwumillidu kayalu ngeno, aar lo ngwuja'ri ngwonyadu aar ci yi'ra yegen gwo'ro'dong gwo'ro'dong

⁴⁰aar ari, “Nga nggwee gwanni gwaru gwadi päädä gobalu nga 'di'riyälü yomon tä'räl, gilängidiyä be ligo'ro lunga! Üllädälü kü'rälä, manari nga gwuru gwanni gwuru Giji gidi Ngwaalu!”

⁴¹A ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo na mbumbunga ärrä Yicung yidäpängä 'to aar ari,

⁴²“Nginde gwügilängidiyä ngwüjü ngwu'ter ngwu'ti be burna ndi gilängidiyä ligo'ro lüngün. Nginde gwaru gwuru Deleny didi Yijiräyil! Gäbicä ngwüllädälü gwenene kü'rälä gwa ar gu be ämnädä Ngwaalu.

⁴³Nginde gwämnäcä Ngwaalinga, a be Ngwaalu gilängidiyä gweneno manari gwümining, ndi ari nginde gwaru, ‘Äny gwuru Giji gidi Ngwaalu!’”

⁴⁴A gu ngwu'ram ngwoo ngwüpädäär je ngwe giyü'rri lo 'to.

A ligi'rim 'tü ndi Yicu

(Murkuj 15.33–41; Luka 23.44–49; Yuwana 19.28–30)

⁴⁵Tu'tu gilingen lidünälä 'di a gaji ele gwuru tä'räl (3) a dirim elalu mogeny gidiyängälü 'dar.

⁴⁶Gaji giru tä'räl (3) a Yicu gatu dula gwulleney ngwari Yibriyängä, “Eloye, Eloye lama jabaktani?” Yani ndi ari, “Ngwaalu ngwüny, Ngwaalu ngwüny, nga gwuma arra miny gatani?”

⁴⁷Anni ma gu ngwüji 'dingini ngwoko ngwanni ngwüdünädälä ngeno, aar ari, “Nginde gwurnida İliyäng.”

⁴⁸Kaji nggoo no, a diji de'te 'denggegenanu, gwalajanu ngwapa libä ngwurtiyi giyaanu yula ngwugekaji gidirula ngwudingaci Yicung ngwiyi.

⁴⁹A be ngwüji ngwoko ari, “Gäbicär 'di aar engga manari İliyä gwila gwung gilängidiyä.”

⁵⁰Anni ma Yicu gatu dulala gwulleney mana, a ligi'rim 'tü.

⁵¹A gaji ge'te ge'te nggoo, a dired dannu dülliyärälü gidrü kobanu ngwüdiritinänü 'tu'tu ki'rala 'di ngwobani koralu ngwuranu rom, a diyäng lagadalu a yo'rr upanu tütrüd.

⁵²A ngwumomo iğtänälü na ngwanguinu ngwudi ngwüjü ngwonyadu ngwanni ngwuju'ru ngwayu gwerre, 'di'ri'tälü ngwumidu.

⁵³Aar 'tädä ngwumomanu, anni ma Yicu 'di'ri, aar ele aar äni kündär ganni giju'ru a je ngwüjü ngwonyadu engga.

⁵⁴Anni ma kumndan gidi gwu'tulu gi'du küü'ri tudini (100) a lanni lijaar le ndi etadi ndi Yicung, engga diyäng ngwulagadalu aar engga yi'ral 'dar giyee yima ji, a je yedeny eny gwuleny aar ari, “Didanu nginde gwuru Giji gidi Ngwaalu!”

⁵⁵Ngwaw ngwonyadu ngwuju ngenone ndi ombajidi ngwüdünü ngwaalu ngwolanu. Ngwugwujana Yicung 'tu'tu Jälil aar äpiji yiiru.

⁵⁶Denggenanu, Märüyäm gwani Mäjidäliyä gwuju, na Märüyäm nanni gwudi Yagub na Yüjib, na nanni gwudi yiji yidi Jäbädi.

Gatidi gwudi Yicu

(Murkuj 15.42–47; Luka 23.50–56; Yuwana 19.38–42)

⁵⁷Anni ma ngwaalu ru digera, a gur ge'te ginänü ila ngwaalu ngwani Rama gani Yüjib, nginde gwuru 'to doo'ra didi Yicu.

⁵⁸Ngwelaci Bilatijing ngwotalu ngwanguinu ngwe ngwudi Yicu. A Bilatij dinga ngwuja'ri ndi ari aar je ätäda.

⁵⁹A Yüjib ape ngwangina gwudi Yicu ngwuje pä direda nono dijaw nono diru lari.

⁶⁰Ngwape ngwuge'te gidimomanu düngün dannu diyang dipiding ko'rr ngwüdati'riyā go'rralu gipa ngwügwü'rübäji kiyi gidi dimomo ngwele.

⁶¹A Märüyäm gwani Mäjidäliyä na Märüyäm mana gwu'ter, aar ji ndi jalu ngenone aar gwomajidaru dimomonga le.

Etadi gidimomo

⁶²Bigänü nggwoo, anni ma gomon gidi Ja'rimani ele, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na Ngwübärriji o'rajidalu ndi Bilatij aar ci,

⁶³“Gwani deleny, änyängä lidiwayina ngwuja'ri ngwudi di'duru ndoo da'tina ayu ndi ari gwaru, 'Gwadi ayi ngwube jalu yomon tä'ril gwa aar be 'di'riyälü gwumidu.’

⁶⁴Yäy gu no, dängädi ngwuja'ri aar etadi gidimomo 'di a yomon ru tä'ril nunnu aa'ti ngwoo'ra ngwüngün ngwila ngwape ngwangina ngwüngün yu'rimi la be ci ngwüjü nu gwuma 'di'ri giyi'ranyanu. İ'däjänü nggwee gwudi gwodaning gwa be kani ndi i'däjänü gwudi gwerreng.”

⁶⁵A je be Bilatij ci, “Apar ngwangida, indär ngaa etadi gidimomo anaku minä gu.”

⁶⁶No, aar ele aar acaji dimomo mama aar ngidä aar ge'tani ngwangida ndi aar gu etadi.

Mätä 28

'Dī'ri gwudi Yicu

(Murkuj 16.1–8; Luka 24.1–12; Yuwana 20.1–10)

¹Anni ma gomon giru Kwo'ra tä'rīl ele, dilu danu komon ganni giru gi'ra giyomon Kwo'ra tä'rīl, a Märiyäm gwani Mäjidäliyä na Märiyäm gwu'ter 'dī'ri aar ele ndi ombaja dimomo.

²A ngwaalu lagadalu gwulleny, ndi ari gi'rr gidi Deleny güllü kerala ngwele ngwäbrī go'rra gilängir gidimomo nggu jala.

³Giru ngwäyänü nono gwele ma gere enyanu, a ngwured ngwüngün bidi pupu'rul nono guurumu.

⁴Anni ma ngwangida engga, a je yedeny eny aar didi'ri aar ru nono ngwüjü ngwayu.

⁵A gi'rr ci ngwayu ngwoo rom (2), “Ara je 'ti yedeny itī, nggwülingidī ndi ari ngaa liminä Yicung gwanni gwüpädäär kü'ri.

⁶Nginde gwa'ti ngene. Nginde gwuma 'dī'ri anaku arung gu. Ilar kuni ngaa ombaji ngwaalinga ngwanni ngwuge'taar gu.

⁷Indädär puprang ngaa ondaci ngwo'ra ngwüngün ndi ari, ‘Gwuma 'dī'ri a nginde gwa je dalmacani gwele Jälil, a gwa aang engga ngenone.’ Äny nggwee gwuma je ondaci gwenene.”

⁸A ngwaw 'dī'rä gidimomalu aar gu iladanu, litī je yedeny aar be jayanu gwulleny aar abrada ndi ondaci ngwo'ra ngwüngün.

⁹Aar dirbäni Yicungalu ngwuje ci, “Nggwaganna je.” Aar ila 'dünggüngün aar mätädä yoralu yüngün aar kwucalu yirku ye.

¹⁰A je Yicu ci, “A je 'ti yedeny itī indär ngaa ondaci ngwänggäri aar ele Jälil liny engga ngenone.”

A ngwangida ape ngwuja'ri

¹¹Anni ma ngwaw ji ndi ele kayalu, a ngwangida ngwoko abri aar äni kündär aar ondaci ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny yi'ral ye 'dar yanni yima ji.

¹²Anni ma ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny o'rajidalu mbumbunga le, aar ombaji yi'ral ndi ari aar dinga ngwangida ngwü'rinyä nono ngwonyadu

¹³aar je ci, “Arar, ‘Ngwoo'ra ngwüngün ngwuma ila dilu de gwuma aar ape yu'rimi nyii lindru.’

¹⁴Manari ngwuja'ri ngwee ngwuma obani gideleny, diny gäbici da jayanu la je 'tüyi gidirbänü.”

¹⁵No a ngwangida ape ngwü'rinyä aar je ärrü anaku ma aar je gu ci. A ngwuja'ri ngwee badalu 'dar Ngwüyävüd 'di gomom gidi gweneng.

Ge'te giyiru yanni yipa

(Murkuj 16.14–18; Luka 24.36–49; Yuwana 20.19–23; Yiiru 1.6–8)

¹⁶A be ngwoo'ra ngwoo 'di na gwe'te (11), 'di'ri aar ele Jälil aar allu ken ganni genggaca je Yicu ndi aar gu ele.

¹⁷Anni ma aar engga, aar kwucalu yirku ye a be loko ümimänü.

¹⁸A je be Yicu ilijä ngwuje ci, “Yelenya 'dar kerala na gidiyängälü, yima aar nje ätäda.

¹⁹Yäy gu no, indär ngaa ondaci ngwüjü giyen 'dar aar nyi gwuji ngaa je nyinyi ngwüriny ngwe ngwudi Papa na gwudi Giji na gwudi Lig'i'rim lanni Liju'ru.

²⁰Ngaa je enggaci aar 'dengenaci ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwenggaca je. A 'didanu a la ji giyomonalu 'dar 'di a didlä medadi.”

Murkuj

Murkuj 1

A Yuwana Almamadan ja'rima gay

(Mätä 3.1–12; Luka 3.1–18; Yuwana 1.19–28)

¹Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwujaw ngwani Yicu Kirictu gwuru Giji gidi Ngwaalu ngwädäälü no.

²Anaku üllinäär gu kitabanu ganni gullu dijir didi Ngwaalu dani Ajaya ngwari, “Äny gwadi ükäjä dinädä düny ngwumadinana gwerre gwerre 'dunggunga, danni da ang rä'tiji gay ngwuge'te mama.”

³“Diji durnidu dulala gitäny daru nu, ‘Gi'tijär Delenya gay mama, gi'tijär ngwüdünälü.”

⁴No, a Yuwana ila poor gitäny ngwondaci ngwüjü ngenone ndi ari aar jo'renyana aar o'ralu giyi'ral yegen yanni yiki ngwuje nyinyi yaw ye nunnu a je Ngwaalu dädänijänü giyi'ral yegen yanni yiki.

⁵A ngwüji ngenone ngwaalu ngwani Yäwüdiyä na kündär gani Üräjälim 'dar aar 'täädä 'dünggüngün aar 'täji yi'ralalu yegen yanni yiki ngwuje nyinyi gidibirta didi yaw yidi Ordoning.

⁶Ati Yuwana genne ngwureda ngwuru yotang yidi ngwamla ngwürüjinänü lägü le liru dirna gidirinyanu, ating eny ngwama na ngwaay ngwudi ngwüdäny.

⁷Na ngwuja'ri ngwüngün ngwuru ngwee ngwanni ngwondacung ngwe ngwüjü, “Gwodan, nggwo gwändi gwanni gwupana yelenya 'dünggüny gwanni gwa'ti nyi mbutu ngwäyänü ngwüngün ndi nyi üllicänü nyi gwä'däci ngwaralu ngwudi ngwüdän ngwüngün.

⁸Äny gwünyinyä je yaw ye, a be nginde gwa je nyinyi Ligir'rim le lanni Liju'ru.”

A Yicu nyinyini a dijego'rr idäji

(Mätä 3.13—4.11; Luka 3.21–22; 4.1–13)

⁹Kaji nggoo a Yicu ila kündär gani Najra ngwaalu ngwani Jälil a Yuwana nyinyi gidibirta didi yaw yidi Ordoning.

¹⁰A gaji ganni giju ge Yicu ndi 'tädä giyaanu, ngwengga gere ngwigitini a Ligir'rim üllä nono gwele amaam ngwaw nono.

¹¹A dulu üllä kerala ngwari, “Nga gwuru Giji güny ganni gämniy. Äny gwujayanu gwulleny 'dunggunga!”

¹²Kaji nggoo, a Ligir'rim ape ngwudinga poor gitäny.

¹³Ngwuji ngenone poor gitäny yomon küü'ri rom (40) ati dijego'rr iditäji. Aar gu ji ngwäng gwe ngwudi pooring, a gu yi'rr äpiji yiiru.

Ngwoo'ra ngwanni ngwurnidaar je gwerre gwerre

(Mätä 4.12–22; Luka 4.14–15; 5.1–11)

¹⁴Anni ma aar määtä Yuwanang aar ge'te korkon, a Yicu ele ngwaalu ngwani Jälil ngwurnidi ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw.

¹⁵Ngwuje ci, “Gaji gima ila na yeleny yidi Ngwaalu yima ja gito. Jo'renyanar be ngaa gatana yi'ral yanni yiki, ngaa ämni ngwuja'ri ngwanni ngwujaw!”

¹⁶A Yicu ji ndi ele gimämäng nono gidi yaw yidi Jäliling, ngwengga guru gani Jamaan gwenggen gwe gwani Andrawuj, liju ndi gi'rri ngwü'dibä giyaanu ndi ummi ngwuuma ndi ari lati ummi ngwuuma.

¹⁷A je Yicu ci nu, “Ilar nyii gwujani, nggwa je ruji ngwiina ngwudi ngwüji ngwümnä.”

¹⁸Kaji nggoo, aar gatani ngwü'dibälü ngwegen aar gwujani.

¹⁹Anni mung 'donggalu gweere gwooko ngenone, ngwengga guru gani Yagub giji gidi Jäbädi ngindenga gwenggen gwe gwani Yuwana gibälükänü aar ji ndi gagiri ngwü'dibänü ngwegen.

²⁰Ngwu'ti jana ngwuje urnidi, aar gatana papangalu gwegen gwani Jäbädi gibälükänü ngwüjängä le ngwanni ngwati je ümmiji ngwuuma aar gwujani.

A Yicu 'tüyi di'rillä

²¹Aar be 'di'rri aar ele Kaprnawum. Anni ma gomom ila ganni giru Kwo'ra tä'rri, a Yicu äni ngwämrä ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²²A ngwüji dibi ngwuja'ri ngwüngün ndi ari ngwondajung je yeleny ye yiru 'ter yä'tüdi nono yeleny yanni yati ye ngwoorta ngwudi yobo ondaji.

²³Ngwämrä ngwegen, gur giju gu gäti di'rillänü ngwürrü dula ngwari,

²⁴“Nga gwüminä ange 'dänggäri gwani Yicu gwudi Najrang? A gwindädi ndi nje dudiye? Äny gwülingidängä nga gwani yäru, nga gwuru gwudi Ngwaalu gwanni Gwuju'ru!”

²⁵A Yicu girinya ngwuci, “Gwugwundu! 'Tüdi 'dünggüngünänü.”

²⁶A di'rillä didi'riyi guru gwulleny ngwürrü dula ngwü'tü 'dünggüngünänü ngwele.

²⁷A ngwüji 'dar dibi yi'ral giyee, aar otajidalu ndi ari, “Yiru ange giyee? Ngwuja'ri ngwuru ange ngwee ngwuru ngwuyang ngwündäjinä yeleny ye ndi ari 'di ngwugirinya ngwü'rillä ati aar 'dengenaci.”

²⁸A ngwuja'ri ngwee ngwani Yicu, badalu puprang ngwüji ngwaalu 'dar ngwani Jälil.

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwonyadu

(Mätä 8.14–17; Luka 4.38–41)

²⁹Anni ma aar 'tü aar gatani ngwämrä, aar ele aar äni ngwu'dun ngwudi Jamaaniga Andrawuj gwe, aar ele Yuwananga le na Yagub.

30 A be nanni gwuru düünä didi Jamaan ümī ngwundri ngwümbür, gwübüdü nono a no aar gwe ondaci Yicung.

31 A be Yicu 'donggaci ngwümäätä kuy ngwü'di'riyälü. A dümdī gäbīcälü ngwu'ri nono ngwü'di'rälü ngwuje äpijī yiiru.

32 A digera de ndoo anni ma lingen üllī, aar äpijā Yicung ngwüjü 'dar ngwanni ngwümä na ngwanni ngwätī ngwü'rillänü.

33 A ngwüjī kündär 'dar o'radalu gīlängiränü

34 a je Yicu u'riyi nono lonyadu lanni lätīnā dümdänü donyadu. Ngwuje gu 'tüyī ngwü'rillä 'to ngwonyadu, ngwuje 'ti be gäbīcä ndi ondaji ndi ari gwülingidäär ndi ari gwani yärü.

A Yicu ondaci ngwüjü Jälil

(Luka 4.42–44)

35 'Tu'tu dilu danu ngwaalingalu tümün tümün, a Yicu 'di'ri ngwugatani ngwu'duna ngwele ngwü'tänü poor ngwaalu ngwüjinälü ndi otaci Ngwaalingalu.

36 A Jamaan na ngwumaad ngwüngün 'di'ri aar ele ndi minä.

37 Anni ma aar mbuji aar ci, “Ngwüjī 'dar ngwo ngwüminängä!”

38 A je Yicu ci, “Di'rär ar ele ngwu'dunanu gito gito ngwu'ter nunnu nyi gu ondaci 'to ngwüjü. Yiru giyee yanni yindädiny gu.”

39 No ngwü'di'ri ngwele ngwaalu 'dar Jälil ngwondaci ngwüjü ngwämrä ngwegen ngwuje gu 'tüyī ngwü'rillänü.

A Yicu u'riyi daamu nono

(Mätä 8.1–4; Luka 5.12–16)

40 A gur ge'te ila giru daamu ngwukwuci Yicungalu yirku ye ngwüpäcälü ngwuci, “Manari nga gwubupa gu, nga gwätī yiima ndi nyi u'riyi nono.”

41 Ngwīnā Yicung gwulleny a Yicu ruyi guy ngwakani nono ngwuci, “Äny gwubupa, u'ru nono!”

42 Kaji nggoo a yaamu 'tü 'dünggüngün ngwu'ri nono.

43 A Yicu gwä'ri ngge rimetanalü gwulleny ngwuci,

44 “Dingina, indī aa'ti nga gwondaci dijälü dere yi'ral ye giyee. Indī 'dogo nga enggaci dir'dala ngwangina ngwunga nga ape gony gīgīlā nga ge mī'rīnī nono anaku aru gu Müjā ndi enggaci ngwüjü u'ring nono gwunga.”

45 Ngwube ele manni ngwugatu linginalu ngwubadalü ngwuja'ri ngwe pad. No aar gäbīcī Yicung ating 'ti ba be indälü kündär nggoo pi'red ndi ngwüjī engga ating be jalu poor ngenone jücü. Ati ngwüjī jina ndi elaca ngwaalu 'dar.

Murkuj 2

A Yicu u'riyi dimjo nono

(Mätä 9.1–8; Luka 5.17–26)

- ¹Aji a yomon ru cong a Yicu o'ra mana Kaprnawum. A gu ngwüji 'dingini ndi ari gwuma o'ra 'dunu.
- ²No, aar o'radalu ngwonyadu 'di aa'ti ngwaalu ju gïdrü na poor, a je Yicu ondaci ngwuja'ri.
- ³A ngwüji ngwe'te ila, aar äpijä dijü diru dimjo aar millajida kwo'rongo.
- ⁴Anni ma aar 'ti mbuju gay gadi aar ge äniji ndi Yicu gïdrü ndi ari ngwüji ngwonyadu ngwaalinga, aar allu ngwu'dunala korralla aar je ngirita 'di aar ge'te gubu'ru aar dingada gilälä ge ganni gating gu ndralu.
- ⁵Anni ma je gu Yicu enggadada ämning Ngwaalu gwegen no, ngwuci dimjo ndoo nu, “Giji güny, ke gwunga gwuma aar ang düdänjänü.”
- ⁶Ngenone, ngwoorta ngwoko ngwudi yobo ngwuju gu ndi jalu, aar iriyi ngwäyälü giyigoranu yegen,
- ⁷“Ange gwuru a gu be a'ri nggwee ondaji no? Nginde gwaru ngwulem! Yärü gwanni gwa burni ndi düdäniji ngwüjänü ndi ke gwegen, aar be ari Ngwaalu ngwuru jücü?”
- ⁸No a Yicu lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuju giyigoranu yegen ligi'rim le lüngün, ngwuje ci, “Nga nga larra ngaa be iriyäji ngwäyälü giyi'ral giyee?”
- ⁹Yindi ne yanni yijanalü ürgäny ndi ci dimjo, ‘Ke gwunga gwuma aar ang düdänjänü’ na ‘Di'rälü ang ape gilälälü gunga ang ele’?
- ¹⁰A be nunnu ngaa lenge ndi ari Giji gidi Dijü dümnä gäti yelenya ngene gïdiyängälü ndi düdäniji ngwüjänü giyi'ral yegen yanni yiki.” Ngwuci dimjo ndoo,
- ¹¹“Nggwondacanga, 'di'rälü ang ape gilälälü gunga ang ele 'dunu.”
- ¹²Ngwü'di'rälü ngwape gilälälü ngwele a ngwüji 'dar engga. A yi'ral giyee dibiya ngwüjü 'dar aar ortada Ngwaalinga aar ari, “Ya'ti ar je änggädi gomom gere a'tur yiru gu no!”

A Yicu urnidi Lawing

- ¹³O're mana a Yicu 'tü ngwele poor gito gito gimämäng nono gidibirta didi yaw yidi Jäliling, a ngwüji ngwonyadu 'di'ri aar gwoda ngwü'di'ri ngwuje enggaci ngwuja'ri.
- ¹⁴Anni mung ji ndi ele kayalu, ngwengga guru gidi dulba gani Lawi giji gidi Albayu ngwuji ndi jalu ngwaalu ngwudi uti dulba ngwuci, “Gwujaniny.” A Lawi 'di'rälü ngwugwujani.

15A Yicu ji gïyirnü ngwu'dun ngwudi Lawi, a ngwudulba ngwonyadu na lanni liki, aar ila aar le ji ndi eny na ngwoo'ra ngwüngün, ndi ari ngwüji ngwuju ngwonyadu ngwanni ngwugwujana.

16A anni ma ngwoorta ngwudi yobo ngwuru Ngwübärriji, engga ndi ari nginde gwitäär ngwüji ngwe ngwanni ngwuki, na ngwudulba, aar otacalu ngwo'ralu ngwüngün aar je ci, “Gwarra aar be eny ngwudulba ngwe na ngwüji ngwanni ngwuki?”

17Dingining gu no, ngwuje mi'rici ngwuja'ri ngwee, “Gwätüdi gwanni gwu'ru nono gwati ele gidima, ngwube ru gwanni gwümä. Nggwa'ti indädi ndi nje urnidi lanni lidünälü, nyi be ilada ndi nje urnidi lanni liki nunnu aar jo'renyana.”

Aar otaci Yicungalu gwani määta ngwädä

(Mätä 9.14–17; Luka 5.33–39)

18Gaji nggoo, ngwoo'ra ngwudi Yuwana na ngwoo'ra ngwudi Ngwübärriji ngwati määta ngwädä aar be ila ngwoko ndi Yicu aar otacalu, “Ngwoo'ra ngwudi Yuwana na ngwudi Ngwübärriji ngwati määta ngwädä aar be arra ngwunga?”

19A je be Yicu ci, “Garang ganni gadi gäbici ngwörnü ngwudi gur gadi agu aar määta ngwädä gijaar le? Anni jaar gurnga le gidi agu, la'ti la määta ngwädä

20a be gomon ga ji gila ma aar je apada guru gidi agu gidiliganu degen, gomon nggoo, la be määta ngwädä.”

21Ngwuje ci, “Diji dere da'ti dati ape direda diyang ngwugatada gidired diru du'rin. Mung og'ra, dired ndoo diyang da ronyadanu dokta diredanu ndoo diru du'rin da kani.

22Na diji da'ti dati bäläji di'rica danni diyang gidürädänü du'rin. Mung bäläji, dürädä da ubi a di'rica na düräd ngwa geradalu 'dün. Bäri, di'rica danni diyang dati aar bäläji gidürädänü danni diyang.”

Yicu gwuru Deleny didi gomon ganni giru Kwo'ra tä'ril

(Mätä 12.1–8; Luka 6.1–5)

23Gomon ge'te komon Kwo'ra tä'ril, a Yicu ele aar ü'rü ngwurunya ngwudi yon ngwoo'ra ngwe ngwüngün. A ngwoo'ra ngwüngün gila'ti yona.

24A Ngwübärriji ci nu, “Ombaja 'da ngwo'ra ngwunga ngwarra aar be ärrü yi'ral yiru drü ndi ärrini komon Kwo'ra tä'ril?”

25A je Yicu gwä'racänü ngwuje ci, “Ngaa la'ti ulu ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ndi ari Däwüd gwärrü ange anni ma je ngwamu enyanu aar mini ndi eny ngwoo'ra ngwüngün?”

26Ngaa la'ti lingidi ndi ari nginde gwändi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu kaji gidi dir'dal diru gi'ra dani Abijar ngweny yona yidi dimürä yiru drü, ngwur'dal

ngwuru ngwati je eny 'dogo, ngwuje ape yoko ngwuje ätäädä 'to ngwo'ra ngwüngün aar je enye?"

²⁷Ngwuje be ci nu, "Gomon giru Kwo'ra tä'r'il g'ig'i'tijäär dijü dümnä. Dijü dümnä da'ti aar g'itijä gomon giru Kwo'ra tä'r'il.

²⁸No, Gijü gidi Dijü dümnä giru 'to Deleny didi gomon giru Kwo'ra tä'r'il."

Murkuj 3

U'ri nono gwudi gur gayu guy

(Mätä 12.9–14; Luka 6.6–11)

¹A gaji g'iter a Yicu ele ngwäni ngwämrä. Gur ge'te giju gu gayu guy.

²A ngwüji ngwoko ji ndi iye Yicung nunnu aar engga gwadi u'riyi guru nono komon nggoo giru Kwo'ra tä'r'il aar gu määtidädä.

³A Yicu ci guru nggoo gayu guy, "Di'rü nga dünälä gidiliganu!"

⁴Ngwuje be otacalu, "Yiru ange yanni yibupa je yobo ndi ar je ärrü komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il? Ndi ärrü yi'ral yanni yijaw gwalla ndi ärrü yi'ral yanni yiki, ndi 'rinyidi gwalla ndi g'ilängidiyi?" Aar be gwugwundi.

⁵A je Yicu ruyi ngwäy nono gwapu güündä gwulleney na gwani undi gwudi yigor yegen kiyi liguri, ngwuci guru, "Gwälli guyanu." Ngwugwalli guyanu a guy güngün o'radi ngwujayi.

⁶A Ngwübärrüji 'tü aar minü gay ngwüjüngä le gwudi Yirüdj awa aar 'rinye Yicung.

A ngwüji ngwonyadu gwuji Yicung

⁷A Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün 'tü aar o'rada gidibirta didi yaw yidi Jäliling, a je ngwüji ngwonyadu gwudi Jäliling gwujani.

⁸Anni ma ngwüji 'dingina yi'ral ye 'dar yanni yärrüng je, aar 'di'rä ngwonyadu aar ila ndi Yicu. Ngwüji gwudi Yäwüdiyäng, Üräjäliming, Adumiyang na gwudi ngwaalu dambal Ordon na gwudi yündär yani Jür na Jäyidä.

⁹Nunnu ngwüji ngwonyadu, a Yicu ondaci ngwo'ra ngwüngün aar g'itijä bälükä gwe'te gwoko mama nggu jalu aa'ti gwa ngwüji romadi nono.

¹⁰Ndi ari gwu'riya ngwüjü nono ngwonyadu, no a ngwüji ngwanni ngwümä minü ndi obe ngwüjänü aar akani nono.

¹¹Manari gwuma ngwü'rillä engga, ati aar kwucalu yirku ye aar mi'ri dula aar ci, "Nga gwuru Gijü gidi Ngwaalu."

¹²Ngwuje be girinya ngwe rimalu gwulleney ndi ari aa'ti gwa aar gwe ondajalu ndi ari gwani yärü.

Ngwoo'ra ngwükajäär je 'di na rom (12)

(Mätä 10.1–4; Luka 6.12–16)

13 A Yicu 'di'ri ngwallu milli ngwuje urnidi lanni linaning je aar ila 'dünggüngün aar le ji.

14 Ngwuje utanu 'di na rom (12) ngwuje ruji ngwoo'ra ngwükajäär je aar ngwe ji. Nunu ngwuje ukäji aar ele ndi ondaci ngwüjü

15 ngwuje ätäda yiima ndi 'tüyü ngwü'rillä ngwüjänü.

16 Ngwüriny ngwegen ngwuru ngwee, Jamaan (gwanni gwuming ci Butruj),

17 Yagub giji gidi Jäbädi gwenggen gwe gwani Yuwana (lanni liming je ätäda ngwüriny ngwani Bunarij, ngwani yiji yidi mi'rinänü gwudi gere),

18 Andrawuj na Bilipüj, na Bartumawuj na Mätä na Tumaj na Yagub giji gidi Albayu, na Tadiyuj na Jamaan gwanni gwati ligor enyanu gwani gen.

19 A Yäwüda Äjigäriyüti gwanni gwuma aji ngwugwurlanu Yicu gwe.

A ngwüji ci Yicung Bäljübül

(Mätä 12.22–32; Luka 11.14–23; 12.10)

20 A be Yicu 'di'ri ngwäni gidrü a ngwüji o'radalu ngwonyadu 'di aar 'ti mbuju gay gadi aar ge eny ngwoo'ra ngwe ngwüngün.

21 Anni ma gu ngwüji ngwudi Yicu 'dunu 'dingina ndi ari Yicu gwuma ila Kaprnawum, aar 'di'ra 'dar aar elada Yicung nunnu aar 'tüyü ngwüjänü ndi ari laru, “Nginde gwuma ji gi'ralu mbüny.”

22 A ngwoorta ngwudi yobo ngwanni ngwändi Üräjälim aar ari, “Yicu gwuma Bäljübül aw nono! Yiima ye yidi deleny didi ngwujego'rr, yiru yating ye 'tüyü ngwujego'ro.”

23 A je Yicu urnida ngwuje ondaci ngwuje mi'rici ngwuja'ri ngwuje otacalu ndi ari, “Dijego'rr dati 'tüyü dijego'ro awa?”

24 Manari yeleny ken ge'te pu yima ü'rididänü, yeleny giyoo ya'ti ya mätinälü.

25 Manari ngwu'dun ngwe'te pu ngwuma ü'rididänü, ngwüji ngwüngün ngwa'ti ngwa äti yiima ndi mätinälü.

26 Manari dijego'rr dima o'rananu ligo'ro le lüngün ngwü'ränü, da'ti da mätinälü, yiima yüngün yima ji gito ndi medadi.

27 Yiru gu 'didanu ndi ari gwere gwa'ti gwati änädäda dijü dojema nono gidrü ngwapada ngwony ngwüngün, manari diming 'ti mäti gwerre gwerre ngwugekajalu 'di ngwube obe ngwu'duna ngwüngün.

28 Yiru gu 'didanu nggwa je ci, yi'ral 'dar yanni yiki na ari ngwulem gwudi ngwüji gwa aar je düdänijänü.

29 A be gwanni gwa ari ngwulem Gilig'i'rim lanni Liju'ru, gwa'ti gwa aar düdänijänü a'tur gwuma ke aw nono gwudi gwur'taling.”

³⁰Nginde gwaru gu ngwuja'ri ngwee ndi ari lari, “Nginde gwätinä di'rillä nono.”

Ngwüjī gīdrū ngwudi Yicu

(Mätä 12.46–50; Luka 8.19–21)

³¹A be nanni gwudi Yicu na ngwenggen 'di'rä aar ila ndi Yicu aar dünä poor aar be ükäjidi 'dünggüngün.

³²A ngwüjī ngwujalu ngwonyadu aar änänü aar ci, “Nanni gunga na ngwanggalu gilo poor liminängä.”

³³A Yicu utalu ngwari, “Yärü gwuru nanni gwüny na ngwänggäri?”

³⁴Ngwube 'di'riyi ngwäy ngwombaji ngwüjü ngwanni ngwujicalu aar ü'rälü cī'düd ngwari, “Nanni gwüny gwuru nggwee a ngwänggäri ru ngwee!

³⁵Gwanni gwati ärrī buping gwudi Ngwaalu gwänggäri gwuru gwanni gwuru dur ngwuru gwanni gwuru gera a nanni gwüny ru.”

Murkuj 4

Mī'ri ngwuja'ri ngwudi gur gīkwüdi

(Mätä 13.1–9; Luka 8.4–8)

¹O're a Yicu ji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri dibirta nono didi yaw yidi Jäliling, a ngwüjī ngwonyadu o'radi nono, 'di aa'ti gay ju, ngwü'di'ri ngwäni gibälükänü ngwujalu ating be ondaci ngwüjü ating ji gibälükä giyaala ati be ngwüjī ji gimämäng nono.

²A je Yicu ondaci ngwuja'ri ngwonyadu ngwuje mī'rici ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwari,

³“Gerajar ngwäni ngaa 'dingini, gur gi'tüdi ngwele giliburano ndi kwoy yona yüngün.

⁴Na gaji ganni giming ge ji ndi gida, a yon yoko mi'radalu kayalu a yi'rä ila aar je utalu.

⁵Na yoko mi'radalu ngwaalu ngwuru yo'rr, ngwa'ti gu diyäng onyadu, aar 'tüdä puprang ndi ari diyäng da'ti olanu.

⁶A be anni ma lingen anda, ngwuje obe aar ayi nono aar undi ndi ari diyäng da'ti ju dannu dadi aar gu ülläji ngwuwa.

⁷A yoko mi'radalu ngwügänü a be anni ma aar 'tüdä, a je ngwügi gatu aar gwogwornyadi aar 'ti lingiti.

⁸A be yon yanni yima mi'radalu ngwaalu ngwanni ngwäti diyängü dijaw aar 'tüdä aar pe 'di aar linge yuula ati yoko gendadi 'di tä'ril (30) na küü'ri tä'ril (60) na yoko äti küü'ri tudini (100).”

⁹A Yicu ari, “Nginde gwanni gwäti ngwäni rom ngwudi 'dingini, ngwu'dingini.”

Bupi gwudi mī'ri ngwuja'ri

(Mätä 13.10–17; Luka 8.9–10)

10 Anni ma Yicu ji ndi jalu gwe'te pu, a ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwüngün 'dī na rom (12) na ngwüjī ngwu'ter änänü aar otacalu ndi ari ngwuja'ri ngwuru ange ngwanni ngwümü'rīding je?

11 A je Yicu ci, “Yujimidi yidi ngwuja'ri ngwudi yeleny yidi Ngwaalu yima ara je ätäädä. A be ngwüjī ngwanni ngwa'ti giyelenyanu, yi'ral 'dar ya aar je mī'rici ngwuja'ri ngwe

12 nunnu, ‘Aar engga enggang aar 'ti be līngīdī yi'ral yere a'tur aar 'dingini 'dingining, aar 'ti be bebera a'tur. Ndi ari aadi aar gu ru, ladi jo'renyana aar o'ralu giyi'ral yegen yiki aar je dūdānijänü ndi ke gwegen.’”

A Yicu inggidi ngwuja'ri ngwani dijī dīkwüdi

(Mätä 13.18–23; Luka 8.11–15)

13 A je Yicu ci, “Ngaa la'ti līngīdī mī'ricīng ngwudi ngwuja'ri nggwee ngwani ange? A mine ngwa je lenge ngwu'ter awa ngwonyadu?

14 Dijī dīkwüdi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

15 Ngwüjī ngwoko ngwuru nono yon yanni yī'dü kayalu, ngwüjī ngwati 'dingini ngwuja'ri aar 'ti be üllü giyigoranu yegen a be dijego'rr ila ngwuje apada ngwuja'ri ngwanni ngwükwüdinä 'denggegenanu.

16 Na ngwüjī ngwoko ru nono yona yanni yī'dü ngwaalu ngwuru yo'rr, ngwati 'dingini ngwuja'ri aar je määtä puprang lijayanu.

17 A be anaku aa'ti aar gu dīngādī ngwuüwa gīdiyāng, aar 'ti ola gajanu. Manari dīrbā na übinälü gwuma ila gwani ngwuja'ri ngwoo, aar i'dī puprang.

18 A ngwüjī ngwoko ru nono yon yanni yī'dü ngwügänü. Ngwati 'dingini ngwuja'ri.

19 A je be yigor pänü gwani midi gwudi dīdlä ndee a je yeleny yiru 'tur ape a je ngwong ami'ra ngwudi dīdlä, aar je gwogwornyaci ngwuja'ri aar 'ti 'ri'ru aar äti ngwäyänü.

20 A ngwüjī ngwoko ngwuru nono yon yanni yī'dü gīdiyāng danni dijaw, ngwati 'dingini ngwuja'ri aar je ämnī aar 'ri'ri aar ape ngwäy 'dī tä'rīl (30) na 'dī nyärläl (60) na ngwoko aar ape kүү'ri tudini (100) aar onyadani giyon yanni yīkwüdaär je.”

Lamba kudinala

(Luka 8.16–18)

21 A je Yicu ci, “Ngaa lati ape lamba ngaa gwü'rübäjälü gimo ge ya ngaa änijälü ngwombonyano? Lati aang 'ti manni ge'ta kudinala güngüne?

22 Ndi ari yere yanni yändälü ya aar je 'täjälü na yere yanni yīgwü'rübänälü ya aar je 'täjälü gilingenalü.

23 Manari gwere gwäti ngwänī rom ngwudi 'dingini, ngwu'dingini.”

²⁴Ngwuje ci, “Gerajar ngwānī mama ngwuja'ri ngwanni ngwa je 'dingini, ndi ari giny ganni gati ge ätä dijü ga aar ge ätä aang gendani.

²⁵Na gwanni gwätī gwa aar gendaci, na gwanni gwa'ti äti, yanni yätīng je yooko, ya aar je apada.”

Mī'ri ngwuja'ri ngwani yuula yanni yati 'tü aar pe

²⁶A Yicu ari, “Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono gwele ma dijī gatu yona gidīyāng.

²⁷Mung ndri dilu de na lingen le manari dati ndri ngwü'dī'rälü, yuula yati 'tüdä aar pe, ngwuye 'ti lingidī yorto ye ngwaalinga.

²⁸Ndi ari yati je diyāng 'tüyä gwu'ren, gwerre gwerre aar 'tüdä yipuru yigilä, aar ge'te dir'da a dir'da 'tü yona yonyadu.

²⁹Na manari yon yima ojeme no, ngwapa dabri didi uni ndi ari gaji gidi uni gima rä'täji.”

Mī'ri ngwuja'ri ngwudi läy lidi go'ta

(Mätä 13.31–32; Luka 13.18–19)

³⁰A je Yicu ci, “Yeleny yidi Ngwaalu nggwadi ari yiru nono ange na yiru ange yanni yadi ar ye mī'ri ngwuja'ri ngwadi inggidi yelenya yidi Ngwaalu?

³¹Garang ganni gadi nje ge übidänü? Yinje übidänü läy le looko lidi da'ri diru do'ta. Ndi ari lati i'di gidīyāng lokana ngwäy ngwudi ngwa'ri 'dar.

³²Ma be ari lima aar kwoy mung 'tüdä, ngwü'tüdä daa'ri dipana ngwa'ri 'dar gidaarti ngwiri yi'rina yipa yipa 'di a gu yi'rä yidi gere ila aar gu ge'te ngwü'rütälä gidil degen.”

³³Mī'rici gwe ngwuja'ri gwe'te gwe'te nono nggwee gwonyadu, a gwe Yicu ondaci ngwüjü 'dar ngwuja'ri nunnu aar lenge yi'ral.

³⁴Ngwu'ti ondaca ngwüjü ngwuja'ri ngwere ngwa'ting je ngwe mī'ricä. A be ma ji ma aar ji ngwoo'ra ngwe ngwüngün jücü, ngwuje be 'täcälü ngwuje enggaci yi'ralalu 'dar aar je lenge.

A Yicu dūnäji dudu

(Mätä 8.23–27; Luka 8.22–25)

³⁵Gomon nggoo anni ma ngwaalu ru digera, a Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Ar ele ar dambu dambal.”

³⁶Aar gatani ngwüjü ngwonyadu gwodan, a ngwoo'ra ape Yicung anaku jung gu gibälükänü gwanni gwondacing gu ngwüjü aar gwe ele. A ngwübälükä ngwoko ngwuju 'to ngwuju gu ngwüjänü aar le ele.

³⁷A dudu obe bälükä yaw ye 'di aar onyadi bälükä ngwuru gwadi i'däti.

³⁸A Yicu ji ndi ndri gibälükänü gwodan ngwuge'te gi'ra gi'tugurala, a ngwoo'ra ngwüngün ele aar 'ritiya aar ci, “Gwani Doorta, a gwa'ti nje gu ge'taja ngwäyänü ndi ari nyii la i'däte?”

³⁹Ngwü'di'rälü ngwugirinya diruna ngwuci dudu, “Dünü! Ädäälü!” A'ti dirun düni a ngwaalu aalu nyimod.

⁴⁰Ngwuci ngwo'ra ngwüngün, “Ngaa larra ara je gu be yedeny eny no? Ngaa gilona lami'ratu ämning 'dünggünye?”

⁴¹A je yedeny eny aar otajidalu aar ari, “Yärü gwuru nggwee? 'Di a dirun na dudu 'dengenaci!”

Murkuj 5

A Yicu u'riyi guru nono gätinä di'rillä nono

(Mätä 8.28–34; Luka 8.26–39)

¹A Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün 'di'ri aar ele giyaanu 'di aar 'tü dambal ngwaalu ngwani Jädirin.

²Anni ma aar üllädälü gibälükälä, a gur ge'te gi'tüdi ngwumomanu gätinä di'rillä nono ila 'dünggüngün.

³Gur nggee gati ji ngwumomanu aar 'ti ba be burna ndi giki 'di yu'rung ye.

⁴Ndi ari gati aar gekaji ngwuyalu na yora yu'rung ye, ating ü'r'i'tiyi yu'runganu ngwuy ngwukiyi ngwaba giyora yüngün. A diji erne danni däti yiima ndi määtä ngwugekajalu.

⁵Ating ji ngenone dilu de na lingen le ating elellalu ngwumomanu na giyenala ating ürrü dulalu ating ü'r'i'tini nono ngwaginya ngwe.

⁶Anni mung engga Yicung 'tu'tu ngwaalu ngwolanu ngwugwalajanu 'di ngwadacalu yirku ye giyoranu yüngün.

⁷Ngwürri dula gwulleney ngwuci, “Garang ganni giminängä 'dünggüny gwani Yicu Giji gidi Ngwaalu ngwupa ngwudi gerala? Nggwa ang pici yi'rany Ngwaalu ngwe aa'ti a gwuny ici dirbä.”

⁸Ndi ari gwuca Yicu nu, “Di'rillä ndee 'tüdi gidijänü ndee.”

⁹A be Yicu otacalu ngwuci, “Ngwüriny ngwunga ngwani yärü?” Ngwuci, “Ngwüriny ngwüny ngwani Gwu'tulunga ndi ari änyängä lonyadu.”

¹⁰Ngwüpäci Yicungalü kwo'to kwo'to nunnu aa'ti ling je linynyi ngwaalu ngwoo.

¹¹Gi'du gidi ngwüdr giju aar je ji ndi iye geno nono gito gito.

¹²A ngwü'rillä päci Yicungalü aar ci, “Gäbici nje nyii ele ngwüdr nyii gu änänü.”

¹³A je Yicu gäbici, a ngwü'rillä 'tüdä kuranu, aar ele aar äni ngwüdränü. A gi'du gidi ngwüdr ngwuru ngwüü'ri rom (2000) abri 'dar geno nono aar bälädi giyaw aar i'däti 'dar.

¹⁴A ngwoo'ra ngwanni ngwiya ngwüdrä abri aar ondaca ngwüjü kündär na ngwu'dunanu yi'ral ye giyee a ngwüji 'tüdä aar ila ndi ombaji yi'ral yanni yima ji.

¹⁵Anni ma aar ila ndi Yicu, aar mbuji guru ganni gätinä ngwü'rillä nono gijalu gigenna ngwureda gu'ru ki'ranu, a yedeny eny ngwüjü.

¹⁶A ngwüji ngwanni ngwänggädi gwerre aar ondaci ngwüjü ndi ari yiru ange yanni yima mbuji 'di a ngwü'rillä 'tü aar gatani aar je ondaci 'to ngwüdr ngwe.

¹⁷A'ti ngwüji päci Yicungalu nunnu ngwugatani ngwaalinga ngwegen ngwele.

¹⁸Anni ma Yicu ji ndi äni gibälükänü, a gur nggoo gätinä di'rillä nono päci Yicungalu ndi aar gwe ele.

¹⁹Aa'ti Yicu ämnäcä ndi ari gwe ele ngwube ci, "İndi 'dunu ngwüji ngwunga nga je ondaci yi'ral yanni yima ara je Ngwaalu ärriji ndi ari ngwünädä je."

²⁰A gur 'di'ri ngwele ngwondaci ngwüjü Giyündär yanni yiru 'di (10) ndi ari awa gwuma Yicu apa yiima yipa, a ngwaalu elalu ngwüji ngwe 'dar giyi'ral giyee.

Gera ganni gayu na daw danni dümä

(Mätä 9.18–26; Luka 8.40–56)

²¹Anni ma Yicu ü'rü yaanu bälükä gwe ngwudambu dambal gidibirta didi yaw, a ngwüji ngwonyadu o'rada nono.

²²A be deleny de'te didi ngwämrä dani Yaruj ila ngenone, anni mung engga Yicung, ngwadacalu giyoranu.

²³Ngwüpäcälü kwo'to kwo'to ngwuci, "Giji güny giru gera gadi ayi, ila nga alliji guy nono nunnu ngwu'ri nono ngwumidi."

²⁴A Yicu 'di'ri aar gwe ele. A ngwüji ngwonyadu 'di'ri aar gwujani aar änänü.

²⁵A daw de'te ji dümä dati 'derce yinälü ngwäti ngwüdläyü 'di na rom.

²⁶Nginde dilandadu gwuma 'dar anaku rar gu nunnu daadi mbuji u'ring nono aar iye yi'rendenya yonyadu ngwumedaji ngwonyalu 'dar ngwüngün ngwu'ti mbuju u'ring nono ngwukani dümä.

²⁷Anni mung 'dingina Yicu gwe, ngwila ngwele gilur'ranu lidi Yicu ngwüjänü 'di ngwakani direda nono didi Yicu.

²⁸Ndi ari daru giligoranu lüngün, "Minyi akani direda nono düngün 'dogo, nggwa u'ri nono."

²⁹Puprang no, a yin dünädä ngwuye icinänü ndi ari dima jayi ngwangina ngwanni ngwati eny nono.

³⁰A Yicu icinänü yiima ye yanni yima 'tü 'dünggüngün, ngwugwurlalu ngwüjänü ngwonyadu ngwutalu ndi ari, "Yäru gwuru gwanni gwakana direda nono dünü?"

31A ngwoo'ra ngwüngün ci, “Nga gwa'ti änggädi ngwüjü ngwuromadanga nono awa? Nga be ari, ‘Yärü gwakaniny nono?’”

32A be Yicu ji ndi ombaji dijälü danni dakana nono nunnu ngwulenge.

33A be daw dilingidi ndi ari yiru ange yanni yima ärrini ngwangananu ngwüngün, ngwila didi'ru yedenyo ngwadaci Yicungalu giyoranu ngwari ngwenggaci yi'ralalu 'dar yanni yiju yäti ngwäyänü.

34A Yicu ci dayu, “Gwani gera güny, änni Ngwaalu gwunga gwuma ang u'riyi nono, indä gwadatalu nga gatu linginalu gidärbä dunga.”

35Anni ma Yicu jina ndi ondaci dayu, a ngwüji ngwükäjäär je ngwändi ngwu'dun ngwudi deleny didi ngwämrä dani Yaruj aar ila aar ci, “Gera gunga gima ayi ange gwuru nga be äbingini dortanu mana?”

36A Yicu ci aa'ti nga gwa ge'taji ngwuja'ri ngwudi ngwüji ngwäyänü ngwuci delenya didi ngwämrä, “Aar ang 'ti yedeny iti ännä Ngwaalu 'dogo.”

37Ngwu'ti gäbicä dijü dere ndi aar de ele, a be Butruj ru 'dogo gwe'te pu gwanni gwugwujana na Yagub na Yuwana gwenggen gwudi Yagubinga.

38Anni ma aar 'di'rri aar ele ngwu'dun ngwudi deleny ndoo didi ngwämrä, aar mbuji ngwüji ngwulagadanu brüny ndi aar ürri dula.

39Ngwele ngwäni gidrü ngwuje ci, “Ngaa larra ma aang lagadanu brüny aang ürri dula? Gera ga'ti ayu gindru 'dogo.”

40A ngwüji äri Yicung ngwimä a je Yicu 'tüyü 'dar poor, ngwube ape 'dogo papang gwudi gera na nanni gwüngün na ngwo'ra ngwüngün ngwanni ngwujaar ngwe, aar le äni ngwaalu ngwanni ngwuju gu gera gayu.

41A Yicu määtä gijü kuy ngwube ci, “Tälitä kwum!” (Yärmiyängä gwani, “Gera nggee gooko, nggwucanga, 'di'rälü.”)

42Puprang no a gera 'di'rälü ngwüdünälä ngwelalu. (Gäti ngwüdläyü 'di na rom). A yi'ral giyee gäbicä ngwüjü aar dibi.

43A Yicu ondaci ngwüjü ngwuje girinya gwulleney ndi ari aa'ti dijü dere da gu lenge yi'ral giyee ngwuje ci ätädär ngwonyalu ngwere ngwuje eny.

Murkuj 6

A ngwüji ngwudi Najrang 'donya Yicung

(Mätä 13.53–58; Luka 4.16–30)

1A Yicu 'tüdä ngeno ngwila 'dunu kündär güngün gani Najra a ngwoo'ra ngwüngün gwujana.

2Anni ma gomon ila ganni giru Kwo'ra tä'ril, ngwü'di'rri ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwämrä na lonyadu anni ma aar 'dingini ngwuja'ri ngwüngün, aar

dibi. A ngwüjī ari, “Gur nggee gapu yi'ral ne giyee! Bebere gwapung ne nggwee 'di ating ape yiima yiru 'ter!

³Gur nggee gā'tüdi mene doo'ta didi yū're? Gā'tüdi mene gījī gidi Māriyām, gwenggen gwudi Yagubinga Yūjīb gwe na Yāwūdāngā Jamaan gwe? Ngwenggen ngwa'ti ar le ngene?” A ngindenga obalu aar 'donya ngwuja'ri ngwüngün.

⁴A je Yicu ci, “Dijir dati aar 'ti dīnyādi kündār güngün kīlū na ngwüjī ngwüngün gidrū.”

⁵Ngwu'ti apu yiima yiru 'ter yonyadu ngenone ngwube gatu ngwüjū ngwoko ngwanni ngwümā guy nono ngwuje u'riyi nono.

⁶A gwe ngwaalu elalu gwani ami'rati gwudi ämni Ngwaalu gwegen.

A Yicu ükäjī ngwo'ra ngwükäjäär je 'dī na rom

(Mätä 10.5–15; Luka 9.1–6)

A be Yicu ele ngwulandalu ngwenggaci ngwüjū ngwu'dunanu 'dar.

⁷A Yicu urnida ngwo'ra ngwüngün ngwuru 'dī na rom 'dūnggüngün ngwuje ükäjī rom rom ngwuje ätädä yiima yidi 'tüyī ngwü'rillänü.

⁸Ngwuje olada ngwuja'ri ngwe ngwee, “Aa'ti ngaa la apani gony gere gidi guy nga be apani guura 'dogo. Aa'ti ngaa la apani yona na dūrād na yibu yidi ngwü'rīny.

⁹Gennar ngwüdänü aa'ti be ngaa la gendani direda.

¹⁰Ngwu'dun ngwa gu äni, jar gwalu ngeno 'di ngaa 'dī'ri kündār nggoo.

¹¹Manari ngwüjī ngwuma je 'ti gwä'rä aar je 'ti 'dengenaca, brütädär dibu'ralu mbüny giyora yalu ndi inggidi ngwuja'ri ngwee giyigo'ro yegen ma je gatani.”

¹²Aar 'tü aar ele aar ondaci ngwüjū ndi jo'renyana giyi'ral yanni yiki.

¹³Aar 'tüyī ngwü'rillänü ngwonyadu aar maji ngwüjū yila nono ngwonyadu ngwümā aar je u'riyi nono.

Aar ü'rīdä Yuwanang Almamadan gi'ralu

(Mätä 14.1–12; Luka 9.7–9)

¹⁴A deleny dani Yirüdj 'dingina yi'ral ye giyee, ndi ari ngwü'rīny ngwudi Yicu ngwuma linginni ngwüjī. A loko ari, “Yuwana Almamadan gwuru gwuma 'dī'rä giyi'ranyanu, yiru yanni yigābīcā ngwube ape yiima giyee.”

¹⁵A loko ari, “İliyā gwuru.” Na mana loko ari, “Nginde gwuru dijir de'te ngwüjiränü ngwudi gwerreng.”

¹⁶A be anni ma deleny dani Yirüdj 'dingini yi'ral giyee, ngwari, “Yuwana gwanni gwuminyi ü'rīdä gi'ralu, gwuru nggwee gwuma 'dī'rä giyi'ranyanu!”

17Ndi ari nginde gwani Yirüdiŋ gwerre gwükäjidä ndi Yuwana aar määtä aar giki aar ge'te korkon. Ndi ari Yuwana gwügirinyädi delenya dani Yirüdiŋ nunnu gwagu dayu dani Yirüdiyä didi gwenggen gwani Bilipüj.

18Ndi ari gwati Yuwana ondaci ngwuci, “Ya'ti gu ädi ndi agu dayu didi gwanggalu.”

19A be Yirüdiyä iniji ngwuja'ri ngwee ngwubupi ndi 'rinnye ngwu'ti be mbuja gay.

20Ndi ari Yirüdiŋ gwüdünyädi Yuwanang nggu be etadi ngwulenge ndi ari Yuwana gwuru diji didünälü ngwuja'ri. Ati 'ti ngwuja'ri ngwudi Yuwana jädi Yirüdiŋgänü ating be jada ndi 'dingini.

21Gwodanalü a gaji ila a Yirüdiyä mbuji gay. A Yirüdiŋ ge'te yi'rinyinä yidi lingini gwüngün gwügi'tiji ngwo'ra ngwudi yeleny yüngün na ngwoo'ra na ngwanni ngwuru yi'ra yidi yi'doonga yidi gwu'tulunga gwüngün na lanni liru yi'ra yidi ngwüji Jälil.

22A be gera ändä gidi Yirüdiyä ngwuje ritiji ngwära aar jada Yirüdiŋgänü na ngwörnü gwüngün. A deleny dani Yirüdiŋ ci, “Bupa gony gere ganni giädängänü ga ang ätäda.”

23A nginde gwani Yirüdiŋ mi'rici yi'rany ngwuci, “Yere yanni yibupa je ya je ätäda 'di ma ru ndi ari ang ü'rici yelenyanu yüny.”

24A gera 'tü ngwuci nanning gwüngün, “Nyi bupi ange?” A nanni gwüngün ci, “Gi'ra gidi Yuwana Almamadan.”

25A gera o'ra diti'rambal gideleny ngwuja'ri ngwe ngwuci, “Nggwunana gweneno no, nyi ätäda gi'ra gidi Yuwana Almamadan gi'ram ge.”

26A ligor oda Yirüdiŋ gwullenya a be anaku mi'riding gu yi'rany na gwani ngwörnü gwüngün ngwu'ti jädi ndi 'donyaci ngwuja'ri.

27Puprang no, gwükäji guru gidi galal ndi ari ngwapa gi'ra gidi Yuwana. A gur gidi galal ele gwü'ridäda Yuwanang gi'ralu mbüny korkon,

28ngwapa gi'ra gi'ram ge. Ngwape ngwätäda gera a gera ape ngwätäda nanning gwüngün.

29Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yuwana 'dingina, aar ila aar ape ngwangina gwüngün aar je gwüri gidimomo.

A Yicu iye ngwüjü ngwüü'ri tudini (5000)

(Mätä 14.13–21; Luka 9.10–17; Yuwana 6.1–14)

30A ngwoo'ra gwükäjäär je o'rada Yicung nono aar ondaci yi'ral 'dar yanni yima aar je ärrä aar je enggaca ngwüjü.

31A be anni ati ngwüji ngwonyadu ji ndi ila aar ele, ngindenga aar 'ti mbuju gay gadi aar ge eny, ngwuje ci, “Ilar nga nga jücü ar ele ngwaalu ngwere ngwa'ti gu ngwüji ngaa gu obe düwä de.”

- ³²No, aar ele jücü bälükä gwe ngwaalu ngwa'ti gu ngwüjü.
- ³³A be ngwüjü ngwonyadu ngwanni ngwänggädi je aar ele aar je lenge aar abri yora yalu giyündär 'dar aar je dalmacani aar obani ngenone.
- ³⁴Anni ma Yicu üllädälü kımämü, ngwengga ngwüjü ngwonyadu, aar inä ndi ari ngwuru nono ngwangal ngwududu ngwa'ti äti do'ranu. Ngwuje enggaci yi'ral yonyadu.
- ³⁵Gaji ge nggoo, ngwaalu ngwuma be ru digera, no a ngwoo'ra ngwüngün ilijä aar ci, "Ngwaalu ngwee ngwuru didäny a lingen lima ele.
- ³⁶Bädiyä ngwüjü aar ele giyündäränü giyubanu gito gito aar illa ngwony ngwere aar je eny."
- ³⁷A je be Yicu ci, "Ätädär je nga nga ngwony ngwere aar je eny." Aar ci, "Ma yibupa ngwü'rinyä ngwudi yiiru ngwüwäyü 'dübä. Yani ndi ari nyii ele nje illijä yona yidi ngwü'riny ngwee 'dar aar enye?"
- ³⁸A je Yicu ci, "Ngaa läti yona ümn? İndär ngaa je ombaja." Anni ma aar je ombaja, aar ci, "Yiru tudini na ngwuum rom."
- ³⁹Ngwuje be ci aar ge'te ngwüjälü aar jalu ki'du ki'du giyanyalu yiginyä.
- ⁴⁰No ati aar jalu gi'du loko küü'rī tudini (100) na loko 'dī tudini (50).
- ⁴¹Apeng gu yona giyoo tudini (5) na ngwuuma ngwoo rom (2) ngwü'di'riyī ngwäy ngwombajidi kerala, ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwü'rü yonanu. Ngwuje be ätädä ngwo'ra ngwüngün aar je gi'tijī ngwüjälü. Ngwo're ngwuje gegenaci ngwuuma ngwoo rom 'dar.
- ⁴²Aar eny 'dar aar pe.
- ⁴³A ngwoo'ra uta yi'ramalu 'dī na rom (10) yonyadu yonala na ngwuum ngwanni ngwü'rī'tänü ngwī'dälü.
- ⁴⁴Ngwüjü ngwanni ngwiti, ngwur ngwuru ngwüü'rī tudini (5000).

A Yicu ele giyaala

(Mätä 14.22–23; Yuwana 6.15–21)

- ⁴⁵Diti'rambal no, Yicu büdäji ngwo'ra ngwüngün aar allu gibälükälä aar madini aar ele aar dambu dambal kündär gani Bid Jäyidä aar gatani ngwuji ndi ge'te ngwüjü kay.
- ⁴⁶Anni mung je ge'te kay ngwele ngwallu milli ngwotaci Ngwaalingalu.
- ⁴⁷Anni ma ngwaalu ru digera, a bälükä ji giyaw gidiliganu a nginde ru gwe'te pu gwuju kımämü.
- ⁴⁸Ngwengga ngwo'ra ngwüngün a je bälükä berajanu ndi ruyi ndi ari ligwümädi je dirunanu. Anni ma gaji ru kwo'rongo (4) ngwaalu ngwadi u'ri, ngwuje ilijä yora yalu giyaala. Ngwuru lading je madinalu.

⁴⁹A be anni ma aar engga Yicung gwändi yora yalu giyaala, aar ji ndi ari gibo'rr giru aar mi'ri dula,

⁵⁰ndi ari ngindenga 'dar gwänggädäär a je yedeny eny. Puprang no, ngwuje ondaca ngwuje ci, “Or'temajar! Äny gwuru. Ara je 'ti yedeny iti.”

⁵¹Ngwümätini gibälükä ngwallu a dirun adatalu. A je le ngwaalu elalu gwulleny,

⁵²ndi ari, ya'ti aar ye na lingidi yorto ye ngwaalinga yani yon yanni yätädäng je ndi ari yigor yegen yundu.

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwonyadu Jenjerad

(Mätä 14.34–36)

⁵³Anni ma aar dambu dambal, aar üllälü ngwaalu ngwani Jenjerad aar gu gekaji bälükälü.

⁵⁴Anni ma aar 'tüdä gibälükänü no, a ngwüji lenge Yicung.

⁵⁵Aar abri aar badalu pad ngwaalu ngwoo 'dar aar üpinä ngwüjü ngwümä yilälä ye aar ngwe ila ngwaalu ngwanni ngwujung gu.

⁵⁶Mung äni ngwaalu ngwere ngwu'dunanu ngwere na gyündär yere na ngwuburanu ngwere, ati aar äpijä ngwüjü ngwümä aar je gi'tijälü giyebedalu ngwaalu ngwudi ngwiliny. Aar päcälü ndi ari ngwuje gäbici 'dogo aar akani ngwurel nono ngwudi ngwured ngwüngün na 'dar lanni lima akani nono, aar u'ri nono.

Murkuj 7

Yi'ral yidi Ngwaalu yipana gu'ru gidimürä

(Mätä 15.1–20)

¹A Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo ngwanni gwändi Üräjälim romadi Yicung nono.

²Aar engga ngwo'ra ngwoko ngwüngün aar eny ngwuy ngwe ngwürngü aar je 'ti unu nono anaku ati gu dimürä ari.

³(Ngwübärriji na Ngwüyäwüd 'dar, ngwati 'ti iti 'di aar uni ngwuy nono anaku aru gu dimürä didi mbumbunga legen.

⁴Manari lima o'ra poor ngwaalu ngwudi ngwiliny, lati 'ti iti 'di aar uni ngwuy nono dimürä. Läti dimürä donyadu di'ter dati aar ape, nono uying yinyanu yidi iyi, yibirig yidi yaw na ngwubarrad.)

⁵No, a Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo otaci Yicungalu aar ci, “Ngwoo'ra ngwunga ngwarra ati aar 'ti be ärrü yi'ral nono aru gu dimürä didi mbumbunga ati aar be eny ngwuy ngwe ngwürngü aar je 'ti unu nono anaku aru gu dimürä?”

⁶Ngwuje ci, “Dijir dani Ajaya dätiyä ngwuja'ri ngwäyänü anni ondajing giyimur'tuny yalu ngwari, 'Ngwüji ngwee ngwati nyi denya 'dogo ngwulem ngwe a be yigor yegen 'tänü 'dünggüny.

⁷Latiny äpiji yobo 'tur aar be enggaci ngwüjü yobo yidi ngwüji ngwümnä.'

⁸Ngaa lima gatani ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngaa lima määtä dimürä didi ngwüji.”

⁹A je Yicu ci, “Didanu ngaa lima ge'taji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu gay ge'te nunnu ngaa gwuji dimürä didi yigo'ro yalu.

¹⁰Ndi ari Müjä gwaru, 'Dinyädi papang gwunga na nanni' na ngwari, 'Diji dere dani da lo papang gwüngün na nanning, da aar 'rinye.'

¹¹Ngaa be enggaci ngwüjü ndi ari, ma diji äti gony gadi ngge gataji papang gwüngün na nanning gwüngün düwä, ngwuje be ci, 'Gong nggee gidi gätiji Ngwaalingalu giru ga'ti ga je ge gataji düwä,'

¹²no ngaa 'ti ba be gäbicä ndi ärriji papang gwüngün na nanning yi'ral yere.

¹³Yi'ral ye giyee ngaa lati ci ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu bäri dimürä de dalu dätädäärä je. Na yonyadu yiru gu no yati je ärrä.”

Yi'ral yanni yati rngiyi diju Ngwaalu

(Mätä 15.10–20)

¹⁴O're a Yicu urnida ngwüjü ngwonyadu ngwuje ci, “Geraciiny ngwäni nga nga 'dar, ngaa lenge ngwuja'ri ngwee yorto ye ngwaalinga.

¹⁵Yere ya'ti yanni yati ji poor gidiji yati rngiyi diju ngwäyänü Ngwaalu mung je eny, aar be ru manni yanni yati 'tüdä gidijänü yiru yanni yati gäbicä diju ngwürngi ngwäyänü Ngwaalu.”

¹⁶(Manari diji däti ngwäni rom ngwudi 'dingini, ngwu'dingini.)

¹⁷Anni mung gatani ngwüjü ngwoo ngwonyadu ngwäni ngwu'dun, a ngwoo'ra ngwüngün otacalu gwani mi'ri ngwuja'ri nggwee.

¹⁸Ngwuje ci, “Ya'rany yalu yini gu no ndi lenge ngwuja'ri ngwee? Ngaa la'ti lingidi ndi ari ngwong ngwanni gwati ji poor gidiji, ma je diji eny gwati 'ti rngiya diju ngwäyänü Ngwaalo?

¹⁹Ndi ari gwati 'ti ändi diju giligoranu gwati ele gilaranu aar 'tüdä ngwangina poor.” (Ngwuja'ri ngwe ngwee, a Yicu inggidi ndi ari ngwong ngwudi eny 'dar ngwujaw gwati 'ti rngiyä diju ngwäyänü Ngwaalu.)

²⁰Ngwo're ngwondaji ngwari, “Yanni yati 'tüdä gidijänü yiru yanni yati rngiyi diju ngwäyänü Ngwaalu.

²¹Ndi ari gidiji nginä'dänü giligoranu lüngün yati 'tüdä giyee yani, iriyi ngwäyälü gwanni gwuki, yijin, yu'ram, 'rinyidi, mi'ri ngwäyänü,

²²ubanu, yi'rinya, i'däjänü, yidigany yi'düny, ari ngwulem, piyi ligo'ro na yämbärä.

²³Yi'ral giyee 'dar, yati 'tüdä nginä'dänü gidiiji aar be rngiyi diju ngwäyanü Ngwaalu.”

Ämnï Ngwaalu gwudi daw diru Dikanaan

(Mätä 15.21–28)

²⁴A Yicu 'di'ri ngwugatani gündärä nggoo ngwele giyumil ngwaalu ngwani Jür ngwäni ngwu'dun ngwe'te nunnu aa'ti diji dere da gu lenge. Aa'ti be gay ju nding änalü.

²⁵Daw de'te, gera güngün gätinä di'rillä nono, anni mung 'dingina Yicu gwe, ngwü'di'ra ngwila ngwadacalu giyoranu yüngün.

²⁶Daw diru Dikanaan dilinginä Jüriyä Bunijiya. Ngwüpäci Yicungalu ndi ari ngwü'tiyi di'rillä keranu güngün.

²⁷A be Yicu ci, “Dünü a yiju eny gwerre gwerre aar pe, ya'ti gu ädi ndi apada yiju yona aar je gätiji yinyeno.”

²⁸A be daw ci, “Yäy, yunga yäti ngwäyanü gwani doorta! Amne yinyen yati pa uti ngwudagi'ralu ngwudi yiji dimbürä nono.”

²⁹Ngwube ci, “Ngwuja'ri ngwe ngwee ngwunga, indä di'rillä dima 'tü keranu gunga.”

³⁰Anni ma daw 'di'ri ngwo're 'dunu ngwele ngwumbuji gera güngün gindralu gidimbürälü gima gu di'rillä 'tü.

A Yicu u'riyi guru nono girimü ngwäni ngwuru dä'räng

³¹A Yicu 'di'ri ngwo're ngwugatani ngwaalinga ngwani Jür ngwumillida gay ge gidi gündär gani jäyidä, ngwüllü ngwaalu gidibirta didi yaw yidi Jäliling na Yündär yanni yiru 'di (10).

³²A be ngwüji ngwoko äpijä guru giru dä'räng gati 'ti ondaju aar päcälü nunnu ngwugatu guy nono güngün.

³³Ngwape ngge 'tänü gay ge'te ngwüji, a Yicu ülläci yomon yüngün ngwäni. Ngwube gwonynya nono ngwakani lingla nono lüngün.

³⁴Ngwü'di'riyi ngwäy ngwombajidi kerala, ngwugatu düwä, “Ibita!” (Yibriyängä yani, “İgitä!”)

³⁵Kaji nggoo ge'te ge'te, ngwigitini ngwäni a lingla gätinälü ngwondaji 're'dr.

³⁶Ngwuje ci aa'ti ngaa la gu ci diju dere. Mung je gu ci no, aar gwe ondajani.

³⁷A ngwaalu elalu ngwüji ngwe aar dibi aar ari, “Nginde gwuma yärrä yi'ral 'dar yijaw, 'di ating gäbici diju danni dirimü ngwäni ngwu'dingini na danni diru dä'räng ngwondaji.”

Murkuj 8

A Yicu iye ngwüjü ngwüü'ri kwo'rongo (4,000)

(Mätä 15.32–39)

¹Giyomon giyoo, a ngwüji ngwonyadu ngwu'ter o'rajidalu mana. A be anni ma aar 'ti mbuju ngwony ngwere ngwudi eny, a Yicu urnida ngwo'ra ngwüngün ngwuje ci,

²“Ngwüji ngwee ngwinädiny ngwuma ji ngene 'dünggüny yomon giyee tä'r'il ngwa'ti iti ngwonyalu ngwere.

³Manari ngwuminje gwä'ri 'dunu 'denggen ngwamu ngwe, ngwa mi'ri yigor kay, ndi ari ngwoko ngwo ngwändi ngwaalu ngwolanu.”

⁴A ngwoo'ra ngwüngün ci, “A be ngwadi ar je äpijä yona ne aar je iye aar je mbuti ngwaalu ngwee ngwuru yilu'ri?”

⁵A je Yicu otacalu, “Ngaa läti yona ümin?” Aar ci, “Kwo'ra tä'r'il.”

⁶Ngwondaci ngwüjü aar jalu gidiyängälü ngwube ape yona giyoo yiru kwo'ra tä'r'il ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje be ü'ri'tänü ngwuje ätäda ngwo'ra ngwüngün aar je gi'tiji ngwüjälü, aar je gu ärrü.

⁷Aar ätäda 'to ngwuuma ngwooko'riny ngwanni ngwooko ngwuje ape 'to ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje be ätäda ngwo'ra ngwüngün aar je gegenaci ngwüjü.

⁸A ngwüji eny 'di aar pe a ngwoo'ra ngwudi Yicu uti yonalu na ngwuuma ngwanni ngwuma i'dälü ngwü'ri'tinänü 'di aar je onjaji yi'ramala kwo'ra tä'r'il (7).

⁹Ngwüji ngwanni ngwiti ngwuru ngwüü'ri kwo'rongo (4,000). Anni mung je ge'te kay aar ele,

¹⁰ngwü'di'ri ngwallu gibälükälä aar ele ngwoo'ra ngwe ngwüngün ngwaalu ngwani Dälmänütä.

Ngwübärriji ngwüminä yiima yiralu 'ter

(Mätä 16.1–4)

¹¹A Ngwübärriji ila aar otaci Yicungalu nunnu aar idäji aar otacalu ndi ari ngwuje enggaci gi'remna gere giru yiima 'ter gindi kerala.

¹²Ngwugatu düwä dipa ngwari, “Ngwüji ngwudi gimaad nggee ngwarra aar be mini gi'remna giru yiimalu 'ter gindi kerala? Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, yiima yere ya'ti ya ara je enggaci.”

¹³Ngwube 'di'ri ngwuje gatani ngwo're ngwallu gibälükälä ngwele ngwudambu dambal.

Arngani ngwuja'ri ngwudi Ngwübärriji na Yirüdi

(Mätä 16.5–12)

¹⁴A ngwoo'ra ngwudi Yicu dudanu ndi apani yona a be yon ru ye'te pu 'dogo yanni yätäär gibälükänü.

¹⁵A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün, “Ge'tar ngwäyälü ngaa arnganar, mama ngwü'ridü ngwudi Ngwübärriji na ngwudi Yirüdi.”

¹⁶Aar ondajidi aar ari, “Yiru gu ndi ari a la'ti äti yona.”

¹⁷A Yicu lenge ngwuja'ri ngwanni ngwondajidaar je ngwuje otacalu ngwuje ci, “Ngaa larra ngaa be ondajidi ndi ari ngaa la'ti äti yona? Ngaa gilona la'ti änggädi ngaa lenge? Yi'ra yalu giyona yine?”

¹⁸Ngaa läti ngwäy ngaa 'ti be ombajidalu ngaa äti ngwäni ngaa 'ti be 'dingina? Ngaa lima 'ti diwayina?

¹⁹Gaji ganni giminyi ge ü'ri'tiji ngwüjü yonanu yiru 'tudini a je ngwüji eny ngwuru ngwüü'ri tudini (5000) yanni yima je utalu yü'ri'tinänü, yima je ape yi'ramanu ümn?” Aar ci, “Yi'ramanu 'di na rom (12).”

²⁰Ngwuje ci, “Na anni minyi ü'ri'tiji ngwüjü ngwüü'ri kwo'rongo (4000) yonanu yiru kwo'ra tä'räl (7) yanni yü'ri'tinänü yima je utalu yima je ape yi'ramanu ümn?” Aar ci, “Kwo'ra tä'räl.”

²¹A je Yicu ci, “A be awa ngaa gilona la'ti lingidi?”

A Yicu u'riyi guru nono girimü ngwäy kündär gani Bid Jäyidä

²²Aar ila kündär gani Bid Jäyidä a ngwüji apa guru girimü ngwäy aar päci Yicungalu nunnu ngwapa yiima.

²³A Yicu määtä kuy ngwokta ngge 'tü poor ngwu'dunanu. Anni mung gwonynya ngwäy, ngwügwü'rübäji ngwuy ngwäy ngwuje äbrü ngwotacalu ngwuci, “Ngaa gwänggädi gony gere?”

²⁴Ngwombajidalu ngwuci, “Äny gwänggädi ngwüjü ngwuru nono ma ngwa'ri ele.”

²⁵Ngwo're mana ngwügwü'rübäji ngwuy ngwäy a ngwäy ngwüngün igitini aar o'radi ngwengga ngwonyalu wiir 'dar.

²⁶A Yicu dinga ngwo're 'dunu ngwucani, “Aa'ti nga gwa äni ngwu'dunanu.”

A Butruj 'täji Yicungalu

(Mätä 16.13–20; Luka 9.18–21)

²⁷A Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün 'di'ri aar elada ngwu'dunanu ngwaalu ngwani Gäyijäriyä Bilipi. Ngwotaci ngwo'ralu ngwüngün kay ngwuje ci, “Ngwüji ngwati ari äny gwuru gwani yäru?”

²⁸Aar ci, “Ngwüji ngwoko ngwati ari nga gwuru gwani Yuwana Almamadan, na loko ari, nga gwuru gwani İliyä na loko ari, nga gwuru dijir de'te.”

²⁹Ngwuje be otacalu, “A be nga nga laru äny gwani yäru?” A Butruj ci, “Nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya.”

³⁰A je Yicu girinya ndi ari aa'ti la gu ci dijü dere.

Yicu gwondaja yi'rany ye na 'di'ri gwe gwüngün

(Mätä 16.21–28; Luka 9.22–27)

³¹Ngwuje be enggaci ndi ari Giji gidi Dijü dümnä gadi yi'rendeny mbuji yonyadu ga mbumbunga na ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo 'donya ga aar 'rine, ga jalu yomon tä'ril ga 'di'ra mana.

³²A nginde ondajalu gilingenalu, a Butruj odada gay ge'te ngwugirinya.

³³A be anni ma Yicu gwurlalu ngwombaji ngwo'ra ngwüngün, ngwugirinya Butrujing ngwuci, “O'raciny gwodan gwuru dijego'rr ndi ari nga gwa'ti irijä ngwäy giyi'ral yidi Ngwaalu nga gwirijä ngwäy giyi'ral yidi ngwüji gwümnä.”

Üpinä güü'ri nga gwuji Yicung

(Mätä 16.24–27; Luka 9.23–26)

³⁴A Yicu urnidi ngwüjü na ngwoo'ra ngwüngün ngwuje ci, “Manari dijü dere dima nani ndi aar nyi gwujani, gäbicär ngwudodani ligo'ro lüngün, ngwüpini güü'ri gimamindanu güngün aar nyi gwujana.

³⁵Na dijü dani dima minä ndi gilängidiyi ligo'ro lüngün ngwududiyi. A be gwanni gwadi dudiyi ligo'ro lüngün gwani äny na gwani ngwuja'ri gwanni ngwujaw, ling gilängidiyi.

³⁶Dijü da'ti da mbuji gonyalu gere gijaw manari dima bile didläyälü pipi'ri'ti ngwube geraji linginalu lüngün.

³⁷Ya'ti yanni yadi ye dijü ü'ra linginalu lüngün.

³⁸Manari yaaru yima ape dijü dere gwani äny na gwani ngwuja'ri gwüny kimaadanu nggee giki gim'ridi ngwäyanü gidi didlä ndee, yaaru ya ape Gijü gidi Dijü dümnä gwani nginde ma ji ma aar ila yi'rr ye yanni yiju'ru ndi näji gwudi Papa.”

Murkuj 9

¹A je Yicu ci, “Nggwa je ondaci 'didanu, loko lanni gilo gwenene lidünü ngene la'ti la je yi'rany mbuji 'di aar enggadani yelenya yidi Ngwaalu yindi yiima ye yipa.”

A ngwoo'ra ngwükajäär je engga näjining gwudi Yicu

(Mätä 17.1–13; Luka 9.28–36)

²Anni ma aar jalu 'di aar ape yomon nyärläl (6), a Yicu 'di'ri ngwapani Butrujing na Yagub na Yuwana aar le allu kenala golala aar gu ji ngenone jücü. A Yicu näjini ngwäyanü ngwegen.

³A ngwured ngwüngün gwurli aar bidi pupu'rul aar bidani ku¹¹ urrum gidi girany.

⁴Ngenone a je İliyängä Müjä gwe 'täcälü aar ondaji Yicunga le.

⁵A Butruj 'di'ri ngwuci Yicung nu, “Gwani doorta, yijaw ndi ar ji ngene. Ar pä yä'tälä tä'ril, ge'te gunga na ge'te gidi Müjä na ge'te gidi İliyä.”

⁶(Nginde gwa'ti lingidi ngwadi araa, liti je yedeny gwulleney.)

⁷A gibä'rü ilala ngwuje gwü'rübäjälü a ngwuja'ri 'tüdä kibä'ränü aar ara, “Giji güny giru nggee ganni gämniny 'dengenacar.”

⁸Puprang no anni ma aar ombajidalu aar 'ti ba be änggädi dijü dere a be Yicu ru jücü.

⁹Anni ma aar ji ndi üllä kenala, a je le Yicu rimetanalü ndi ari aa'ti la ondaci dijü dere yi'ral giyee yanni yima aar je engga, 'di a Giji gidi Dijü dümnä 'di'ri giyi'ranyanu.

¹⁰Aar änjiji ngwuja'ralu ngwee giyigoranu aar ondajidi aar ari, “Yiru ange yani 'di'ri giyi'ranyanu?”

¹¹Aar be otacalu aar ci, “Ngwoorta ngwudi yobo ngwarra ati be ari İliyä ngwadi ila gwerre gwerre?”

¹²Ngwuje ci, “Yiru gu 'didanu ndi ari İliyä gwadi ila gwerre gwerre ngwügwä'ri'tä yi'ral 'dar. A be yarra ma aar üllini kitabanu ndi ari Giji gidi Dijü dümnä gadi yi'rendeny mbuji yonyadu aar obe gora ge?”

¹³A be nggwa je ci, İliyä gwuma ila, a gwuma aar ärrü yi'ral 'dar yanni yijädi jänü anaku üllinäär gu gwani nginde kitabanu.”

A Yicu u'riyi damal nono

(Mätä 17.14–20; Luka 9.37–43)

¹⁴Anni ma aar ila ngwoo'ra ngwu'ter, aar engga ngwüjü ngwonyadu ngwuromadi je nono na ngwoorta ngwudi yobo aar ngwe ji ndi garnati.

¹⁵Puprang no anni ma ngwüji engga Yicung, a je ngwe ngwaalu elalu 'dar aar gwalajanu aar aganni.

¹⁶A je Yicu otacalu ngwuje ci, “Ngaa ligarnatadu kang ngindenga le?”

¹⁷A gur ge'te ngwüjänü ca, “Gwani doorta, äny gwäpjjängä gijü gätinä di'rillä nono dima ruji dä'räng.

¹⁸Ma ji mung määtä, ngwape ngge aalu ngwü'tüyü ngwabiny ngwulem ngweny ngwad ngwundi gwu'did. Nyi be ci ngwo'ra ngwunga aadi aar 'tüyü di'rillänü aar 'ti be burna.”

19A je be Yicu ci, “Äny gwada je gu ji jadu liru ngwüjì ngwudi gimaad nggee ga'ti äti ämning Ngwaalu a'tur. Nggwada je gu ji ndi mätijì ligor 'di a jadu ru? Ilar gijì ge ngene.”

20No, aar äpijä. Anni ma di'rillä engga Yicung, puprang no ngwobeda gijälü gidiyängälü ngwüpudinälü ngwudati'ralu ngwü'tüyä ngwabiny ngwulem.

21A Yicu otaci papangalu gwudi gijì ndi ari, “Giru gu no 'tu'tu jadu?” Ngwuci, “Giru gu no 'tu'tu yogo ye.

22Gati di'rillä ape ngwugatu giligä ngwugatu giyaw nunnu aading 'rinye. A be manari nga gwa burni ndi ärrì yi'ral yere, ar ang inä nje gataji düwä.”

23A Yicu ci, “Manari nga gwämnä Ngwaalu' yi'ral 'dar ya je dijì mbuji danni dämnä Ngwaalu.”

24Puprang no a papa gwudi gijì 'di'rì ngwari dula ngwuci, “Äny gwämnä Ngwaalu gatajiny düwä nyi dami ümimingänü gwüny!”

25Anni ma Yicu engga ndi ari ngwüjì ngwo ndi gwalajanu aar ila ngwaalu ngwoo, ngwugirinya di'rillä ngwuci, “Nga nggwee gwürimü ngwäni gwuru di'rillä diru dä'räng nggwa ang ci 'tüdä 'dünggüngünänü aa'ti gwa gu änänü mana a'tur.”

26A di'rillä ari gwulleny ngwüpälü gijì ge gwulleny ngwü'tü. A gijì ru ngwangina nono dijü dayu ngwügäbici ngwüjü aar ji ndi ari “Gima ayi.”

27A be Yicu 'di'rüyälü ngwüdünäjälä, ngwüdünälä.

28Anni ma aar ele aar äni ngwu'dun, a ngwoo'ra ngwüngün otacalu jücü ndi ari, “Änyängä larra minyii 'ti burna ndi 'tüyì di'rillä?”

29Ngwuje be ci, “Di'rillä danni diru gu no, da aar 'tüyì 'dogo otaci gwe Ngwaalingalu.”

A Yicu pälü mana gwani yi'rany yüngün

(Mätä 17.22–23; Luka 9.43–45)

30Aar 'tüdä ngeno aar millida Jälil gwe. Aa'ti Yicu bupa nda je le dijì dere lenge ngwaalinga,

31ndi ari gwuju ndi enggaci ngwo'ra ngwüngün. Ngwuje ci, “Gijì gidi Dijì dümnä gadi aar ge gwurlanu aar ätäda ngwüjü. Ga aar 'rinye, mung jalu yomon tä'rìl ga 'di'rä.”

32Aar 'ti be lingidi ngwuja'ri ngwaru ngwe a je yedeny eny ndi otacalu.

Pani gu'ru giyelenyanu

(Mätä 18.1–5; Luka 9.46–48)

33Aar ila Kaprnawum anni ma aar ji ngwu'dun gidrü, a je Yicu otacalu ngwuje ci, “Yiru ange yanni yigarnata gu kay?”

³⁴Aar be gwugwundi ndi ari ngindenga liju ndi garnati yärü gwanni gwupana gu'ru 'denggenanu.

³⁵Ngwujalu ngwube urnidi ngwo'ra ngwükäjäär je ngwüngün ngwoo ngwuru 'dī na rom (12) ngwuje ci, “Manari gwere gwümīnā ndi ru gi'ra, gābīcār ngwo're ngwuji gwodan ngwuru dīnād didi ngwūjī 'dar.”

³⁶Ngwape gījū ganni gooko'ring ngwūdünājälä gidiliganu ngwümätānī nono ngwuje be ci,

³⁷“Dījī dere danni da gwä'rī yījū yanni yookoriny anaku nggee ngwūrīny ngwe ngwūny, dīgwä'rīny, na gwere gwanni gwunyi gwä'rī, gwa'ti gwä'rā änyīng, ngwube gwä'rī ngindeng gwanni gwükājīny.”

Gwanni gwa'ti nje inijä nggwo ar le

(Luka 9.49–50)

³⁸A Yuwana ci, “Gwani doorta, änyängä länggādī dījū de'te ndi 'tüyī dijego'ro ngwūrīny ngwe ngwunga nyii be etaci ndi ari dā'tūdī dege.”

³⁹A Yicu ari, “Aa'ti da ang etaci ndi ari dījī dere da'ti danni dadi ape yiima ngwūrīny ngwe ngwūny ngwube aji ngwo're aar nyi ngwe ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwuki.

⁴⁰Ndi ari gwere gwanni gwa'ti nje inijä, gwege gwuru.

⁴¹Nggwa je ci 'didanu gwere gwanni gwa je ĩcī yaw giny ge ngwūrīny ngwe ngwūny nunnu ngaa liru lidi nginde gwanni Gwubrutar yelenya, 'didanu gwa'ti gwa aar dūdījī gu'ru gūngūn.”

Ndi gābīcī ngwūjū aar ke

(Mätä 18.6–9; Luka 17.1–2)

⁴²“Na gwere gwanni gwa dudiyi ngindeng gwere giyijänū giyee yooko'riny yāmnā 'dūnggūny ngwūgābīcī ngwārri yī'ral yanni yiki, yaadi jayani aar gekaci lille lipa giligo'ro lūngūn aar gatu giyaw.

⁴³Manari guy gima ru gadi ang gābīcī nga ape gwuki, ü'ridādälü mbūny. Yijayana ndi ānī giyelenyanu yidi Ngwaalu gwü'rū guy ge'te pu ndi ari nga ele gīlīgā lidi yī'rendeny lanni lati 'ti ayu a'tur ngwuy ngwe rom

⁴⁴(Ngwaalu, 'Ngwati gu 'ti ngwondem ayu, agu 'ti ligā ayu.)

⁴⁵Na manari a gora ru gunga ga ang gābīcī nga ape gwuki, ü'ridādälü mbūny. Yijayana ndi ānī giyelenyanu yidi Ngwaalu gwü'rū gora ndi ari aar ang gatu gīlīgānū lidi yī'rendeny yora yanu rom.

⁴⁶(Ngwaalu, 'Ngwati gu 'ti ngwondema ayu, agu 'ti ligā ayu.)

⁴⁷Na manari läy lima ru lunga lanni la ang gābīcī nga ape gwuki, gwällādälü mbūny. Yijayana ndi ānī giyelenyanu yidi Ngwaalu gwuru gabuluny, ndi ari aar ang gatu gīlīgā lidi yī'rendeny ngwāy ngwānū rom

⁴⁸ngwaalu, 'Ngwati gu 'ti ngwondem ayu, a gu 'ti ligä ayu.'

⁴⁹Ndi ari diji de'te de'te, da yi'rendeny eny nono gwele ngwümündä.

⁵⁰Ngwümündä ngwujaw, ma be ari ngwuma dudi nyirang gwüngün, ngwa aar je nyiriyi mana awa? Rüdär ngwümündä giyigo'ro yalu, ngaa jajidalu ladatalu."

Murkuj 10

Ge'te dayu kay

(Mätä 19.1–12)

¹A be Yicu gatani ngwaalinga ngwoo ngwele ngwaalu ngwani Yäwüdiyä dambal Ordon. O're a ngwüji ilijä ngwonyadu na anaku äbräjing gu, ngwuje enggaci ngwuja'ri.

²A Ngwübärriji ngwoko ila aar otacalu gwadi aar idäji aar ci, "Yijaw a dur ge'te dayu düngün kaye?"

³Ngwuje ci, "Müjä ngwara?"

⁴Aar ci, "Müjä gwaru aar ulli ngwuja'ri aar ngwe ge'te kay."

⁵A je Yicu ci, "Müjä gwaru gu no ndi ari yigor yalu yundu, ara je be ülliji ngwuja'ri ngwee ngwani ge'te dayu kay.

⁶A be 'tu'tu anaku ge'ta gu Ngwaalu didläyü, 'ngwuge'ta duru aar ge'te dayu.'

⁷Yiru giyee yanni yati gäbici duru ngwube gatani papang gwüngün na nanning aar acidi daw de düngün

⁸na ngindenga 'dün aar ru ngwangina ngwe'te pu.' No, la'ti a be rüdi rom, aar be ru le'te pu.

⁹Yäy gu no, lanni lima je Ngwaalu gekajidi, diji dere da'ti danni da je gwä'dänü."

¹⁰Anni ma aar ji 'dunu, a ngwoo'ra ngwüngün otacalu ngwuja'ri ngwe ngwee 'to.

¹¹A je Yicu ci, "Diji dere danni da ge'te dayu düngün kay ngwagu di'ter, da mi'ri ngwäyänü 'dünggüngün.

¹²Na manari daw dima gatani duru düngün ngwägini gidur di'ter, dimi'ridi ngwäyänü."

A Yicu onjaci yiju yanni yooko'riny

(Mätä 19.13–15; Luka 18.15–17)

¹³A ngwüji äpijä yiju nunnu ngwuje alliji guy nono a be ngwoo'ra ngwüngün girinya ngwüju.

¹⁴Anni ma Yicu engga ngwuja'ri ngwee ngwukanu ngwuje ci, "Gäbicär yiju aar ila 'dünggüny aa'ti ya je etaci ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yiru yidi ngwüji ngwanni ngwuru nono yiju giyee.

15'Didanu nggwa je ci ndi ari, diji danni da'ti da ape yelenya yidi Ngwaalu nono giju ganni gooko, ya'ti ying gu ananu a'tur."

16A nginde matani yiju nono ngwuje gatu guy nono ngwuje onjaci.

Damal dinanu

(Matä 19.16–30; Luka 18.18–30)

17Anni ma Yicu 'di'ri gwadi ele, a gur ge'te gwalajanu ngwadacalu gioranu yirku ye ngwuci, "Gwani doorta danni dijaw, yiru ange yanni yinje ärrä nunnu nyi mbuji yu'rina yidi midi gwudi gwur'taling?"

18A Yicu ci, "Nga gwarra nyi be ci, nggwujaw, diji dere da'ti danni dijaw Ngwaalu ngwuru 'dogo jücü.

19Nga gwulingidi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuru 'di ngwaru nu, 'Aa'ti nga gwa 'rinyidi, aa'ti nga gwa mi'ri ngwayanu, aa'ti nga gwa ru du'ram, aa'ti nga gwa üridä diju yiduru nono, aa'ti nga gwa ärräji, dinyadi papang gwunga na nanni."

20Ngwuci, "Gwani doorta, ngwuja'ri ngwee 'dar ngwumati nje 'tu'tu 'di'riny gwalu yogo ye."

21A Yicu alliji ngway nono ngwombaji ngwamni ngwuci, "Ngwuja'ri ngwe'te pu ngwo ngwami'ratu. Indä nga je ellang 'dar yanni yata je nga gegenaci ngwiju ngwanni ngwuru nguwayi nga gwa be ati yu'rina kerala, nga be ila nyi gwujani."

22Yi'ral ye giye a gur i'diyi ngwayanu kürung. Ngwele girunu ndi ari nginde gwunanu gwuleny.

23A Yicu gwurli ngwombajidalu ngwuci ngwo'ra ngwungun nu, "Yojema ngwiji ngwanni gwunanu ndi ani giyelenyanu yidi Ngwaalu!"

24A ngwaalu elalu ngwo'ra ngwungun ngwuja'ri ngwungun a be Yicu gwä'rajanu ngwari, "Gwani yiji, yojema gwuleny ndi ani giyelenyanu yidi Ngwaalu!"

25Yijanalu torneny ndi damla 'tü kiyy gidi yibra ndi ari a diji danni dinanu ani giyelenyanu yidi Ngwaalu."

26O're a ngwaalu elanalu ngwo'ra ngwe aar ondajidi aar ari, "Manari yi'ral yiru gu no, amne yaru gwuru gwanni ngwa mbuji gilanging?"

27A je Yicu alliji ngway nono ngwuje ci, "Yojema gidiji dumna a be Ngwaalu, ya'ti ojema. Yi'ral 'dar Ngwaalu ya'ti ojema."

28A Butruj ci, "Anyanga lima gatana ngwonyalu 'dar ar ang gwujani!"

29A Yicu gwä'racanu ngwuci, "Didanu nggwa je ci, gwere gwa'ti gwanni gwa gatani ngwu'duna na ngwenggen ngwuru ngwur na yera ngwugatani papang

na nanni na yiji na giruny güngün gwani äny na gwani ngwuja'ri ngwanni ngwujaw,

³⁰gwa ami'rati nding je ape yomonanu küü'ri tudini (100) yonyadana gïdïdlä ndee (gwani ngwu'dun, ngweengga ngwuru ngwur na yera, nanninga, yiji na ngwuruny na übïningälü) gïdïdlä ndä'di ndi ila, miding gwudi gwur'taling.

³¹A be lonyadu lanni gilo liru yi'ra, laji la ji gwodan na lanni liju gwodan, laji la ru yi'ra."

A Yicu ondaji yi'rany ye yüngün mana

(Mätä 20.17–19; Luka 18.31–34)

³²A je Yicu oda kayalu ladi allu Üräjälim a ngwaalu elalu ngwoo'ra ngwe ngwüngün a yedeny eny ngwüjü ngwanni ngwugwujana je. O're a Yicu apada ngwo'ra ngwükäjäär je ngwüngün ngwoo ngwuru 'di na rom (12) gay ge'te ngwuje ondaci ndi ari yiru ange yanni yadi ele ndi ji 'dünggüngün. Ngwuje ci,

³³"Alanga ladi allu Üräjälim, na Giji gidi Dijji dümnä ga aar ge gwurlanu ga aar ätäädä ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo ga aar ge obalu giyi'rany ga aar ätäädä ngwüjü ngwuru Garany,

³⁴ga aar ärrï yïdäpängä ga aar gwonynya ngwäyänü ga aar pi lalal le ga aar 'rine. Ga jalu gidimomanu yomon tä'rïl ga be 'di'ri."

Bupi gwudi Yagub gwenggen gwe gwani Yuwana

(Mätä 20.20–28)

³⁵A yiji yidi Jäbädi Yagubinga Yuwana gwe ila 'dünggüngün aar ci, "Gwani doorta, änyängä liminä ndi nje ärrïji yi'ral yere yanni yadi ar ye otacalu."

³⁶A je Yicu ci, "Yiru ange yinana je nda je ärrïji?"

³⁷Aar ci, "Gäbïci nje ar ang jicalu a gwe'te jalu kaama a gwe'te jalu kängir ndi näji gwunga."

³⁸A je be Yicu ci, "Nga nga la'ti lingidi yi'ral yorto ye ngwaalinga yara ye, ngaa la burni ndi iyi ginya ganni gadi nyi iyi nga nyinyini nyinyini gwe gwanni gwadi nyi gwe nyinyine?"

³⁹Aar ci, "Yäy nyängä la burni." A je be Yicu ci, "Ngaa la iyi ginya ganni gadi nyi iyi na nyinyini gwanni gwadi nyi gwe nyinyini."

⁴⁰A be jalu kaama güny na kängir güny, yüny yä'tüdi nda je ätäädä. Yiru yidi ngwüji ngwanni ngwügi'tijäär je."

⁴¹Anni ma gu ngwoo'ra ngwoo 'di (10) 'dingini no, aar kanu ngwuja'ri gwudi Yagubinga Yuwana gwe.

⁴²A je Yicu urnidi gwüpäng ngwuje ci, "Ngaa lilingidi ndi ari lanni lati aar je engga liru ngweleny ngwudi didlä ngwati ruyi ngwüjü yelenya yiima ye, na lanni liru yi'ra yegen lati aar je gu pä yelenyala.

⁴³A be aa'ti yi'ral giyee ya ji 'danggalanu, manni gwanni gwa minī ndi ru diji dipa 'danggalanu, gābīcār ngwuru dīnād dalu.

⁴⁴Gwanni gwa minī ndi ru gi'ra, gābīcār ngwuru dīnād didi ngwūji 'dar.

⁴⁵Ndi ari 'to Giji gidi Dijī dūmnā ga'ti īndādī ndi aar āpiji yiiru a be gīndādī ndi āpiji ngwūjū yiiru na ndi dudiyi ligo'ro lūngūn nunnu ngwū'rā ngwūjālū ngwonyadu.”

A Yicu u'riyi Bartimawujing nono gwūrimū ngwāy

(Mätä 20.29–34; Luka 18.35–43)

⁴⁶Aar be ila ngwaalu ngwani Ariya. Anni ma Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwūngūn na ngwūjū ngwonyadu ji ndi 'tū aar gatani gūndārā gani Ariya, a gur gīrimū ngwāy gani Bartimawuj (yani giji gidi Timawuj) gijalu kay gilānī ndi geraci ngwūjū guy.

⁴⁷Anni mung 'dingini Yicu gwe gwudi Najrang ngwūrrī dula ngwari, “Wā Yicu Giji gidi Dāwūd, ang īnā.”

⁴⁸A ngwūji girinya nunnu ngwugwugindi ngwūrrānī dula gwulleney ngwari, “Giji gidi Dāwūd, īnādīny.”

⁴⁹A Yicu dūnī ngwari, “Urnidar.” No, aar urnidi guru nggoo gīrimū ngwāy aar ci, “Ju be 'dāny nga 'dī'rālū nggwoone gwurnidanga.”

⁵⁰Ngwū'dī'rā ngwugatu direda dūngūn gay ge'te ngwū'dī'rā ngwila ndi Yicu.

⁵¹A Yicu ci, “Yiru ange yinana je nga je ārrīji?” A gur nggoo gīrimū ngwāy ci, “Gwani doorta, āny ngwunana ndi ombajidalu.”

⁵²A Yicu ci, “Īndī, āmnī Ngwaalu gwunga gwuma ang u'riyi nono.” Puprang no, ngwu'ri ngwāy ngwū'dī'rī ngwugwoda Yicung kayalu.

Murkuj 11

A Yicu ānī Ūrājālīm yelenya

(Mätä 21.1–11; Luka 19.28–40; Yuwana 12.12–19)

¹Anni ma Yicunga ngwo'ra ngwe ngwūngūn ji gito gito Ūrājālīm, aar ila kūndār gani Bidbaji na kūndār gani Bidaniya Gidotr gidi Ngwūmīnīti, a Yicu ūkāji ngwo'ra ngwūngūn rom

²ngwuje ci, “Īndār ngwu'dunanu ngwujica je gweere ma aang ji gito ladi ānī, ngaa la mbuji gīndū'rī giru damal gīgekannalu ga'ti gu diji āndālā a'tur ngaa gwā'dādālū ngaa ge ila ngene.

³Manari diji dere dima je otacalu nu, ‘Ngaa larra ma aang ārrī yi'ral giyee?’ car, ‘Ginana Deleny ging be gwā'rā puprang.’”

⁴Aar ele aar mbuji gīndū'rī giru damal gīgekannalu gilāngīr poor anni ma aar ji ndi gwā'dālū,

⁵a je ngwüjī otacalu ngwanni ngwuju ngwüdünü ngeno, “Nгаа larra ma aang gwä'dä gīndü'rälü?”

⁶Aar je ondaci ngwuja'ri anaku ca gu Yicu, a je ngwüjī gäbīcī aar ele.

⁷Aar ape gīndü'ri giru damal aar ge ila ndi Yicu aar gu gillici ngwuredala ngwudi gennala ngwegen a gu Yicu allala.

⁸Na ngwüjī ngwonyadu 'di'ri aar gillici ngwuredalu ngwegen kayalu a ngwüjī ngwoko ü'rī'tä ngwaa'ri ngwurunya aar je gīlicijälü kayalu.

⁹Ngwüjī ngwanni ngwumadina na ngwanni ngwīndī gwodan aar ürrī dula aar opepala aar ari, “A Ngwaalu näjīnī!” “Gwonjacaar gwanni ngwīndī ngwūrīny ngwe ngwudi Deleny!”

¹⁰“Gwonjacaar gwanni gwīndī yeleny ye yidi digüürnä dege dani Däwūd!” “A Ngwaalu näjīnī kerala!”

¹¹A Yicu äni Üräjälīm ngwele ngwānī ngwämrä ngwudi gobo. Anni mung ombajidalu 'dar, a be lingen līndī be 'di ngwuru digera, ngwü'tü aar ele ngwoo'ra ngwe ngwükājäär je ngwüngün ngwuru 'di na rom (12) kündär gani Bidaniya.

Yicu na dimnigor

(Mätä 21.18–19)

¹²A dilu danu anni mung ji ndi gatani gündärä gidi Bidaniyang, a ngwamu enyanu.

¹³Ngwengga dimnigora ngwaalu ngwolanu dinna ngwānī ngwila gwaadi gu mbuji yimnigora, anni mung obani, ngwu'ti mbuju gony gere ngwube mbuji ngwānī 'dogo ndi ari gaji ga'tina rüdi gati ge yimnigor 'ri'ri.

¹⁴A Yicu ci daa'ri, “A gwa'ti ba be gwa 'ri'ri a'tur ndi aar gu eny yimnigora.” A gu ngwoo'ra ngwüngün 'dingini nggu ari no.

A Yicu linynyi ngwüjü ngwämrä ngwudi gobo

(Mätä 21.12–17; Luka 19.45–48; Yuwana 2.13–22)

¹⁵Obanar gu Üräjälīm, a Yicu äni ngwämrä ngwudi gobo ngwümätä ngwüjü ngwanni ngwati illidi ngenone ngwuje linynya ngwügwü'rübäji ngwümbürälü ngwudi üpīyī ngwü'rīnyänü na yüü'rī yati gu ngwüjī jalu aar ellang amaam

¹⁶ngwümīnīcī dijü dere ndi ü'rü ngwämranü ngwudi gobo dapu ngwony ngwudi ngwiliny.

¹⁷A anni mung ji ndi enggaci ngwüjü ngwuje ci, “Ya'ti üllinä kitabanu ndi ari, ‘Ngwu'dun ngwüny ngwuru ngwu'dun ngwudi otaci Ngwaalingalu ngwudi ngwüjī giyen 'dar’? Ngwuma je be ruji, ‘ngwubang ngwudi yu'ram.’”

¹⁸A gu ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar mīnī gay gadi aar ge 'rinye a je be yedeny eny 'dünggüngün ndi ari ngwüjī 'dar ngwuma dibi ngwuja'ri ngwüngün.

¹⁹Anni ma ngwaalu ru digera, aar 'tü aar gatani gündärä.

A dimnigor undi

(Mätä 21.20–22)

²⁰Dilu danu, aar ji ndi ele kayalu, aar engga dimnigora dima undi 'tu'tu ngwuwalu.

²¹A Butruj diwayini ngwuci, “Gwani Doorta, ombaja kuni dimnigora danni di'täjä gu ngwünyü lungge dima undi!”

²²A je Yicu ci, “Ämnär Ngwaalu,

²³nggwa je ci 'didanu ndi ari, manari diji dere dima ci geno nggee, “Di'rü, gätinä giyaw,' ngwu'ti be ümimänü giligoranu lüngün ngwube änni Ngwaalu ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwondajing je ngwa gu ru anaku arung gu, ngwa aar je ärriji.

²⁴Yäy gu no nggwa je ci ndi ari yere 'dar yanni yada ye otaci Ngwaalingalu, ännä Ngwaalu ndi ari yima je mbuji na ya ru yunga.

²⁵Na manari nga gwuma dünälä ndi otaci Ngwaalingalu, manari nga gwümätijä diju dere yi'ralalu yere giligoranu, düdänijänü nunnu Papa gwunga kerala gwa ang düdänijänü 'to giyi'ral yunga yanni yiki.

²⁶(Ma be ari ngaa lima 'ti düdänijä ngwüjänü ndi ke gwegen 'danggalu, ara je mine Papa gwalu gwudi gerala düdänijänü 'to awa ndi ke gwalu 'dünggüngün.”)

A Ngwüyäwüd utalu yeleny ye yidi Yicu

(Mätä 21.23–27; Luka 20.1–8)

²⁷O're aar obana Üräjälim, anni ma Yicu ji ndi elellalu ngwämrä gwudi gobo, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta gwudi yobo na mbumbunga aar ila 'dünggüngün.

²⁸Aar otacalu aar ci, “Yeleny yändi ne yanni yata ye ape yi'ral giyee? Yärü gwanni gwätädä je 'di ngaa ye ape yiiru giyee?”

²⁹A je Yicu ci, “Nggwa je otacalu ngwuja'ri ngwe ngwe'te pu, enggaciny nje nggwa je be enggaci 'to ndi ari yeleny yape nje ne yärriny ye yi'ral giyee.

³⁰Nyinyini yaw ye gwudi Yuwana gwändi Ngwaalu gwalla gwändi ngwüji ngwümnä? Ondaciny!”

³¹Aar ondajidi aar ari, “Ma ar ari, ‘Gwändi Ngwaalu,’ gwunje ci, ‘Nгаа mine arra ma aang 'ti ämnäcä?’

³²Manari a lima ari, ‘Gwändi ngwüji ngwümnä’ ngwüji gwunje 'di'rä nono.” (A je be yedeny eny ngwüji, ndi ari ngwüji 'dar ngwümäti ngwuja'ri ndi ari Yuwana gwuru diji 'didanu.)

³³No, aar gwä'räci Yicunganu aar ci, “Gwa'ti nyii gwe lingidi gwindi ne.” A je Yicu ci, “A mine äny 'to gwa'ti gwa je enggaci ndi ari nggwati ärrä yi'ral giyee yeleny ye yidi yärü.”

Murkuj 12

Mi'ri ngwuja'ri gwani ngwäänü

(Mätä 21.33–46; Luka 20.9–19)

¹A be Yicu 'di'ri ndi ondaci ngwüjü ngwuje mi'rici ngwuja'ri ngwuje ci, “Gur ge'te gikwüdi yügiri gidaartanu ngwuje gwalaci ngwuge'te ngwaalinga ngwudi ündi yügiri ngwuge'te gangida. Ngwube gätijäni ngwäänä aar ombaci ngwü'di'ri ngwele ngwaalu ngwolanu.

²A gaji ila gidi uni ngwükäji dinädä düngün ngwäänü ndi aar äkijä yügiri gidaartanu.

³Aar be määtä dinädä aar pi aar linynya ngwuy ngwanu.

⁴Ngwo're ngwükäji dinädä di'ter, o're aar mi'ridä ki'rala aar ärrä yirginä.

⁵Ngwo're mana ngwükäji dinädä di'ter, ndoo, aar määtä aar 'rinye. Ngwo're ngwuje ukäji ngwu'ter ngwonyadu ngwoko aar je pi, na ngwoko aar je 'rinye.

⁶Ngwube diwayinalu gwe'te pu nding ukäji, gijü güngün ganni gämning ngwükäjälü gwodan ngwari, ‘La je yedeny kiji gyny.’

⁷A ngwäänü ondajidi kijälä güngün aar ari, ‘Nginde gwuru be nggwee gwudi yu'rin. Ilar ar määtä ar 'rinye nunnu a yu'rin ru yege.’

⁸No, aar määtä aar 'rinye aar ape aar gatu kulu poor gidaarti didi yügiri.

⁹Gur gidi daarti didi yügiri gadi be ärrä ange? Nginde gwila gwa 'rinye ngwäänä ngwoo gwa pe daarti didi yügiri ding ätäädä ngwäänä ngwu'ter.”

¹⁰Ngwuje ci, “Ngaa la'ti ulu ngwuja'ri ngwudi gitab ngwanni ngwaru, ‘Go'rr ganni gi'dünyidädi ngwüjälü ngwanni gwati oda, giru ganni gima ru go'rr giru gidingo.

¹¹Deleny diru darrü yi'ral giyee, a yima ru yiima 'ter ngwäyänü 'dengge’?”

¹²Aar be mini gay gadi aar määtä ndi ari ngindenga lima lenge ndi ari Yicu gwäbingädi 'denggegen. A je be yedeny eny ngwüji ngwonyadu. No aar gatani aar ele.

Gi'tiji delenya didi Rumang dulba

(Mätä 22.15–22; Luka 20.20–26)

¹³Aji aar ele aar ukäcä Yicung Ngwübärriji na ngwüji ngwudi Yirüdi ndi aar mätädä ngwuja'ri ngwere ngwulem ngwanni ngwuki.

¹⁴Aar ila 'dünggüngün aar ci, “Gwani doorta, nyängä lilingidi ndi ari nga gwuru diji dati ondaji ngwuja'ri ngwindi kayalu, ndi ari nga gwati 'ti ge'taja ngwüji

ngwäyänü ndi ari ngwani yärüngä, ati ang be enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwändi kayalu ngwuru 'didanu. Yijayi gu ndi nyii gĩ'tijji Delenya didi Rumang dani Gayijar dulba gwalla ya'ti jaw?

¹⁵Nyii ge'te gwalla nyii 'ti ge'ta?" A Yicu lenge yimur'tunya yegen ngwuje ci, "Ngaa larra nyii be idäji? Ätädiny 'di dinar nyi ombaji."

¹⁶Aar ätädä bartad. Ngwuje ci, "Gi'remna nggee gidi yärü giru? Na yuuli giyee yüllinä?" Aar ci, "Yidi Deleny didi Rumang dani Gayijar yiru."

¹⁷A je Yicu ci, "Ngwong ngwudi Deleny didi Rumang dani Gayijar, ätädär je Delenya didi Rumang na ngwong ngwudi Ngwaalu, ätädär je Ngwaalinga." A je ngwe ngwaalu elalu ngwuja'ri ngwüngün.

'Dĩ'ri gwudi ngwüjji ngwayu

(Mätä 22.23–33; Luka 20.27–40)

¹⁸A be Ngwüjändügi ngwanni ngwati ari 'dĩ'ri gwa'ti gwudi ngwüjji ngwayu ila ndi Yicu gwadi aar otacalu

¹⁹aar ci, "Gwani doorta, Müjä gwallu ndi ari manari diweengga dima ayi ngwugatani dayalu düngün ngwu'ti äti yijü, a gwenggen ape dedela ngwulengaci gwenggen yijü.

²⁰A be yijji yiju yiru yengga kwo'ra tä'rıl (7) a be Gaanni agu ngwayi ngwu'ti lingetana yijü.

²¹A Gwoone ape. Ngwo're ngwayi ngwugatani da'ti lingiti, a Gwallu ape. Ngwo're ngwayi ngwugatani da'ti lingiti.

²²Aar gu ele 'di aar medadi 'dar kwo'ra tä'rıl (7) aar 'ti gatana gijälü gere a be gwodanalü a daw ayi 'to.

²³A be gomon gidi 'dĩ'ri giyi'ranyanu, daw ndoo dadi be ru didi yärü gwe'te gwe'te 'dar kwo'ra tä'rıl (7)?"

²⁴A je Yicu ci, "Ngaa lidudu, ngaa la'ti lingidi ngwuja'ri ngwe ngwudi gitab na yiima yidi Ngwaalu yorto ye ngwaalinga.

²⁵Ma ji ma ngwüjji 'dĩ'ri ngwanni ngwayu, ngwa'ti ba be ngwagu aar ägini, ngwadi ru nono y'rrä yidi gerala.

²⁶A be gwenene ngwuja'ri ngwani a ngwüjji 'dĩ'ri, ngaa la'ti ulu ngwuja'ri kitabanu gidi Müjä ngwudi da'ri danni du'du ndi ari Ngwaalu gwondaca Müjäng ngwuca? Gwuca Müjäng, 'Äny gwuru Ngwaalu ngwudi Äbräyım, Ngwaalu ngwudi Ijaag na Ngwaalu ngwudi Yagub.'

²⁷Nginde gwä'tüdi Ngwaalu gwudi ngwüjji ngwanni ngwayu, ngwube ru Ngwaalu ngwudi ngwüjji ngwanni ngwumidu. Yäy gu no, ngaa lidudu gwullenyl!"

Ngwuja'ri ngwanni ngwojemana gu'ru

(Mätä 22.34–40; Luka 10.25–28)

28A doorta de'te didi yobo ila ngwuje 'dingini ndi aar garnati. Anni mung engga ndi ari lima je Yicu gatu ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwujaw, ngwotacalu ngwuci, “Ngwuja'ri ngwüdü ne ngwuja'ranu 'dar ngwanni ngwojemana gu'ru?”

29A Yicu ci, “Ngwuja'ri ngwanni ngwojemana gu'ru ngwuja'ranu 'dar ngwuru ngwee ndi ari, “Dinginar liru ngwüji ngwudi Yijiräyil, Deleny diru Ngwaalu ngwege, diru Deleny de'te pu.

30Ämnä Delenya diru Ngwaalu ngwunga ligor le lunga ku na lingeno le lunga ku na ya'rany ye yunga ku na yiima ye yunga ku.’

31Na ngwuja'ri ngwanni ngwugwujalanu mana ngwuru ngwee ndi ari, ‘Ämnä gwanggalu nono ata gu änni ligo'ro lunga.’ Ngwuja'ri ngwere ngwa'ti ngwanni ngwojemana gu'ru ngwuja'ri ngwee rom (2).”

32A be doorta ndoo ci, “Nga gwätiyä ngwuja'ri ngwäyänü gwani Doorta, ndi ari Ngwaalu ngwuru Ngwaalu ngwe'te pu na ndi ari ngwa'ta be ngwere a be nginde ru.

33Na ndi änni ngindeng ligor le lunga ku na bebere gwe gwunga ku na yiima ye yunga ku na ndi änni gwanggalu nono ligo'ro lunga yiru yanni yojemana gu'ru ndi gi'tiji Ngwaalinga de'renya na mi'riniṅ nono.”

34Anni ma Yicu engga ndi ari nginde gwuma gwä'rajänü ngwuja'ranu bebere gwe gwujaw, ngwuci, “Nga gwa'ti ola ngwaalinganu giyeleny yidi Ngwaalu.” 'Tu'tu gaji nggoo, aa'ti ba be diji dere ädinä ndi otacalu mana ngwuja'ri ngwe ngwere.

Gwanni Gwubruaar yelenya na Däwüd

(Mätä 22.41–46; Luka 20.41–44)

35Ju gu Yicu ndi enggaci ngwüjü ngwämrä gwudi gobo, ngwutalu ngwari, “Awa gu ati be ngwoorta ngwudi yobo ari gwanni Gwubruaar yelenya gwuru giiji gidi Däwüd?

36A mine Däwüd ondaji ligo'ro le lüngün Ligirrim le ngwari, ‘Deleny dica Delenya düny, Jalu kaama güny 'di nga gi'tiji güwänälü gunga giyoranu yunga.’

37Däwüd nginde ligo'ro le lüngün, gwucung ‘Deleny.’ Ngwube ru giiji güngün awa?” A ngwüji ngwonyadu geraji läni ngwujayanu.

Girinya gwani arngani ngworta ngwudi yobo

(Mätä 23.1–36; Luka 20.45–47)

38Ngwuji ndi ondaci ngwüjü ngwuje ci, “Arnganar ngworta ngwudi yobo. Ngwati jada ndi elellalu ngwured ngwanu ngwola a je ngwüji aganni ngwaalu ngwudi ngwiliny

39a je ngwüji ge'talu ngwudu'rala ki'ra ngwämrä a je ngwüji denya ngwaalu ngwudi yi'rinyinä.

⁴⁰Ngwati i'däji ngwedelanu aar je apada ngwu'duna ngwegen ma aar otaci Ngwaalingalu, aar i'ringini oleye gwe ngwuja'ranu. Ngwüji ngwanni ngwuru gu no, ngwuru ngwanni ngwadi aar ngwe obalu gwulleney."

Dedel diru diwayi

(Luka 21.1–4)

⁴¹A Yicu jalu aar gwomajidanu ngwaalinga ngwe ngwati gu ngwüji ge'te ki'du. Ngwombaji ngwüjü ngwonyadu ngwanni ngwünänü aar ge'te gwegen gwonyadu.

⁴²A be dedel diru diwayi ila ngwugatu bartadalu ngwäy rom gwuru gu'ru gooko'riny 'dogo.

⁴³A Yicu urnidi ngwo'ra ngwüngün ngwuje ci, "Nggwa je ci 'didanu, dedel ndee diru diwayi, dima ge'te ki'du gwonyadana ngwüji 'dar.

⁴⁴Ndi ari ngwüji 'dar ngwuge'ta gwoko koola gegen gonyadu gätäär a be ndee, dige'ta giywayi yüngün 'dar gwanni gwätäng."

Murkuj 13

Yicu gwondaju geradalu gwe gwudi gobo

(Mätä 24.1–2; Luka 21.5–6)

¹Anni ma Yicu ji ndi gatani gobo, a doo'ra de'te ngwoo'ranu ngwüngün ci, "Ombaja kuni gwani Doorta, yo'rra giyee yipa yipa! Na ngwu'dun ngwee jayar gu yi'remna!"

²A Yicu ci, "Nga gwänggädi ngwu'duna ngwee ngwupa, gaji ga ji gila, go'rr gere ga'ti gene ga gätinani kwenggenala. 'Dar ya gätini gidiyängälü.

Yi'remna yadi inggidi medading gwudi d'idlä

(Mätä 24.3–14; Luka 21.7–19)

³Anni ma Yicu ji ndi jalu Gidotrala gidi Ngwüminiti aar gwomajidanu gobo ge, a Butruj na Yagub na Yuwana na Andrawuj otacalu jücü aar ci,

⁴Eggaci nje, yi'ral giyee yadi ji jadu na yiru ange yadi ru yi'remna yanni yadi inggidi ndi ari gaji gima be ila nunnu 'dar giyee yadi be ele ndi mbuti?"

⁵A je Yicu ci, "Arnganar aa'ti diji dere da je i'däjänü.

⁶Lonyadu la ji lila ngwüriny ngwe ngwüny la ari, 'Äny gwuru gwani nginde,' na la aar je i'däjänü lonyadu.

⁷Ma ji ma aang 'dingini yäärä ye ngaa 'dingini yi'ral ye yani yäärä, aa'ti be ngaa lobadi yigoralu. Yi'ral yanni yiru gu no yadi ji a be medadi gwa'tina gito.

⁸Ngwüji ken ngwa 'di'ra ngwüjü nono ken gi'ter na yeleny ken ya 'di'ra yelenya nono ken gi'ter na ngwaalu ngwa lagadalu giyen mbüny mbüny na ngwamu ngwa ji. Yajima yiru giyee yanni yiru gi'ra."

⁹Ngwuje ci, “Ngaa be arngani. Ndi ari la je apada ngwämrä ngwudi pi yelenya la je pi ngwacal ngwe ngwämrä. Na gwani äny, ngaa la düni ngwäyänü ngwudi ngwartan na ngweleny ngaa ru ladi inggidi 'denggen.

¹⁰Na ngwujari ngwujaw ngwa aar ngwe ondaci ngwüjü giyen 'dar gwerre gwerre.

¹¹Ma be ari lima je ummi ara je apada ngwelenyanu, aa'ti be yigor ya je pïdänänü ngwujari ngwanni ngwada ngwe ari. Ngaa je be ondaji 'dogo ngwanni ngwadi aar je ätäda kaji nggoo ndi ari ngaa lä'tüdi ladi ondaji a be Ligi'rim liru lanni Liju'ru.”

¹²Ngwuje ci, “A diweengga da gwurlanu gwenggen gwe gwa aar ape gwa aar 'rinye, na papa gwa gwurlanu giiji ge güngün. Na yiiji ya nyortaci papanga janu legen la aar je 'rinye.

¹³Na ngwüji 'dar ngwa je ke ngwäy gwani äny, a be gwanni gwa mätinälü 'di'däny 'di aar medadi, gwa gïlängidini.”

Yütä yanni yiru yedeny

(Mätä 24.15–28; Luka 21.20–24)

¹⁴Ngwuje ci, “Ma ji manari ngaa lima enggada yütä yanni yati rngiyi ngwüjü aar je gäbici aar gatani ngwaalinga yanni yaru ye dijiir dani Daniyal yima ji kobo ngwaalu ngwanni ngwa'ti ngwadi aar gu ji, gwanni gwati uli ngwulenge yi'ral yorto ye ngwaalinga. Gäbicär je be lanni gilo Yäwüdiyä, aar abraza giyenala.

¹⁵Gäbicär be gwanni gwujalu ngwu'dunala aa'ti gwüllädälü na ngwäni gidrü ndi 'tüyä gony gere.

¹⁶Aa'ti diji danni da ji gitäny, da kwodalü 'dunu ndi ape direda düngün.

¹⁷Wäji ngwani ngwaw ngwanni ngwuju ngwari ngwe na nanninga lanni li'riya giyomon giyoo!

¹⁸Otacar Ngwaalingalu ndi ari aa'ti yi'ral giyee ya ji digo de,

¹⁹ndi ari dirbä da ji dipa giyomon giyoo, danni dikalu gikidang, dere da'ti gu ju diru gu no 'tu'tu ge'ta gu Ngwaalu didläyü ndee 'di gwenene na da'ti da ji dere diru gu no mana a'tur.

²⁰Adinari aa'ti Ngwaalu ü'ridi yomonanu giyoo, diji dere da'ti daadi midi a be gwani ngwüji ngwanni ngwäbrüng je ngwube ülläji yomonalu aar ru yooko.

²¹Kaji nggoo, manari diji dere dima je ci, 'Ilar, gwanni Gwubrutar yelenya nggwo ngenel' na ara je ci, 'Ar ele nggwo ngenone,' aa'ti la je ämnäci.

²²Ndi ari ngwu'duru ngwonyadu ngwani lanni librutar je yelenya na ngwüjir ngwonyadu ngwa ji ngwa 'tädälü ngwa ärrü yi'ral yiru yi'remna 'ter ngwa ape yiima ndi i'däji ngwüjänü ngwanni ngwäbräär je ma gay ji.

²³No, arnganar be, äny gwuma madinana nggwuma je ondacani ngwuja'ri ngwee 'dar."

Ila gwudi Giji gidi Dijii dümnä

(Mätä 24.29–31; Luka 21.25–28)

²⁴Ngwuje ci, "A be giyomon giyoo, yi'ral yanni yadi gwujana dirbä ndoo, 'lingen la ru dirim na buri gwudi düüwä gwa erne.

²⁵Yuurum ya mi'ri'ta kerala, na ngwong 'dar kerala ngwa lagadalu.'

²⁶Kaji nggoo, ngwüji ngwa be enggada Gijü gidi Dijii dümnä güllü giyibä'rälä yiima ye yipa na näji.

²⁷Gwa be ükäjä yi'rrä yüngün nunnu aar gwä'rjä ngwüjälü ngwüngün ngwanni ngwäbrinä giyumil kwo'rongo ngwaalu ngwurmitu gu diyäng na 'di ngwaalu ngwurmitu geralu."

Lingidär dimnigor de yorto ye ngwaalinga

(Mätä 24.32–35; Luka 21.29–33)

²⁸Ngwuje ci, "Gweneno, lingidär dimnigor de yorto ye ngwaalinga ndi ari, ma ji ma yi'rina yüngün igili aar 'tudinä ngwäni ngwüngün, nga lenge ndi ari yiram yima ja gito.

²⁹Yäy 'to ma ji ma aang engga yi'ral giyee ma aar ji, lingidär be ndi ari yima ja gito, yima ja gito gilängir.

³⁰Nggwa je ci 'didanu ndi ari gimaad nggee, ga'ti ga medadi 'di a yi'ral giyee 'dar ila aar ji.

³¹Gere na diyäng la ji la dudi a be ngwuja'ri ngwüny ngwa'ti ngwa dudi a'tur."

Gomon na gaji ga'ti linginna

(Mätä 24.36–44)

³²Ngwuje ci, "Dijii dere da'ti dilingidi gomon ge na gaji ge nggä'di yorto ye ngwaalinga. 'Di yi'rr 'to yidi gerala na Giji, ya'ti aar ye lingidi yorto ye ngwaalinga a be Papa ru gwe'te pu gwülingidi.

³³Arnganar be ngaa jalu ngwäy ngwe! Ndi ari ngaa la'ti lingidi gaji ganni gadi ge yi'ral giyee ji.

³⁴Yadi ru nono dijii di'di'ru ngwele ken golanu ngwube gätijäniji ngwinädä ngwüngün ngwu'duna ngwuje ruji yi'ra ngwuje gegenacani yiiru a dinäd ape yiiru yüngün ngwoladani dangida gilängir ndi ari ngwuge'te ngwäyälü." Ngwuje ci,

³⁵"Yäy gu no, arnganar be ndi ari ngaa la'ti lingidi ndi ari gur gidi ngwu'dun gadi ila jadu. Gila digera de, gila diligeny danu, gila gokto ge na gila dilu danu.

³⁶Manari gima ilalu 'dür no, aa'ti ga je mbuji lindru.

³⁷Yanni yica je ye, yiny ye ci ngwüjü 'dar ndi ari, 'Arnganar!'"

Murkuj 14

Aar iniji Yicung Bidaniya ndi aar 'rinye

(Mätä 26.1–5; Luka 22.1–2; Yuwana 11.45–53)

¹A yomon jalu rom yadi ye Yi'rinyinä ji yidi Dambdani na Yi'rinyinä yidi Ligi'ra. A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo ji ndi minī gay gadi aar ge määtä Yicung nyim aar 'rinye.

²Aar be ari, “Ya'ti ya gu ru giyomon yidi yi'rinyinä ya gäbici ngwüjü ngwa 'di'riyi yära.”

Aar bruti Yicung Bidaniya

(Mätä 26.6–13; Yuwana 12.1–8)

³A gaji ganni gima ge Yicu ji Bidaniya, ngwuji ndi ndralu girel ge gidimbürälü ndi eny ngwu'dun ngwudi gur gani Jamaan gwanni gwuru Daamu gwerre, a daw de'te ila dapu gibüngä giru go'rr gidi yila yiru gi're'reny yonyadu ngwiliny yidi nördin 'didanu ngwila ngwukiyi gibüngä ngwübäläji Yicung gi're'renya ki'ranu.

⁴A ngwüji ngwoko kanu ngwanni ngwuju ngeno, aar ari, “Ange gwuru a be gi're'reny nggee reny geradalu?”

⁵Gaadi illini gaadi apa ngwü'rinyä ngwanni ngwati ngwe ngwüji ape yiiru didläyü ngwanni ngwaadi aar je gegenaci ngwuwaya.” Aar ji ndi girinya dayu gwulleney.

⁶A je Yicu ci nu, “Gäbicär dadi aang äbinginänü didang. Diminy ärriji yi'ral yanni yijaw.

⁷Ndi ari ngaa gilo ngwuwayinga le yomon 'dar, ma aang bupi nda je äpiji yi'ral yijaw, ya je burni nda je äpiji. A be äny, a la'ti la ji yomon reny.

⁸Dima egenanalu dima ärrü yi'ral yanni yiming je burni ndi ärrü diminy bäläji gi're'renya nono gani ja'rimani gwudi gatidi gwüny.

⁹Didanu nggwa je ci ndi ari ngwaalu 'dar gididlä ngwanni ngwa aar gu ondaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw, yanni yima je daw ärrü ya aar ye ondaci ngwüjü gwani diwayini ngindeng.”

A Yäwüdä gwurlanu Yicu gwe

(Mätä 26.14–16; Luka 22.3–6)

¹⁰A be Yäwüdä gwani Äjigäriyüti gwanni gwuru doo'ra ngwoo'ranu ngwudi Yicu ngwanni ngwuru 'di na rom (12) 'di'ri ngwele ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny nunnu ngwuje enggaci gay ganni gadi aar ge määtä Yicung.

¹¹Anni ma aar gu 'dingini ngwuja'ri ngwee no, aar jayanu aar ci gwa aar ätäädä ngwü'rinyä. No ating minī gay gading ge määtä Yicung ngwuje ätäädä.

Eny gwudi Deleny gwudi Dambdani

¹²Gomon ganni giru gi'ra Giyi'rinyinä yidi Ligi'ra, Ngwüyawüd ngwati gu mi'rini nono yirany ye yanni yiru ngwamal yidi Yi'rinyinä yidi Dambdani. A ngwoo'ra ngwükajäär je ngwudi Yicu otacalu aar ci, “A gwunana ndi nyii ele nyii ja'rimada ngwaalinga ne ngwada gu eny Giyi'rinyinä yidi Dambdani?”

¹³No ngwükäji ngwo'ra ngwüngün rom ngwuje ci, “İndär kündär ngaa la mbudi gurnga le gapu diti didi yaw. Gwujanar.

¹⁴Ngaa ondaci guru gidi ngwu'dun ngwading gu anı ngaa ci, ‘Doorta dutalu, ngwu'dun ngwana ngwadi nyii gu eny Giyi'rinyinä yidi Dambdani ngwoo'ra ngwe ngwüny?’

¹⁵Nginde gwa je be enggaci gimbang alu nggwe gongranu gıgılıcınälü gıgı'tinä mama, ngenone ngaa gu be ja'rimada yi'ral ar gu eny giyi'rinyinä.”

¹⁶A be ngwoo'ra rom ngwüngün 'tü aar ele kündär aar je mbuji yindi gu anaku ca je gu Yicu. No aar ge'te yi'ral yidi eny Giyi'rinyinä yidi Dambdani.

¹⁷Anni ma ngwaalu ru digera, aar ila ngwoo'ra ngwe ngwükajäär je ngwüngün ngwuru 'dı na rom (12).

¹⁸Anni ma aar ji ndi ndralu yirel ye gidimbür didi eny, a Yicu ari, “Didanu nggwa je ci nu, gwe'te nggwo 'danggalanu gwadi nyi gwe gwurlanu, nginde gwe'te gwanni nggwo gwitiiny gwe.”

¹⁹Aar ji ngwäyanü kürüng aar otacalu rung rung ati a'ri nggwee ci, “Any gwuro?”

²⁰Ngwuje be ci nu, “Nginde gwuru gwe'te 'danggalanu 'dı na rom (12) gwanni gwudu wajiiny gwe yona kinyanu.

²¹Giji gidi Dijı dümnä gadi ayi anaku üllinäär gu gwani nginde. A be wäji bi gwani dijı ndoo dani dadi gwurlanu Giji ge gidi Dijı dümnä! Yaadi jayani adinari ngwu'ti lınginä.”

Eny gwudi Deleny

(Mätä 26.26–30; Luka 22.15–20; 1 Küründüj 11.23–25)

²²Anni ma aar ji ndi eny a Yicu ape gona ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwü'ränü ngwätädä ngwoo'ra ngwüngün ngwuje ci, “Apar, ngwangu nu ngwüny ngwuru ngwee.”

²³Ngwo're ngwape ginya ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje ätädä aar gu iyı ngindenga 'dar.

²⁴Ngwuje ci, “Yin yüny yiru giyee yani gekajidi. Yırädälü yani ngwüji ngwonyadu.

²⁵Didanu nggwa je ondaci ndi ari yä'tüdi ba be yadi nje iyı yidi yügiri 'di a gomon ila nggä'di ganni ginje ge iyı yanni yiru yiyang giyelenyanu yidi Ngwaalu.”

²⁶Anni ma aar ge'te delnga, aar 'tüdä aar ele aar allu Gidotr gidi Ngwüminiti.

A Yicu pälü nyi'rini gwe gwudi Butruj

(Mätä 26.31–35; Luka 22.31–34; Yuwana 13.36–38)

²⁷A je Yicu ci nu, “Nga nga 'dar, a liny o'ra giyora komon gidi gweneng,” ndi ari yüllinä yaru nu, “Nggwa mi'ri do'ra a ngwangel ki'doonga ngwa badalu.’

²⁸A be minyi 'di'ri, nggwa je dalmacani nggwele Jälil.”

²⁹A be Butruj ari nu, “Manari lima aang o'ra giyora 'dar, äny gwa'ti gwa ang o'ra giyora.”

³⁰A be Yicu ci nu, “Didanu nggwa ang ci, nga gwene yäy dilunga didi gweneng ndi gokto urri yomonanu rom, nga ligo'ro lunga a gwuny nyi'rini yomonanu tä'ril.”

³¹A be Butruj määtä ngwäyälü rüny ngwari, “Ma aar ani yi'rany nda ayi 'dün nggwa'ti gwa ang nyi'rini a'tur.” A gu ngwoo'ra ngwüngün 'dar ari 'to no.

A Yicu otaci Ngwaalingalu gidaartanu dani Jujimani

(Mätä 26.36–46; Luka 22.39–46)

³²Aar ele ngwaalu ngwani Jujimani a Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Jaralu ngene nyi otaca Ngwaalingalu.”

³³Ngwube apani Butrujing na Yagubinga Yuwana gwe aar le ele gwügätinä dilü nono a yin aci giligor.

³⁴Ngwuje ci nu, “Nggwurunu gilingeno gwulleny gwani yi'rany. Jaralu ngene ngaa arngani.”

³⁵Ngwu'donggalu gwooko ngwaalu yirku ye gidiyängälü ngwotaci Ngwaalingalu nunnu aadi aar äbräji gaji gidi yi'rendeny kayanu ma gay ji.

³⁶Ngwari, “Gwani Aba gwuru Papa, a gwäti yiima giyi'ral 'dar. Äbräjiiny yi'rendenya giyee kayanu. Aa'ti be ya ru anaku bupi nje gu äny, aar be ru anaku bupa je gu nga.”

³⁷Ngwube o'ra ngwoo'ra ngwüngün ngwuje mbuji ngwundru, ngwube ci Butrujing nu, “A gwundru gwani Jamaan? A gwa'ti burna ndi jalu ngwäy ngwe gaji ge'te po?”

³⁸Jaralu ngwäy ngwe aang otaci Ngwaalingalu ndi ari nunnu aa'ti la je idäji. Ligi'rim lor'temaja a be lingenno lami'ratu.”

³⁹Ngwo're mana ngwele ngwotaca Ngwaalingalu yi'ral ye'te ye'te yele yarung ye.

⁴⁰Anni mung o'ra, ngwuje mbuji lindru mana ndi ari lapana je yar ngwäy. Aar 'ti lingidi gwadi aar ca.

⁴¹Ngwuje o'raca mana gomon ganni giru tä'rıl ngwuje ci nu, “Nгаа gilona lindru ngaa gatu düwä? Yiru gu be. Gaji gima ila! Giji gidi Dijii dümnä nggee gima aar ge gwurlanu ga aar ätäädä ngwüjü ngwanni ngwuki.

⁴²Dĩ'rälü ar ele! Nggwee gwuma ila gwanni gwadi nyi gwe gwurlanu!”

Aar määtä Yicung

(Mätä 26.47–56; Luka 22.47–53; Yuwana 18.3–12)

⁴³A gaji ganni giming ge ji ndi ondaji no, a doo'ra dükäjäär ndoo dani Yäwüdä ngwoo'ranu ngwükäjäär je ngwuru 'di na rom (12) obana gwindäär ngwüji ngwe ngwonyadu ligwodananu yalal ye na yuura ngwükäjä je ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo na mbumbunga.

⁴⁴A je nginde gwani Yäwüdä gwanni gwadi nggwe gwurlanu enggacana gi'remna ngwuje ci, “Gwanni gwadi nyi aganni giyinenanu, gur giru be mätär aang okta ngaa ge 'tänü ngaa arngaci.”

⁴⁵A Yäwüdä ila brang brang ngwu'donggada ndi Yicu ngwuci, “Gwani Doorta!” Ngwaganni giyinenanu.

⁴⁶A ngwüji gatu ngwuy aar määtä Yicung.

⁴⁷A dijii ngwüjänü ngwanni ngwüdünädälä ngenone gwalla galala ngge mi'ri dīnädä de'te didi dir'dal danni diru gi'ra ngwü'ridä länälü.

⁴⁸A je be Yicu ci nu, “Nyi gwunyurtanu nyii be 'tücä yalal ye na yuura ndi nyi määtä?”

⁴⁹A lati pa ji yomon 'dar kobo, ati nyi enggaci ngwüjü nyii 'ti mäti. A be yiru gu no, nunnu a ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe gitab äti ngwäyänü.”

⁵⁰Aar be gatanalu 'dar aar abri.

⁵¹A be damal de'te dipänä direda nono diru lari ngwuji ndi gwujani Yicung gwodan. Anni ma aar määtä,

⁵²ngwuje gwanna ngwabri ngwuje gätijäni direda ndoo diru lari ngwabralu ngwanginu ngwanu.

A Ngwüyäwüd ngwämrä otaci Yicungalu

(Mätä 26.57–68; Luka 22.54–55,63–71; Yuwana 18.13–14,19–24)

⁵³Aar ape Yicung aar gwe ele gidir'dal danni diru gi'ra, ngenone, a gu ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny, mbumbunga na ngwoorta ngwudi yobo o'rajidalu.

⁵⁴A Butruj gwujani gwü'tüdänü 'di aar obani kubanu gidi dir'dal danni diru gi'ra. Ngenone, aar jalu ngwangidanga le giligä.

⁵⁵Ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwämrä 'dar, aar ji ndi mini yi'ral aar je ü'ridä Yicung nono nunnu aar 'rinye, aar je 'ti be mbuja yere.

⁵⁶Lonyadu aar ü'ridä Yicung yi'duru nono aa'ti be ngwuja'ri ngwegen elatu.

- ⁵⁷A be gur ge'te 'di'rälü ngwü'ridädä yi'duru nono ngwari,
- ⁵⁸“Gwu'dinginiiny gwaru nu, ‘Äny gwa pä gobalu nggee gege'ta diji dümnä giny 'di'riyälü gi'ter yomon tä'räl ga'ti gi'tinä guy ge gidi diji dümnä.”
- ⁵⁹Aa'tina ngwuja'ri ngwegen elatu.
- ⁶⁰A be dir'dal dannu diru gi'ra 'di'rälü ngwuje dünäcälü ngwotaci Yicungalu, “Nga gwä'tüdi gwadi ondaje? Ngwuja'ri ngwuru ange ngwee ngwondijaji ngwüji nono?”
- ⁶¹A Yicu gwugwundi ngwa'ti aru ngwuja'ri ngwere. O're a dir'dal dannu diru gi'ra otacalu ngwuci, “Nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya Giji gidi nginde gwanni gwünäjäna?”
- ⁶²A Yicu ci, “Äny gwuru, na nga gwa engga Gijü gidi Diji dümnä gijalu kaama gidi Ngwaalu gwanni ngwuru yiima na ga üllä giyibä'rälä yidi gerala.”
- ⁶³A dir'dal dannu diru gi'ra diriti ngwuredanu ngwüngün ngwari, “Ange gwuru aar be mini mana ngwüjü aar ondaji?”
- ⁶⁴Nga lima 'dingini aring ngwulem gwüngün. Nga laraa?” Ngindenga 'dar aar gwe obalu ndi ari gwädi gu yi'rany.
- ⁶⁵A be ngwüji ngwoko 'di'ri aar gwonyanya ngwäyänü ati aar giki direda ngwäy aar pi yi'ruundu ye yegen ati aar ci, “Allija 'di yijira! Yäru gwanni gwüpidänga?” A ngwangida ape aar ele ndi pi.

A Butruj nyi'rini ndi ari gwülingidi Yicung

(Mätä 26.69–75; Luka 22.56–62; Yuwana 18.15–18,25–27)

- ⁶⁶Anni ma Butruj ji galli ge kubanu, a dinäd de'te diru gera didi dir'dal dannu diru gi'ra ngwumillida.
- ⁶⁷Anni mung engga Butrujing gwujalu giligä, ngwiriyi ngwäy nono mama ngwuci, “Nga 'to, nga liju Yicunga le gwudi Najrang.”
- ⁶⁸A be Butruj nyi'rini ngwari, “Äny gwa'ti lingidi ngwuja'ri yorto ye ngwaalinga ngwara ngwe.” Ngwütüdü gilängir poor.
- ⁶⁹Anni ma dinäd diru gera engga ngenone, ngwo're ngwuci ngwüjü gwanni ngwüdünü ngeno, “A'ri nggwee gwuru gwe'te gwegen.”
- ⁷⁰A nginde o're ngwünyirini. Gwooko no, gilo lanni lidünädälä gito gito aar ci Butrujing, “Didanu nga gwuru gwe'te gwegen, ndi ari nga gwuru Dijälil.”
- ⁷¹A Butruj mi'ri yi'rany gwari aar nyi gu 'täji ngwünyü ngwuje ci, “Nggwa'ti lingidi guru nggee gara ge.”
- ⁷²Puprang no, a gokto urra gomon ganni giru rom. A'ti Butruj diwayina ngwuja'ri gwanni ngwuca ngwe Yicu ndi ari, “Gwerre gwerre ndi gokto urra yomon rom, nga gwuny nyi'rini yomonanu tä'räl.” A nginde ari.

Murkuj 15

Aar ape Yicung aar ätäädä Bilatijing

(Mätä 27.1–2,11–14; Luka 23.1–5; Yuwana 18.28–38)

¹Tu'tu dilu danu, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga na ngwoorta ngwudi yobo na ngwämrä 'dar 'dī'rī aar giki ngwuja'ri aar gekaji Yicungalu aar ape aar ätäädä deleny dani Bilatij.

²A Bilatij otacalu ngwuci, “Nga gwuru Deleny didi Ngwüyäwüde?” A Yicu ci, “Yäy, yiru gu anaku ara gu.”

³A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny üpäci yi'ral nono yonyadu.

⁴A no, o're a deleny dani Bilatij otacalu mana ngwuci, “Nga gwä'tüdi gwadi ondaji ngwuja'ri ngwere? Nga gwa'ti änggädi ngwüjü anaku üpäcärä gu yi'ral nono giyee yonyado?”

⁵Aa'ti be Yicu ondaja ngwuja'ralu ngwere ngwulemanu 'di a ngwaalu elalu Bilatij gwe.

Aar obalu Yicu gwe giyi'rany

(Mätä 27.15–26; Luka 23.13–25; Yuwana 18.39—19.16)

⁶A läbräjä gu giyomon yidi yī'rīnyīnā yegen, ndi ari ati aar je gwä'däcä dijälü de'te pu giyirna danni dibupaar.

⁷Gur ge'te gani Barabaj gijaar korkon ngwüjī ngwe ngwunyurtanu aar 'rinyidi ngwüjänü ngwü'dī'rü yärä.

⁸A ngwüjī ngwonyadu allu ndi Bilatij aar otacalu ndi ari ngwuje ärrījī yi'ral yanni yati ärrīnī gīdīdlä.

⁹A je Bilatij otacalu ngwuje ci, “Nгаа liminä nda je gwä'däcä Delenyalu didi Ngwüyäwüde?”

¹⁰Ndi ari nginde gwani Bilatij gwülingīdī ndi ari ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny gwätädäär Yicung yī'dünyü 'dogo.

¹¹A be ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny gwogaji ngwüjü ndi ari aar bupi Bilatijing gwuru deleny ngwuje gwä'däcä Barabajingalu.

¹²O're a je Bilatij otacalu, “Nгаа liminä nga je ärrījī ngindeng ange gwanni gwucanga Deleny didi Ngwüyäwüd?”

¹³Aar ürrī dula aar ci, “Pädi kü'rī.”

¹⁴A je Bilatij otacalu, “Ange gwuru yiru ange yanni yärrüng je?” Aar be ürrī dula gwulleny aar ci, “Pädi kü'rī.”

¹⁵A je Bilatij gwä'däcä Barabajingalu nunnu aa'ti la kanu. Ngwube ape Yicung aar pī lalac le aar gwe ele ndi pä kü'rī.

A gwu'tulu ärrī Yicung yidäpängä

(Mätä 27.27–31; Yuwana 19.2–3)

16A gwu'tulu ape aar gwe äni ngwu'dun ngwudi yeleny aar urnida gi'du gidi gwu'tulu.

17Aar giki direda duri didi yeleny aar 'räji ngwügä aar je giki ki'ra nono gi'riba gidi yeleny.

18Aar urnidi aar ari, “Agannar Delenya didi Ngwüyäwüd!”

19Ati aar pi guura ge ki'rala aar gwonynya ngwäyanü. Ati aar jürbäjälü aar kwucalu yirku ye.

20Anni ma aar gu ärrü yidäpängä 'di aar medaji, aar gwallada direda ndoo duri didi yeleny, aar be giki ngwureda ngwüngün aar okta aar gwe ele poor ndi pä kü'ri.

Aar pä Yicung kü'ri

(Mätä 27.32–44; Luka 23.26–43; Yuwana 19.17–27)

21A gur ge'te ngwaalu ngwani Giruwan gani Jamaan giru mbumbu gwudi Älijikändär na Rübüj gindi 'dunu gadi ele kündär, aar üpiyi güü'ri yiima ye.

22Aar apa Yicung aar gwe ila ngwaalu ngwani Jüljüjä, ngwani ngwaalu ngwudi guya gidi gi'ra gidi diji.

23Aar be ätäda di'rica diläganänü ngwuwa ngwe ngwu'ri nunnu ngwuje iyi ngwuje be 'donya.

24Aar pä kü'ri. Aar gigini ngwuredanu ngwüngün aar je ape aar je gu gatada yu'ru nunnu aar ombaji ngwanni ngwadi je diji ape.

25Gaji ganni gima aar ge pä Yicung kü'ri, lingen lindi be 'di ngwuru tudini kwo'rongo (9) dilu danu.

26Yi'ral yanni yigekejajaar gu yullaar je kü'rälä yaru nu, DELENY DIDI NGWÜYÄWÜD.

27Aar je pä giyü'ri ngwu'ram ngwe rom. De'te kaama na de'te kangir.

28(No a ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä kitabanu aar äti ngwäyanü ngwanni ngwaru, “Gwuma aar äcidi ngwu'ram ngwe.”)

29A ngwüji ngwanni ngwumillidu kayalu nggoo lo, aar ci yi'ra kwo'ro'dong, “Yäy 'da! Nga gwanni gwaru a gwa kiyi gobo nga be 'di'riyalü giyomon tä'ril,

30üllädälü kü'rälä nga gilängidiyi ligo'ro lunga!”

31A gu ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwoorta ngwudi yobo ondaji yidäpängä 'to aar ari, “Nginde gwügilängidiyā ngwüjü ngwu'ter a be ligo'ro lüngün, ngwu'ti be burna ndi gilängidiyi.

³²Nggwee Gwubrutar yeleny, Deleny ndee didi Yijiräyil, ngwu'di üllädälü gweneno kü'rälä aar engga nunnu ar gwe änni!" A ngwu'ram ngwoo rom ngwüpädäär je ngwe giyü'rälä, lo 'to.

Yi'rany yidi Yicu

(Mätä 27.45–56; Luka 23.44–49; Yuwana 19.28–30)

³³Gilingen lidünälä, a dirim elalu mogeny ken 'dar 'di a lingen ele ngwuru tä'r'il (3).

³⁴Anni ma lingen ele ngwuru tä'r'il (3), a Yicu ge'te dula gwulleney ngwari Yärmiyängä, "Eloye, Eloye, lama jabaktani." Yani ndi ari, "Ngwaalu ngwüny, Ngwaalu ngwüny, a gwuma arra miny gatani?"

³⁵Anni ma ngwüji ngwoko ngwanni ngwuju ndi düni ngenyo gito gito 'dingini ngwuja'ri ngwe, aar ari, "Dinginar, nginde gwurnida İliyäng."

³⁶A gur ge'te gwalajanu ngwapa libä ngwurtiyi giyaanu yula ngwugekaji gidirula ngwudingaci nunnu ngwiyi. Ngwari, "Gäbücär 'di gwenene ar engga manari İliyä gwadi ila ngwülläjälü."

³⁷A Yicu ge'te dula gwulleney a ligi'rim 'tü 'dünggüngün.

³⁸A dired didi gobo danni dati ji gidiliganu, ngwüdiritinänü 'tu'tu allu nggwe 'di ngwobani koralu ngwuranu rom.

³⁹Anni ma kumndan gidi gwu'tulu küü'ri tudini (100), gidünäcä Yicungalu engga Yicung gwuge'ta dula ngwengga gwayu awa, ngwari, "Didanu gur nggee giru Giji gidi Ngwaalu!"

⁴⁰Ngwaw ngwoko ngwuju 'to ngenyo aar düni ngwaalu ngwolanu ndi ombajidi. Märüyäm gwani Mäjädäliyä gwuju na Märüyäm nanni gwudi Yagub gwanni gwookana na Yüjä, na Jälümä.

⁴¹Lanni ligwujana Yicung ngwaalu gwani Jälil ati aar äpiji yiiru. A ngwaw ji ngwonyadu mana ngwanni ngwändäär le aar elada Ürajälim.

Gatidi gwudi Yicu

(Mätä 27.57–61; Luka 23.50–56; Yuwana 19.38–42)

⁴²Digera dalu ndoo, gomon giru gidi Ja'rimani (gomon giru gidi gweneng a be bigänü gwudi gomon Kwo'ra tä'r'il). No anni ma gaji ila gadi ru digera,

⁴³a Yüjib gwudi Ramang ila gwuru diji didinyädäär ngwämrä gwudi Ngwüyäwüd nginde gwuru diji didünicä yelenya yidi Ngwaalu ngwu'ranu ngwü'di'ri ngwele ndi Bilatij gwuru deleny ngwuci gwunana ngwangina gwudi Yicu.

⁴⁴A Bilatij allalu ndir ndi 'dingini ndi ari Yicu gwuma ayi be. Ngwurnidi kumndan gidi gwu'tulu küü'ri tudini (100) ngwotacalu ndi ari manari Yicu gwuma ayi be.

⁴⁵Anni ma kumndan ondaci ndi ari yiru gu, ngwügäbiciji Yüjibing ngwangina ngwuje ape.

⁴⁶A Yüjib illa direda diru lari diyang ngwülläjä ngwanginalu ngwudi Yicu kü'rälä ngwuje pä direda nono aar äniiji gidimomanu dipidäär ko'rr. Ngwüdäti'riyā go'rralu gipa ngwügwü'rübä kiyi gidi dimomo.

⁴⁷Märiyäm gwani Mäjidäliyā na Märiyäm nanni gwudi Yüjä lenge ngwaalinga ngwanni ngwuma aar gu ge'te Yicung.

Murkuj 16

'Dī'ri gwudi Yicu

(Mätä 28.1–8; Luka 24.1–12; Yuwana 20.1–10)

¹Anni ma gomom medadi ganni giru Kwo'ra tä'rīl, a Märiyäm gwani Mäjidäliyā na Märiyäm nanni gwudi Yagub, na Jälümä, aar ella gwudu'rula nunnu aadi aar ele ndi äniyā ngwangina nono ngwudi Yicu.

²A 'tu'tu dilu danu komon ganni giru gi'ra giyomon Kwo'ra tä'rīl, gwele ma lingen ürrädä aar ji kay ladi ele gidimomalu.

³Aar otajidalu kay aar ari, “Yärü gwanni gwadi nje däti'riyiji go'rra kiyi gidi dimomo?”

⁴A be anni ma aar ombajidalu aar mbuji go'rra ganni gipa giju gwele, gima äbrni gīlängir.

⁵Anni ma aar äni gidimomanu, aar engga damal dijädlü kaama digenna direda dibidu, aar allalu ndir.

⁶Ngwuje ci, “Ngaa 'ti ändälü ndir ngaa libupa Yicung gwudi Najrang gwanni gwüpädäär kü'ri. Nginde gwuma 'dī'ri! Nginde gwa'ti ngene. Änggädär ngwaalinga ngwanni ngwuge'taar gu.

⁷A be indär aang ondaci ngwo'ra ngwüngün na Butrujing ndi ari, ‘Nginde gwa je dalmacani gwele Jälil. Ngenone, gwa aang engga anaku cara je gu.’”

⁸Aar 'tü puprang no lididi'ru lindi le ngwaalalu, aar abra gidimomo. A je yedeny eny aar 'ti ondaca diju dere.

A Yicu 'täcä Märiyämīngälü gwani Mäjidäliyā

⁹Anni ma Yicu 'dī'ri 'tu'tu dilu danu gomom ganni giru gi'ra yidi yomon Kwo'ra tä'rīl, ngwü'täcä Märiyämīngälü gwani Mäjidäliyā gwerre gwerre gwanni gwü'tüyüng gu ngwü'rillänü kwo'ra tä'rīl.

¹⁰A Märiyäm 'dī'ri ngwele ngwondaci ngwüjü ngwanni ngwujaar le gaji ganni gijaar ge ndi rüniiji Yicung.

¹¹Anni ma gu ngwüji ngwoo 'dingini ndi ari Yicu nggwo gwumidu gwänggädi Märiyäm ngwäy ngwe ngwüngün, aar 'ti ämnäcä ngwuja'ri.

A Yicu 'täcä ngwo'ralu rom ngwüngün

(Luka 24.13–35)

12Aji a Yicu 'tädlü yi'remna ye yi'ter, ngwä'täcä ngwo'ralu ngwe'te rom ngwuju ndi ele ngwadi elada poor kündär.

13Ngwee rom o're aar je ondaci li'ter aar je 'ti ämnäcä ngwuja'ri ngwegen 'to.

A Yicu 'täcä ngwo'ralu 'dar ngwüngün

(Mätä 28.16–20; Luka 24.36–49; Yuwana 20.19–23; Yiiuru 1.6–8)

14Aji a Yicu 'täcä ngwo'ralu ngwükäjäär je ngwüngün ngwuru 'di na gwe'te (11) ngwuju ndi eny. Ngwuje girinya gwani änni Ngwaalu gwegen gwanni gwami'ratu na gwani undi yigor yegen ndi ännäci ngwüjü ngwanni ngwänggädi anni mung 'di'ra giyi'ranyanu.

15Ngwuje ci, “İndär gididlä 'dar ngaa ondaci ngwüjü 'dar ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw.

16Gwanni gwa änni Ngwaalu ma aar nyinyi, gwa gیلängidini a be gwanni gwa'ti gwa änni Ngwaalu, gwa aar gwe obalu.

17A yi'remna yiru giyee yanni ya ji 'denggen lanni la änni Ngwaalu ndi ari, la 'tüyi ngwü'rillänü ngwüriny ngwe ngwüny, la ondaji ngwungla le ngwuyang,

18la uti ngwüüngäyälü ngwuy ngwe, na ma aar iyı yiiya yati 'rinyidi, la'ti la ru yi'ral yere a'tur. La alliji ngwüjü ngwuy nono ngwanni ngwümä ngwa u'ri nono.”

A Yicu 'di'ri ngwallu kerala

(Luka 24.50–53; Yiiuru 1.9–11)

19Anni ma je Deleny dani Yicu ondaci, ngwäpini ngwallu kerala ngwujalu kaama gidi Ngwaalu.

20A be ngwo'ra ngwüngün 'tü aar ele ndi ondaci ngwüjü ngwaalu 'dar ngwuja'ri ngwanni ngwujaw a Deleny ji 'denggen aar ape yiiuru ngwätiiyi ngwuja'ri ngwüngün ngwäyanü yi'remna ye yati gwujana ngwuja'ralu.]

Luka

Luka 1

Bupi gwudi ngwuja'ri gwudi Luka

- ¹Mengga gwani Yabuluj, gwele gwerre lonyadu laru aar ulli ngwuja'ri aar enggaci ngwüjü yi'ral yanni yima je Ngwaalu ärrü 'dengganu.
- ²Anaku ma aar nje gu enggaci lanni liju gwerre yänggädäär je ngwäy ngwe ngwegen aar je 'dingini aar ye ondaci ngwüjü, aar nje be üllijä.
- ³Nyi be ari anni minje gu gege'ta ngwäy nono 'to mama anaku indär gu 'tu'tu gwerre, nga je üllijä mengga gwani Yabuluj, anaku indär gu.
- ⁴Nunnu nga lenge 'didanung gwudi yi'ral 'dar yanni yenggacara je.

Gï'rr gondaja lïnginï gwe gwudi Yuwana

- ⁵Kaji ganni gïmätï ge deleny dani Yïrüdij yelenya Yäwüdiyä, dir'dal diju dani Jäkärïyä gwanni gwüjädi ki'du gidi Äbïyä gidi ngwur'dal a daw düngün dani Älijäbäd gwanni gwü'tüdi kilinge gidi Aruun.
- ⁶Jäkärïyängä daw de düngün dani Älijäbäd lidünälü ngwäyänü Ngwaalu. Lati 'dengenaci Ngwaalinga aar ge'te ngwuja'ri ngwüngün ngwäy nono 'dar aar 'ti äti keng nono gwere ngwäyänü ngwüngün.
- ⁷Aar 'ti be lïngitï, ndi ari Älijäbäd gwuru gurrum na ngindenga dur de düngün dani Jäkärïyä limädinädälü gïyimäyïn.
- ⁸Gomon ge'te a Jäkärïyä ji ndi äpijï Ngwaalinga yir'dala kobanu anaku rung gu dir'dal, a gomon güngün ru nggoo.
- ⁹Yati gu ru dïmürä ndi ari lati gatu yu'ru nunnu a dir'dal linginni danni da äni kobo ndi gätijä Ngwaalinga yiluna giligä. No a Jäkärïyä äni kobo gidi Ngwaalu.
- ¹⁰A ngwüjï ngwonyadu jalu poor ndi otaci Ngwaalingalu gaji ganni gati ge yilun ji ndi 'rürï.
- ¹¹A Ngwaalu ükäjä gï'rrä güngün ngwila ndi Jäkärïyä ngwüdünädä kaama gidagad didi yilun.
- ¹²Anni ma Jäkärïyä engga, ngwudidi'ri a yedeny eny.
- ¹³A be gï'rr ci, "Aar ang 'ti yedeny itï gwani Jäkärïyä! Ngwaalu ngwuma ang 'dengenaca otacingalu gwunga 'dünggün, a daw dunga dani Älijäbäd da ji lari le da ang lïngijä gïjü giru dur. Ga ang ci Yuwana.
- ¹⁴Mung lïnginï, a gwa jayanu gwulleney, a ngwüjï 'to ngwonyadu ngwa jayanu lïnginï gwe gwüngün!
- ¹⁵Nginde ga ru dijï dipa ngwäyänü Gideleny. A ga'ti ga iyï di'rica dere a'tur. 'Tu'tu gilaranu lidi nanni gwüngün, ga gu Lïgï'rïm lanni Liju'ru onyadala.

16A nginde ga gwä'rajä ngwüjü ngwonyadu ngwudi Yijiräyil kuyanu gidi Deleny degen diru Ngwaalu.

17Nginde gwa mädinijä Delenya danni dadi ila yiima ye ye'te ye'te yidi Lig'rim lanni Liju'ru nono dijirä didi Ngwaalu dani İliyä gwerre. Nginde ga gwä'rajidi papanga je yiji ye ling je gwä'ra lanni linyürtijä Ngwaalinganu nunnu aar ele kayalu gidi bebere gidi ngwüji ngwanni ngwüdünälü. Nginde ga ja'rimaci Ngwaalinga ngwüjü ngwüngün aar jicalu."

18A Jäkariyä ci gi'rrä nu, "Awa nyi be içinänü yi'ral giyee 'didanu? Änyängä daw de düny liru ngwümäyän."

19A gi'rr ci, "Äny gwani Jibräyil, nggwati düni ngwäyänü Ngwaalu ngwanni ngwükajiny ndi ang ondaci ang enggaci ngwuja'ri ngwee ngwujaw.

20A be nga gwuma 'ti ämnä ngwuja'ri ngwüny, ngwanni ngwadi ele ndi äti ngwäyänü komon gadi ge Ngwaalu ari. Nunnu nga gwuma 'ti ämnä, a gwa gwugwundi 'di a gomom ila aar äti ngwäyänü yanni yima ang ye ci."

21A ngwüji ji ndi dünici Jäkariyäng poor 'di a gaji ele ngwolanu, aar iriyi ngwäyälü ndi ari gwuma arra mung gu jana no kobanu!

22Anni mung 'tüdä poor, a lingla lüngün 'donya ndi ondaji. No, a ngwüji lenge ndi ari gwuma enggada yi'ral ye'te yidi Ngwaalu kobanu. A no, ating ondaci ngwüjü ngwuy ngwe nono dä'räng. Nggü ji jicom no ngwu'ti ondaju.

23Anni ma yomon yüngün medadi ndi äpiji Ngwaalinga yir'dala kobanu, ngwo're 'dunu 'dünggüngün.

24A yomon ila a daw düngün dani Älijäbäd ji lari le. A Älijäbäd jalu 'dunu ngwüwäyü tudini (5) a nginde ari,

25"Deleny diru dätädiny lari gilee anni mung ämnä ndi ari aar nyi äbräji yaaru ngwäy ngwudi ngwüji."

A gi'rr ondaji lingini gwe gwudi Yicu

26Anni ma Älijäbäd äti ngwüwäyü nyärläl (6), a Ngwaalu ükäjä gi'rrä gani Jibräyil ngwüllä kündär gani Najra ngwaalu ngwani Jälil,

27ngwüllädä ku'taar ganni giminä gu gur gani Yujib gaga gwanni gwü'tüdi kilinge gidi deleny dani Däwüd. A gu'taar nggoo gani Märüyäm.

28A gi'rr ändädä Märüyämng ngwuci, "Nggwagannanga, a gwanni gwujayaar ngwäy gwulleney! Deleny ndo 'dunggunga."

29Anni ma Märüyäm 'dingini ngwuja'ri ngwudi gi'rr, ngwallalu ndir ngwiriyi ngwäyälü ndi ari yi'ral yiru ange giyee yiru gu no.

30A gi'rr ci nu, "Aar ang 'ti yedeny iti, nga gwujaw Ngwaalinga ngwäy.

31Nga gwa ji lari le. A gwa lingeta gijü giru dur, ga ang ci Yicu.

³²Ga ape yelenya ga ani Giji gidi Ngwaalu ngwojema gwudi gerala. Ga Deleny diru Ngwaalu atäda yelenya anaku digürnä düngün dani Däwüd.

³³Ga ape yelenya ngwu'dun gwudi digüürnä düngün dani Yagub gwur'tal ya'ti ya medadi a'tur."

³⁴A Märiyäm ci gi'rrä nu, "Awa aar gu be ru äny gwuru gu'taar?"

³⁵A gi'rr ci, "Ligi'räm lanni Liju'ru la gu üllänü na yiima yidi Ngwaalu kerala ya gu jala. Ndi ari gwanni gwuju'ru gwadi linginä 'dungguna, gwadi ru Giji gindi Ngwaalu.

³⁶A mine 'to nyara gwunga gwani Älijäbäd gwuma pa ji lari le gwuru dimäyän, gwenene gwuma ape ngwüwäyü nyärläl (6). Gwanni gwaru gwe ngwüji gwuru gurrum.

³⁷Ndi ari yi'ral yere ya'ti yati ajilaji Ngwaalinga!"

³⁸A Märiyäm ari, "Äny nggwee gwuru dinäd didi Deleny, gäbicä je aar gu ru 'dünggüny anaku ara gu." A be gi'rr gatani ngwele.

A Märiyäm ji yirnü ndi Älijäbäd

³⁹A Märiyäm 'di'ri puprang kaji nggoo, ngwallu kündär kenala ngwaalu gwani Yäwüdiyä.

⁴⁰Ngwäni gidrü ngwu'dun gwudi Jäkäriyä ngwaganni Älijäbädäng.

⁴¹Anni ma Älijäbäd 'dingini aganning gwudi Märiyäm, a giji üpidinälü gilaranu lüngün. A Ligi'räm lanni Liju'ru onyadi Älijäbädängälä.

⁴²A nginde jayanu ngwalliji dulala gwulleny ngwuci Märiyämäng nu, "Ngwaalu ngwonjacaananga ngwaanu aar onjaci gijü nggoo gilaranu lunga.

⁴³A be nggwarra nyi be jäyini ngwäy no 'di aar nyi nanni gwudi Deleny düny ilijä?

⁴⁴Anaku minyi gu 'dingini aganning gwunga no, a giji üpidinälü gilaranu gijyanu.

⁴⁵Gwonjacaar nginde gwanni gwuma änni Ngwaalu ndi ari yanni yima ye Deleny ci, ya gu ru."

Deelnga danni delnga Märiyäm

⁴⁶A Märiyäm ortada Ngwaalinga. Ngwari, "Äny gwa näji Delenya.

⁴⁷Äny gwujayanu gwani Ngwaalu ngwüny ngwanni gwuru Gilang gwüny.

⁴⁸Äny gwuru diji dami'ratu diru dinäd a be nginde gwuminy diwayina. Komon gidi gweneneng, gimaad 'dar, giny ci lonjacanga.

⁴⁹Anaku ma aar nyi gu Ngwaalu gi'tiji yi'ral giyee yojema ndi ari nginde gwäti yiima. Nginde gwuju'ru.

- ⁵⁰İnä gwüngün gwa ji ngwüjī ngwanni ngwati denya, kimaad kimaad 'dar.
- ⁵¹Nginde gwuru gwuge'ta yiima gu'ran ge güngün. Ngwübädiyi ngwüjü ngwanni ngwoleya yigo'rala yidi yigor yegen.
- ⁵²Gwuma ülläji ngwelenyalu ngwanni ngwupa ngwudu'rala ngwudi yeleny, ngwuje be allijala lanni lülliyä yigo'ranu yidi yigor yegen.
- ⁵³Liming je onjacala lanni liti je ngwamanu ngwony ngwanni ngwujaw a lanni linänü liming je dinga ngwuy ngwanu.
- ⁵⁴Nginde gwugataja ngwīnädä gwuru ngwüjü gwüngün düwä ngwani Yijiräyil, ngwudiwayina inäng gwüngün 'denggen
- ⁵⁵Ndi ari gwondaca ngwügürnä ngwege, gwondaci digürnä dege dani Äbräyīm ndi ari gwung gataji düwä na yiji yüngün gwur'tal, anaku ondacing gu papang je lege.”
- ⁵⁶A Märiyäm jalu ndi Älijäbäd ngwüwäyü tä'rīl (3) ngwube o'ra 'dunu.

Lingini gwudi Yuwana

- ⁵⁷A gomon ila a Älijäbäd lingeta gijü giru dur.
- ⁵⁸A ngwüjī ngwanni ngwujacidalu Älijäbädīngä le, na gīlü güngün 'dingina ndi ari Ngwaalu ngwuma inädä Älijäbädīng gwulleney, aar o'rajidalu aar le jayanu gwüpäng.
- ⁵⁹Anni ma gijī ape yomon 'dübä (8), aar ila ndi pīci käy aar ü'rīdä, aar mīni ndi ätä ngwürīny ngwani Jäkärīyā ngwudi papa gwüngün.
- ⁶⁰A je be Nanni gwüngün gwani Älijäbäd ci nu, “Bäri, ngwürīny gwüngün ngwani Yuwana.”
- ⁶¹Aar be ci nu, “Nгаа läti dijü dere ne ngwüjänü ngwalu danu ngwürīny ngwee.”
- ⁶²A ngwüjī otaci papangalu gwüngün aar ci milang, “Gijī gadi ani yärü?”
- ⁶³A je be Jäkärīyā ci, ätädīny gimindi gidi ulli. Ngwümäätä ngwulli ngwuje ci, “Ngwürīny gwüngün ngwani Yuwana.” A ngwaalu elalu ngwüjü ngwe 'dar.
- ⁶⁴Puprang no, ngwīgītīni ngwulem a lingla lüngün o'radi gwondaji mana ngwortada Ngwaalinga.
- ⁶⁵A yedeny yipa i'di ngwüjī 'dar ngwanni ngwujacidaar ngwe. A yi'ral giyee äbinginälü giyenala 'dar ken gidi Yäwüdiyā a je ngwüjī 'dingini 'dar.
- ⁶⁶A ngwüjī ge'te yi'ral giyee 'dar giyigoranu yegen aar ari, “Gijī nggee gadi ru ange?” Anaku ma aar gu engga ndi ari Deleny diju kijī.

Deelnga danni delnga Jäkärīyā

- ⁶⁷A Ligī'rīm lanni Liju'ru ülli ndi papanu gwüngün gwani Jäkärīyā ngwonjajala, a nginde äti yiima gwondaji yijirä ngwari,

⁶⁸“Nggwortada Delenya diru Ngwaalu ngwudi Yijiräyil, nунnu nginde gwuma ila ndi gataji ngwüjü ngwüngün düwä ngwuje gwä'dälü.

⁶⁹Nginde gwuminje ükacä gilanging gwanni gwojema ndi ari aar nje gilängidiyi. Nginde gwanni gwü'tüdi gilängir lidi dinäd düngün dani Däwüd.

⁷⁰Anaku cung gu ngwijirä ngwüngün ngwanni ngwuju'ru 'tu'tu gwerre gaji golanu,

⁷¹ndi ari Ngwaalu ngwunje gätäji güwänü gege na ngwüji 'dar ngwanni ngwuki nje ngwäy.

⁷²Ndi ari nginde gwa ge'te inäng gwupa ndi papanga lege, ngwudiwayina ndi ari nginde gwugekajidaar ngwüji ngwe ngwüngün gekajiding gwanni gwuju'ru.

⁷³⁻⁷⁴Nginde gwümi'ricä digürnä dege dani Äbräyim yi'rany ndi ari gwunje gätäji güwänü gege aar nje gäbici aa'ti yedeny yinje eny ndi äpiji yobo

⁷⁵liju'ru nono lidünälü giyomon 'dar yidi midi gwege gididlä.

⁷⁶A mine nga gwani giji güny, ngwüji ngwa ang ci nga gwuru dijir didi Ngwaalu ngwojema kerala. A gwa madini nga g'tiji Delenya gay mama.

⁷⁷Nga enggaci ngwüjü ngwüngün ndi ari gilang nggwo ma Ngwaalu düdäniji ngwüjänü ndi ape gwegen gwanni gwuki.

⁷⁸Ndi ari Ngwaalu ngwege ngwati nje inädä aar nje ämni aar nje üllicä buri gwudi gilang kerala 'denggala nono lingen ländi dilu danu

⁷⁹ngwo'rradalu kerala ngwüji 'dar ngwanni ngwändälü gidirimänü na ngwanni ngwuki gwani yi'rany, aar nje o'rracalu ar ele kayalu gidi adatalu.”

⁸⁰A giji gani Yuwana pe, ngwojeme giligi'räm, ngwü'tü ati ngwuji poor gitäny 'di a gomon ila ngwü'tädälü ngwüji ngwudi Yijiräyil.

Luka 2

Lingini gwudi Yicu

(Mätä 1.18–25)

¹Kaji nggoo, a deleny didi ngwelenyinga dani Uguctuj Gayijar Ruma 'tüyä ngwuja'ri ngwondaci ngwüjü 'dar giyen yanni yimätäng gu yelenya ndi ari aar je irä 'dar.

²Irä nggwee gwuru gwanni gwuru gi'ra, anni mäti deleny dani Kurunij yelenya ken gani Jüriyä.

³A Ngwüji 'dar ele ndi aar je ülläji ngwüriny giyündär yegen.

⁴No a Yüjib 'di'ri ngwugatani gündärä gani Najra gidi Jäliling. Aar allu kündär gani Bidilam ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, kündär ganni gilingitäär gu delenya diru digüurnä didi Yüjib dani Däwüd.

⁵Aar ele Märiyäm gwe gwanni gwadi ru daw düngün aar elada ndi aar je ülläji ngwüriny ngwegen. Nginde gwani Märiyäm gwaju lari le.

⁶Anni ma aar ji Bidilam, a gaji ila gading ge lenge.

⁷Ngwulingeta gijü gwüngün giru gi'ra ngwüpä ngwureda nono ngwundriyalu kigoganu gidigaaranu. Anaku aa'ti gu ngwaalu ju ngwu'dun ndi aar gu üllälü.

Ngwoo'ra ngwudi ngwangal na yi'rr

⁸Ngenone, ngwoo'ra ngwati iye ngwangala aar ji ndi arngaci ngwangala ngwegen dilunga ndoo.

⁹A gi'rr gidi Deleny ila ngwuje 'täcälü ngwuje o'rralu yiima ye yidi Deleny. A je yedeny eny gwulleney.

¹⁰A je be gi'rr ci nu, "Aa'ti yedeny ya je eny! Äny nggwo gwäpjä je ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, ngwanni gwadi gäbici ngwüjü 'dar aar jayanu gwulleney.

¹¹Gwene kündär gidi Däwüd, lima je lingijä ngindeng gwanni gwuru Gilang, gwanni Gwubrutaar yelenya gwuru Deleny.

¹²A gi'remna giru nggee ganni gada je enggaci. Ngaa la mbuji gijü gipädäär ngwureda nono gindriyalaru kigoganu gidigaaranu."

¹³No, a yi'rr 'tädälü yonyadu yidi gerala aar acajidi ndi ortada Ngwaalinga aar ari,

¹⁴"A Ngwaalu näjini 'tu'tu kerala, a adatalu ji gidiyängälü ngwüji ngwanni ngwämnä je Ngwaalu."

¹⁵Anni ma yi'rr o're kerala, a ngwoo'ra ngwudi ngwangal ari, "Ilar ar ele Bidilam ar ombaja yi'ral giyee yima aar nje ye Deleny ci."

¹⁶No, aar gu eladanu aar minälü aar mbuji Märiyäming je Yüjib gwe aar engga gijü gindralu kigoganu.

¹⁷Anni ma ngwoo'ra engga gijü, aar je ondaci yi'ral yanni yaru ye gi'rr kiji.

¹⁸Dar lanni lima 'dingini yi'ral yanni yaru ye ngwoo'ra ngwudi ngwangal, a je le ngwaalu elalu.

¹⁹A'ti Märiyäm ge'te yi'ral giyee 'dar giligoranu lüngün ati ngwuje iriyi ngwäy nono.

²⁰A ngwoo'ra ngwudi ngwangal o'ra aar näjä Ngwaalinga aar je ortada giyi'ral 'dar yanni yima aar je 'dingini aar je engga yima gu äti ngwäyänü anaku ca je gu gi'rr.

Aar ele Yicung gwe kobo

- ²¹Anni ma gomon ele ngwuru 'dübä (8), ganni gadi aar ge ü'ridä gijü, aar ätä ngwüriny aar ci Yicu, ngwüriny ngwanni ngwuca ngwe gi'rr Märiyäming gwerre nding ji lari le.
- ²²A gaji ila gidi gomon gidi ape dimürä didi 'tälü gidrü anaku ondaja gu yobo yanni yätädi je Ngwaalu Müjäng. Yüjibingä Märiyäm gwe aar apada Yicung kobo Üräjälim ndi aar äpiji dimürä didi pī käy ndi inggidi ndi ari giru gidi Ngwaalu.
- ²³Anaku üllinäär gu giyobo yidi Deleny ndi ari, “Dar yanni yiru yi'ra yiru ngwur, aar äbrini aar ju'ri aar ru yidi Deleny.”
- ²⁴Na 'to aar mi'rini nono amaam gwe rom anaku aru gu yobo yidi Deleny.
- ²⁵Gaji ge nggoo, gur ge'te giju Üräjälim gani Jamaan ganni gidünälü ngwudeny Ngwaalinga ngwuji ndi dünici gilanging gwudi Yijiräyil. A gu Ligirim ji lanni Liju'ru,
- ²⁶a Ligirim enggaci yijira giliganu ndi ari gwa'ti gwa ayi 'di ngwengani ngindeng gwanni Gwubrutaar yelenya gwaru gwe Deleny diru Ngwaalu.
- ²⁷A Ligirim oda ngwaniji ngwämra kobo. Anni ma Yüjibingä Märiyäm gwe apa Yicung aar gwe ani ndi äpiji dimürä anaku aru gu yobo,
- ²⁸a Jamaan ape gijü ngwuyala ngwuge'te ki'ruundu gungun ngwortada Ngwaalinga ngwari,
- ²⁹“Gwani Deleny düny, gwene ngwaja'ri ngwunga ngwanni ngwara ngwe ngwuma mbuti, gabiciny be gwuru dinad dunga nyi ayi gwadatalu.
- ³⁰Äny gwuma engga gilang gwunga ngwäy ngwe ngwüny
- ³¹gwanni gwuma ang, ja'rimada ngwäyanü ngwüji 'dar.
- ³²Gwuru buri gwunga ndi 'täci ngwüjalü gwanni gwuru Garany buping gwunga. A ngwenggaci ngwüjü ngwungun gwudi Yijiräyil ndi ari gwuru naji gwunga 'denggen.”
- ³³A Yüjibingä Märiyäm gwe, a je le ngwaalu elalu giyi'ral yanni yima ye Jamaan ondjaji kiji.
- ³⁴A je Jamaan onjaci ngwuci nanning gwudi Yicu gwani Märiyäm nu, “Giji nggee gege'ta Ngwaalu ndi ari ga gabici ngwüjü ngwonyadu gwudi Yijiräyil ngwa obalu a ngwonyadu ngwa matinalü. Übinälü ngindeng gwa ru gi'remna
- ³⁵a nginde gwa 'täji yigoralu yidi ngwüji ngwonyadu. A be nga gwani Märiyäm, runi gwupa gwa ji 'dungunga gwa gabici ligor lunga la ru nono ma aar ü'ru galal ge.”

36-37 A daw de'te dani Anna diru dimäyän ngwuru dedel ngwuru 'to dijir, diru gera gidi gur gani Panwil giru g'ilü gidi Äcir. Däginä aar ji dur de düngün ngwüdläyü kwo'ra tä'r'il (7), ngwube ru dedel 'di ngwobani ngwüdläyü 'di 'dübä na kwo'rongo (84). Dati 'ti gataca gobo gidi Ngwaalu gi'ra 'ter, ndi äpiji Ngwaalu yobo lingen le a dilu de, ati ngwümäätä ngwädä ati ngwotaci Ngwaalingalu.

38 Ngwila gaji ge nggoo ge'te ge'te ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu, ngwondaci ngwüjü 'dar giji ge ngwanni ngwüdünicä Ngwaalinga ndi ü'rä ngwüjälü ngwudi Üräjäliming.

39 Anni ma Yüjibingä Märüyäm gwe medaji apeng dimürä 'dar anaku bupa gu yobo yidi Deleny, aar o'ra 'dunu kündär gani Najra ngwaalu ngwani Jälil.

40 A giji pe ngwojeme nono giligi'r'im, ngwäti bebereng gwupa, ngwujayi Ngwaalinga ngwäy.

A Yicu ji kobo

41 Ngwüdlä ngwüdlä, papanga lidi Yicu lati ele kündär gani Üräjälim ndi ape yi'rinyinä yidi Dambdani.

42 Anni ma Yicu äti ngwüdläyü 'di na rom (12), aar allu anaku ati aar gu allu giyi'rinyinä giyoo.

43 Anni ma yi'rinyinä medada, aar 'di'ri'tä aar o'rada 'dunu, a be Yicu 'donyadalu gwodan Üräjälim. A gu 'ti papanga lüngün lüngidi.

44 Aar ji ndi ari nggwo gwindäär le, no aar ila gangin gangin. Aar be gwurlalu aar gwe otaci ngwüjälü ngwegen a ngwumadanu ngwegen.

45 Aar 'ti mbuju, aar o're Üräjälim ndi minä.

46 Bigi nggwoo aar mbuji ngwämrä kobo aar ji ndi jalu ngwoortanga le ngwudi yobo nding je geraji läni ngwuje otacalu.

47 A ngwaalu elalu ngwüji 'dar ngwanni ngwu'dingina ngindeng ndi bebere gwüngün ma aar otacalu.

48 Anni ma aar engga, a je le ngwaalu elalu. A nanni gwüngün gwani Märüyäm ci nu, "Gwani giji güny, ange gwuru nje gu be ärrä no? Änggädi nje 'di mbumbu gwe gwunga ici nje gu dirbä ndi ar ang minä."

49 Ngwuje be ci nu, "Ange gwuru nyii be minä, ngaa la'ti lüngidi ndi ari nggwadi ji kobanu gidi Mbumbu gwünye?"

50 Ngindenga aar 'ti lüngidi ndi ari gwaraa.

51 No, a Yicunga o'ra papanga le lüngün aar üllä Najra, ngenone ati ngwuje 'dengenaci. A nanni gwüngün gwani Märüyäm iriyi ngwäyälü giyi'ral giyee 'dar giligoranu lüngün.

⁵²A Yicu pe gilingeno na ndi bebere, ngwujayi ngwäy Ngwaalu na ngwüji.

Luka 3

A Yuwana Almamadan ja'rima gay (Mätä 3.1–12; Murkuj 1.1–8; Yuwana 1.19–28)

¹⁻²A Ngwaalu ükäjä ngwuja'ri ndi Yuwana giji gidi Jäkäriyä poor gitäny. Kaji nggoo, giru ganni gimäti ge deleny didi ngwelenyinga didi Rumang dani Tibiriyü Gayijar yelenya gididlä danni diru 'di na tudini (15), a deleny dani Bilatij Bündi määtä yelenya ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, na deleny dani Yirüdiij dimäti yelenya ngwaalu ngwani Jälil, a gwenggen gwani Bilipüj määtä yelenya ngwaalu ngwani Yituriya na ngwaalu ngwani Targunitiya, deleny dani Liyaanu, dimäti yelenya ngwaalu ngwani Äbälän. Gaji ganni giru ge Anan na Giyaba ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra.

³A Yuwana ila giyündär ngwaalu 'dar ngwanni ngwänü genanu gidi Yaw yidi Ordoning. Ngwondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nunnu aar jo'renyana. Aar gatana yi'ral yanni yiki ngwuje nyinyi yaw ye nunnu a je Ngwaalu düdänijänü giyi'ral yegen yanni yiki.

⁴Anaku ullu gu dijir didi Ngwaalu dani Ajaya ngwuja'ri ngwanni ngwullung je kitabanu güngün ngwari, “Diji ndo durnidu poor gitäny ngwuci ngwüjü, ‘Ra'tar gay gidi Deleny ngaa gi'tiji ngway aar dünälü.

⁵Yülä 'dar ya 'rinyäni ya jalu mi'der, yen na yidotr ya jalu mi'der, a gay ganni gimamindanu ga rä'tini ga dünälü a ngway ngwanni ngwuru yederom ngwundu ngwa ru gebed gijyalu.

⁶Nunnu a ngwaalu ju'ralu a ngwüji 'dar gididlä engga gilanging gwudi Ngwaalu.”

⁷A ngwüji ngwonyadu 'tüdädä ndi Yuwana nding je nyinyi. A je Yuwana ci, “Nga nga gilee liru yiiji yidi ngwüüngä! Yärü gwuca je ngaa la'ti la äni küündänü ganni nggo gindi?

⁸Ärrär be yi'ral yanni yijaw ngaa ye inggidi ndi ari ngaa lima jo'renyana. Aa'ti ngaa la ji ndi ci yigo'ro yalu ngaa liru yiiji yidi Äbräyüm gwuru digüürnä dalu. Nggwa je ci, Ngwaalu ngwäti yiima ndi ape yo'rra giyee ngwuje ruji yiiji yidi Äbräyüm!

⁹Ngwaalu ngwuma mi'rä guu'ri ngwuwa ngwudi ngwa'ri, da'ri danni da'ti da 'ri'ri yuula yanni yijaw, ding ü'ridälü mbüny ding gatu giligä.”

¹⁰A ngwüji otacalu aar ci, “A mine änyängä ladi ärrä ange?”

¹¹Ngwuje ci nu, “Gwanni gwäti ngwureda rom, ngwape de'te ngwätädä dijü danni da'ti äti, na gwanni gwäti yona aar emadi diji de danni da'ti äti.”

12A ngwudulba ilada ndi Yuwana nunnu ngwuje nyinyi. Aar otacalu aar ci, “Gwani doorta, anyängä ladi ärrä ange?”

13Ngwuje ci, “Aa'ti ngaa la gendaci ngwüjü dulba gidulbala danni daru de ngweleny.”

14A gwu'tulu gwoko otacalu 'to aar ci, “Nda mine nyängä, ladi ärrä ange?” Ngwuje ci, “Aa'ti ngaa lapada dijü ngwü'rinyä yiima ye, aa'ti ngaa lü'rüdä dijü yi'duru nono ngweleny. Itär ngwuy ngwe ngwalu.”

15A ngwuja'ri apani ngwüjü a je ngwe ngwaalu elalu ndi ge'taji ndi ari Yuwana gwaadi ru gwanni Gwubrutaar yelenya.

16A no, a je Yuwana ondaci 'dar ngwuje ci, “Nggwünyinyä je yaw ye, a be gwanni nggwo gwändi gwodan, nginde gwojemana 'dünggüny, any gwa'ti ädi ngwäyänü ngwüngün ndi ari nyi gwallaci ngwaralu ngwudi ngwüdän ngwüngün. Nginde gwa je nyinyi Lig'i'rim le lanni Liju'ru na ligä.

17Nginde nggwo gwapu ngwümülgügünä kuy güngün ngwadi ngwe ürnäji yona ngwubruti do'ralu ngwübäläji yona kilänü ngwube u'diyi ngwoga ligä le lanni lati 'ti mi'rinyu.”

18A Yuwana rimalu ngwüji ngwe yi'ral ye yonyadu yi'ter ngwuje päcälü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi Ngwaalu.

19A Yuwana girinya delenya dani Yirüdiij ndi ari gwagu Yirüdiyäng gwuru daw didi gwenggen, ngwärrä 'to yi'ral yi'ter yonyadu yanni yiki.

20A be Yirüdiij määtä Yuwanang gwani ngwuja'ri ngwee ngwülängitäji korkon.

Nyinyini gwudi Yicu

(Mätä 3.13–17; Murkuj 1.9–11)

21Anni ma Yuwana nyinyi ngwüjü 'dar, a Yicu ila 'to ngwünyinyi. Anni ma Yicu ji ndi otaci Ngwaalingalu, a gere igitinä,

22a Lig'i'rim lanni Liju'ru üllä kerala liru ngwanginu nono amaam ngwaw nono a Ngwaalu ondaca aar ca, “Nga gwuru Giji güny ganni gämniy. Nga gwüjädiyänü gwulleny.”

Ngwügüürnä gwudi Yicu

(Mätä 1.1–17)

23Gaji ganni gi'di'ru ge Yicu ndi ape yiiru yüngün, nginde gwäti ngwüdläyü 'di tä'r'il (30). Gwügi'tijä ngwüji ndi ari gwuru giji gidi Yüjib, Yüjib gwanni gwuru giji gidi Ali,

24Ali gwanni gwuru giji gidi Matad, Matad gwanni gwuru giji gidi Lawi, Lawi gwanni gwuru giji gidi Maliki, Maliki gwanni gwuru giji gidi Yenna, Yenna gwanni gwuru giji gidi Yüjib,

- ²⁵Yüjib gwanni gwuru giji gidi Matataya, Matataya gwanni gwuru giji gidi Amuj, Amuj gwanni gwuru giji gidi Nawum, Nawum gwanni gwuru giji gidi Ajli, Ajli gwanni gwuru giji gidi Najayi,
- ²⁶Najay gwanni gwuru giji gidi Maad, Maad gwanni gwuru giji gidi Matataya, Matataya gwanni gwuru giji gidi Jimuyi, Jimuyi gwanni gwuru giji gidi Yüjikä, Yüjikä gwanni gwuru giji gidi Yoda,
- ²⁷Yoda gwanni gwuru giji gidi Yuwanan, Yuwanan gwanni gwuru giji gidi Raja, Raja gwanni gwuru giji gidi Jirubabil, Jirubabil gwanni gwuru giji gidi Jälätıl, Jälätıl gwanni gwuru giji gidi Niri,
- ²⁸Niri gwanni gwuru giji gidi Maliki, Maliki gwanni gwuru giji gidi Adi, Adi gwanni gwuru giji gidi Gwujam, Gwujam gwanni gwuru giji gidi Alimadam, Alimadam gwanni gwuru giji gidi Er,
- ²⁹Er gwanni gwuru giji gidi Jäjiwä, Jäjiwä gwanni gwuru giji gidi Aliyajir, Aliyajir gwanni gwuru giji gidi Yurim, Yurim gwanni gwuru giji gidi Matad, Matad gwanni gwuru giji gidi Lawi,
- ³⁰Lawi gwanni gwuru giji gidi Jamaan, Jamaan gwanni gwuru giji gidi Yäwüdä, Yäwüdä gwanni gwuru giji gidi Yüjib, Yüjib gwanni gwuru giji gidi Yunam, Yunam gwanni gwuru giji gidi Aliyakim,
- ³¹Äliyäkım gwanni gwuru giji gidi Miliya, Miliya gwanni gwuru giji gidi Menna, Menna gwanni gwuru giji gidi Matata, Matata gwanni gwuru giji gidi Nitaan, Nitaan gwanni gwuru giji gidi Däwüd,
- ³²Däwüd gwanni gwuru giji gidi Yici, Yici gwanni gwuru giji gidi Obed, Obed gwanni gwuru giji gidi Buwaj, Buwaj gwanni gwuru giji gidi Jalimun, Jalimun gwanni gwuru giji gidi Najun,
- ³³Najun gwanni gwuru giji gidi Aminidab, Aminidab gwanni gwuru giji gidi Ram, Ram gwanni gwuru giji gidi Ajirun, Ajirun gwanni gwuru giji gidi Parij, Parij gwanni gwuru giji gidi Yäwüdä,
- ³⁴Yäwüdä gwanni gwuru giji gidi Yagub, Yagub gwanni gwuru giji gidi Ijaag, Ijaag gwanni gwuru giji gidi Äbräyım, Äbräyım gwanni gwuru giji gidi Tera, Tera gwanni gwuru giji gidi Näwür,
- ³⁵Näwür gwanni gwuru giji gidi Jerog, Jerog gwanni gwuru giji gidi Raw, Raw gwanni gwuru giji gidi Palig, Palig gwanni gwuru giji gidi Eber, Eber gwanni gwuru giji gidi Jela,
- ³⁶Jela gwanni gwuru giji gidi Kayinan, Kayinan gwanni gwuru giji gidi Aribagad, Aribagad gwanni gwuru giji gidi Jam, Jam gwanni gwuru giji gidi Nuuwa, Nuuwa gwanni gwuru giji gidi Lamag,

³⁷Lamag gwanni gwuru giji gidi Mutujela, Mutujela gwanni gwuru giji gidi Agonog, Agonog gwanni gwuru giji gidi Yarid, Yarid gwanni gwuru giji gidi Malalil, Malalil gwanni gwuru giji gidi Kenan,

³⁸Kenan gwanni gwuru giji gidi Anuj, Anuj gwanni gwuru giji gidi Jed, Jed gwanni gwuru giji gidi Adam, Adam gwanni gwuru giji gidi Ngwaalu.

Luka 4

A dijego'rr idäji Yicung

(Mätä 4.1–11; Murkuj 1.12–13)

¹A Yicu o'ra ngwaalu ngwani Ordon gwonjadu gu Lig'i'rim lidi Ngwaalu lanni Liju'ru. A Lig'i'rim ape nggwe ele poor gitäny

²ngwujalu poor gitäny yomon küü'ri rom (40) ati dijego'rr iditäji giyomon 'dar. Ating 'ti iti gony gere giyomon giyoo, anni ma yomon medadi giyoo a ngwamu enyanu.

³A dijego'rr ci nu, “Manari nga gwuru Giji gidi Ngwaalu, ca go'rra nggee ngwuru gon ang eny.”

⁴A be Yicu ci nu, “Yüllinä ndi ari nu, ‘Diji dümnä dati 'ti midu eny gwe 'dogo.’”

⁵O're a dijego'rr oda nggwe allu kenala ngwenggaci yelenya yidi didlä 'dar aar elalu ngwäyänü no

⁶ngwube ci nu, “Äny gwa ang ätäädä yelenya yegen 'dar na näji gwegen. 'Dar giyee giyo yätädäär nje kuyanü giny yati nje ätäädä dijü dänni dimininy.

⁷Ngwong ngwee 'dar ngwa be ru ngwunga manari nga gwuminy kwucalu yirku ye.”

⁸A Yicu ci, “Yüllinä ndi ari nu, ‘Kwuca Delenyalu diru Ngwaalu ngwunga yirku ye nga je äpiji yiuru jücü.’”

⁹A dijego'rr apa nggwe ila Üräjälim ngwuge'talu korralla ngwüjärmädi ngwudi gobo ngwube ci nu, “Manari nga gwuru Giji gidi Ngwaalu, gäti ligo'ro lunga 'tu'tu ngene ang üllü gidäyängälü.

¹⁰Yüllinä ndi ari, ‘Ngwaalu ngwa ondaca y'rrä yüngün gwani nga aar gu etadi mama

¹¹ya ang määädälä ngwuy ngwe ngwegen, nunnu aa'ti ngaa gwa obalu gora ge ko'rr.’”

¹²A be Yicu gwü'räcänü ngwuci, “Yüllinä ndi ari, ‘Aa'ti nga gwa idäji Delenya diru Ngwaalu ngwunga.’”

¹³Anni ma dijego'rr medaji idäjing Yicung ngwuja'ri ngwee 'dar, ngwugatani ngwele 'di a gaji ila gi'ter.

A ngwüji 'donya Yicung Najra

(Mätä 13.53–58; Murkuj 6.1–6)

- 14**A Yicu kwodalu ngwila Jälil gwonyadu gu yiima yidi Ligir'rim lidi Ngwaalu a ngwüji ngwaalu ngwoo 'dar 'dingini nginde gwe.
- 15**Ating enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwämrä, ati ngwüji 'dar ortada.
- 16**A Yicu 'di'ri ngwele kündär ganni girünäär gu gani Najra. Komon ganni giru Kwo'ra tä'ril, ngwele ngwäni ngwämrä anaku äbräjing gu. Ngwüdünälä nunnu ngwuli gitab gidi Ngwaalu.
- 17**Aar ätäädä gitab gidi Ngwaalu ganni gullu dijir dani Ajaya. Anni mung ngiral gitabanu, ngwumbuji ngwuja'ri ngwanni ngwaru nu,
- 18**“Ligir'rim lidi Ngwaalu gilo 'dünggüny, gwuminy äbrü nyi ondaci ngwuwaya ngwuja'ri ngwanni ngwujaw. Ngwaalu ngwükäjiny ndi nyi ondaci ngwüjü ngwanni ngwugekanalu aar gätini linginalu na ngwanni ngwürimü ngwäy aar u'ri ngwäy, na ngwanni ngwärrinä yinäädä, nje äbräji,
- 19**na nyi urnidi ngwüjü nje enggaci ndi ari gaji gidi Ngwaalu gima ila ganni gading ge enggaci ngwüjü yimi'ra yüngün.”
- 20**Ngwülängiti gitab ngwätädä dinädä ngwüllü ngwujalu. A ngwüji 'dar ngwoo ngwuju ngwämrä ombaji jicom,
- 21**ngwuje ci, “Gwene yima mbuti yanni yüllinä yima je 'dingini ngwäni ngwe ngwalu.”
- 22**Ngwüji 'dar aar gwe ondaji yi'ral yijaw a je ngwe ngwaalu elalu gwani ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwuru yimi'ru ngwati 'tüdä ngwulemanu ngwüngün. Ati aar utalu aar ari nu, “Giji nggee gätüdi mene gidi Yüjibe?”
- 23**A je Yicu ci nu, “Nga nga ladiny äpijä mi'ring ngwuja'ri ngwee ngwaru nu, 'Dima, apana yiima giligo'ro lunga.' Ärrä yi'ral ngene 'dunu kündär gunga yanni yi'dingini nje yärrä je ngenone Kaprnawum.”
- 24**A je Yicu ci nu, “Di'didanu nggwa je ci, dijir dere da'ti dati aar änni 'dunu kündär güngün.
- 25**Nggwa je enggaci 'didanu ndi ari luubu kaji gidi dijir dani İliyä, ngwedel ngwuju gwonyadu ken gidi Yijiräyil. Anni dünü gere ndi ne ngwüdläyü tä'ril na ngwüüwä nyärläl a drü ji dipa ngwaalu 'dar,
- 26**aa'ti be Ngwaalu ükäjä İliyäng gidiji dere, ngwube ükäji ngwu'dun ngwudi dedel kündär gani Jarbad gito gito kündär gani Jäyidä.
- 27**Na ngwüji gwonyadu luubu Yijiräyil ngwümäti je yaamu gaji ganni giju ge dijir dani Älijä. Aar 'ti u'riya diji nono dere aar be u'riyi guru nono 'dogo gani Noman gwudi gen gani Jüriyä.”

²⁸Anni ma gu ngwüji ngwanni ngwuju ngwämrä 'dingini no, aar kanu gwulleney

²⁹aar 'di'ri aar määtä Yicung aar gwe ele poor 'di aar gwe ombani ngwüjärmädi ngwudi gen ganni godana gu gündärälä gegen, aar minä ndi gatu ngwüllü kimbar.

³⁰Ngwube 'täädä gidiliganu ngwüjänü ngwonyadu ngwele gay ge güngün.

A Yicu 'tüyi di'rillä gidijänü

(Murkuj 1.21–28)

³¹A Yicu üllü kündär gani Kaprnawum ngwaalu ngwani Jälil, ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu komon ganni ru Kwo'ra tä'ril.

³²A ngwüji dibi ngwuja'ri ngwüngün ndi ari gwondaja yiima ye yidi Ngwaalu.

³³Ngwämrä, gur ge'te giju gu ganni gätinä di'rillä nono ngwürri dula gwulleney

³⁴ngwuci Yicung, “Äji garang ganni gäpädängä 'dänggäri kaji nggee gwani Yicu gwudi Najrang? Nga gwändädi be ndi nje 'rinye? Nggwülingidängä ndi ari nga gwani yärü. Nga gwuru gwanni Gwuju'ru gwükäjä Ngwaalu!”

³⁵A Yicu girinya ngwuci, “Gwugwundu! 'Tüdi 'dünggüngünänü!” A di'rillä i'diyi guru ngwäyänü ngwegen 'dar, ngwü'tü ngwu'ti akana nono.

³⁶Anni ma ngwüji engga yi'ral giyee, aar dibi aar otajidalu ndi ari, “Ngwuja'ri ngwuru ange ngwee? Nginde gwäti yiima gwäti yelenya ndi girinya ngwü'rillä ati aar 'tü.”

³⁷A ngwuja'ri ngwani Yicu badalu ngwaalu ngwoo 'dar.

A Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwonyadu

(Mätä 8.14–17; Murkuj 1.29–34)

³⁸A Yicu gatani ngwämrä ngwele ngwu'dun gwudi Jamaan, kaji nggoo nanni gwüngün gwuru düünä gwübüdü nono a ngwüji ondaci Yicung nunnu ngwu'riyi nono.

³⁹No, ngwele ngwüdünäcälä ngwugirinya büding nono a nginde jilädi ngwu'ri nono. Ngwü'di'rälü kaji ge'te ge'te ngwuje äpiji yiiru.

⁴⁰Anni ma lingen ji ndi üllü, a ngwüji äpijä Yicung ngwüjü 'dar ngwanni ngwümä dümdänü rung rung, ngwuje alliji guy nono lere lere 'dar ngwuje u'riyi nono.

⁴¹Mana ngwü'tüyi ngwü'rillä ngwonyadu ngwüjänü aar ürri dula aar ci, “Nga gwuru Giji gidi Ngwaalu!” A je be Yicu girinya ngwuje 'ti gäbicä ndi ondaji nunnu ngwülingidi ndi ari nginde gwuru gwanni Gwubrutar yelenya.

A Yicu ondaci ngwüjü ngwämrä kobo

(Murkuj 1.35–39)

⁴²Dilu danu, a Yicu 'tü ngwele poor ngwaalu ngwüjinälü. A ngwüji ji ndi minä. Anni ma aar ila ngwaalu ngwoo ngwujung gu, aar minä ndi ari aa'ti ling je gatani.

⁴³Ngwuje be ci nu, “Nggwadi ele ndi ondaci ngwüjü ngwudi yündär yi'ter ngwuja'ri ngwudi yeleny yidi Ngwaalu 'to. Yiru yanni yükäjäär nje gu Ngwaalu.”

⁴⁴Ating ji ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwämrä ngwaalu ngwani Yäwüdiyä.

Luka 5

Ngwo'ra ngwanni ngwurnidi ji Yicu gwerre

(Mätä 4.18–22; Murkuj 1.16–20)

¹Gomon ge'te a Yicu ji ndi düni kımämü gidi gibüng gani Jenjerad. A ngwüji ngwonyadu ji ndi rükädä 'dünggün ndi 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²A Yicu engga bälükä rom gwüdünäjänä ngwiina ngwudi ngwuum gimämäng nono aar ji ndi uyi ngwü'dibä nono.

³A Yicu äni gibälükänü gwe'te gwudi Jamaan ngwuci nu, ngwu'donggajalu gwooko kımämü. A Yicu jalu gibälükälä ngwenggaci ngwüjü ngwonyadu ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

⁴Anni mung medaji ondacing ngwüjü, ngwube ci Jamaaning, “Ruya bälükä gweere giyaanu yanni yolanu ang gatu ngwü'dibä nga umma ngwuuma.”

⁵A Jamaan ci, “Gwani doorta, nyii lilandalu ngwülü ngwülü nyii 'ti mäti gonyalu gere. A be anni ara gu, nggwa gatu ngwü'dibä.”

⁶Anni ma Jamaaninga ngwumaad ngwe ngwüngün gatu ngwü'dibä giyaanu no, aar umma ngwuuma ngwonyadu 'di aar ru ngwadi ü'ri'tiyi ngwü'dibänü.

⁷A no, aar urnidi ngwo'ra ngwanni ngwati aar ngwe acajidi ngwu'ter aar je allici ngwuyala aar je ci ilar nje gendaci ngwuy. Aar onjaji ngwuuma bälükälä rom түb 'di ngwuru gwadi i'däti.

⁸Anni ma Jamaan gwani Butruj engga ngwuja'ri ngwee ngwüllü ngwüjürbälü yirku ye ngwuci Yicung nu, “Deleny, 'tüdi gibälükänü äny gwuru diji diki!”

⁹Ngindenga 'dar ngwumaad ngwe ngwüngün, a je le ngwaalu elalu ngwuum ngwonyadu ngwanni ngwuma aar je umma.

¹⁰A Yagubinga Yuwana gwe, yiji yidi Jäbädi lanni lati ele Jamaaninga le, a je le ngwaalu elalu 'to. A Yicu ci Jamaaning nu, “Aa'ti yedeny ya ang eny, komon gidi gweneng, nga gwa ru diina didi omma ngwüjü giyeleny yidi Ngwaalu.”

¹¹Aar oda ngwübälükä aar je gatani kımämü aar gatani ngwony 'dar aar gwujani Yicung.

A Yicu u'riyi daamu nono

(Mätä 8.1–4; Murkuj 1.40–45)

¹²Gomon ge'te a Yicu ji kündär ge'te, ngenone gur ge'te giju gu gimäti yaamu ngwangina nono 'dar. Anni mung engga Yicung ngwukwucalu yirku ye

ngwurnidi ngwüpäcälü ngwuci nu, “Gwani Deleny, ma ang mīnī nga gwuny u'riyi nono.”

¹³A Yicu dinga guy güngün ngwakani nono ngwuci, “Äny gwüminä ang u'ri nono.” No, a dümdī 'tū kur.

¹⁴A Yicu girinya guru ngwuci, “Aa'ti nga gwa ondaci dījū dere. İndädi gidir'dal aar ang ombaji nono, nunnu ngwenggaci ngwūjū ndi ari nga gwuma u'ri nono nga mī'rīnī nono anaku büpīnäär gu yobo ye yidi Müjā.”

¹⁵A'ti yi'ral yani Yicu badalu pad ngwūjī, a ngwūjī ngwonyadu ilada ndi Yicu ndi 'dingini ngwuje u'riyi nono gīdümdī degen.

¹⁶Ating be aji ngwū'tū ngwele ngwaalu ngwanni ngwūjīnälü ating gu jalu ngenone ngwotaci Ngwaalingalu.

A Yicu u'riyi dimjo nono

(Mätä 9.1–8; Murkuj 2.1–12)

¹⁷Gomon ge'te anni ma Yicu ji ndi enggaci ngwūjū ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, a Ngwübärrījī na ngwoorta ngwudi yobo ngwīndī ngwu'dunanu 'dar ngwudi Jälilīng, Yäwüdiyā na Ürajälīm, aar ji ndi jalu. A yiima yidi Deleny diru Ngwaalu ji ndi Yicu, ndi u'riyi ngwūjū nono ngwanni ngwümä.

¹⁸A ngwūjī ngwe'te apa guru giru dimjo gīlälä ge. Aar ru gadi aar ge äni gīdrü aar gī'tijī Yicungalu.

¹⁹A be anaku onyadu gu ngwūjī, aar 'ti mbuju gay gadi aar ge äniijī gīdrü. No aar ape aar ge allu ngwu'dunala aar ge'te gubu'ru korrala aar dingada gīlälä ge ngwüllä gidiliganu ngwūjānū ngwonyadu ngwäyänü ndi Yicu.

²⁰Anni ma Yicu engga ndi ari ngindenga läti ämning Ngwaalu gwupa, ngwuci guru nggoo giru dimjo nu, “Guru, lima ang dūdānījī keng gwunga.”

²¹A Ngwübärrījī ngwoortanga le iriyī ngwäyälü giyigoranu yegen aar ari, “Gur nggee gani yärü garu ngwulem ngwūriny ngwudi Ngwaalu! Ngwaalu ngwuru ngwe'te pu 'dogo ngwanni ngwati dūdānījī ngwūjānū ndi ke gwegen!”

²²A je Yicu lenge yi'ral yanni yiju giyigoranu yegen ngwuje ci nu, “Ange gwuru ngaa be äti yi'ral giyee giyigoranu yalu?”

²³Yīndī ne yanni yojemana ndi ari, ‘Lima ang dūdānījī keng gwunga,’ na ndi ari, “Di'rälü ang ele’?”

²⁴Nggwa je be enggaci ndi ari Gījī gidi Dījī dümnä gätī yelenya ngene gīdiyängälü ndi dūdānījī ngwūjānū ndi ke gwegen.” No a nginde ci guru nggoo giru dimjo nu, “Äny gwucanga 'di'rälü ang ape gīlälälü gunga ang ele 'dunu!”

²⁵A gur 'di'rā ngwūjū ngwäy prüd no, ngwape gīlälälü güngün ganni gating gu ndralu ngwele 'dunu, ngwortada Ngwaalingala.

26A Ngwüji 'dar a je ngwe ngwaalu elalu aar ortada Ngwaalinga, a yedeny onyadi giyigor yegen aarari, “Yi'ral yiru ange giyee yima ar je engga gwene yiminje dibibiyi!”

A Yicu urnidi Lawing

(Mätä 9.9–13; Murkuj 2.13–17)

27Anni ma yi'ral medadi giyee a Yicu 'tü ngwele, ngwengga didulba dani Lawi ndi jalu ngwaalu gwudi uti dulba ngwuci nu, “Gwujaniny.”

28A Lawi 'di'ri ngwugatani ngwonyalu 'dar ngwugwujani Yicung.

29A be Lawi gi'tiji Yicung yirnu yipa 'dunu 'dünggün a ngwüji ji ngwonyadu ngwätinä ngwudulbanu na ngwüji ngwoko ngwu'ter ji 'to ngwujalu.

30A Ngwübärriji na ngwoorta ngwoko ngwegen ngwudi yobo ngwanni ngwati ji gwüpäng aar äbingini giyinenanu aar otaci ngwo'ralu ngwudi Yicu aar je ci, “Ange gwuru ngaa be emadi ndi eny na ndi iyi ngwudulba ngwe na ngwüji ngwanni ngwuki?”

31A je Yicu ci nu, “Ngwüji ngwanni ngwu'ru nono ngwati 'ti indädi gidima, lanni lümä liru lati ele gidima.

32Äny gwa'ti indädi ndi urnidi ngwüju ngwanni ngwüdünälü nyi be ilada ngwüji ngwanni ngwuki nunnu aar jo'renyana giyi'ral yanni yiki.”

Mätä ngwädä

(Mätä 9.14–17; Murkuj 2.18–22)

33A ngwüji ngwe'te ci nu, “Ngwoo'ra ngwudi Yuwana ngwati mätä ngwädä päd päd ati aar otaci Ngwaalingalu a ngwoo'ra ngwudi Ngwübärriji 'to. A mine ngwoo'ra ngwunga arra ati aar eny aar iyi?”

34A je Yicu ci nu, “Ngaa la gäbici ngwörnü aar mätä ngwädä manari ngwujaar gurnga le ganni gadi ago?

35A be gomon gaji gila ganni ga aar je ge apada la be mätä ngwädä giyomon giyoo.”

36Ngwuje be mi'rici ngwuja'ri ngwee, “Diji dere da'ti dati ü'rü direda dani diyang ngwugatada gidired dani du'rin. Mung je ärrü, gwa kiyi direda ndoo diyang na dired ndoo diyang da'ti da aar elati dired de ndoo du'rin.

37A 'to diji da'ti dati bäläji di'rica dani diyang gidürädänü dani du'rin. Di'rica dani diyang da ubiyi dürädä da bälädälü a düräd da ke.

38A be diji dati bäläji di'rica dani diyang gidürädänü dani diyang.

39A be diji dere da'ti dati minü ndi iyi kaji ge'te ge'te di'rica dani diyang manari diyü di'rica dani du'rin. Dati ari, ‘Di'rica dani du'rin dijayana.”

Luka 6

Gomon ganni giru Kwo'ra tä'r'il

(Mätä 12.1–8; Murkuj 2.23–28)

- ¹Gomon ganni giru Kwo'ra tä'r'il, a ge Yicu ji ndi ele ngwü'rü ngwurunya ngwudi yon. A ngwoo'ra ngwüngün ü'r'i'ti yona yi'ra aar je mururinyi ngwuy ngwe aar je eny.
- ²A Ngwübärriji ngwoko otacalu aar ci, “Ngaa larra ngaa be ärr'i yi'ral yaru ye gitab ndi ari yiru drü ndi ärrini komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il?”
- ³A je Yicu gwä'räcänü, “Ngaa la'ti ulu ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ndi ari Däwüdingä lärrü ange ngwoo'ra ngwe ngwüngün ngwanni ngwujaar ngwe, anni ma je ngwamu enyanu?”
- ⁴Gwändi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu, ngwape yona yigi'tijäär je Ngwaalinga ngwuje eny ngwuje ätäädä 'to ngwo'ra ngwüngün aar je eny. A mine ya'ti gu rüdi ndi ari yobo yaru aa'ti diji dere da eny yona yigi'tijäär je Ngwaalinga, a je ngwur'dal 'dogo ngwudi Ngwaalu eny?”
- ⁵A Yicu mi'rä ngwuja'ri ngwari, “Giji gidi Diji dümnä giru deleny didi gomon ganni giru Kwo'ra tä'r'il.”

Guru gayu guy

(Mätä 12.9–14; Murkuj 3.1–6)

- ⁶Gomon ganni giru Kwo'ra tä'r'il gi'ter, a Yicu ele ngwäni ngwämrä ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri. A gur ge'te giju ngenone gayu guy güngün gidi gaama.
- ⁷A ngwoorta ngwoko ngwudi yobo na Ngwübärriji mini gay gadi aar ge määtä Yicung giyi'ral yanni yadi kiyi yobo. No ati aar iye ngwäy ngwe gito gito aar engga ndi ari gwadi u'riyi diju nono komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il.
- ⁸A be Yicu lenge yigor yegen nginä'dänü ngwümäätä ngwuci guru nggoo gayu guy, “Di'rälü nga dünälä ngenone.” Ngwü'di'rälü ngwüdünälä.
- ⁹A je Yicu ci nu, “Nggwada je otacalu. Yobo yege yati nje ci ar ärr'i ange komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il? Ndi ar je ärr'i yanni yijaw gwalla yanni yiki? Ndi gilängidiyi diju yaa ndi 'rinye?”
- ¹⁰Ngwube gwurli ngwuje alliji ngwäy nono 'dar, ngwube ci guru, “Gwälli guyanu gunga.” Ngwugwalli guyanu a guy o'radi ngwujayi mana.
- ¹¹A je güündä ape ye'rra aar otajidalu ndi ari ladi ärr'i Yicunga.

A Yicu äbr'i ngwo'ra ngwükäjär je 'di na rom

(Mätä 10.1–4; Murkuj 3.13–19)

- ¹²Kaji nggoo, a Yicu 'tü ngwallu kenala ndi otaci Ngwaalingalu. Ngenone ngwujalu ngwülü ngwülü, ngwotaci Ngwaalingalu.
- ¹³Anni ma ngwaalu u'ri, ngwurnida ngwo'ra ngwüngün 'dünggüngün ngwuje äbr'i 'di na rom (12) aar ru ngwoo'ra ngwükäjär je.

¹⁴Jamaan gwanni gwuming ci Butruj a gwenggen gwani Andrawuj, Yagub na Yuwana, Bilipüj na Bartumawuj,

¹⁵Mätä na Tumaj, Yagub gur gidi Albayu na Jamaan gwanni gwucaar gwati ligor enyanu gwani gen,

¹⁶Yäwüdä gwuru gur gidi Yagub na Yäwüdä Äjigäriyüti, gwanni gwuma aji ngwugwurlanu Yicu gwe.

A Yicu enggaci ngwüjü ngwuje u'riyi nono

(Mätä 4.23–25)

¹⁷Anni ma Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün üllädälü kenala, aar düni kebedalu. A ngwoo'ra ngwüngün ngwonyadu ngwuju ngeno a ngwüji ji ngwonyadu ngwaalu 'dar ngwudi Yäwüdiyä na kündär gani Üräjälim a giyündär yani Jür na Jäyidä yanni yijädi giyimämü dambal ngwaalu ngwudi yaw.

¹⁸Ngwändädi ndi 'dingini 'dünggüngün ngwuje u'riyi dümdü nono degen. Lanni lätinä ngwü'rillä nono aar ji gidärbänü, aar ila 'to ngwuje u'riyi nono.

¹⁹A ngwüji 'dar minä gay ndi akani ngindeng nono, anaku ati gu yiima 'tüdä 'dünggüngün aar u'riyi ngwüjü nono 'dar.

Jayanu na i'ráng gwanni gwuru 'di'didanu

(Mätä 5.1–12)

²⁰A Yicu gatu ngwo'ra ngwüngün ngwäy nono ngwuje ci, “Lonjaca je nga nga lanni liru ngwuwayi, yeleny yidi Ngwaalu yalu yiru!

²¹Lonjaca je nga nga lanni litiji ngwamu gweneno, ngaa la ji ngaa leny ngaa la pe! Lonjaca je nga nga lanni gilo laru yal gweneno, ngaa la ji la äri ngwimä.

²²Lonjaca je nga nga ma ara je ngwüji ke ngwäy, ara je 'donya, ara je lo, ara je ci ngaa liru ngwüji ngwuki, 'dar giyee yani gwuji gwalu Gijü gidi Dijü dümnä!

²³Jayaranu komon nggoo ma ara je yi'ral mbuji giyee, ritar ngaa jayanu ndi ari gu'ru galu gipa nggoo gigi'tijärä je kerala. Ngwügüürnä ngwegen ngwärrä gu ngwüjirä ngwegen luubu no 'to.

²⁴A be wäjä bi gwani nga nga lanni linänü gwenene ngaa lima ape or'temajing gwalu!

²⁵Wäjä bi gwani nga nga lanni lati eny ngaa pe gwenene, ngaa la ji la ji ngwamu ngwe! Wäjä bi gwani nga nga lanni gilo ndi äri ngwimä gwenene, ngaa la ji la runi ngaa la ari yal.

²⁶Wäjä bi gwani nga nga lanni gilo ndi a je ngwüji 'dar ortada aar je gu ondaji yi'ral yijaw! Ngwügüürnä ngwegen ngwondaja gu 'to yi'ral giyee ngwüjir ngwanni gwuru ngwu'duru luubu.”

Ämnär güwänü galu

(Mätä 5.38–48)

27“A be nggwa je ci nga nga lanni li'dingininy, Ämnär güwänü galu, a je ärriji yi'ral yijaw lanni lati a je ke ngwäy.

28Ata je ätä guy lanni lata je gu 'täji ngwünyü ngaa ci Ngwaalinga aar gataji ngwüjü düwä ngwanni ngwata je ärrü yiriginä.

29Ma aar ang diji dere mi'ri gidirelanu, gäbicä aar ang mi'ri gidirelanu di'ter mana. Ma aar ang diji dere apa direda didi gätini nono, gäbicä ngwape 'to direda didi ngwanginu.

30Ati ang ätä ngwüjü 'dar ngwere ngwanni ngwümänä ndi ape gony gere 'dunggunga, ma aar ang diji apada gony gere gunga, aa'ti ga ge utalu ndi ang gwä'ri.

31Ärrijär ngwüjü yi'ral anaku aadi a gu minä ngindeng je ndi ara je ärriji.

32Manari ngaa lämnä ngwüjü ngwanni ngwata je änni 'dogo, yiru ange yanni yadi jayi 'danggalu? Ngwüji ngwanni ngwuki ngwati pa änni ngwüjü ngwanni ngwati je änni!

33Manari ngaa lärrijä ngwüjü yi'ral yijaw ngwanni ngwata je ärriji yi'ral yijaw 'dogo, ange gwuru ara je be Ngwaalu gataji düwä? A mine ngwüji ngwanni ngwuki ngwati pa ärrü yi'ral giyee 'to!

34A manari ngaa lati ätädä ngwüjü dämjä ngwanni ngwülingidä je ndi ari ngwa ji ngwa je 'tücü dämjä, ange gwuru ara je be yi'ral mbuji yanni yijaw. A mine ngwüji ngwanni ngwuki ngwati pa ätädijidi dämjä nunnu aar ji aar gwä'ra anaku ätäjidäär gu?

35Mar! Ämnär güwänü galu ngaa je ärriji yi'ral yijaw, ätädär ngwüjü dämjä aa'ti be ngaa liräji ngwäy ndi ara je gwä'racä. No ngaa la be mbuji gu'ru galu gipa gwulleny, ngaa la ru yiji yidi Ngwaalu ngwanni ngwo kerala. Nginde gwanni gwuru dinä ngwüji ngwanni ngwuru ngwü'düny a ngwanni ngwuki.

36Rüdär ngwinä anaku ru gu Papa gwalu dinä.”

Obalu ngwüji ngwe

(Mätä 7.1–5)

37“Aa'ti ngaa la pici diju yelenya na la'ti la je pici yelenya, aa'ti ngaa la obalu diji de na la'ti la je le obalu, dudanijär ngwüjänü, na la je dudanijänü.

38Ätädär ngwüjü na la je ätädä. Giny ganni gijaw gongranu gärnälü gonyadala gibälädälü ga aar ang bäläci ga ang ape. Ndi ari giny ganni gata ge ätä ngwüjü, giru ganni ga ara ge ätä.”

39A je Yicu mi'rici ngwuja'ri ngwee ndi ari, “Diji dänni dirimü ngwäy da'ti dokta diju dänni dirimü ngwäy 'to. Mung okta, la i'di 'dün gidel.

40Giji ganni gati aar enggaci, gati 'ti lengedana gidoorta düngün dänni denggaca. Mung lenge, ga be enggaci ngwüjü nono dorta düngün.

⁴¹Ange gwuru ata be enggedada gwanggalu gamu'ru giläy nga 'ti be änggädi güü'ri giläy lunga?

⁴²Awa nga be ci gwanggalu, 'Ila kuni gwani gwänggäri ang brota gamu'ru giläy.' Nga 'ti be enggana güü'ri giläyänü lunga? Äny gwa ang ci nu, wä dimur'tuny ndee! Gwälli güü'ri giläy lunga gwerre gwerre, nga jayi nga ombajidalu mama nga be brota gwanggalu gamu'ru giläy lüngün."

Da'ri na 'ri'ri gwüngün

(Mätä 7.16–20; 12.33–35)

⁴³"Da'ri danni dijaw dati 'ti 'ri'ru yuula yiki na da'ri danni diki dati 'ti 'ri'ru yuula yijaw.

⁴⁴Da'ri de'te de'te dati linginni giyuula yanni yating je 'ri'ri. Nga gwati 'ti aku yuuda gida'ri diru dījī na yūgiri gida'ri danni diru dibeny.

⁴⁵Dijī danni dijaw dati ärrī yi'ral yanni yijaw giligoranu lüngün lanni läti yi'ralanu yijaw, dijī danni diki dati ärrī yi'ral yanni yiki giligoranu lüngün lanni liki. Lingla lati ondaji yi'ral yanni yati ji yonyadu giligoranu."

Ngwūjī rom ngwanni ngwüdädi

(Mätä 7.24–27)

⁴⁶"Nгаа lati nyi ci, 'Deleny, Deleny' gwedang ngaa 'ti be ärrä yi'ral yanni yata je enggaci.

⁴⁷Dijī danni dadi ila 'dünggüny ngwugeraji ngwuja'ri ngwüny läni, ngwuje 'dengenaji, nggwa je enggaci diru nono yärüng.

⁴⁸Diru nono dijū danni dūdädi ngwu'duna ngwüngün ngwügwürī delo dolanu ngwugwatu yidingo ngwur'dalu. Anni ma gere ne gonyadu a däärä obe ngwu'duna ngwoo, ngwuje 'ti lagajalu ndi ari ngwodanalü ndom.

⁴⁹A be dijī danni dati 'dingini ngwuja'ri ngwüny ngwuje 'ti be 'dengenaja, diru nono dijū danni dūdädi ngwu'duna ngwuje 'ti be gi'tijä yidingo. Anni ma je däärä obe, aar i'di puprang i'ding gwupa aar geradalu!"

Luka 7

Änni gwudi gur giru gwu'tulu

(Mätä 8.5–13)

¹Anni mung medaji ondacing ngwūjū ngwuja'ri ngwee 'dar, ngwü'di'ri ngwele Kaprnawum.

²Ngenone gur ge'te giju gu giru Diruman, giru kumndan gidi gwu'tulunga gi'du küü'ri tudini (100). Gätī dīnädä düngün dating änni gwulleny dümä ngwuru dadi ayi.

³Anni ma kumndan nggoo 'dingina Yicu gwe, ngwükäjä mbumbung je loko lidi Ngwüyävüd ndi ondaca Yicung ngwila ngwu'riyi dīnädä nono düngün.

⁴Aar obana ndi Yicu aar pácälü gwulleny aar ci, “Guru nggee, yijaw gu nga ü'ríjì dínädä nono düngün.

⁵Gati änni ngwüjü ngwege 'di aar nje odaci ngwämrä ngwudi Ngwaalu.”

⁶No, a Yicu 'dì'rì aar le ele. Anni mung ji gito gito ngwu'dun, a kumndan nggoo ükájä ngwumaada ngwüngün ndi ci, “Gwani Deleny, aa'ti angi'ru ngwäy äny gwa'ti ädi ngwäyänü ngwunga ndi ang üllälü ngwu'dunanu ngwüny,

⁷yiru yigäbíciny nyi 'ti ädi 'to ndi ang ilijä ligo'ro le lüny. Ara ngwuja'ri ngwulem ngwe 'dogo, dínäd düny da be u'ri nono.

⁸Äny 'to gwuru dijì dege'taar ating ruyi ngwuja'ri ngwudi ngweleny ngwüngün ngwanni ngwupana 'dünggüny. Nyi äti 'to gwu'tulung je gwati 'dingini ngwuja'ri ngwüny. Miny ci nggwee, ‘Índì!’ ngwele. Miny ci nggwoone, ‘Ila!’ ngwila. Na miny ci dínädä düny, ‘Ärrü je no!’ ngwuje ärrì.”

⁹A Yicu dibi 'dünggün, anni mung 'dingini ngwuja'ri ngwee, ngwugwurlu ngwuci ngwüjü ngwanni ngwugwujana ngwonyadu, “Nggwa je ci nu äny gwa'ti mbuja änning Ngwaalu gwere a'tur ngwüjì ngwudi Yijiräyil gwuru nono nggwee.”

¹⁰A ngwüjì ngwanni ngwükäjäär je aar o'raci kumndan nggoo 'dunu 'dünggüngün aar mbuji dínädä düngün dima u'ri nono.

A Yicu 'dì'riyä gijälü gidi dedel gayu

¹¹A bigänü nggwoo, a Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün a je ngwüjì gwujani ngwonyadu aar ele kündär gani Nayin.

¹²Anni ma aar obani gito gito gilängir lidi gündär nggoo gani Nayin, aar mbudi ngwüjì ngwe ngwapu dijü dayu aar ji ndi 'tüdä ngwadi ele ndi gatidi. Ndo dayu, gijì giralu ge'te pu gidi daw diru dedel. Aar ji ngwüjì ngwe ngwonyadu ngwudi gündär nggoo.

¹³Anni ma Deleny engga ngindeng ngwíndä giligoranu lüngün gwulleny ngwuci nu, “Nga 'ti aru.”

¹⁴Ngwube dambu ngwudinga guy ngwakani dïmbürä nono danni dapaar de gijü, a määtä a ngwüjì ngwoo ngwapu düni. A Yicu ondaci ngwuci, “Damal ndee 'dì'rälü ngwuca gu!”

¹⁵A gijì nggoo gayu 'dì'rälü ngwujalu ngwondaji. A Yicu ape nggwä'räci nanning gwüngün.

¹⁶A yedeny eny ngwüjü 'dar aar ortada Ngwaalinga aar ari, “Dijir didi Ngwaalu dipa dima ar le ji! Ngwaalu ngwuma ila ndi gataji ngwüjü ngwüngün düwä!”

¹⁷A yi'ral giyee yidi Yicu badalu 'dar Yäwüdiyä na ngwaalu ngwujacidaar ngwe.

Yicu na Yuwana

(Mätä 11.2–19)

- 18**Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yuwana 'dingini, aar ele aar ondaci Yuwanang ngwuja'ri ngwee 'dar. A Yuwana urnida ngwo'ra ngwüngün rom
- 19**ngwuje ükäji Gideleny dani Yicu ndi aar otacalu ndi ari, “Nga gwuru gwanni gwadi ila, gwalla ndi ari nyii dünici gwu'ter?”
- 20**Anni ma aar obani ndi Yicu aar ci, “Yuwana Almamadan gwükäji nje ndi ar ang otacalu ndi ari nga gwuru gwanni gwadi ila gwalla nyii dünici gwu'ter?”
- 21**Kaji nggoo ge'te ge'te, a Yicu u'riyi ngwüjü nono ngwonyadu gidümdä donyadanu, ngwü'tüyü ngwü'rillä, ngwu'riyi ngwüjü ngwäy ngwanni ngwürimü ngwäy.
- 22**Ngwuci ngwo'ra ngwoo ngwükäjä je Yuwana nu, “O'rar ngaa ondaci Yuwanang yi'ral ye yanni yima je engga nga je 'dingini. Ngwüji ngwanni ngwürimü ngwäy ngwuma ombajidalu, ngwanni gwuru ngwumjo ngwuma ele, ngwanni ngwümäti je yaamu ngwuma u'ri nono na ngwanni ngwürimü ngwäni ngwuma 'dingini, ngwanni ngwayu ngwuma 'di'rä ngwumidu. A ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi Ngwaalu ngwo ngwuma aar je ondaci ngwüjü ngwanni gwuru nguwayi.
- 23**Gwonjacaar gwanni gwa'ti gwa obalu ndi ari äny gwuru 'didanu.”
- 24**Anni ma ngwoo'ra ngwanni ngwükäjä je Yuwana o're, a Yicu 'di'ri ngwondaci ngwüjü ngwonyadu ngwujalu Yuwana gwe ngwuci, “Anni 'tüdängää ngaa elaca Yuwanang poor gitäny, ngaa liju ndi ari nga ladi engga ange 'dünggüngün? Gipuru gilagaja dirunalo?
- 25**Ngaa li'tüdädi ndi engga ange? Dijü digenna ngwureda ngwu're? Bäri ngwüji ngwanni ngwati gu genne no, aar eelle yelenya, ngwati ji ngwu'dun ngwudi ngweleny!
- 26**Ondaciiny, ngaa li'tüdädi ndi engga ange? Dijira? Yäy, a be yänggädä je yanni yipana gidijir.
- 27**Ndi ari Yuwana gwuru gwanni gwaru gwe Ngwaalu kitabanu ndi ari, ‘Ge'tar ngwäyälü, nggwükäjä dänädü ny ngwumadinana gwerre gwerre 'dunggunga aar ang g'tiji gay.”
- 28**A je Yicu ci nu, “Nggwa je ci ndi ari Yuwana gwupana gu'ru ngwüjälü 'dar ngwanni ngwülingiti je ngwaw gididlä. A be gwe'te gwanni gwuru gu'ru gooko giyelenyanu yidi Ngwaalu, gwuru gwanni gwupana gu'ru ndi Yuwana.”
- 29**A ngwüji 'dinginalu 'dar, ngindenga na ngwudulba gwuru ngwüji ngwanni ngwämnä ndi 'dengenaci buping gwudi Ngwaalu ndi ari gwuru gwanni gwüdünälü a je Yuwana nyinyi.
- 30**A be Ngwübärriji ngwoortanga le ngwudi yobo 'donya buping gwudi Ngwaalu giyigo'ro yegen a je 'ti Yuwana nyinyü yaw ye.

³¹A be Yicu ari, “Gwenene ngwüjī ngwudi gimaad nggee ngwadi nje ci ngwuru nono ange?”

³²Ngwuru nono yījī yanni yooko yijalu ngwaalu ngwudi ngwiliny. Ati aar urnididi dula aar ari, ‘Līmī’ricā je dümbārā ngaa be ‘donya ndi riti! ara je elngaci delnga yiwaya ngaa ‘ti runu!’

³³Yuwana Almamadan gwīndī ngwu’ti iyū di’rica ngwu’ti itī yona ngaa ari, ‘Nginde gwätinā dijego’ro nono.’

³⁴A Gijī gidi Dijī dümnā gīndī, ngwīyī ngweny ngaa ari, ‘Änggādār nggwee gwupa ngwamanu, gwati rlāli gwuru dimaad didi ngwudulba na ngwūjī ngwanni ngwuki.’

³⁵A be yujimid yidi bebere gwudi Ngwaalu ya be gwällinī yījī ye yüngün ‘dar ndi ari yiru yanni yidünälü.”

A Yicu ji yīrnü Gīdībārrijī

³⁶A Dībārrijī de’tē urnidi Yicung ‘dunu ‘dünggün ndi aar gwe eny. A Yicu ele ‘dunu ‘dünggün ngwujalu ndi eny.

³⁷Kündār nggoo, daw de’tē diju gu eelle gwüngün gwuki. Ngwu’dingina ndi ari Yicu nggwo yīrnü ‘dunu ndi Dībārrijī, no a nginde ila ngwapana yila yiru gi’re’reny gibüng ge giru go’rr

³⁸ngwila ngwüdünī gilurānu lidi Yicu giyoralu yüngün ngwari ngwujabaji yora nono yidi Yicu yal ye yüngün ating je be ‘dāmī’rī nono ngwä’rū ngwe ngwüngün ngwuje aganni ngwuje bruti nono gi’re’reny ge ngwuci yäy ‘tu.

³⁹Anni ma Dībārrijī engga yi’ral giyee ngwari giligorānu lüngün, “Adinari gur nggee ru dijīr ‘didanu, gadi lenge ndi ari daw dani yārū ndee ndi akani nono, nginde gwadi lenge eelleng gwüngün gwanni gwätīng gwuki gwulleny!”

⁴⁰A Yicu ondaci guru ngwuci, “Jamaan, äny gwätī yi’ral ye’tē yada je ondaci.” A Jamaan ci, “Ondaci nje gwani doorta.”

⁴¹A Yicu ci, “Ngwūjī ngwe’tē rom ngwūmīnādā je gur gidi dāmjū dāmjä nono. Gur ge’tē gīmīnādīng dinar nono kүү’rī tudini tudini (500) a nggoo gi’ter, ngwūmīnā dinar nono kүү’rī rom na ‘dī (50).

⁴²Dün aar ‘ti äti yiima ndi aar gwä’rācī, no ngwuje äbrācī dāmājälü mbüny ‘dün. Yārū gwanni gwa ämnānī?”

⁴³A Jamaan ci, “Äny gwaru gur ga ru nggoo ganni gimīng äbrācälü gwonyadana.” A Yicu ci, “Nga gwätīyā yi’ral ngwäyānū.”

⁴⁴Ngwube gwurlada gidaw ngwube ci Jamaan nu, “Nga gwänggādī dayu ndee? Äny gwīndī ‘dunu ‘dunggunga, nyi ‘ti ätādī yaw nyi uni yora nono a be nginde diminy uyi yora nono yal ye yüngün ngwuje ‘dāmī’rī nono ngwä’rū ngwe ngwüngün.

⁴⁵A gwa'tiny aganna giyinenanu nyi ci jalu, a be nginde da'ti dünü ndi aganni yora nono yüny ngwünyü ngwe 'tu'tu gaji ganni giminy ge ändä gidrü.

⁴⁶Nga gwa'tiny ätädi yila nyi ye brütini ki'ranu a be nginde diminy be bruti gi're'reny ge yora nono.

⁴⁷Nggwadi ang ci ndi ari, ämni gwanni gwupa gwuming ge'te ndi inggidi ndi ari ke gwüngün gwanni gwupa gwuma äbränälü a be gwanni gwuma aar düdänijänü gwooko, ämni gwüngün gwinggidung gwooko.”

⁴⁸A be Yicu ci dayu nu, “Lima aang düdänijä keng gwunga.”

⁴⁹A ngwüjü ngwu'ter ngwanni ngwujalu gidümbürälü didi eny, aar ari giyigoranu yegen, “Yärü gwuru nggwee gwaru gwa düdänijä ngwüjänü giyi'ral yegen yanni yiki?”

⁵⁰A be Yicu ci dayu ndoo nu, “İndi gwadatalu, ämni Ngwaalu gwunga gwuma ang gilängidiyi.”

Luka 8

A Yicu mi'ri ngwuja'ri ngwani diji dikwüdi

(Mätä 13.1–9; Murkuj 4.1–9)

¹A yi'ral medadi giyoo, ngwa ji ngwü'di'ri ngwele giyündäränü na ngwu'dunanu 'dar ngwondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw giyeleny yidi Ngwaalu. Ngwoo'ra ngwüngün ngwoo ngwuru 'di na rom, aar le ji

²a ngwaw ji ngwoko 'to ngwanni ngwu'riyaar je ngwü'rillä nono aar je u'riyi dümdä nono degen. Märüyäm gwani Mäjädäliyä gwanni gwü'tiyäär gu ngwü'rillänü kwo'ra tä'räl, aar le ji.

³Na Juwana gwanni gwuru daw didi Gwuuja dardan didi deleny dani Yirüdij, na Jujana, ngwaw ngwe ngwoko ngwu'ter ngwonyadu, ngwanni ngwati äpiji Yicung je ngwoo'ra ngwe ngwüngün yiiru ngwong ngwe ngwegen.

⁴Aa'ti ngwüjü dünü ndi ila ndi Yicu giyündär 'ter 'ter. Anni ma ngwüjü ngwonyadu o'rajidalu, a je Yicu mi'rici ngwuja'ri ngwee ndi ari,

⁵“Gur ge'te gi'tüdi ngwele ndi kwoy yona yüngün. Anni mung ji ndi gida yona, a yon yoko i'di kay giläni, a je gu ngwüjü elala aar je ru'ti, a je yi'ra utalu ladibur.

⁶A yoko i'di ngwaalu ngwundu ngwuru yo'rr anni ma aar 'tüdä, aar undi kirom anaku aa'ti gu diyäng igilä.

⁷A yoko i'di ngwügänü aar 'tüdä ngwügi ngwe a je ngwügi gatu aar gwogwornyadi.

⁸A yoko i'di gidiyäng ngwaalu ngwanni ngwujaw aar 'tüdä aar pe aar 'ri'ri ati gon ge'te pu äti ngwur'da yomonanu küü'ri tudini (100) aar onyadani giyon

yanni yikwudinä.” A Yicu mi'ra ngwuja'ri ngwee ngwondaji dulala ngwuje ci, “Dinginar be manari ngaa läti ngwani!”

⁹A ngwoo'ra ngwudi Yicu otacalu gwani mi'ri ngwuja'ri ngwee.

¹⁰A je be Yicu ci, “Bebere gwudi yujimid yidi yeleny yidi Ngwaalu, yenggaca je ngaa je lenge, a be ngwüji ngwu'ter, nje be mi'rici ngwuja'ri nunnu ma aar ombajidi aar 'ti änggädi, ma aar 'dingini, aar 'ti lingidi.”

A Yicu inggidi ngwuja'ri ngwani diji dikwüdi

(Mätä 13.18–23; Murkuj 4.13–20)

¹¹“Ngwuja'ri ngwee ngwuru no, yon yani ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

¹²Yon yanni yi'dü kayalu yani ngwüji ngwati 'dingini a je be dijego'rr ila ngwuje apada ngwuja'ri giyigoranu nunnu ngwuje etaci ndi änni aar gilingidini.

¹³Yon yanni yi'dü ngwaalu ngwanni ngwuru yo'rr, yani ngwüji ngwanni ngwati 'dingini ngwuja'ri aar je be ape lijayanu. Aar 'ti be üllü 'tu'tu nginä'dänü gwulleny. Ngwati änni gaji gooko ma be gaji ila gidi miminni nono, aar i'däda gweere.

¹⁴Yon yanni yi'dü ngwügänü, yani ngwüji ngwanni ngwati 'dingini, ati je be yigor mi'rici yi'ralanu yidi lingeno a bupi gwudi yeleny, a ami'ra gwüngün anda ngwuje dami aar 'ti 'ri'ru aar äti ngwäyanü a'tur.

¹⁵Yon yanni yi'dü gidiyäng danni dijaw, yani ngwüji ngwanni ngwati 'dingini ngwuja'ri aar je määtäda giyigoranu yegen yanni yijayanu aar je 'dengenaci aar undi ngwäy aar äniiji yiguri aar 'ri'ri yona yonyadu.”

A Yicu mi'ri ngwuja'ri ngwani buri

(Murkuj 4.21–25)

¹⁶“Ngwüji ngwere ngwa'ti ngwati muji ligä gilamba aar be gwü'rübäjälü gimo ge na aar äniälü ngwombonyanu. Lati aar manni ape aar alliji kudinala nunnu a ngwüji ngwanni ngwati ända aar engga buri.

¹⁷Yere yanni yati je ngwüji äniälü, ya ji ya 'tädinälü ya je ngwüji engga, na yere yanni yati je ngwüji äbrī aar je äniälü, ya mbüjini ya 'tänälü gilingenalu.

¹⁸Arnganar be ndi ari ngaa gilo lati 'dingini awa, lanni läti la aar je gendaci, a be lanni la'ti äti ya aar je apada yanni ya aar ari ye yätäär je yooko.”

Nanni na ngwenggen ngwe ngwudi Yicu

(Mätä 12.46–50; Murkuj 3.31–35)

¹⁹A nanni gwudi Yicu ngwenggen ngwe ngwudi Yicu ila aar 'ti mbuja gay gadi aar ge obani 'dünggüngün anaku ju gu ngwüji ngwonyadu.

²⁰Aar ci Yicung nu, “Nanni gwunga ngwanggalu ngwe, gilo lidünü poor liminängä.”

21A Yicu ondaci ngwüjü 'dar ngwanni ngwuju ngwuje ci, “Nanni gwüny a ngwänggäri, ngwani ngwüji ngwanni ngwati 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar ngwe eelle.”

A Yicu dünüyī dudu

(Mätä 8.23–27; Murkuj 4.35–41)

22Gomon ge'te a Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün äni gibalükänü ngwuje ci nu, “Ar ele ar ü'rü yaanu aar dambu dambal.” Aar 'di'ri aar ele.

23Anni ma aar ji ndi ruyi bälükä, a Yicu ndri. No a dirun ila dudu danu giyaala a yaw äni gibalükänü aar ji ndi onyadala, ngindenga 'dar aar ji ngwaalu ngwuki.

24A ngwoo'ra 'ritiya Yicung aar ci, “Doorta, Doorta alanga gilo ladi i'däti!” A Yicu 'di'rälü ngwugirinya diruna a dudu aalu nyimod, a ngwaalu adatalu jicom.

25Ngwube ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Änni gwalu 'dünggüny gwanna?” A je le ngwaalu elalu a je yedeny eny aar otajidalu aar ari, “Diji diru ange ndee? Digirinyädi diruna, a dudu 'dengenaji!”

A Yicu 'tüyī ngwü'rillä gidiji

(Mätä 8.28–34; Murkuj 5.1–20)

26Yicu na ngwoo'ra ngwüngün ruyi bälükä aar dambu ngwaalu ngwudi ngwüji ngwucaar je Ngwüjädiri, ngwanni gwati jada dambal ma aar ü'rü yaanu yidi i Jäliling.

27Anni ma Yicu 'tüdä kimämü no, aar mbudi diji de kündär nggoo dirlälü ngwura. Kaji golanu diji ndoo delellalu ngwanginu ngwanu ating 'ti jalu 'dunu, ating be jalu giyomon yüngün 'dar ngwumomanu.

28Anni mung engga Yicung, ngwümü'rri dula dipa ngwadaci Yicungalu gioranu yüngün, ngwurnidi dula ngwuci, “Yicu Giji gidi Ngwaalu ngwojema kerala! Nga gwümininy gwe ange? Nggwa ang päcälü ndi ari aa'ti nga gwuny ici dirbä!”

29Daru gu no anaku ma gu Yicu girinya ngwü'rillä dulu de ndi ari aar 'tü 'dünggüngünänü. Gati gu ngwü'rillä ärrü no yomon 'dar, ati gu ngwü'rillä ärrü no ati ngwüji gekaji ngwuyalu aar gekaji yoralu yu'rung ye ating je ü'ri'tänü, ati ngwü'rillä ape aar gwe ele ngwaalu ngwudadu poor.

30A Yicu otacalu ngwuci, “Nga gwani yäru?” Ngwuci, “Ngwüriny ngwüny ngwani Gwu'tulunga.” Ndi ari gädi ngwü'rillä nono ngwonyadu.

31A ngwü'rillä päci Yicungalu aar ci aa'ti nga gwunje dinga kibü'ril.

32Ngenone, ngwüdr ngwuju gu ngwonyadu ndi enyalu geno nono. A no a ngwü'rillä päci Yicungalu ndi ari ngwuje dinga ngwüdränü. Ngwuje gäbici.

33Aar 'tü gidiji aar äni ngwüdränü. A ngwüdr 'dar rükädä geno nono aar mi'ri'ti giyaanu aar i'däti.

³⁴Ngwo'ra ngwanni ngwuju ndi iye ngwüdrä aar engga yi'ral giyee yima ji no, aar abri aar bädiyi yi'ralalu pad giyündär a giyumil.

³⁵A ngwüji 'tüdä aar elada ndi ombaji ndi ari yiru ange yima ji. Anni ma aar obana ndi Yicu, aar mbuji dijü ndoo dima gu Yicu 'tüyü ngwü'rillänü ndi jalu giyoranu yidi Yicu digenna ngwujayi ki'ranu. A je yedeny eny 'dar.

³⁶Ngwüji ngwanni ngwänggädi, aar enggaci ngwüjü ndi ari Yicu gwu'riya dijü nono ndoo awa.

³⁷A ngwüji määtä 'dar ngwaalu ngwoo anaku ma je gu yedeny eny, aar ci Yicung ngwugatani ngwaalinga ngwegen ngwele. No, a Yicu 'di'ri ngwäni gibälükänü ngwugatani ngwaalinga ngwoo.

³⁸Diji ndoo dima gu Yicu 'tüyü ngwü'rillänü ngwüpäci Yicungalu ngwuci nu, “Gäbüciny nda ele.” A be Yicu 'donya ngwudinga ngwuci,

³⁹“O'ra 'dunu ang ondaci ngwüjü yi'ral ye yanni yima je Ngwaalu ärriji.” A diji ndoo o're ngwondaci ngwüjü 'dar kündär yi'ral ye yanni yima je Yicu ärriji.

Giji gidi Yaruj a daw danni dümä

(Mätä 9.18–26; Murkuj 5.21–43)

⁴⁰Anni ma Yicu o'ra, a ngwüji ape ngindeng anaku jar gu ndi dünici.

⁴¹A be gur ge'te gani Yaruj obana. Nginde giru deleny didi ngwämrä ngwudi Ngwaalu. Ngwadaci Yicungalu giyoranu ngwümätädä goralu ngwuci ngwele 'dunu 'dünggün

⁴²ndi ari giji giru gera ge'te pu güngün gäti ngwüdläyü 'di na rom (12) gümä gadi ayi. Anni ma Yicu ji ndi ele, a ngwüji ngwonyadu änänü 'dar gwadi aar ru'ti yora ye.

⁴³Daw de'te diju gwanu diyü dirbä ngwüdläyü 'di na rom (12) ating 'derce yinälu. Ngwuti ngwonyalu 'dar ngwätäng je ngwuje ge'te giyima, aa'ti be ngwuma burna ndi u'riyi nono.

⁴⁴A nginde ila ngwüjänü ngwila Yicung gilur'ranu ngwümätädä jürtädä gwudi dired no a yin yüngün düni.

⁴⁵A Yicu utalu ngwari, “Yärü gwanni gwakaniny nono?” A ngwüji 'dar nyi'rini, a be Butruj ci, “Gwani doorta, ngwüji ngwonyadu ngwänängänü aar ang romadi nono nga be ari yärü gwakaniny nono.”

⁴⁶A be Yicu ari, “Diji de'te dakaniny nono. Nggwücänänü, anni ma yiima 'tü 'dünggüny.”

⁴⁷A daw lenge ndi ari dima 'tänälü, no ngwila dididi'ru ngwadaci Yicungalu giyoralu, ngwäyänü ngwüji 'dar, ngwondaci Yicung ndi ari diru dima akani nono na ndi ari awa no dima u'ri nono.

⁴⁸A Yicu ci, “Gera güny, ämnä gwunga 'dünggüny gwuma ang u'riyi nono. İndi gora gijaw.”

⁴⁹Gaji ganni gima ge Yicu ji ndi ondaci dayu, a diji ila dükajäär ngwu'dun ngwudi gur nggoo giru gi'ra gidi ngwämrä, ngwuci, “Gera gwunga gima ayi, aa'ti äbinginä dortanu ba be.”

⁵⁰Anni ma Yicu 'dingini, ngwuci Yarujing nu, “Aa'ti yedeny ya ang eny, ämnä 'dogo 'dünggüny, ga u'ri nono.”

⁵¹Anni ma Yicu obana kubanu, ngwetaci ngwüjü ndi aar ngwe äni gädrü, ngwügäbici 'dogo Butrujing je Yuwana gwe a Yagub a mbumbu gwudi gera na nanni.

⁵²A ngwüji 'dar ngeno ji ndi ari aar runi. A je Yicu ci, “Ngaa 'ti aru, gera ga'ti ayu, gindru 'dogo.”

⁵³Ngindenga 'dar äri Yicung ngwimä anaku lingidäär gu ndi ari gera gayu.

⁵⁴A be Yicu määtä kuy ngwurnidi, “'Di'rä gwani gera güny!”

⁵⁵No a gera dibinä giyi'rany ngwü'di'rälü. A Yicu ondaci ngwüjü ngwuje ci, “Ätädar ngwony ngwere ngwuje eny.”

⁵⁶A papa na nanni gwüngün a je le ngwaalu elalu. A je be Yicu ondaci ngwuje ci aa'ti ngaa londaci ngwüjü ngwere yi'ral ye giyee yima ji.

Luka 9

A Yicu ükäji ngwo'ra ngwo ngwuru 'di na rom

(Mätä 10.5–15; Murkuj 6.7–13)

¹A Yicu urnida ngwo'ra ngwo ngwuru 'di na rom (12) gwüpäng ngwuje ätäda yiima ngwuje ätäda yelenya ndi 'tüyü ngwü'rillä 'dar ngwüjänü na ndi u'riyi ngwüjü dümdü nono.

²Ngwuje be dinga aar ele ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwani yeleny yidi Ngwaalu aar u'riyi ngwüjü nono.

³Ngwuje be cani nu, “Aa'ti ngaa la apani gonyalu gere gani dilä, aa'ti ngaa la apani guura, aa'ti ngaa la apani dürädä aa'ti ngaa la pani gony gidi eny, aa'ti ngaa la pani ngwü'rinyä, aa'ti ngaa la gendani direda.

⁴Ma ara je ngwüji ämnä ma ara je ülläjälü yirnü ngwaalu ngwere ngwanni ngwadi gu äni, ngaa jalu ngeno ngwu'dun ngwoo 'di ngaa 'di'ri ngaa gatani gündärä nggoo.

⁵Ma ara je 'ti ngwüji ämnä ma ara je 'ti ülläjälü yirnü, gatanar gündärä nggoo ngaa brotada dibu'ralu mbüny giyora yalu ndi inggidi ndi ari aa'ti ngaa linje otacalu bigänü.”

⁶A ngwoo'ra 'di'ri aar ele ngwu'dunanu 'dar aar ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw aar u'riyi ngwüjü nono ngwaalu 'dar.

⁷A deleny dani Yirüdiñ danni ðimäti ngwaalinga ngwani Jälil 'dingina yi'ral 'dar yanni yärrä je Yicu. A yi'ral giyee dibajalu. Ndi ari gwu'dingina ngwüjü ngwoko ndi ari Yuwana gwuma 'di'ra gwumidu

⁸a loko ari İliyä gwadi ru gwuma o'ra, a loko ari diñir dimine dadi ru didi gïdläng dima o'ra dimidu.

⁹A Yirüdiñ ari, “Äny gwuma ü'ridä Yuwanang gi'ralu mbüny a be yiru ange giyee yi'dingini nje?” A nginde ji ndi minä gay ndi engga Yicung.

A Yicu iye ngwüjü ngwüü'ri tudini (5000)

(Mätä 14.13–21; Murkuj 6.30–44; Yuwana 6.1–14)

¹⁰Anni ma ngwoo'ra ngwükäjäär je o'ra, aar ondaci Yicung yi'ral 'dar yanni yima aar je ärrä. A je Yicu apani aar ele jücü poor gito gito kündär gani Bid Jäyidä.

¹¹A gu be ngwüji lenge aar 'di'ri aar je gwujani. A je Yicu ülläjälü ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwani yeleny yidi Ngwaalu, ngwuje u'riyi nono lanni liminä ndi u'ri nono.

¹²Anni ma ngwaalu ru degera, a ngwoo'ra ngwoo ngwudi Yicu 'di na rom 'donggaci aar ci, “Ca ngwüjü aar 'di'ri aar o're ngwu'dunanu a ngwuburanu gito gito ngene aar minä ngwony ngwudi eny aar mbuji ngwaalinga ngwudi ndri ndi ari a gilo ngwaalu ngwudadu ngene.”

¹³A je be Yicu ci, “Nga nga ätädar je ngwony ngwere aar je eny.” Aar ci, “Nyängä läti 'dogo yona tudini na ngwuum rom, manari 'dogo nyii ele nje illijä 'dar ngwony ngwudi eny.”

¹⁴Ngwanni ngwuju ngwuru ngwur ngwa ru nono ngwüü'ri tudini (5,000). A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Car ngwüjü aar jalu gi'du küü'ri rom na 'di küü'ri rom na 'di.”

¹⁵A je ngwoo'ra ärrä a ngwüji 'dar jalu.

¹⁶A Yicu apa yona giyoo tudini a ngwuum ngwoo rom ngwü'di'riyi ngwäy ngwombajidi kerala ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu, ngwuje ü'ränü ngwuje ätäda ngwo'ra ngwüngün aar je gegenaci ngwüjü.

¹⁷Aar eny 'di aar pe 'dar. Anni ma aar je utalu ngwanni ngwuma jalu ngwü'ri'tinänü aar je ape yi'ramanu 'di na rom yonyadala.

A Butruj 'täji Yicungalu

(Mätä 16.13–19; Murkuj 8.27–29)

¹⁸A Yicu ji ndi otaci Ngwaalingalu gwe'te pu. Aar ji ngwoo'ra ngwe ngwüngün. Ngwümäätä ngwuje otacalu ngwuje ci, “Ngwüji ngwati ari äny gwani yärü?”

¹⁹A ngwoo'ra ci, “Loko lati ari nga gwuru gwani Yuwana Almamadan a loko ari İliyā, aar be ari loko nga gwuru dijir de'te didi luubung gidlä dima o'ra dimidu.”

²⁰A je be Yicu ci, “Nda mine nga nga laru äny gwani yärü?” A Butruj ci, “Nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya gwudi Ngwaalu.”

A Yicu ondaji gwani dirbä na yi'rany yüngün

(Mätä 16.20–28; Murkuj 8.30—9.1)

²¹A je be Yicu girinya ngwuje ci nu, “Aa'ti ngaa londaci dijälü dere ngwuja'ri ngwe ngwee.”

²²Ngwuje ci nu, “Giji gidi Dijii dümnä gadi iyï dirbä dipa na ngwü'dünyini ndi mbumbunga na ngwur'dal ngwanni gwuru ngweleny na ngwoorta gwudi yobo ga aar 'rine a be ga jalu yomon tä'ril ga Ngwaalu 'di'riyälü gimidu mana.”

²³A je Yicu ci 'dar nu, “Manari gwere gwanni gwüminä ndi aar nyi gwujani, gäbicä ngwudodana ligo'ro lüngün ngwämnï ndi mbuji dirbä yomon reny aar nyi gwujana nono ämniny gu ndi iyï dirbä kü'ri gimamindanu.

²⁴Gwanni gwüminä ndi gilängidiyi ligo'ro lüngün ling dudiyi a be gwanni gwadi dudiyi ligo'ro lüngün lani äny, ling gilängidiyi.

²⁵Dijii da mbuji ange manari dima bile didläyälü pipi'ri'ti ngwube geraji ligo'ralu lüngün?

²⁶Manari gwere gwanni gwadi yaaru ape ngwüji 'dünggüny, a ndi ondaji gwani äny, Giji gidi Dijii dümnä gadi ga yaaru ape 'to 'dünggüngün komon ganni gading ge o'ra gidi näji gwüngün na näji gwudi Ngwaalu a gwudi yi'rr yanni yiju'ru.

²⁷Nggwa je ci, 'di'didanu ndi ari loko gilo ngene la'ti la ayi 'di aar enggani yelenya yidi Ngwaalu.”

Näjinï gwudi Yicu

(Mätä 17.1–8; Murkuj 9.2–8)

²⁸Anni ma Yicu medaji yi'ral giyee aar jalu yomon 'dübä, ngwoda Butrujing je Yuwana gwe na Yagub aar allu kenala ndi otaca Ngwaalingalu.

²⁹Anni mung ji ndi otaci Ngwaalingalu, ngwümäätä ngwugwurli gwuru ngwäyänü 'ter a ngwured ngwüngün gwurli aar bidi pupu'rul aar enyanu nggäm nggäm.

³⁰⁻³¹Ngwüji rom Müjängä İliyā gwe 'tädlü. Näji gwe gwudi Ngwaalu aar ondaji Yicunga le gay ge ganni gading ge ayi ndi medaji buping gwudi Ngwaalu kündär gani Üräjälim.

³²Butrujinga ngwoo'ra ngwe gwanni ngwändäär le, aar ji ndi ir'dätälä. A be anni ma aar gata ngwäyälü, aar engga näjing ngwüngün a ngwüju ngwoo rom ngwüdünäär le.

³³Anni ma ngwüji ngwoo rom ji ndi gatani Yicung, a Butruj ci Yicung nu, “Gwani doorta, yijaw ndi ar ji ngene. Ar pä yä'tä tä'r'il, gunga ge'te, ge'te gidi Müjä, a ge'te gidi İliyä.” Butruj ngwa 'ti lingidi ndi ari gwuju ndi araa.

³⁴Anni ma mung ji ndi abingi no, a gibä'rü gätinälä ngwuje 'rinyäjälu. A je yedeny eny anni ma je gibä'rü 'rinyäjälu.

³⁵A dulu üllä kibä'ränü ngwara nu, “Giji güny giru nggee ganni gäbriny. 'Dinginar 'dunggüngün.”

³⁶Anni ma dulu düni, a Yicu mbüjini jücü. A ngwoo'ra ngwüngün gwugwundi yi'ral ye giyoo yima ji. Aar 'ti ondaca dijü dere yi'ral giyee giyomon giyoo yanni yima aar ji engga.

A Yicu u'riyi gijü di'rillä nono

(Mätä 17.14–18; Murkuj 9.14–27)

³⁷A bigänü nggwoo, anni ma Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün tä'r'il üllädälu kenala, aar mbudi ngwüjingä le ngwonyadu.

³⁸A diji de'te ngwüjänü ürrä dula ngwara, “Gwani doorta, nggwa ang määtäda goralu, änggädi kuni gijü güny giralu ge'te pu!

³⁹Gati ngwü'rillä aw nono ngwümü'ri dulalu 'dür nu, ati aar ape aar gatu ngwü'di ngwüpüdinalü ngwü'tiyi ngwabeny ngwulem ati aar gu määtä no aar 'ti gäbicä nunnu ga gatu düwälu pe'red ati aar ätiyi ngwämmä.

⁴⁰Nyi be ci ngwo'ra ngwunga aadi aar gu 'tüyi di'rillänü aar 'ti be äti yiima.”

⁴¹A be Yicu ari nu, “Nga gilee liru ngwüji ngwa'ti äti ämning, ngaa 'ti rüdi yigor ye'te pu. A ladi gu ji jadu nga je dünici? İla giji ge gunga ngene.”

⁴²Anni ma giji ji ndi ila, a dijego'rr obedalu nggatalu gidiyängälü ngwäyini ngwü'tiyä ngwabeny ngwulem. A Yicu girinya di'rillä ndoo, ngwu'riyi gijü nono nggwä'räci papang gwüngün.

⁴³A ngwüjü 'dar a je yiima yidi Ngwaalu dibiyi.

A Yicu ngwondaji mana gwani yi'rany yüngün

(Mätä 17.22–23; Murkuj 9.30–32)

A anni ma ngwüji ji na ndi dibi, a Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu,

⁴⁴“Aa'ti ngaa la dodani ngwuja'ri ngwee ngwadi ji ngwe ci gweneno. Giji gidi Dijü dümnä ga aar määtä ga aar ätäda ngwüjü.”

⁴⁵Aa'ti be ngwoo'ra ngwüngün lingidi ndi ari gwaraa. Yi'ral giyee yändälu nunnu aa'ti ya aar je lenge. A je yedeny eny ndi aar otacalu ngwuja'ri ngwe ngwee.

Yäru gwuru gwanni gwupana

(Mätä 18.1–5; Murkuj 9.33–37)

⁴⁶A ngwoo'ra ngwudi Yicu ji ndi garnati ndi ari yärü gwuru gwanni gwupana 'denggenanu.

⁴⁷A Yicu lenge yigor yegen, ngwümäätä ngwoda gijü ganni goko ngwüdünäjälä 'dünggüngün.

⁴⁸Ngwuje be ci nu, “Gwanni gwati änni gijü nggee goko ngwüriny ngwüny, gwatiny änni, a gwanni gwuny änni, gwämnä ngindeng 'to gwanni gwükäjiny. Ndi ari gwanni gwoko gu'ru 'danggalanu ku, gwuru gwanni gwupana gu'ru.”

Gwanni gwata je 'ti inijä nggwo ar le

(Murkuj 9.38–40)

⁴⁹A Yuwana ci Yicung, “Gwani doorta, nyii länggädi dijü de'te ndi 'tüyü ngwü'rillä ngwüjü nono ngwüriny ngwe ngwunga nyii be ru gwadi etaci ndi ari nu da'ti ar le.”

⁵⁰A je Yicu ci nu, “Aa'ti da aang etaci ndi ari gwanni gwa'ti nje inijä, nggwo ar le.”

A ngwüji ngwudi Jamirang 'donya Yicung

⁵¹Anni ma gaji ji gito gading ge o're kerala, a Yicu mi'rini ki'ra ngwü'diri ngwelada Üräjälim.

⁵²Ngwükäji ngwüjü aar madini aar ele kündär gidi Jamirang aar ja'rimaci yi'ral 'dar aar je g'tiji mama.

⁵³Aa'ti be ngwüji ämnä ndi ge'te gi'yirnü ngenone ndi ari gwindi gwadi elada Üräjälim.

⁵⁴Anni ma ngwoo'ra ngwani Yagubinga Yuwana gwe engga yi'ral aar gu ru no, aar ci, “Gwani Doorta, a gwüminä nje nyii ci Ngwaalinga ngwuje dingaca ligä kerala ngwuje u'diye?”

⁵⁵A Yicu gwurlalu ngwuje girinya.

⁵⁶A Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün 'di'ri aar 'dongga kündär gi'ter.

Yiru ange ya je mbuji ndi gwujani Yicung

(Mätä 8.19–22)

⁵⁷Anni ma aar ji ndi ele kay, diji de'te ci Yicung nu, “Nggwa ang gwuji ngwaalu 'dar ngwadi a gu ele.”

⁵⁸A Yicu ci nu, “Yar'tum yäti ngwubangu ngwadi aar gu ji a yi'ra äti ngwü'rü'tilä, a be Giji gidi Dijü dümnä ga'ti äti ngwaalinga ngwading gu jalu ngwugatu düwä.”

⁵⁹A Yicu ci dijü de'te mana, “Gwujiny.” A be diji ndoo ci, “Gwani deleny, gwerre gwerre gäbicinü nyi o're nyi gata papang gwüny.”

⁶⁰A be Yicu ci, “Gäbicä je lanni layu aar gatu ngwüjü ngwegen gwanni ngwayu. İndi nga ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwudi yeleny yidi Ngwaalu.”

⁶¹A diji de'te mana ci, "Nggwa ang gwuji gwani deleny, gäbïciny gwerre gwerre nyi o're nyi aganna ngwüjü ngwüny gidrü."

⁶²A be Yicu ci nu, "Gwere gwanni gwati ape gimena ngwube ombanalu gwodan, gwa'ti gwa mbuti ndi ape yiiru giyelenyanu yidi Ngwaalu."

Luka 10

Ngwoo'ra ngwükäjäär je 'dī kwo'ra tä'rīl na rom (72)

¹Anni ma yi'ral giyee medadi, a Deleny dani Yicu äbrī ngwüjü mana 'dī kwo'ra tä'rīl na rom ngwuje ükäjī rom rom ngwuje mädinīyī aar ele giyündär a ngwaalu 'dar ngwading gu ele.

²Ngwuje ci, "Yon giyo yīrälü kirunyanu, a be ngwäänü ngwa'ti onyadu ngwanni ngwadi uni, yäy gu no, otacar Delenyalu didi giruny ngwükäjä ngwäänä aar ele girunyanu güngün ndi uni yona.

³İndär! Nggwükäjä je ngaa ru nono ngwangala ngwele ngwoko ngaa ji ngwümüdänü.

⁴Aa'ti ngaa la pani ngwürädä, ngwüdän, aa'ti ngaa la dünī ndi aganni diju dere kay.

⁵Ngwu'dun ngwere nggwa gu äni, gwerre gwerre agannar ngwüjü, 'A adatalu ji ngwu'dun ngwee.'

⁶Manari diji ju ngeno däti ämning gwudi adatalu, gäbïcär aganning gwalu gwudi adatalu ngwuji 'dünggüngün, mung erne, ara je o'raca.

⁷Ngaa jalu ngwu'dun ngwoo, aang iyī aang eny ngwony ngwere ngwadi ara je ätäädä, ndi ari däänü dati aar ätäädä gu'ru güngün. Aa'ti ngaa la landalu ngwu'dun ngwu'dun.

⁸Gündär gere ganni ga gu äni, ma ara je ngwüjī ge'te giyirnü, itär ngwony ngwanni ngwadi ara je gi'tijälü ngwäyälü.

⁹U'riyar ngwüjü nono ngwanni ngwümä kündär nggoo nga je ondaci nga je ci nu, 'Yeleny yidi Ngwaalu yima ja gito 'danggalu.'

¹⁰Ma be ari ngaa lima ele kündär gere ma ara je be 'ti ülläjälü yirnü, 'tüdär ang ele ngwayalu poor aang ari,

¹¹"Di 'to dibu'ra didi gündär galu dannī diminje 'dī'rä yora nono, da ara je brotada nono. Diwayinar be ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yima ji gito 'danggalu.'

¹²A nggwa je ci ndi ari gomon nggä'di, ngwüjü ngwudi Jaduming ngwa inädäni Ngwaalinga ngwüjī ngwudi gündär nggoo!"

Yündär yanni ya'ti ämnä

(Mätä 11.20–24)

13“Wäjaj bi kündär gani Kürüjin! Wäjaj bi kündär gani Bid Jäyidä! Adinari a yiima yanni yärrinä 'danggalu, yärrä je ngwüjü ngwudi Jür na Jäyidä, ngwüjü ngwegen ngwadi jo'renyana 'tu'tu luubu ngwadi bälänä ngwaaru nono aar genne gümärä ndi inggidi ndi ari ngwuma jo'renyana giyi'ral yegen yanni yiki!

14Gomon gidi pi yelenya, ngwüjü ngwudi Jür na Jäyidä ngwa inädänä Ngwaalinga 'danggalu.

15A mine nga nga lidi gündär gani Kaprnawum! Ngaa lige'taja ndi ari ngaa ladi allu kerala? La je gatu ngaa ülli gidel didi yi'rany!”

16A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu, “Gwere gwanni gwada je geraci läni ngwu'dingini, gwuny 'dinginiji, gwanni gwa je 'donyaci, gwuny 'donyaci 'to, a gwere gwanni gwuny 'donyaci, gwu'donyaca ngindeng gwanni gwükäjäny.”

O'ra gwudi ngwoo'ra 'dä kwo'ra tä'räl na rom

17A ngwoo'ra ngwoo ngwuru 'dä kwo'ra tä'räl na rom o'ra lijayanu gwulleny. Aar ci Yicung, “Gwani Deleny, 'di ngwü'rillä ngwu'dengenaci nje minje girinya ngwü'riny ngwe ngwunga!”

18A je Yicu ci nu, “Äny gwänggädi dijego'ro di'dü kerala nono gwele ma gere enyanu.

19'Dinginar! Äny gwuma je ätäädä yelenya ndi ari ngaa ru'ti ngwüüngäyü a ngwümü ngaa dami yiima 'dar yidi güwän galu, gong gere ga'ti ga je akani nono.

20Aa'ti be ngaa la jayanu nunnu ngwü'rillä ngwu'dengenaca je, ngaa be jayanu 'dogo ndi ari ngwü'riny ngwalu ngwuma üllinä kerala.”

21Kaji nggoo, a Ligi'räm lanni Liju'ru onyadi Yicungala ngwujayanu ngwari, “Papa gwanni gwuru Deleny didi gerala na diyäng! Nggwa ang ci yäy 'tu ndi ari yima je änjäji ngwüjälü giyee ngwanni ngwubebera ngwülingidi, yima je be 'täci yijälü yanni ya'ti lingidi. Yäy, gwani Papa, yiru gu anaku minä je gu.”

22Ngwube ari, “Yi'ral 'dar yima aar nje Papa gwüny ätäädä. Gwere gwa'ti gwülingidi Gijü a be Papa ru 'dogo. Na gwere gwa'ti gwülingidi Papang a be Giji ru 'dogo na lanni lima je Giji utanu ngwuje 'täci Papangalu.”

23A be Yicu gwurlada ngwoo'ra ngwüngün ngwuje ondaci rung rung ngwuje ci, “Lonjaca je ndi aang engga yi'ral giyee yänggäädä je.

24Nggwa je ci ngwüjir ngwudi Ngwaalu ngwonyadu na ngweleny ji ngwanni ngwüminä ndi engga yi'ral giyee yänggäädä je, aar je 'ti be änggäädä, na ndi 'dingini ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina je, aar je 'ti be 'dingina.”

A mi'ri ngwuja'ri ngwani Dijamir danni dijaw

25A doorta de'te didi yobo yidi Müjä andada ngwüminä ndi idäji. Ngwuci nu, “Gwani doorta, nggwadi ärrä ange nunnu nyi mbuji miding gwudi gwur'taling?”

26A Yicu ci nu, “Yobo yidi Ngwaalu yüllinä yaraa? Yilingidä je yaraa?”

27A gur ci yaru nu, “Ämnä Delenya diru Ngwaalu ngwunga ligor le lunga ku, a ligo'ro le lunga ku a yiima ye yunga ku, a ya'rany ye yunga ku. Nga be änni gwanggalu nono ata gu änni ligo'ro lunga.”

28A Yicu ci, “Ngwuja'ri ngwunga ngwäti ngwäyänü ärrī je gu a gwa be mbuji miding.”

29A be doorta didi yobo yidi Müjä minī ndi gwällinī ligo'ro lüngün ngwube ci Yicung nu, “A mine diweengga diru ange danni dadi nyi änni?”

30A Yicu mī'ricī ngwuja'ri ngwee, “Luubu, gur ge'te güllü Üräjälīm gadi ele ngwaalu ngwani Ariya, a ngwu'ram mbuji aar gwalla ngwureda aar pädänälü aar gatanalu giju ligoranu.

31A määtä a dir'dal de'te üllä kayalu nggoo a be anni mung engga guru, ngwugwurli ngwumillidi gay 'ter.

32A Dillawi ila 'to kayalu nggoo anni mung engga ngwugwurli ngwumillidi gay 'ter.

33A be diji diru Dijamir dändi dilä kay nggoo ngwila ngwumbuji guru nggoo gipidäär anni mung engga ngwina.

34Ngwu'dongga 'dünggüngün ngwuyi ngwämmä nono di'rica de ngwüdütä yila ye ngwugiki ngwape ngwalliji kindü'rälä güngün ngge ele ngwu'dun ngwudi yirnü ngwombaji.

35Bigänü ngwugwalli dinar rom ngwätädä guru gidi ngwu'dun ngwudi yirnü ngwuci nu, ‘Ombaja, miny o'ra gay ge nggee, gwa ang ätädä gwere gwanni gwa ang dodaji 'dünggüngün.’”

36A be Yicu mī'rä ngwuja'ri ngwee ngwuci, “Giligoranu lunga, yärü gwuru gwanni gwuma ru diweengga gidiji ndoo dipidi ngwu'ram?”

37A doorta didi yobo ari, “Danni dinädi.” A Yicu gwäräcänü ngwuci, “İndi be a je gu ärrī 'to no.”

Märiyäm na Marja

38A Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün ji ndi ele aar gwoda gay gegen, aar obani kündär ge'te ganni giju gu daw dani Marja ngwuje ülläjälü yirnü 'dunu 'dünggüngün.

39Marja gwäti gwenggen gwuru gera gwani Märiyäm gwanni gwujalu giyoranu yidi Yicu ngwugeraji läni ngwuja'ri ngwondajing je.

40A be ligor mī'räci Marjang yiiranu yonyadu yading je ärrī. No ngwü'di'rälü ngwuci Yicung nu, “Gwani Doorta, a gwa'tiny gu ge'taja ngwäyänü ndi ari gera giru gwänggäri giminy gatana ndi ape yiiru jüco? Ondaca ngwila aar nyi gendaci guy.”

⁴¹A be Yicu gwä'racänü ngwuci nu, “Marja, Marja! Ligor lipicängä giyi'ralanu yonyadu.

⁴²A be yi'ral yiru gu'ru ge'te pu 'dogo yimininä, Märüyäm gwuma ape gu'ru ganni gijayana ganni ga'ti ga ar apada.”

Luka 11

Awa ndi otaci Ngwaalingalu

(Mätä 6.9–13; 7.7–11)

¹Gomon ge'te, Yicu gwuju ndi otaci Ngwaalingalu ngwaalu ngwe'te, a be anni mung medaji, a be doo'ra de'te otacalu ngwuci nu, “Deleny, enggaci nje ngwuja'ri ngwudi otaci Ngwaalingalu anaku enggaca gu Yuwana ngwo'ra ngwüngün.”

²A je Yicu ci nu, “Manari ngaa lima otaci Ngwaalingalu, ngaa be ari ngwuja'ri ngwee, ‘Papa, a ngwüriny ngwunga jür'ini a yeleny yunga ru.

³Ätädi nje yona yidi eny gilingen.

⁴Düdäniji nje ndi apepe gwärī gwanni gwuki ndi ari 'to nje düdänijänü lanni lati nje äpiji gwanni gwuki. Na aa'ti nga gwunje okta ndi idäji nje be 'tüyī giyi'ralanu yidi dijego'rr.”

⁵A je be Yicu ci nu, “Diji dindi ne danni däti dimada ngwube elaci diligeny danu ngwuje ci, ‘Dimaad 'di'rä nyi ätäda yona tä'rīl dämjä

⁶nggwäti dimada düny dindi gwenene ngwaalu ngwolanu nyi 'ti be äti yona yere yadi nje ätä.’

⁷Ngwube ondaca gidrü ngwuca, ‘Nyi 'ti äbīnginänü nyi gwuma längiti yiji yima ndri. Nggwa'ta be mana gwa 'di'rä.’

⁸Nggwa je ci ndi ari mung 'tina 'di'rü nunnu ngwätäda yona yidi eny ndi ari gwuru dimad düngün, gwa 'di'rä ying je ätäda 'dar yanni yiminīng je gwani dīgī'rīni gwüngün 'dünggüngün.

⁹No ngwuje be ci, utaralu la je ätäda. Mīnär ngaa la mbuji. Pīdär längirü la je igitacälü.

¹⁰Ndi ari gwanni gwa utalu, gwa aar ätäda, gwanni gwa mīni, gwa mbuji na gwanni gwa pī längirü, gwa aar igitacälü.

¹¹Papa gwīndi ne gwere 'danggalanu gwanni gwa giji güngün otacalu ndi ari giminä duuma ngwube ätäda düüngäyü?

¹²Na ngwotacalu gonyo ge ngwube ätäda dümü?

13Ma be ari nga nga ke gwe gwalu lati lenge ndi angidaci yijü yalu angidajing gwanni gwujaw a be ya ru'tana ndi Papa gwalu gwudi gerala ndi angidaci ngwüjü Ligirimä lanni Liju'ru ngwanni ngwati otacalu!"

Yicu na Digego'rr

(Mätä 12.22–30; Murkuj 3.20–27)

14A Yicu ji ndi 'tüyü di'rillä kuranu gägäbücüng ngwuru dä'räng. Anni mung 'tüyü, a gur ondaji. Anni ma ngwüji ngwonyadu engga aar dibi.

15A be ngwoko 'denggenanu ari, "Bäljübül gwuru nggwee gwanni gwuru deleny didi ngwujego'rr ngwanni ngwati 'tüyü ngwujego'ro."

16A ngwüji ngwoko idäji aar otacalu nding je enggaci yi'remna yere kerala.

17A Yicu lenge ngwuja'ri ngwegen ngwani ngwuju giyi'ranu yegen, ngwuje ci, "Gen ganni gü'ri'tinä yelenyanu, ga geradalu, a ngwu'dun ngwanni ngwü'ri'tinänü ngwa i'di.

18Ma be ari dijego'rr dü'ri'tinä yelenyanu, awa a be yeleny yüngün mätinälü? Ndi ari nga nga lati ari äny gwati 'tüyü ngwujego'ro yiima yidi Bäljübül.

19Ma be ari äny ngwati 'tüyü ngwujego'ro Bäljübül gwe a be yiji yalu ngwati aar je 'tüyü ange nggwe? Yiji yalu ya je be pici yelenya ndi ari ngwuja'ri ngwalu ngwuru 'tur.

20A be manari äny ngwati 'tüyü ngwujego'ro yiima ye yidi guy gidi Ngwaalu, yeleny yidi Ngwaalu yima je gu obananu."

21A je Yicu ci, "Ma diji danni dojema nono etadi ngwu'dun ngwüngün digwodananu, ngwong ngwüngün ngwati jayi nono.

22A be manari diji danni dojemana nono dima määtä ngindeng ngwudami ngwapada ngwäbländi ngwüngün ngwanni ngwügätädäng gu ngwäyänü, ngwapada ngwony ngwüngün ngwuje giginanu 'dar."

23A je Yicu ci, "Gwanni gwa'ti nyii gwe, gwuru güwän güny. Na gwanni gwati nyii gwe 'ti gwä'räjä gi'du, gwuru gwanni gwati bädälü."

24Ngwari, "Manari di'rillä dima 'tü gidijänü, dati ele ngwaalu ngwanni ngwa'ti äti yaanu nggu landalu ngwüminä ngwaalinga ngwanni ngwading gu obe düwä de. Manari ngwuming je 'ti mbuja ngwube ari, 'Äny gwa be kwoyalu ngwu'dun ngwugatani nje.'

25Mung o're ngwuje mbuji ngwübrütinälü ngwügilicinälü.

26Ngwo're ngwapana ngwü'rillä ngwu'ter ngwanni ngwukana 'dünggüngün aar ila aar äni 'dünggüngünänü a diji ndoo kani giyi'ral yüngün giyi'ral yüngün yidi gwerreng."

27Anni ma Yicu ari ngwuja'ri ngwe, a daw de'te ngwüjänü ara, "Lonjaca nanning gwanni gwülingitängä aar ang i'riyi!"

28A be Yicu ci, “Lonjacaar je manni lanni lati 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar je 'dengenaji!”

Gi'remna giru yiima ndi Yunan

(Mätä 12.38–42)

29Anni ma ngwüji ji ndi gendada ngwonyadu, a je Yicu ci, “Gimad nggee giki gïminä yi'remna yanni yiru yiima ar je enggaci. Yere ya'ti ya aar je mbuji ar je enggaci 'dogo yani dijiir didi Ngwaalu dani Yunan.

30Anaku rung gu Yunan gi'remna ngwüjänü ngwudi Niniwäng, 'to Giji gidi Diji giru gu 'to no kimadanu nggee.

31Deleny diru daw didi gen Kaama da ji da 'di'ra da aar dünäti gimaad ge nggee komon gidi pi yelenya yidi gwur'taling ngwuje pidiyi yelenya. Daw ndee diru deleny dindi 'tu'tu ngwaalu ngwolanu gwerre ndi 'dingini bebereng gwudi Jiliman. A be gwenene ngene, nggwo be gwanni gwupana gu'ru ndi Jiliman.

32Ngwüji ngwudi Niniwäng ngwa ji ngwa 'di'ra komon gidi gwur'taling ngwüjingä le ngwudi gimaad nggee na ngwa aar je pidiyi yelenya. Ndi ari ngindenga anni ma je Yunan ondaci lima 'dingini ngwuja'ri ngwanni ngwucu je ngwe aar jo'renyana. A be gwenene ngene, nggwo be gwanni gwupana gu'ru ndi Yunan.”

Buri gwudi ngwanginu

(Mätä 5.15; 6.22–23)

33“Diji dere da'ti dati muji ligä gilamba ngwube ge'tada ngwaalu ngwä'tüdi ngwading gu o'rralu ya ngwügwü'rübäjälü gimo ge. Lating manni ape ngwalliji kudinala nunnu a ngwüji ngwanni ngwati ända aar engga buri.

34Ngwäy ngwunga ngwuru nono buri gwudi o'rralu ngwanginanu ngwunga. Ma ngwäy ngwunga jayi, ngwanginu ngwunga 'dar ngwa o'rralu nono buri. Ma be ari ngwäy ngwunga ngwa'ti jaw, ngwanginu ngwunga 'dar 'to ngwa ru dirim.

35Arngana be mama ndi ari buri 'dunggunga aa'ti gwa ru dirim.

36Yäy gu no manari ngwanginu ngwunga 'dar ngwitanü nono buri, ma aar 'ti ju ngwere ngwanni ngwuru dirim, ngwa o'rralu 'dar nono ati gu buri enyanu aar ang o'rracalu.”

A Yicu girinya Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo

(Mätä 23.1–36; Murkuj 12.28–40)

37Anni ma Yicu medaji ondajing, a gur giru Dibärriji urnidi yirnu 'dunu 'dunggüngün nunnu aar gwe eny. A nginde ele ngwujalu.

38A be anni ma gur nggo giru Dibärriji engga ndi ari Yicu gwa'ti unu ngwuy nono gwerre gwerre anaku aru gu dimura ngwube eny, ngwobalu ndir.

39A Deleny ci nu, “Nga nga liru Ngwübärriji, ngaa lati uyi ginya nono gidi yaw aang uyi ginyanu gidi eny a be ngina'danu ngaa be onyadi yubananu ngaa onyadi yijego'ranu.

⁴⁰Wä ngwe'rr ngwee! Nga nga la'ti lingidi ndi ari gwanni gwuge'ta ngwangina poor, gwuru 'to gwanni gwuge'ta ngwangina nginä'däno?

⁴¹A be nga nga, ätädär ngwüjü ngwanni ngwuru ngwuwayi ngwony ngwanni ngwo kutranu na kinyanu galu gidi eny ngwong 'dar ngwa be ju'ri.

⁴²Wäjäj bi Ngwübärriji! Nga nga lati gwälliji Ngwaalinga gi'ra gidi nana na ngwüjirtän na ngwuwa 'dar ngwanni ngwati 'tü ngwartanu ngaa be dudanu ndi übidiyi ngwüjänü ngaa 'ti äti ämning gwudi Ngwaalu. Yaadi jayani ndi a je ärrä giyee gwodan ngaa je 'ti dudanu giyoo yiru gi'ra.

⁴³Wäjäj bi Ngwübärriji! Nga nga lati ämni ndi abrada ngwudu'ri ngwüjädälü ki'ra gweere ngwämrä ati aar je ngwüji aganni ngwaalu gwudi ngwiliny.

⁴⁴Wäjäj bi Ngwübärriji na ngwoorta! Nga nga liru nono ngwumomo ngwanni ngwü'rinyänälü ngwati gu ngwüji elala aar 'ti be lingidi ndi ari ngwuru ange ngwo nginä'dänü."

⁴⁵Anni ma gu doorta de'te didi yobo 'dingini no, ngwümäätä ngwuci, "Gwani doorta ma gu ari no, nga gwüllüdi nje 'to."

⁴⁶A Yicu ondaci, "Wäjäj bi ngwoorta gwudi yobo nga nga lati üpiyi ngwüjü ngwony ngwanni ngwüni ngaa je 'ti be allija gomon nono galu.

⁴⁷Wäjäj bi gwani nga nga lati aci ngwumomo gwudi diwayini ngwüjirä gwudi Ngwaalu ngwanni ngwü'rinyiti je papanga lulu.

⁴⁸No nga nga ligwällinä papang je lulu giyi'ral yanni yärrär je. Ngindenga li'rinyiti ngwüjirä gwudi Ngwaalu a be nga nga aci ngwumomo ngwegen.

⁴⁹No a be Ngwaalu gwari bebere gwe gwüngün, 'Linje ükäci ngwüjirä a ngwo'ra ngwükäjäär je, ngwoko ngwa aar je 'rinye na ngwoko ngwa aar je linynyi.'

⁵⁰Yäy no ngwüji kimaad nggee ngwa ji ngwa aar je otacalu yin ye yidi ngwüjir 'dar gwudi Ngwaalu yanni yirädälü 'tu'tu anaku ge'ta gu Ngwaalu didläyü,

⁵¹'tu'tu yin yidi Äbiil 'di aar obani giyin yidi Jäkariyä gwanni gwü'rinyitäär gidiliganu gidi gobo na dagad. Yäy nggwa je ci ngwüji gwudi didlä ndee ngwa ji ngwa aar je otacalu ngwuja'ri ngwe ngwee 'dar.

⁵²Wäjäj bi 'danggalu liru ngwoorta gwudi yobo, nga nga lima längiti längirü ladi le ngwüji lenge Ngwaalinga, ngaa la'ti ändi na ngaa lima etaci ngwüjü ngwanni ngwadi äni ndi äni."

⁵³Anni ma Yicu gatani ngwaalinga ngwo, a ngwoorta na Ngwübärriji 're ngwäy aar uki Yicung nono aar otacalu ngwuja'ri ngwe ngwonyadu.

⁵⁴Ngindenga gwukar nono nunnu ngwü'tüyä ngwuja'ri ngwere ngwulemanu ngwüngün ngwanni ngwuki nunnu aar gu mbojaji gay aar määtä.

Luka 12

Arnganar ngwüjü ngwanni ngwuru yigoranu rom

(Mätä 10.26–27)

¹Gaji ge nggoo, a ngwüjü ji ngwonyadu 'di aar ro'tajidalu yora ye, ngwa ru ngwüü'rī ngwonyadu. Ngwümäätä ngwuci ngwo'ra ngwüngün nu, “Arnganar ngwuja'ri ngwudi Ngwübärrijī ngwati ape ngwüjü nono ngwü'ridü ngwülänü. Ngwati gäbīci ngwüjü aar ru ngwumur'tuny.

²Ngwuja'ri ngwere ngwa'ti ngwanni ngwa'ti ngwa linginni ngwülübäjinälü na yere ya'ti yanni ya'ti ya linginni yīgwü'rübänälü.

³No yanni yada je ye ondaji nyīm ya aar je 'dinginalu gilingenalu na yanni yati ündäjinī gilänänü gidrü ya aar ye ondaji ya 'tädinälü poor ya je ngwüjü lenge.”

Ara je yedeny eny ndi yärü

(Mätä 10.28–31)

⁴“Nggwa je ci lani ngwumaad ngwüny, aa'ti yedeny ya je eny ngwüjü ngwanni ngwati 'rinye lingina 'dogo aar 'ti ba be äti yi'ral yere yanni yadi aar je ärrī.

⁵Nggwa je ondaci ndi ari ara je yedeny eny ndi yärü, ara je yedeny eny Ngwaalu ngwanni ngwätī yiima gidijī ndi 'rinye ngwätī yiima 'to ndi gatu gilīgä lidi yi'rendeny. Yäy, nggwa je ci ara je yedeny eny 'dünggüngün!

⁶Yi'rä tudini yilinginna ndi ari yati aar je ellang bartad ngwäy rom, gere ga'ti gati Ngwaalu dodani.

⁷A ngwä'rü ngwalu giyi'ra ngwülingīdi je Ngwaalu ndi ari ngwuru ümīn. No, aa'ti yedeny ya je eny. Nga nga lipana gu'ru giyi'rä yonyadu ngwäyänü Ngwaalu.

⁸Gwanni gwunyi 'täjälü ngwäyänü ngwüjü gwa Gijī gidi Dijī dümnä 'täjälü 'to ngwäyänü ngwudi yi'rr yidi Ngwaalu.

⁹Gwanni gwunyi 'donya ngwäyänü ngwudi ngwüjü gwa Gijī gidi Dijī dümnä 'donya 'to ngwäyänü ngwudi yi'rr na ngwudi Ngwaalu.

¹⁰Gwanni gwa lo Gijü gidi Dijī dümnä gwa aar düdänijänü. A be gwanni gwa lo Ligī'rīmā lidi Ngwaalu lanni Liju'ru, gwa'ti gwa aar düdänijänü.

¹¹Manari ngwüjü ngwuma je apada ngwelenyanu ngwudi ngwämrä na ngwüjü ngwanni ngwuru yi'ra na ngweleny, aa'ti yigor ya je mī'ränü ndi ari ngaa ladi be etadi giyigo'ro yalu awa na ngaa ladi be ara.

¹²Kaji nggoo, Ligī'rīm lanni Liju'ru, la je enggaci ngwuja'ri ngwanni ngwada je ondaji.”

Damal danni dīnänü

¹³A gur ge'te ngwüjänü ngwuci Yicung nu, “Gwani doorta, ondaca gwänggäri nyii genati yu'rinanu yanni yima aar nje mbumbu gwäri gätijänī.”

14A be Yicu ci nu, “Guru, yärü gwuru gwätädiny yelenya ndi a je üpiyi yi'ral na ndi a je giginiji yu'rinanu?”

15Ngwuje ci nu, “Arnganar mama aang rime ngwangina ndi übiji yi'ralanu yidi didlä ndi ari midi gwudi lingeno lidi diji gwa'ti ani yu'rin yüngün yanni yonyadu yätting je ngene gididlä.”

16A je Yicu mi'rici ngwuja'ri ngwee ndi ari, “Giruny gapija guru ge'te ginanu yona yonyadu.

17Ngwiriyi ngwayalu giligoranu lüngün ngwari, ‘Nyi gwa ärrä ange? Nyi gwa'ti äti ngwaalinga ngwadi nyi gu baläji yuula yüny.’

18Ngwari, ‘Yinje ärrä giyee. Nggwa päda gilingalu güny nyi ga'riji gipana nyi gu baläji yonanu yüny na ngwony ngwüny ngwanni ngwujaw ngwu'ter.

19Nyi be ci lingina lüny, Lingeno lüny, aa'ti ligor la ang mi'ränü, jalu nga gatu düwä a gwäti ngwony ngwujaw ngwirälu, ngwügi'tinalü ngwa jalu ngwüdläyü ngwonyadu, no iti, iyü nga jayanu.’

20A be Ngwaalu ci nu, ‘Wä de'rr ndee, ligo'ro lunga la aar ang apada dilunga didi gweneng, a be yeleny giyee yigi'tija je ligo'ro lunga, yadi je yärü ape?’

21Yadi gu ru no gidiji danni dati maci lingina lüngün yelenya ngwu'ti be äti yelenya Ngwaalu.”

Aa'ti yigor ya je pänü

(Mätä 6.25–34)

22Ngwube ci ngwo'ra ngwüngün, “No nggwa je ci aa'ti yigor ya je pänü ngwaalu ngwudi midi gwani lingeno ndi ari ngaa ladi eny ange na ngaa ladi genne ange.

23Midi gwujayana ngwong ngwudi eny na lingeno lijayana ngwured.

24Ombajar yidongra yati 'ti kwüdi yati 'ti unu na yati 'ti äti yimi'rinä gidrü aar 'ti äti yilüng poor ati je be Ngwaalu monaci. Ya be ru'tana 'danggalu nga nga lanni lipana gu'ru giyi'ra.

25Yärü gwuru 'danggalanu gwati ligor pänü gwa burni ndi gendaci lingina lüngün gaji ge'te pu ngwujalu ngwumidi?

26Manari nga nga lati 'ti burna ngwuja'ri ngwanni ngwoko 'dogo, a be garang ganni gati a je gabici ara je be ligor mi'rici yi'ralanu yi'ter?

27Ombajar yibobo yidi ngwüdäny yati 'tü awa. Yati 'ti apu yiiru na yati 'ti iriyü. A be nggwa je ci deleny dani Jiliman yeleny yanu yüngün 'dar, gwa'ti genna ngwureda ngwujaw yi'rura nono yibobo giyee.

28Ma be ari Ngwaalu gwati giki yanya yidi didäny no yanni yati 'tü gwene aar be undi aar gätini giliga bigänü aar u'di, a mine ya ru'tana 'danggalu, giki gwüngün 'danggalu gwa'ti be gwa pani gu'ru, äji bini nga nga gilee lami'ratu ämning Ngwaalu!

²⁹Ati aang 'ti gäbīcä yigor yalu ndi utalu eny gwe na iyi gwe. Aa'ti ligor la je mi'rici yi'ralanu giyee.

³⁰Ngwüji ngwudi didlä ngwuru ngwanni ngwati gwuji yi'ral giyee 'dar. A be Papa gwalu gwülingidi gu ndi ari nga nga yata je bupi giyee 'dar.

³¹A be bupar yelenya yidi Ngwaalu gwerre gwerre ya ara je be gendaci giyee 'dar.

³²Aa'ti yedeny ya je eny gwani gi'doonga ganni gooko'riny, Papa gwalu gwudi gerala gwämnä ndi ari gwa je ätäda yelenya yüngün.

³³Illär yu'rina yalu ngaa ätäda ngwüjü ngwanni ngwa'ti äti. Ngaa ge'taji yu'rina ngwaalu ngwanni ngwati 'ti 'digi'ru na yilü yanni ya'ti ya undanu kerala. Ngenone du'ram dati gu 'ti 'dünggädi na ngenone, yon yati gu 'ti dibubu.

³⁴Ndi ari ngwaalu ngwanni ngwuge'taja gu yu'rina yunga, ngenone ligor lunga la gu jada 'to."

Ngwinäd ngwanni ngwarngana

(Mätä 24.45–51)

³⁵"Rüjinaränü aang jalu mama ligä le limüjinä.

³⁶Rüdär nono ngwüjü ngwanni ngwüdünicä delenya degen danni dima ele giyi'rinyinä yidi agidi aar be jicalu ngwäy ngwe nunnu manari dima ila mung pida dümbürä aar igitacälü puprang.

³⁷Ngwinäd ngwa aar je onjaci gwulleny ngwanni ngwa aar je mbuji ngwujalu ngwäy ngwe mung ila. Nggwa je ci 'didanu nginde gwa 'di'ri gwa genne gwu'ren ling je ge'talu gidümbürälü ngwuje äpiji yiiru aar eny.

³⁸Ya gu jayi ngwüji ngwo ngwanni ngwa je deleny degen mbuji lijalu mama, da gu ne ila diligeny danu na gwele ma ngwaalu ru ngwadi u'ri.

³⁹A be lingidar yi'ral giyee ndi ari adinari diji dere didi ngwu'dun dima lenge ndi ari du'ram dadi ila jadu, da'ti dadi gäbīcī du'ramu ndi pi ngwu'dunanu ngwüngün ngwani.

⁴⁰Nga nga 'to nga la ji mama, ndi ari Giji gidi Dijji dümnä ga ji gila kaji ganni ga'ti ga ge gi'tiji ngindeng ngwäy."

Dartan danni diru ligor le'te pu

(Mätä 24.45–51)

⁴¹A määta a Butruj ci, "Deleny ngwujari ngwee ngwümi'rici nje ngwani änyängä jüco gwalla gwani ngwüji 'dar?"

⁴²A Deleny ci nu, "Dartan dindi ne danni diru ligor le'te pu dibebera dati deleny düngün gätijaniji ngwinäda ngwüngün nding je ätäda ngwony ngwudi eny gilingen?"

⁴³Ya gu jayi gidartan ndoo ma deleny düngün mbuji ndi ärrī yi'ral giyee mung o'ra.

⁴⁴Didanu nggwa je ci ding alliji giyeleny yidi ngwong ngwüngünälü 'dar.

⁴⁵Ma be ari dardan dima ci ligor lüngün nu, 'Deleny düny dati jana ndi kwodalu no,' ngwümäätä ngwīnädä ngwuru ngwur na ngwaw ngwuje pī ngweny ngwīyī ngwürläli.

⁴⁶Deleny didi dardan ndoo da ila komon ganni ga'ting ge g'itjā ngindeng ngwäy na kaji ganni ga'ti nggee līngīdī. Ding määtä ding pī ding dinga ngwaalu ngwudi ngwüjī ngwanni ngwa'ti līngīdī Ngwaalinga.

⁴⁷Dardan ndoo dannī dati lenge buping gwudi deleny düngün ngwu'ti be ju mama, ngwu'ti ärrü buping gwudi deleny düngün, da mī'rīnānī gwulleney.

⁴⁸A be gwanni gwati 'ti līngīdī, ating be ärrī yi'ral yanni yadi gābīcī ngwümü'rīnī, gwa aar mī'rī gwooko. Gwanni gwati aar ätäädä gwonyadu, gwa aar lanada nono gwonyadana. A gwanni gwuma aar ätäädä gwanni gwonyadana, gwonyadana gwa aar gwe otacalu."

Ü'rī'tīdänü gwani Yicu

(Mätä 10.34–36)

⁴⁹"Äny gwīndädī ndi ge'te ligā gīdīyāngälü, na nggwūjädī gu ndi ari ladi be mätīnī.

⁵⁰A be äny gwätī yi'rendenya yadi nje ape na awa ndi ari yedeny giyo yītīny gu 'di aar ila aar medadi!

⁵¹Aa'ti ngaa la ari nu äny gwīndädī ndi ge'te adatingalu ngene gīdīdlā? Bārī, nggwa je ci äny gwīndädī ndi nyi ge'te ngwuja'ri ngwanni ngwa ü'rī'tīyī ngwūjānū.

⁵²Tu'tu gomom gidi gweneng ngwelada gweere, ngwūjī tudini ngwa ji gidrū ngwū'rīdīnānū, tā'rīl ngwa rucidi ngwīnījī ngwūjū rom na ngwūjī rom ngwa rucidi ngwīnījī ngwūjū tā'rīl.

⁵³Ngindenga la ü'rānū, Papa gwa aar ü'rājīdānū gījī ge na gījī ga aar ü'rājīdānū papa gwe, nanni gwa aar ü'rājīdānū gījī giru gera na gījī giru gera ga aar ü'rājīdānū nanni gwe, nanni gwanni gwuru düünā gwa aar ü'rājīdānū daw de düngün diru düünā na daw diru düünā da aar ü'rājīdānū nanni gwe gwüngün gwuru düünā."

Līngīdār gaji

(Mätä 16.2–3)

⁵⁴Ngwuci ngwūjū nu, "Ma ji ma aang enggada gībā'rū gätīnālā gītāny gwe, puprang ngaa lati ari gadi ele ndi ni a be ngwuja'ri ätī ngwāyānū.

⁵⁵Na gwele ma dirun anda kuy gidi gaama ngaa lati ari ngwaalu ngwadi ele ndi būdī, aar ätī ngwāyānū.

⁵⁶Ngwumur'tuny ngwee! Ngaa lati lenge awa ndi inggidi ngwuja'ri ngwudi diyäng a gere. Awa ngaa 'ti be burna ndi lenge ngwuja'ri ngwudi gaji nggee?

⁵⁷Ange gwuru ngaa 'ti be lingidi ndi pi yeleny giyo'ro yalu ndi ari yiru ange yanni yidünälü?

⁵⁸Manari lima ang apada gideleny, kayalu güwän ge gunga, undu ngwäy ngaa o'rajidi güwän ge gunga kay. Manari ngaa lima obani gideleny da ang ape da ang ätäda gwommaning a gwommani gwa ang ape gwa ang giki korkon.

⁵⁹Nggwa ang ci nga gwa gennadalu ngenone 'di nga ge'talu 'dar dani dämjü giligo'ro danni dätängä.”

Luka 13

Jo'renyani gwübüpinä

¹Gomon nggoo, ngwüji ngwoko ngwuju ngwanni ngwondaca Yicung gwani ngwüji ngwudi Jäliling ngwanni ngwü'rinyiti je deleny dani Bilatij ngwülägäji yinänu yegen yin ye yidi ngwong ngwe ngwudi mi'rini nono ngwegen kobo.

²A je Yicu ci nu, “Ngaa laru ngwüji ngwudi Jäliling ngwayu yi'rany giyee ngwukana ngwüji 'dar ngwudi Jälilingo?

³Nggwa je manni ci, bäre a'tur! Ma aang 'ti o'ra kay galu giyi'ral yanni yiki, nga la ayi nono ngindeng je.

⁴Nda mine lanni liru 'di na 'düba (18) lidi Jaluming, lanni lacaja je ngwu'dun ngwolala? Ngaa laru ngindenga likana ngwüji 'dar ngwudi Üräjälimingo?

⁵Bäre pu a'tur! Nggwa je manni ci, ma aang 'ti o'ra kay galu giyi'ral yanni yiki, ngaa la ayi nono ngindeng je.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwani dimnigor

⁶A je be Yicu mi'rici ngwuja'ri ndi ari, “Gur ge'te gi'ro'raja dimnigora gidaartanu düngün. Ngwube ila ndi ombaji yimnigora ngwuje 'ti be mbuju.

⁷No ngwube ci guru ganni gati etadi nu, ‘Äny gwuma äti ngwüdläyü tä'ril ndi ilada gidimnigor ndee ndi ombaji yimnigora ati nje 'ti be mbuju yere. Ü'ridädälü mbüny! Didang ndi ape diyängü 'dogo?’

⁸A be gur ganni gati etadi ci nu, ‘Gwani deleny, gäbicalü mana didläyü de'te pu, dinyi gwüräci nono nyi bäläci ngwürü.

⁹Ma be ari dima 'ri'ri didläyü ndä'di dang mine gäbici. Mung mine 'ti 'ri'ru da ang mine ü'ridälü mbüny.”

A Yicu u'riyi dayu nono komon giru Kwo'ra tä'ril

¹⁰Gomon ge'te komon ganni giru Kwo'ra tä'ril, a Yicu ji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwämrä.

11A be daw de'te diju ngenone dätinä di'rillä nono dannu dümiyā ngwāpiyi lu'ranu ating 'ti dūnādälä 'reny 'reny a'tur ngwāti ngwüdläyü 'di na 'dübä (18).

12Anni ma Yicu engga ngwurnidi ngwuci nu, “Daw ndee, lima ang u'riyi nono gidümdī dunga!”

13Ngwalliji ngwuy nono gaji ge'te ge'te no ngwüdünälü 'reny 'reny ngwünäji Ngwaalinga.

14A güündä ape guru ganni giru gi'ra gidi ngwämrä ndi ari Yicu gwuma u'riyi dijü nono komon ganni giru Kwo'ra tä'rīl. No ngwondaji ngwuci ngwüjü nu, “A läti yomon yiru nyärläl yidi ape yiiru ati aang ila giyomon giyee ara je u'riyi nono, aa'ti be ngaa la ari ngaa ila komon nggee giru Kwo'ra tä'rīl!”

15A be Yicu ci nu, “Ngaa gilee 'dar liru ngwumur'tuny, diji dere 'danggalanu dati 'ti gwä'dädi gi'dalu na gindü'rälü güngün gidigara ngwü'tüyi ngwokta ndi icā gomom ganni giru Kwo'ra tä'rīle!

16A be daw ndee diru digüürnä didi Äbräyīm digekaja dijego'ralu ngwüdläyü 'di na 'dübä, aar 'ti be ädi ndi ar gwä'dälü komon nggee giru Kwo'ra tä'rīle?”

17A yaaru ape güwänü güngün giyigo'ro yegen giyi'ral yüngün giyee. A be ngwüji 'dar jayanu gwulleny yi'ral ye 'dar yanni yiming je ge'te yiralu 'ter.

A Yicu mi'ri ngwuja'ri ngwani läy lidi go'ta

(Mätä 13.31–32; Murkuj 4.30–32)

18A Yicu utalu ngwari, “Yeleny yidi Ngwaalu yiru nono ange? Yadi nje übidänü ange gwe?”

19Ngwari yiru nono yi'ral giyee. Diji dapu läy lidi go'ta ngwukwoy gidaartanu düngün ngwü'tüdä ngwupe ngwuru da'ri, a gu yi'ra oda ngwü'rü'tilä ngwegen giyi'rinala yüngün.”

A Yicu mi'ri ngwuja'ri ngwani ngwü'rid

(Mätä 13.33)

20O're a Yicu utalu ngwari, “Nggwadi übidiyi yelenyanu yidi Ngwaalu ange gwe?”

21Yiru nono yi'ral giyee, yiru nono ngwü'rid ngwapa je daw ngwuje äniiji ngwülänü ngwonyadu 'di aar uliyi ngwülä 'dar.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwani längir lanni limänü

(Mätä 7.13–14,21–23)

22A Yicu ele giyündär a ngwu'dunanu, ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwelada Üräjälīm.

23A diji de'te otacalu ngwuci nu, “Gwani doorta, ngwüji ngwuru ngwoko 'dogo ngwanni ngwa ji ngwa gīlängidīne?” A je Yicu ci nu,

24“Jar 'di'dāny aang äni gīlängir lanni limänü ndi ari la'ti jalu ürgāny ndi a gu ngwüji äni, ndi ari ngwüji ngwonyadu ngwa ji ngwa mīni ndi äni, a be ngwa'ti ngwa mbuji gay.

²⁵Ma diji didi ngwu'dun 'di'ri ngwülängiti längirü, ma aang be ji poor ma aang be pida längirü aang ari, 'İg'ticinjalü gwani deleny!' Nginde gwa je be ca nu, 'Nggwa'ti a je lingidi ngaa lindi ne.'

²⁶Ngaa la be ara nu, 'A liti pa aar iyı gwüpäng, nga gwenggaca pa ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwumoo'ralu 'dänggäri.'

²⁷A be nginde gwa je be ca mana nu, 'Äny gwa'ti lingidi ndi ari ngaa lindi ne. Äbrijiny kayanu, 'dar nga nga lanni lapa gwuki!'

²⁸A ngenone yal ya ji na eny ngwad gwa ji ma aang engga Äbräyiming, Ijaaging na Yagub, a ngwijir 'dar ngwudi Ngwaalu giyelenyanu yidi Ngwaalu a be yigo'ro yalu gätini kulu poor.

²⁹Ngwüji ngwa ji ngwila gitäny gwe, ngwila gi'ra gwe, ngwila kuyala gidi gaama, ngwila kuyala gidi gängir ngwa ape ngwaalinga ngwegen giyelenyanu yidi Ngwaalu.

³⁰A be lanni liju gwodan gwele la be ru yi'ra, a lanni liru yi'ra gwele la be ji gwodan."

Yicu na Yirüdi

³¹Kaji nggoo, a Ngwübärriji ngwoko ila ndi Yicu aar ci nu, "'Tüdi ngene ang ele ngwaalu ngwu'ter ndi ari Yirüdi gwaru gwa ang 'rinye."

³²A je Yicu ci nu, "İndär aang ci gar'tum nggoo nu, 'Äny gwadi äbräji ngwüjü ngwü'rillä nono gwene a bigänü, a bigi nggwa rä'täji yiuru yüny.'

³³A be nggwari äny nggwo kay ndi gwoda yiuru gwene, bigänü a bigi, yiru gu ndi ari diji didi Ngwaalu da'ti dati ayi ngwaalu ngwere poor Üräjälim!"

A Yicu rüniji Üräjäliming

(Mätä 23.37-39)

³⁴"Wä ngwüji ngwudi Üräjäliming! Wä ngwüji ngwudi Üräjäliming! Nga gwü'rinyi'ti ngwijirä ngwudi Ngwaalu, nga je aci yo'rr ye lanni lükäjä je Ngwaalu! Yomonanu ümn nggwüminä ndi gwä'ri ngwüjü ngwunga nje äniiji ki'rimi anaku gwele ati gu dagru gwä'ri yijälü yüngün ngwuje gatu rumala ngwubung ngwe nga be 'donya!

³⁵A gu no, gündär gunga ga gätinäni gidadu. 'Di'didanu nggwa ang ci nu, nga gwa'ti gwuny engga mana 'di a gomon ila ga ge ari nu, 'Gwonjacaar gwanni gwindi ngwüriny ngwe ngwudi Deleny."

Luka 14

A Yicu u'riyi guru nono

¹A gomon ge'te ganni giru Kwo'ra tä'ril, a Yicu ele ngwu'dun ngwudi gur giru gi'ra gidi Ngwübärriji yirü a ngwüji ji ndi iye ngwäy ngwe.

²A gur ji gändälü ngwangina nono ngwujicalu gweere.

³A Yicu otaci ngwortalu ngwudi yobo na Ngwübärrijī ngwuje ci, “Yijaw ndi apada dijū yiima gomom ganni giru Kwo'ra tä'ril gwalla ya'ti jaw?”

⁴Aar be gwugundi. A Yicu apada dijū ndoo yiima ngwuge'te kay ngwele.

⁵Ngwuje be ci, “Manari nga nga lima äti gijū na gīndrī gi'dü gidel komon giru Kwo'ra tä'ril, ga'ti ga aang gwalla puprango?”

⁶Aar 'ti äti ngwuja'ri ngwere ngwadi aar ngwe ci.

Yīrnū na okeye ligo'ro

⁷A je be Yicu mi'rīcī ngwuja'ri ngwee anaku änggädīng gu ngwūjū awa ngwutu ngwaalinga gwudi jalu yīrnū ati aar ele aar jalu ngwudu'rala ngwudi ngwūjī ngwanni ngwupa ngwujalu ki'ra gweere.

⁸Ngwuje ci, “Ma ara je urnidi gi'yī'rīnyīnā yidi gi'tidi kay, aa'ti nga gwele gwa jalu gididu'rala dannī dijādī ki'ra gweere ngwaalu ngwudi yeleny nda manari dijī ndo dīndī gwodan dannī dipana 'dunggunga

⁹a be gwanni gwurnida je gwa be ila gwa ang ci, “Dī'rījā guralu nggee ngwujalu.’ No a gwa be 'donggalu gwanni gwapu yaaru a gwa jalu gwodan.

¹⁰A be manari lima ang urnidi ngwaalu ngwudi yī'rīnyīnā, ati ang ele nga jalu gwodan ma be ari dijī dannī durnidanga dima ila ma aar ang mbuji da ang be ci, ‘Dimad, 'dī'rā ang jalu ki'ra gweere ngwaalu ngwujaw.’ Nga gwa be nājīnī ngwāyānū ngwūjī 'dar ngwanni ngwujalu ngwuru ngwūrū.

¹¹Ndi ari dijī dannī dati oleye ligo'rala lūngūn dati aar üllājälü na dijī dannī dati okeye ligo'ro lūngūn diru dannī dati aar oleyala.”

¹²Ngwube ci dijū dannī durnida nu, “Manari nga gwuma ge'te yīrnū yaa yī'rīnyīnā, aa'ti be nga gwa urnidi ngwumaada ngwunga na ngwanggalu na ngwūjī ngwunga na ngwūjī ngwanni ngwujacida ngwe, ngwanni ngwuru ngweleny ngwätī yelenya yonyadu. Manari ngwuma je urnidi, ngwa mine aji 'to ngwa ang urnidi anaku urnida je gu no a gwa gwä'rīnī.

¹³A be manari nga gwuma ge'te yī'rīnyīnā, urnida ngwuwaya, nga urnidi ngwumjo, nga urnidi ngwurga na ngwūjī ngwanni ngwūrīmū ngwāy.

¹⁴La ang be onjaci ma ang 'ti gwä'rīnānū 'denggen, a gwa gwä'rīnī komon gidi 'dī'rī gwudi ngwūjī ngwanni ngwūdünälü.”

A Yicu mi'rī ngwuja'ri ngwani yī'rīnyīnā yanni yipa

(Mätä 22.1–10)

¹⁵Anni ma gu dijī de'te ngwūjānū gīdīmbūrälü 'dingina no, ngwula ngwuci Yicung, “Yadi gu jayi kang gīdījī dannī dadi jalu ndi eny gīdīmbūrälä giyelenyanu yidi Ngwaalu.”

16A be Yicu mi'rici ngwuja'ri ndi ari, "Diji de'te dige'ta yi'rinyina yipa ngwube urnidi ngwujü ngwonyadu.

17Kaji gidi yi'rinyina ngwube ukaji ngwinada ngwungun ndi urnida ngwujü ngwanni ngwabingacaar je ndi ari, 'Ilar yi'ral 'dar yima be ji mama.'

18Aar be maata 'dar anaku rar gu aar ari lati yiiru la'ti la burni ndi ila. A de'te ari, 'Any gwilli diyangu gweneno dadi nyi ele ndi ombaja gabiciny.'

19A gwe'te mana ari, 'Any gwilli yindri yi'ra 'di yadi nyi ye ele ndi gwurli diyanganu gweneno yadi nje ele ndi idaja. Gabiciny nggwa'ti gwa burni ndi ila.'

20Na diji de'te ari, 'Any gwagu girem, nggwa'ti gwa burni ndi ila.'

21A dinad kwodalu ngwondaci delenya dungun. A deleny kanu ngwuci, "Tudi puprang ang ele ngwayalu na ngwumoo'ralu ngwudi gundar ang urnida ngwuwaya na ngwumjo, na gwujü ngwanni ngwurimu ngway na ngwurga.'

22A dinad 'tu ngwurnida ngwujü ngwube ila ngwuci, 'Gwani deleny yanni yara ye yima arrini ngwaalu ngwo na be ngwoko ngwudayinalu.'

23A deleny ci dinada dungun, "Tudi ang urnida ngwujü yiima ye ngwayalu na giyi'dongalu 'di a ngwu'dun ngwuny onyadala gidru.

24Nggwa je ci gwere gwa'ti gwanni gwondaciny gwa ngille ngwony ngwudi yi'rinyina yuny a'tur."

Gu'ru gidi doo'ra didi Yicu

(Mata 10.37-38)

25Ngwujü ngwonyadu ngwindaar Yicunga le, ngwugwurlalu ngwuje ci,

26"Manari diji dere dima ila 'dunggüny ma aar nyi 'ti be amnana ndi papa gwungun na nanni gwungun na daw dungun na yiju yungun na ngwenggen ngwanni ngwuru ngwur na ngwanni yera na ligo'ro lungun, da'ti da ru doo'ra dünü.

27Gwanni gwuma 'ti amna ndi ape yi'rendenya yidi yi'rany yani any, gwa'ti gwa burni ndi ru doo'ra dünü.

28Manari diji dima mini ndi oda ngwu'duna ngwanni ngwolala, dati jalu gwerre gwerre ngwirra ngwony ngwanni ngwudi ngwe oda ndi ari mung oda, ngwa mbute?

29Nunnu aa'ti gwa gatu yidingo ngwong ngwa be urati kay gwa be ngwujü ari ngwima ngwanni ngwadi engga ngwu'duna ngwodana ngwuranu.

30La ari, 'Diji ndee dudadi dima be ami'rati ndi medaji ngwu'duna ngwungun.'

31A deleny dindi ne dimina ndi ele giyaara, ngwu'ti be jalu gwerre gwerre ngwutalu ndi ari gwati gwu'tulung gwuru ngwu'ri 'di (10,000) gwa aar dugidi

deleny de danni dāti gwu'tulung gwonyadana ndi gwu'tulu ngwüngün gwuru ngwüü'ri kүү'ri (20,000).

³²Manari dima icinänü ndi ari gwa'ti äti yiima, dükäjidi gideleny ndoo danni ndona kay golanu ndi ari aar jalu aar adatalu.

³³No 'to manari nga nga 'dar, diji dima 'ti gatana ngwonyalu 'dar ngwanni ngwätäng je, da'ti da ru doo'ra düny.

³⁴Ngwümündä ngwujaw, ma be ari ngwuma dudiyi nyiring gwüngün ngwa aar je nyiriyi mana?

³⁵Ngwa'ti ngwa jayi ndi ari ngwe nyiriyi diyäng na ndi aar je bäläji kürü, ngwa bälänälü mbüny. Diji danni dāti ngwänī rom ngwudi 'dingini ngwu'dingini.”

Luka 15

Mi'ri ngwuja'ri ngwani dangal danni didudu

(Mätä 18.12–14)

¹Gomon ge'te anni ma ngwudulba gwonyadu ngindenga le lanni liki ilada ndi Yicu ndi 'dingini 'dünggüngün,

²a be Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo gwurli aar äbingini giyenenanu aar ari, “Gur giru ange nggee gati aar ele ngwüjü ngwanni ngwuki 'di ati aar ngwe emadi kiny ge'te pu!”

³A je be Yicu mi'rici ngwuja'ri ngwee ngwari,

⁴“Yärü gwere 'danggalu gwäti ngwangala kүү'ri tudini (100) ngwube dudi de'te. Gwadi ärrī ange? Ngwa'ti ngwung je gatani ngwoo gwuru 'di tudini kwo'rongo na tudini kwo'rongo (99) gidaamalu ngwele nding minä ndoo dima dudi 'di ngwumbuja?

⁵Mung mbuja, ding apa ding ge'ta gidrom gwujayanu

⁶mung o're 'dunu gwa be urnidi ngwumaada ngwüngün na ngwüji ngwanni ngwucajidaar ngwe ling je ci, ‘Äny nggwo gwujayanu gwulleny anaku minyi gu mbuja dangala düny danni didudu. Ilar aar eny aar jayanu!’

⁷Anaku no, nggwa je ci, jayanu gwa ji gwupana kerala gwani diji de'te pu danni diki danni dati jo'renyana giyi'ral yanni yiki ngwüjänü ngwanni gwuru 'di tudini kwo'rongo na tudini kwo'rongo ngwanni ngwüdünälü ngwanni ngwa'ti äti ndi jo'renyana.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwani bartad gwanni gwududu

⁸“A nono dayu danni dāti dinar 'di ngwube mi'rajalu de'te. Dadi ärrī ange? Da ulli lamba da bruti ngwu'dunalu ngwüngün ding minälü 'dar minyol 'di ngwumbuja.

⁹Mung mbuja, da urnida ngwumaada ngwüngün na ngwüji ngwanni ngwucajidaar ngwe ngwuje ci, 'Äny nggwo gwujayanu gwulleny anaku minyi gu mbuja dinar düny danni dimi'rajinyalu. Ilar aar eny aar jayanu.'

¹⁰Anaku no, nggwa je ci, yï'rr yidi Ngwaalu kerala ya jayanu gwani diji de'te pu danni diki danni dati jo'renyana."

Mi'ri ngwuja'ri kiji ganni gidudu

¹¹A Yicu oda yi'ral ngwuje ci, "Gomon ge'te gwerre gur ge'te giju gäti yijü rom.

¹²A be ganni gokana 'di'ri ngwuci papa gwüngün nu, 'Papa, ila be nyi ätäda gu'ru güny gidi goola gunga.' No a je papa ginätiji golanu güngün gwenggen gwe gwanni gwupana.

¹³Yomon cong a giji nggoo gokana ellang gola güngün ngwape ngwilinya ngwüngün ngwü'di'ri ngwugatani ngwu'duna. Ngwele ken gola ngwaalinganu, ngenone ngwugeraji yu'rinalu yüngün elelle gwe gwanni gwuki.

¹⁴Anni mung dudiyi yu'rina 'dar yanni yätäng je, a be ngwamu ji ngwupa aar määtä geno nggoo 'dar a ginde jalu ngwuru diwayi.

¹⁵Ngwele ngwacaji dijänü de'te didi gen nggoo ngwudinga ngwaartanu ngwüngün ndi iye ngwüdrä.

¹⁶Ati ngwü'riny ami'ranu ngwanni ngwati je ngwüdr eny, ati 'ti diji ju dere ndi ätä.

¹⁷Gä'ti gänü ngwudiwayina ngwari, 'Ngwinäd ngwudi papa gwüny ngwonyadu ngwati eny 'di aar pe aar gwä'ri, nyi be ayi ngwamu ngene!

¹⁸Nggwa 'di'ri nggwa o're ndi papa gwüny gwuny ci, Papa, äny gwuma ke ngwäyänü Ngwaalu na 'dunggunga,

¹⁹äny gwa'ti ba be ädi ndi ru giji gunga rujiny nono dinäd de'te dunga.'

²⁰Ngwü'di'rä ngwo'ra ndi papa gwüngün. A papa gwüngün engga ndi ila 'tu'tu ngenone, ngwinä, ngwabrada nono, ngwagu püm ngwaganni giyenenanu ngwümätänü nono.

²¹A giji ci, 'Papa, äny nggwee gwuma ke ngwäyänü Ngwaalu na 'dunggunga, äny gwa'ti ba be ädi ndi ru giji gunga.'

²²A be papa ondaci ngwinädä ngwüngün ngwuje ci, 'Apar direda puprang dele dijaw ngaa giki, ngaa ülläci gu'runga komon ngaa giki ngwüdänü giyora yüngün.

²³Ngaa apa gim'ru ganni gikwudina ngaa dugi aar eny aar jayanu.

²⁴Ndi ari giji nggee güny gayu, gima be mida mana. Gidudu, gima be mbüjinä.' A no aar eny aar jayanu.

- ²⁵Gaji ge nggoo gwenggen gwanni gwupana gwuju gītāny. Ngwo'ra anni ma ngwila gito gito 'dunu, ngwu'dingina ngwüjü ngwelnga aar riti.
- ²⁶No ngwurnida dīnādā de'te ngwotacalu, 'Yiru ange giyo?'
- ²⁷A dīnād ci nu, 'Gwanggalu gwuma o'ra 'dunu gwuma be papa gwunga dūgījī gim'ru ganni gikwudina nunnu gima o'ra gijaw nono.'
- ²⁸A güündä ape gwenggen nggwo gwupana ngwu'donya ndi ānī gīdrü. No a papa gwüngün 'tüdä ngwüpäcälü ndi ānī gīdrü.
- ²⁹Ngwube ci papang gwüngün nu, 'Diwayina ngwüdläyü ngwanni ngwäpījā ngwe yiiru nono minyi ru dīnād, nga 'ti nyürtijānū giyi'ral yere a'tur. Nyi 'ti ätädi gaa'ri gere nyi dugi nyii jayanu ngwumaad ngwe ngwüny.
- ³⁰A be anni ma gījī gunga nggee o'ra 'dunu ganni gītār ngwedr ngwe gola gunga, nga be dūgījī gim'ru ganni gikwudina!'
- ³¹A be papa ci, 'Gwani gījī güny, nda ati ji yomon 'dar, goola 'dar güny gunga giru.
- ³²A be yādī gu ndi ar eny ar jayanu, ndi ari gwanggalu nggwee gwayu gwele gwuma be mida, gwududu gwele gwuma be mbüjīnā!'"

Luka 16

Dartan danni diru dīrīgīnā

- ¹A Yicu ondaci ngwo'ra ngwüngün ngwuje ci, "Dījī de'te diru deleny dāti ngwony ngwonyadu ngwube ape dartana ating je ombaci. A määtä a ngwüjī ondaci ndi ari gwati dartan dūngün dūdiyījī ngwony yīrīgīnā.
- ²A määtä a deleny urnidi gīdrü ngwotacalu ngwuci, 'Yiru ange yanni yati nje 'dingini ngwüjī? Ila 'di nyi enggaca ngwony ngwüny ngwanni ngwuca ngwe ombacinje, nga gwa'ta be ädi ndi ru dartan dūny.'
- ³A dartan äbīngīnī giligoranu lūngün ngwari, 'Nggwa be ärrī ange gwenene? Deleny dūny dadiny be linynyi giyiiru. Äny gwa'ti äti yiima yidi gwürī, nyi ru daaru ndi geraci ngwüjü guy.
- ⁴Nggwuma lenge nggwadi ärrī ange, nunnu manari deleny dūny diminy linynyi giyiiru yūny giyee, nyi mbuji ngwumaada aar nyi ülläjälü ngwu'dun ngwegen.'
- ⁵Ngwümäätä ngwurnidi ngwüjü 'dar ngwanni ngwümīnādī je deleny dūngün dāmjä nono. Ngwotacalu de'te gwerre gwerre ngwuci nu, 'Deleny dūny dīmīnādängä ümn nono?'
- ⁶Ngwuci, 'Dīmīnādīny yībūngä nono yidi yila kүү'ri tudini 'dübä' (800). A määtä a dartan ci, 'Jalu apa nga je ülläjälü nga je ulli kүү'ri tudini kwo'rongo' (400).

⁷Ngwo're ngwuci de'te mana, 'Nga gwüminädängä ümn nono?' Ngwuci, 'Gwüminädiny ngwubi nono ngwudi yon ngwüü'rī' (1000). Ngwuci, 'Jalu apa nga je ülläjälü nga je ulli küü'rī tudini 'dübä' (800).

⁸Anni ma deleny 'dingini, ngwortada dartana ndoo diru dirginä gwani bebere gwüngün gwanni gwuming ärrī. Ndi ari ngwüjī ngwudi dīdlä ndee ngwubeberana ngwüjī ngwudi Ngwaalu ndi ruyi yiiru yegen gidīdlä degen."

⁹A no nggwa je ci, "Ge'tar yimaada goola ge galu gidi dīdlä, ma ji mung medadi, nga mbuji ngwu'duna ngwudi gwur'taling.

¹⁰Gwanni gwati ru ligor le'te pu giyi'ral yanni yooko gu'ru, gwa ru ligor le'te pu giyi'ral yanni yipa gu'ru. A gwanni gwä'tüdü ligor le'te pu giyi'ral yanni yooko gu'ru, gwa'ti gwa ru ligor le'te pu giyi'ral yanni yipa gu'ru.

¹¹Ma be ari nga lima 'ti rüdü yigor ye'te pu ndi ruyi gola gidi dīdlä, yärü gwanni gwada je ätäädä gola ganni giru 'didanu?

¹²A ma be ari ngaa lima 'ti rüdü yigor ye'te pu ndi ombaci dijü dere gola güngün 'danggalu, a mine yärü gwuru gwanni gwa je ombaci gola galu?

¹³Dinäd da'ti da ru dinäd didi ngwoorta rom. Danni diru gu no, da 'donya dorta de'te a ding änni de'te. Na ding 'dengenaci de'te a ding nyortacanu de'te. Ngaa la'ti la apajidi yiiranu yidi Ngwaalu na yidi ngwü'rīny."

¹⁴Anni ma je Ngwübärrījī 'dingini 'dar no, ngwanni gwati änni ngwü'rīnyä aar määtä aar ci Yicungalu mireny.

¹⁵A je Yicu ci nu, "Nga nga liru lati ci yigo'ro yalu ngaa lijaw nono ngwäyänü ngwüjī, a be Ngwaalu ngwuru ngwülingīdü yigor yalu. Ndi ari yanni yati je Dījī engga yipa gu'ru ngwäyänü ngwüjī, yiru 'tur ngwäyänü Ngwaalu."

Enggaci gwoko gwudi Yicu

¹⁶A Yicu ari, "Ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwullu je Müjä na ngwanni ngwondaja je ngwījir ngwudi Ngwaalu ngwätī ngwäyänü 'tu'tu gaji nggoo 'di gomom ganni gima ge Ngwaalu ükäjä Yuwanang Almamadan ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwanni ngwujaw ngwani yeleny yidi Ngwaalu. Yima ündäjīnī kaji nggoo a ngwüjī ngwo ngwüminä gay gadi aar ge äni giyelenyanu giyee.

¹⁷A be nggwa ari yijana gito gito ndi ari a gere na diyäng mi'rinye ngwududi ndi ari a guuli ge'te pu mi'radalu gidi yobo yidi Ngwaalu.

¹⁸Dur danni dati ge'te dayu kay düngün ngwagu di'ter, dati mi'rī ngwäyänü. Na dur danni dadi agu dayu danni dige'taar kay, dati mi'rī ngwäyänü."

Gur ganni gīnänü na Liyajir

¹⁹"Gur ge'te gīnänü gati genne ngwureda ngwanni ngwujaw ngwu'ri ngwudi yeleny ati ngwarri yelenya giyomon 'dar.

²⁰Ati be gur ge'te ganni giru diwayi gani Liyajir gümä ngwomboro ngwangina nono 'dar, ati aar apada ngwu'dun gwudi gur nggoo ginänü ati ngwundralu gilängiränü lüngün

²¹ndi ari aading ütini ngwudagi'ralu ngwanni ngwati mi'ri'tadalu gidimbürälä didi gur nggoo ginänü, ati be manni yinyen ila aar münä ngwomboro nono ngwüngün.

²²A gaji ila a gur nggoo giru diwayi ayi, a y'rr ape aar ge'te aar ji Äbräyım gwe giyelenyanu yidi Ngwaalu kerala. A gur nggoo ginänü ayi 'to aar gatu.

²³Gidelanu didi yi'rany ngwuji giyi'rendeny, ngwü'di'riyi ngwäy ngwengga Äbräyımıng ngwaalu ngwolanu gwujica Liyajiralu.

²⁴No ngwümäätä ngwurnidi Äbräyımıng ngwuci, 'Wä papa ngwüny gwani Äbräyım, inädiny nyi ükacä Liyajiring ngwurtiya ngwomon gwüngün giyaw ngwüllä aar nyi jabaji lingla, äny nggwo giligänü gilee libüdiny yi'rendenya nono 'ti'tir.'

²⁵A määtä a Äbräyım ci, 'Gwani giji güny, diwayina ndi ari gwele gomon gunga gididlä, nga gwumbuja yi'ral yijaw, a je be Liyajir mbuji yanni yiki, a be gweneno nggwo be ndi jili nono nga nggwo be giyi'rendeny.

²⁶A mine yidi na ange giyee 'dar, gülä nggo gipa golanu gü'ridi njänü ndi ari gay ga'ti gadi ge diji dambda ngene 'dänggäri na ngeno 'danggalu.'

²⁷A gur nggo ginänü ci Äbräyımıng, 'Gwani papa, nyi gwa ang päcälü ükajä Liyajiring 'dunu ndi papa gwüny,

²⁸ndi ari äny gwäti ngwänggäri ngwuru tudini ngwuje girinyada ndi ari aa'ti la ji li'dädänü ndi i'di gidirbänü 'to didi yi'rendeny giyee yibüdü.'

²⁹A Äbräyım ci, 'Ngindenga läti yobo yanni yullu je Müjä na ngwijir ngwudi Ngwaalu ya girinya ngindeng je, a je ngwanggalu 'dingini.'

³⁰A gur nggo ginänü ci, 'Bäri papa gwüny gwani Äbräyım, manari 'dogo a diji 'di'ri giyi'ranyanu ngwo're ngwuje ondaca la jo'renyana giyi'ral yanni yiki.'

³¹A Äbräyım ci, 'Manari ngindenga lima 'ti 'dengenaca yobo yidi Müjängä ngwijir ngwe ngwudi Ngwaalu, la'ti la 'dingini manari a diji 'di'ri giyi'ranyanu ngwuje ondaci.'"

Luka 17

Ke

(Mätä 18.6–7,21–22; Murkuj 9.42)

¹A Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu, "Yi'ral yanni yati gäbici ngwüjü aar ape gwanni ngwuki yadi ji, a be wäjaj bi gidiji dannu dadi ru guy gidi yi'ral yanni yadi gäbici ngwüjü aar ape gwanni ngwuki!

²Yadi jayani gidiiji ndoo ndi aar gekaci lille giligo'ro aar gatu giyaw ndi ari ngwügäbici gwe'te ngindenga gilee lami'ratu ndi ape gwuki.

³Arnganar be yigo'ro yalu. Manari gwanggalu gwuma ärrī yi'ral yanni yiki, gīrīnyādi, na manari gwuma ang 'dengenaci ngwujo'renyana, dūdānijānū.

⁴Manari nginde gwuma ang ärrīji yi'ral yanni yiki yomonanu kwo'ra tā'ril gomom ge'te ge'te, mung be kwodalu 'to yomonanu kwo'ra tā'ril gomom ge'te ge'te mung ari, 'Dūdānijīnyānū, āny gwuma jo'renyana,' nga dūdānijānū."

⁵A ngwoo'ra ngwükājäär je ci Yicung nu, "Gendaci nje ämning Ngwaalu gwäri."

⁶A je Yicu ci nu, "Adinari aang äti ämning Ngwaalu gwooko nono läy lidi go'ta, ngaa laadi ci da'ri ndee diru duda, 'Gwällinälü nga gidini giyaanu,' na dada je 'dengenaci.

⁷Gwīndi ne gwere 'danggalanu gwāti dīnādä dati gwürīji na ngwīyīji yo'ra. Ma be ari dima ila gitāny, dati ang ci, 'Ila nga jalu nga ape ngwony a je enye'?

⁸Bäri, gwa ang manni ci, 'Gi'tijiny ngwony ngwudi eny nga ji mama nyii dūnici 'di nyi iyī nyi eny ku nga be eny nga iyī.'

⁹Dinād da aar ci yāy 'tu ndi ari dārrū yi'ral yicaar ye?

¹⁰No nga nga 'to, Yiru gu ye'te ye'te 'danggalu ma aang ärrī yi'ral 'dar yanni yondacara je ndi ärrī, arar, 'Nyii la'ti ädi, liru 'dogo ngwīnād. Yiminje ärrī yanni yībūpinā 'dānggāri ndi nje ärrī.'"

A Yicu u'riyi ngwaamu nono 'dī (10)

¹¹Ndi ele gwüngün kündär gani Üräjälīm, ngwumillidi ki'raanyala ganni gü'ridi Jamranganu Jälil gwe.

¹²Anni mung ji ndi ele gwadi āni ngwu'dunanu, aar mbudi ngwüji ngwe ngwuru 'dī (10) ngwanni ngwümāti je yaamu. Aar määtä aar dūnā ngwaalu ngwolanu,

¹³aar urnida Yicung dula aar ari, "Wä Yicu wä Doorta, aar ang inä!"

¹⁴Anni ma je Yicu engga ngwuje ci, "İndär, aang enggaci ngwur'dala ngwangina ngwalu." Anni ma aar ji ndi ele, aar jayi nono.

¹⁵Gwe'te 'denggenanu ngwīcīnānū ngwumbuji ndi ari gwuma jayi nono, ngwukwodalu ngwortada Ngwaalinga dulu de gwulleney.

¹⁶Ngwele ngwüjürbāci Yicungalu yirku ye giyoranu ngwuci yāy 'tu. A nginde gwuru Dijamir.

¹⁷A be Yicu utalu, "Nyi ari nga nga 'dar liru 'dī (10) lijaw nono? A mine lanna loko gilo liru 'tadini kwo'rongo? (9).

¹⁸Gwere gwa'ti gwanni gwadi kwodalu ngwünāji Ngwaalinga ngwube ru 'dogo ndee diru Garanye?"

¹⁹Ngwube määtä ngwuci, “Di’rälü ang ele. Änni Ngwaalu gwunga gwuma ang gälängidiyi.”

Ila gwudi yeleny yidi Ngwaalu

(Mätä 24.23–28,37–41)

²⁰Gomon ge'te a Ngwübärriji ngwoko otacalu aar ci jadu gwuru gwadi gwe yeleny yidi Ngwaalu ila? A je Yicu gwä'räcänü ngwuje ci, “Yeleny yidi Ngwaalu ya'ti linginna yi'remna nda je rurriyi ngwäy ngwe ngwalu,

²¹aa'ti la je ci, ‘Giyo ngene,’ na ‘Giyo ngenone,’ ndi ari yeleny yidi Ngwaalu giyo 'danggalanu.”

²²Ngwube ci ngwo'ra ngwüngün, “Gaji nggo gändi ngaa la minä ndi engga gomon ge'te giyomonanu yidi Giji gidi Dijii dümnä ga'ti ga aang engga.

²³Ngwüji ngwa je ci, ‘Nggo ngenone!’ na ‘Nggo ngene!’ Aa'ti ngaa la geraji yoralu nda je gwujani.

²⁴Ndi ari anaku ati gu gere enyanu kerala kibä'ränü ngi'räm, ngwube u'riyi ngwaalinganu 'dar, 'to ma ji manari gomon gadi ge Giji gidi Dijii dümnä o'ra, gadi gu ru no.

²⁵A be gwerre gwerre ga mbuji yi'rendenya yipa a ga gimaad gidi didlä ndee obe gora ge.

²⁶Anaku rar gu gwerre ngwüji ngwudi Nuuwa, ya gu ru 'to gomon gidi Giji gidi Dijii dümnä o'ra.

²⁷Ngwüji ngwuju ndi eny aar iyä aar ji ndi agu aar äginä 'di a gomon ila ganni gima ge Nuuwa äni gibälükänü. A däärä ila a yaw üpinä ngwüjü aar ayalu 'dar.

²⁸A anaku 'to kaji gidi Lud. Ngwüji ngwuju ndi 'täji ngwäyänü ndi iyä aar eny, aar illidi aar gwüri yona aar oda ngwu'duna.

²⁹A be gomon ganni gima ge Lud 'tü ngwugatani Jaduming, a Ngwaalu niya ligä na gibriti giru ligä kerala aar u'diyi ngwüjälü ladibur.

³⁰Yi'ral ya gu ru 'to no komon gidi Giji gidi Dijii dümnä ganni gading ge 'tädlü.

³¹Gomon nggoo, gwanni gwujalu ngwu'dunala ngwäti ngwony ngwüngün gidrü, aa'ti gwüllädälü ndi apa. Na 'to gwanni gwa ji ndi gwüri giliburanu, aa'ti gwa kwodaca gonyalu gere.

³²Diwayinar dayu didi Lud!

³³Diji danni da minä ndi gälängidiyi ligo'ro lüngün ling dudiyi, a diji danni da dudiyi ligo'ro lüngün ling mbuji.

³⁴Nggwa je ci, dilunga ndoo, ngwüji rom (2) ngwa ji ndi ndradi ngwümbür ngwe'te pu, da äpinä de'te da gätinäni de'te (1).

³⁵Ngwaw rom (2) ngwa ji ndi ro yona gwüpäng gilille da äpinî de'te (1) da gätinänî de'te (1)."

³⁷A määtä a ngwoo'ra ngwüngün otacalu aar ci, "Yi'ral giyee yadi ji ne gwani Deleny?" A je Yicu mī'rīcī ngwuja'ri ngwee ndi ari ngwuje enggaci ndi ari ya ja ya linginnalu 're'dr anaku gwele, "Ngwaalu ngwanni ngwati gu gong ayadalu, ngwubiirta ngwati gu o'rajidalu."

Luka 18

Mī'rī ngwuja'ri ngwani undi ngwäy gwudi dedel

¹A be Yicu mī'rīcī ngwo'ra ngwüngün ngwuja'ri ngwuje enggaci ndi ari aar undi ngwäy ndi otaci Ngwaalingalu yomon 'dar aa'ti la muli nono a'tur.

²Ngwari, "Kündär ge'te, deleny diju gu dannî dati 'ti dīnyädî Ngwaalinga ating 'ti ge'taji ngwüjî ngwäyänü.

³Na daw de'te diru dedel diju gu kündär nggoo. Ati ngwilada 'dünggüngün ating gu dünäcälä no ndi ari ngwütüci ngwony ngwüngün ngwuci, 'Ila nje ombaci yi'ral a'ri gwe nyi 'tüci.'

⁴A yomon ele aar onyadi ati deleny 'donya ndi ombaci dedela yi'ral. A be gätî gänü ngwube ci ligo'ro lüngün nu, 'Äny gwa'ti dīnyädî Ngwaalinga nyi 'ti ge'taji ngwüjî ngwäyänü,

⁵ati aar nyi be daw ndee päcälü yomon 'dar aar nyi 'ti gäbīcä nggwa gatu düwä, diny ombaci yi'ral yüngün ngwele aa'ti diny äbīnginänü yi'ral yüngün diny iye gi'ra!"

⁶A je be Deleny ci nu, "Dinginar ngwuja'ri ngwaru ngwe deleny ndee da'ti dünälü.

⁷Nda mine Ngwaalu, la'ti ling je ombaci yi'ral yegen lanni läbrüing je liru ngwüjî ngwüngün, ngwanni ngwati 'ti mulu nono ndi otacalu lingen le na dilu de? La je Ngwaalu ji ndi gwäräcī yi'ralalu ngwuje 'ti ombaca?

⁸Nggwa je ci nu, Nginde ling je 'tüci yi'ral yegen ngwuje übīdīyänü aar gu ru puprang. Ndä be ndi ari Gījī gidi Dījī dümnä mung o'ra, ga mbuji ämnīng Ngwaalu ngene gīdidla?"

Dībärrījī na didulba

⁹O're a je Yicu mī'rīcī ngwuja'ri ngwe ngwani ngwüjî ngwanni ngwati ci yigo'ro yegen ngwujaw ati aar be 'dü'dīnyä ngwüjü ngwoko ndi ari,

¹⁰"Ngwüjî rom (2) ngwändädî kobo ndi otaci Ngwaalingalu, de'te diru Dībärrījī a de'te diru didulba.

¹¹A be Dībärrījī dünädälä ngwotaci Ngwaalingalu giligo'ro lüngün. Ngwari, 'Ngwaalu, äny gwucanga yäy 'tu, ndi ari äny gwä'tüdî nono ngwüjü ngwoko

ngwanni ngwati ngiridinä ngwüjü, ngwanni ngwuki, ngwanni ngwati mi'ri ngwäyänü na nggwä'tüdi nono didulba ndee.

¹² Nggwati määtä ngwädä yomonanu rom (2) giyomon kwo'ra tä'ril. Na nggwati gwalli gi'ra ge'te ngwonganu 'di 'dar ngwanni ngwati nje bile.'

¹³ A be gur nggoo giru didulba dünä 'tu'tu ngwaalu ngwolanu. A yaaru ape ndi 'di'riyi ngwäy ngwombajidi kerala. Ngwube ge'te guy giligorala lüngün ngwari, 'Ang inä gwani Ngwaalu, äny gwuru diji danni diki.'"

¹⁴ A Yicu ari, "Nggwa je ci ndi ari gur nggoo giru didulba aa'ti ngaa la ari Dibärriji, giru gima üllä 'dunu gwüngün gijaw nono ngwäyänü Ngwaalu. Ndi ari gwere gwanni gwati piyi ligo'ro lüngün, lating okeye na gwanni gwati okeye ligo'ro lüngün, lating piyi."

A Yicu onjaci yijü yanni yooko

(Mätä 19.13–15; Murkuj 10.13–16)

¹⁵ A ngwüji ngwoko ji ndi apa yijü aar ye ila ndi Yicu nunnu ngwuje gatu guy nono ngwuje onjaci. Anni ma je ngwoo'ra ngwudi Yicu engga, aar je girinya aar je etaci.

¹⁶ A be Yicu urnida yijü 'dünggüngün ngwari, "Gäbicär yijü yanni yooko aar ila 'dünggüny aa'ti ya je etaci, ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yiru yidi ngwüji ngwanni ngwuru nono ngindeng je.

¹⁷ Di'didanu, nggwa je ci, gwere gwanni gwa'ti gwa ape yelenya yidi Ngwaalu ngwuje ape nono gijü ganni gooko, gwa'ti gwa äni giyelenyanu yidi Ngwaalu a'tur."

Deleny danni dinänü

(Mätä 19.16–30; Murkuj 10.17–31)

¹⁸ A deleny de'te otaci Yicungalu ngwuci, "Gwani doorta danni dijaw nggwa ape ange nunnu nyi mbuji miding gwudi gwur'taling?"

¹⁹ A be Yicu ci nu, "Ange gwuru nyi be ci äny gwujaw? Gwa'ti gwere gwanni gwujaw a be Ngwaalu ru jücü.

²⁰ Nga gwülingidi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ndi ari aa'ti a gwa mi'ri ngwäyänü, aa'ti a gwa 'rinyidi, aa'ti a gwa ape yu'rimi, aa'ti a gwü'ridä dijü yil'duru nono, dinyädi papanga je nanni gwe."

²¹ A be gur ci nu, "Äny gwümäti ngwuja'ri ngwee 'dar 'tu'tu 'di'riny gwälü gwooko."

²² Anni ma gu Yicu 'dingini no, ngwuci nu, "Ye'te pu giyoo yijalu ndi a je ärrü. Illi je yunga 'dar yanni yätä je ang ape ngwiliny nga je gegenaci ngwüjü ngwanni ngwuru ngwuwayi a gwa be äti yu'rina kerala. Nga be ila nyi gwujani."

²³ A be anni ma gu gur 'dingini nu, ngwuruni gwulleney, ndi ari giru diji däti gola gipa.

24A Yicu ombaji ngwari, “Yojema gwulleny ngwüjü ngwanni ngwünänü ndi äni giyelenyanu yidi Ngwaalu!

25'Di'didanu Yijanalü ürgäny ndi ari a damla äni kiy gidi yibrä ndi ari a diji dinänü äni giyelenyanu yidi Ngwaalu.”

26Ngwüjü ngwanni ngwu'dingina ngindeng nggwondaji no, aar utalu ndi ari, “Yärü mine gwa gilängidini?”

27A Yicu ari, “Yanni yati ajilaji ngwüjü ngwümnä, yati 'ti ajilaja Ngwaalinga.”

28A be Butruj ci nu, “Änggädi! Änyängä lima gatana ngwonyalu 'dar ngwäri ndi ar ang gwujani!”

29A je Yicu ci, “Di'didanu nggwa je ci, ndi ari gwere gwanni gwa gatani ngwu'duna, dayu, gwenggen, papanga, yiji yüngün, gwani yeleny yidi Ngwaalu,

30gwa'ti gwa ami'rati ndi mbuji gwonyadana kaji nggee gididlä a miding gwudi gwur'taling kaji gididlä ndä'di dadi o'ra.”

A Yicu ondaji mana gwani yi'rany yüngün

(Mätä 20.17–19; Murkuj 10.32–34)

31A Yicu apada ngwo'ra ngwoo ngwüngün ngwuru 'di na rom (12) gay ge'te ngwuci nu, “A ladi allu Üräjälim a ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwullu je ngwüjir ngwudi Ngwaalu Kiji gidi Diji dümnä ngwa gu mbuti.

32Nginde ga aar määtä ga aar ätäädä ngwüjü ngwuru Garany, ga aar ärrü yidäpängä ga aar lo ga aar gwonyanya ngwäyänü.

33Ga aar pi lalac le ga aar 'rinye ga jalu yomon tä'räl (3) ga 'di'ra.”

34A be ngwoo'ra ngwüngün 'ti lingidi yi'ral yere ngwuja'ri ngwee. Ndi ari, yi'ral giyee yänijäär jälü ndi aar je lenge aar 'ti lingidi ndi ari Yicu gwondijaja kang.

A Yicu u'riyi diuwaya nono danni dirimü ngwäy

(Mätä 20.29–34; Murkuj 10.46–52)

35Anni ma Yicu ji gito gito kündär gani Ariya, gur ge'te giju gu ngeno giru diwayi girimü ngwäy ngwuji ndi jalu gay giläni ndi geraci ngwüjü guy.

36Anni mung 'dingini ngwüjü ngwonyadu ngwändi aar 'tü nono, ngwutalu ngwari, “Yiru ange giyo?”

37Aar ci, “Yicu gwudi Najrang nggwo gwändi.”

38Ngwäri dula ngwari, “Wä Yicu Giji gidi Däwüd, ang inä!”

39A ngwüjü ngwanni ngwumadina girinya aar ci gwugundu. Ngwüm'ridäni dula dipa ngwari, “Giji gidi Däwüd, ang inä!”

40No a Yicu dünü ngwuje ci aar äpijä diju ndoo. Anni mung 'donggada, a Yicu otacalu ngwuci,

⁴¹“A gwüminä ang ärriji ange?” Ngwuci, “Gwani Deleny, äny gwüminä ndi u'ri ngwäy.”

⁴²A Yicu ci, “U'ru ngwäy, änni gwunga Ngwaalu gwuma ang u'riyi nono.”

⁴³Puprang no, ngwu'ri ngwäy ngwombajidalu, a nginde gwujani Yicung, ngwortada Ngwaalingala. Anni ma ngwüji ku engga yi'ral giyee, ngindenga 'to aar ortada Ngwaalinga.

Luka 19

Yicu na Jäkä

¹A Yicu obani kündär gani Ariya ngwuji ndi ele.

²A gur ge'te giju gu ngeno gani Jäkä giru deleny didi ngwudulba ginänü.

³Ngwüminä ndi engga Yicung ngwube oblanu ngwu'ti burna, ndi ari ngwüji ngwonyadu.

⁴Ngwümäätä ngwugwalajanu ngwumadina ngwüjü ki'ra gweere ngwallu gida'rala diru duda nunnu ngwengga Yicung gwadi ila kayalu nggoo.

⁵Anni ma Yicu obana ngwaalu ngwoo, ngwüdünä ngwü'di'riyi ngwäy ngwengga, ngwu'ti ci nu, “Gwani Jäkä, üllädä gwänü nggwadi üllälü yirnü gwene 'dunu 'dunggunga.”

⁶A gu Jäkä üllädänü ngwülläjälü yirnü 'dunu 'dunggüngün gwujayanu.

⁷Anni ma ngwüji 'dar engga yi'ral giyee, aar äbingini giyinenanu aar ari, “Gwuma üllälü yirnü ngwu'dun ngwudi diji dani diki!”

⁸A be Jäkä 'di'ri ngwüdünälä ngwuci Yicung nu, “Gwani Deleny, äny nggwee gwenene gwadi ü'rü yelenyanu yüny nje ätäädä ngwüjü ngwanni ngwuru ngwuwayi a manari äny gwiyädi diji dere ngwony ngwüngün ngwunje gwä'räcänü ngwanni ngwuru gu yomonanu kwo'rongo (4).”

⁹A Yicu ci, “Gwene gilang gwuma ji kubanu nggee, ndi ari Jäkä nggwee gwuma inggidi ndi ari nginde 'to gwuru giji gidi Äbräyim.

¹⁰Ndi ari Giji gidi Dijä dümnä gindädi ndi minä ngwüjü ngwanni ngwududu nunnu ngwuje gilängidiyi.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwani ngwünäd 'di (10)

¹¹Anni ma ngwüji ji ndi 'dingini ngwuja'ri ngwee, ngwo're ngwuje mi'rici ngwuja'ri ngwuru 'ter, gaji nggoo giming ge ji gito gito ndi obani Üräjälim, a be ngwüji ji ndi ge'taji ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yadi be 'tädlü.

¹²Ngwuje be ci nu, “Gur ge'te gütüdi kubu gipa ngwube minä ndi ele ken golanu aar ge'ta giyeleny ngwube o'ra.

¹³No ngwube urnidi ngwinädä ngwüngün 'di (10) ngwuje gegenacani bartad. Ngwuje ci, 'Bilidär gwe 'di nyi kwodalu.'

¹⁴Aa'ti be ngwüji ngwudi gen güngün ämnä. Aar ukäji ngwüju gwodan aar ari, 'Änyängä la'ti minä guru nggee nding ru deleny däri.'

¹⁵A be gur nggee gima ele ngwuruda deleny ngwukwodalu 'dunu. Ngwükäjidi ngwinäd ngwüngün ngwanni ngwuming je ätädäni bartad ngwüngün ndi ari gwuma aar gwe bile ange.

¹⁶A dinäd ila ndee ngwuci, 'Doorta, äny gwuma bileda gwuma gendaja bartad 'di (10).'

¹⁷Ngwuci, 'Yijaw gwani dinäd düny! A gwuru ligor le'te pu ngwong ngwee ngwoko nggwa ang ruji deleny didi yündär 'di.'

¹⁸Ngwo're ngwila di'ter ngwuci, 'Doorta, äny gwuma bileda gwuma gendaja bartad tudini' (5).

¹⁹Ngwuci nggwo nu, 'Nga gwa ape yelenya giyündär tudini (5).'

²⁰Ngwo're ngwila di'ter ngwuci, 'Doorta apa bartad gwunga gwuminy giki dired de nga g'itjälü.

²¹Yedeny yitiny 'dunggunga ndi ari nga gwuru diji dojema ngwuja'ri nga gwati ape ngwony ngwätüdi ngwunga, nga uni giruny ga'ti ang kwüdi.'

²²A doorta ci, 'Nga gwuru dinäd diki nggwa ang määtä nggwa ang giki ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwütüyä je ngwulemanu ngwunga! A gwülingidi ndi ari äny gwuru diji dojema ngwuja'ri äny gwati ape ngwony ngwätüdi ngwüny, nyi uni giruny ga'ti nyi kwüdi?'

²³A mine nga gwarra ma ang 'ti ätädi diju ngwü'rinyä ngwee ngwüny ngwe bile ngwuje ge'te giyiuru? Nunnu miny o'ra nje mbuji aar lengadi aar gendadi?'

²⁴Ngwuje be ci giloo lanni liju lidünädälä, 'Äpädär bartad ngaa ätäädä dinädä ndoo däti bartad 'di.'

²⁵Aar be ci, 'Doorta, nginde gwäti be bartad 'di!'

²⁶Ngwuje ci, 'Nggwa je ci gwere gwanni gwäti gony gere gwo're gwa aar gendaci mana. A be gwanni gwa'ti äti gonyalu gere, ganni gätting goko ga aar apada.

²⁷A be gilä'di liru güwän güny lanni li'donya ndi nyi ru deleny degen, apar je nga je ü'ri'ti ngwulem ngwäyänü 'dünggüny.'"

A Yicu äni Üräjälim

(Mätä 21.1–11; Murkuj 11.1–11; Yuwana 12.12–19)

²⁸Anni mung gu ari ngwuja'ri ngwee, ngwube ele ngwelada Üräjälim.

²⁹Anni mung jici ngwaalinga gito gito ngwani Bidbaji na Bidaniya gidotra koralu gicar Gidotr gidi Ngwüminiti, ngwükäji ngwo'ra ngwüngün rom aar madini

³⁰ngwuje ci, “İndär ngwu'dunanu ngwoo ngwujica a je ki'ra gweere. Ma aang ji ndi äni, ngaa la mbuji gëndü'rri ganni goko gigeekannalu ga'ti gu na diji ändälä a'tur. Gwä'dädärälü a ge ila ngene.

³¹Ma ara je diji dere otacalu ndi ari gïgwä'dädängälü gidang, car, ‘Giminä Deleny.’”

³²Giloo lima aar je ükäji aar madini, aar ele aar ji mbuji anaku ca je gu.

³³Anni ma aar ji ndi gä'dä gëndü'rälü, a je ngwüji ngwudi gëndü'rri otacalu, “Nгаа larra ma aang gwä'dä gëndü'rälü?”

³⁴Aar je ci, “Giminä Deleny.”

³⁵Aar apa gëndü'rri giru damal aar ge ila ndi Yicu. Aar gu gillici ngwureda ngwegen aar gu alliji Yicungala.

³⁶Anni mung ji ndi ele gëndü'rri ge kayalu, a ngwüji gilliciji ngwuredalu ngwegen kayalu.

³⁷Anni mung ji gito gito ngwaalu ngwanni ngwati gu gay ülli Gidotra nono gidi Ngwüminiti, a ngwoo'ra 'dar ngwudi Yicu jayanu aar ortada Ngwaalinga aar opepala aar elngaji gwulleny gwani yiima 'dar yanni yojema yanni ma aar je engga. Aar ari,

³⁸“Gwonjacaar gwanni gwuru delenya danni dindi ngwüriny ngwe ngwudi Deleny!” “A adatalu ji kerala a näji ji kerala!”

³⁹Ngwübärriji ngwoko ngwüjänü ondaci Yicung aar ci, “Doorta, girinyädi ngwo'ra ngwunga aa gwugundi.”

⁴⁰A je Yicu ci, “Nggwa a je ondaci ndi ari ma aar gwugundi, yo'rr ya äri dula.”

A Yicu ara Üräjäliming

⁴¹Anni mung ila 'di ngwujici Üräjäliming gito gito, anni mung engga gündärä, ngwarada

⁴²ngwari, “Adinari nga gwaadi lenge gwene ndi ari yiru ange yibüpinä ndi ari a adatalu ji a be a gwa'ti gwa gu lenge gwene ndi ari yima aar je äniälü ndi a je engga ngwäy ngwe ngwunga.

⁴³Yomon ye'te yaji ya ang ilijä yanni yadi aar a ye güwän änanü ngwäbländi ngwe nga gwa'ti gwa mbuji gay gidi 'tü.

⁴⁴La ang pälü la 'rinnye yijänü yunga gidrü na kulu poor la'ti la gatani go'rra gere ngene, ndi ari nga ngwa'ti lingidi gomom ganni gelaca a ge Ngwaalu.”

A Yicu äni kobanu

(Mätä 21.12–17; Murkuj 11.15–19; Yuwana 2.13–22)

⁴⁵Ngwube ele ngwäni kobanu, ngwümäätä ngwü'tiyä ngwüjü poor ngwanni ngwati ji ndi illidi kobanu.

⁴⁶Ngwuje ci, “Yüllinä ndi ari ngwu'dun ngwüny ngwadi ru ngwu'dun ngwudi otaci Ngwaalingalu ngwuma je be ruji 'ngwubang ngwudi yu'ram.”

⁴⁷Ating be ele kobo yomon reny ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. A be ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny a ngwoorta ngwudi yobo na 'to mbumbunga ngwüjänü, ati aar minä aar iye ndi 'riney ngindeng.

⁴⁸Ati aar 'ti be mbuja gay gadi aar ge 'riney ndi ari ngwüji 'dar ngwati ji ndi geraci ngwäni ngwuja'ri aar 'ti minä ndi gatani.

Luka 20

Aar otaci Yicungalu giyeleny yüngün yindä ne

(Mätä 21.23–27; Murkuj 11.27–33)

¹Gomon ge'te a Yicu ji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwämrä kobo ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ngwoortanga le ngwudi yobo, a mbumbunga, ila 'dünggüngün.

²Aar otacalu aar ci, “Ondaci nje, yelenya yunga yiru ange yigäbicängä ang ärrä yi'ral giyee? Yärü gwätädängä yelenya giyee?”

³⁻⁴Ngwuje ci nu, “Nggwada je otacalu 'to, ondaciny, nyinyi gwudi Yuwana Almamadan gwanni gwünyinyüng gwe ngwüjü gwändi Ngwaalu gwalla gwändi ngwüji ngwümnä?”

⁵Aar gwurli aar otajidalu aar ari, “Ma ar ari gwändi Ngwaalu, gwunje ci, a mine arra ma aang 'ti ämnä ngwuja'ri ngwudi Yuwana?”

⁶Ma ar ari gwändi gidiji dümnä, ngwüji 'dar ngwunje aci yo'rr ye, ndi ari ngwülingidi gu ndi ari Yuwana gwuru diji didi Ngwaalu.”

⁷No aar gwä'räcänü aar ci, “Nyängä la'ti lingidi ndi ari yindä ne.”

⁸A je Yicu ci nu, “A mine nyäny 'to nggwa'ti gwa je ci, yelenya yindä ne yanni yigäbiciny nyi ärrä yi'ral giyee.”

Mi'ri ngwuja'ri ngwani ngwüji ngwäänü

(Mätä 21.33–46; Murkuj 12.1–12)

⁹A Yicu ruyi ngwuja'ri ngwümi'rici ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwari, “Gur ge'te giju ganni gikwüdi yugiri gidaartanu ngwügätijani ngwäänä ngwü'di'ri ngwele kündär golanu ngwele yomon yolanu.

¹⁰Anni ma gaji ila gidi aku yugiri, ngwükaji dinäda ngwäänü ndi äpijä gu'ru güngün gidi yugiri yanni yima 'ri'ri. A be ngwäänü määtä aar pidä dinäda aar gwä'rä ngwuy ngwanu.

11Ngwo're ngwükäji dīnädä di'ter, o're aar pidä aar ärrä yirginä aar gwä'ra ngwuy ngwanu.

12Ngwo're mana ngwükäji dīnädä gomōn ganni giru tä'rīl aar määtä 'to aar dirita nono aar gata poor.

13A'ti gur gidi daarti ari, 'Nggwadi be ärrī ange? Äny gwa ükäji gijü gūny ganni gati nyi änni ga aar denya!'

14Anni ma ngwäänü engga, aar määtä aar gu abingala aar ari, 'Gijī güngün gidi yu'rin yüngün nggee gima ila aar määtä aar 'rinye a yu'rin ru yege.'

15Aar määtä aar 'rinye aar gatu poor gidaarti." A je Yicu otacalu, "Ladi je be gur ärrä gidi daarti?"

16Gila ga 'rinye ngwäänä ngwoo ga ape daarti ding ätäädä ngwäänä ngwu'ter." Anni ma ngwüjī 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar ari, "Bäri ya'ti ya gu ru a'tur!"

17A je Yicu alliji ngwäy nono 'ti'tog ngwuje be otacalu ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwüllinä ngwara? "Go'rr ganni gi'dünyidädi ngwüjälü ngwanni ngwati oda ndi ari giru 'tur, gima ru gidingo gidi ngwu'dun.'

18Dijī dere danni dima i'didä ko'rr nggoo, da ü'rī'tinänü nyandil nyandil a danni da gu go'rr acaji da äcīnänü mimindeny."

Dulba didi deleny didi Rumang

(Mätä 22.15–22; Murkuj 12.13–17)

19A ngwoorta ngwudi yobo a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny mīni ndi aar määtä didi'rambal, ndi ari lima lenge londajaja je Yicu ngwuja'ri nono ngwee, a je be yedeny eny ngwüjī.

20Ati aar inijī. Aar ükäci ngwujimida aar ari 'ti'tir ngwīndi yigor ye yijaw ati aar iye yi'ral ye ndi ari aadi aar gwalla yi'ral nono yere yading ye ondaji yiki aadi aar gu määtäädä aar ge'te kuyanū gidi yiima na yeleny yidi deleny didi Rumang.

21Aar määtä aar otacalu aar ci, "Gwani doorta, änyängä lilingidi ndi ari nga ngwati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwätī ngwäyänü nga gwati 'ti ju ndi ombaji ngwüjü ngwäyänü nga gwati ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwüdünälü kay gidi Ngwaalu.

22Yijayi gu ndi nyii gi'tijī Delenya didi Rumang dani Gayijar dulba gwalla nyii 'ti gi'tijä?"

23A Yicu lenge yujimida yegen ngwuje 'ti ci nu,

24"Enggaciiny 'di dinar, gi'remna na yuuli giyee yüllinä yidi yäru yiru?"

25Aar ci, "Yidi Deleny didi Rumang dani Gayijar yiru." Ngwuje ci, "Ngwong ngwudi Deleny didi Rumang dani Gayijar ätäädär je Delenya didi Rumang na ngwong ngwudi Ngwaalu ätäädär je Ngwaalinga."

²⁶Aar 'ti mbojaja gay gadi aar ge määtä ngwuja'ri ngwe ngwere ngwäyänü ngwüji. A je ngwuja'ri ngwüngün dibiyyi ngwondajung je, aar gwugwundi.

Utalü gwani 'di'ri gwudi midi

(Mätä 22.23–33; Murkuj 12.18–27)

²⁷A ngwüji ila ngwoko ngwanni ngwati aar je ci Ngwüjändügi, ngwanni ngwati 'ti ännä ngwuja'ri ngwani 'di'ri giyi'ranyanu aar otacalu

²⁸aar ci, “Gwani doorta, Müjä gwülliji nje kitabanu ndi ari, manari diji dere dima ayi mung gatani dayalu düngün da'ti lingiti, a gwenggen ape dedela didi gwenggen ngwulengaci gwenggen yiju.

²⁹Yiji yiju kwo'ra tä'räl (7) yiru yengga a Gaanni agu ngwayi ngwa'ti lingiti.

³⁰A määtä a gwegen gwani Gwoone ape. Ngwo're ngwayi ngwugatanalu da'ti äti giju.

³¹O're a gwenggen gwani Gwallu ape ngwo're ngwayi aar gu ayalu 'dar 'di aar medadi kwo'ra tä'räl (7) aar 'ti gatana gijälü gere.

³²Aji 'to a daw ayi gwodan.

³³A be gomon gidi 'di'ri gwudi midi gwudi gwur'taling, daw dadi ru didi yäru nginde däginä ngwuranu kwo'ra tä'räl (7)?”

³⁴A määtä a je Yicu ci, “Ngwüji ngwudi didlä ndee ngwati agu aar ägini.

³⁵A be ngwüji ngwanni ngwuru ngwur na ngwaw ngwanni ngwa ji ngwa mbuti ngwäyänü Ngwaalu ndi äni komon gidi 'di'ri gwudi midi gwudi gwur'taling ngwa'ti ngwa agu na ngwa'ti ngwa ägini.

³⁶Na ngindenga la'ti ba be la ayi mana la ru nono yi'rr la ru yiji yidi Ngwaalu anni ma aar ru yiji yidi 'di'ri.

³⁷A be ngwuja'ri ngwudi 'di'ri ngwudi ngwüji ngwanni ngwayu ngwinggida ngwe Müjä ngwuja'ri ngwe ngwullu je Ngwaalu ngwanni ngwütäcälü giligä lanni lu'du gida'ri diru gurri ngwuci gwuru 'Deleny diru Ngwaalu ngwudi Äbräyüm ngwuru Ngwaalu ngwudi Ijaag na ngwuru Ngwaalu ngwudi Yagub.'

³⁸Ndi ari nginde gwä'tüdi Ngwaalu ngwudi ngwüji ngwanni ngwayu ngwube ru Ngwaalu ngwudi ngwüji ngwanni ngwumidu. Ndi ari ngwüji 'dar 'dünggüngün ngwumidu.”

³⁹A be ngwoorta ngwoko ngwudi yobo ci, “Ngwuja'ri ngwee ngwara ngwe ngwujaw!”

⁴⁰Ngindenga aar 'ti ba be äti ngwuja'ri ngwere ngwadi aar ngwe otacalu.

Gwanni Gwubruaar yelenya gwadi ru giji gidi yäru

(Mätä 22.41–46; Murkuj 12.35–37)

⁴¹A je be Yicu ci, “Awa gu ati be ngwüji ari gwanni Gwubrutar yelenya gwanni gwükäjä Ngwaalu gwadi ru Giji gidi Däwüd?”

⁴²Däwüd nginde gwondaja kitabanu gidi Mäjimür ngwari, ‘Deleny dica Delenya düny nu, Jalu kaama güny

⁴³'di nga gi'tiji güwänälü gunga ngwujalu giyoranu yunga.’

⁴⁴Ma be ari gwuca Däwüd Deleny, ngwube ru Giji güngün awa?”

Arnganar ngworta ngwudi yobo

(Mätä 23.1–36; Murkuj 12.38–40)

⁴⁵Anni ma ngwüji 'dar ji ndi geraji ngwäni, a Yicu ci ngwo'ra ngwüngün nu,

⁴⁶“Arnganar ngworta ngwudi yobo ngwati jada ndi elellalu ngwured ngwanu ngwola a je ngwüji aganni ngwaalu ngwudi ngwiliny a je ngwüji ge'talu ngwudu'rala ki'ra ngwämrä a je ngwüji denya ngwaalu ngwudi yi'rinyinä.

⁴⁷Ngwati mbojaji ngwedel aar je obeda ngwu'duna. Aar iringini otaci gwe Ngwaalingalu gwegen gwanni gwolanu. Ngwuru ngwanni gwadi je yi'rendeny mbuji yani yikana.”

Luka 21

Gätiji Ngwaalingalu gwudi dedel

(Murkuj 12.41–44)

¹A be Yicu ombajidalu ngwengga ngwüjü gwanni ngwünänü ndi angidaci Ngwaalinga ngwü'rinyä gwegen kobo.

²Ngwube engga 'to dayu diru dedel diru diwayi ngwügätiji bartad ngwäy rom.

³A Yicu ari, “Didanu nggwa je ci dedel ndee diru diwayi dima ge'te gwonyadana ngwüji 'dar.

⁴Ndi ari ngwüji ngwee 'dar ngwuge'ta angidajing gwoko koola gegen, a be daw ndee diru diwayi gwuge'tengalu 'dar gwoko gwüngün gwanni gwätting gwani eny gwüngün.”

Yiru ange yanni yadi ji 'di a be Yicu o'ra

(Mätä 24.1–14; Murkuj 13.1–13)

⁵A ngwüji ngwoko ji ndi abinga ngwu'dun ngwudi gobo ngwüpäär je nono yo'rr ye yijaw yi'rura aar je üpi nono ngwong ngwe gwanni ngwati aar je angidaci Ngwaalinga.

⁶Ngwuje be ci nu, “Nгаа länggädi ngwu'duna ngwee, yomon yila yanni ya'ti ya ye mbuji go'rra kwenggenala 'dar ya gätini gidiyängälü.”

⁷Aar otacalu, ngwuja'ri ngwe ngwee aar ci, “Gwani Doorta, yi'ral giyee yadi ji jadu? Yi'remna yiru ange yanni yadi nje enggaci gomoni gadi ge yi'ral giyee ji?”

⁸A Yicu ari, “Arnganar aa'ti ngaa la dudi, lonyadu laji lila ngwüriny ngwe ngwüny la ari, ‘Äny gwani nginde’ na ‘Gaji gima be ja gito.’ Aa'ti be la je gwujani!

⁹Ma aang 'dingini yäärä ye a obadalu ji, aa'ti be yedeny ya je eny. Yiru be giyee yanni yadi ji gwerre gwerre, a be yomon yä'tüdi na yadi medadi puprang!”

¹⁰Ngwuje be ci, “Ngwüji ken ngwa gwurlada ngwüjü ken gi'ter na yeleny ken ya gwurlada yelenya ken gi'ter.

¹¹A diyäng da lagadalu gwanni gwukalu gikidang ngwaalu mbüny mbüny, a ngwamu ngwa ji ngwaalu 'dar, a dimdi da ji donyadanu a ngwüji ngwa je yedeny eny, yi'ral yiru yedeny ya ji na yi'remna yipa ya ji kerala.

¹²A be gwerre gwerre ndi aar ji, ngwüji ngwa je le gwurlanu la je übinälü. La je apada ngwämrä na giyorkon, la je apada ngweleny na ngwartan, 'dar gwani ngwüriny ngwüny.

¹³Dar giyee ya je gäbici ngaa ru ladi inggidi 'denggen.

¹⁴Ge'tar yigor yalu mama gwerre gwerre aa'ti ngaa la egenanalu ara je yigor pänü awa ngaa ladi ruci yigo'ro yalu

¹⁵Lingidär ndi ari nggwa je ätäda ngwuja'ri na bebere ndi ondaji gwa'ti gwa güwän galu burni ndi obedalu.

¹⁶Lingidär 'to ndi ari papanga, ngweengga, giiü na ngwumaad la je le gwurlanu, la je 'rinye loko.

¹⁷Ngaa la ke ngwüjü ngwäy 'dar gwani äny.

¹⁸A be lä'rü le'te pu ki'ra galu la'ti la dudi a'tur.

¹⁹Määtä gwe yigor yalu 'di'däny, ngaa la be gilingidini gwani yigo'ro yalu.”

Geradalu gwudi Üräjäliming

(Mätä 24.15–21; Murkuj 13.14–19)

²⁰“Ma ji ma aang enggada Üräjäliming ma gwu'tulu änänü ngwudi güwän, ngaa be lenge ndi ari geradalu gwüngün gwuma be ja gito.

²¹Ngwüji ngwanni ngwuju Yäwüdiyä ngwa abra giyenala, a ngwüji ngwanni ngwa ji 'dunu aar 'tü aar abrada poor, a ngwanni ngwoo gitäny, aa'ti ngwo'rada 'dunu.

²²Ngwuja'ri ngwee ngwuru gimra ngwadi ji nunnu a ngwuja'ri äti ngwäyänü ngwanni ngwüllinä kitabanu gidi Ngwaalu.

²³A be dirbä da ji dipa ngwaw ngwanni ngwuju ngwari ngwe na ngwanni ngwi'riya giyomon giyoo! Ndi ari dirbä da ji dipa gidüyängälü a güündä ga 'dä ngwüjü ngwoo.

- 24**Ngwa aar je 'rinye ngwa aar je ummi ngwa aar je giki yirna ye ngwa aar ngwe badalu giyen 'dar. A Üräjälim gwa ngwüji ngwuru Garany ru'ti yora ye 'di a gaji gegen gadi ge Ngwaalu ari medadi.
- 25**Yi'remna ya ji gilingen, gidüüwä na giyuurum. Gidiyängälü ngwüji ngwa ji giyündä a ngwa je yedeny eny gwani dudu didi yaw.
- 26**A ngwüji ngwäyini yedenyo giyi'ral yanni yadi ärrini gididlä, ngwong ngwa lagadalu kerala.
- 27**Kaji nggoo la be enggada Gijü gidi Dijji dümnä ga üllä giyibä'rälä yiima ye na näji gwe gwupa.
- 28**Ma ji ma yi'ral ji ndi ji giyee, mätinär bälü 'di'däny aang 'di'räji yi'rala yalu ngaa lenge ndi ari ü'rälü gwalu gwuma be ja gito.”
- 29**Ngwuje be mi'rıcı ngwuja'ri ngwee, “İriyär ngwäyälü gida'ri diru dimnigor a ngwa'ri 'dar.
- 30**Ma ji manari ngwuma je engga ma aar 'tudinä ngwäni ngwegen ngaa be lenge ndi ari yirram yima be ja gito.
- 31**Yiru gu 'to no ma ji manari ngaa lima enggada yi'ral giyee yima ärrini, ngaa be lenge ndi ari yeleny yidi Ngwaalu yima be ja gito.
- 32**Nggwa je ci 'di'didanu lingidär ndi ari yi'ral giyee 'dar ya ji gwerre gwerre ndi ngwüji ngwudi gimaad nggee gwenene bali.
- 33**Gere na diyäng la dudi a be ngwuja'ri ngwüny ngwe'te pu ngwa'ti ngwa dudi a'tur.”

Jaralu ngwäy ngwe aang otaci Ngwaalingalu

- 34**“Arnganar ndi ari aa'ti yigor yalu ya je gändäji ndi ami'ra gwudi lingeno ara je di'rica rläliyü ara je yigor picü yi'ralanu yidi lingeno. Ngaa la'ti lengeca gomon nggä'di ga je dirbänälü ga je gwü'rübäjälü nono gwele ngwü'dibä.
- 35**Ndi ari gadi ilijä ngwüjälü 'dar gididlä.
- 36**Jar balu ngwäy ngwe aang otaci Ngwaalingalu giyomonalu pipi'ri'ti ngaa ji ngaa burni ndi 'tü giyi'ralanu giyee yanni yaji ya ji. No ngaa ji ngaa dünä Gijü gidi Dijji dümnä ngwäyanü.”
- 37**Ating ji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu kobanu lingen le a be dilu de ating be ele ngwuja gidotrala gicaar Gidotr gidi Ngwüminiti.
- 38**Ati be ngwüji elada 'tu'tu dilu danu ndi geraja läni kobanu.

Luka 22

Yäwüdä gwurlanu Yicu gwe

(Mätä 26.1–5; Murkuj 14.1–2; Yuwana 11.45–53)

- ¹A gaji ji gito gidi Yi'rinyinä yidi Ligi'ra yidi Ngwüyäwüd yicaar je Dambdani.
- ²A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ngwoortanga le ngwudi yobo, ati aar na ji ndi mīni gay gadi aar ge määtä Yicung aar 'rinye anaku itī je gu yedeny ngwüjī.
- ³A dijego'rr äni ndi Yäwüdä gwanni gwati aar ci Äjigäriyüti ngwoo'ranu ngwudi Yicu ngwoo ngwuru 'di na rom.
- ⁴A Yäwüdä ele aar ondaji ngwur'dal ngwe ngwanni ngwuru ngweleny a lanni liru yi'ra yidi gwu'tulunga gwanni gwati angida gobo ndi ari awa gwugwurlanu Yicu gwe ngwuje ätä.
- ⁵Aar jayanu yi'ral ye giyee aar ämni ndi ari aar ätä ngwü'rinyä ngwoko.
- ⁶A nginde gwani Yäwüdä ämni. Ating ji ndi mīni gay gadi je ge mätijī Yicung yu'rimi aa'ti ngwüjī ngwa ji.

Gege'te mama gwudi eny yi'rinyinä yidi Dambdani

(Mätä 26.17–25; Murkuj 14.12–21; Yuwana 13.21–30)

- ⁷A be gomon ila gidi ligi'ra (ganni gati aar gu mī'rini nono yirany ye yiru ngwamal) komon gidi yi'rinyinä yidi Dambdani.
- ⁸A be Yicu ükäjī Butrujing je Yuwana gwe ngwuje ci, “İndär aang gege'ta yi'ral mama ar ape yi'rinyinä yidi Dambdani.”
- ⁹Aar be ci, “Nga gwüminä ndi nyii gege'ta yi'ral giyee ne gwe?”
- ¹⁰Ngwuje be ci, “Ma aang ji ndi äni kündär, ngaa la mbudi gurnga le gapu diiti didi yaw. Ngaa be gwujani ngwu'dun ngwanni ngwading gu äni,
- ¹¹ngaa ci dijü didi ngwu'dun ngwoo, ‘Doorta daru ngwu'dun ngwanna ngwudi yirnu ngwanni ngwadi nyii gu eny ngwony ngwudi yi'rinyinä yidi Dambdani ngwoo'ra ngwe ngwüny?’
- ¹²Nginde ga je be enggaci ngwaalinga alu nggwe ngwongranu ngwügilicinä ngaa gege'ta yi'ral mama ngenone.”
- ¹³Aar ele aar mbuji yi'ral yiru gu anaku ca je gu Yicu. Aar gu gege'te yi'ral mama yidi yi'rinyinä yidi Dambdani.

Eny gwudi Deleny

(Mätä 26.26–30; Murkuj 14.22–26; 1 Küründüj 11.23–25)

- ¹⁴Anni ma gaji gidi eny ila, a Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwükäjäär je ngwüngün jalu gidimbürälü ndi eny.
- ¹⁵A je Yicu ci, “Äny gwüjädī gu gwulleny ndi ar eny Giyi'rinyinä giyee yidi Dambdani gwerre gwerre ndi gomon ila gidi yi'rendeny yüny.
- ¹⁶Ndi ari nggwa je ci, ya'ti a be yinje eny 'di aar ila aar gu ru giyelenyanu yidi Ngwaalu.”

¹⁷Ngwape ginya ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu, ngwuje be ätäda ngwuje ci, “Apar a gu emadanu gwüpäng.

¹⁸Ndi ari nggwa je ci nggwa 'ti ba be rüdi gwadi iyi ginya gidi yugiri giyee 'di a ngwuja'ri ngwudi yeleny yidi Ngwaalu mbuti.”

¹⁹A ngwube o're ngwape gona ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwü'ränü ngwätäda ngwuje ci, “Ngwanginu ngwüny ngwuru ngwee ngwüdidinä ngwani nga nga. Ärrär je gu no yani diwayini gwüny 'danggalu.”

²⁰Anni ma aar medaji enying, ngwo're ngwape ginya 'to ngwari, “Giny nggee giru gidi gekajidi gwanni gwuyang gwudi yin yüny yirädälü gwani nga nga.

²¹A be guy gidi a'ri gwanni gwadiny gwe gwurlanu nggo giju nyii ge gwüpäng ngene gidimbürälü.

²²Giji gidi Dijji dümnä gadi ele anaku ge'taja gu Ngwaalu a be wäjaj bi gidijji danni dadi gwurlanu nginde gwe.”

²³A ngwoo'ra ngwüngün otajidalu ndi ari yäru gwaadi ru gwanni gwadi ärrä yi'ral giyee.

Garnati ndi ari yäru gwupana yelenya

²⁴A 'to aar ji ndi garnati ndi ari yäru gwuru gwanni gwupana yelenya 'denggenanu.

²⁵A je Yicu ci, “Ngweleny ngwudi didlä ngwati ruyi ngwüjü yelenya yiima ye a lanni lati pi yelenya, lati jada ndi a je ngwüji ortada ndi ari lijaw yiguri ndi ätäda ngwüjü.

²⁶A be nga nga lä'tüdi ladi gu ru no. A manni gwanni gwupana 'danggalanu ngwo'ralu ngwuru ngwoko, a gwanni gwaru gwuru deleny, ngwo'ralu ngwuru nono dinäd.

²⁷Ndi ari yäru gwanni gwupana, gwanni gwati jalu gidimbürälü ngweny ya gwanni gwati äpiji ngwüjü yiiru aar eny? Gwä'tüdi gwanni gwati jalu gidimbürälü ngwenye? A be äny nggwo pa 'danggalu gwuru nono gwele gwati äpiji ngwüjü yiiru aar eny.

²⁸Nga nga liru lanni liju nyii le gidirbänü düny.

²⁹Anaku ätädaär nyi gu Papa gwüny yelenya, ya je gu ätäda 'to,

³⁰nunnu ngaa ji ngaa jalu ngaa iyi aang eny giyelenyanu yüny ngaa jalu ngwudu'rala ngaa pi yelenya giyüilü yidi Yijiräyil yanni yiru 'di na rom.”

A Yicu pälü nyi'rini gwe gwudi Butruj

(Mätä 26.31–35; Murkuj 14.27–31; Yuwana 13.36–38)

³¹A Yicu ci Butrujing, “Jamaan, Jamaan! Dijego'rr dibupa ndi aar je idäji aar je ürnäjänü nono gwele yona.

³²A be äny gwuma otaci Ngwaalingalu gwani nga, ndi ari aa'ti änni Ngwaalu gwunga gwa mi'rati. Ma be ari nga gwuma jo'renyana, nga be ojemeye ngwanggalu nono 'to."

³³A be Butruj ci nu, "Deleny, äny nggwo mama, nda gwele aar nje giki korkon gwüpäng ma ayi ru nda ayi gwüpäng."

³⁴A be Yicu ci, "Gwani Butruj, nggwang ci, gwene gwerre gwerre ndi gokto urri, nga gwa nyi'rini yomonanu tä'räl (3) ndi ari nga gwülingidiny."

³⁵A je be Yicu otacalu ngwuje ci, "Gaji ganni gükäjä je ge ngaa 'ti apana ngwü'rinyä ngaa 'ti apana dürädä dere ngaa 'ti apana ngwüdänü. Yi'ral yere yirnde?" Aar ci, "Bäri, yere ya'ti ju."

³⁶Ngwuje be ci, "A be gwenene, gwanni gwäti ngwü'rinyä ngwuje apani ngwapani dürädä 'to, na gwanni gwa'ti äti galala, ngwellang direda düngün ngwellang."

³⁷Yüllinä kitabanu yaru nu, 'A nginde gwuma aar äcidi ngwüjängä le ngwanni ngwuki.' Nggwa a je ci ndi ari ya gu ru 'dünggüny. Yäy yanni yaru ye gitab 'dünggüny giyo be ndi gu elada."

³⁸Aar be ci, "Gwani deleny yalal giyo rom." Ngwuje be ci, "Yimbutu."

A Yicu otaci Ngwaalingalu Gidotrala gidi Ngwüminiti

(Mätä 26.36–46; Murkuj 14.32–42)

³⁹A Yicu 'di'ri ngwugatani gündärä ngwallu ngwaalu ngwating gu ele yomon reny Gidotr gidi Ngwüminiti, a ngwoo'ra ngwüngün 'di'ri 'to aar gwujani.

⁴⁰Anni ma aar obani ngwuje ci, "Otacar Ngwaalingalu ndi ari nunnu aa'ti la je idäji."

⁴¹Ngwube 'tänü gwere gwoko 'ter ngwuje gatanalu ngwülli ngwüjürbälü yirku ye ngwotaci Ngwaalingalu.

⁴²Ngwari, "Papa, manari nga gwüminä, äpädiny iyäng dirbä ndee a be aa'ti ya ru anaku mininje gu aar be ru anaku minä je gu nga."

⁴³A määtä a gi'rr gidi Ngwaalu 'tädlü kerala ngwor'temaja.

⁴⁴Iya gu yi'rendeny giyee yedenyo ngwotaci Ngwaalingalu gwulleney 'di ngwiri nono a yaana yüngün ru nono gwele yinä yikadalu gidiyängälü.

⁴⁵Anni mung 'di'ra ndi otaci Ngwaalingalu ngwukwodalü ngwoo'ra ngwüngün, ngwila ngwuje mbuji lima je runi ape 'di a je yar mi'ri aar ndri.

⁴⁶Ngwuje ci, "Ange gwuru gwindrijängää. 'Di'rärälü aang otaci Ngwaalingalu nunnu aa'ti la je idäji."

Aar määtä Yicung

(Mätä 26.47–56; Murkuj 14.43–50; Yuwana 18.3–11)

⁴⁷Gaji ganni gima aar ge ji ndi ondaji ngwoo'ra ngwe ngwüngün no, a ngwüji anda ngwonyadu a je gur oda nggoo gani Yäwüdä ngwoo'ranu ngwüngün ngwuru 'dī na rom ngwube 'donggaci Yicu gwading aganni giyenenanu yimada.

⁴⁸A be Yicu ci, “Yäwüdä, ii a gwadi gwurlanu Giji ge gidi Dijī dümnä ang ätäda ngwüjü aganni gwe gwunga änying giyenenanu?”

⁴⁹Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu engga yi'ral yadi gu ru no aar ari, “Gwani deleny, nyii mi'ridi yalal ye?”

⁵⁰A määtä a gur ge'te 'denggenanu mi'rī dīnädä de'te didi dir'dal danni diru gi'ra, ngwü'ridä länälü lidi gaama.

⁵¹A je Yicu ci, “Mar gäbīcār yi'ral giyee!” Ngwümäätä ngwakani länī nono lidi dīnäd ndoo, ngwu'ri nono.

⁵²A Yicu ondaci ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny ngwoortanga le ngwanni ngwuru yi'ra yidi gwu'tulu ngwanni ngwati etadi kobo a mbumbunga lanni līndädī 'dünggüngün ngwuje ci, “Nгаа līndädīny yalal ye a yura nono minyi ni ru dijī dī'dī'riyā yärä?”

⁵³A lati pa ji yomon reny ngwämrä kobo ngaa 'ti ädīnā ndiny alliji guy nono. A be gaji galu giru be nggee, dīrīm dadi be ape yelenya.”

A Butruj nyī'rīnī Yicung

(Mätä 26.57–58,69–75; Murkuj 14.53–54,66–72; Yuwana 18.12–18,25–27)

⁵⁴Aar be määtä no, aar okta aar gwe ele ngwu'dun ngwudi dir'dal danni diru gi'ra. A je Butruj gwujani gwodan ngwü'tänü.

⁵⁵Anni ma aar muji ligä kubanu kayanu aar gu ji gwüpäng, a Butruj ele aar le jalu.

⁵⁶A gera giru dīnäd enggada Butrujing gwujalu giligälü, ngwümätä ngwīriyī ngwäy nono mama ngwari, “Gur nggee gijar le.”

⁵⁷A be a Butruj nyī'rīnī. Ngwari, “Daw ndee, gwa'ti nyi līngīdī.”

⁵⁸Gwoko no, a dijī de'te enggada ngwuci, “Nгаа nggwee, a gwuru gwegen.” A Butruj ci, “Guru, nggwä'tüdi!”

⁵⁹Anni ma gaji ele o're a dijī de'te ari, “Didanu dijī ndee dijaar de 'to diru 'to didi Jälilīng.”

⁶⁰A Butruj ci, “Guru, ngwuja'ri ngwee ngwara ngwe ngwa'ti nje līngīdī.” Gaji ganni giming ge ji ndi ondaji no, a gokto urra.

⁶¹A Deleny gwurlalu ngwombaji Butrujing 'ti'tog. A Butruj diwayini ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Deleny, ndi ari, “Gwene gwerre gwerre nda gokto urri, ngaa gwuny nyī'rīnī yomonanu tä'rīl (3) ndi ari ngaa gwülingīdīny.”

⁶²A määtä a Butruj 'tü poor ngwari aring gwu'ri cicir.

Aar ärrī Yicung yīdāpāngä

(Mätä 26.67–68; Murkuj 14.65)

- ⁶³A ngwüjī ngwanni ngwuju ndi etadi ndi Yicu ärrī yīdāpāngä aar pī.
- ⁶⁴Aar gekaci ngwureda ngwäy aar be pī ati aar ci, “Allija 'di yijirä ndi ari yäru gwanni gwümi'rīdängä?”
- ⁶⁵Aar lo yi'ral ye yonyadu yiki.

A Yicu ji ngweleny ngwudi yämrä ngwudi Ngwüyäwüd

(Mätä 26.59–66; Murkuj 14.55–64; Yuwana 18.19–24)

- ⁶⁶Anni ma ngwalu u'ri, a mbumbunga na ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny a ngwoorta ngwudi yobo o'rajidalu ngwämrä aar je üktijä Yicung.
- ⁶⁷Aar otacalu aar ci, “Manari nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya, ci nje gu.” A je be Yicu ci, “Ma je ondaci nga la'ti liny ämnäci
- ⁶⁸a ma ji otacalu nga la'ti liny gwä'räcänü.
- ⁶⁹A be 'tu'tu gwene Gijī gidi Dijī dümnä gadi be jalu kuyala gidi gaama gidi Ngwaalu ngwanni ngwuru yiima.”
- ⁷⁰A ngwüjī otacalu 'dar aar ci, “A gwuru be Gijī gidi Ngwaalo?” A je Yicu ci, “Nгаа laru gu 'tu mama äny gwuru.”
- ⁷¹Aar ari, “Ange gwuru gwüminär mana a lima 'dingini ngwuja'ri ngwü'tüdi ngwulemanu ngwüngün!”

Luka 23

Aar apada Yicung gideleny dani Bilatij

(Mätä 27.1–2, 11–14; Murkuj 15.1–5; Yuwana 18.28–38)

- ¹A ngwüjī 'di'rälü 'dar aar apada Yicung ndi deleny dani Bilatij.
- ²Aar ü'ridä ngwuja'ri nono aar ari, “Nyii limbuju, guru nggee ndi dudiyi ngwüjü ngwäri. Nginde ginijä ge'teng dulba dani Gayijar deleny didi Rumang ngwari nginde gwuru gwani Gwubrutar yelenya gwuru deleny.”
- ³A no a Bilatij otaci Yicungalu ngwuci, “Nga gwuru deleny didi Ngwüyäwüde?” A Yicu ci, “Yäy anaku ara gu.”
- ⁴A be Bilatij ci ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny a ngwüjī 'dar ngwanni ngwuju ngeno nu, “Nggwa'ti mbojaja guru nggee yi'ral nono yere yanni yadi nyi gu gekaji.”
- ⁵Aar be 'donyalu 'ti'tibüny aar ci, “Gur nggee gati lagaci ngwüjü ngwuja'ranu, gati gwogaji ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwaalu 'dar Yäwüdiyä, Jälil 'di ngwobana ngene.”

Aar dinga Yicung gideleny dani Yirüdi

- ⁶Dingina gu Bilatij ngwüriny ngwani Jälil no, ngwutalu manari gur nggee giru Dijälil.
- ⁷Anni mung gu lenge ndi ari Yicu gwuru gwudi Jäliling deleny düngün diru dani Yirüdj, ngwudinga ndi Yirüdj gwanni gwuju kaji nggoo Üräjälim.
- ⁸Anni ma Yirüdj ele ngwengga Yicung ngwujayanu gwulleny. Anaku mining gu 'tu'tu gaji golanu ndi engga ndi ari gwu'dingining gwe gwulleny ngwujada ndi engga yiima 'dünggüngün.
- ⁹A Yirüdj otacalu ngwuja'ri ngwe ngwonyadu, aa'ti Yicu gwä'räcänü yi'ral ye yere.
- ¹⁰A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ngwoortanga le ngwudi yobo aar ji ndi dünälä aar ondajaji giyi'ral yegen yanni yü'rädädäär je Yicung nono.
- ¹¹A Yirüdjingä gwu'tulu gwe gwüngün ärrü Yicung yidäpängä aar giki direda dijaw didi yeleny aar gwä'räcä Bilatijing.
- ¹²Gomon nggoo Yirüdjingä Bilatij gwe lanni liru güwän gwerre, aar ru ngwumaad.

Aar pici Yicung yelenya gwani yi'rany

(Mätä 27.15–26; Murkuj 15.6–15; Yuwana 18.39—19.16)

- ¹³A Bilatij urnidi ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga lanni liru yi'ra na ngwüji 'dar gwüpäng.
- ¹⁴Ngwuje ci, “Nga nga läpijiny guru nggee nunnu gati lagaci ngwüjü ngwuja'ranu ngwuje dudiyi ngwü'di'ri yäärä ye. A be giminy otacalu gwenene ngwäyänü 'danggalu giminyi 'ti mbojaja ngwuja'ri nono ngwanni ngwara ngwe 'dünggüngün.
- ¹⁵Na Yirüdj 'to gwa'ting mbojaja ngwuja'ri nono, no gwuma aar nje gwä'räcä. Yere ya'ti yärrüng je yadi gäbici ngwayi.
- ¹⁶Yäy gu no, gwunyi be pi 'dogo gwunyi gatalu.”
- ¹⁸A be ngwüji 'dar ürri dula, aar ci, “Rinyiti ngindeng nje be gätijä Barabajingalu.”
- ¹⁹Barabaj gwümäätär aar giki giyi'ral yärrüng je kündär nggwogaji ngwüjü ndi 'di'riyä yärä na ngwu'rinyidi.
- ²⁰Minä gu Bilatij ndi gata Yicungalu, ngwo're ngwuje päcälü mana.
- ²¹Aar 'donyalu 'ti'tibünü aar ci, “Pädi kü'ri ngwayi!”
- ²²O're a je Bilatij otacalu gomonanu ganni giralu tä'ril, ngwuje ci, “Ange gwuru yi'ral yiru ange yanni yärrä je gur nggee? Äny ga'ti nyi mbojaja yi'ral nono yanni yadi gäbici ngwayi, no ginyi pi 'dogo nyi gatalu.”

²³Aar be määtä aar 'donyalu 'ti'tibüny aar ürri dula gwulleney aar bupi ngwayi. Aar je 'dengenaci dula degen.

²⁴No a Bilatij mi'rini ki'ra ngwuje ämnäci buping gwegen.

²⁵Aar je gätijä guralu ganni gimäätär aar giki giyi'ral yärrung je ngwugwogaji ngwüjü ndi 'di'riyi yära, ngwu'rinyidi Ngwuje be ätä Yicung aar ärrü yi'ral yanni yibupaar je.

Aar pä Yicung kü'ri gimamindanu

(Mätä 27.32–44; Murkuj 15.21–32; Yuwana 19.17–27)

²⁶Anni ma aar ape aar gwe ele, aar mbuji guru ge'te gidi gen gani Giruwan, gur gani Jamaan go'ra gitäny, aar üpiyi güü'ri, ngge gwujani Yicung.

²⁷A ngwüji ngwonyadu gwujani Yicung na ngwaw ngwanni ngwänädi je Yicu 'di aar rüniji.

²⁸A Yicu gwurlalu ngwuje ci, “Lani yera yidi Üräjäliming, nyii 'ti ärädi, ärädär yigo'ro yalu na yiji yalu.

²⁹Yomon ye'te yila yanni yada ye ari yiwaya aang ari, ‘Äji jaying nono gwudi ngwaw ngwanni ngwuru yurum, äji jaying nono gwudi ngwaw ngwanni gwa'ti lüngiti aar 'ti i'riya a'tur!’

³⁰La be ci yeno, ‘Acaji nje’ a yidotra, ‘Gwü'rübäji njälü.’

³¹Ndi ari manari lärriny gu no gwanni gwuru da'ri digilä, ya be ru'taa 'danggalu lanni liru yü'ri yundu?’

³²Aar apa ngwu'ramu rom ngwadi aar je 'rinye Yicunga le.

³³Anni ma aar le obani ngwaalu ngwucaar je ngwaalu ngwudi guya gidi gi'ra gidi diji, aar je pä giyü'ri ngwu'ram ngwe ngwoo rom. De'te aar pä kü'ri kaama a de'te aar pä kü'ri kängir.

³⁴A Yicu ari, “Papa, düdänijä jänü, ngindenga la'ti lüngidi ndi ari gilo ndi ärrü ange.” Aar gatu yu'ru aar gigini ngwuredanu ngwüngün.

³⁵A ngwüji dünälä aar ji ndi ombajidi, na ngwüji ngwanni ngwuru yi'ra ngwuju 'to aar äri ngwimä aar ari, “Nginde gwügilängidiyä ngwüjü ngwu'ter gäbicär 'di ngwügilängidiyi ligo'ro lüngün manari gwuru gwanni Gwubrutar yelenya gwanni gwäbrä Ngwaalu.”

³⁶Na gwu'tulunga 'to aar ondaci Yicung yidäpängä. Aar ape yaw yula aar 'donggaci aar je ätäda nunnu ngwuje iyü

³⁷aar ci, “Manari nga gwuru 'di'didanu Deleny didi Ngwüyäwüd, gilängidiyä ligo'ro lunga.”

³⁸Aar ulli ngwuja'ri kü'rälä ngwaru nu, DELENY DIDI NGWÜYÄWÜD DIRU NDEE.

³⁹A du'ram de'te ndoo dipädäär je le giyü'ralä ngwürrä Yicung ngwuja'ri nono ngwullo ngwuci, “Nga gwä'tüdi gwanni Gwubrutar yelenya? Gilängidiyā ligo'ro lunga nje gilängidiyāni 'to!”

⁴⁰A du'ram de'te ndoo girinya ngwuci, “Nga 'to, yedeny ya'ti ang itī Ngwaalo? Anaku ürküdiyäär nje gu ngindenga le,

⁴¹nda mätinä mama giyi'ral yege yanni yärrī nda je yiki. A be gur nggee ga'ti ärrü yi'ral yiki.”

⁴²Ngwube ari, “Yicu, diwayininy ma ji ma ang äni giyelenyanu yunga.”

⁴³A Yicu ci, “Äny gwa ang ci 'didanu gwene nda la ji gwüpäng kerala.”

Yi'rany yidi Yicu

(Mätä 27.45–56; Murkuj 15.33–41; Yuwana 19.28–30)

⁴⁴⁻⁴⁵A dirim elalu mogeny 'tu'tu gilingen lidünälä, 'di a lingen ele ngwuru tä'rīl. A dired dannī dati ji gidiliganu kobo diritinänü gidiliganu ngwurānu rom.

⁴⁶A Yicu urnidi dula gwuleny ngwari, “Papa, gwang ätäädä ligi'rīmā lüny kuyanū gunga.” Anni mung gu ari no, ngwugatu düwä ngwayi.

⁴⁷Anni ma gu gur giru gi'ra gidi gwu'tulunga engga yi'ral giyee no, aar gäbici ngwortada Ngwaalinga ngwari, “Didanu diji ndee diru diji didünälü.”

⁴⁸A ngwüji 'dar ngwanni ngwuju ngenone giyi'ral giyee, anni ma aar engga yi'ral giyee aar o're limäätänä yigoralu.

⁴⁹A ngwüji 'dar ngwanni ngwülingidi Yicung na ngwaw ngwanni ngwändäär le 'tu'tu Jälil, aar dünä ngwaalu ngwolanu aar ji ndi ge'te yi'ral giyee ngwäy nono.

Gatidi gwudi Yicu

(Mätä 27.57–61; Murkuj 15.42–47; Yuwana 19.38–42)

⁵⁰A gur ge'te ngwüjänü gwudi ngwämrä gwudi Ngwüyäwüd gani Yüjib giru diji dijaw didünälü.

⁵¹Ga'ti ngwuja'ri gwudi ngweleny jädänü na ärrī gwanni gwärräär gwe Yicung. Gati ji Yäwüdiyā kündär gani Rama. Giru ngwüji ngwanni gwati ji ndi dünici yelenya yidi Ngwaalu.

⁵²Ngwele ndi Bilatij, ngwotacalu ngwanginu ngwe gwudi Yicu.

⁵³Ngwülläjälü ngwape ngwüpä direda nono ngwuge'te gidimomanu dannī diyang da'ti aar gu gäti dijänü dipädäär ngwur'da.

⁵⁴Gomon nggoo giru gidi Ja'rimani aar jici gomon mama ganni gadi ila giru Kwo'ra tä'rīl.

⁵⁵Ngwaw ngwanni ngwändäär Yicunga le 'tu'tu Jälil, aar 'di'ri aar gwoda Yüjibing aar enggada dimomo na awa lege'ta gu ngwangina ngwüngün.

⁵⁶Aar be kwodalu aar ro gwudu'rula aar ge'te yila. Aar be jalu gomom nggoo ganni giru Kwo'ra tä'r'il aar gatu düwä anaku aru gu yobo.

Luka 24

'Di'ri gwudi Yicu

(Mätä 28.1–10; Murkuj 16.1–8; Yuwana 20.1–10)

¹Gomon ganni giru gi'ra giyomon yiru Kwo'ra tä'r'il, 'tu'tu dilu danu, a ngwaw apani gwudu'rula nggwo gwürüdäär aar elada gidimomo.

²Aar mbuji di'r'imünä dima äbrini kiy gidi dimomo.

³Anni ma aar äni, aar 'ti be mbuja ngwangina ngwudi Deleny dani Yicu.

⁴Anni ma je gwe ngwaalu ji ndi elalu giyi'ral giyee, no a ngwüji rom (2) ngwugenna ngwureda ngwubidu pupu'rul ila aar je dünäcälü.

⁵Yedeny ye no, a ngwaw jürbälü yirku ye gidiyängälü. A je be ngwüji ngwo rom ci, "Nga larra ma aang mini dijalü danni dimidu ngwüjänü ngwanni ngwayu?"

⁶Nginde gwa'ti ngene. Nginde gwuma 'di'ri! Diwayinar ngwuja'ri ngwanni ngwucara je ngwe anni ja le na Jälil ndi ari,

⁷'Giji gidi Dijii dümnä ga aar määtä ga aar ätä ngwüjü ngwanni ngwuki, ga aar pä kü'rälä ga jalu yomon tä'r'il ga 'di'ri gimidu."

⁸A'ti ngwaw diwayina ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwaru ngwe.

⁹Anni ma aar o'ra, aar ondaci ngwo'ra ngwudi Yicu ngwoo ngwuru 'di na gwe'te (11) ngwüjüngä le ngwu'ter ngwuja'ri ngwee 'dar.

¹⁰Ngwaw ngwo ngwuju ngwani, Märüyäm gwani Mäjidäliyä, na Juwana na Märüyäm nanni gwudi Yagub, ngwaw ngwanu ngwoko aar ondaci ngwo'ra ngwükäjäär je ngwudi Yicu ngwuja'ri ngwe 'dar.

¹¹Aar 'ti be ämnäcä ngwayu ndi ari ngwuja'ri ngwudi ngwaw ngwuru nono 'tur 'denggegen.

¹²A'ti Butruj 'di'rälü ngwugwalajanu ngwele gidimomalu. Ngwüllänü ngwenggada direda diru lari dijalu 'dogo di'rukundanu, ngwo'ra 'dunu a gwe ngwaalu elalu giyi'ral yanni yima ji.

Kayalu gidi ele Imawaj

(Murkuj 16.12–13)

¹³A gomom nggoo ge'te ge'te, ngwoo'ra rom ngwudi Yicu ngwändädi ngwu'dunanu ngwani Imawaj ngwujica Üräjäliming ngwati aar gu ele bränü kwo'ra tä'r'il.

¹⁴Aar ji ndi gagitajidi ngwuja'ri giyi'ral 'dar yanni yima ji.

¹⁵Jar gu ndi gagitajidi ngwuja'ri ngwe no, a je gu Yicu obananu aar le ele.

- 16A je gong gimine määtä aar ji yigoralu mürüd ndi lenge ndi ari nginde gwuru.
- 17A je Yicu otacalu ngwuje ci, “Ngwuja'ri ngwuru ange ngwugagitajida je kayalu?” Aar ji 'ril aar ji ngwäyänü kürüng.
- 18A gwe'te 'denggenanu gwani Keleyopaj otacalu ngwuci, “A gwuru tani dirnü de'te pu Üräjälim dannu da'ti lingidi ndi ari yiru ange yanni yima ji yomon yanu giyee yima ele?”
- 19A je Yicu ci, “Yiru ange?” Aar ci, “Yanni yima ji ndi Yicu gwudi Najrang. Yicu nggwee gwuru diijir dätü yiima yipa giyi'ral na ngwuja'ri ngwäyänü Ngwaalu na ngwüji 'dar.
- 20Ndi ari awa a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ngwelenyanga le ngwäri gwuma aar ape aar ätäädä ngwelenya aar 'rinye, ndi ari aar pä kü'ralä.
- 21Nyii mine ji ndi ge'taji nginde gwuru be gwanni gwadi ü'rä ngwüjälü gwudi Yijiräyil! A na mine yidi ange giyee 'dar, yima äti gwenene yomon tä'ril.
- 22A be o're a ngwaw ngwoko ngwäri allijalu ndir. Ngwändädi gidimomalu 'tu'tu gwele dilu danu
- 23aar be ari lima 'ti mbuja ngwangina ngwüngün. Ngwaru nu, länggädi y'irrä yanni yondaja aar je ci nginde nggwo gwumidu.
- 24A be loko 'dänggäränü 'di'ri aar ele gidimomalu aar mbuja yi'ral yäti ngwäyänü anaku aru gu ngwaw aar 'ti be änggädi ngindeng.”
- 25A je be Yicu ci nu, “Nga nga larra ma gu ru ngwe'rr no, nga lami'ratu ndi änni ngwuja'ri 'dar ngwanni gwondaja je ngwüjir!
- 26Ya'ti gu manni rüdi ndi ari gwanni Gwubrutar yelenya gwadi iyü dirbä ndee ku gwerre gwerre 'di ngwube äni ndi näjini gwüngün kerala?”
- 27A je Yicu enggaci ngwuja'ri ngwündäjinä giligo'ro lüngün giyitabanu ndari yädäälü ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwullu je Müjä na ngwanni ngwullu je ngwüjir 'dar.
- 28Anni ma aar ji gito gito kündär ganni gindädäär gu, a Yicu arri nono gwadi elada gweere.
- 29Aar määtä aar 'donyalu 'tibüny aar ci, “Ar jalu lingen lima ele ngwalu gwadi ru degera.” A no ngwele aar le ji.
- 30Anni ma aar jalu ladi eny, ngwape yona ngwuje ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje ü'ränü ngwuje ätäädä.
- 31A'ti ngwäy ngwegen igitinä aar lenge ngindeng ngwuje be dudalu ngwäyänü nyirül.

³²Aar otajidalu aar ari, “Ya'ti nje na mine u'diyanu 'tur giyigoranu gwele ma aar nje enggaci aar nje ondaci ngwuja'ri ngwaru ngwe yitabo?”

³³Aar gu 'di'rädänü puprang ngeno aar o're Üräjälīm. Ngenone aar mbuji ngwo'ra ngwoo ngwuru 'di na gwe'te (11) ngwudi Yicu ngwo'rajidalu gwüpäng ngwüjängä le ngwoko

³⁴aar ji ndi ari, “Yiru gu 'di'didanu, Deleny dima 'di'ri nginde gwü'tädijä Jamaaningalu!”

³⁵A je 'ti ngwoo'ra ngwoo rom enggaci yi'ral yanni yima ji gwele kayalu, a awa aar lenge ndi ari Yicung gwuru anni mung ü'rü yonanu.

A Yicu 'tädjä ngwo'ralu ngwüngün

(Mätä 28.16–20; Murkuj 16.14–18; Yuwana 20.19–23; Yiiru 1.6–8)

³⁶Ju gu na ngwoo'ra ngwoo rom ndi ondaji ngwuja'ri ngwoo no, a Yicu ila ngwüdünī gidiliganu 'denggen ngwuje aganni ngwuje ci, “A adatalu ji 'danggalu.”

³⁷Aar allalu kwodber a je yedeny eny gwulleny aar ji ndi ari länggädi gibo'rra.

³⁸A je be nginde ci nu, “A larra ma ara je yedeny eny? Ange gwuru ngaa be allalu kwodber a ümimänü ji giyigoranu yalu giyi'ral giyee?”

³⁹Änggädär 'di ngwuy ngwüny nga engga yora yüny. Äny gwuru. Akaniny nono ngaa lenge ndi ari gibo'rr ga'ti äti ngwangina ngwu'ti äti yuya nono änggädä je gu 'dünggüny.”

⁴⁰Anni mung gu ari no, ngwuje enggaci ngwuy na yora yüngün.

⁴¹Anni aa'ti aar na ämnä giyi'ral giyee lapana je jayanu gwulleny a je le ngwaalu elalu, ngwuje otacalu ngwuje ci, “Ngaa läti ngwony ngwere ngene ngwudi enye?”

⁴²Aar ätäädä ngwuuma ngwoko ngwumanu

⁴³ngwuje ape ngwuje eny ngwäyänü ngwegen.

⁴⁴Ngwuje be ci nu, “Yi'ral yiru giyee yanni yenggaca je anni jar na, ndi ari yi'ral 'dar yanni yüllinä yani äny kitabanu gidi Yobo yidi Müjä na yanni yullu je ngwüjir na yidi Mäjimür yadi ele ndi äti ngwäyänü.”

⁴⁵Ngwuje igitiyi yi'ranya yegen ndi lenge ngwuja'ri ngwudi yitab.

⁴⁶Ngwuje ci nu, “Yiru giyee yanni yüllinä ndi ari, gwanni Gwubrutaar yelenya gwadi iyī dīrbā ngwayi gwa aar 'di'riyälü komon ganni gadi ru tä'rīl

⁴⁷na yüllinä 'to ndi ari ngwüjī ngwondaci ngwüjü 'dar giyen ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwüriny ngwe ngwüngün nunnu aar jo'renyana giyi'ral yegen yanni yiki a je Ngwaalu düdänijänü. Aar enggaci ngwüjü 'dar, gwerre gwerre Üräjälīm.

⁴⁸Ngaa liru länggädi yi'ral giyee yiju na ngaa liru ladi ondaci ngwüjü ngwu'ter.

⁴⁹Äny gwada je ükacä Ligi'rimä lanni Liju'ru lanni laru le Papa gwüny. A be jaralu kündär ngene 'di a yiima üllä kerala aar je gu üllänü.”

Allu gwudi Yicu kerala

(Murkuj 16.19–20; Yiiru 1.9–11)

⁵⁰Anni mung je ape aar ngwe 'tänü kerel gito gito gidi gündär gani Bidaniya, ngenone ngwalliji ngwuy ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu gwani ngindenga.

⁵¹Anni mung ji ndi ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani ngindenga, ngwü'di'ri ngwallu kerala.

⁵²Aar kwucalu yirku ye aar o'ra Üräjälim lijayanu gwulleney.

⁵³Ati aar ele kobo yomon 'dar ndi elngaci Ngwaalinga aar je ortada.

Yuwana

Yuwana 1

Kirictu gwuru Ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu

- ¹Tu'tu gwerre Ngwuja'ri ngwuju, a Ngwuja'ri ngwujaar Ngwaalu ngwe a Ngwuja'ri ru Ngwaalu.
- ²Tu'tu gwerre, nginde gwujaar Ngwaalu ngwe.
- ³Yi'ral 'dar yīgi'tinā nginde gwe. A yi'ral yere ya'ti ju yīgi'tinā, ya'ti gi'tinā nginde gwe.
- ⁴Dünggüngün midi gwuju. A midi nggwee gwuru buri gwudi ngwüji.
- ⁵Ati buri o'rralu gidirimänü aa'ti be dirim burna ndi lenge.
- ⁶A gur ji gani Yuwana gükäjä Ngwaalu.
- ⁷Ngwilada ndi ondaci ngwüjü buri gwe, nunnu a ngwüji 'dar 'dingini aar änni Ngwaalu nginde gwe.
- ⁸Nginde gwani Yuwana giligo'ro lüngün, gwä'tüdi gwanni gwuru buri. Nginde gwändädi 'dogo ndi ondaji buri ngwe.
- ⁹Ndi ari buri gwanni gwuru 'didanu gwadi ila gididlä ngwo'rraci ngwüjälü 'dar.
- ¹⁰Ngwuja'ri ngwuju gididlä, ngwuru ngwanni ngwuge'ta ngwe Ngwaalu didläyü, a je 'ti be ngwüjü ngwudi didlä lingidi.
- ¹¹Nginde gwändädi ngwüji ngwüngün, a be ngwüji ngwüngün 'donya.
- ¹²A be loko lanni gwuma aar gwe änni, lanni lima änni ngwüriny ngwüngün, lima aar je ätäda yelenya aar ru yiji yidi Ngwaalu.
- ¹³Ngindenga lä'tüdi yiji yidi Ngwaalu lingini gwe gwudi lingeno, aar 'ti rüdi bupi gwudi diji, aar be ru lingini gwe gwudi Ngwaalu.

Yuwana gwurnidalu Yicu gwe

- ¹⁴A ngwuja'ri ngwuma ru diji ngwuma ar le ji 'dengge. A lima engga näjing gwüngün, näji gwudi Giji 'dogo jücü ganni gindi ndi Papa gonyadu gu yimi'rü na 'didanu.
- ¹⁵Nginde gwuru gwanni gwurnida gwe Yuwanalu dula gaji ganni giming ge ari, “Nginde gwuru be nggwee gwanni gwaru nyi gwe anni ariny, ‘Gwanni nggwo gwändi gwodan, gwupana 'dünggüny ndi ari gwuju gwerre gwerre la'tiny na lingiti.”
- ¹⁶Yimi'rü ye yüngün yanni yonyadu, yima aar nje ye onjaci 'dar, o're aar nje ye onjaci.

¹⁷Ndi ari Ngwaalu ngwätädi nje yobo yüngün ndi Müjä a be yimi'ru yüngün na 'didanu, aar nje be ätäda ndi Yicu Kirictu.

¹⁸Diji dere da'ti ju a'tur dänggädi Ngwaalinga a be Giji ru 'dogo ganni giru Ngwaalu, ganni gijica Ngwaalinga ngwuru Papa kimere, giru ganni gima inggidi ngindeng.

Yuwana gwä'tüdi gwani nginde gwanni Gwubrutaar yelenya

(Mätä 3.1–12; Murkuj 1.1–8; Luka 3.1–18)

¹⁹Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwudi Yuwana ngwanni ngwondajung je anni ma Ngwüyäwüd ngwudi Üräjäliming ükäjä ngwur'dala na Ngwullawi aar otacalu ndi ari nginde gwani yäru.

²⁰Aa'ti Yuwana nyi'rinä ndi 'täjälu ngwuje 'täcälü tired ngwuje ci, “Äny gwä'tüdi gwanni Gwubrutaar yelenya.”

²¹Aar ci, “A mine nga gwani yäru? Nga gwuru gwani İliyä?” Ngwuje ci, “Bäri nggwä'tüdi.” Aar ci, “Nga gwuru dijiir danni daru de Ngwaalo?” Ngwari, “Bäri.”

²²Gwur'tal 'di aar ci, “Nga gwani yäru? Enggaci nje nga gwani yäru nyii kwoyalu nyii ondaci ngwüjü gwanni ngwükäji nje. Nga gwuca ligo'ro lunga a gwani yäru?”

²³A Yuwana apa ngwuja'ri ngwanni ngwondaja je dijiir didi Ngwaalu dani Ajaya ngwari, “Äny gwuru gwani dulu didi ngwuja'ri ngwudi diji de'te danni durnidalu dula poor gitäny ngwari, ‘Gi'tijär Ngwaalu gay mama ngwüdünälü.”

²⁴A Ngwübärriji ngwoko ngwükäjäär je

²⁵otacalu aar ci, “Nga mine arra ma ang nyinyi ngwüjü manari nga gwä'tüdi gwanni Gwubrutaar yelenya nga 'ti rüdi gwani İliyä, nga 'ti rüdi dijiir dere didi Ngwaalu?”

²⁶A je Yuwana ci, “Äny gwadi nyinyi ngwüjü yaw ye 'dogo, a be gwe'te nggwo gidiliganu gwa'ti aang lingidi.

²⁷Nginde gwuru gwanni gwadi nyi gwujana gwodan gwupana 'dünggüny äny gwa'ti ädi 'dünggüngün ndi nyi jürbälü nyi gwallada ngwaralu mbüny ngwudi ngwüdän ngwüngün.”

²⁸Yi'ral giyee 'dar yiju ngwaalu ngwani Bidaniya dambal ndi ü'ru yaanu yidi Ordoning ngwaalu ngwanni ngwuju gu Yuwana ndi nyinyi ngwüjü.

Yicu gwuru Girany gidi mi'rini nono gindi Ngwaalu

²⁹Bigänü nggwoo a Yuwana enggada Yicung ndi ila ngwari, “Änggädär Giranyu gidi Ngwaalu giru be nggone ganni gadi äbrü keng gwudi ngwüji gwudi didlä!

³⁰Gwuru be nggwee gwanni gwaru nyi gwe anni ariny, ‘Gwanni nggwo gwindi gwodan gwupana 'dünggüny ndi ari gwuju gwerre gwerre la'tiny na lingiti.’

31Äny gwa'ti nyi lingidi, a be yanni yigäbicinny nyi be ilada ndi nyinyi ngwüjü yaw ye, yiru ndi ari nunnu ngwü'tädinälü Yijiräyil."

32A be Yuwana ondaji ngwuja'ri ngwe ngwari, "Äny gwänggädi Ligirimä lidi Ngwaalu lüllü kerala nono amaam ngwaw nono.

33Gwa'ti gwaadi nyi lenge a be Ngwaalu ngwanni ngwükäjinny ndi nyi nyinyi ngwüjü yaw ye, ngwuru ngwuciny, 'Gur ganni ga engga a gu Ligirim üllä ngwaw nono, nginde gwuru be gwanni gwadi nyinyi ngwüjü Ligirim le lanni Liju'ru.'

34Äny gwänggädi ngindeng a nggwondaja ndi ari Giji nggee giru gidi Ngwaalu."

Ngwoo'ra ngwudi Yicu

35Bigänü nggwoo, a Yuwananga ji ndi dünälä ngwoo'ra ngwe ngwüngün rom ngenone mana.

36Anni ma Yuwana enggada Yicung gwändädi nono, ngwari, "Änggädär, Giranyu giru be nggee gidi Ngwaalu!"

37Anni ma ngwoo'ra ngwüngün rom 'dingini nggu ari no, aar aw Yicung giyora.

38A Yicu gwurlalu ngwuje engga gwädäär giyora, ngwuje otacalu, "Nгаа liminä ange?" Aar ci, "Gwani Doorta, nga ngwati ji ne?"

39A je Yicu ci, "Ilar ngaa engga." Lingen lindi be 'di ngwugwurli ngwuru kwo'rongo digera de ngindenga aar ele 'di aar enggada ndi ari nginde gwati ji ne. Aar le jalu gomom nggoo.

40Gur ge'te ngwoo'ranu ngwoo rom ngwudi Yuwana, gani Andrawuj, gwenggen gwudi Jamaan gwanni gwati aar ci Butruj ngindenga liru lani li'dingina Yuwanang anni ondajung. Aar ru lanni lima aw Yicu giyora.

41Nginde ngwumbuji gwenggen gwani Jamaan gwerre gwerre ngwube ci, "Nyii lima mbuja ngindeng gwanni Gwubrutar yelenya (gwani Kirictu)."

42A nginde ru gwuma apa Jamaaning aar gwe ila ndi Yicu. A Yicu ombaji ngwube ci, "Nga gwuru gwani Jamaan giji gidi Yuna." A be nga gwadi ani Japa (gwani ngwur'da).

43Bigänü nggwoo a Yicu di'ri gwadi ele Jälil. Ngwumbuji guru gani Bilipuj ngwuci, "Gwujaniny."

44Bilipuj gwati ji kündär gani Bid Jäyidä gündär ganni gati gu Andrawujinga Butruj gwe ji.

45A Bilipuj ele ngwumbuji guru gani Nataniyal ngwuci, "Änyängä limbuju diju danni daru de Müjä kitabanu gidi Yobo na danni daru de ngwijir ngwudi Ngwaalu giyitabanu yanni yullaar je, Yicu gwudi Najrang giji gidi Yüjib."

46A Nataniyal ari, "Najra! Giru ange gere gidi Najrang gijaw?" A Bilipuj ci, "Ila 'dogo ang engga."

⁴⁷Anni ma Yicu engga Nataniyaling ndi ila nggwe ari, “Nggwo ngene gwanni gwuru Dijiräyil 'didanu yere ya'ti gu yiru 'tur.”

⁴⁸A Nataniyal otacalu ngwuci, “Nga gwülingidiny ne?” A Yicu ci, “Äny gwänggädängä 'tu'tu anaku ja gu na ndi jalu gidimnigoranu, gaji ganni ga'ti ara ge na Bilipüj urnidu.”

⁴⁹A Nataniyal ari, “Gwani Doorta, nga gwuru Giji gidi Ngwaalu, nga gwuru Deleny didi Yijiräyil.”

⁵⁰A Yicu ci, “Nga gwämnä 'dünggüny ndi ari nggwuma ang ci nggwänggädängä ndi jalu gidimnigoranu. Ya je engga yanni yipana giyi'ral giyee.”

⁵¹Ngwo're ngwugendaci ngwuci, “Äny gwadi ang ondaci 'didanu ndi ari, nga gwa enggada gere ga igitini, a gwa enggada y'rrä yidi Ngwaalu yändi aar üllä Gijü nono gidi Dijü dümnä.”

Yuwana 2

Yicu gwapu yiima Kana Jälil

¹Bigi nggwo, a yirinyinä yidi gi'tidi kay ji kündär gani Kana ngwaalu ngwani Jälil. A gu nanni ji gwudi Yicu 'to

²aar gu urnida Yicung je ngwo'ra ngwe ngwüngün 'to aar ilada girinyinä ngenone.

³Anni ma ngwüji gwudi yirinyinä iyi di'rica 'di ngwumedadi, a nanni gwudi Yicu ci Yicung nu, “Di'rica dima medadi.”

⁴A Yicu ci, “Gwani daw, gaji güny ga'tina indä, a gwarra miny äniiji giyi'ralanu giyee?”

⁵A nanni gwüngün ci ngwinädä, “Yi'ral yere yanni yadi ara je ye ci, ärrär je.”

⁶Ngenone ngwiti gwuru yo'rr ngwuju ngwupa ngwupa ngwongranu gwuru nyärläl (6) ngwati ape yaw yidukuranu küürri (20) ya küürri na 'di (30). Yati ye Ngwüyäwüd gä'rini.

⁷A Yicu ci ngwinädä, “Onjajar je yaala.” Aar je onjajala 'dar ki'rony.

⁸Ngwuje be ci, “Bälär je be ngaa je ätäädä guru giru gi'ra gidi yirinyinä ngwuje ngille.” Aar je bäli aar je ätäädä.

⁹A je gur nggoo giru gi'ra gidi yirinyinä ngille, ngwuje mbuji yima gwurli di'rica. Ngwu'ti lingidi ndi ari di'rica ndee dapaar ne, ngwinäd gwanni gwapu yaw, ngwülingidi gu. A gur giru gi'ra urindi damal danni dadi agu

¹⁰ngwuci, “Ngwüjü 'dar ngwati ape di'rica danni dami gwerre gwerre a ngwüji iyä, ma be ari ngwuma rläli, aar je be ätäädä danni diki ngwulem gwodan. A be nga gwümätädi di'ricalu danni damana nga apalu gwodan.”

11Yi'remna yidi yiima yiru giyee yanni yärrä je Yicu gwerre gwerre kündär gani Kana gidi Jälil, a nginde inggidi yiima yüngün yidi näji a ngwoo'ra ngwüngün änni 'dünggüngün.

12Anni ma yi'rinyinä medadi, a Yicu na nanni gwüngün na ngwenggen na ngwoo'ra ngwüngün, aar 'di'ri aar ele Kaprnawum, ngenone, aar gu jalu yomon cong.

A Yicu linynya ngwüjü Kobo

(Mätä 21.12–13; Murkuj 11.15–17; Luka 19.45–46)

13A anni ma yomon ji gito yidi Yi'rinyinä yidi Ngwüyäwüd yidi eny Ligi'ra lidi Dambdani, a Yicu 'di'ri ngwele kündär gani Üräjälim.

14Anni mung obani ngwämrä kobo, ngwumbuji ngwüjü ngwati ellang ngwürä aar ellang ngwangala, na amaam ati aar üpiyi 'to ngwü'rinyänü ngwudi gatalu kobo.

15Ngwume diruula diru gar ngge linynya ngwüjälü 'dar ngwong ngwanu ngwanni ngwuju ngenone, ngwürä na ngwangal ngwüdigir bartadanu gwudi ngwü'riny gwati ngwüji üpiyänü ngwügwü'rübäji ngwümbürälü.

16Ngwuci ngwüjü ngwanni ngwilli amaam, “Tüyär ngwony ngwee a ngwe ele poor! Nga larra ngaa be ädini ngwu'dun ngwudi Papa gwüny ngaa je ruji ngwaalu ngwudi ngwiliny!”

17A ngwoo'ra ngwudi Yicu diwayini ndi ari ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwüllinä kitabanu ngwaru, “Eny giligoranu gwani ngwu'dun ngwunga gwati nyi u'diyanu nono ligä.”

18A be Ngwüyäwüd bupi gi'remna giru yiima 'dünggüngün. Aar otacalu aar ci, “Gi'remna giru ange giru yiima ganni gadi ang ärrä nyii lenge ndi ari nga gwäti yelenya ndi ärrä yi'ral giyee?”

19A je Yicu ci, “Kiyar ngwu'duna ngwee aar ndralu gidiyängälü, yomon 'tä'ril 'dogo ngwunje 'di'riyälü mana.”

20A Ngwüyäwüd ci, “Ngwu'dun ngwee ngwüädäär je ngwüdläyü küü'ri rom na nyärläl (46) nga be ari ngwa je 'di'riyälü yomon tä'ril (3) awa?”

21A be ngwu'dun ngwanni ngwäbängädi gu Yicu, lingenö lüngün liru.

22Anni mung aji aar 'di'riyälü giyi'ranyanu, a gu be ngwoo'ra ngwüngün diwayini ndi ari nginde gwabingana, aar änni ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwüllinä kitabanu na ngwanni ngwondaja je Yicu.

23Gaji ganni gima ge Yicu ji kündär gani Üräjälim Giyü'rinyinä yidi Dambdani, a ngwüji ngwonyadu engga yi'remna yidi yiima yanni yiming je ärrä aar änni ngwü'riny ngwüngün.

²⁴A je 'ti be Yicu gätijä ngwäy ndi ari nginde gwülingidi yigor 'dar yidi ngwüji ngwümnä. Nginde gwa'ti ami'ratu nunnu ngwubupi

²⁵ngwuja'ri ngwudi diji dümnä ngwani nginde, ndi ari nginde gwülingidi yiru ange giyo giligoranu lidi diji dümnä.

Yuwana 3

Yicunga Nikidimuj gwe

¹A gur ge'te ju giru Dibärriji gani Nikidimuj giru gi'ra ngwelenyanu ngwudi ngwämra ngwudi Ngwüyawud.

²Gi'di'ru gomon ge'te dilu de ngwelaca Yicung 'dunu ngwuci, “Gwani Doorta, änyängä lilingidi ndi ari nga gwuru diji dukäjä Ngwaalu. Yi'remna yidi yiima yanni yata je ärrä, diji dere da'ti dati je ärrä 'dogo manari dukäjä Ngwaalu.”

³A Yicu ci, “Nggwa ang ondaci 'didanu ndi ari diji dere da'ti da engga yelenya yidi Ngwaalu mung 'ti linginä lingining gwanni gwuyang.”

⁴A Nikidimuj ci, “Awa a be diji dilinginä gwele 'di ngwupe ngwube o're ngwülingini mana yomonanu rom. Awa mana ngwube o're gilaranu lidi nanni?”

⁵A Yicu ci, “Äny gwa ang ondaci 'didanu, ndi ari diji dere da'ti da engga yelenya yidi Ngwaalu da'ti linginä yaw ye na Ligirim le.

⁶Diji dilinginä gilingeno diru lingenno, a diji dilinginä Giligirim diru ligirim.

⁷Aa'ti nga gwallalu ndr ma ang ci ndi ari nga nga 'dar aang lingini lingining gwanni gwuyang.’

⁸Dirun dati arada kuyala ganni ginding gu. Nga be 'dingini aring gwüngün, nga 'ti be lingidi ndi ari dindi ne na dadi elada ne. Yiru gu 'to no gidiji dilinginä Giligirim.”

⁹A Nikidimuj ci, “Awa gu aar gu be ru no?”

¹⁰A Yicu ci, “Nga gwuru doorta dipa didi Yijirayil, nga 'ti be lingidi ngwuja'ri ngwee yorto ye ngwaalinga?

¹¹Äny gwa ang ondaci 'didanu, änyängä lati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwülingidi nje, na nje inggidi ngwanni gwänggadi nje, a be nga nga la'ti ämnä ngwuja'ri ngwari.

¹²Nga nga lati 'ti ämnä manari lima je ondaci ngwuja'ri ngwe ngwudi didlä ndee a be awa nga je be 'dingini ngwudi geraldng manari ngwuma ar je ngwe ondaci?

¹³Diji dere da'ti dändi kerala a be Giji gidi Diji dümnä ru ge'te pu ganni gwüllü kerala.”

14A Yicu ari, “Anaku allija gu gwerre Müjä düüngäyü diru laaba kü'rälä poor gütäny, Giji gidi Dijä dümnä gadi aar gu alliji 'to no kü'rälä.

15Nunnu gwanni gwa ämnä 'dünggüngün gwa mbuji miding gwudi gwur'taling.”

Ämnä gwudi Ngwaalu

16A Yicu ari, “Ndi ari Ngwaalu ngwämnä ngwüjü gwudi didlä gwulleny 'di ngwududiyi Gijü güngün ganni giru ge'te pu 'dogo nunnu ngwüllä ngwayi ngene nunnu gwanni gwa ämnä 'dünggüngün, gwa'ti gwa ayi ngwube mbuji miding gwudi gwur'taling.

17Ndi ari Ngwaalu ngwa'ti ükäjä Gijü güngün gididlä nunnu ngwape yelenya a ngwüji ayi, ngge be mi'rini nono nunnu ngwape yelenya a ngwüji gilängidini nginde gwe.

18Gwanni gwämnä 'dünggüngün gwa'ti aar gwe obalu ngwayi, a be gwanni gwa'ti gwa ämnä 'dünggüngün, gwuru gwanni gwa aar gwe obalu gwa ayi, nunnu gwuma 'ti ämnä ngwüriny gwudi Giji gidi Ngwaalu ganni giralu ge'te pu 'dogo.

19Yeleny yiru giyee yanni yadi obalu ngwüji ngwe, ndi ari buri gwuma ila gididlä, ngwüji ngwuma be ämnäni dirimü ngwaalu gwudi buri ndi ari apepe gwegen gwuki.

20Gwere gwanni gwati ape gwuki, gwati 'ti ämnä buri na gwati 'ti elella giburalu, a gwa'ti gwila giburalu ndi ari gwa yedeny eny ndi ari apepe gwüngün gwanni gwuki gwa 'tädlü.

21A be gwanni gwati elelle 'didanu gwe, gwati ele giburalu nunnu aar engga ndi ari apepe gwanni gwating ape gwäpinä yiima ye yidi Ngwaalu.”

Yicu na Yuwana

22Anni ma ngwuja'ri ngwee medadi, a Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün 'di'ri aar ele ngwaalu ngwani Yäwüdiyä, aar ngwe jalu yomon cong ngwünyinyi ngwüjü yaw ye.

23A Yuwana Almamadan ji 'to ndi nyinyi ngwüjü kibüng ngwaalu ngwani Äyünün ngwaju gito ngwaalu ngwani Jälim ndi ari yaw yiralü ngwaalu ngwoo, ati gu be ngwüji o'rajidalu pid pid ngwuje nyinyi.

24(Ngwuja'ri ngwe ngwaju gwerre gwerre a be aji aar määtä Yuwanang aar giki korkon.)

25A ngwoo'ra gwudi Yuwana ngwoko garnati Diyäwüd de de'te gidimürä didi gä'rini.

26Ngindenga aar ele ndi Yuwana aar ci, “Gwani doorta gur gidi gomon nggong gija ge dambal Ordon, ganni gondaja ge gimbujiiny ndi nyinyi ngwüjü yaw ye ngwüji 'dar ngwuma o'rada 'dünggüngün.”

²⁷A je Yuwana ci, “Diji dere da'ti dāti gony gere manari gima 'ti Ngwaalu ätädi kerala.

²⁸Nga nga yigo'ro yalu liru ladi ondaji ndi ari äny gwaru nu, ‘Äny gwä'tüdi gwanni Gwubrutaar yelenya nyi be ru gwükäjäär nyi mädinjä.’

²⁹Gaga giru gidi gur ganni gadi agu. Dimaad danni dati jici gur nono ganni gadi agu, gating geraci läni ngwüdünici ngwujayanu manari giming 'dingini gondaju. Jayanu nggwä'di gwüny gwuru gwuma be mbuti gwene.

³⁰Nginde gwuru gwadi elada gweere nyi be o'ra gwodan.”

³¹Nginde gwanni gwüllü kerala gwuru gwupana giyi'ral 'dar, gwanni gwati ji gidiyängälü gwudi diyäng gwuru gwati ondaji ngwuja'ri ngwudi diyängälü. Gwanni gwüllü kerala, gwupana giyi'ral 'dar anaku raar gu.

³²Nginde gwati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwänggädäng je ngwuje 'dingini, a be diji da'ti dere danni dämna ngwuja'ri ngwüngün.

³³Diji danni dima je änni dima ondaji ndi ari Ngwaalu ngwuru 'didanu.

³⁴Ndi ari nginde gwanni gwükäjü Ngwaalu, gwondaja ngwuja'ri ngwanni ngwükäjä ngwe Ngwaalu. Ndi ari Ngwaalu ngwati ätäda Lig'rimä lanni lati 'ti ami'ratu.

³⁵Ngwaalu ngwuru Papa gwämnä Gijü a giming ätäda yi'ralalu 'dar kuyanü güngün.

³⁶Gwere gwanni gwämnä Kiji, gwäti miding gwudi gwur'taling a be gwanni ngwa obe Gijü gora ge, gwa'ti gwengga miding gwudi gwur'taling, ndi ari gwa gu güündä ji gidi Ngwaalu.

Yuwana 4

Daw diru Dijamir

¹A Ngwübärriji 'dingini ndi ari Yicu gwuma nyinyäni gwuma biledani ngwo'ra ndi Yuwana,

²a be yanni yiru 'didanu, Yicu gwä'tüdi gwünyinyä ngwüjü, a be ngwoo'ra ngwüngün ru ngwünyinyä je.

³Anni ma gu Yicu lenge, ngwü'di'ri ngwugatani ngwaalinga ngwoo ngwani Yäwüdiyä ngwukwoyalu mana Jälil.

⁴A Yicu 'di'ri ngwele gay ge gidi Jamrang.

⁵No ngwele ngwobani ngenone Jamra kündär gani Jugar giju gito gito gidiyäng danni dätädi Yagub gijü güngün gani Yüjib.

⁶Del diju gu didi yaw yidi iyī danni dilutu Yagub. A Yicu ila gwugakidu dilā ngwele ngwujalu gidelalu. Lingen le lidünälä.

⁷Anni ma daw 'de'te diru Dijamir elada ndi angi'ri, a Yicu ci, “A gwuny gätijä yaw nje iye?”

⁸(Kaji nggoo, ngwoo'ra ngwüngün ngwuma 'di'ri aar ele ndi minä ngwony ngwudi eny kündär nggoo.)

⁹A daw ndoo diru Dijamir ci Yicung nu, “Nga gwuru Diyäwüd nyi be ru Dijamir, awa nga be ätäädä yaw yidi iyī?” (Ndi ari Ngwüyäwüd ngwati aar 'ti apajidu Ngwujamir ngwe.)

¹⁰A Yicu ci, “Adinari nga gwülingidī angidacing gwudi Ngwaalu nga lenge ndi ari yärü gwuru nggwee gwucanga ätäädiny nyi iyī, gwadi ang otacalu gwadi ang ätä yaw yanni yimidu.”

¹¹A be daw ci, “Gwani doorta, nga gwa'ti äti gony gada ge aga yaw a del dolanu. Nga gwadi apa yaw ne giyee yimidu?”

¹²Nga gwupana gidigüürnä däri dani Yagub gwanni gwülütiji nje delo ndee nggu iyī a gu yiji yüngün iyī 'to a gu ngwüürä iyī na yoo'ra yüngüne?”

¹³A Yicu ci. “Diji danni dadi iyī yaw giyee yara ye da ngwäädä eny mana,

¹⁴a be dere danni dadi iyī yaw yanni yinje ätäädä, da'ti ba be da ngwäädä eny bupud. 'Didanu da gu manni ngwäy ngwudi yaw yanni yinje ätäädä obalu yirälü 'dünggüngün aar ru midi gwudi gwur'taling.”

¹⁵A daw ci, “Gwani doorta, ätäädiny yaw giyee nunnu aa'ti ba be ngwäädä ngwuny eny ndi o're'ta ngene ndi angi'ri yaw.”

¹⁶A Yicu ci, “İndi, ang urnida duru dunga nga de ila ngene.”

¹⁷A daw gwä'räcänü ngwuci, “Nggwa'ti äti duru.” A Yicu ci, “Yijaw yunga yäti ngwäyänü anni aranga nggwa'ti äti duru.

¹⁸Ndi ari gwerre a gwäti ngwuru 'tudini (5) na danni nda de gwenene, dur dunga dä'tüdi. Yunga yanni yara ye yäti ngwäyänü.”

¹⁹A daw ci, “Gwani doorta, nggwänggädängä nono a gwuru dijir.

²⁰Ngwügüürnä ngwäri ngwäpijä Ngwaalinga yobo ngene ken nggee nga be ari liru Ngwüyäwüd ngwaalu ngwere ngwa'ti ngwa gu ngwüji äpiji Ngwaalinga yobo aar be ru ngwe'te pu 'dogo gwani Üräjälim.”

²¹A Yicu ci, “Ämnäciny gwani daw ndi ari gaji nggo gindī ganni ga'ti ga aar ge äpiji Papang yobo ken nggee na Üräjälim.

- ²² Nga nga liru Ngwujamir lati äpiji Ngwaalinga yobo ngwa'ti aang lingidi yorto ye ngwaalinga. A be änyängä ngwati nje äpiji yobo ngwanni ngwülingidi nje, ndi ari gilang gwadi ila Ngwüyäwüd.
- ²³ A be gaji nggo gindi a nggo gima ila gwenene, ndi ari lanni lati äpiji Ngwaalinga yobo 'di'didanu, la äpiji Papang yobo gilingi'räm na 'didanu, ndi ari liru yigor yanni yibupa je Ngwaalu.
- ²⁴ Ngwaalu ngwuru ligi'räm a lanni lati äpiji Ngwaalinga yobo, aar je äpiji gilingi'räm na 'didanu."
- ²⁵ A daw ci, "Nggwülingidi ndi ari gwanni Gwubrutar yelenya (gwani Kirictu) gwadi ila, mung ila gwunje be enggaci ngwuja'ralu 'dar."
- ²⁶ A be Yicu ari, "Äny gwuru nggwee gwani nginde gwondacanga gwenene!"
- ²⁷ Kaji nggoo no, a ngwoo'ra ngwüngün o'ra a je le ngwaalu elalu anni ma aar mbuji aar ji ndi ondaji daw de. Aa'ti be diji dere 'denggenanu otacalu ngwuci, "Giru ange gimining gidaw?" na "Darra ma de abingi?"
- ²⁸ A daw 'di'ri ngwugatani dukulalu ngwukwoyalu kündär gwondaca ngwüjü ngwuje ci,
- ²⁹ "Ilar aang engga diju denggaciny yi'ralalu yüny 'dar yanni yärrü nje! Aa'ti gwa ru gwanni Gwubrutar yelenya?"
- ³⁰ A ngwüji ngwudi gündär 'tüdä aar gu ilada 'dünggüngün.
- ³¹ A gaji ge nggoo, a ngwoo'ra ngwüngün ji ndi päcälü nunnu ngweny. Aar ci, "Gwani doorta, iti gwooko."
- ³² A je be Yicu ci nu, "Nggwäti ngwony ngwüny ngwudi eny ngwa'ti ngwe lingidi yorto ye ngwaalinga."
- ³³ Aa'ti ngwoo'ra ngwüngün otajidalu aar ari, "Gwuma tani diji dimine äpijä ngwony ngwere ngwudi enye?"
- ³⁴ A Yicu ari, "Eny gwüny gwani ärrü buping gwudi Ngwaalu ngwuru Papa gwanni gwükäjäny, nyi medaji yiiru yüngün.
- ³⁵ Ngaa lati 'ti aru, 'Giruny ga jalu ngwüwäyü kwo'rongo ga aar be une?' A be äny gwada je ci gätär manni ngwäyälü ngwalu aang ombaji ngwuruny! Ndi ari yona yima ojeme gaji gidi uni gegen gima ila.
- ³⁶ A gwenene däänü didi uni dadi gwalli gu'ru güngün ngwuni yona gwani midi gwudi gwur'taling. Nunnu gwanni gwükwüdi na gwanni gwunu aar jayanu 'dün.
- ³⁷ Yäti ngwäyänü yanni yaru nu, 'Gwe'te gwati kwoy a gwe'te gwati uni.'

³⁸Äny gwükäjä je ndi aang uni yona ya'ta gu iyü dirbä dere, ngwüji ngwoko ngwiyü gu dirbä ngaa je be uni yidi dirbä degen.”

³⁹Lonyadu lidi Jamirang kündär nggoo aar änni 'dünggüngün gwani ngwuja'ri ngwudi daw ndoo ngwaru, “Denggaciny yi'ralalu yüny 'dar yanni yärrī nje.”

⁴⁰No anni ma ngwüji ngwudi Jamirang elaci, aar päcälü ndi ari aar le jalu, aar le jalu yomon rom ngeno.

⁴¹A gwani ngwuja'ri ngwüngün, a ngwüji ngwonyadana änni 'dünggüngün.

⁴²Aar ci dayu, “Änyängä gwenene la'ti ba be ännä nunnu gwani ngwuja'ri ngwunga 'dogo, änyängä gwenene lima 'dingini yigo'ro ye yäri a nyängä lilingidi ndi ari gur nggee, 'didanu nginde gwuru gwanni gwuru Gilang gwudi ngwüji ngwudi didlä.”

Yicu gwu'riya gijü nono gidi gur giru deleny

⁴³Anni ma yomon ele aar ru rom (2) a Yicu 'di'ri ngwele Jälil.

⁴⁴(Yicu gwaru gwerre nu dijir didi Ngwaalu dati 'ti ngwüji näjä ngwuja'ri ken güngün.)

⁴⁵Anni ma Yicu obana Jälil, a Ngwüjälil ape aar gwä'ri. Anaku änggädär gu yi'ral 'dar yanni yärrung je Üräjälim kaji ganni giju ge Yi'rinyinä yidi Dambdani. Ndi ari ngindenga liju gu 'to Giyi'rinyinä giyoo.

⁴⁶A Yicu obani Kana Jälil mana, ngwaalu ngwanni ngwügwürling gu yaw aar ru di'rica. A ngwaalu ngwani Kaprnawum, giji gidi dinäd didi deleny gümä gu.

⁴⁷Anni mung 'dingini ndi ari Yicu gwindi Yäwüdiyä gwuma ila Jälil, ngwü'di'ri ngwelaci ngwuci nu aar gwe ülli Kaprnawum nunnu ngwu'riya gijü nono güngün ndi ari gümä gani yi'rany.

⁴⁸A be Yicu ci, “Nga nga lati 'ti ännä ngwuja'ri ma aang 'ti änggädi yi'remna yidi yiima na allalu ndir.”

⁴⁹A deleny ci, “Gwani doorta, üllädä gwänü nda giji güny ayi!”

⁵⁰A Yicu ci nu, “İndi, giji gunga ga midi.” A gur ännäci Yicung ngwuja'ri ngwüngün ngwü'di'ri ngwele.

⁵¹Anni mung ji ndi ülli aar mbudi ngwinäd ngwe ngwüngün kay aar ondaci aar ci giji gima midi.

⁵²Anni mung utalu gaji ge ganni gu'rung ge nono, aar ci, “Gu'ru nono lungge gaji ge ge'te pu gilingen ligwurlu.”

⁵³A gu mbumbu lenge ndi ari gaji giru ganni gima ge Yicu ci ndi ari, “Giji gunga ga midi.” No nginde na ngwüji ngwüngün gidrü 'dar aar gwe änni.

⁵⁴Yiima yiru mana yomon rom (2) yanni yärrä je Yicu anni mung gatana Yäwüdiyäng ngwo'ra Jälil.

Yuwana 5

Ape yiima kibüng

¹Anni ma ngwuja'ri medadi ngwee, a Yicu 'di'rri ngwallu kündär gani Üräjälim giyirinyinä yidi Ngwüyäwüd.

²Ngenone Üräjälim gito gito gilängir lati gu ngwangala 'tü, gibüng giju gani Bidajida Yibrüyängä gü'ridi yurdalu 'tudini.

³Ngwüji ngwundru gu ngwonyadu ngwümä, ngwoko ngwürimü ngwäy na ngwoko ngwuru ngwumjo na ngwoko ngwuru ngwurga. Ngwati jalu aar dünicü yaw nunnu aar je lagajanu.

⁵Ngenone gur ge'te giju gu ganni gümä 'di ngwäti ngwüdläyü 'di tä'räl na 'dübä (38).

⁶Anni ma Yicu engga gindralu ngenone, ngwulenge ndi ari gümä ngwüdläyü ngwolanu ngwotacalu ngwuci, “Nga gwüminü ndi u'ri nono?”

⁷A gur ci Yicung, “Gwani doorta, äny gwa'ti äti dijälü dere dannu dadiny dege'daji nunnu nyi üllü giyaanu, manari yaw yima lagananu ati aar nyi ngwüji dalmacani aar nyi gatanalu, aar üllü giyaanu gwerre gwerre.”

⁸A Yicu ci, “Di'rü ang apani gilälälü gunga ang ele.”

⁹No a gur u'ri nono ngwü'di'rälü ngwape gilälälü güngün ngwele. Gomon ganni gäpädi ge Yicu yiima, gomon giru ganni giru Kwo'ra tä'räl.

¹⁰No a ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd ci guru nggoo gäpädäär yiima, “Gomon gidi gweneneng giru ganni giru Kwo'ra tä'räl, yiru drü ndi ape gilälä gunga!”

¹¹A je gur ci, “Gwanni gwäpädiny yiima gwuru gwuciny, “Di'rälü ang apani gilälälü gunga ang ele.”

¹²Aar otacalu aar ci, “Yärü gwuru gwanni gwucanga apa gilälälü gunga ang ele?”

¹³A be gur ganni gäpädi Yicu yiima, ga'ti lingidi ndi ari yärü gwuru gwanni gwäpädi yiima, ndi ari Yicu gwuma ari mi'rony ngwüjänü ngwonyadu ngwuju ngwele.

¹⁴Kaji gi'ter a Yicu mbuji guru nggoo gäpäding yiima kobanu, ngwuci, “Nga nggwo gwuma u'ri nono, aa'ti ba be a gwa ärrü yi'ral yanni yiki, yaa a gwa o're ya je mbuji yanni yikana.”

¹⁵A gur 'di'rri ngwele ngwondaci Ngwüyäwüd ndi ari Yicu gwuru gwanni gwäpädi yiima.

Papa na Giji

16No nunnu Yicu gwärrü yi'ral giyee gomon ganni giru Kwo'ra tä'ril, a Ngwüyäwüd 'di'ri aar übinälü.

17A je Yicu ci, "Papa gwüny nggwona gwapu yiiru gweneno na äny 'to nggwo gwapu yiiru."

18Yiru giyee yanni yigäbici Ngwüyäwüd aar minäni ndi 'rinye. Gwati aar minü ndi 'rinye 'dogo nunnu gwuma kiyi gomonanu giru Kwo'ra tä'ril, aar be ru ndi ari gwaru Ngwaalu ngwuru Papa gwüngün ngwübidiyi ligo'ranu lüngün Ngwaalu ngwe.

19A je Yicu ci, "Äny gwenggaca je ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü, ndi ari Giji gati 'ti apu yiiralu yere giligor lüngün, nginde gati ape yiiru yanni yänggäding je ndi Papa gwüngün yärrung je, a je be Giji ärrü 'to.

20Ndi ari Papa gwämnä Gijü ngwenggaci yi'ral 'dar yanni yating je ärrü. Nginde yäy genggacung yi'ral yanni yipana giyi'ral giyee ya je enggada yaji ya je allijalu ndir.

21Ndi ari anaku ati gu Papa 'di'riyi ngwüjalü ngwayu ngwuje midiyi, yiru gu 'to Kiji güngün. Giji ga midiyi ngwüjü 'to ngwanni ngwüjädäng je ndi midiyi.

22A mana ya'ti ani Papa gwuru gwanni gwadi obalu diji de a be nginde gwuma ätäda Gijü yelenyalu 'dar

23nunnu a Giji näjini yelenya anaku näjinä gu Papa yelenya. Gwere gwanni gwuma 'ti näjä Gijü, gwa'ti gwa näji Papang, gwanni gwükäjä."

'Di'ri giyi'ranyanu ndi midi

24A Yicu ari, "Nggwa je ondaci 'didanu, diji danni da 'dingini ngwuja'ri ngwüny ngwube änni nginde gwanni gwükäjäny, gwa mbuji miding gwudi gwur'taling. A nginde gwa'ti ba be gwa aar gwe obalu. Nginde gwuma dambu yi'rany gwuma ele ndi midi.

25Äny gwondaca je 'didanu ndi ari gaji nggo gindi a nggee gima ila ganni gadi ge ngwüji ngwanni ngwayu 'dingini dula didi Giji gidi Ngwaalu a lanni li'dingina la midi.

26Ndi ari anaku ati gu Papa midiyi giligo'ro lüngün, nginde gwuma ätäda 'to Gijü midiying giligo'ro lüngün.

27A giming ätäda yelenya ndi obalu ngwüji ngwe ndi ari giru Giji gidi Diji dümnä."

28A je Yicu ci, "Aa'ti nga la dibi ngwuja'ri ngwee, gaji gadi ila ngindenga 'dar ngwumomanu layu la 'dingina dula düngün

29a la 'tüdä. Lanni lärrä yi'ral yanni yijaw la 'di'rälü la aar je ätäda miding na lanni lärrä yi'ral yanni yiki la 'di'rälü la aar le obalu giyi'rany.

30Äny gwa'ti gwärrī yi'ral yere guy ge güny, yatiny ye obalu 'dogo anaku 'dingini nje gu Ngwaalu na obalu gwüny gwüdünälü. Ndi ari äny gwa'ti mīnū ndi jada ligor lüny, nyi be mīni ndi jada ngindeng gwanni gwükäjäny."

Papa gwondaja Giji ge

31A Yicu ari, "Adinari äny gwati ondajaji giligo'ro lüny, ngwuja'ri ngwüny ngwa'ti ngwadi äti ngwäyänü.

32A be nggwo gwu'ter gwanni gwati ondaji ngwuja'ri ngwani ligo'ro lüny nyi be ari ngwuja'ri ngwüngün gwäti ngwäyänü."

33A je Yicu ci, "Nga nga lükäjä ngwüjü ndi Yuwana ngwuje ondaja ngwuja'ri gwanni gwäti ngwäyänü.

34Ya'ti ani ndi ari äny gwämnä ondajing gwudi diji dümnä a be äny gwaru gu nunnu ngaa gilängidini.

35Yuwana anni inding, gwuru nono buri gwanni gwu'du ngwo'rralu, nga lima jayanu buri gwe gwüngün gaji gooko."

36Ngwari, "A be ondaji gwani äny gwätiny gwanni gwupana gu'ru ndi ondaji gwudi Yuwana gwani äny. Ndi ari yi'ral yanni yükäcär nje gu Papa ndi ärrī, yiru yanni yadi inggidi ndi ari Papa gwuru gwükäjäny.

37A Papa gwanni gwükäjäny nginde giligo'ro lüngün gwondaja ngwuja'ri ngwani äny. Nga nga gwa'ti aang 'dingina dula düngün gomongere a'tur ngaa 'ti änggädi ngwäyänü ndi ari gwuru 'taa.

38Yiru yanni yigäbica je ngaa la'ti ämnä 'dünggüngün gwanni gwükäjäny, ngwuja'ri ngwüngün ngwa'ti giyigoranu yalu a'tur.

39Ngaa lati ombaji Yitabanu yanni yüllinä nunnu aang mbuji miding gwudi gwur'taling. A be Yitab yanni yüllinä yinggidu ngwuja'ri ngwani äny

40ati a be 'donya ndi ila 'dünggüny nunnu aang mbuji miding gwudi gwur'taling."

41Ngwuje ci, "Äny gwa'ti mīnä ortadang gwudi ngwüji

42a be äny gwülingidä je. Äny gwülingidä je ndi ari ngaa la'ti äti ämning gwudi Ngwaalu giyigoranu yalu.

43Äny gwändi ngwüriiny ngwe gwudi Papa gwüny nyii be 'donya, ma be ari diji di'ter dima ila ngwüriiny ngwe gwudi ligo'ro lüngün ngaa be ämnäci.

44Awa ngaa be ämnäci Ngwaalinga manari ngaa lati ortajidi yigo'ro yalu ngaa 'ti be undu ngwäy ngaa määtä ortadang gwanni gwändi Ngwaalu 'dogo?"

45Ngwuje ci, "Aa'ti ngaa lari äny gwuru gwada je ü'ridä ngwuja'ri nono ndi Papa. Diji ndo danni dada je ü'ridä ngwuja'ri nono Ngwaalu. Müjä gwuru gwanni nggwo gwügätädä gu ngwäyänü.

⁴⁶Adinari ngaa la ämnäcä Müjäng, ngaa laadiny ämnäcä. Ndi ari Müjä gwuru gwanni gwullu ngwuja'ri ngwani äny.

⁴⁷A be anni aa'ti aang ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwullung je, a mine awa ngaa je be änni ngwanni ngwa je ngwe ci?"

Yuwana 6

Yicu gwiya ngwüjü ngwüü'ri tudini

(Mätä 14.13–21; Murkuj 6.30–44; Luka 9.10–17)

¹Anni ma gaji nggoo ele, a Yicu 'di'ri ngwü'rü yaanu yidi Jäliling (yati aar je ci 'to yaw yidi Täbiriyäng.)

²A ngwüji ngwonyadu gwujani anaku ma aar gu enggada yi'remna yidi yiima yanni yärrung je ngwüji ngwanni ngwümä.

³A Yicu 'di'ri aar allu kenala ngwoo'ra ngwe ngwüngün aar jalu ngenone.

⁴Yomon yidi Yi'rinyinä yidi Dambdani yidi Ngwüyäwüd aar ji gito.

⁵A Yicu 'di'riyi ngwäy ngwengga ngwüjü ngwonyadu ngwelaca, ngwuci Bilipüjing nu, "Ngwüji ngwee 'dar ngwadi ar je illijä yona ne aar je eny?"

⁶Gwutalu no nunnu ngwidäji ngindeng. Ndi ari nginde gwülingidi yi'ral giligoranu lüngün nunnu gwadi ärrä ange.

⁷A Bilipüj ci nu, "Ma ar ni ari a lima illa yona yidi ngwü'riny ngwudi yiiru ngwüwäyü 'dübä, ya'ti ya mbuti nunnu a diji agu ngwügätini ngwulemanu!"

⁸A doo'ra düngün di'ter ngwoo'ranu, Andrawuj gwenggen gwudi Jamaan gwani Butruj ngwü'di'ri ngwari,

⁹"Giji ge'te nggo ngene gäti yona 'tudini na ngwuum rom ngwani ngwooko. A be ngwa ar je ätäda yärrung ngwee ngwüji ngwee ngwonyadu?"

¹⁰A je be Yicu ci, "Ge'tar ngwüjü aar jalu." Ngwaalu ngwo, ngwü'tüdi gu yanya yonyadu. No a ngwüji jalu, ngwur ngwuru ngwüü'ri tudini (5000).

¹¹A Yicu ape yona ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuje be gegenaci ngwüjü ngwanni ngwujalu ati diji ape anaku mining gu. Ngwo're nggu ärrä ngwuuma mana ngwuje gegenaci.

¹²Anni ma aar eny 'di aar pe, a Yicu ci ngwo'ra ngwüngün, "Utar yonalu ngwuum ngwanu ngwanni ngwuma i'dälü ngwü'ri'tänü. Aa'ti ngwere ngwa geradalu."

¹³No anni ma aar je gwä'räji gi'du aar je ape yi'ramanu 'di na rom ngwudi yon tudini yanni yima aar je eny 'di aar je gwä'ri.

¹⁴Anni ma ngwüji enggada yiima yanni yima je Yicu ärrä, aar ari, "Didanu dijir didi Ngwaalu diru ndee danni dadi ila gidädlä."

15A Yicu lenge ndi ari ngindenga liminü gwadi aar ruji deleny degen yiima ye, ngwü'di'ri ngwele ngwukwoyalu gwe'te pu kenala.

Yicu gwindi giyaala

(Mätä 14.22–33; Murkuj 6.45–52)

16Anni ma ngwalu ru digera, a ngwoo'ra ngwudi Yicu 'di'ri aar ülli giyaw

17aar äni gibälükänü aar ü'rü yaanu aar elada Kaprnawum. Gaji nggoo a ngwaalu ru dilu, a je 'tina Yicu bürnädi.

18A dirun 'di'ra a dudu ji diki giyaanu ngwulagaji yaanu.

19Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu ruyi bälükä 'di ape bränü tä'r'il (3) gwalla bränü tä'r'il na gwü'ränü (3.5), aar enggada Yicung gwindi giyaala ngwelada bälükä nono a je yedeny eny.

20A je be Yicu ci nu, “Äny gwuru ara je 'ti yedeny iti.”

21Anni ma aar gatu yigoralu aar äniiji gibälükänü no aar mbuji ndi ari lima obani kimämü ngenone ngwaalu ngwanni ngwindädäär gu.

22A bigänü nggwoo, anni ma ngwüji ngwonyadu ngwanni ngwujalu dambal ngenone, aar engga ndi ari bälükä gwuru gwe'te pu 'dogo ngenone a gu 'ti Yicu janu aar be ruyi bälükä jücü.

23A be ngwübälükä ila ngwu'ter ngwaalu ngwani Täbiriya aar düni ngwaalu ngwanni ngwiya gu Yicu ngwüjü yona anni ma Deleny ci Ngwaalinga yäy 'tu.

Yicu gwuru eny gwudi midi

24Anni ma ngwüji lenge ndi ari Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün la'ti ngenone, aar 'di'ri aar äni ngwübälükänü aar ele ngwaalu ngwani Kaprnawum ndi mini Yicung.

25Anni ma aar mbuji dambal ngenone aar ci, “Gwani doorta, nga gwuma ila jadu ngene?”

26A je Yicu ci, “Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari nga nga la'tiny minä ndi ari nga nga länggädi yi'remna yidi yiima, aar be ru ndi ari ngaa liti yona nga je pe.

27Aa'ti ngaa lapada yiiru ngwong ngwudi eny ngwanni ngwati 'digi'ri ngaa be apada yiiru ngwong ngwudi eny ngwanni ngwati midiyi miding gwudi gwur'taling gwanni gwadi aar je Giji gidi Dijii dümnä ätäda nginde gwe, gwuma gu Ngwaalu ngwuru Papa mi'ra dämi'ra.”

28Aar be otacalu aar ci, “Änyängä ladi ärrü ange nunnu nyii ärrü bupi gwudi Ngwaalu?”

29A je Yicu ci, “Yiiru yidi Ngwaalu yiru giyee, ndi änni 'dünggüngün gwanni gwükäjing.”

- 30 No aar ci, “Yiima yiru ange yanni yadi je ärrī 'di nje engga ara gu ämnäci? Yiru ange yanni yada je ärrī?”
- 31 Ngwügüürnä ngwäri ngwiti män poor gitäny a yüllinä kitabanu ndi ari, ‘Ngwüllücäär je yona kerala aar je eny.’”
- 32 A je Yicu ci, “Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari Müjä gwä'tüdi gwüllüca je yona kerala a be Papa gwüny ru gwanni gwätädä je gwenene yona yanni ru 'didanu yüllü kerala.
- 33 Ndi ari eny gwudi Ngwaalu ngwuru ngwani nginde gwanni gwüllü kerala ngwätädä ngwüjü miding.”
- 34 Aar ci, “Gwani doorta, 'tu'tu gomon gidi gweneng ätädi nje yona giyee.”
- 35 A Yicu ari, “Äny gwuru eny gwudi midi. Gwanni gwadi ila 'dünggüny gwa'ti gwa ngwamu enyanu na gwanni gwadi änni 'dünggüny gwa'ti gwa ngwäädä eny a'tur.
- 36 A be anaku ca je gu nunnu ngaa liminy engga ngaa 'tina be ämnä 'dünggüny.
- 37 Dar lanni lätädäär nje Papa la ila 'dünggüny a gwanni gwila 'dünggüny gwa'ti gwunyi linyni.
- 38 Ndi ari äny gwüllü kerala gwa'ti üllädi ndi ärrī yiiru yidi ligo'ro lüny nyi be üllädä ndi ärrī yiiru yidi nginde gwanni gwükäjiny.
- 39 Na bupi gwudi nginde gwanni gwükäjiny gwuru nggwee ndi ari aa'ti gwunyi gäbici gwere gwa dudi gwanni gwuma aar nyi ätädi nje be 'di'riyälü komon nggä'di gidi mi'rä.
- 40 Ndi ari bupi gwudi Papa gwuru ndi ari diji dere danni da ombaji Gijü nggu ämnädä, da mbuji miding gwudi gwur'taling na diny 'di'riyälü komon nggä'di gidi mi'rä.”
- 41 A Ngwüyäwüd 'di'ri aar äbänginü giyenenanu ndi ari Yicu ondaja ndi ari, “Äny gwuru eny gwanni gwüllü kerala.”
- 42 Aar ari, “Yicu nggwee gwä'tüdi mine giji gidi Yüjib, gwanni gwülingidär gwe papang gwüngün na nanni gwüngüne? Awa gwenene ngwube ari, ‘Nggwüllü kerala?’”
- 43 A je Yicu ci, “Ngaa 'ti äbänginü giyenenanu yalu!
- 44 Diji dere da'ti da ila 'dünggüny manari Papa gwüny gwanni gwükäjiny gwä'tüdi gwanni gwüktädi 'dünggüny a diny 'di'riyälü komon nggä'di gidi mi'rä.
- 45 Yullu je ngwijir ndi ari, ‘La je Ngwaalu enggaci ngindenga 'dar.’ Diji dere danni da 'dengenaci Papang ngwulenge 'dünggüngün, dila 'dünggüny.

⁴⁶Diji dere da'ti danni dänggädi Ngwaalinga ngwube ru gwe'te pu gwanni gwändi Ngwaalu. Gwuru 'dogo jücü gwanni gwänggädi Ngwaalinga.

⁴⁷Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, gwanni gwämnä gwa mbuji miding gwudi gwur'taling.

⁴⁸Äny gwuru eny gwudi midi.

⁴⁹Ngwügüürnä ngwalu ngwiti män poor gitäny ngwuma be ayi.

⁵⁰A be ngene eny nggwo gwanni gwüllü kerala, ma diji eny da'ta be da ayi.

⁵¹Äny gwuru eny gwanni gwumidu gwanni gwüllü kerala. Manari diji dere dima eny enying nggwee, da midi gwur'tal. Eny nggwe gwani lingeno lüny lanni ladiny ge'te gwani midi ngwudi ngwüji ngwudi didlä."

⁵²A Ngwüyäwüd garnatajidi gwulleny aar ari, "Awa aar nje be ätäda lingeno lüngün aar eny?"

⁵³A je be Yicu ci, "Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari manari ngaa lima 'ti iti lingeno lidi Giji gidi Diji dümnä, ngaa iyä yinä yüngün, midi gwa'ti 'danggalu.

⁵⁴Gwere gwanni gwa eny lingeno lüny na ngwiyi yinä yüny, gwa mbuji miding gwudi gwur'taling, a gwunyi 'di'riyälü komon nggä'di gidi mi'ra.

⁵⁵Ndi ari lingeno lüny liru eny gwanni gwuru 'didanu na yin yüny yiru iyä gwanni gwuru 'didanu.

⁵⁶Gwere gwanni gwa eny lingeno lüny na ngwiyi yinä yüny gwa mätinälu 'dünggüny a nggwa ji 'dünggüngün.

⁵⁷Anaku ukäjäär nyi gu Papa gwanni gwumidu, a gwani Papa, äny nggwo gwumidu. No, gwanni gweny gilingeno lüny gwa midi 'to gwani äny.

⁵⁸Eny gwuru nggwee gwanni gwüllü kerala. Ngwügüürnä ngwalu ngwiti män ngwuma ayi, a be gwanni gweny ndi eny nggwee gwa midi gwur'tal."

⁵⁹Ngwuja'ri ngwee ngwondaja je Yicu kaji ganni gijung ge ndi enggaci ngwüju ngwämrä ngwalu gwani Kaprnawum.

Ngwo'ra ngwudi Yicu ngwümimänü

⁶⁰Anni ma ngwoo'ra ngwonyadu ngwudi Yicu 'dingini nggu ondaji no aar ari, "Ngwuja'ri ngwuru ange ngwee ngwojema gu no yärü gwanni ngwadi je ämnä?"

⁶¹Anni ma Yicu lenge ndi ari ngwoo'ra ngwüngün ngwo ndi äbängini giyenenanu, ngwuje otacalu ngwuje ci, "Ngwuja'ri ngwee ngwuma gu obalo?"

⁶²Ma be ari ngaa lima engga Gijü gidi Diji dümnä gima 'di'ri ngwo're ngwaalu ngwanni ngwujung gu gwerre, ngaa la be ärrä ange?

⁶³Ligi'räm lidi Ngwaalu liru lanni lati apa miding, a be lingeno la'ti äti gony gere. Ngwuja'ri ngwanni ngwondaca je gwuru ligi'räm aar ru midi.

⁶⁴Loko gilona 'danggalanu la'ti ämnä Ngwaalu." Ndi ari Yicu gwülingidī gu 'tu'tu gwerre ndi ari yärüngä lanni la'ti ämnäci na yärü gwadi gwe gwurlanu.

⁶⁵Ngwo're ngwari, "Yiru giyee yanni yigäbiciny nga ja be ci dīji dere da'ti da ila 'dünggüny manari Papa gwä'tüdi gwügäbicä."

⁶⁶Tu'tu kaji nggoo, ngwoo'ra ngwüngün ngwonyadu o're aar gatani aar 'ti ba be gwujana.

⁶⁷A Yicu otaci ngwo'ralu ngwüngün ngwo ngwuru 'dī na rom (12) ngwuje ci, "Ngaa lä'tüdi ladi o're 'to?"

⁶⁸A Jamaan gwani Butruj ci, "La ang gatani nyii be ele ndi yärü gwani Deleny? Nga gwuru gwäti ngwuja'ri ngwudi midi gwudi gwur'taling.

⁶⁹Änyängä lämnä na nyii lenge ndi ari nga gwuru gwanni Gwuju'ru gwudi Ngwaalu!"

⁷⁰A be Yicu ari, "Äny gwä'tüdi gwuta janu liru 'dī na romo (12)? A be gwe'te nggwo 'danggalanu gwuru dijego'rr."

⁷¹(Ngingde gwäbängädi ndi Yäwüdä gwanni gwuru gīji gidi Jamaan gwani Äjigäriyüti. Ngingde gwuru doo'ra de'te ngwoo'ranu ngwoo ngwuru 'dī na rom gwanni gwuma ji ngwugwurlanu ngingde gwe.)

Yuwana 7

A Yicu ele Yäwüdiyä

¹A be aji a Yicu 'dī'ri ngwele ngwulandalu Jälil nunnu ngwütänü ngwaalu ngwani Yäwüdiyä ndi ari gwüminä Ngwüyäwüd gwadi aar 'rinye.

²A be anni ma Yi'rinyinä yidi Gä'tä yidi Ngwüyäwüd ji gito,

³a ngwenggen ci nu, "A gwa 'dī'ri ang gatani ngwaalinga ngwee ang ele Yäwüdiyä nunnu a ngwoo'ra ngwunga engga yiima yanni yati je ärrī.

⁴Gwa'ti gwere gwati ape yiiru yu'rimi manari gwüminä a ngwüji enggada ngwulinginni. Anni ati ang ape yiima giyee, enggaca be ngwüjü gididlä ligo'ro lunga."

⁵Di ngwenggen ngwüngün 'to aar 'ti ämnä 'dünggüngün.

⁶Yäy gu no a je be Yicu ci, "Gaji gwüny nggona ga'ti indī a be gaji galu giru.

⁷Ngwüji ngwudi didlä ngwa'ta je ki ngwäy, nje be ke ngwäy nunnu äny gwondaja ndi ari yi'ral yegen yanni yati aar je ärrī ya'ti jaw.

⁸Ändär nga nga jücü giyi'rinyinä nggwa 'ti gwallu gwenene ndi ari gaji güny ga'tina indī."

⁹Anni mung ondaji ngwuja'ri ngwee, ngwube jalu Jälil.

¹⁰Anni ma ngwenggen di'ri aar allu giyi'rinyinä, ngwü'di'ri gwodan ngwallu 'to ngwu'ti be 'täcä ligo'ralu lüngün ngwube änlü.

¹¹Ngenone giyi'rinyinä, a ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd ji ndi minälü aar gwe otaci ngwüjälü aar ari, "Gur ganna ge nggoo?"

¹²A gwe ngwüji badalu ngwuja'ri ngwonyadu ngwani nginde. A loko ari, "Nginde gwuru diji dijaw." A ngwoko ari, "Bäri, nginde gwati dudiyi ngwüjü."

¹³Aa'ti be diji dere ämnä ndi ondajalu nginde gwe ngwüji ndi ari ngwiti je yedeny ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd.

A Yicu enggaci ngwüjü kobo

¹⁴Anni ma ngwüji arra yi'rinyinä 'di aar übidi yomonanu, a Yicu allu ngwämrä kobo ngwuji ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri.

¹⁵A Ngwüyäwüd engga a je le ngwaalu elalu, aar abingi aar ari, "Awa ngwube lenge ndi ondaci ngwüjü gwa'ti aar äpädi ngwalu yuuli yidi yobo?"

¹⁶A je Yicu ci, "Ngwuja'ri ngwondaji nje ngwä'tüdi ngwüny, ngwändi 'düngüngün gwanni gwükäjäny.

¹⁷Gwere gwanni gwüminä ndi ape buping gwudi Ngwaalu, gwa lenge ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwüny ngwändi Ngwaalu gwalla nggwondaja ligor le lüny.

¹⁸Gwanni gwati ondaji ngwuja'ri ngwudi ligor lüngün, gwati ondiyasi ndi näji ligo'ro lüngün. A be gwanni gwäpijä ngindeng yiiru yidi näji gwanni gwükäjä, gwuru gwanni gwuru 'didanu. Ya'ti gu yere yanni yiru yi'duru.

¹⁹Müjä gwa'ta je ätädi yobo? A be gwere gwa'ti 'danggalanu gwanni gwümüti yobo. Ngaa larra ngaa be ari ngaa liny 'rinye?"

²⁰Aar ci Yicung, "Nga gwürlälü ki'ranu, yäru gwuru gwanni gwüminä ndi aar ang 'rinye?"

²¹A je Yicu ci, "Äny gwapu yiima ye'te pu, ara je be allijalu ndir 'dar.

²²Äny gwadi ari Müjä gwenggaca je ngwuja'ri ngwudi ü'ri'täni. Ngwuja'ri ngwee Müjä ngwä'tüdi gwapu je, (ngwuja'ri ngwudi ngwügüürnä ngwalu gwuru), no ati aa be ü'ridä gijü komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il.

²³Ma be ari ngaa lati ü'ridä gijü komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il, nunnu aa'ti ngaa la kiyi yobo yanni yaru ye Müjä, nyi mine kijänü gwedang ndi ari äny gwu'riya diji lingina ku komon ganni giru Kwo'ra tä'r'il?

²⁴Gäb'icär ngwuja'ri ngwani obalu ngwüjü ngwe engga gwe gwudi ngwäy, übidäralü ngwüjü ngwe gay ge ganni gidünälü."

Yicu gwuru gwanni Gwubruaar yelenya?

²⁵Yi'ral ye giyoo, a ngwüji ngwudi Üräjäliming ngwoko ondaji aar ari, "Gur nggee gä'tüdi manni ganni giminäär ndi aar 'rinye?"

²⁶Nggo pa gondaju ngwuja'ralu 'dar kibeny aa'ti be diji dere ädinä ndi otacalu. Ngweleny ngwege 'didanu ngwuma ämnä ndi ari nginde gwuru gwanni Gwubrutar yelenya?

²⁷A be a lilingidi ndi ari manari gwanni Gwubrutar yelenya gwuma ila, gwere gwa'ti gwa gu lenge ndi ari gwindi ne gwe. A be gwulingidar ndi ari gwudi neng gwuru."

²⁸A je be Yicu ca dula gwujuna ndi enggaci ngwüjü ngwämrä kobo ngwari, "Yäy ngaa lilingidiny ngaa lenge ndi ari äny gwindi ne gwe! Äny gwa'ti indi ngene giligor lüny, a be gwanni gwükajiny, nginde gwuru gwanni gwuru 'didanu gwa'ti aang lingidi.

²⁹A be äny gwulingidiny ndi ari äny gwütüdi 'dünggüngün a nginde gwuru gwükajiny."

³⁰Ngwuja'ri ngwee, a Ngwüyäwüd ngwoko minä ndi aar gu matäda, aa'ti be gwere ädinä ndi maata ndi ari gaj gwüngün ga'tina indi.

³¹A ngwüji ngwonyadu ämnä 'dünggüngün aar ondaji aar ari, "Ma ji manari gwanni Gwubrutar yelenya gwuma ila, ii gwa ape yi'remna yidi yiima yonyadana kur nggee?"

³²A Ngwübärriji 'dingini ngwuja'ri ngwondaja je ngwüji ngwani Yicu. A be ngwur'dal gwanni gwuru yi'ra na Ngwübärriji ukaja ngwangida ngwegen gwudi gobo nunnu aar maata Yicung.

³³A je Yicu ci, "A ladi jalu gwooko 'dogo nga je be gatani nyi o're nyi o'raci ngindeng gwanni gwükajiny.

³⁴Ngaa liny minälü ngaa la'ti liny mbuji ngaa la'ti la burni ndi ila ngwaalu gwanni gwadi nyi gu ji."

³⁵A ngweleny gwudi Ngwüyäwüd otajidalu ndi ari, "Nginde gwaru gwadi ene 'di gwa'ti gwa ar mbuji? Nginde gwadi 'di'ri ngwele giyen yidi Ngwügirig yanni giyo yibadu gu ngwüjalü ngwege ngwenggaca Ngwügirigo?

³⁶Yiru ange yarung ye anni arung, 'Ngaa liny minälü ngaa la'ti liny mbuji' na 'Ngaa la'ti la burni ndi ila ngwaalu gwanni gwadi nyi gu ji'?"

Gwanni gwiti ngwäädä aar nyi elaca

³⁷Gomon gidi badi gidi yi'rinyinä, gomon gati aar ge'te ngwujayani, a Yicu 'di'ri ngwüdünälä ngwabingi dula ngwari, "Gwanni gwiti ngwäädä aar nyi elaca ngwiyi.

³⁸Gwanni gwa ämnä 'dünggüny anaku aru gu gitab ndi ari, gwa gu ngwäy gwudi yaw yanni yimidu irälü."

³⁹Yicu gwondijaja ngwaalu ngwudi Lig'i'rim lanni Liju'ru lanni ladi ji ngwüjänü ngwanni ngwa ämnä 'dünggüngün. Kaji nggoo, Lig'i'rim la'ti gu na indä ndi ari gaji nggoo, Yicu gwa'ti gu na näjinä.

⁴⁰A be anni ma gu ngwüji ngwanni ngwuju ngeno 'dingini ngwuja'ri ngwee, a ngwoko ari nu, "Didanu gur nggee giru dijir."

⁴¹A ngwoko ari, "Nginde gwuru gwanni Gwubrutar yelenya." A be ngwoko utalu aar ari, "Awa a be gwanni Gwubrutar yelenya 'tüdä Jälil?"

⁴²Gitab ga'ti aru nu, gwanni Gwubrutar yelenya gwadi ila gilingir lidi Däwüd kündär gani Bidilam ganni giju Däwüd gwerre?"

⁴³No a ngwüji ü'ridinänü ngwuja'ri ngwani Yicu.

A ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd 'donya ndi ämnä ndi Yicu

⁴⁴A ngwoko mini ndi määtä, aa'ti be gwere ädinä ndi allija guy nono.

⁴⁵Gwodanalü a ngwangida ngwudi gobo ngwanni ngwükajäär je o'raci ngwur'dala ngwanni ngwuru ngweleny na Ngwübärriji aar je otacalu ndi ari, "Gwuma arra ma aang 'ti mäti ngaa gwe ila?"

⁴⁶Aar je ondaci ndi ari, "Gwere gwa'ti nyii änggädi a'tur gwondaja nono gur nggee."

⁴⁷A güündä ape Ngwübärriji aar je gwä'räcänü, "Gwuma je dudiyi 'to?"

⁴⁸Ngaa länggädi yärüngälü ngwelenyanu ngwuru Ngwübärriji gwämnäcä ngindeng?"

⁴⁹Bäri gwa'ti! A be ngwüji gi'du ngwee 'dar ngwa'ti lingidi yobo ye yorto ngwaalinga ngwü'täjäär je gu ngwünyü."

⁵⁰A be gur gani Nikidimuj giru deleny ngwelenyanu ngwuru Ngwübärriji ganni gelaca Yicung gomon ge'te gwerre.

⁵¹Ngwü'di'ri ngwutalu ngwuje ci, "Ngwuja'ri ngwudi yobo yege yidi Ngwaalu yati obalu diji de gwerre gwerre da'ti aar otacalu yi'ral ye yanni yärrüng je?"

⁵²Aar ci, "Nga 'to gwuru gwudi Jälilingo? Utalu mama nga lenge ndi ari dijir da'ti di'tüdi Jälil."

⁵³[Aar be 'di'ri'ti aar badi a diji o're 'dunu gwüngün.

Yuwana 8

Daw dimätäär je dur de

¹A be Yicu 'di'ri ngwele ngwallu Gidotr gidi Ngwüminiti.

²Anni ma ngwaalu u'ri ngwukwodalü ngwo'ra ngwämrä kobo a ngwüji ngwonyadu o'rada nono, ngwujalu nding je enggaci.

³A Ngwübärriji na ngwoorta ngwudi yobo apana dayu de'te laru dimätäär ndi mi'ri ngwäyänü aar ila aar dünäjälä gidiliganu ngwüji.

⁴Aar ci Yicung, "Gwani Doorta, daw ndee dimätinä ndi mi'ri ngwäyänü.

⁵Müjä gwondaja ngwuja'ri kitabanu gidi Yobo gwaru nu, daw dannu diru gu no, aar aci yo'rr ye 'di ngwayi. A be nga gwaraa gweneno?"

⁶Ngindenga lutalu no, nunnu aar mbojaji ngwuja'ri nono ngwere ngwanni ngwadi je gäbici aar gu määtäädä. A be Yicu üllänü ngwulli gomom ge gidiyängälü.

⁷Anni ma aar ji ndi o're'taci aar otacalu gwur'tal, ngwü'di'rädälä ngwuje ci, "Diji dannu da'ti äti yi'ral nono yere yanni yiki, gäbicär ngwape go'rra gwerre gwerre ngwaw."

⁸Ngwo're ngwüllänü ngwulli gomom ge gidiyängälü.

⁹Anni ma gu ngwüji 'dingini no, aar 'tü ngwere ngwere ngwanni ngwupana aar 'tü gwerre gwerre 'di aar gatani Yicungalu daw de jücü didünädälä.

¹⁰A Yicu 'di'rädälä ngwotacalu ngwuci, "Gwani daw ngwüji ngwuma ene, gwere gwa'ti gwuma gwe obalo?"

¹¹A daw ari, "Bäri gwere gwa'ti gwani Doorta." A be Yicu ci, "A mine äny 'to nggwa'ti gwa gwe obalu. İndi be gwenene aa'ti be ya je ärrı yunga yanni yiki mana."]

Äny gwuru buri gwudi didlä

¹²Anni ma Yicu ondaci ngwüjü mana ngwuje ci, "Äny gwuru buri gwudi didlä, gwanni gwuny gwujani gwa'ti gwele gidirimänü, a be gwäti buri gwudi midi."

¹³A Ngwübärriji iyanu aar ci, "Nga gwenene gwuruca ligo'ro lunga. Ngwuja'ri ngwunga ngwa'ti äti ngwäyänü."

¹⁴A je Yicu ci, "Minyi na ondaji ngwuja'ri ngwudi ligo'ro lüny, ngwuja'ri ngwüny gwäti ngwäyänü äny gwülingidi ligo'ro lüny ndi ari äny gwindi ne gwe a nggwadi elada ne gwe. A be ngaa la'ti lingidi ndi ari äny gwindi ne gwe a nggwadi elada ne gwe.

¹⁵Ngaa lati obalu ngwuja'ri ngwe ngwüji liru ngwüji ngwümnä. A be äny gwa'ti übidälü diji de ngwuja'ri ngwere.

¹⁶A be manari äny gwuma obalu diji de ngwaalu ngwere, yäti ngwäyänü ndi ari äny gwätüdi gwe'te pu. Änyängä lidünü Papa gwe gwanni gwükajiny.

¹⁷Yüllinä kitabanu gidi yobo yalu ndi ari ngwuja'ri ngwudi ngwüji rom (2) gwäti ngwäyänü.

¹⁸Äny gwuru gwondaja ngwuja'ri giligo'ro lüny, na Papa gwüny gwanni gwükajiny gwuru gwanni gwadiny ruci ngwuja'ri ngwüny."

¹⁹Aar be otacalu aar ci, “Papa gwunga gwanna gwe?” A je Yicu gwä'räcänü ngwuje ci, “Nga nga la'tiny lüngidī ngaa 'ti lüngidī Papang gwüny. Adinari nyii lenge, ngaa ladi lenge Papang gwüny 'to.”

²⁰Yicu gwondaju ngwuja'ri ngwee, gaji ganni gijung ge ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwämrä kobo gito gito ngwaalu ngwanni ngwati aar gu ge'te ngwonyalu ngwudi gatalu. Aa'ti dijī dere alliju guy nono nding määtä, ndi ari gaji güngün ga'tina indī.

Yiru ange ya ji ma ämnī Ngwaalu erne

²¹O're a je Yicu ondaci ngwari, “Äny gwa je gatani nggwele a ngaa liny mīnī ngaa la ayi giyi'ralanu yalu yanni yiki, ngwaalu ngwanni ngwunyi gu ele, ngaa la'ti la burni ndi gu ila.”

²²A ngwuja'ri ngwee gäbīcī Ngwüyäwüd aar utalu ndi ari, “Gwadi 'rinye ligo'ro lüngüne? Yiru yīgäbīcä ngwube ari, 'Ngwaalu ngwunyi gu ele, ngaa la'ti la burni ndi gu ila'?”

²³Ngwube o're gwondaji ngwuje ci, “Nga liru lidi diyängälü. Äny gwuru gwudi gerala. Ngaa liru lidi didlä ndee. A be äny gwä'tüdi gwudi didlä ndee.

²⁴Äny gwondaca je ndi ari ngaa la ayi giyi'ralanu yalu yanni yiki, manari ngaa lima 'ti ämnä ndi ari äny gwuru gwanni gwaru äny gwuru, ngaa la ayi giyi'ralanu yalu yanni yiki.”

²⁵Aar otacalu aar ci, “Nga gwani yärü?” A je Yicu ci, “Yiru yanni yondaca je ye 'dar 'tu'tu gwerre.

²⁶Yäti nje yonyadu yada je ye obalu yigo'ro yalu. A be gwanni gwükäjäiny gwuru 'didanu a yanni yid'ingini nje 'dünggüngün, yiru yanni yondaci nje ngwüjü ngwudi didlä.”

²⁷Aar 'ti be lüngidī ngwuja'ri ngwüngün ndi ari nginde gwondijaja ndi Papa gwüngün.

²⁸No a je Yicu ci, “Ma ji ma ang alliji Gijü gidi Dijī dümnä kü'rälä ma aang 'rinye, ngaa la be lenge ndi ari äny gwuru gwanni gwaru äny gwuru a ngaa la lenge ndi ari yere ya'ti yati nje ärrī ligo'ro le lüny yanni yati nje ondaji yiru yanni yenggacaar nje Papa.

²⁹Nginde gwanni gwükäjäiny nggwo gwujiiny gwe, nginde gwa'tiny gatanalu jücü, ndi ari yati nje ärrī yomon 'dar yanni yati jadanu.”

A Yicu gwä'dä ngwīnädälü giyīnäd

³⁰Anni ma Yicu ji ndi ondaji ngwuja'ri ngwee a ngwüjī ngwonyadu ämnī 'dünggüngün.

- ³¹Ngwuci Ngwüyäwüd ngwanni ngwuma änni 'dügüngün, “Manari ngaa lima mätinälü ngwuja'ri ngwee ngwüny, ngaa la ru ngwoo'ra ngwüny ngwanni ngwuru 'didanu.
- ³²Ngaa la lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu na ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu, ngwa je gwä'dälü giyänäd.”
- ³³Aar ci, “Änyängä liru yiiji yidi Äbräyüm, gomon gere änyängä lä'tüdi ngwinäd ngwudi diiji dere. Awa nga be ari nyii gwä'dänälü?”
- ³⁴A je Yicu ci, “Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari gwanni gwati ärrü yi'ral yanni yiki gwuru dinäd didi yi'ral yanni yiki.”
- ³⁵Dinäd dati 'ti rüdi didi ngwu'dun pupud, a be giiji ru gati ru gidi ngwu'dun pupud.
- ³⁶No manari Giiji gima je gä'dälü, ngaa la gä'dänälü 'didanu.
- ³⁷Äny gwülingidi ndi ari ngaa liru yiiji yidi Äbräyüm a be ngaa gilo liju mama ndi nyi 'rinye. Ndi ari ngwuja'ri ngwüny ngwa'ti mbuja ngwaalinga giyigoranu nunnu ara je gu üllänü.
- ³⁸Äny gwondaja ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwänggädi nje ndi Papa ngaa be ärrü yi'ral yanni yi'dingina je ndi papa gwalu.
- ³⁹Aar ari, “Äbräyüm gwuru papa gwäri.” A je Yicu ci, “Adinari a Äbräyüm ru papa gwalu, ngaa laadi ärrü yi'ral yidi Äbräyüm.
- ⁴⁰A be ngaa liminä ndiny 'rinye äny gwuru gwanni gwondaca je ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingini nje Ngwaalu ngwanni ngwuru 'didanu, yi'ral giyee ya'ti je Äbräyüm ärrü.
- ⁴¹Ngaa lärrü yi'ral yidi papa gwalu yanni yating je ärrü.” A Ngwüyäwüd pini nono aar ari, “Änyängä lä'tüdi yiiji yidi yiijn yapaar jalu mbüny, änyängä läti Papang gwe'te pu gwuru Ngwaalu.”
- ⁴²A je Yicu ci, “Adinari a Ngwaalu ru Papa gwalu, ngaa laadi nyi änni, ndi ari äny gwindi Ngwaalu a gwenene äny nggwo ngene. Äny gwa'ti indi ligo'ro le lüny, a be nginde ru gwükajiny.
- ⁴³Ngwuja'ri ngwüny ngwarra ma aar 'ti linginna ngwäyänü 'danggalu? Ndi ari ngaa la'ti burna ndi 'dingini ngwuja'ri ngwüny.
- ⁴⁴Ngaa liru yiiji yidi papa gwalu gwuru dijego'rr, yiru yanni yigäbica je ngaa gwuji ndi ärrü yi'ral yidi papa gwalu yanni yati jadanu. Nginde gwuru gwanni gwu'rinyidu 'tu'tu gwerre. Nginde gwa'ti mätinälü ngwuja'ri ngwere ngwanni ngwuru 'didanu. Ndi ari yanni yiru 'didanu ya'ti 'dügüngün. Gwati ü'rü yi'duru, gwati ondaji ngwuja'ri ngwudi drü düngün ndi ari nginde gwuru di'duru, ngwuru papa gwudi ngwu'duru.

- 45 A be nunnu äny gwati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü ngaa 'ti be ämnä 'dünggüny.
- 46 Yärü gwanni gwadiny enggaci yi'ral yere yanni yiki yärrī nje? Ma be ari äny gwati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü ngaa be arra ma aang 'donya ndi ämnī 'dünggüny?
- 47 Diji didi Ngwaalu dati 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, a be ngaa lä'tüdi lidi Ngwaalu, no yiru yata je gäbīci ngaa 'ti be 'dingina ngwuja'ri."
- 48 A be Ngwüyäwüd ci, "Ngwuja'ri ngwäri ngwa'ti mene äti ngwäyänü minyii ari nga gwuru Dijamir a gwätinä di'rillä nono?"
- 49 A je Yicu ci, "Äny gwa'ti ätinä di'rillä nono a be äny gwünäjä Papang gwüny nyii be ärrälü nyidang.
- 50 Äny gwa'ti minä ndi näji ligo'ro lüny. A be nggwo gwanni gwatiny mīniji näji na gwuru gwanni gwati pi yelenya.
- 51 Didanu nggwa je ci gwanni gwa 'dingini ngwuja'ri ngwüny gwa'ti gwa engga yi'rany gwükü'rüm a'tur."
- 52 Ngwuja'ri ngwe ngwee, a Ngwüyäwüd ondaji dulala, "Änyängä lima lenge gwenene ndi ari nga gwätinä di'rillä nono. Äbräyīm na ngwījir ngwudi Ngwaalu ngwuma ayi nga be ari gwanni gwa ang 'dengenaci ngwuja'ri ngwunga gwa'ti gwa engga yi'rany gwükü'rüm a'tur.
- 53 Nga gwupana ndi papa gwäri gwani Äbräyīm? Gwanni gwuma ayi, na ngwījir ngwudi Ngwaalu ngwuma ayi a be nga gwucu ligo'ro lunga yärü?"
- 54 A je Yicu ci, "Manari äny gwati näji ligo'ro lüny, näji gwüny gwa 'tur. A be Papa gwüny gwuru gwanni gwara gwe gwuru Ngwaalu ngwalu, gwuru gwanni gwatiny näji.
- 55 Gwa'ti aang lingidi a be äny gwuru gwülingidi. Manari äny gwuma je ci gwatiny lingidi, nggwa ru di'duru nono ngang je. A be gwülingidiny äny gwu'dengenaciny ngwuja'ri ngwüngün.
- 56 Papa gwalu gwani Äbräyīm gwüjädi ngwuge'taji ndi engga gomon güny ngwengga ngwujayanu."
- 57 A Ngwüyäwüd ci, "Nga gwa'tina obana ngwüdläyü 'di tudini (50) nga be engga Äbräyīmīng awa!"
- 58 A je Yicu ci, "Di'didanu nggwa je ondaci ndi ari gwerre gwerre ndi aar linge Äbräyīmīng, äny gwuru gwanni gwaru äny gwuru."
- 59 A je ngwuja'ri ngwee gäbīci aar uti yo'rralu aar minī ndi aci, a je be Yicu ändälü ngwütüdü kobo ngwele.

Yuwana 9

A Yicu u'riyi guru nono gilinginā girimū ngwäy

- ¹Anni ma Yicu ji ndi ele kayalu ngwengga guru girimū ngwäy 'tu'tu lingining gu.
- ²A be ngwoo'ra ngwüngün otacalu aar ci nu, “Doorta, yärü gwanni gwapu yi'ral yanni yiki, gur nggee gwalla ngwüji ngwanni ngwülingiti 'di ngwülinginā girimū ngwäy?”
- ³A je be Yicu ci nu, “Nginde gwä'tüdi na ngwüji ngwä'tüdi ngwanni ngwülingiti ngwuki, a be gilinginā gu no nunnu a gu yiiru yidi Ngwaalu inggidini 'dünggüngün.
- ⁴Anni jina lingen, yädi gu ndi ar äpiji Ngwaalinga yiiru ngwanni ngwükäjäny. Dilung ndo dindi da'ti da de diji dere burni ndi ape yiiru.
- ⁵Anni jiny gididlä, äny gwuru buri gwudi didlä.”
- ⁶Anni mung gu ari nu, ngwugwonyalu gidiyängälü, ngwur'tol gilü yonyo ye ngwape ngwumaji guru ngwäy.
- ⁷Ngwube ci nu, “Indi ang una ngwäyänü kibüng gidi Jalum.” (Ngwuja'ri ngwee gwani gwükäjäär Yibriyängä). No a gur ele ngwuni ngwäyänü no ngwo'ra 'dunu gombajidalu.
- ⁸Ngwüji ngwanni ngwujacidaar le a lanni gwülingidär gwerre gwati geraci ngwüjü guy aar utalu, “Gur nggee gä'tüdi mene ge'te ge'te ganni gati jalu ngwugeraci ngwüjü guye?”
- ⁹A loko ari nginde gwuru. A loko ari, “Bäri, nginde gwä'tüdi gwo'ranning 'dogo.” A je be gur ci nu, “Äny gwuru.”
- ¹⁰Aar be otacalu aar ci, “A mine a gwuma u'ri ngwäy awa?”
- ¹¹Ngwuje be ci nu, “Gur gicaar Yicu gir'tülidi gilü aar nyi maji ngwäy. Aar nyi ci indi kibüng gidi Jalum ang uni ngwäyänü. No nyi ele nyi una ngwäyänü äny gwuma be u'ri ngwäy.”
- ¹²Aar be ci nu, “Gur ganna ge nggee?” Ngwuje ci, “Ndä be.”
- ¹³Aar ape guru nggoo girimū ngwäy gwerre aar ge ele Ngwübärriji.
- ¹⁴Gomon ganni gir'tülidi ge Yicu gilü ngwu'riyi guru ngwäy, giru ganni giru Kwo'ra tä'r'il.
- ¹⁵Yäy gu no a Ngwübärriji otacalu 'to ndi ari gwu'ru ngwäy awa. A je gur ci nu, “Gwumajiny gilü ngwäy, anni minyi uni ngwäyänü nyi u'ri ngwäy.”
- ¹⁶A Ngwübärriji ngwoko ari, “Gur nggee ga'ti indi Ngwaalu ndi ari ga'ti mäti yobo yidi gomon Kwo'ra tä'r'il.” A be loko ari nu, “A mine awa a be diji danni diki ärr'i yi'remna yidi yiima nono giyee?” No, aar ü'ridinänü gwani ngwuja'ri ngwee.

- ¹⁷Gwodanalū aar gwurlada guru nono nggoo gīrimū ngwāy gwerre mana aar ci nu, “Nga gwaraa gwani nginde? Ndi ari ngwāy ngwunga ngwuru ngwanni ngwu'riyaar je nono.” A je gur ci nu, “Nginge gwuru dijīr.”
- ¹⁸Aa'tina Ngwüyāwūd ämnäcä ndi ari nginde gwürimū ngwāy gwerre gwuma be u'ri nono 'di aar ükäjīdī ngwūjī ngwüngün.
- ¹⁹Aar je otacalu, “Gījī galu giru nggee? Giru nggee ganni gara ge gilinginā gīrimū ngwāy? Gima mine u'ri ngwāy awa gweneno?”
- ²⁰A ngwūjī ngwüngün ari, “Änyängä lilingidī ndi ari gījī gārī giru, na ndi ari nginde gilinginā gīrimū ngwāy.
- ²¹A be awa ndi ari gima u'ri ngwāy, na ndi ari yārū gwuru gwanni gwu'riya ngwāy, ya'ti je līngidī. Otacalaru, nginde gwupa be gwondaji ligo'ro le lüngün.”
- ²²Ngwūjī ngwüngün ngwaru gu no ndi ari ngwītī je yedeny ngweleny ngwudi Ngwüyāwūd. Ndi ari ngweleny ngwudi Ngwüyāwūd ngwuge'ta ndi ari ma aar mbuji dijū dere dannī dadi ondajalu ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya, da aar linynyi ngwämrä ngwegen.
- ²³Yiru giyee yanni yīgābīcä ngwūjī ngwüngün aar be ari, “Otacalaru. Nginge gwupa be.”
- ²⁴O're aar urnida guru nggoo gīrimū ngwāy gwerre aar ci nu, “Nājā Ngwaalinga. Änyängä lilingidī ndi ari gur nggee giru dijī diki.”
- ²⁵Ngwuje ci nu, “Mung ke ngwu'ti ki, ya'ti nje līngidī. Yi'ral ye'te pu yilingidī nje. Äny gwuju gwürimū ngwāy a be gweneno äny gwombajidalu!”
- ²⁶Aar be otacalu mana aar ci nu, “Yiru ange yanni yārrijäjä je? Gwu'riyanga ngwāy awa?”
- ²⁷Ngwuje be gwä'räcänū ngwuje ci nu, “Nggwondaca je ngaa 'ti ämnä ndi 'dingini, a mine arra ma aang minī ndi 'dingini mana? Ngaa liminā 'to ndi ru ngwoo'ra ngwüngüne?”
- ²⁸Aar määtä aar lo aar ci, “Nga gwuru gwanni gwuru doo'ra düngün! Änyängä liru ngwoo'ra ngwudi Müjä!
- ²⁹Nyii lilingidī ndi ari Müjä gwondaca Ngwaalu, a be gur nggee, ga'ti nyii ge lilingidī ngwaalinga ndi ari nginde gwīndī ne.”
- ³⁰A je gur ci nu, “Ngwuja'ri ngwuru ange ngwuru gu no gwenene! Giminy mine u'riyi ngwāy ngaa be ari ga'ta ge līngidī ngwaalinga ngwīnding gu awa.
- ³¹A lilingidī ndi ari Ngwaalu ngwati 'ti 'dengenaca ngwūjū ngwanni ngwuki, ngwati 'dengenaci ngwūjū ngwanni gwati denya Ngwaalinga aar ape drū düngün.

- ³²Diji dere da'ti a'tur 'dinginar de ndi ari du'riya dijü nono dilinginä dirimü ngwäy.
- ³³Adinari gur nggee ga'ti indä Ngwaalu, ga'ti gaadi ärrä yi'ral yere.”
- ³⁴A je yi'ral giyee gäbici aar ci nu, “Nga gwülinginä gwuki, a be ädinä ndi ari a gwunje enggace?” Aar määtä aar linynya aar 'tüyä poor.
- ³⁵A Yicu 'dingini ndi ari gima aar linynyi gima aar 'tüyä poor. Anni mung mbuji ngwuci nu, “Nga gwämnä Kiji gidi Diji dümnä?”
- ³⁶A be gur ci nu, “Yärü gwani doorta, enggaciny nunnu nyi gwe ämnä.”
- ³⁷A be Yicu ci nu, “Gwanni gwänggädängä gweneno, 'didanu gwuru nggwee gwondaja gwe.”
- ³⁸Ngwube ci nu, “Äny gwämnä gwani Deleny.” Ngwukwucalu yirku ye.
- ³⁹A be Yicu ari nu, “Äny gwändädi ndi ape yelenya gididlä ndee nunnu gwanni gwürimü ngwäy ngwombajidalu, a lanni lombajidalu aar rimä ngwäy.”
- ⁴⁰A Ngwübärriji ngwoko ngwanni ngwujaar ngwe aar 'dingini ngwari ngwuja'ri ngwee, aar otacalu aar ci nu, “Ngwuru ange! Änyängä lirimü ngwäy 'to?”
- ⁴¹A je be Yicu ci nu, “Adinari ngaa rimä ngwäy, a la'ti laadi äti keng nono gwere. A be anni arangaa gweneno ngaa lombajidalu, ke gwalu nggwo na gwujalu.”

Yuwana 10

Yicu gwuru Doo'ra Dijaw

- ¹O're a Yicu ari, “Nggwa je ondaci 'didanu, diji danni dati 'ti ändi gilängir lidi dilagany didi gi'du gidi ngwangal, ngwube 'di'rälä gidilganyala, diru du'ram dändädi ndi obe.
- ²A be diji danni dati äni gilängir lidi dilagany didi gi'du gidi ngwangal, diru danni diru doo'ra didi ngwangal.
- ³Dati dangida gilängir igitacälü a ngwangal 'dingini yal yüngün. A ngwuje urnidi ngwüriny ngwe ngwegen ngwuje iginijä ngwuje 'tüyä poor.
- ⁴Mung je 'tüyä ngwüngün 'dar, ngwuje iginiji a ngwangal gwujani, ndi ari nunnu ngwülingidi yal yüngün.
- ⁵A be ngwa'ti ngwa gwujani dirnü da'ti aar lingidi. 'Didanu ngwati abri yal yidi ngwürnü ndi ari ya'ti aar je lilingidi.”
- ⁶Yicu gwümi'ricä ngwüjü ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwee, aa'ti be ngwüji lingidi ndi ari Yicu gwondijaja kang.

- ⁷Yäy gu no a je be Yicu ci mana nu, “Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari äny gwuru längir lidi ngwangal.
- ⁸Dar lanni limadinana gwerre 'dünggüny liru ngwu'ram aar elada ndi obe a je 'ti be ngwangal 'dengenaca.
- ⁹Äny gwuru längir, diji danni dadi äni äny gwe, da gilängidini. A da äni gidrü da 'tüdä poor da mbuji daama.
- ¹⁰Du'ram dati elada 'dogo, ndi eny yu'rimi, ngwu'rinyidi, ngwugerajalu, a be äny gwändi nunnu aar mbuji miding na aar mbuji gwanni gwujayana.”
- ¹¹A Yicu ari, “Äny gwuru Doo'ra danni Dijaw, a doo'ra danni dijaw dati dudiya ligo'ro lüngün gwani ngwangal ngwüngün.
- ¹²Gwanni gwati iye a ngwangal ngwüngün ngwä'tüdi, gwä'tüdi nono doo'ra didi ngwangal no mung engga dimüda ndi ila ngwugatani ngwangala mbüny ngwabri a dimüd obe ngwangal ngwe ngwuje bädiyü ki'du.
- ¹³Gwanni gwati iye gwati abri ngwugatani ngwangala ndi ari nginde gwiya 'dogo, gwa'ti gi'tijä ngwangala ligor.”
- ¹⁴A Yicu ari, “A be äny gwuru doo'ra danni dijaw, nyi lenge ngwangala ngwüny, aar nyi ngwangal ngwüny lenge.
- ¹⁵Anaku lingidäär nyi gu Papa na nyi lenge Papang, äny gwadi dudiya ligo'ro lüny lani ü'ra ngwangalalu ngwüny.
- ¹⁶Äny nggwo 'to gwäti ngwangala ngwu'ter gwanni ngwa'ti gidilaganyanu ndee gwadi nje gu apada 'to. Nunnu 'to aar 'dingini yal yüny a nunnu aar ji ki'donga ge'te pu a doo'ra ru de'te pu.
- ¹⁷Yanni yati gäbici Papa gwüny aar nyi be änni, yiru ndi ari äny gwududiya ligo'ralu lüny nunnu nyi gwä'ri mana.
- ¹⁸Gwere gwa'ti gwüny apada ligo'ro lüny a be lidudiyiny ligor le lüny, äny gwäti yiima ndi nyi dudiya a nyi äti yiima ndi nyi gwä'räji. Ngwuja'ri ngwee ngwape nje ndi Papa gwüny.”
- ¹⁹A ngwuja'ri ngwee gäbici Ngwüyäwüd o're aar ü'ridinänü mana.
- ²⁰A lonyadu ari nu, “Nginde gwätinä di'rillä nono dati gäbici ngwondijajalu mbüny. Gwadi aang geraci gwäni gwedang?”
- ²¹A be loko ari nu, “Ngwuja'ri ngwee ngwä'tüdi ngwudi diji dätinä di'rillä nono. Diji danni dätinä di'rillä nono däti yiima ndi u'riyi dijü nono danni dirimü ngwäye?”

A Yicu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya

- ²²A gaji ila gidi Yirinyinä yidi Ga'ru gobo Ürajälim. Digo de diru

²³a Yicu ji kobanu, ngwuji ndi ele kurdanu gidi Jiliman.

²⁴A Ngwüyäwüd o'rada nono aar ci nu, "A gwadi nje ji ndi gäbici nyii 'ti lingidi yi'ral yorto ye ngwaalinga 'di a jadu ru? Manari nga gwuru gwanni Gwubrutaar yelenya, ondaci njalu kirtün."

²⁵A je be Yicu gwä'räcänü ngwuje ci, "Nggwuca je gu ngaa 'ti be ämnä. Yiima yanni yati nje ärrü ngwüriny ngwe ngwudi Papa gwüny, ya ondaji gwani äny.

²⁶A be ngaa la'ti ämnä, ndi ari ngaa lä'tüdi ngwangal ngwüny.

²⁷Ngwangal ngwüny ngwati 'dingini yal yüny. Nje lenge, aar nyi gwujani.

²⁸Nje ätäda miding gwudi gwur'taling, a ngwa'ti ngwa bali a'tur. A gwere gwa'ti ngwa aar nje apada kuyanu güny.

²⁹Papa gwüny gwanni gwätädi nje, gwupana 'dar, gwa'ti gwere gwanni ngwung je apada Papang gwüny kuyanu güngün.

³⁰Änyängä Papa gwe liru le'te pu."

A Ngwüyäwüd minü ndi 'rinye Yicung

³¹O're a Ngwüyäwüd uti yo'rralu gwadi aar aci.

³²A je be Yicu ci nu, "Nggwenggaca je yiima yonyadu yijaw yidi Papa gwüny yindi ne ye'te ye'te yanni yadiny gu acijaji?"

³³A be Ngwüyäwüd ci, "Nyängä lä'tüdi lading acijaji giyiima yere giyee, a be nunnu nga gwaru ngwulem ndi ari nga gwuru diji dümnä nga be ci ligo'ro lunga nga gwuru Ngwaalu."

³⁴A je Yicu gwä'räcänü ngwuje ci nu, "Ya'ti üllinä kitabanu galu gidi yobo ndi ari, 'Nggwuma je ci ngaa liru ngwaalo'?"

³⁵Ma be ari licaar je 'ngwaalu' lanni lätädaar je ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu a no gitab ga'ti ga kinü.

³⁶A mene gwanni gwäbrü Ngwaalu ngwuge'taji 'ter ngwuru gwüngün nunnu ngwükäjä gididlä gwadi ar be ci yäru? Ngaa larra nyi be üpäci ngwuja'ri ndi ari äny gwaru ngwulem anni ariny nu, 'Äny gwuru Giji gidi Ngwaalu.'

³⁷Aa'ti ngaa liny ämnäci manari nggwa'ti ärrä yiima yanni yati je Papa gwüny ärrü.

³⁸A be manari yati nje ärrü, miny 'ti ämnäcä, ämnär giyiima, nunnu ngaa lenge ngaa bebere ndi ari Papa nggwo 'dünggüny, nyi ji ndi Papa."

³⁹O're aar ru gwadi aar määtä ngwuje be gwanna ngwele.

⁴⁰A Yicu o're ngwü'rü yaanu yidi dibirta didi Ordoning ngwudambu dambal ngwaalu ngwanni ngwünyinyä gu Yuwana ngwüjü giyomon yanni yima ele gwerre. Nggu ji ngenone

⁴¹ati gu ngwüjī ilijā ngwonyadu. Aar ari, “Yuwana gwa'ti apa yiima yere, a be ngwuja'ri ngwanni ngwondajing je kur nggee, ngwāti ngwäyänü.”

⁴²Ngwaalu ngwoo, a ngwüjī ngwonyadu ämnī ndi Yicu.

Yuwana 11

Yi'rany yidi Liyajir

¹A be gur gani Liyajir ümī gati ji ngwaalu ngwani Bidaniya 'dunu gwudi Märiyämīngā gwenggen gwe gwani Marja.

²Märiyäm nggwee gwuru gwenggen gwudi Liyajir nggwo gwundru gwümä. Gwuru gwe'te gwanni gwübälājā Yicung yila nono gi're'reny ngwü'dämī'rī yora nono yüngün ngwä'rū ngwe ngwüngün.

³No a yera yengga rom giyoo ükājīdī ndi Yicu aar ci, “Gwani Deleny, gwanni gwati ang ämnī nggwo gwümä.”

⁴Anni ma Yicu 'dingini ngwari, “Dümdī ndee dä'tüdü didi yi'rany. Bärī, diru didi näjī Ngwaalinga a nunnu a de Gījī gidi Ngwaalu näjīnī.”

⁵Yicu gwati ämnī Marjang na Märiyäm na gwenggen gwegen gwani Liyajir.

⁶A be anni mung 'dingini ndi ari Liyajir nggwo gwümä, ngwujalu 'di ngwape yomon rom (2) ngwube ele.

⁷Ngwube 'dī'rī ngwuci ngwo'ra ngwüngün, “Dī'rār aar o're Yäwüdiyä.”

⁸A be ngwoo'ra ngwüngün ci, “Gwani Doorta, yomonau giyee ya'tina olanu, ngwüjī ngwaru ngwadi ang aca yo'rr ye nga be ari ang o're ngenone mana?”

⁹Ngwuje be gwä'räcänü ngwuje ci, “Gaji gä'tüdü 'dī na rom (12) gilingen le'te po? Gwanni gwati ele lingen le ngwati 'ti übidälü ndi ari gwati ombajidalu ndi ari gwati lingen lidi dīdlä o'rracalu.

¹⁰Yiru gu ndi ari gwati obalu gwanni gwati ele dilu de ndi ari gwa'ti äti buri.”

¹¹Anni mung gu ari ngwuja'ri ngwee, ngwo're ngwuje ci, “Dimaad dege dani Liyajir dima ndri. Dadi nyi ele nyi 'ritiya.”

¹²A ngwoo'ra ngwüngün ci nu, “Gwani Doorta, manari gwundru, gwa 'dī'rälü gwu'ru nono.”

¹³Yicu gwondijaja giyi'rany yidi Liyajir a be ngwoo'ra ji ndi ari gwondijaja ndi ari gwundru a'tur.

¹⁴A je Yicu ondacalu kibeny ngwuje ci, “Liyajir gwuma ayi.

¹⁵Äny gwujayanu gwani nga nga ndi ari äny gwa'ti ju ngenone nunnu ngaa ämnī. A be 'dī'rār aar elaci ngenone.”

16A be Tumaj gwanni gwati aar ci Dänggîl ngwuci ngwo'ra ngwudi Yicu, “Di'rär aar le ele aar le ayi gwüpäng.”

Äny gwuru 'di'ri na midi

17Anni ma Yicu obani kündär gani Bidaniya, ngwumbuji ndi ari Liyajir gwuma aar gatu gwäti yomon kwo'rongo gidimomanu.

18Kündär gani Bidaniya gola bränü rom Üräjälîm.

19A ngwüji ngwonyadu ilada ndi ombaji Marjanga je Märïyäm gwe aar je or'temaji anaku ma gu gwenggen gwegen dudi.

20Anni ma Marja 'dingini ndi ari Yicu nggwo gwîndi, ngwütü ngwugwومانu, a be Märïyäm jalu 'dunu.

21A Marja ci Yicung, “Gwani Deleny, adinari nga ji ngene, gwänggäri gwa'ti gwadi dudi.”

22A be äny gwämnä ndi ari Ngwaalu ngwati ang 'dengenaci ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwata je bupi.

23A Yicu ci, “Gwanggalu gwa 'di'rälü gwumidu.”

24A Marja ari, “Äny gwülîngîdî ndi ari gwa ji gwa 'di'rä komon gidi 'di'ri giyi'ranyanu gidi mi'ra.”

25A Yicu ci, “Äny gwuru gwanni gwuru 'di'ri, gwanni gwadi änni 'dünggüny mung ayi gwa midi.

26Gwanni nggwo gwumidu mung änni 'dünggüny gwa'ta be gwa ayi mana a'tur, nga gwämnä ngwuja'ri ngwee?”

27Ngwuci, “Yäy gwani Deleny, äny gwämnä ngwuja'ri ngwee ndi ari nga gwuru gwanni Gwubrutar yelenya gwuru Gîji gidi Ngwaalu ganni gadi ila gidîdlä.”

A Yicu ari

28Anni ma Marja ari no, ngwü'di'ri ngwele ngwurnidada gwenggen gwani Märïyäm gay ge'te ngwuci, “Doorta ndo ngene dîminängä.”

29Anni ma gu Märïyäm 'dingini no, ngwüdi'ri ngwele ndi Yicu.

30Yicu gaji nggoo gwa'ti gu na obana ngwu'dunanu gwuju na ngwaalu ngwanni ngwumbuja gu Marja.

31Anni ma ngwüji engga ndi ari Märïyäm gwuma 'tü püd, aar ji ndi ge'taji gwadi ele gidimomo didi gwenggen ndi ari ngenone, aar gwujani.

32Anni ma Märïyäm obani ngenone ngwaalu ngwanni ngwuju gu Yicu, gwengga ngwadacalu yirku ye ngwuci, “Gwani Deleny, adinari nga ji ngene, gwänggäri gwa'ti gwadi dudi!”

³³Anni ma Yicu enggada nginding gwaru, na Ngwüyäwüd ngwanni ngwändädi ndi ombaji aar ari 'to, a ligi'räm ape Yicung giligor gwulleney.

³⁴Ngwuje otacalu ngwuje ci, "Gwuma aang gatu ne gwe?" Aar ci, "Gwani Deleny, ila ang engga ngwaalinga."

³⁵A Yicu ari.

³⁶A Ngwüyäwüd ondaji aar ari, "Ombajar kuni anaku ämning gu!"

³⁷A be ngwoko ari, "Nginde gwu'riya guru nono girimü ngwäy, gwa'ti gwadi ümnici Liyajiring ndi aye?"

'Di'riyi Liyajirng giyi'ranyanu gwumidu

³⁸O're a ligi'räm ape Yicung giligor gwulleney, ngwele gidimomalu, ngwumbuji dimomo dimillidina di'rämün de kiy.

³⁹Ngwuje ci, "Äbrär di'rämünä." A be gwenggen gwudi gur nggoo gayu gwani Marja ci, "Gwani Deleny, nginde gwuma äti gwene yomon kwo'rongo gidimomanu gwa be 'digi'ri."

⁴⁰A Yicu ci, "Äny gwa'ti ang ca ndi ari manari nga gwämnä, nga gwengga yiima yidi Ngwaalo?"

⁴¹Aar äbräji di'rämünälü, a Yicu 'di'riyi ngwäy ngwombajidi kerala ngwari, "Papa nggwa ang ci yäy 'tu ndi ari nga gwu'dengenaciny.

⁴²Äny gwülingidi gu ndi ari yomon 'dar nga gwatiny 'dengenaci. A be äny gwotacangalu gwani ngwüji ngwee ngwüdünädälä ngene nunnu aar ämni ndi ari nga gwükäjiiny."

⁴³Anni mung gu ari no, ngwube urindi gwulleney ngwari, "Liyajir, 'tüdä!"

⁴⁴A gur nggoo gayu 'tüdä ganni gigezana ngwuyalu ngwugekani yoralu gipänä dired nono diru lari ngwüpäni direda ngwäyänü. A Yicu ci ngwüjü, "Gwä'dädärälü ngaa gatalu ngwele."

Aar iniji ndi 'rinye Yicung

⁴⁵No a Ngwüyäwüd ngwonyadu ngwanni ngwändädi ndi ombaji Märüyäming anni ma aar engga yi'ral yanni yima je Yicu ärrä, aar ämni ndi Yicu.

⁴⁶A be ngwoko ele aar ondaci Ngwübärriji yi'ral ye yanni yärrä je Yicu.

⁴⁷A be ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra na Ngwübärriji o'radalu ngwämrä aar otajidalu. Aar ari, "Yiru ange yanni yima aar je ärrä? Gur nggee nggo gapu yi'remna yidi yiima yonyadu.

⁴⁸Manari aar gu ombaci no, ga gu ngwüjü ngwonyadu ämnädä a ngwüjü ngwila gwudi Rumang ngwunje apada gobo gege na ngwüjü ken gege."

⁴⁹A gur ge'te 'denggegenanu gani Giyaba giru dir'dal dannu diru gi'ra didläyü ndoo ngwondaji ngwari, “Ngaa la'ti lingidi yi'ral yorto ye ngwaalinga!

⁵⁰Ngaa la'ti lingidi ndi ari yijayana 'danggalu ndi diji ayi de'te pu ngwü'ridä ngwüjälü ndi ari a ngwüji ayi 'dar ken.”

⁵¹Nginde gwa'ti ondaja ngwuja'ri ngwe giligor lüngün, anni rung dir'dal dannu gi'ra didläyü ndoo, gwondaja yijirä ndi ari Yicu gwadi ayi gwani ü'ridä Ngwüyävüdälü ken.

⁵²Ngwayi 'to gwani ü'ridä ngwüjälü ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju ngwubadalu giyen yi'ter ngwuje gwä'räjidi ki'du ge'te pu aar ru ngwe'te pu.

⁵³No, 'tu'tu kaji nggoo aar iniji nunnu aar 'rinye.

⁵⁴No, ati 'ti ba be Yicu elellalu no nunnu a Ngwüyävüd engga, ngwü'di'ri ngwele kündär gani Abrayim giju gito gito ngwaalu ngwuru yilu'ri aar gu ji ngenone ngwoo'ra ngwe ngwüngün.

⁵⁵Anni ma gaji ji gito gidi dimürä didi Yi'rinyinä yidi Dambdani yidi Ngwüyävüd, a ngwüji ngwonyadu 'di'ri'tä ngwaalu ngwegen aar ilada ndi gä'rini Ürajälüm gomom ga'tina indä gidi Yi'rinyinä.

⁵⁶Aar ji ndi mini Yicung aar o'rajidalu ngwämrä kobo aar gwe otajidala aar ari, “Ngaa laraa? Gwä'tüdi gwadi ilada giyi'rinyinä gwene a'ture?”

⁵⁷A be ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra na Ngwübärriji ondaci ngwüjü ndi ari manari diji dere dima lenge Yicu gwe ngwaalinga, aar ila aar je ondaci aar määtä aar gwe ji guy ge.

Yuwana 12

Aar bruti Yicunga yelenya Bidaniya

(Mätä 26.6–13; Murkuj 14.3–9)

¹Anni ma yomon diwayinalu nyärläl (6) yidi Yi'rinyinä yidi Dambdani, a Yicu ila ngwaalu ngwani Bidaniya, ngwati gu Liyajir ji gwanni gwü'di'riyüng giyi'ranyanu.

²Ngenone aar gi'tiji Yicung enying gwudi yirni. A je Marja ji ndi äpiji yiiru a be Liyajiringa ji ndi ndraci dimbürälü ngwurel ngwe Yicunga le.

³A Märüyäm apa yila yiru gi're'reny yürü gijajanu yonyadu ngwiliny yicaar je nardin ngwuje bäläji Yicung yora nono ngwuje be bruti nono ngwä'rü ngwe ngwüngün. A yila ape ngwu'dunanu 'tur.

⁴A be doo'ra düngün dani Yävüdä Äjigäriyüti gwanni gwuma aji nggwe gwurlanu ari,

⁵“Ange gwuru aa'ti be yila giyee 'dar illinä, aar ape ngwilinya aar ngwe gataji ngwuwaya düwä? Yonyadu gu'ru gidi yiiru didläyü.”

⁶Nginde gwa'ti gu aru no nunnu gwati ngwuwayi inä, nggu be ari no ndi ari gwuru du'ram. Gwuru gwämätiiyäär dūrädä didi ngwü'riny ating je be obeda ngwoko giligo'ro lüngün.

⁷A be Yicu ari, “Gäbïcär, nginde gwügi'tinä yilalu giyee nunnu aar nje bäläji nono gomom gidi gatidi gwüny.

⁸Ngwuwayi ngwa le ji yomon 'dar, a be a la'ti la ji yomon 'dar.”

⁹Gaji nggoo Ngwüyäwüd ngwonyadu lengeda Yicu ngwe ngwaalinga aar ila. Aar 'ti indi 'dogo gwani ngindeng, aar be ila 'to ndi ombaji Liyajiring gwanni gwuma aar 'di'riyälü giyi'ranyanu.

¹⁰No, a ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra gege'te yi'ral nunnu aar 'rinnye Liyajiring 'to,

¹¹ndi ari yi'ral ye giyee yüngün yima gäbici Ngwüyäwüd ngwonyadu aar gwuji Yicu aar gwe änni.

A Yicu äni Üräjälim

(Mätä 21.1–11; Murkuj 11.1–11; Luka 19.28–40)

¹²Bigänü nggwo, a ngwüji ngwoo ngwonyadu ngwanni ngwändädi giyi'rinyinä 'dingini ndi ari Yicu nggwo kay gwadi ilada Üräjälim.

¹³Aar määtä aar allijaji yi'rinala yidi ngwi'di, aar elngala aar ari, “Gwortana! Gwonjacaar gwanni gwändi ngwü'riny ngwe ngwudi Deleny! Gwonjacaar gwanni gwuru Deleny didi Yijiräyil!”

¹⁴A Yicu mbuji gändü'ri ganni gooko, ngwape nggu allala, anaku üllinäär gu ndi ari,

¹⁵“Aa'ti yedeny ya ang eny gwani gera gidi Jäyün. Lüngidi ndi ari Deleny dunga ndo dändi dändi kindü'rälä ganni gooko.”

¹⁶Gwerre gwerre aa'ti ngwoo'ra ngwüngün lüngidi ngwuja'ri ngwee 'dar yorto ye ngwaalinga a be anni ma aji a Yicu näjinä, aar gu be lenge ndi ari ngwuja'ri ngwee 'dar ngwüllinä ngwani nginde na ndi ari yi'ral giyee yärrijäär je 'dar yani nginde.

¹⁷Ngwüji ngwanni ngwujaar le gaji ganni giming ge urnidi Liyajiring gidimomanu ngwü'di'riyälü giyi'ranyanu gwumidu, aar ni ji ndi bädiyü ngwuja'ralu.

¹⁸Anni ma gu ngwüji ngwonyadu 'dingini ndi ari Yicu gwärrü yiima giyoo, aar ila ndi aar ombaji.

¹⁹No, a be Ngwübärrijü ondajidi aar ari, “Ombajar ngwarang ngwärrär je, änggädär 'di ndi ari gwuma ngwüji gwujanalü pipi'ri'ti!”

²⁰Ngwanni ngwīndādī ndi āpījī Ngwaalinga yobo gīyī'rīnyīnā, ngwūjī ngwuju gwanu ngwuru Garany.

²¹Ngindenga aar ila ndi Bīlīpūj gwudi gūndār gani Bid Jāyīdā ngwaalu ngwani Jālīl aar otacalu aar ci, “Gwani mengga, ānyāngā līmīnā ndi engga Yicung.”

²²A Bīlīpūj ele ndi ondaca Andrawujing. A ngindenga 'dūn aar ele aar ondaca Yicung.

²³A je Yicu gwā'rājānū ngwari, “Gaji gima ja gito ganni gadi ge Gījī gidi Dījī dūmnā nājīnī.

²⁴Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, manari gon lāy gima 'ti gātīnā gīdiyāng ngwayi, gati gu jalu gwur'tal ngwuru lāy le'te pu. Ma be ari gima gātīnī gīdiyāng mung ayi, ga 'tūdā ga 'ri'ri ngwāy ngwonyadu.

²⁵Gwanni gwati āmnī ligo'ro lūngūn ling dudiyi na gwanni gwuma dudiyi ligo'ro lūngūn gīdīdlā ndee, ling ge'talu lani midi gwudi gwur'taling.

²⁶Gwanni gwatiny āpījī yiiru, aar nyi gwuji. A ngwaalu ngwunyi gu ji, gwanni gwuru dīnād dūny gwa gu ji 'to. Gwanni gwatiny āpījī yiiru, gwa Papa gwūny nājī.”

A Yicu ondaji gwani yi'rany yūngūn

²⁷A Yicu o're ngwari, “Gweneno ligor gilo līmī'rīdīnyānū, a be nggwadi araa? Gwani Papa gīlāngīdiyīny kaji nggee? Bārī, a be yiru 'tu giyee yanni yīndādī nyi gu kaji nggee.

²⁸Gwani Papa, nājīnā ngwūrīny ngwunga!” A be dulu ūllā kerala daru nu, “Ngwuminje nājī a ngwunje nājī mana.”

²⁹Ngwūjī ngwonyadu ngwuju ngenone aar 'dingini aar ari, gere giru gīmī'rīnānū. A ngwoko ari gī'rr giru gwondaca.

³⁰A Yicu ari, “Yal giyee yārrājāār je ngang je ya'ti ani āny.

³¹Gaji giru be nggee gidi obalu ngwūjī ngwudi dīdlā ndee! Gweneno deleny didi dīdlā ndee dadi aar be 'tūyī poor!

³²A be āny, manari āny gwuma āpīnālū gīdiyāngālū nyi āllīnālā, linje oktani 'dar 'dūnggūny.”

³³Yicu gwaru gu ngwuja'ri ngwee no nunnu ngwinggidi yi'rany yiru 'taa yanni yading je ayi.

³⁴A ngwūjī ondaji aar ari, “Yobo yidi Ngwaalu yaru nu, gwanni Gwubrutar yelenya gwadi jadalū gwur'tal no awa nga be ari, ‘Gījī gidi Dījī dūmnā ga āllīnālā’? Yārū gwuru gwani ‘Gījī gidi Dījī dūmnā’?”

³⁵A je be Yicu ci, “Ngaa ladi jalu buringa le gaji ga'ti olanu, elellaar gu be ara je o'rracalu, ndi aji a dirim ila ara je uminici ngwaalinganu. Dijji danni dati ele gidirimanu, dati 'ti lingidi ndi ari ndo dindi ne.

³⁶Ämnär be giburi anni janga buringa le, nunnu ngaa ru yiji yidi buri.” Anni ma je gu Yicu ondaci ngwuja'ri ngwee no, ngwü'di'ri ngwuje ändädälü ngwele.

Ami'rati ämning Ngwaalu

³⁷Yicu gwapu yi'remna yidi yiima giyee 'dar ngwäyanü ngwüji, aa'ti be ngwüji minä ndi ämni 'dünggüngün.

³⁸Nunnu a ngwuja'ri äti ngwäyanü ngwanni ngwaru ngwe dijir didi Ngwaalu dani Ajaya ndi ari, “Gwani Deleny, yäru gwuru gwanni gwuma ämni ngwuja'ri ngwäri na yärüngä lanni lima je yiima yidi guy gidi Ngwaalu enggaci?”

³⁹Yiru giyee yanni yigäbicä je aar 'ti be ämnä Ngwaalu anaku aru gu 'to dijir dani Ajaya ngwuja'ri ngwe ngwu'ter ndi ari,

⁴⁰“Liming je rimiyi ngwäy ngwegen nunnu ma aar ombajidalu aar 'ti änggädi na liming je 'rinye yigor yegen nunnu ma aar je ondaci, aa'ti la lenge. Manari lima 'dingini, la jo'renyana la kwodalü ling je u'riyi nono.”

⁴¹Ajaya gwondaju yijir ye ndi ari gwänggädi näjing gwudi Yicu nggwe ondajalu.

⁴²Yäy a gwe ngweleny gwudi Ngwüyawüd ngwonyadu ämni. A je be yedeny Ngwübärriji ndi ari aar 'täci ämningälü Ngwaalu gwegen nunnu la aar je linynyi ngwämrä.

⁴³Ndi ari ngindenga lati ämni a je ngwüji näji ndi ari aar ämni näjing Ngwaalu.

Buri gwudi ämni Ngwaalu

⁴⁴A Yicu ondaji dula ngwari, “Ma dijji ämni 'dünggüny, da'ti ämnä 'dünggüny jücü. Dämnä 'to 'dünggüngün gwanni gwükäjäny.

⁴⁵Ma aar nyi engga, gwuma engga ngindeng gwanni gwükäjäny.

⁴⁶Äny gwuru buri gwändi gididlä, nunnu aa'ti dijji danni dadi ämni 'dünggüny da ji gidirimanu.”

⁴⁷Ngwari, “A be gwanni gwadi 'dingini ngwuja'ri ngwüny, aar je 'ti be 'dengenaca, ngwä'tüdi gwadi nyi otacalu. Äny gwa'ti indädi ndi otaci ngwüjalü gwudi didlä, nggwändädi ndi nje gilängidiyi.

⁴⁸Otacalu gwa ji gidiji danni dadiny 'donya ngwu'donya ngwuja'ri ngwüny. Ngwuja'ri ngwe ngwe'te ngwe'te ngwanni gwondaji nje, ngwuru ngwanni ngwa ji ngwotaci ngwüjalü komon nggä'di gidi mi'rä.

⁴⁹Äny gwa'ti ondaja ngwuja'ri ngwere ligor le lüny. Äny gwondaja ngwuja'ri ngwanni ngwucaar nyi ngwe Papa gwanni gwükäjäny na awa nje äri.

⁵⁰Äny gwülingidī ndi ari ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwaru ngwe, ngwāti miding gwudi gwur'taling. Yäy gu no, yere 'dar yanni yati nje ondaji, yiru gi'ra ge'te ge'te yanni yicaar nyi ye Papa.”

Yuwana 13

A Yicu uyi ngwo'ra ngwüngün yora nono

¹Gomon giru kaji nggoo gwerre gwerre ndi gomon gidi Yi'rinyinä yidi Dambdani i'di, Yicu gwülingidī ndi ari gaji güngün gima medadi gididlä ndee gwadi be o're ndi Papa gwüngün. Anaku ämning gu ngwüjü ngwüngün ngwanni ngwuju gididlä, ngwuje enggaci ämning gwüngün gwanni gwämni je gwe gwumedadu.

²Anni ma aar je gi'tijälü ladi eny digera dalu, a dijego'rr dima gu be äni giligoranu lidi Yäwüdä Äjigäriyüti gwuru giji gidi Jamaan nunnu ngwugwurlanu Yicu ngwe.

³Yicu gwülingidī ndi ari gwätädi Papa yelenya 'dar yidi yi'ralalu pipi'ri'ti na ndi ari nginde gwändi Ngwaalu na gwadi o're Ngwaalu.

⁴No, ngwü'di'ralü kinyalu ngwügwä'dä diredalu dülläning ngwugekanalu dired de diru lari gidiriny.

⁵Ngwube ape yaw ngwuje bäläji konganu ngwuyi ngwo'ra ngwüngün yora nono ngwuje be bruti nono dired de diru lari danni digekaning dalu gidirinyanu.

⁶Anni mung ila ndi Jamaan gwani Butruj, a Butruj ci, “Gwani Deleny, ii a gwadi nyi uyi yora nono yüny?”

⁷A Yicu ci, “Nga gwa'ti lingidī yi'ral yorto ye ngwaalinga giyee yärrī nje gwenene, yaji ya je be lenge gweere.”

⁸A Butruj ci, “Bäri nga gwa'ti gwuny uyi yora nono a'tur.” A Yicu ci, “Manari nggwuma ang 'ti uyu yora nono, nga gwa'ti gwāti gu'ru gere 'dünggüny.”

⁹A be Jamaan gwani Butruj ci, “Gwani Deleny, nyi 'ti uyu yora nono 'dogo, uyi ngwuy nono na gi'ra ganu 'to.”

¹⁰A Yicu ci, “Gwanni gwunu nono gwati 'ti ba be münü uning nono gwati uni yora nono 'dogo. Ngwangina ngwüngün 'dar ngwujaw nono. A ngaa lijaw nono a be ngaa la'ti gu jaw nono ku.”

¹¹Ndi ari gwülingidī ndi ari yäru gwuru gwanni gwadi gwurlanu. No ngwube ari, “Nga la'ti jaw nono ku.”

¹²Anni mung medaji uying ngwo'ra ngwüngün yora nono, ngwü'di'ri ngwülläni direda düngün ngwo're ngwaalu ngwüngün ngwujalu. Ngwuje be otacalu, “Ngaa lilingidī yi'ral ye yorto ye ngwaalinga giyee yima je ärrije?”

- ¹³Ngwuje ci, “Nga latiny ci, ‘Doorta’ nyii ci, ‘Deleny’, a yäti ngwäyänü, ndi ari äny gwuru gu.
- ¹⁴A be gwenene, äny gwanni gwuru Deleny dalu nyi ru Doorta dalu, äny gwuya je yora nono, nga nga 'to oyajidar yora nono yalu.
- ¹⁵Äny gwuma je enggaci gay nunnu nga je gu ape 'to anaku äpijä je gu.
- ¹⁶Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, dinäd da'ti pana yelenya gidoorta düngün na gwanni gwükäjäär gwa'ti pana yelenya nginde gwanni gwükäjü.
- ¹⁷Nga lima lenge ngwuja'ri ngwee manari yima je ärrä, la je be onjaci.”
- ¹⁸“Äny gwa'ti ondijaja 'danggalu 'dar anaku raa gu. A be äny gwondijaja ngwüji ngwanni ngwülingidi nje ngwäbrä nje. A be yiru giyee ndi ari a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu kitabanu äti ngwäyänü ngwanni ngwaru nu, ‘Gwanni gwemadiiny gwe kiny güny gwuminy gwe gwurlanu.”
- ¹⁹Ngwuje ci, “Nggwondaca je gwenene giyona ya'ti ju nunnu ma ji ma aar ji, nga änni ndi ari äny gwuru.
- ²⁰Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari, gwere gwanni gwa änni dijä danni dükäjiny, nginde gwämniny. Na gwere gwanni gwuny änni, gwämnä ngindeng gwanni gwükäjiny.”

A Yäwüdä gwurlanu Yicu gwe

(Mätä 26.20–25; Murkuj 14.17–21; Luka 22.21–23)

- ²¹Anni ma Yicu ondaji ngwuja'ri ngwee, a ligi'rim mi'ranü giligoranu lüngün gwondaji ngwari, “Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari gwe'te 'danggalanu gwadi nyi gwe gwurlanu.”
- ²²A ngwoo'ra ngwüngün pinidi ngwäy ngwe nono a je gwe ngwaalu elalu ndi ari yäru gwuru 'denggenanu gwarung gwe.
- ²³A doo'ra de'te danni dati Yicu änni, ndrascalu direl de gito gito,
- ²⁴a Jamaan gwani Butruj ci milang ngwuci, “Otacalu ndi ari yäru gwuru ngwanni ngwarung gwe.”
- ²⁵A doo'ra ndra Yicung nono ngwotacalu ngwuci “Gwani Deleny, yäru gwuru?”
- ²⁶A Yicu gwä'racänü ngwuci, “Nginde gwuru gwanni gwadi nyi ätäda yona giyee minje duwaji.” Yäy gu no ngwuduwaji yona ngwuje ätäda Yäwüdäng gwani Äjigäriyüti giji gidi Jamaan.
- ²⁷Anni ma Yäwüdä eny yona giyo no, a gu dijego'rr änanü. A Yicu ci, “Yanni yada je ärrä, ärrä je puprang.”
- ²⁸Aa'ti diji dere ndi eny lingidi ndi ari ange gwuru gwucaja gu Yicu ngwuja'ri ngwee.

²⁹Aar be ge'taji ndi ari, anni ati Yäwüdä ru gwati määtä ngwü'rinyä, a be loko ge'taji ndi ari gwuca Yicu ngwilla ngwony aar ngwe ape yi'rinyinä ya nunnu ngwape gwoko ngwätädä ngwuwaya.

³⁰Anni ma Yäwüdä ape yona, ngwü'tü püd. Kaji nggoo ngwaalu ngwuma gu ümnänü.

Ngwuja'ri ngwanni ngwuyang

³¹Anni ma Yäwüdä 'tü, a Yicu ari, “Gwenene Gijï gidi Dijï dümnä gadi be näjini a Ngwaalu näjini nginde gwe.

³²Ma Ngwaalu näjini nginde gwe, Ngwaalu ngwa näjï Gijü 'dünggüngün a ging näjï puprang.”

³³A je Yicu ci nu, “Lani yijï yüny, a ladi jalu 'dogo yomon cong, ngaa liny mini, na anaku ondaciny gu Ngwüyäwüd gwerre, nggwa je gu ondaci 'to ndi ari, ngwaalu ngwanni ngwadi nyi gu ele, ngaa la'ti la gu burni ndi ila.”

³⁴Ngwuje ci, “Nggwa je ätäädä ngwuja'ri ngwuru ngwuyang ndi ari ämnäjidär. Anaku ma je gu änni, no ämnäjidär gu be 'to.

³⁵Ngwuja'ri ngwe ngwee, ngwüji 'dar ngwa be lenge ndi ari ngaa liru ngwikirijin ngwüny, ma aang ämnäjidä.”

Yicu gwondaja yijirä ndi ari gwa Butruj nyi'rini

(Mätä 26.31–35; Murkuj 14.27–31; Luka 22.31–34)

³⁶A Butruj gwani Jamaan otacalu ngwuci, “Nga ngwadi ene gwani Deleny?” A Yicu ci, “Ngwaalu ngwanni ngwadi nyi gu ele, nga gwa'ti gwa burni ndi nyi gwuja gwenene. A be gaji nggo a gwa ji a gwuny gwuja.”

³⁷O're a Butruj otacalu, “Ange gwuru gwani Deleny nyi 'ti be burna ndi ang gwujani gwenene? Äny gwa dudiyi ligo'ro lüny gwani nga.”

³⁸A be Yicu ci, “Didanu nga gwa dudiyi ligo'ro lunga gwani änye? 'Didanu nggwa ang ci, gwerre gwerre ndi gokto urri, nga gwuny nyi'rini yomonanu tä'ril!”

Yuwana 14

Äny gwuru gay nyi ru 'didanu na midi

¹Ngwuje ci, “Aa'ti yigor ya je mi'ränü, gätädär ngwäyänü Ngwaalu, gätädär ngwäyänü 'dünggüny 'to.

²Ngwu'dun ndi Papa gwüny, ngwäti yimbang yonyadu. Adinari aar gu 'ti rüdi, nggwada je gu ci. Äny gwadi ele ngenone nda je gi'tijä ngwaalinga mama.

³Na manari nggwuma ele ma je gi'tijä ngwaalinga mama, nggwa be o'ra nggwa je apani ar ji, nunnu ngwaalu ngwanni ngwadi nyi gu ji, ngaa gu ji 'to.

⁴Ngaa lilingidi gay gidi ngwaalu ngwanni ngwadi nyi gu ele.”

⁵A Tumaj ci, “Gwani Deleny, nyii la'ti lĩngĩdĩ ndi ari ngaa gwadi ene, awa nyii be lenge gay?”

⁶A be Yicu ci, “Äny gwuru gwanni gwuru gay nyi ru 'didanu na midi. Gwere gwa'ti gwanni gwa ila ndi Papa gwüny 'dogo äny gwe.

⁷Manari ngaa lilingĩdiny 'didanu, ngaa la lenge Papang 'to. Gomon gidi gweneng, gwuma aang lenge gwuma aang engga.”

⁸A Bilipüj ci, “Gwani Deleny, enggaci nje Papangalu kirtün yiru yanni yimĩnĩ nje.”

⁹A be Yicu ci, “Bilipüj, a liju yomon giyee 'dar yolanu nyi 'tina be lĩngĩde? Gwere gwanni gwuminy engga, gwuma engga Papang. Awa nga be ari, ‘Enggaci nje Papang’?

¹⁰Nga gwa'ti ämnä ndi ari äny nggwo ndi Papa na Papa nggwo 'dũnggũnye? Ngwuja'ri ngwata je ondaci, ngwä'tüdi ngwuja'ri ngwudi ligor lüny. A be Papa ru gwanni nggwo 'dũnggũny gwanni gwapu yiiru giyee.

¹¹Ämnäciny miny ari äny nggwo ndi Papa na Papa nggwo 'dũnggũny. Na ämnär 'dogo gwani inggidi gwudi yiima yanni yärrinä.

¹²Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari gwere gwanni gwätĩ ämning 'dũnggũny, gwa ärrĩ yi'ral yanni yärrĩ nje. Ying je ärrĩ yipana giyi'ral giyee ndi ari äny gwadi ele ndi Papa.

¹³A yere 'dar yanni yada je mĩnĩ ngwüriiny ngwe ngwüny yinje ärrĩ, nunnu a Gijĩ näjĩ Papang.

¹⁴Manari ngaa lima utalu yi'ral ye yere ngwüriiny ngwe ngwüny, yinje ärrĩ.”

Yicu gwondaja Gĩligĩ'rĩm lanni Liju'ru

¹⁵A je Yicu ci, “Manari ngaa lämniny, ngaa la 'dengenaci ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwuca je ngwe.

¹⁶Na äny gwa otaci Papangalu ara je ätädä dedere di'ter ngaa le ji giyomonalu pipi'ri'ti.

¹⁷Ligĩ'rĩm lanni liru 'didanu lanni lä'tüdi ladi ngwüjĩ ngwudi didlä ämnĩ. Ndi ari la'ti aar änggädi aar 'ti lĩngĩdĩ. Ngaa be lenge, ndi ari lata le ji na ladi ji 'danggalu.

¹⁸Nggwa 'ti gwa je gatanalu yimi'runu, äny gwa je o'raca.

¹⁹Gito gwuru a ngwüjĩ ngwudi didlä ngwa 'ti ba be ngwuny engga a be ngaa liny engga. Ndi ari äny gwumidu na ngaa la midi 'to.

²⁰Gomon nggone, ngaa la be lenge ndi ari äny nggwo ndi Papa gwüny, ngaa ji 'dũnggũny nyi ji 'danggalu.

²¹Gwere gwanni gwäti ngwuja'ri ngwüny ngwuje 'dengenaci, nginde gwuru gwanni gwämniny. Gwanni gwatiny änni gwa Papa gwüny änni a gwuny änni 'to a gwuny enggaci änying."

²²A be Yäwüdä gwu'ter (Äjigäriyüti gwä'tüdi) ci, "A be ange gwuru gwani Deleny nje be enggaci ngang nga 'ti be enggaci ngwüjü ngwudi dīdlä?"

²³A je Yicu gwä'räcänü ngwari, "Gwere gwanni gwa ari gwuny änni, gwa 'dengenaci ngwuja'ri ngwüny. Gwa Papa gwüny änni a äny na Papa nyii ila gwunyii le ge'te ngwu'duna ngwäri 'dünggün gwunyii le ji.

²⁴Gwanni gwatiny 'ti ännä, gwa'ti gwa 'dengenaci ngwuja'ri ngwüny. Ngwuja'ri ngwee ngwu'dingina je ngwüny ngwä'tüdi ngwudi ligor lüny. Ngwudi Papa ngwuru gwanni gwükäjäny."

²⁵Ngwuje ci, "Äny gwondaca je ngwuja'ri ngwe 'dar anni jarna ngene gidīdlä.

²⁶A be dedere dani Ligi'rīm lidi Ngwaalu lanni Liju'ru lanni ladi ara je Papa ükacä ngwüri ny ngwe ngwüny, liru lanni lada je enggaci yi'ral 'dar ara je diwayiniyi yi'ralalu 'dar yanni yica je ye."

Adatalu gwudi Yicu

²⁷A Yicu ari, "Nggwa je gätijänijī adatingalu gwüny. Adatalu gwüny gwa je gätijänijī. Gwa'ta je ätädi nono ati gu ngwüjī ngwudi dīdlä ätädi. Aa'ti ngaa la gäbici yigor yalu ya je mī'ränü aa'ti yedeny ya je eny.

²⁸Ngaa li'dingininy nyi ari, 'Nggwada je gatani nyi ele a je be o'raca.' Adinari ngaa lämniny, ngaa ladi jayanu ndi ari äny nggwadi ele ndi Papa, ndi ari Papa gwupana 'dünggüny.

²⁹Äny gwuma je be ondaci ngwuja'ri ngwe gwerre gwerre ngwa'tina ju. Ndi ari ma ji ma aar gu ru, ngaa la änni.

³⁰Äny gwa'ta be rüdi gwada je ondaci gwonyadu, ndi ari deleny didi dīdlä ndee ndo dīdi. Da'ti äti yiima yere ndi aar nyi määtä.

³¹A be nunnu a ngwüjī ngwudi dīdlä lenge ndi ari äny gwämnä Papang na ndi ari yärrī nje gu gi'ra yanni yicaar nyi ye Papa. Ilar be ar ele."

Yuwana 15

Dügiri danni diru 'didanu

¹"Äny gwuru dügiri danni diru 'didanu, a Papa gwüny ru dijī didi daarti.

²Gwati ü'ri'tä yi'rinalu mbüny 'dünggüny yanni yati 'ti 'ri'ru, a be yanni yati 'ri'ri, yating je branu nunnu aar 'ri'rani.

³Nga nga lima je ju'riyi nono ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwuma je ngwe ci.

- ⁴Mätinärälü 'dünggüny äny gwa mätinälü 'danggalu. Gi'rina gere ga'ti gati 'ri'ri gwu'ren, mung 'ti mätinälü gidügirī, no ngaa, la'ti la 'ri'ri manari ngaa lima 'ti mätinälü dünggüny.
- ⁵Äny gwuru dügirī ngaa liru yi'rina yidi dügirī, manari diji dima mätinälü 'dünggüny na minyi mätinälü 'dünggüngün, nginde da 'ri'ri yuula yonyadu. Manari ngaa lima 'ti mätinälü 'dünggüny, ngaa la'ti la burni ndi ärrī yi'ral yere.
- ⁶Manari gwere gwuma 'ti mätinälü dünggüny, gwa ru nono gi'rina ganni gīgätinä mbüny ngwundi. Yanni yiru gu no yati aar je utalu aar je gatu giligä aar u'di.
- ⁷Manari ngaa lima mätinälü 'dünggüny, ara je gu ngwuja'ri ngwüny mätinälü, utar yalu yanni ya je minī na ya je ärrīji.
- ⁸Yiru giyee yani näji gwudi Papa gwüny ndi ari, ngaa 'ri'ri yuula yonyadu ngaa inggidi yigo'ro yalu ndi ari ngaa liru ngwikirijin ngwüny.”
- ⁹Ngwuje ci, “Anaku ämnär nyi gu Papa gwüny, äny gwämnä je gu 'to. Gwenene mätinär bälü ndi ämnī gwüny.
- ¹⁰Manari ngaa lima 'dengenaci ngwuja'ri ngwüny ngwanni ngwuca je ngwe, ngaa la mätinälü ndi ämnī gwüny nono anaku 'dengenaci nyi gu ngwuja'ri ngwanni ngwucaar nyi ngwe Papa gwüny nyi mätinälü ndi ämnī gwüngün.
- ¹¹Äny gwuma je ondaci ngwuja'ri ngwee ndi ari a jayanu gwüny ji 'danggalu na jayanu mbuti.”
- ¹²Ngwuje ci, “Ngwuja'ri ngwüny ngwuru ngwee ndi ari, ämnäjidär anaku ma je gu ämnī.
- ¹³Ämnī gwanni gwupana gu'ru gwuru nggwee ndi ari ngwügäbici diji ngwududiyi ligo'ro lüngün gwani ngwumaad ngwüngün.
- ¹⁴Ngaa liru ngwumaad ngwüny, manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe.
- ¹⁵Äny gwa'ti ba be gwa je ci ngwinäd ndi ari dinäd dati 'ti lingidi yiiru yidi deleny düngün. A be manni äny gwa je ci ngaa ru ngwumaad ngwüny. Ndi ari ngwuja'ralu 'dar ngwanni ngwenggacaar nje Papa gwüny, ngwuma je enggacalu 'dar.
- ¹⁶Ngaa lä'tüdi lurnidiny, äny gwuru gwurnida je nga je äbrī ndi ari ngaa ele ngaa 'ri'ri yuula yanni ya'ti ya medadi. No Papa gwüny gwa je be ätäda ngwuja'ri ngwanni ngwa je minī ngwüriny ngwe ngwüny.
- ¹⁷Ngwuja'ri ngwüny ngwuru ngwee ndi ari, ämnäjidär.”

A ngwo'ra ke ngwüjü ngwäy ngwudi d'idlä

¹⁸A Yicu ari, “Manari ngaa lima ke ngwüjü ngwudi didlä ngwäy, lingidär ndi ari liki nje ngwäy gwerre gwerre.

¹⁹Adinari ngaa ru lidi didlä, ngwüji ngwudi didlä ngwada je ämnä. Ngaa lä'tüdi lidi didlä. Äny gwurnida je 'dogo ngwüjänü ngwudi didlä. No, yiru yanni yigäbicä ngwüjü ngwudi didlä ara je be ke ngwäy.

²⁰Diwayinar ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe, 'Dinäd da'ti pana yelenya gideleny düngün.' Manari liminy übinälü, la je gu übinälü 'to. Manari li'dengenaca ngwuja'ri ngwüny, la je 'dengenaci ngwuja'ri ngwalu 'to.

²¹Ngindenga la je gu ärrä ngwuja'ri ngwee no 'dar gwani ngwüriiny ngwüny. Ndi ari ngindenga la'ti lingidi ngindeng gwanni gwükäjäny.

²²Adinari äny gwuma 'ti indä nje ondaci, ya'ti yaadi aar je äti nono yere yanni yiki. A be gwenene, ngindenga la'ti äti 'tüying yigo'ro ndi ke gwegen.

²³Gwanni gwati nyi ke ngwäy gwati Papa gwüny ke ngwäy 'to.

²⁴Adinari äny gwuma 'ti ärrü yi'ral yere 'denggenanu yanni ya'ti je diji dere ärrü, laadi gu be ari ndi ari la'ti ki. A be gwenene ngindenga länggädi yiima giyee nje be ke ngwäy a je Papa gwüny ke ngwäy.

²⁵A be yiru gu no nunnu aar mbuti yanni yaru ye yobo yegen ndi ari, 'Liki nje ngwäy a'tur.'”

²⁶Ngwuje be ci, “Ma ji manari dedere dima ila danni dadi nyi ükäjä ndi Papa, Ligirim lanni liru 'didanu ladi 'tüdä ndi Papa, liru lanni lada je enggaci ngwuja'ri gwani äny.

²⁷A nga nga 'to ngaa linggidi ngwuja'ri ngwani äny ndi ari ngaa liru lanni liju nyii le 'tu'tu anaku 'diriny gwälü yiiru ye yüny.”

Yuwana 16

¹A je Yicu ci, “Nggwondaca je ngwuja'ri ngwe 'dar ndi ari aa'ti ngaa la dudi ngwaalu ngwere.

²Ngindenga la je linynyi la je 'tüyü poor ki'du gidi ngwämrä a 'did ndi ari gaji ga ji gila ganni gadi ara je ge 'rinnye aar be ge'taji ndi ari gilo ndi äpiji Ngwaalinga yiiru.

³Ngindenga la ärrä yi'ral giyee ndi ari ngindenga la'ti lingidi Papang gwüny aar nyi 'ti lingidi.

⁴Äny gwondaca je ngwuja'ri ngwee nunnu ma ji manari gaji gima ila ganni gadi aar ge ärrini, ngaa lenge ndi ari äny gwuma madini nggwuma je girinya. Äny gwa'ta je ondaca ngwuja'ri ngwee 'tu'tu gwerre ndi ari a liju.”

Yiiru yidi Ligirim lanni Liju'ru

⁵A je Yicu ci, “A be gwenene äny gwadi o'raci ngindeng gwanni gwükäjjiny. Gwere gwa'ti gwotacinjalu ndi ari äny gwadi ene.

⁶Anni ma je ondaci ngwuja'ri ngwee, runi gwuma je ji giyigoranu gwupa.

⁷A be äny gwa je ondaci 'didanu ndi ari yijayana ndi nyi ele manari äny gwuma 'ti indi, dedere da'ti dila, ma be ari äny gwuma ele, da je be ükacä.

⁸Ma be ari dima ila, da be enggaci ngwüjü ngwudi didlä yi'ral yegen yanni yiki, na ngwuje enggaci yanni yidünälü na ngwuje enggaci yani obalu.

⁹A be yanni yiki, yiru ndi ari ngwüji ngwa'ti ämnä 'dünggüny

¹⁰a be yanni yani dünälü, äny gwadi o'raci Papang ngaa la'ti ba be liny engga.

¹¹Na yanni yani obalu, ndi ari deleny didi didlä ndee ndo dima aar de obalu.”

¹²Ngwuje ci, “Äny gwätï ngwuja'ri ngwonyadu ngwümänä nda je ondaci. A be ngaa ya'ti ya je määtä giyee 'dar.

¹³A be manari Ligi'rïm lima ila lanni liru 'didanu, la je be üktini kay gidi ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwuru 'didanu. Ndi ari lä'tüdi ladi ondaji ligo'ro le lüngün, a be ladi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwading je 'dingina. Ara je enggaci ndi ari yiru ange yanni yadi ji gweere.

¹⁴Nginde gwuny näji ndi ari nginde ying je apa yüny yanni yadi nyi ye ari ara je ondaci.

¹⁵'Dar yidi Papa, yüny yiru. Yiru yanni yigäbïciny nyi be ari Ligi'rïm ladi apa ngwuja'ri 'dünggüny ara je be enggaci.”

¹⁶Ngwuje ci, “Gito gwuru ngaa la'ta be liny engga, a gito gwuru ngaa la o're liny engga.”

Runi gwuma ru jayanu

¹⁷Ngwoo'ra ngwoko ngwüngün utalu aar ari, “Yiru ange yarung ye yani, ‘Gito gwuru ngaa la'ta be liny engga a gito gwuru ngaa la o're liny engga,’ na ‘Nunnu äny gwadi ele ndi Papa gwüny?’”

¹⁸Aar gu ji ndi gwä'ri'täjänü ndi ari, “Yiru ange giyee yondajung je yani, ‘A gito gwuru’? Ngwuja'ri ngwee ngwa'ti ar je lüngidi.”

¹⁹A Yicu lenge giyigoranu yegen ndi ari gwadi aar otacalu ngwuja'ri ngwe ngwee, ngwuje be ci, “Ngaa lotajidalu ngwuja'ri ngwee ngwaru nyi ngwe ngwani ange ndi ari, ‘Gito gwuru ngaa la'ta be liny engga a gito gwuru ngaa la o're liny engga’?”

²⁰Nggwa je ondaci 'didanu, ngaa la ari ngaa la runi a be ngwüji ngwudi didlä ngwa jayanu. Ngaa la runi a be runi gwalu gwa gwurli gwa ru jayanu.

21Ma 'tina daw lingiti, dati yajima enyanu ndi ari gaji gungun gima ila. A be ma ji mung lingeta, dati dodani yajima yanni yitanu ngwujayanu ndi ari giji gima lingini gididla.

22Yiru gu 'to no 'danggalu, gwenene ngaa la runi a be nggwa je engga mana ngaa la jayanu a gwere gwa'ti gwa je apada jayinganu gwalu.

23Gomon nggone, ngaa la'ta be liny otacalu yi'ral ye yere. Nggwa je ondaci 'didanu ndi ari Papa gwuny gwa je atada yi'ral yere 'dar yanni ya je mini ngwuringy ngwe ngwuny.

24Ngaa la'tina 'di kaji nggee, utalu yi'ral ye yere ngwuringy ngwe ngwuny. Utaralu la je atada a jayanu gwalu gwa mbuti."

Dami didlayu

25Ngwuje ci, "Any gwumi'ricä je ngwuja'ri ngwe giyi'ral giyee. A be gaji ga ji gila nggwa je ondacalu kibeny Papa gwe, nggwa'ti gwa je mi'rici ngwuja'ri.

26Gomon ngga'di, ngaa la utalu ngwuringy ngwe ngwuny. Any gwa'ti aru ndi ari nggwotaci Papangalu gwani nga nga.

27Bari Papa nginde giligo'ro lungun gwata je amni nunnu ngaa liminy amni na ngaa lima amni ndi ari any gwutudi 'dunggungun.

28Any gwutudi ndi Papa nyi ulla gididla na nggwadi be gatani didlayu nyi o'raci Papang."

29A be ngwoo'ra ngwungun ci, "Nga gwenene gwuma ondajalu kibeny nga gwa'ti nje ba be mi'ricä ngwuja'ri.

30Gwenene nyanga lima lenge ndi ari nga gwulingidi ngwuja'ralu 'dar, nga gwa'ti mina ndi aar ang diji otacalu. No yiminje gabici nyanga lima amni ndi ari nga gwindi Ngwaalu."

31A je be Yicu ci, "Ngaa lima be amnalü gwodane?"

32A be gaji nggo gindi, a gima ila gweneno ndi ari ngaa la badalu, diji da ele 'dunu 'dunggungun. Ngaa liny gatanalu jucü. A be any gwa'tudi jucü, anyanga gilo Papa gwe gwuny."

33Ngwuje ci, "Any gwondaca je ngwuja'ri ngwee 'dar nunnu ngaa adatalu 'dunggüny, ndi ari ngaa gididla, ngaa la mbuji yi'rendenya, a be or'temajar ndi ari any gwuma dami didlayu!"

Yuwana 17

A Yicu otaci Papangalu gwani naji gwungun

1Anni ma Yicu medaji ngwuja'ri ngwee, ngwu'di'riyi ngway ngwombajidi kerala ngwari, "Papa, gaji gima be ila, najä Giju gunga nunnu aar ang Giji gunga naji.

²Ndi ari gima ang ätäädä yelenya ngwüjälä 'dar, nunnu ngwätädä ngwüjü ngwanni ngwuma je ätäädä miding gwudi gwur'taling.

³A gwenene midi nggwee gwudi gwur'taling, gwuru ndi ari aar aang lenge ndi ari nga gwuru 'dogo Ngwaalu ngwanni ngwuru 'didanu na aar lenge Yicu Kirictung gwanni gwükäjängä.

⁴Äny gwuma ang näji ngene gidiyängälü, medaji gwe yiiru yanni yätädi nje nje ärrä.

⁵Näjäiny be gwenene ngwäyänü ngwunga gwani Papa, näji gwe gwanni gwäti nda gwele gwerre ndi didlä ji.”

A Yicu otaci Papangalu gwani ngwoo'ra ngwüngün

⁶Ngwuci, “Lanni lätädi nje ngwüjänü gwudi didlä, lima je enggaci liru lunga gwele nje be ätäädä a lima 'dengenaci ngwuja'ri ngwunga.

⁷Gweneno ngindenga lima lenge ndi ari yi'ral 'dar yanni yätädi nje, yändi 'dunggunga.

⁸Ndi ari liminje enggaci ngwuja'ri ngwanni ngwätädi nje ngwuma aar je änni. Na lima gu lenge 'didanu ndi ari äny gwütüdi 'dunggunga, a lima änni ndi ari nga gwuru gwükäjiny.

⁹Äny gwotacangalu gwani ngindenga, äny gwa'ti ang otacalu ngwüji gwudi didlä, a be äny gwotacangalu ngwüji ngwanni ngwätädi nje, ndi ari ngwunga ngwuru.

¹⁰Yere 'dar yüny, yunga yiru, na yere yunga 'dar yüny yiru. A nggwuma näjäini ngindenga le.

¹¹Gito gwuru nggwa'ta be gwa ji gididlä a be ngindenga la ji gididlä, a nggwadi ila 'dunggunga. Gwani Papa gwanni Gwuju'ru, rimiti je yiima ye yidi ngwüriny ngwunga, ngwüriny ngwanni ngwätädi nje nunnu aar ru le'te pu, anaku ru nda gu le'te pu.

¹²Anni jäiny le, lati nje rime nje gu etadi ngwüriny ngwe ngwunga ngwanni ngwätädi nje, gwere gwa'ti gwuma dudi ngwube ru gwe'te pu gwudi yi'rany, ndi ari yanni yüllinä kitabanu aar mbuti.

¹³A be gwenene äny gwadi ila 'dunggunga, nyi be ondaji ngwuja'ri ngwee äny nggwona ngene gididlä ndi ari a je gu jayanu gwüny onjadala.

¹⁴Liminje enggaci ngwuja'ri ngwunga lima be ke ngwüjü ngwäy gwudi didlä, ndi ari ngindenga lä'tüdi lidi didlä anaku aa'ti nyi gu rüdi gwudi didlä.

¹⁵Otacalu gwüny gwa'ti ani nunnu nga je 'tüyü gididlä, a be nunnu nga je gu etadi gidijego'rr.

¹⁶Ngindenga lä'tüdi ngwüji gwudi didlä, anaku aa'ti nyi gu rüdi gwudi didlä.

¹⁷Ju'riya je 'didanu gwe, ngwuja'ri ngwunga ngwuru ngwanni ngwuru 'didanu.

¹⁸Anaku ukājiny gu gididlä, liminje ukāji 'to gididlä.

¹⁹Gwani ngindenga, äny gwäbrinä nunnu a ngindenga 'to aar äbrini 'didanu.”

A Yicu otaci Papangalu gwani ngwikirijin 'dar

²⁰Ngwari, “Otacalu gwüny gwa'ti ani ngindenga 'dogo jücü, äny gwotacangalu 'to ngwüji ngwanni ngwadi änni 'dünggüny ngwuja'ri ngwe ngwegen.

²¹Ndi ari 'dar, aar ru le'te pu gwani Papa, anaku ja gu 'dünggüny nyi ji 'dunggunga. Ngindenga 'to aar ru le'te pu 'dengge, nunnu a ngwüji ngwudi didlä änni ndi ari nga gwükājiny.

²²Liminje ätäda näjing gwanni gwätädiny ndi ari aar ru le'te pu anaku ru nda gu le'te pu.

²³Äny nggwo 'denggegen, nga ji 'dünggüny. Gäbicä je aar gekajidi aar ru le'te pu aar gäbici ngwüju ngwudi didlä aar lenge ndi ari nga gwükājiny na ndi ari lämnä je anaku änniny gu.”

²⁴Ngwari, “Gwani Papa, limini nje lanni liminje ätäda nyii le ji ngwaalu ngwanni ngwadi nyi gu ji, aar engga näjing gwüny gwanni gwätädiny, ndi ari nga gwämniny 'tu'tu didlä da'tina ju.

²⁵Gwani Papa gwanni gwüdünälü, ngwüji ngwudi didlä ngwa'ti ang lingidi, a be nggwülingidängä, a gilee lüny lima lenge ndi ari nga gwuru gwükājiny.

²⁶Liminje enggaci ngang, na la o're linje enggaci mana, nunnu änni gwanni gwämniny gwe ngwuji 'denggenanu a äny nyi ji 'denggenanu.”

Yuwana 18

Aar määtä Yicung

(Mätä 26.47–56; Murkuj 14.43–50; Luka 22.47–53)

¹Anni ma Yicu medaji otacing Ngwaalingalu, aar 'di'ri ngwoo'ra ngwe ngwüngün aar dambu Gülä gidi Kidroning. Dambal ngenone, daarti diju gu didi ngwüminiti aar gu äni ngwoo'ra ngwe ngwüngün.

²A be nggwo gwani Yäwüdä gwanni gwuma gwurlanu Yicu gwe, gwülingidi ngwaalinga ngwoo ndi ari Yicunga ngwoo'ra ngwe ngwüngün lati gu jalu pid pid.

³No a Yäwüdä ila gidaartanu ngwuktana gi'du gidi gwu'tulu na ngwangida ngwudi gobo gwükäjä je ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na Ngwübarrijji. Aar ila ligä lanü yü'ri ye, ngwamba na yiiri.

⁴Yilingidi je Yicu 'dar ndi ari yiru ange yanni yadi ji 'dünggüngün. Ngwü'tü ngwuje otacalu, “Yäru gwuru gwanni gwüminängä?”

⁵Aar ci, “Yicu gwudi Najrang.” A je Yicu ci, “Äny gwuru nggwee.” A Yäwüdä nggwo gwuming ge gwurlanu gwuju gwüdünädäär le.

⁶Anni ma Yicu ari, “Äny gwuru nggwee,” ngindenga aar o'rada giluru aar ir'di gidiyängälü.

⁷Ngwo're ngwuje otacalu mana, “Yäru gwuru gwanni gwüminägää?” Aar ci, “Yicu gwudi Najrang.”

⁸A je Yicu ci, “Äny gwuca je äny gwuru nggwee.” Ngwuje ci, “Manari ngaa limininy, gäbicär je gilee aar ele.”

⁹Yi'ral giyee yiju nunnun a ngwuja'ri äti ngwäyänü ngwanni ngwaru ngwe ndi ari, “Lanni lätädi nje, gwuminy 'ti dudiya gwere.”

¹⁰A Jamaan gwani Butruj gwäti galala ngwugwalli ngge mi'ri dinädä didi dir'dal danni diru gi'ra ngwü'ridä länälü lidi gaama. (Dinäd ndo dani Malguy.)

¹¹A Yicu girinya Butrujing ngwuci, “Gwä'rajä galala käl güngün. Äny gwa'ti gwa iyä dirbä danni dätädäär nyi Papa?”

Aar ele Yicu gwe ndi Ananiya

¹²A gwu'tulu gurnga le giru gi'ra gegen na ngwangida ngwudi gobo ngwanni ngwükjä je ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd määtä Yicung. Aar giki

¹³aar ape aar gwe ele gwerre gwerre ndi Ananiya gwanni gwuru dünä ndi Giyaba gwuru dir'dal diru gi'ra didläyü ndoo.

¹⁴Giyaba gwuru gwanni gwülädi Ngwüyäwüd ndi ari yijayana ndi diji de'te pu ayi ngwü'ridä ngwüjälü.

A Butruj nyi'rini Yicung

(Mätä 26.69–70; Murkuj 14.66–68; Luka 22.55–57)

¹⁵A Jamaan gwani Butruj na doo'ra de'te mana gwujani Yicung. Ndi ari dilingidi dir'dal danni diru gi'ra aar äni Yicunga le kubanu gidi dir'dal ndo diru gi'ra.

¹⁶A be Butruj dünä gilängir poor. A doo'ra ndoo dindär Butruj gwe dilingidi dir'dal danni diru gi'ra, kwodalu ngwondaci dinädä danni diru gera danni etadu gilängir, aar gäbici Butrujing ngwäni.

¹⁷A dinäd diru gera gilängir otacalu ngwuci, “Nga gwa'ti mene rüdi gwe'te ngwoo'ranu ngwüngün. A gwä'tüde?” A Butruj ci, “Äny gwä'tüdi.”

¹⁸Gaji nggoo dirun diji'lä a ngwinäd ngwangidanga le ngwudi gobo ngwükjä je Ngwüyäwüd aar muji ligä aar gu ji a Butruj 'to aar le ji ndi ji ligälü.

A dir'dal danni diru gi'ra otaci Yicungalu

(Mätä 26.59–66; Murkuj 14.55–64; Luka 22.66–71)

¹⁹Kaji nggoo a dir'dal danni diru gi'ra otaci Yicungalu gwani ngwoo'ra ngwüngün na ngwuja'ri ngwanni ngwating je enggaci ngwüjü.

20A Yicu ci, “Äny gwondaca ngwüjü ngwudi didlä gilingenalu. Äny gwati ji giyomon 'dar ndi enggaci ngwüjü ngwämrä na kobo ganni gati gu Ngwüyäwüd o'rajidalu gwüpäng. Nggwa'ti ondaja ngwuja'ri ngwere yu'rimi.

21Nga be arra miny otacalu? Otaca jalu lanni li'dingininy. Ngindenga 'didanu lilingidi ngwuja'ri ngwanni ngwondaji nje.”

22Anni ma gu Yicu ari no, a dangida de'te m'ri ngwäyänü tired ngwuci, “Nga gwarra a gu be ondaci dir'dala diru gi'ra no.”

23A Yicu ci, “Manari äny gwabingu ngwuja'ri ngwere ngwanni ngwuki, inggida je, ma be ari ngwabingu nje ngwanni ngwäti ngwäyänü, nga be arra miny m'ri?”

24A be Anan gwanni gwuru dir'dal danni diru gi'ra ape ngwudinga gwugekanalu ndi Giyaba gwanni gwuru dir'dal danni diru gi'ra.

25Anni ma Jamaan ji ndi ji giligä, aar otacalu aar ci, “Nga gwuru gwe'te ngwoo'ranu ngwüngüne? A gwä'tüde?” A Butruj nyi'rini ngwari, “Äny gwä'tüdi.”

26A dinäd de'te ngwinädänü ngwudi dir'dal danni diru gi'ra dätäär gilinge dinäd de danni dü'ridädi Butruj länälü, ngwiyanu ngwuci, “Äny gwa'ta je änggädi ngaa liju Yicunga le gidaartanu didi ngwümünite?”

27O're a Butruj nyi'rini ngwari gwä'tüdi. Kaji nggoo a gokto urra!

Aar ele Yicu gwe ndi Bilatij

(Mätä 27.1–2, 11–14; Murkuj 15.1–5; Luka 23.1–5)

28Aar 'di'ri aar ape Yicung ndi Giyaba aar gwe ele ngwu'dun ngwudi yeleny gideleny didi Rumang. Gwapaar dilu danu a Ngwüyäwüd 'donya ndi äni ngwu'dun ngwudi yeleny ndi ari aa'ti la rngi nono gwani yobo yegen nunnu aar jayi nono aar ele ndi eny Giyi'rinyinä yidi Dambdani.

29No a deleny dani Bilatij 'tüdä ngwuje otacalu ndi ari, “Yi'ral yiru ange yanni yärrä je diji ndee?”

30Aar ci, “Adinari da'ti ärrü yi'ral yere, da'ti dadi ar ang äpijä!”

31A je be Bilatij ci, “Apar be ngaa gu päda yelenya anaku aru gu ngwuja'ri ngwudi yobo yalu.” Aar ci, “Änyängä la'ti äti yelenya yanni yadi nje gäbicä nyii 'rine diji ndee.”

32Ngwuja'ri ngwee ngwärrinä nunnu aar mbuti yanni yaru ye Yicu ngwinggidi ndi ari gwadi ele ndi ayi awa.

33A Bilatij äni gidrü ngwurnida Yicung ngwotacalu ngwuci, “Nga gwuru Deleny didi Ngwüyäwüde?”

34A Yicu ci, “Ngwuja'ri ngwee ngwunga ngwuru gwalla ngwüji ngwuru ngwuca gu?”

35A be Bilatij ci, “Äny gwuru gïilü gidi Ngwüyäwüde? Ngwüji ngwalu na ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ngwalu ngwuru ngwäpïjiny ngang. Yiru ange yanni yärrä je?”

36A Yicu ci, “Yeleny yüny yä'tüdi yidi didlä ndee, adinari a yeleny yüny ru yidi didlä ndee, ngwüji ngwüny ngwadi dugidi nunnu aa'ti ngweleny ngwudi Ngwüyäwüd ngwuny määtä. A be gwenene yeleny yüny yiru yidi ngwaalu ngwu'ter.”

37A Bilatij otacalu ngwuci, “A be nga gwuru delenye?” Ngwube ci, “Nga gwätiyä ngwuja'ri ngwäyänü ndi ari äny gwuru deleny. 'Didanu yiru giyee yanni yigäbiciny nyi ila nyi lingini gididlä nunnu nyi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu. Ngwüji ngwanni ngwugwuja 'didanung, ngwatiny geraji läni.”

38A Bilatij ci, “Yiru ange yanni yiru 'didanu?” Yi'ral ye giyee, ngwütüdä mana ngwuci Ngwüyäwüd nu, “Äny gwa'ti mbojaja guru nggee yi'ral nono yere yadi nyi gu gekaji.

39A be yiru gidimürä dalu Giyi'rinyinä yidi Dambdani ndi ari äny gwata je gwä'däcä dijälü de'te pu gididlä dannu diminängä nda je gwä'däcälü. A be gwenene, ngaa liminä nda je gwä'däcä yärüngälü, nga je gwä'däcä 'Delenyalu didi Ngwüyäwüde?”

40Aar ürrä dula 'dar aar ari, “Bäri, aa'ti gwa ang gwä'dädälü! Gwä'däcä nje Barabajingalu!” (Barabaj gwünyürtijä ngwelenyanu ngwuru du'ram.)

Yuwana 19

A Ngwüyäwüd 'tüyä ngwuja'ri aar 'rinye Yicung

1A deleny dani Bilatij ape Yicung aar pï lalal le.

2A gwu'tulu kwoy ngwügä dir'ta aar je giki Yicung ki'ra. Aar ape direda duri aar ülläcä.

3Aar elada o're elada mana aar picälü yora ye aar ari, “Agannar delenya didi Ngwüyäwüd?” Aar pï ngwäyänü.

4O're mana a deleny dani Bilatij 'tüdä ngwuci Ngwüyäwüd nu, “Äny gwada je 'tücä ngindeng nga je enggaci ndi ari gwa'ti nyi mbojaja yi'ral nono yere yanni yadi nyi gu gekaji.”

5Anni ma aar 'tüyä Yicung gwugenna ngwügä ki'ra na direda duri, a je deleny dani Bilatij ci, “Nginde gwuru nggwee!”

6No, anni ma ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngwangida ngwegen engga, aar ürrä dula ari, “Pädi kü'rri! Pädi kü'rri!” A je be Bilatij ci, “Apar nga nga ngaa pä kü'rri. Äny gwa'ti nyi mbojaja yi'ral nono yere yadi nyi gu gekaji.”

⁷A Ngwüyäwüd mi'rinälü ndar aar ari, “Änyängä läti yobo yäri a yobo yaru nu nginde gwa ayi. Ndi ari nginde gwuca ligo'ro lüngün gwuru Giji gidi Ngwaalu.”

⁸Anni ma gu Bilatij 'dingini ngwuja'ri ngwee no, a yedeny itani.

⁹Ngwo're gidrü ngwu'dun ngwudi yeleny ngwotaci Yicungalu ngwuci, “Nga gwändi ne gwe?” A Yicu gwugwundi ngwu'ti ondaca.

¹⁰A Bilatij ci, “Nga gwu'donya ndiny ondaci?” Ngwuci, “Nga gwa'ti lingidi ndi ari äny gwäti yelenya ndi ang gatalu nyi äti yelenya ndi ang pä kü're?”

¹¹A be Yicu ci, “Nga gwa'ti gwaadi äti yelenya yere a'tur 'dünggüny adinari aar je 'ti ätädi kerala. A gu no, gwanni gwapeny aar nyi ätäda ngang, gwuru gwanni gwärrä yi'ral yanni yikana.”

Aar obalu ndi ari a Yicu ayi

¹²Tu'tu kaji nggoo, ati Bilatij minä ndi gata Yicungalu, a be Ngwüyäwüd 'donya aar ürrä dula aar ci, “Manari nga gwuma gatu guralu nggee ngwele, nga gwä'tüdi dimaad didi Gayijar deleny didi Rumang. Ndi ari gwere gwanni gwaru gwuru deleny, gwuru güwän gidi Gayijar deleny didi Rumang.”

¹³Anni ma Bilatij 'dingini ngwuja'ri ngwee, ngwütüyä Yicung poor, ngwujalu gididu'rala didi yeleny ngwaalu ngwucaar je ngwur'da ngwujalu mi'der a ngwani, “Jäbätä” Yibriyängä.

¹⁴Komon nggoo giru gidi Ja'rimani gwudi Ngwüyäwüd giyomon yidi Yi'rinyinä yidi Dambdani lingen le lidünälä. A Bilatij ci Ngwüyäwüd “Deleny dalu diru ndee.”

¹⁵Aar be 'donya aar ürrä dula aar ari, “Apa! Apa! Pädi kü'ri.” A je Bilatij otacalu, “Ii a je 'rinyiji delenya dalu?” A ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ci, “Änyängä la'ti äti delenya dere, deleny däri dani Gayijar diru 'dogo de'te pu didi Rumang.”

¹⁶Gwodanalü a je Bilatij ätäda Yicung nunnu aar pä kü'ri.

Aar pä Yicung kü'rälä gimamindanu

(Mätä 27.32–44; Murkuj 15.21–32; Luka 23.26–43)

¹⁷No a gwu'tulu ape Yicung ngwüpini güü'ri güngün aar ele ngwaalu ngwani guya gidi gi'ra gidi diji, (aar ani Jüljüjä Yibriyängä).

¹⁸Ngeneno aar gu pä kü'rälä ngwu'raminga le rom. De'te aar päda kuyala gidi gängir na de'te kuyala gidi gaama. Aar be pä ngindeng gidiliganu.

¹⁹A Bilatij ulli ngwuja'ri ngwuje mi'ra kü'ri ngwaru nu, YICU GWUDI NAJRANG DELENY DIDI NGWÜYÄWÜD.

²⁰Ngwüyäwüd ngwonyadu aar uli ngwuja'ri ngwee ngwüllinä ngwullaar je Yibriyängä, a Lätiniyängä na Yigirigiyängä. Ndi ari ngwaalu ngwanni ngwüpädaar gu Yicu kü'ri, ngwa'ti olanu kündär.

21A be ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny 'donya aar ci Bilatijing, “Nga 'ti ulla, ‘Deleny didi Ngwüyäwüd,’ A be ndi ari gur nggee giru garu giru deleny didi Ngwüyäwüd.”

22A je Bilatij ci, “Yanni yiminje ulli, yiminje ulli.”

23Anni ma gwu'tulunga pä Yicung kü'ri, aar ape ngwureda ngwüngün aar je ge'te gu'ranu kwo'rongo ati diji ape gu'ru ge'te ngwube jalu didi ngwangu du'g'rinä laranu le'te pu 'tu'tu ki'ra 'di ngwobani koralu.

24Aar ape aar ari, “Aa'ti da ar diritanu. Gäbicär ar gatu yi'ru yärü gwuru gwanni gwadi ape.” Ngwuja'ri ngwee ngwuju nunnu yanni yüllinä gwerre kitabanu gidi Ngwaalu, aar mbuti ndi ari, “Lapu ngwureda ngwüny aar je genatanu aar gatu yi'ru ngwured ngwüny.” No yiru giyee yanni yärrä je gwu'tulu.

25A nanni gwudi Yicu düni gito gito ngwaalu ngwanni ngwüpädäär gu Yicung kü'ri na gwenggen gwudi Märüyäm gwuru gera na Märüyäm gwuru daw didi gur gani Kelobaj na Märüyäm gwani Mäjidäliyä.

26Anni ma Yicu engga nanning gwüngün na doo'ra düngün danni dating änni didünäcälü, ngwuci nanning gwüngün gwani Märüyäm, “Gwani daw, giji gunga giru nggoo.”

27Na ngwuci do'ra düngün ndoo, “Nanni gwunga gwuru nggwoo.” 'Tu'tu kaji nggoo a doo'ra ndoo ape nggwe ele 'dunu 'düngüngün.

Yi'rany yidi Yicu

(Mätä 27.45–56; Murkuj 15.33–41; Luka 23.44–49)

28Anni ma ji a Yicu engga ndi ari yi'ral giyee 'dar yima ärrinä nunnu aar mbuti yanni yüllinä kitabanu ganni gu'rin, ngwari, “Ngwäädä ngwütiny.”

29Diti de'te diju ngeno donyadu di'ricala dula. Aar gu irtiyyi libä, aar gekaji gidirula didi didirun aar gi'tiji ngwulem nunnu ngwiyi.

30Anni mung je drü, a Yicu ari, “Yima mbuti.” Ngwuja'ri ngwe ngwee, ngwümü'ri gi'ra ge a ligi'rim 'tü.

31Gomon giru gidi Ja'rimani gidi Ngwüyäwüd nunnu dilu danu ndoo, gomon gadi ru ganni giru Kwo'ra tä'räl gini. La'ti minä ngwangina gwudi ngwüji ngwayu aar ji giyü'rälä gomon nggee giru Kwo'ra tä'räl. Aar ci Bilatijing aar je pi yoranu yegen aar ayi puprang aar je üllälü.

32No, a gwu'tulu ila ngwüpi yoranu yidi gur gidi gwerre gwerreng ganni gipädäär je kü'ri Yicunga le, o're aar je pänü yidi gur nggoo gi'ter.

33A be anni ma aar ila ndi Yicu, aar mbuti gwuma ayi, aar 'ti kiya yora yüngün.

34A be manni gwu'tulu gwe'te dugi giiri ge kimeranu a yin bälädälü na yaw kimeranu.

³⁵Gwanni gwänggädi yi'ral giyee, gwuru gwondaja ngwuja'ri ngwee a ngwuja'ri ngwüngün ngwäti ngwäyänü. Nginde gwülingidi ndi ari nginde gwati ondaji ngwuja'ri ngwäti ngwäyänü, ngwube ondaji ngwuja'ri ngwee nunnu ngaa änni.

³⁶Yi'ral giyee yärrinä nunnu a ngwuja'ri ngwaru ngwe gitab äti ngwäyänü ndi ari, “Guya gere güngün ga'ti ga aar kiyi.”

³⁷A ngwe'te mana 'ter ngwaru, “Gwa ji gwa aar ombaji gwanni gwudugaar.”

Gatidi gwudi Yicu

(Mätä 27.57–61; Murkuj 15.42–47; Luka 23.50–56)

³⁸Gwodanalü, a gur ge'te ila gani Yüjib gati ji kündär gani Rama, ngwotaci Bilatijingalu ngwangina ngwe ngwudi Yicu. Kaji nggoo Yüjib nggwee gwuru doo'ra didi Yicu yu'rimi. Ndi ari gwiti yedeny Ngwüyäwüd. Ngwapa ngwuja'ri gideleny dani Bilatij ngwila ngwape ngwangina ngwudi Yicu ndi gwu'tulu ngwe ele.

³⁹Lindi Nikidimuj gwe gwanni gwelaca Yicung gomon ge'te gwerre dilu de a Nikidimuj apana ngwuwa ngwülägänänü gündil ge ngwa ru rotela 'di kwo'ra tä'räl na tudini (75).

⁴⁰A Ngindenga rom ape ngwangina ngwudi Yicu aar je bruti ngwuwa ngwe aar je pä direda nono diru lari. Ngwüyäwüd ngwati gu ape dimürä didi gatidi.

⁴¹Ngwaalu ngwanni ngwüpädäär gu Yicu kü'ri, daarti diju gu däti dimomo dipädäär diyang da'ti aar gu gäti dijänü dere a'tur.

⁴²Ndi ari gomon giru nggoo gidi Ja'rimani gidi Ngwüyäwüd, na anni ju dimomo gito gito, aar gu gatu Yicung ngeno.

Yuwana 20

Dimomo dundanu

(Mätä 28.1–8; Murkuj 16.1–8; Luka 24.1–12)

¹Gomon ganni giru gi'ra giyomon Kwo'ra tä'räl, ngwaalu ngwalu tümün tümün, a Märüyäm gwani Mäjidäliyä 'di'ri ngwele gidimomalu ngwumbuji ndi ari di'rimün kiy gidi dimomo dima äbränälü mbüny.

²No a nginde kwodalu ngwugwalajanu ngwila ndi Jamaan gwani Butruj doo'ra de danni dati Yicu änni ngwuje ci, “Ngwüjü ngwuma ape Delenya gidimomanu da'ti nyi de lingidi ngwaalinga dima aar ge'te ne!”

³No Butruj na doo'ra ndoo di'ter 'di'ri aar ele gidimomalu ndi aar ombaja yi'ral giyee.

⁴Aar be gwalajanu ngindenga rom a gur nggoo gündär Butruj gwe, dalmacani ngwugatani Butrujing 'di ngwombani gwerre gwerre gidimomalu.

⁵Ngwüllänü ngwombajidalu gidimomanu ngwenggada direda diru lari dipädäär Yicung nono dijalu ngwu'ti be ändi.

⁶A be Jamaan gwani Butruj gwuja gwodan anni mung obana, ngwäni gidimomanu ngwengga ngwureda

⁷na dired didi gatidi na 'to dannu dipädäär gi'ra nono, dipänidälü ngwügi'tinälü 'ter ngwured ngwoo.

⁸Gwodanalü a doo'ra äni 'to ndoo dele dobana gidimomalü gwerre gwerre. Ngwengga yi'ral giyee ngwämnä.

⁹(Ngindenga kaji nggoo la'ti gu na lingidi ngwuja'ri ngwudi gitab ndi ari Yicu gwadi 'di'ri giyi'ranyanu.)

¹⁰A ngwoo'ra ngwo kwodalü aar o're 'dunu 'denggen.

A Yicu 'tädlü a Märiyäm gwani Mäjidäliyä engga

(Mätä 28.9–10; Murkuj 16.9–11)

¹¹A be Märiyäm jina ndi dünädälä poor gidimomalü ngwuji ndi ari. Anni mung ji ndi ari, ngwüllänü gwadi ombajidi gidimonanu,

¹²ngwenggada yi'rrä rom yigenna ngwureda ngwubidu pupu'rul yijalu ngwaalu ngwanni ngwügätäär gu Yicung. Ge'te jada ki'ra na ge'te jada giyora.

¹³Aar otacalu aar ci, “Gwani daw, a gwarra ma ang ari?” Ngwuje ci, “Lima ape Delenya düny, a gwa'ti nyi gwe lingidi ngwaalinga gwuma aar ge'te ne.”

¹⁴Ngwuja'ri ngwe ngwee, nggwurlalu ngwengga Yicung gwüdünü ngenone, ngwu'ti be lingidi ndi ari Yicu gwuru.

¹⁵A Yicu ci, “Daw ndee, nga gwarra ma ang ari? Yärü gwuru gwüminängä?” Ngwuji ndi ari diji diru didi daarti ndoo, ngwuci, “Gwani doorta, manari gwuma ang ape, enggaciny gwe ngwaalinga ngwanni gwuma gu ge'te nyi ape.”

¹⁶A Yicu ci, “Märiyäm.” Ngwugwurla nono ngwurnidi gwelleny Yärmiyängä ngwuci, “Gwani Doorta düny!”

¹⁷A Yicu ci, “Nyi 'ti akana nono. Ndi ari äny gwa'tina indä ndi Papa gwüny. O'ra manni ang ele ngwänggäri nga je ci, ‘Äny nggwadi o're ndi Papa gwüny na Papa gwalu, nyi o're Ngwaalu ngwüny na Ngwaalu ngwalu.’”

¹⁸A Märiyäm gwani Mäjidäliyä ape ngwuja'ri ngwuje äpiji ngwo'ra ngwudi Yicu, ngwuje ci, “Äny gwuma enggada Delenya!” Ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwucung ngwe.

A Yicu 'täcä ngwo'ralu ngwüngün

(Mätä 28.16–20; Murkuj 16.14–18; Luka 24.36–49)

¹⁹Gomon nggoo giru gi'ra giyomon Kwo'ra tä'rül digera de, anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu o'rajidalu gwüpäng, aar längitini gidrü yedenyo ngweleny ngwudi

Ngwüyäwüd. A Yicu ila ngwuje aganni ngwüdünī gidiliganu 'degegen. Ngwuje aganni ngwuje ci, “A adatalu ji 'danggalu!”

²⁰Anni mung je gu ci no, ngwuje enggaci yubu'ru yidi ngwümmä ngwuy na kimere. Anni ma ngwoo'ra ngwudi Yicu engga Yicung, a je jayanu apani.

²¹A je Yicu aganni mana ngwuje ci, “A adatalu ji 'danggalu! Anaku ükājārīny gu Papa nggwa je ükājī 'to.”

²²Ngwuja'ri ngwe ngwee, ngwuje büdä nono düwä de ngwuje ci, “Apar Līgī'rīmā lanni Liju'ru.

²³Ma aang düdānījī dījānū dere ndi ape gwüngün gwanni gwuki, da aar düdānījānū, ma aang 'ti düdānījānū, da'ti da aar düdānījānū.”

A Yicunga mbudi Tumaj gwe

²⁴A Tumaj gwanni gwuru Dänggīl gwuru ngwo'ranu ngwudi Yicu ngwoo 'dī na rom (12) gwa'ti aar ju ngwoo'ra ngwe ngwudi Yicu gaji ganni gīndī ge Yicu.

²⁵A be ngwoo'ra ngwoko ngwoo ondaci aar ci, “Änyängä länggādī Delenya.” Ngwuje be ci, “Minyi 'ti änggādī yubu'ru yidi mijamir ngwuy ngwüngün nyi ge'te gomom gūny ngwaalu ngwanni ngwüpädäär gu mijamir na nyi ge'te guy gūny kimere ganni gidugaar gu, ya'ti yinje ännī.”

²⁶A gomom gi'ter giyomon kwo'ra tä'rīl, o're a ngwoo'ra ngwudi Yicu ji ndi o'rajidalu ngwu'dun ngwe'te ngwe'te aar ji Tumajinga le ngwängir ngwülängitīnā. A be Yicu ila ngwüdünälä gidiliganu 'denggen ngwuje aganni ngwuje ci, “A adatalu ji 'danggalu.”

²⁷Ngwube ci Tumajing, “Ge'ta guy gunga ngene, änggādī ngwuy ngwüny dingada guy gunga kimere gūny. Gäbīcī ümīmīngānū nga ännī.”

²⁸A Tumaj ci, “Gwani Deleny düny na Ngwaalu ngwüny.”

²⁹A Yicu ci, “Nunnu a gwuminy engga nga be ännī 'dünggūny. Lonjacaar je lanni la'ti nyi änggādī, aar be ännī 'dünggūny.”

³⁰A Yicu ärrī yi'remna yidi yiima yonyadanu ngwäyānū ngwudi ngwoo'ra ngwüngün, ya'ti üllīnā kitabānu nggee.

³¹A be giyee yüllīnā nunnu ngaa ännī ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya, gwuru Gījī gidi Ngwaalu na ännī gwe 'dünggūngün, ngaa la mbuji miding gwudi gwur'taling ngwūrīny ngwe ngwüngün.

Yuwana 21

A Yicu 'täcä ngwo'ralu ngwoko ngwüngün

¹O're mana a Yicu 'täcä ngwo'ralu ngwüngün gito gito giyaw yani Täbīriyā. Yi'ral giyee yiju no,

²Butruj gwani Jamaan na Tumaj (gwuru Dänggöl) na Nataniyal gwanni gwati ji ngwaalu ngwani Kana Jälil, na yiji yidi Jäbädi rom, na ngwoo'ra mana rom, ngindenga 'dar liju gwüpäng.

³A Jamaan gwani Butruj 'di'ri ngwuje ci, “Äny gwadi ele ndi umma ngwuuma.” Aar ci, “Ar ele gwüpäng.” Aar 'tü ar ülli gibälükänü aar 'ti mäti gonyalu gere dilunga ndoo.

⁴Tu'tu dilu danu, a Yicu ele ngwüdünä kimämü, aa'ti ngwoo'ra ngwüngün lüngidi ndi ari gwuru.

⁵Ngwuje urnidi ngwuje ci, “Lani ngwumaad ngwüny, ngaa la'ti mäti ngwuumalu ngwere?” Aar ci, “Bäri.”

⁶Ngwuje be ci, “Gätädär ngwü'dibä kuyala gidi gaama gidi bälükä ngwa je be mbuja ngwoko.” Anni ma aar gatu ngwü'dibä, a ngwuum i'däti ngwonyadu 'di a je ngwü'dibä näci ndi aar je oda.

⁷A doo'ra danni dati Yicu ämnä ci Butrujing, “Deleny diru!” Anni ma gu Jamaan gwani Butruj 'dingini ngindeng no ndi ari, “Deleny diru,” ngwape direda düngün gwüpäni nono (ndi ari gwujalu ngwangu ngwanu) ngwumi'ri giyaw.

⁸A ngwoo'ra ngwoko gwujani bälükä gwe aar oda ngwuuma ngwü'dibä ngwe ngwonyadu ndi ari la'ti ola ngwaalinganu kimämü gito gito ngwaru bränü küü'ri tudini (100).

⁹Anni ma aar 'tädä kimämü, aar engga ligä liru yirang limüjinä liju gu ngwuumala a yon ji.

¹⁰A je Yicu ci, “Ilar ngwuum ngwe ngwoko ngwanni ngwuma je umma gwenene!”

¹¹A Jamaan gwani Butruj allu gibälükälä ngwülläjä ngwü'dibälü kimämü. Ngwü'dibä ngwonyadu ngwuumanu gwuru küü'ri tudini na 'di tudini tä'räl (153). Ngwuum ngwe ngwee ngwonyadu no, aar 'ti ü'ri'tiyä ngwü'dibänü.

¹²A je Yicu ci, “Ilar ang eny.” Aa'ti gwere ngwoo'ranu ngwüngün ädinä ndi otacalu ndi ari, “Nga gwani yäru?” Ngindenga lilingidi ndi ari nginde gwuru gwani Deleny.

¹³A Yicu ila ngwape yona ngwuje ätädä ngwuje ätädä 'to ngwuum.

¹⁴Ngwuja'ri ngwee gwuru ngwanni gwuru yomonalu tä'räl (3) a ye Yicu 'täcä ngwo'ralu ngwüngün anaku ma gu Ngwaalu 'di'riyälü giyi'ranyanu.

A Yicu iye Butrujingu

¹⁵Anni ma aar medaji enying, a Yicu ci Butrujing, “Gwani Jamaan giji gidi Yuna, nga gwämnäniny 'didanu ngindenga gilee?” A Butruj ci, “Yäy gwani Deleny, nga gwülingidi ndi ari äny gwämnängä.” A Yicu ci, “Iya ngwangala ngwüny.”

16O're a Yicu ci, “Gwani Jamaan giji gidi Yuna, nga gwämniny 'didano?” Ngwuci, “Yäy gwani Deleny, nga gwülingidi ndi ari äny gwämnängä.” A Yicu ci, “Ombaja ngwangala ngwüny.”

17Ngwo're mana gomonanu 'tä'r'il ngwuci, “Gwani Jamaan giji gidi Yuna, nga gwämninye?” A Butruj ümi ligoranu ndi ari gwuma Yicu otacalu yomonanu tä'r'il ndi ari, “Nga gwämninye?” Ngwuci, “Gwani Deleny, nga gwülingidi yi'ralalu 'dar. Nga gwülingidi ndi ari äny gwämnängä.” A Yicu ci, “Iya ngwangala ngwüny.”

18Nggwa ang ondaci 'didanu ndi ari, Ma ang 'di'rälü gwuru damal, nga gwati genne gwu'ren nga ele ngwaalu ngwaru ngwe ligor lunga. Ma be ru dimäy'in, nga gwati gwalli guyanu aar ang diji giki di'ter aar ang okta ngwaalu ngwa'ti je ligor lunga minä nda gu ele.”

19Yicu gwondaja ngwuja'ri ngwee nunnu ngwinggidi yi'rany yanni yadi je Butruj ayi ngwuye näji Ngwaalinga. Ngwube ci, “Gwujaniny!”

20Anni ma Butruj gwurlalu ngwengga gilo ligwujana je doo'ra danni dati Yicu änni. (Doo'ra diru ndee danni dindrädi Yicung nono gwerre gaji ganni gijaar ge ndi eny digera de. Ngwuci, “Gwani Deleny, yärü gwuru gwanni gwada gwe gwurlanu?”)

21Anni ma Butruj engga, ngwutalu ngwari, “Gwani Deleny nda mine nginde?”

22A Yicu ci, “Manari gwümininy nding jalu gwumidu 'di nyi o'ra, nga gwäti gu ange? Gwujaniny nga.”

23A ngwuja'ri ngwee badalu ngwengganu 'dar ndi ari doo'ra ndoo da'ti da ayi. A be Yicu gwa'ti aru nginde gwa'ti gwa ayi. Gwaru 'dogo, “Manari gwümininy nding jalu 'di nyi o'ra, nga gwäti gu ange?”

24Doo'ra ndoo diru ndee dondaja ngwuja'ri ngwee ngwuru danni dullu je. A lilingidi ndi ari ngwuja'ri ngwüngün ngwäti ngwäyanü.

25Yi'ral yi'ter yonyadu yärrü je Yicu 'to. Adinari yullaar je 'dar, ngwaalu ngwa'ti ngwadi ji gididlä ngwudi ape yitab yanni yaadi üllini.

Yiiru

Yiiru 1

A Yicu 'di'ri ngwallu kerala

(Murkuj 16.19–20; Luka 24.50–53)

¹Mengga gwani Yabuluj, kitabanu ganni gullu nyi gwerre, nggwenggaca gu yi'ralalu 'dar yanni yärrä je Yicu na yanni yenggacing je ngwüjü 'tu'tu gaji ganni gi'di'rüng ge yiiru ye

²di a gomom ila ganni giming ge 'di'ri ngwele kerala. Gaji ganni ga'ting ge na 'di'rü, gwondacana ngwo'ra ngwükäjäär je ngwüngün ngwanni ngwäbrüng je Ligi'rüm le lanni Liju'ru.

³Anni ma Yicu iyä dïrbä ngwayi ngwüdi'rá giyi'ranyanu, ngwujalu ngwätï yomon küü'ri rom (40). Ating enggani ngwäyälü yomonanu yonyadu ndi aar lenge 'didanu ndi ari gwuma 'di'rá giyi'ranyanu. Aar le ondaji ngwuje ondaci ngwuja'ri ngwe ngwudi yeleny yidi Ngwaalu.

⁴Gomon ge'te anni ma aar le ji ndi eny gwüpäng, ngwuje ondaci ngwuje ci nunnu, “Aa'ti ngaa la gatani Üräjäliming ngaa be dünici angidacing gwudi Papa gwanni gwarung gwe gwanni gwu'dingina gwuca je gwe.

⁵Ndi ari Yuwana gwünyinyü yaw ye a be yomon cong ngaa la nyinyini Ligi'rüm le lanni Liju'ru.”

⁶Anni ma Yicunga mbudidi ngwoo'ra ngwe ngwüngün gwüpäng, aar otacalu aar ci, “Gwani Deleny, jadu gwuru gwanni gwada gwe gwä'racä Yijräyil yelenya?”

⁷Ngwuje ci, “Ngaa la'ti äti kaji na giyomon yanni yige'ta je Papa yeleny ye yüngün.

⁸A be ma ji ma ara je gu Ligi'rüm lanni Liju'ru üllänü, la je be onjaji yiimala ngaa ru lanni ladi inggidi gwani äny kündär gani Üräjälim na Yäwüdiyä 'dar na Jamra 'di ngaa obani ngwaalu 'dar gidädlä.”

⁹Anni mung ari ngwuja'ri ngwee, ngwü'di'ri ngwäyänü ngwegen ngwallu kerala 'di ngwäni giyibä'ränü ngwü'rinyänälü ngwäyänü ngwegen.

¹⁰Aar ji ndi ombajidi kerala 'ti'tog anni mung ji ndi allu, puprang no a ngwüji rom (2) ngwugenna ngwureda ngwubidu 'tädlü aar je ci,

¹¹“Ngwüji ngwee ngwudi Jäliling, ngaa larra ngaa be dünä ngene ndi ombajidi kerala? Yicu nggwee gwanni gwuma aar 'di'riyi 'danggalanu gwuma aar gwe ele kerala, gwa ji gwo'ra 'to anaku änggädä gu gwuma ele kerala.”

A Mitiyaj mandi ngwaalu ngwudi Yäwüdä

¹²Aar kwodalü aar gatana Gidotra gidi Ngwüminiti aar ila Üräjälim ga'ti ola ngwaalinganu ndi ele anaku ari gu dimürä didi gomom giru Kwo'ra tä'ril.

¹³Anni ma aar obana aar allu ngwu'dun alu nggwe kimbanu ganni gati aar gu ji. Lanni ju liru lani, Butruj na Yuwana na Yagub na Andrawuj na Biliipuj na Tumaj na Bartumawuj na Mätä na Yagub giji gidi gur gani Albayu na Jamaan gwanni gwati ligor enyanu gwani gen na Yäwüdä giji gidi Yagub.

¹⁴Ngindenga 'dar lo'rajidalu gwüpäng anaku äbräjäär gu ndi otaci Ngwaalingalu ngindenga ngwawnga le na Märüyäm nanni gwudi Yicu na ngwenggen.

¹⁵Giyomon giyoo, a Butruj 'di'ri ngwükirijinanü, ngwa ru küü'ri nyärläl (120), ngwüdünälä gidiliganu

¹⁶ngwari, “Lani ngweengga, ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe gitab gwerre ngwäti ngwäyanü anaku aru gu Lig'rim lanni Liju'ru ngwulemanu gwudi Däwüd kur gani Yäwüdä gwanni gwuma ru guy gidi ngwüji ngwanni gwuma määtä Yicung.

¹⁷Yäwüdä gwuru doo'ra de'te 'dengganu gwacajidar le giyiuru giyee.”

¹⁸(Ngwube ellang giruny ngwiliny ngwe ngwanni gwuma aar je ätäädä gwani yiuru yüngün yiming ye gwurlanu Yicu gwe gwuma gu i'di ngwümi'rälü yidül ye 'di a ngwanginu ngwüngün ubi a ngwüw 'täälü mbüny.

¹⁹A gu ngwüji 'dinginalu 'dar ngwudi Üräjäliming aar ätäädä giruny nggoo ngwüriiny gwani Akildama ngwuja'ri ngwee gwani Yärmiyängä, “Giruny gidi Yin.”)

²⁰No, a Butruj ari, “Yüllinä kitabanu gidi Mäjimür ndi ari, ‘A ngwu'dun ngwüngün undanu, diji dere da'ti da gu janu.’ A mana ngwaalu ngwu'ter yüllinä 'to ndi ari, ‘A diji di'ter mandi giyiuru yüngün.’

²¹Yäy gu no, ya gu jayi ndi ari ar bupi dijü danni dacajidar le giyiuru giyee gaji ge 'dar ganni gapu ge Deleny dani Yicu yiuru 'dengganu,

²²'tu'tu gomon ganni ginyinyä ge Yuwana ngwüjü 'di a gaji ila ganni gima ge Yicu 'di'ri aar nje gatani ngwallu kerala. Ndi ari diji de'te 'dengganu ar le ru ladi inggidi gwani 'di'ri gwüngün.”

²³No aar apa ngwüjü rom (2), Yüjib gwani Barjabaj (gwati aar ci 'to Yuctuj) na Mitiyaj.

²⁴Aar otaci Ngwaalingalu aar ari, “Gwani Deleny, nga gwuru gwülingidi ligor lidi diji, enggaci nje dijü ngwüji ngwee rom (2) danni dinananga

²⁵ndi ape yiuru giyee yidi ukäji, yanni yima je Yäwüdä gatani gwuma ele ngwaalu ngwanni ngwädi nono.”

²⁶Aar be gatu yu'ru, aar i'dädä ndi Mitiyaj aar ape aar gendaji ngwoo'ra ngwükjäär je gwuru 'di na gwe'te (11).

Yiiru 2

Üllä gwudi Ligi'rim lanni Liju'ru

- ¹Anni ma gaji ila gidi gomom gidi Yi'rinyinä yidi Uni yidi Ngwüyäwüd, ngwoo'ra 'dar ngwudi Yicu ngwuju aar ji gwüpäng ngwaalu ngwe'te pu.
- ²Puprang no, a yal aranu kerala nono yal yidi dirun diru dudu ngwüllä 'di ngwonyadi ngwu'dunala ngwoo ngwujaar gu ndi jalu.
- ³Aar engga ngwungla ngwuru nono gwele lingla lidi ligä ngwüllä ngwubadalu ngwaci ngwüjälä 'dar ngwanni ngwuju ngeno.
- ⁴A je Ligi'rim lanni Liju'ru onjadala ngwuje ätäädä yiima aar ondaji ngwuja'ri ngwungla ngwe ngwu'ter.
- ⁵Giyomon giyoo Üräjälim, Ngwüyäwüd ngwonyadu ngwanni ngwüdünyädi Ngwaalinga ngwuju. Ngwändi ngwaalu mbüny mbüny giyen gididlä.
- ⁶Anni ma aar 'dingini yal giyee, A ngwüji ngwonyadu o'rajidalu aar ji 'ril ndi ari diji de'te de'te di'dinginu ngwuja'ri ngwudi lingla lüngün ngwündäjinä.
- ⁷A je le ngwaalu elalu aar utalu aar ari, "Ngwüji ngwee 'dar ngwondaju ngwä'tüdi ngwudi Jälilingo?"
- ⁸Aar mine arra 'dar ma ar je 'dingini aar ondaji ngwuja'ri ngwudi yүүлү yege 'dar anaku rar gu?
- ⁹Alanga liru Ngwübriti na Ngwumadi na Ngwulami, ngwüji ngwati ji Mijuputumiya na ngwanni ngwati ji Yäwüdiyä na Gäbüdükiyä, na Bunduj na Ajiya,
- ¹⁰na Birijiyä na Bämбилиyä na Mijir na ndi elada Libiyä gwe ngwaalu gito gito ngwucaar je Giruwan na ngwüji ngwuru ngwüwnü ngwändi Ruma,
- ¹¹ngwuru Ngwüyäwüd na ngwanni ngwändi giyobo yidi Ngwüyäwüd. A gu ngwüji janu ngwuru Ngwükirid na Ngwädigü. Ngwu'dinginar je ngwondaju giyiima yidi Ngwaalu ngwungla ngwe ngwege."
- ¹²Aar ji 'ril a je ngwe ngwaalu elalu aar otajidalu aar ari, "Yiru ange giyee?"
- ¹³A je be loko ondajaji ngwu'dera nono aar ari, "Lima iyi di'rica donyadu diming je rläliyi?"

A Butruj ondaji

- ¹⁴A Butrujinga 'di'rälü ngwoo'ra ngwe ngwoo ngwuru 'di na gwe'te (11), a Butruj ondajala gwulleney ngwondaji ngwari, "Lani ngweengga ngwuru Ngwüyäwüd na nga nga 'dar lanni lati ji Üräjälim, gerajiiny läni ngaa je enggaci ngaa lenge ngwuja'ri ngwee.

- 15**Ngwüjji ngwee ngwa'ti rlälü anaku ara gu. Ngwaalu ngwona ngwuru dilu danu gaji giru tudini kwo'rongo (9).
- 16**A be yiru giyee yanni yari ye dijir dani Yüwül ndi ari,
- 17**'Ngwaalu ngwari nu yiru giyee yanni yadi nje ärrï giyomon giyä'di yidi gwodaning, äny gwa bäläjä ngwüjü 'dar Ligi'rimä nono lüny. A yiji yalu yanni yiru ngwur na yera ya alliji yijirä, na ngwamal ngwalu ngwäti ngwäy ngwudi engga ngwuja'ri, na ngwümäyïn ngwalu ngwa je ngwulingid eny.
- 18**Yäy 'di 'to ngwïnäd ngwüny ngwanni ngwuru ngwur na ngwaw, ngwunje bäläji Ligi'rimä nono giyomon giyä'di ngwa alliji yijirä.
- 19**Äny gwa ge'te yi'ral yidi allalu ndir kerala na yi'remna ya ji yiru 'ter gidiyängälü, ngwaalu ngwa ru yïn, ngwa ru ligä na ngwa ru dilü dipa gi'ranu.
- 20**Lingen la gwurli la ru dirim na düüwä da gwurli da ru yïn a ya ji giyee gwerre gwerre 'di a be gomom ila nggä'di gipa gidi näji gidi Deleny.
- 21**Na diji danni durnidi ngwüriny ngwudi Deleny, da gilängidini.”
- 22**A Butruj ari, “Gerajar ngwäni ngwüjji ngwudi Yijiräyil ngaa 'dingini ngwuja'ri ngwee, Yicu gwudi Najrang gwuru diji dinggida de Ngwaalu ndi ari dukajing 'danggalanu yiima ye na allalu ndir na yanni yiru yi'remna 'ter yanni yärrï je Ngwaalu 'danggalanu nginde gwe, yilingida je yigo'ro yalu.
- 23**Yicu nggwee gwügäbicijara je Ngwaalu yiiru ye yanni yilingiding ye yorto ye ngwaalinga 'tu'tu gwerre, ngaa ape ngwuy ngwe ngwudi ngwüjji ngwuru Garany, ngaa pä kü'ralä ganni gimamindanu ngaa 'rinye.
- 24**A be Ngwaalu 'di'riyalü giyi'ranyanu yiima ye yüngün gwuma aar gwä'dälü giye'rendenyanu yidi yi'rany ndi ari yi'rany ya'ti äti yiima ndi aar määädälü.
- 25**Deleny dani Däwüd dondaja Kirictu gwe kitabanu ngwari, 'Nggwänggädi Delenya ngwäyanü ngwüny yomonalu 'dar. Ndi ari ngwujicinyalu kaama, nunnu aa'ti nggwa lagadalu.
- 26**Yäy gu no nggwujayanu giligoranu lüny nyi elnge gwujayanu. Ngwangina ngwüny 'to ngwa jici ge'tajing gwudi midi.
- 27**Ndi ari nga gwa'ti gwuny gatanalu gidel didi yi'rany na ndi ari nga gwa'ti gwa gäbici ngindeng gwunga gwanni Gwuju'ru gwa 'digi'ri.
- 28**Nga gwuminy enggaci gay gidi midi na nga gwuny gäbici nggwa jayanu gwulleny 'dungguna.”
- 29**A Butruj ari, “Lani ngweengga, nggwa je ondaci ndi ari nggwicinanü ndi ari papa gwege gwani Däwüd gwuma ayi gwuma aar gatu na dimomo düngün ndo ngene 'di gomom gidi gweneng.

³⁰A be nginde gwuru dijiir gwülingidi ndi ari gwümi'ricä Ngwaalu yi'rany ngwuci nu, gwa alliji gijü güngün ge'te gididu'rala didi yeleny.

³¹A Däwüd engga yi'ral yanni yadi ele ndi ji gweere, ngwondaji 'di'ri gwe gwudi nginde gwanni Gwubrutar yelenya ndi ari gwa'ti gwa aar gatanalu gidelanu didi yi'rany na ndi ari ngwa'ti ngwa 'digi'ri ngwanginu ngwüngün.

³²Ngwaalu ngwuma 'di'riyi Yicung nggwee gwumidu na nyii gilee 'dar liru länggädi 'didaning nggwee.

³³Gwuma aar 'di'riyi gwuma aar näji näjing gwupa ge'te gwalu kaama gidi Ngwaalu gwuma Papa ätäda Ligi'rimä lanni Liju'ru larung le lima aar nje bäljä nono gilee länggädängää ngaa 'dingini gweneno.

³⁴Ndi ari Däwüd gwa'ti 'di'rü ngwallu kerala ngwube ru gwaru nu, 'Deleny dica Delenya düny, Jalu ngene kaama güny

³⁵'di ngaa gi'tiji güwänälü gunga nga ro'talu giyoranu yunga.'

³⁶Yäy gu no, a gu ngwüji lenge 'dar ngwudi Yijiräyil ndi ari, Yicu nggwee gwü'rinyitängää, gwuru gwuge'ta Ngwaalu ngwuru Deleny ngwuru gwanni Gwubrutar yelenya."

³⁷Anni ma gu ngwüji 'dingini ngwuja'ri ngwee no, aar je dugi yigor aar ci Butrujing je ngwoo'ra ngwe ngwükäjäär je, "Yiru ange yanni yadi nje ärrä lani ngweengga?"

³⁸A je Butruj ci, "Jo'renyanar ara je nyinyi 'dar ngwüriny ngwudi Yicu Kirictu ara je Ngwaalu düdänijänü gwalu gwanni gwuki, la je be angidaci Ligi'rimä lanni Liju'ru.

³⁹Ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe Ngwaalu, ngwalu ngwuru aar ru ngwudi yiji yalu aar ru ngwudi ngwüji 'dar ngwanni ngwütüdänü Ngwaalu, ngwüji 'dar ngwanni ngwa je Ngwaalu ngwege ngwuru Deleny urnidi."

⁴⁰A je Butruj ondaci ngwuja'ri ngwe ngwonyadu ngwuje le rimalu ngwuje päcälü, "Gilängidiyär yigo'ro yalu kimaadanu nggee giki gidi didlä ndee."

⁴¹Ngwüji ngwonyadu ngwanni ngwuma ämnä ngwuja'ri ngwüngün aar je nyinyi yaw ye ngwa ru ngwüü'ri tä'ril (3,000) aar je gendani ngwikirijin komon nggoo.

Acajidi gwudi ngwikirijin

⁴²Ati aar jalu yomon 'dar ndi aar 'täji ngwäyänü nda je ngwoo'ra ngwükäjäär je enggaci ngwuja'ri aar acajidi gwüpäng ndi eny na ndi acajidi ndi otaci Ngwaalingalu.

⁴³A yi'ral yanni yati je ngwoo'ra ngwükäjäär je ärrä, aar je iye yedenyo, a ngwoo'ra ngwükäjäär je ape yi'ral yidi allalu ndir na yi'remna yidi yiima yipa.

⁴⁴Ngwikirijin 'dar ati aar ji gwüpäng ati aar emadi giyi'ralanu 'dar gwüpäng.

⁴⁵Ati aar ellang ngwony ngwegen ngwanni ngwätäär je ati aar ätäädä ngwengga ngwanni ngwa'ti äti.

⁴⁶Aar äbräji giyomonalu 'dar ndi o'rajidalu ngwämrä kobo. Ati aar acajidi gwüpäng ndi eny ngwu'dun ngwegen aar emadi ndi eny gwüpäng yigor ye yijayanu yiru 'didanu.

⁴⁷Ati aar ortada Ngwaalinga ati aar jayi ngwüjü ngwäy 'dar. Ati je Deleny gendaca ngwüjü ki'doonga gegen yomon 'dar ngwanni ngwuma gilängidnä.

Yiiru 3

A Butruj u'riyi dirga nono

¹Gomon ge'te Butrujinga Yuwana gwe ländädi kobo gaji ge giru tä'r'il (3) gidi otaci Ngwaalingalu lingen le ligwurlu.

²Ngenone gilängir licaar Längir lanni Lijaw, gur giju gu giru dirga anaku lingidäär gu, gapaar ating jalu yomon reny längirü nono ndi geraci ngwüjü guy ngwanni ngwati ilada ngwämrä kobo.

³Anni mung engga Butrujing je Yuwana gwe liju gito ndi äni kobanu, ngwuje geraci guy nunnu aar ätä gony gere.

⁴A Butruj alliji ngwäy nono ngwombaji jicom na Yuwana 'to. A Butruj ci, "Ombaji nje!"

⁵No, ngwuje alliji ngwäy nono ngwuje ombaji, ngwuge'taji ndi ari gwadi aar ätäädä gony gere.

⁶A be Butruj ci, "Dab na buta gwa'ti nyi äti, a be yanni yäti nje, ya je ätä. Ngwüriny ngwe ngwudi Yicu Kirictu gwudi Najrang, nggwang ci 'di'rü nga ele!"

⁷Ngwube 'di'riyälü gaama ge ngwudige'dajala. Puprang no, a yora ji 'däny ngwü'di'rälü prüd ngwüdünädälä.

⁸Ngwü'di'ri'tälä yora ye yüngün ngwuje gagitu ngwele. Ngwuje be gwujani aar le ele aar äni ngwämrä ngwudi gobo ngwele ngwü'di'ri'tälä ngwortada Ngwaalinga.

⁹Anni ma ngwüji ngeno engga gwändälü ngwortada Ngwaalinga,

¹⁰aar lenge ndi ari gur giru ganni gati jalu gilängir lidi gobo licaar Längir lanni Lijaw ndi geraci ngwüjü guy, aar allalu ndir a je le ngwaalu elalu giyi'ral yanni yima ji 'dünggüngün.

Ngwuja'ri ngwudi Butruj kobanu

¹¹Anni ma gur ji ndi mätinädä ndi Butrujinga Yuwana gwe, a ngwüji 'dar allalu ndir, aar je rükädä nono ngwaalu ngwucaar je Gurd gidi Jiliman.

¹²Anni ma Butruj engga ngwüjü aar gu ru no, ngwuje ci, “Lani ngwüji ngwüny ngwudi Yijiräyil, yi'ral yarra giyee ma ara je allijalu ndir? Ange gwuru nje be alliji ngwäy nono no, nono ma yiima na jayi gwäri ru gwu'riya dijü nono ndee ngwele?

¹³Ngwaalu ngwudi Äbräyim na Ngwaalu ngwudi Ijaag na Ngwaalu ngwudi Yagub, Ngwaalu ngwudi ngwügüürnä ngwege, ngwuma näji dīnädä dūngün dani Yicu. Nginde gwanni gwuma aang määtä ngaa ätäädä ngwelenya nunnu aar 'rinye, ngaa nyi'rini ngindeng ngwäyänü gideleny dani Bilatij anni mung ru gwading gatalu.

¹⁴Ngaa linyi'rinä ngindeng gwanni Gwuju'ru Gwüdünälü, ngaa be bupi ara je Bilatij gätijä guralu ganni gige'ta giimra.

¹⁵Ngaa 'rinye ngindeng gwanni gwuru gay gidi midi gwuma be Ngwaalu 'di'riyi giyi'ranyanu, nyii liru lānggädi yi'ral giyee.

¹⁶Ämni gwe ngwüriiny ngwudi Yicu, gwuru gwuma u'riyi guru nono nggee gänggädängää ngaa lenge gima ojeme nono. Yiru ngwüriiny ngwe ngwudi Yicu na ämni gwe 'dūnggūngün gwanni gwuma u'riyi nono, anaku änggädä gu nga nga 'dar.

¹⁷A be gweneno lani ngweengga, äny gwülingidi ndi ari yanni yärrä je ngwelenyinga le, yärrä je gu ngaa la'ti lingidi.

¹⁸A be yiru giyee ndi ari awa Ngwaalu ngwuma ätiyi ngwuja'ri ngwäyänü ngwondacung ngwe ngwijirä 'dar gwerre ngwari, nginde gwüngün gwanni Gwubrutar yelenya, gwa aar ärrä yündä.

¹⁹Jo'renyanar be, ngaa o'raca Ngwaalinga nunnu ara je dūdānijänü ndi ke gwalu. Nunnu a gaji gidi obe düwä de ila Gideleny.

²⁰Gwa je be ükacä ngindeng gwanni Gwubrutar yelenya gwanni gwäbräjäjä je gwani Yicu.

²¹Ndi ari gwa jalu kerala 'di a gaji ila ndi ari a yi'ral 'dar aar gi'tini yiyang, anaku ondaca gu Ngwaalu ngwijirä ngwüngün gwanni ngwuju'ru gwerre.

²²Ndi ari Müjä gwaru nu, 'Deleny diru Ngwaalu ngwalu da je ükacä dijirä nono ükajäär nyi gu, a nginde gwadi 'tüdä 'danggalanu. Gwa aang 'dengenaci giyi'ral 'dar yanni yadi ara je ye ci ngaa je ärrä.

²³Diji danni da'ti da 'dengenaci dijirä ndoo, da aar linynyi ngwüjänü ngwudi Ngwaalu.'

²⁴A ngwijir 'dar ngwanni gwuma je Ngwaalu ükajä ngwuja'ri ngwe, ngwätinä Jämüwilingänü na lanni lima gwujana gwodan, londaja yi'ral ye yidi yomon giyee.

²⁵Na ngaa liru ngwu'rin ngwudi ngwüjir ngaa ru 'to ngwu'rin ngwudi gekajidi gwanni gwugekajidu Ngwaalu ngwügüürnängä le ngwalu. Anaku mi'ricing gu Äbräyiming yi'rany ngwuci, 'Gilinge ge gunga, nggwa onjaci ngwüjü 'dar gidüyängälü.'

²⁶A no, Ngwaalu ngwü'di'riyā dīnādälü dūngün dani Yicu ngwükājā gwerre gwerre 'danggalu nunnu ara je onjaci gwä'rä gwe dījü de'te de'te 'danggalanu ndi eelle kay güngün ganni giki."

Yiiru 4

A Butruj na Yuwana dūnā ngwäyänü ngwämrä

¹Butruj na Yuwana liju ndi ondaci ngwüjü kobanu anni indī ngwur'dal na Ngwüjändügi na dangida didi ngwangida ngwudi gobo.

²Aar ila likanu ndi ari Butrujinga Yuwana gwe londaci ngwüjü ndi ari 'di'ri giyi'ranyanu nggwo Yicu gwe.

³Aar määtä Butrujing je Yuwana gwe aar je gekajalu korkon 'di a bigänü ru ndi ari ngwaalu ngwuma ru degera kaji nggoo.

⁴A be ngwüji ngwonyadu gwanni ngwuma 'dingini ngwuja'ri, aar änni Ngwaalu, gwanni ngwuru ngwur, aar gendadi 'di aar ru ngwüü'ri tudini (5,000).

⁵Anni ma dilu danu ru, a ngweleny na mbumbunga na ngwoorta ngwudi yobo o'rajidalu Ürajälim.

⁶A gu dir'dal danni diru gi'ra dani Anan ji na dir'dal dani Giyaba na Yuwana na Älijikändär na 'dar lidi gubu gidi dir'dal danni diru gi'ra.

⁷Aar apa Butrujing na Yuwana aar je dūnäji gidiliganu 'denggen aar je otacalu aar je ci, "Yeleny yidi yärü na ngwüriny ngwudi yärü ngwärrä ngwe yi'ral giyee?"

⁸A Butruj 'di'ri gwonyadu Ligi'rimälä lanni Liju'ru ngwuje ci nu, "Lani ngweleny na mbumbunga lidi ngwüji,

⁹manari ngaa lotaci njalu gwene gwani yi'ral yanni yijaw yanni yiminje ärrī gidirga, nje otacalu nunnu du'ru nono awa?

¹⁰Lingidär be yi'ral giyee nga nga na ngwüji ngwudi Yijiräyil 'dar ndi ari nyii lärrü yi'ral giyee ngwüriny ngwe ngwudi Yicu Kirictu gwudi Najrang, gwanni gwüpädängää kü'rälä ganni gimamindanu gwuma be Ngwaalu 'di'riyälü giyi'ranyanu. Ngwüriny ngwüngün ngwuru ngwu'riya, guru nono nggee gidünädälä ngwäyänü ngwalu.

¹¹Yicu gwuru gwanni gwondaja gwe gitab ndi ari, 'Go'rr ganni gima aang 'donyadadalu nga nga lanni lati oda, giru gima ru gidingo gidi ngwu'dun.'

¹²Gilang gwa'ti gidiji dere di'ter ndi ari diji dere da'ti gididlä 'dar danni dapu Ngwaalu nunnu aar nje gilängidiyi.”

¹³Anni ma aar engga Butrujing gwu'ranu na Yuwana, aar je lenge ndi ari liru ngwüjälü nyidang ngwa'ti bebera, a je le ngwaalu elalu, aar lenge ndi ari ngwüji ngwee ngwujaar Yicunga le.

¹⁴Aar 'ti be lingidi ladi aar je ca ange ndi ari länngädi guru nggoo gima u'ri nono gidünäär le.

¹⁵Aar je 'tüyä poor ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd aar jalu ndi otajidalu.

¹⁶Aar ari, “Yiru ange yanni yadi aar je ärrü ngwüjü ngwee? Ndi ari ngwüji ngwudi Üräjäliming ngwülingidi yiima 'dar yanni yiralu 'ter yärräär je ya'ti ya ar je nyi'rini.

¹⁷A be nunnu aa'ti ngwuja'ri ngwee ngwa badalu a je ngwüji 'dingini ngwonyadu, ar je iyiyi yedenyo ndi ari aa'ti londaci diju dere ngwüriny ngwe ngwee.”

¹⁸Aar je apa aar je ondaci ndi ari aa'ti ba be londaji ndi enggaci ngwüjü ngwüriny ngwani Yicu.

¹⁹A je be Butruj na Yuwana ci, “Manari nga nga liminü ndi ara je 'dengenaji nyii be 'donya ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, enggaci nje yiru giyene yanni yijayana 'danggalu?

²⁰Nyii la'ti la gwugwundi nyii londaji ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwänggädi nje nje 'dingini.”

²¹O're aar je iyiyi yedenyo aar je be gatalu. Aar 'ti mbuji gay gadi aar je ge reraji ndi ari lima je yedeny eny ngwüji ndi ari ngwuma jayanu aar ortada Ngwaalinga gwani yiima yanni yima ji.

²²Ndi ari gur nggoo gäpädäär yiima giyee ngwu'ri nono, gümä gonyadana ngwüdläyü küü'ri rom (40).

Otaci Ngwaalingalu gwudi ngwikirijin

²³Anni ma aar gata Butrujingalu na Yuwana, aar kwoyalu aar o'raci ngwenggen aar je ondaci ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwuca je ngwe ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga.

²⁴Anni ma aar 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar alliji dula aar otaci Ngwaalingalu aar ari, “Gwani Deleny nga gwanni gwuge'ta gere na diyäng na yaw na 'dar yanni giyo gu.

²⁵Nga gwondaja Ligirrim le lanni Liju'ru lingla le lidi digüürnä däri dani Däwüd diru dinäd dunga, ngwari, 'Ngwüji ngwarra ngwudi yen ma aar 'di'ri güündä? Na ngwüji ngwarra ma aar iräji ngwäy giyi'ral yiru 'tur?

²⁶Ngweleny ngwarra ngwudi didlä ma aar ji mama na larra lanni lati ruyi yelenya ma aar o'rajidalu aar iniji Delenya aar iniji ngindeng gwüngün gwanni Gwubrutar yelenya.'

²⁷Didanu Yirüdi na Bilatij Bündi lirucidu ngwüjüngä le ngwuru Garany na ngwüji ngwudi Yijiräyil kündär nggee aar iniji dinädä dunga danni Diyu'ru dani Yicu nginde gwanni Gwubrutanga yelenya.

²⁸Yima aar je ärrä 'dar yanni yimädiniyā je nga je ge'te guy ge gunga nunnu aar gu ru anaku bupa gu.

²⁹Gwani Deleny, ila be nga engga iyiyng yedenyo gwegen nje gäbici liru ngwinäd ngwunga nyii 'ranu ndi ondaji ngwuja'ri ngwunga.

³⁰Dingada guy gunga nga u'riyi ngwüjü nono nga ape yiima yiru yi'remnalu 'ter nga je ärrä yidi allalu ndir ngwüriny ngwe ngwudi dinäd dunga danni Diyu'ru dani Yicu."

³¹Anni ma aar otaci Ngwaalingalu, a ngwaalu ngwanni ngwo'rajidaar gwalu lagadalu. A je Ligi'räm lanni Liju'ru onjajala aar 'ranu aar ondaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

Ati ngwükirijin emadi ngwong ngwegen

³²A ngwükirijin 'dar ru yigor ye'te pu aar ru ya'ranya ye'te pu. Ati 'ti diji dere aru ngwong ngwüngün ngwuru ngwee ngwanni ngwätng je ati aar be emadi ngwong 'dar gwüpäng.

³³A ngwoo'ra ngwükajäär je äti yiima yipa ndi enggaci ngwüjü 'di'ri gwe giyi'ranyanu gwudi Deleny dani Yicu. A je gu yimi'rü yidi Ngwaalu ji 'dar yirälü.

³⁴A gu 'ti diji dere janu dinyangiralu. Ndi ari ngindenga 'dar lanni läti diyängü aar äti ngwu'duna, ngwati aar je ellang aar apa ngwilinya

³⁵aar je ätädä ngwo'ra ngwükajäär je aar je gegenaci ngwüjü ngwanni ngwunyangiralu.

³⁶Na gur ge'te gani Yüjib gwati ngwoo'ra ngwükajäär je ci Birnaba yani ndi ari gwati or'temaji ngwüjü, gwuru Dillawi gwülinginä Gabruj.

³⁷Nginde gwäti diyängü didi kwoy ngwape ngwellang ngwapa ngwilinya ngwuje ätädä ngwo'ra ngwükajäär je.

Yiiru 5

Yi'rany yidi Ananiyanga Jäbirä gwe

¹A be gur gani Ananiya daw de düngün dani Jäbirä ellang 'to diyängü degen.

²Ngwube gwärini ngwilinya ngwoko a gu daw düngün lenge, ngwuje be apa ngwoo ngwi'dälü ngwuje ätädä ngwo'ra ngwükajäär je.

³Anni ma Ananiya äpiji ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwilinya, a Butruj ci, “Ananiya, nga gwarra nga be gäbici dijego'ro ngwonyadi ligorala lunga no 'di nga idäji Ligir'rimänü lanni Liju'ru äniiji gwe ngwilinyalu ngwoko ngwudi diyäng danni dillängä?

⁴Dalu dä'tüdi gwele gaji ganni ga'ta ge na ille? Na anni mung illini, ngwiliny ngwa'ti ju kyanu galo? Yiru ange yanni yima gäbici ligor lunga nga je be ärrä giyee yiru gu no? Ya'ti ani ndi ari nga gwuma idäji ngwüjänü, a be Ngwaalu ru ngwuma je idäjänü.”

⁵Anni ma gu Ananiya 'dingini no, ngwi'di ngwayi. Anni ma gu ngwüji 'dar 'dingini yi'rany ye yüngün, a je yedeny eny.

⁶A ngwamal ngwoko ändä aar päda ngwureda nono aar ape aar gwe ele ndi gata.

⁷Anni ma aar jalu 'di a gaji ru tä'ril (3), a daw düngün ändä, nginde ya'ting je lüngidi yanni yima mbuji duru düngün.

⁸A Butruj otacalu ngwuci, “Enggaciny ngwilinya, ngwuru ngwee ngwudi diyäng danni dillängää dur de dunga dani Ananiya?” Ngwuci, “Yäy ngwuru.”

⁹A Butruj ci, “Ngaa larra dur de dunga ngaa be gekajidi ndi idäji Ligir'rimänü lanni Liju'ru lidi Deleny? Änggädi! Lanni lima gata duru dunga lima obana gilängir, la ang apalu 'to la gwe ele.”

¹⁰No ngwi'di giyoranu yidi Butruj ngwayi. A ngwamal ändä aar apalu aar gwe ele aar je gatajidalu dur de düngün.

¹¹A yedeny eny ngwikirijinä 'dar ki'doonga na ngwüji 'dar ngwanni ngwuma 'dingini yi'ral ye giyee.

Ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwapu yiima yonyadu

¹²Ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwapu yi'remna yidi yiima yonyadanu na yidi allalu ndir ngwüjänü. Na ngwikirijin 'dar ngwati o'rajidalu kurdanu gidi Jiliman.

¹³Aa'ti diji dere ju dindi poor ndi ari ngwuje gu änänü, ati je ngwüji näji gwulleny.

¹⁴A ngwur na ngwaw ngwonyadu änni Gideleny dani Yicu aar gendadi yi'ra yegen.

¹⁵Ati ngwüji apa ngwüju ngwanni ngwümä aar ngwe 'tuda ngwayalu aar je ndriyalu giyilälälü nunnu ma Butruj millida manari di'rimbil düngün dima ele diju nono, ngwu'ri nono.

¹⁶Ngwüji ngwonyadu ngwanni ngwati ji giyündär yanni yijacidaralu Üräjälim gwe aar apa ngwüju ngwümä na ngwanni ngwärrä je ngwü'rillä yündä, 'dar ati aar u'ri nono.

Aar übini ngwo'ralu ngwükäjäär je

17A dir'dal dannu diru gi'ra ke yi'rinya na gimaad güngün ki'du gidi Ngwüjäändügi.

18Aar määta ngwo'ra ngwükajäär je aar je ge'te gorkon gidi ngwüji.

19A be dilunga ndoo a gi'rr gidi Deleny ila ngwigitü längrü lidi gorkon ngwuje 'tüyä poor ngwuje ci,

20“İndär kobanu ngaa ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe 'dar ngwudi midi gwanni gwuyang.”

21Aar 'dengenaci ngwuja'ri ngwaru ngwe gi'rr aar 'di'ri 'tu'tu dilu danu aar ele aar äni ngwämra ngwudi gobo aar enggaci ngwüjü ngwuja'ri. Anni ma dir'dal dannu diru gi'ra gimaad ge güngün obana, aar urnidi ngwüjü gwüpäng ngwudi ngwämra ngwudi Ngwüyäwüd, o'rajidalu gwudi mbumbunga lanni liru yi'ra yidi Yijiräyil. Aar ukajidi ngwoo'ra ngwükajäär je korkon aar ngwe ila.

22A be anni ma ngwangida obani korkon, aar je 'ti mbuju ngenone. Aar kwodalu aar je ondaci aar je ci,

23“Änyängä limbuja gorkon gilängitinä mama 'dar na ngwangida ngwüdünü ngwängir. A be anni minyii igitalü, nyii 'ti mbuju dijü dere gidrü.”

24Anni ma gu gur ganni giru gi'ra gidi ngwangida ngwudi gobo na ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny 'dingini ngwuja'ri ngwee, a je le ngwaalu elalu aar ari, “Yiru ange yima ji?”

25A dijü de'te ila ngwuje ci, “Ngwüji ngwele ngwuge'ta je korkon, ngwo ndi dünälä ngwämra ngwudi gobo ndi enggaci ngwüjü.”

26A dangida dannu diru gi'ra ele ngwoo'ra ngwe ngwüngün aar je apa minyol ndi ari liti je yedeny nda je ngwüji aca yo'rr ye.

27Anni ma aar je äniji ngwämra ngwudi Ngwüyäwüd, a je dir'dal dannu diru gi'ra otacalu ngwuje ci,

28“Lica je aa'ti ngaa linggidi ngwüriny ngwee, ngaa lima be bädiyü ngwuja'ralu ngwee pad Ürajälim ngaa be ari ngaa linje üpiyi yi'rany yidi gur nggee.”

29A je be Butrujinga ngwoo'ra ngwe ngwükajäär je ci, “Yätänä ngwäyanü ndi nyii 'dengenaci Ngwaalinga ndi ari nyii 'dengenaci dijü dümnä.

30Ngwaalu ngwudi ngwügüurnä ngwege ngwuma 'di'riyi Yicungalu giyi'ranyanu gwanni gwüpädängää kü'ri ganni gimamindanu ngaa 'rinnye.

31Gwuma be Ngwaalu alliji gwuming ge'talu kaama güngün, ngwuru Deleny ngwuru Gilang, nginde gwe, ngwüji ngwege ngwudi Yijiräyil ma aar jo'renyana, ngwa je Ngwaalu düdinijänü ndi ke gwegen.

32Änyängä liru linggida ngwuja'ri ngwe ngwee na 'to a ngwe Lig'rim lanni Liju'ru inggidi lanni lima Ngwaalu ätäda ngwüjü ngwanni ngwu'dengenaca.”

³³Anni ma gu ngweleny ngwudi ngwämrä 'dingini ngwuja'ri ngwee, a je güündä ape aar bupi ndi 'rinye ngwo'ra ngwükäjäär je.

³⁴A be gur gegen gani Gämläyil giru Dibärriji ngwuru doorta didi yobo gati ngwüji denya, ngwüdünälä ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd ngwari aar 'tüyä ngwo'ra ngwükäjäär je poor gwooko 'dogo.

³⁵Ngwube ci ngwelenya ngwämrä nu, “Lani ngwüji ngwüny ngwudi Yijiräyil, arnganar giyi'ral giyee yige'ta je ndi ärrä ngwüji ngwee.

³⁶Ndi ari gaji ga'ti olanu gima ele, gur gani Tadj g'di'rü ngwari gipa a ngwüji gwuji ngwaru küü'ri tudini kwo'rongo (400). Gima aar be 'rinye ngwüji ngwuma badalu 'dar ngwanni ngwugwujana ngwuja'ri ngwegen ngwuma dudi.

³⁷A be o're a Yäwüdä gwudi Jäliling 'di'rä gaji gidü'rädäär ge ngwüjü a ngwüjü ngwonyadu aw giyora, o're aar 'rinye ngindeng ngwüji ngwüngün ngwuma badi.

³⁸Yäy gu no, giyi'ral giyee nggwa je ola ndi ari o'raralu ngwüji ngwee, gäbär je, manari ya'rany giyee na yi'ral yegen giyee yärräär je yidi yigo'ro yegen yiru, ya'ti ya ele gweere.

³⁹Ma be ari yändi Ngwaalu, 'didanu ya'ti ya je dami, ya be ru ndi ari ngaa lidugudu Ngwaalinga le.”

⁴⁰A ngweleny ngwudi ngwämrä 'dengenaci olang gwüngün, aar urnida ngwo'ra ngwükäjäär je aar je pi ngwacal ngwe aar je 'tüci ngwäyänü aar je ci aa'ti londaci ngwüjü mana ngwüriny ngwe ngwudi Yicu. Aar je be gatalu.

⁴¹Aar 'tüdä ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd lijayanu, ndi ari lima je yirginä mbuji yädi je ngwäy gwani Yicu.

⁴²Ngindenga giyomon 'dar ati aar ji kobo na ati aar ele ngwu'dun ngwu'dun ndi enggaci ngwüjü aar je ondaci ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutaar yelenya. Aar 'ti ju yere yanni yadi je dünäji.

Yiiru 6

Lanni läbräär je kwo'ra tä'r'il (7)

¹Giyomon giyoo, ati ngwikirijin gendada ngwanni ngwuma änni ndi Yicu. A be ngwikirijin ngwanni ngwuru Ngwüyäwüd ngwändi giyen poor, aar 'di'ri aar äbingini giyinenanu gwani ngwikirijinä ngwanni ngwuru Ngwüyäwüd 'dunu ndi ari lati i'dädänü ngwedel ngwe ngwegen ndi aar je gegenaci ngwony ngwudi eny ngwanni ngwati aar je gigini yomon reny.

²A ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwuru 'di na rom (12) urnidi ngwikirijinä 'dar gwüpäng aar je ci, “Ya'ti ya gu jayi ndi ari nyii i'dädänü yiiru ye ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nyii ape yiiru yidi eny.

³Lani ngweengga, äbrär ngwüjü kwo'ra tä'räl (7) 'danggalanu ngwulinginna ngwonyadu Ligi'rämälä lanni Liju'ru aar bebere, nje ge'te aar ape yiiru giyee.

⁴Nyii be arngani ndi otaci Ngwaalingalu nyii ape yiiru ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.”

⁵A ngwuja'ri ngwee gäbici ngwikirijinä 'dar aar jyanu, aar äbri guru gani Ijitanuj gwäti ämning Ngwaalu gwupa gwonyadi Ligi'rämälä lanni Liju'ru. Ngindenga ngwoo'ra ngwe ngwani Bilipüj na Brukuruj na Nekonor na Temon na Barmanaj na Nekola gwudi Andakiyang gwanni gwändi giyobo yidi Ngwüyäwüd.

⁶Aar apa ngwüjü ngwee kwo'ra tä'räl (7) aar je äpijä ngwo'ra ngwükajäär je aar je ätä guy aar abingaci Ngwaalu gwani ngindenga.

⁷A ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu badalu 'dar, a ngwikirijin gendada ngwonyadu Üräjälim a ngwur'dal ngwonyadu ämni ndi Yicu.

Aar määtä Ijitanujing

⁸Ijitanuj gwuru diji donjaja Ngwaalu yimi'ränü na yiima yüngün ating ärrü yi'ral yidi allalu ndr na yi'remna yidi yiima yipa ngwüjänü.

⁹A be Ngwüyäwüd ngwudi Giruwaning na ngwudi Ijikändäriyäng na 'to ngwudi ngwaalu ngwani Kilikiyä na Ajiya, gwuru ngwudi Ngwämrä ngwudi Gätini Linginalu anaku ati aar je gu ci. Aar be 'donya ngwuja'ri ngwudi Ijitanuj aar le garnati.

¹⁰Aar 'ti be burna ndi dami Ijitanujing ndi ari nginde gwondaja yiima ye yidi bebere gwudi Ligi'räm lanni Liju'ru lätädi Ngwaalu ndi ondaji.

¹¹Aar be äniji ngwüjü ngwoko bartad nono nyim nunnu aar ari, “Änyängä li'dingina Ijitanujing ngwaru ngwulem Giyobo yidi Müjä na Ngwaalu.”

¹²Yiru giyee yanni yima je gäbici aar gwogaji ngwüjü na mbumbunga na ngwoorta ngwudi yobo aar gwurla Ijitanujing nono aar määtä aar gwe ele Ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd.

¹³Aar apa ngwu'duru aar ü'ridä yi'duru nono aar ari, “Gur nggee ga'ti dünjä ngwuja'ri ndi ari ngwulem gwani gobo nggee giju'ru na gwani yobo.

¹⁴Ndi ari gwu'dinginiiny gwaru Yicu gwudi Najrang gwa pä gobalu mbüny gwa gwürlü dimürälü digätijänär nje Müjä.”

¹⁵A ngwüji 'dar ngwanni ngwuju ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd 'di'riyi ngwäy aar ombaji Ijitanujing ngwugwurli gwuru ngwäyänü nono gi'rr.

Yiiru 7

A Ijitanuj ondaji ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd

- ¹A be dir'dal dannu diru gi'ra otaci Ijitanuujingalu ngwuci, “Ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe ngwüjü ngwäti ngwäyano?”
- ²A je Ijitanuuj ci, “Lani ngweengga na papanga, gerajar ngwäni ngaa 'dingini! Ngwaalu ngwege ngwanni ngwünäjinä ngwü'tacä digürnälü dege dani Äbräyim gaji ganni gijung ge na ngwaalu ngwani Mijuputumiya, gwerre gwa'tina indi ndi ji kündär gani Araan.
- ³A Ngwaalu ci, ‘Gatana geno gunga na ngwüjü ngwunga, nga ele ngwaalu ngwanni ngwada je enggaci.’
- ⁴No, a Äbräyim 'di'ri ngwugatani geno gidi Ngwukaldan ngwele ngwuji Araan. Anni ma papa gwüngün ayi, a Ngwaalu apa ngenone ngwila ngwuji ngwaalu ngwee ngwujaa gu gweneno.
- ⁵Ngwaalu ngwuma 'ti ätädi Äbräyiming ngwaalinga yu'rina ngwere ngene, 'di ngwaalu ngwere nggu jalu. A be Ngwaalu mi'rici yi'rany ndi ari ngwung je ätädi ngindeng na yijü yüngün gwodan, a be Äbräyim kaji nggoo gwa'ti gu na äti gijälü gere.
- ⁶Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwondaca ngwe Ngwaalu Äbräyiming ndi ari, ‘Ngwügüürnä ngwunga ngwa ji ngwa ru ngwörnü ken gidi ngwüjü ngwu'ter ngwa aar je ruji ngwinäd ngwa aar je ärrü yirginä ngenone ngwüdläyü küü'ri tudini kwo'rongo (400).
- ⁷A be äny gwa reraji ngwüjü ngwoo ngwanni ngwärrü je yinäda linje be 'tüyä ken nggoo aar nyi äpiji yobo ngwaalu ngwee.’
- ⁸A be Ngwaalu ätädi Äbräyiming gekajiding gwudi ü'ridäni a gwe Äbräyim ü'ridä gijü güngün gani Ijaag anni ma aar linge ngwäti yomon 'dübä (8). Gwodan aji a Ijaag ü'ridä gijü güngün gani Yagub, aji 'to a Yagub ü'ritädä yijü yüngün 'di na rom (12) giyoo yima ru ngwügüürnä ngwege.
- ⁹Ngwügüürnä gwege ngwee ngwuru ngwü'düny ndi Yüjib aar ape aar ellada ngwüjü yinäda ken gani Mijir. A be Ngwaalu ru ngwuma gu ge'te guyala.
- ¹⁰Ngwü'tiyi giyi'ralanu 'dar yanni yiki, ngwätädä bebereng ngwügäbici Browoning gwudi Mijiring ngwujayi ngwäy ngwuge'te ngwümäätä yelenya Mijir na ngwümäätä ngwu'duna gwudi yeleny yidi Browon 'dar.
- ¹¹A be aji a ngwamu määtä ngwaalinga 'dar ngenone Mijir na ngwaalu ngwani Kanaan a ngwamu eny ngwüjü gwulleny. Aa'ti ngwügüürnä ngwege mbuju ngwony gwudi eny.
- ¹²A be anni ma Yagub 'dingini ndi ari yon giyo ngenone Mijir, ngwükäji yijü yüngün yiru ngwügüürnä ngwege aar ele ngenone yirnü.
- ¹³Anni ma aar kwoyalu gomon gidi gwodaning, a je Yüjib enggaci ligo'ro lüngün ndi ari gwenggen gwegen gwuru, a Browon 'dingina ngwüjü ngwe ngwudi Yüjib.

- 14**Ngwükäcī Yūjībīng ngwükājīdī ndi papa gwüngün gwani Yagub na ngwūjī 'dar ngwudi gubu güngün ngwuru 'dī kwo'ra tä'rīl na tudini (75).
- 15**A Yagubinga yījī ye yüngün 'dī'rā aar ila Mijir aar gu ji ngenone 'di a gu Yagub ayi ngwügüürnängä le ngwege.
- 16**Aar je apa aar le ila ngwaalu ngwani Jikim aar je gatu gidimomo gidiyäng dannī dillādī Äbräyīm yījū yidi gur gani Amur ngwiliny ngwe ngwaalu ngwani Jikim.
- 17**Anni ma gaji ji ndi ila gito ganni gadi ge ngwuja'ri ji ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu Äbräyīmīng, gaji nggoo a ngwūjī ngwege lingadi aar gendadi aar onyadi Mijir.
- 18**A be aji a deleny diru 'ter ape yelenya Mijir da'ti līngīdādī Yūjīb gwe yorto ye ngwaalinga.
- 19**Ngwugwurlanu ngwūjī ngwe ngwege ngwuje ärrī yīrgīnā ngwuje übīnālū aar gatani yījälū yegen mbüny yīlīngīnā girem nunnu aar ayi.
- 20**Gaji nggoo aar gu lingeta Müjäng gwujaw yi'remna. Aar ombaji ngwujalu ngwüwäyü tä'rīl (3) aar äniälū 'dunu ndi mbumbu gwüngün.
- 21**A be anni ma ngwūjī ngwüngün ape aar gatanalu poor, a gera gidi Brownon mbuji, ngwape ngwü'rünī ngwuruji gījī güngün.
- 22**Aar enggaci Müjäng 'di ngwubebere ngwuja'ri 'dar ngwudi Mijiring ngwuru dījī dojema ngwuja'ri na giyiuru yüngün.
- 23**Anni ma Müjä äti ngwüdläyü küü'rī rom (40), ngwü'dī'rī ngwari gwadi ele ndi ombaja ngwūjū ngwüngün ngwuru Yijiräyil.
- 24**Ngwube mbuji gur giru Dimijir ndi pī guru ge'te giru Diyijiräyil ngwube ruci ngwü'rīnyījī Dimijira.
- 25**A Müjä ji ndi ge'taji ngwūjī ngwüngün ngwa lenge ndi ari gwapu gwe Ngwaalu yiuru nunnu ngwuje gataji düwä. Aa'ti be ngwūjī līngīdī yi'ral yorto ye ngwaalinga.
- 26**Bigänü a Müjä mbuji ngwūjū rom (2) ngwuru Yijiräyil ndi pidi. Ngwari ngwading je gwä'räjīdī ngwuje ci, 'Ngaa liru yengga ange gwuru ngaa be pidi?'
- 27**A be gur ganni gīpīdī gwenggen ngwudinga Müjäng gay ge'te ngwuci, 'Yärü gwanni gwuge'tanga nga ru deleny dārī ndi nje pīcī yelenya.
- 28**Nga gwümīnā ndi nyi 'rinye anaku 'rīnyītā gu Dimijira lungge?'
- 29**Anni ma gu Müjä 'dingini no, ngwabri ngwugatani Mijiring ngwele ngwaalu ngwani Midiyan ngwuji yīrnū ngenone 'di nggu lingeta yījū rom (2).

- ³⁰Anni mung jalu ngenone 'di ngwätī ngwüdläyü küü'ri rom (40), a gi'rr 'täcälü ngwengga lingla lidi ligä lu'du gida'ri gitäny gito gito Ken gani Jinä.
- ³¹Anni ma Müjä engga yi'ral giyee no, ngwudibi giyi'remna giyoo. Anni mung 'dongga gito nunnu ngwombajidi mama, ngwu'dingini a Deleny diru Ngwaalu ondaca aar ci,
- ³²'Äny gwuru Ngwaalu ngwudi ngwügüürnä ngwunga, Ngwaalu ngwudi Äbräyīm, Ijaag na Yagub.' A Müjä didi'ri nono a yedeny eny ndi ombaji daa'ri.
- ³³A Deleny ci, 'Gwällädi ngwüdänälü giyora ndi ari ngwaalu ngwoo ngwüdünädä gu ngwuju'ru.
- ³⁴'Äny nggwänggädi yirginä yanni yärrinä je ngwüji ngwüny Mijir, äny gwuma 'dingina ärining gwegen nyi be üllädä ndi nje gataji düwä, ila nga ükäji gweneno nga o're Mijir.'
- ³⁵Müjä gwuru nggwee gwe'te gwe'te gwanni gwu'donya ngwüji ngwudi Yijiräyil aar ci, 'Yärü gwuru gwanni gwurujanga deleny däri ndi nje pici yelenya?' Gwuru gwurinda Ngwaalu gi'rr ge ganni giju gida'ri ndoo du'du ngwükäji nunnu ngwuru deleny degen ngwuje ü'rälü.
- ³⁶Ngwuje 'tüyä Mijir ge'te gwe yi'ral yidi allalu ndir na yi'remna yidi yiima ken gani Mijir ngwe ü'ridä Bar Alamring aar ngwe ji ngwüdläyü küü'ri rom (40) gitäny.
- ³⁷Müjä gwuru gwanni gwondaca ngwüjü ngwudi Yijiräyil ngwuje ci, 'Ngwaalu ngwa ji ngwa je ükäcä dijirä de'te anaku ükäjäär nyi gu 'danggalanu.'
- ³⁸A Müjä nggwee gwuru gwujaar ngwüjü ngwe gitäny ngwuru dardan didi gi'rr ganni gondacu Kenala gani Jinä na didi ngwügüürnä ngwege. Aar ätäädä ngwuja'ri ngwee ngwudi midi ngwuje apa aar nje enggaci.
- ³⁹A be ngwügüürnä ngwege 'donya ndi 'dengenaci ngwuja'ri ngwudi Müjä aar je obe gora ge aar o're yigor ye yegen aar je gwä'räji Mijir.
- ⁴⁰Aar ci Aruuning, 'Gi'tiji nje ngwaalinga aar nje üktini. A be a'ri nggwee gwani Müjä, gwuminje 'tüyä Mijir, gwa'ti ar gwe lingidi yorto ye ngwaalinga yiru ange yima mbuji.'
- ⁴¹Kaji nggoo aar ga'riji gi'remna giru dab giru nono gindri aar ruji ngwaalu ngwegen aar rciji aar mi'rini nono aar äpiji gony yi'rinyinä gige'taar ngwuy ngwe ngwegen.
- ⁴²A je be Ngwaalu gwürläci lu'ra ngwuje gäbici aar ele ndi äpiji yurumu yobo yidi geralang anaku üllinäär gu kitabanu gidi ngwüjir ndi ari, 'Ngwüji ngwudi Yijiräyil, ngaa lirijiny ngaa mi'rini nono ngwüdläyü küü'ri rom (40) gitänye?

⁴³Ngaa be ru manni lanni lüpinänä gä'tä gidi bayil gwani Malag na guurum gidi bayil gwani Raban. Yi'remna yanni yige'ta je ngaa je äpiji yobo. Yäy gu no nggwa je gäbiciji güwänü galu ga je ape ngaa la ele ken gi'ter' gweere Babil.

⁴⁴Anni ju ngwügüürnä ngwege gitäny lapana Gä'tä gidi gekajidi gijaar ge. Gিপাদি Müjä ngwuru nono ganni gänggädäng genggaca Ngwaalu.

⁴⁵Anni ma aar ape, a be aji a ngwügüürnä ngwege apana aar ge ila Kanaan a je Jäjiwä ruya anni ma je Ngwaalu linyinyiji ngwüjü ngwudi Kanaaning aar määtä geno. A gu Gä'tä ji Kanaan 'di a gaji ila ganni gima ge deleny dani Däwüd ape yelenya.

⁴⁶A Däwüd jayi Ngwaalinga ngwäy, ngwube utalu ndi ari aading odaci Ngwaalinga ngwudi Yagub ngwu'duna.

⁴⁷A be aji a Jiliman ru gwanni gwuma odaci ngwu'duna.

⁴⁸A be Ngwaalu ngwupa ngwati 'ti ju ngwu'dunanu gwanni ngwodana ngwuy ngwe ngwudi diji dümnä. Anaku aru gu dijiir ndi ari Ngwaalu ngwari,

⁴⁹'Gere giru ngwaalu ngwudi didu'ri didi yeleny düny, na diyäng diru ngwaalu ngwati nyi gu ge'te yoralu yüny. A Deleny ari, Ngwu'dun ngwuru ange gwanni ngwadi nje odaci? Na ngwaalu ngwuru ngwo ne gwanni ngwadi nyi gu jalu nyi obe düwä de?

⁵⁰Äny gwä'tüdi manni gwanni gwuge'ta ngwonyalu ngwee 'dare?'"

⁵¹A je be Ijitanuj ci, "Ngaa gilee liru ngwüji ngwunyurtanu ngaa undi giyi'ra! Ngwügüürnä ngwalu ngwulingana je ngaa übini Ligir'rimälü lanni Liju'ru!

⁵²Dijir dere dindi ne da'ti ngwügüürnä ngwalu übinälü? Ngindenga li'rinyidu 'di aar 'rinye ngwüjira ngwükajäär je ngwondaju ngwuja'ri ngwe gweere gwani nginde gwanni Gwüdünälü gwadi ila. A gwenene, gwuma gwe gwurlanu gwuma aang 'rinye.

⁵³Nga nga liru ngwüji gwanni ngwapu yobo yätädära je Ngwaalu yi'rr ye, giyo be ya'ta je 'dengenaca."

Aar aci Ijitanujing yo'rr ye ngwayi

⁵⁴Anni ma ngweleny ngwudi ngwämrä 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar kanu gwulleny 'di aar iyini ngwad gündä.

⁵⁵A be Ijitanuj 'di'riyi ngwäy ngwombajidi kerala, a Ligir'rimä lanni Liju'ru onyadala. Ngwengga näjing gwudi Ngwaalu a Yicu dünäcälä kaama.

⁵⁶Ngwari, "Äny gwänggädi gere gigitinä nyi engga Gijü gidi Dijü dümnä gidünäcä Ngwaalingalu kaama."

⁵⁷A ngindenga 'dar gwü'rübäni ngwuy ngwäni ngwegen aar ürrü dula gwulleny aar 'di'rädä Ijitanujing nono 'dar gwüpäng.

⁵⁸Aar okta aar gwe 'tüdä poor kündär aar aci yo'rr ye. A ngwüji ngwanni ngwü'ridädi ngwuja'ri nono, aar gwalladani ngwuredalu ngwegen aar je gatanalu gito gito kur giru damal gani Jawul.

⁵⁹Anni ma aar ji ndi aci Ijitabanujing yo'rr ye gwani yi'rany, ngwänginini Ngwaalinga ngwari, “Gwani Deleny dani Yicu, mäti ligi'rämä lüny guy ge gunga.”

⁶⁰Ngwube jürbälü yirku ye ngwurnidi dulu de gwulleny ngwari, “Gwani Deleny, aa'ti la je dü'räci keng nono nggwee.” Anni mung gu ari no, ngwayi.

Yiiru 8

¹A Jawul ru gwanni gwämnä ndi ari aar 'rinye Ijitabanujing.

A gi'doonga gidi Ngwaalu badalu

Komon nggoo aar übinälü gi'dongalu gidi Ngwaalu gwulleny Üräjälim a ngwükirijin ku badalu pad ngwaalu ngwani Yäwüdiyä na Jamra a be ngwoo'ra ngwükajäär je ru ngwuma jalu Üräjälim.

²A ngwüji ngwudi Ngwaalu ila aar ape Ijitabanujing aar gatu aar rüniiji gwulleny.

³A be Jawul ru gwädinä ki'doonga gidi Ngwaalu ngwübinälü. Ating ele ngwu'dun ngwu'dun ngwokta ngwuralu na ngwaw ngwuje ürrä korkon.

A Bilipüj ele ngwaalu ngwani Jamra

⁴A be lanni lima abri aar badalu ngwaalu mbüny mbüny aar ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngwaalu ngwanni ngwuma aar gu badalu.

⁵A Bilipüj 'di'ri ngwüllü kündär ge'te gidi Jamrang, ngwondaci ngwüjü ngwuja'ri ngenone ngwani nginde gwanni Gwubrutar yelenya.

⁶Anni ma ngwüji 'dingini ngwuja'ri ngwudi Bilipüj aar engga yi'remna yidi yiima yanni yärrüng je, ngindenga 'dar aar geraji ngwäni mama ngwuja'ri ngwondajung je.

⁷Gaji nggoo a ngwüji ngwonyadu ngwanni ngwätinä ngwü'rillä nono aar u'ri nono, a ngwü'rillä 'tü 'denggegenanu ngwonyadu dulu de dipa. A lonyadu lanni liru ngwurga a lanni layu ngwangina, aar ju'ri nono.

⁸A jayanu ji gwupa kündär nggoo.

Dima de'te dani Jamaan

⁹Gur ge'te giru dima kündär nggoo gani Jamaan gati ape yiima gaji golanu ating alliji ngwüjälü ndir ngwudi Jamrang ating iringini ngwari giru diji dojema.

¹⁰A ngwüji 'dar, ngwanni ngwoko na ngwanni ngwupa geraci ngwäni aar ämnäci aar ari, “Diji ndee diru yiima na yüngün yiru yiima yanni yojemana.”

- 11**A ngwüjī gwujani ndi ari ngwuma je yima yüngün yanni yiru yi'remnalu 'ter üktīni yima aar je engga gaji golanu.
- 12**A be anni ma aar ämni ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwuma je Bilipüj ondaci ngwani yeleny yidi Ngwaalu na ngwüriny ngwe ngwudi Yicu Kirictu, aar ämni Ngwaalu aar nyinyini ngwuru ngwur na ngwaw.
- 13**A Jamaan giligo'ro lüngün ngwämnī Ngwaalu 'to a Bilipüj nyinyi. Ngwü'di'ri ating gwujani Bilipüjīng ngwaalu ngwading gu ele, ati gwe ngwaalu elalu mung engga yi'ral na yiima yanni yati je Bilipüj ärrī yojema.
- 14**Anni ma ngwoo'ra ngwükäjäär je 'dingina Üräjälim ndi ari ngwüjī ngwudi Jamrang ngwuma ämni ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, aar je ükacä Butrujing je Yuwana gwe.
- 15**Anni ma aar obana, aar otaci Ngwaalingalu gwani ngindenga ndi ari a je gu Ligirīm lanni Liju'ru üllänü.
- 16**Ndi ari gaji nggoo, la'ti je gu na Ligirīm lanni Liju'ru üllänü. Linyinyäär je 'dogo ngwüriny ngwe ngwudi Deleny dani Yicu.
- 17**No, a je gu Butrujinga Yuwana gwe gatu ngwuyala a je gu Ligirīm lanni Liju'ru üllänü.
- 18**Anni ma Jamaan engga ndi ari ngwüjī ngwanni ngwämnä Ngwaalu ngwati je gu Ligirīm lanni Liju'ru üllänü ma je gu ngwoo'ra ngwükäjäär je gatu ngwuy nono. No ngwü'di'ri ngwape ngwürinyä ngwuje geraci Butrujing je Yuwana gwe ngwuje ci,
- 19**“Ätädiiny yiima giyee 'to, nunnu diji dere dannī dinyi gu gatu guy nono, a gu Ligirīmā lanni Liju'ru üllänü.”
- 20**A be Butruj ci nu, “İndi ngwüriny ngwe ngwunga giligä, anni ge'tanga ndi ari a gwadi ellang angidacing gwudi Ngwaalu ngwüriny ngwe!
- 21**Nga gwa'ti äti gu'ru giyiru giyee, ndi ari ligor lunga la'ti dünälü ngwäyänü Ngwaalu.
- 22**Jo'renyana giyi'ral yunga giyoo yiki nga otaci Delenyalu ndi ari aar ang düdänijänü ndi ge'taji gwudi ligor lunga nggwee gwuru gu no.
- 23**Ndi ari äny gwänggädängä gwu'ri giligoranu nga ji giyirna yidi yi'ral yanni yiki.”
- 24**A Jamaan ci Butrujing na Yuwana, “Otar Delenyalu gwani äny, ndi ari yanni yara ye aa'ti ya ji 'dünggüny.”
- 25**Anni ma aar enggaca ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Deleny, a Butrujinga Yuwana gwe o'ra Üräjälim, aar eggacana ngwüjü kay ngwuja'ri ngwanni ngwujaw giyündär yonyadu yidi Jamrang.

Bilipüj na gur giru Dijiyüpiyã

²⁶A g'rr gidi Deleny ci Bilipüjng nu, "D'irü nga elada kuyala gidi gaama kayalu gidi ülli Üräjälim ngwelada Gaja."

²⁷No, a Bilipüj ji mama ngwü'di'ri ngwele. Kay aar mbudi güül ge giru Dijiyüpiyã giru dujimid dīmāti ngwü'rinyã ngwudi yeleny yidi deleny diru daw dani Kandaka didi Yijüpiyäng. Gur nggee giju kündär gani Üräjälim ndi otaca Ngwaalingalu.

²⁸Ngwube o'ra ngwuji ndi jalu ngwudu'rala ngwüdi je dimirta ngwuji ndi uli gitab ganni gullu dijir dani Ajaya.

²⁹A Ligirim lanni Liju'ru ci Bilipüjng nu, "Donggaca dimirta nga jici gito gito."

³⁰A Bilipüj gwalajanu ngwujici gito gito ngwu'dingini ndi uli ngwuja'ri ngwudi gitab gidi dijir dani Ajaya. A Bilipüj otacalu ngwuci, "Nga nggwo gwülingidi ngwuja'ri ngwee ngwula je?"

³¹Ngwuci, "Ngwaadi nje lenge awa ma aar nje 'ti diji enggacu." Ngwube ci Bilipüjng ngwallu aar gwe jalu.

³²A be ngwuja'ri ngwanni ngwujung je ndi uli ngwuru ngwee, "Gwüktäär nono dangala dadi aar ele ndi ü'rü ngwulem na nono giranyu gigwogondacu dijü dani diwädädi ngwolalu mbüny, no ngwu'ti igitü ngwulem ngwüngün.

³³Gwa aar ärrü yinädä aar ärrü yirginä. Yärü gwanni gwadi ondaji gilinge ge güngün? Ndi ari gwuma aar düdiyiji ligo'ro lüngün ngene gidiyängälü."

³⁴A gur nggoo otaci Bilipüjngälü ngwuci nu, "Eggaciny ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe dijir, ngwondijaja ndi yärü? Dijir dondaja gwani ligo'ro lüngün gwalla gwani diji di'ter?"

³⁵A Bilipüj aalu ngwuja'rala ngwoo ngwudi gitab ngwondaci ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwani Yicu.

³⁶Anni ma aar ji ndi ele dimirta de, aar obani ngwaalu ngwäti yaw, a gur nggoo ci Bilipüjng nu, "Yaw yiru pa giyee, yiru ange yadi nyi üminici ndi nyinyini?"

³⁸Ngwugirinya aar dünäji dimirta. Aar ülli 'dün giyaanu a Bilipüj nyinyi.

³⁹Anni ma aar 'tüdä giyaanu no, a Ligirim lidi Deleny ape Bilipüjng aa'ti gur änggädi ba be. A gur nggoo ele dilä düngün gijayanu.

⁴⁰A be Bilipüj mbüjini kündär gani Äcidüd ngwü'di'ri ngwellalu ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwele 'di ngwombani kündär gani Gäyijäriyã.

Yiiru 9

A Bulij ämnä ndi Yicu

(Yiiru 22.6–16; 26.12–18)

- ¹A be Jawul gwuru gwuma ji ndi iye ngwikirijina ngwudi Deleny yedenyo ngwari ngwuje 'rinye. Ngwü'di'ri ngwele gidir'dal dannu diru gi'ra
- ²nunnu ngwülliji ngwuja'ri ngwe ele ngwämrä ngwudi gündär gidi Dimajiging, nunnu manari gwuma mbuji ngwüji ngwere ngwudi Gay gidi Deleny dani Yicu, ngwur na ngwaw, ngwuje umma ngwe o'ra Üräjälim.
- ³Anni ma Jawul ji ndi ele gidilä düngün ngwuji gito gito kündär gani Dimajig, a buri üllä kerala ngwo'rralu.
- ⁴Ngwü'di gidiyängälü ngwu'dingini ngwuja'ri ngwudi diji dondaju ngwuci, "Jawul Jawul, nga gwarra miny übinälü?"
- ⁵A Jawul ci, "Deleny, nga gwani yäru?" Ngwuci, "Äny gwuru gwani Yicu, gwanni gwübänängälü.
- ⁶'Di'rälü nga ele nga äni kündär, la ang be eggaci ndi ari nga gwadi ärrä ange."
- ⁷Ngwüji gwanni ngwändäär Jawulinga le aar dünälä aar 'ti ondaju ngwuja'ralu ngwere ndi ari ngwändi ngwe ngwaalalu, aar 'dingini ngwuja'ri aar 'ti be änggädi diju dere.
- ⁸A Jawul 'di'rälü gidiyängälü anni mung gatu ngwäyälü ngwüngün, ngwu'ti ombajidalu ndi engga gonyalu gere. Aar okta kuy aar gwe äni Dimajig.
- ⁹Ngwujalu yomon tä'ril (3) gwürimü ngwäy, ngwu'ti iyü ngwu'ti iti gonyalu gere.
- ¹⁰Ngenone Dimajig, doo'ra de'te diju gu dani Ananiya. A Deleny ondaci dilingidu ngwurnidi ngwuci, "Ananiya!" Ngwangindi ngwuci, "Äny gwangindu gwani Deleny."
- ¹¹A Deleny ci, "Ju mama nga 'di'ri nga ele kayalu ganni gicaar Gidünälü nga ele nga äni ngwu'dun ngwudi gur gani Yäwüdä nga utalu gur ge gändi Tarjuj gani Jawul ndi ari nggo ndi otaci Ngwaalingalu.
- ¹²Dilingidu gima engga guru gani Ananiya ngwändä ngwalliji ngwuy nono ngwüngün nunnu ngwu'ri ngwäy."
- ¹³A Ananiya ci, "Gwani Deleny, nggwu'dingina ngwüjü ngwonyadu ngwondaja diji de ndee na yi'ral ye 'dar yanni yiki yärrüng je ngwüjü ngwunga ngenone Üräjälim.
- ¹⁴A nginde gwändi ngene yeleny ye ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny ndi ari ngwummi ngwüjü ngwanni ngwapu ngwüriny ngwunga."
- ¹⁵A be Deleny ci Ananiyang nu, "Indi! Gur nggee gäbriny ngwuru gora ndi ape ngwüriny ngwüny ngwe ele ngwüjü ngwuru Garany na ngweleny ngwegen na ngwüji ngwudi Yijiräyil.

¹⁶Gwunyi enggaci ndi ari nginde awa gwa mbuji yündä yipa gwulleny gwani ngwüriny ngwüny.”

¹⁷A be Ananiya ele ngwänī gīdrū ngwu'dun, ngwalliji Jawuling ngwuy nono ngwüngün ngwuci, “Diweengga dani Jawul, Deleny dani Yicu gwanni gwü'täcängälü kayalu anni janga ndi ilada ngene, gwükäjiny nunnu nga ombajidalu mana ara gu Līgī'rīm lanni Liju'ru onyadala.”

¹⁸Puprang no, a ngwong ngwe'te ngwuru nono gwele ngwärkī'rä ngwudi ngwuum mi'ra'tadalu ngwäy ngwudi Jawul, ngwu'ri ngwäy ngwombajidalu mana. Ngwü'di'rälü aar nyinyi,

¹⁹anni ma aar ätäädä ngweny, ngwudege'dani ngwangina ngwüngün. A Jawul jalu yomon yoko ngwikirijiningä le Dimajig.

²⁰Ngwü'di'ri ngwele ngwondaci ngwüjü ngwonyadu ngwämrä ndi ari Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu.

²¹Ngwüjī 'dar ngwanni ngwu'dingina, a je ngwe ngwaalu elalu aar utalu aar ari, “Gur gä'tüdi nggee ganni gänijä yedenyalu ngwübini ngwüjälü gwanni ngwapu ngwüriny ngwee gwani Yicu ngenone Üräjälimo? Nginde gwa'ti indädi ngene ndi ummi ngwüjü ngwe ele ngwur'dal gwanni gwuru ngwelenye?”

²²A be Jawul ojemani nono ngwondaji yiima ye ngwügäbici Ngwüyäwüd gwanni gwati ji ngenone Dimajig a ngwe ngwaalu elalu ngwuje enggaci aar lenge ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutaar yelenya.

²³Anni ma yomon ele aar onyadi, a Ngwüyäwüd äniiji yujimidalu gwadi aar 'rinye,

²⁴a gu be Jawul lenge. Giyomon reny lingen le na dilu de ati aar rbäci ngwängir ngwudi gündär nunnu aadi aar 'rinye.

²⁵A be ngwoo'ra ngwüngün ape aar ülliyi kundi'rala gidi gündär dilu de gi'ram ge aar 'tüyī ngwele.

²⁶Anni ma Jawul obani Üräjälīm, ating ari ladi acajidi ngwikirijin ngwe ngwudi Yicu a je be yedeny eny 'dünggüngün, aar 'ti ämnä ndi ari nginde gwuma ru dikirijin 'didanu.

²⁷A be Birnaba ape nggwe ele ngwoo'ra ngwükäjäär je. Ngwuje enggaci ndi ari Jawul gwänggädi Delenya kay ginding gu Dimajig na ndi ari awa gwondacu Deleny na ndi ari awa ngenone Dimajig gwondaca ngwüjü gwa'ti yedeny iti ngwüriny ngwe ngwudi Yicu.

²⁸No, aar le jalu ngwellalu gwügäti linginalu kündär gani Üräjälīm, ngwondaci ngwüjü 'dar gwu'ranu ngwüriny ngwe ngwudi Deleny.

²⁹Ati aar ondaji aar garnati yomon reny Ngwüyāwüd ngwe ngwati ondaji Yigirigiyängä, aar be minä ndi 'rinye.

³⁰Anni ma gu ngweengga lenge ngwuru ngwükirijin, aar ape aar gwe ülli Gäyijäriyā aar dinga ngwele Tarjuj.

³¹A be gaji nggoo a adatalu ij yi'doonga yidi Ngwaalu ngwaalu 'dar Yāwüdiyā, Jälil na Jamra, jalu yadatalu. Aar äti yiima a je Ligi'rīm lanni Liju'ru ojemeye nono aar gendadi aar jalu yidinyädi Delenya.

Aniyaj na Täbijä

³²Ati be aji a Butruj 'di'ri ngwele ngwaalu 'dar. Gomon ge'te ngwele kündär gani Lüdä ndi ombaja ngwükirijinä ngenone.

³³Ngenone ngwumbuji guru gani Aniyaj giru dirga gindru ngwümbür gäti ngwüdläyü 'dübä (8).

³⁴A Butruj urnidi ngwuci, “Aniyaj, aar ang Yicu Kirictu u'riyi nono. 'Di'rälü nga apani gälälälü gunga.” Puprang no, a Aniyaj 'di'rälü.

³⁵A ngwüji 'dar ngwudi Lüdäng na ngwudi Jaruning engga yi'ral giyee, aar o'raca Delenya.

³⁶Kündär gani Yapa, dikirijin didi Deleny diju gu dani Täbijä (ngwüriny ngwüngün ma aar je gwürlälü Yigirigiyängä, ngwani Dide), nginde gwati ape yiiru yanni yijaw yomon reny ngwugataji ngwüjü düwä ngwanni ngwunyangiralu.

³⁷Gaji ge nggoo, ngwümü ngwayi aar uyi aar ape aar ndriyalu kimbanu alu nggwe.

³⁸Gündär gani Lüdä ga'ti ola ngwaalinganu kündär gani Yapa. No anni ma ngwükirijin 'dingini ndi ari Butruj nggwo ngenone Lüdä, aar ükäji ngwüjü rom (2) 'dünggüngün aar päcälü aar ci, “Üllädä gwänü!”

³⁹A Butruj 'di'ri aar le ele. Anni mung obani, aar ape aar gwe allu kimbanu alu nggwe a ngwedel 'dar o'radi nono aar dugi yal ye, aar enggaci yubana na ngwureda ngwonyadu ngwu'ter ngwanni ngwati je Täbijä ug'ri gaji ganni gati aar le ji gwa'tina ayu.

⁴⁰A je Butruj 'tüyä 'dar poor, ngwüllü ngwüjürbälü yirku ye ngwotaci Ngwaalingalu, 'di ngwube gwurlada ngwangina ngwudi Täbijä ngwari, “Täbijä, 'di'rälü.” Ngwugata ngwäyälü ngwüngün änggädäng gu Butrujing, ngwü'di'rälü ngwujalu.

⁴¹A Butruj geraci ngwümätä kuy ngwü'di'riyälü ngwüdünäjälä. Ngwube urnida ngwükirijinä na ngwedel ngwuje ätäda Täbijing gwumidu.

⁴²A ngwuja'ri ngwee linginni 'dar kündär gani Yapa a ngwüji ngwonyadu ämni Gideleny.

⁴³A Butruj jalu ngenone Yapa yomon yonyadu gur ge ge'te gani Jamaan gati 'raji ngwurna.

Yiiru 10

A Karnulij urnidi Butrujing

¹Ngenone kündär gani Gäyijäriyä, gur ge'te giju gu gani Karnulij giru kumndan gidi gi'du gidi gwu'tulunga küü'ri tudini (100) gani Italiya.

²Nginde gwuru diji didinyädi Ngwaalinga, ngwüji ngwe 'dar ngwudi ngwu'dun ngwüngün. Gwati gataji ngwuwaya düwä ligor le ating otaci Ngwaalingalu yomon reny.

³Gomon ge'te lingen le ligwurlu kaji tä'r'il (3) ngwengga dilingidu, gi'rrä gidi Ngwaalu ngwila ngwuci, "Karnulij."

⁴A Karnulij ombaji yedenyo ngwutalu ngwari, "Yiru ange giyo gwani doorta düny?" A gi'rr ci, "Otaci Ngwaalingalu gwunga na angidaji ngwuwaya gwunga gwuma obana ngwäyänü Ngwaalu ngwuma ang diwayina.

⁵Gwenene ükäjü ngwüjü aar ele ngenone kündär gani Yapa aar gwä'ra guru gani Jamaan gwanni gwati aar ci Butruj.

⁶Nginde gwüllädälü kur ganni gati 'raji ngwurna gani Jamaan gati ji ngwu'dun ngwe dibirta giläni."

⁷Anni ma gi'rr ele ganni gondacu, a Karnulij urnidi ngwinäda ngwüngün rom (2) na gwu'tulu gwe'te gwüngün gwati denya Ngwaalinga gwanni gwati arnga ngindeng.

⁸Ngwuje enggaci yi'ral 'dar yanni yänggädäng je ngwuje be ükäji aar ele ngenone Yapa.

A Butruj engga dilingidu

(Yiiru 11.5–14)

⁹Bigänü nggwoo gilingen lidünälä anni ma aar ele 'di aar ji gito ndi obani Yapa, a Butruj allu ngwu'dun alu nggwe ndi otaci Ngwaalingalu.

¹⁰A ngwamu enyanu ngwümīni ngwony ngwudi eny. Anni ma aar ji ndi manica, ngwayati giligor ngwengga dilingidu

¹¹a gere igitinä ngwengga gony giru nono direda dipa laranu dimätäär ngwiil ngwüngün kwo'rongo aar ülliyä gidiyängälü.

¹²Däti ngwängä ngwonyadu yi'ranu ngwanni ngwati elalu yora ye kwo'rongo na ngwanni ngwati elalu ngwari ngwe gidiyängälü na yi'ra yidi gerala.

¹³A ngwuja'ri ondaja aar ci Butrujing no, "Di'rü nga je dugi nga je eny ngwüdi."

14A be Butruj ci, “Bäri gwani Deleny, äny gwa 'ti itï gony girngü giru gomon gere a'tur.”

15A ngwuja'ri ondaci mana aar ci, “Aa'ti aru ngwong ngwürngü ngwanni ngwuma je Ngwaalu ju'riyi.”

16Ngwuja'ri ngwee aar gu ari yomonanu tä'rîl (3) a be dired gwä'rini puprang kerala.

17Anni ma Butruj ji ndi iriyi ngwäyälü ngwuja'ri ngwee ngwänggädïng je dilingidu, a ngwüji ngwanni ngwükäjä je Karnulij ila aar utalu ngwu'dun ngwe ngwudi Jamaan aar ele 'di aar düni gilängir.

18Aar urnidi ngwüjü ngwudi ngwu'dun aar je otacalu ndi ari Jamaan gwani Butruj nggwo gwüllädälü ngeno.

19Anni juna Butruj ndi iriyi ngwäyälü giyi'ral yanni yänggädïng je, a Lig'rim lanni Liju'ru ci, “Ngwüji ngwo tä'rîl (3) poor ngwutalu nga gwe.

20'Di'rü nga ülli. Aa'ti yedeny ya ang eny ndi ang ngwe ele, äny gwuru gwükäjä je 'dunggunga.”

21A Butruj ülli ngwuci ngwüjü, “Äny gwuru nggwee gwanni gwümänängää. Giru ange ganni gindädä gu?”

22A ngwüji ci, “Karnulij gwuru kumndan gidi gwu'tulunga küü'ri tudini (100) gwükäji nje. Gwuru diji didünälü didinyädi Ngwaalinga a gwati Ngwüyäwüd 'dar denya. A be gi'rr gidi Ngwaalu ondaci nunnu aar ang urnida nga ele 'dunu 'dünggüngün nunnu ngwu'dingini ngwuja'ri ngwanni ngwätä je.”

23A je be Butruj ape ngwuje ülläjälü yirnü 'dunu.

A Butruj ele 'dunu ndi Karnulij

Bigänü nggwoo, a Butruj 'di'ri aar le ele a je ngweengga ngwoko ngwudi Yapang gwujani.

24Bigi nggwoo, aar obani Gäyijäriyä. Aar mbuji Karnulijing gwuju nding je dünici, gwujaralu ngwüji ngwe ngwüngün na ngwumaad ngwüngün ngwurniding je.

25Anni ma Butruj ji gito gwadi äni, a Karnulij ila ngwadacalu ngwukwucalu yirku ye gwani denya.

26A Butruj 'di'riyälü ngwuci, “Di'rälü, äny gwuru diji dümnä 'dogo.”

27Anni ma aar gwe ondaji a Butruj äni ngwumbuji ngwüjü ngwo'rajidalu gidrü ngwonyadu.

28Ngwuje ci, “Nga nga lilingidi ndi ari yiru drü giyobo gidiji diru Diyäwüd ndi aar acajidi ngwaalu ngwe'te pu diji de diru Garany ngwelaci yirnü. A be Ngwaalu ngwuminy enggaci ndi ari aa'ti nggwa ci diju dere dirngü.

²⁹No anni minyii gu ükäjädä, äny gwuma ila ligor le lijaw. Nggwa je otacalu ndi ari yiru ange yükäjädä gu 'dünggüny?"

³⁰A Karnulij ci, "Yomon kwo'rongo (4) yanni yima ele äny gwuju 'dunu ndi otaci Ngwaalingalu gilingen ligwurlu liru tä'r'il (3) kaji nggee no, a diji ila digenna ngwureda gwaru nggäm nggäm aar nyi dünäcälü.

³¹Ngwari, 'Karnulij, Ngwaalu ngwuma 'dingini ngwuja'ri ngwunga ngwanni ngwati ang ngwe otacalu na gwuma enggada angidacing gwunga ngwüji ngwanni ngwunyangiralu.

³²Ükäjädä kündär gani Yapa ngwu'dun ngwudi gur gani Jamaan gwanni gwati 'raji ngwurna nggwo ngwu'dun ngwe gidibirta g'iläni. Gur nggo gu gani Jamaan gwanni gwati aar ci Butruj, gwüllädi gwälü yirnü.'

³³No a gu be ükäjädä puprang, a yijaw ndi ari nga gwuminy 'dengenaca nga gwuma ila. Gwenene änyängä 'dar gilo ngene ngwäyänü Ngwaalu, ladi 'dingini ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwondacara je Deleny ndi nje enggaci."

A Butruj ondaji

³⁴A Butruj aalu ngwuja'ri ngwe ngwondaji ngwari, "Äny gwuma lenge gweneno yi'ral ye yorto ye ngwaalinga ndi ari 'didanu Ngwaalu ngwati 'ti utanu.

³⁵Ngwube änni ngwüjü g'ilü 'dar ngwanni ngwati denya ngindeng aar ärrü yi'ral yanni yidünälü.

³⁶Nga nga lilingidi ngwuja'ri ngwanni ngwükäcä je Ngwaalu ngwüjü ngwudi Yijiräy'il, ngwondaju ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwani adatalu Yicu Kirictu gwe, gwanni gwuru Deleny didi ngwüji 'dar.

³⁷Nga nga lilingidi yi'ral yanni yiju ngwaalu 'dar Yäwüdiyä, 'tu'tu Jälil anni ondaja Yuwana ngwuja'ri ngwe ngwani nyinyini.

³⁸Nga nga lilingidi ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina ngwe ngwudi Yicu gwudi Najrang, ndi ari awa gwubrutu Ngwaalu Ligi'r'im le lanni Liju'ru na yiima. Na ndi ari awa gwulandalu ngwärrü yi'ral yanni yijaw, ngwu'riyi ngwüjü nono 'dar ngwanni ngwätinä dijego'ranu, yiima ye yidi Ngwaalu 'dünggüngün.

³⁹Änyängä liru länggädi yi'ral 'dar yanni yärrüng je ken gidi Ngwüyäwüd na kündär gani Üräjälim. Aar päda kü'ri ganni gimamindanu aar 'rine.

⁴⁰A be anni mung jalu yomon tä'r'il (3), a Ngwaalu 'di'riyälü giyi'ranyanu aar gäbici ngwü'tädälü ngwenggani.

⁴¹Gwa'ti ngwüji änggädi 'dar, ngwü'täcing jälü 'dogo ngwanni ngwänggädi ngwanni ngwäbrä je Ngwaalu gwerre. Änyängä lanni gwiti nyii le nyii le iyü gaji ganni giming ge 'di'rälü giyi'ranyanu.

⁴²Nginde gwondaci nje ndi ari nyii ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nje enggaci ndi ari Yicu gwuru gwanni gwuge'ta Ngwaalu ndi pici ngwüjü yelenya ngwanni ngwumidu na ngwanni ngwayu.

⁴³Ngwüjir 'dar gwondaju nginde gwe, ndi ari gwanni gwänni 'dünggüngün gwa Ngwaalu düdänijänü ndi ke gwüngün ngwüriiny ngwe ngwudi Yicu Kirictu."

A Ligi'räm lanni Liju'ru ülli ngwüjänü ngwuru Garany

⁴⁴Anni ma Butruj jina ndi ondaji, a Ligi'räm lanni Liju'ru ülli ngwüjänü 'dar ngwanni ngwu'dinginu ngwuja'ri ngwüngün.

⁴⁵A ngwikirijin gwanni ngwü'ri'tänä ngwuru Ngwüyäwüd gwanni ngwindaär Butrujinga le aar dibi, ndi ari Ngwaalu ngwuma angidaji ngwüjü ngwuru Garany Ligi'räm lanni Liju'ru 'to.

⁴⁶Ndi ari ngwu'dinginaar je gwondaju aar orta Ngwaalinga ngwungla ngwe ngwu'ter. A be Butruj ondaji ngwari,

⁴⁷"Ngwüji ngwee ngwuma gu Ligi'räm lanni Liju'ru üllänü nono alanga je 'to, yäru gwuru gwadi je üminici ndi aar je nyinyi yaw ye?"

⁴⁸Ngwuje ondaci ndi ari aar nyinyini yaw ye ngwüriiny ngwe ngwudi Yicu Kirictu. A ngwüji ci aar le jalu yomon cong.

Yiiru 11

A Butruj enggaci ngwüjü Üräjälim

¹A ngwoo'ra ngwükajäär je na ngweengga 'dar ngenone Yäwüdiyä 'dingini ndi ari ngwüji gwanni ngwuru Garany ngwuma änni 'to ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²Anni ma Butruj o'ra Üräjälim, a ngweengga gwanni ngwubupa ngwüjü aar ü'ri'täni, aar garnati Butrujinga le aar ci,

³"Nga gwarra nga be ele ngwu'dun ngwudi ngwüji ngwa'ti ü'ri'tänä ngaa ngwe eny."

⁴A je Butruj ondaci ngwuja'ri 'dar anaku raar gu 'tu'tu gwerre ngwuje ci.

⁵"Nggwuju kündär gani Yapa ndi otaci Ngwaalingalu nyi ayi giligor nyi engga dilingidu gony giru nono direda dipa laranu dülliyäär kerala dimätäär ngwiil kwo'rongo ngwüllälü 'di ngwobana 'dünggüny.

⁶Anni minyi gu ombajidanu nyi gu mbuji ngwängänü gwati elalu yora ye kwo'rongo ngwudi diyängälü, ngwudi pooring, gwanni gwati elalu ngwari ngwe na yirä yidi geralang.

⁷Nyi be 'dingini aar nyi ngwuja'ri ci, "Dī'rälü gwani Butruj a je dugi a je eny ngwüdi.'

⁸Nyi be ci, 'Bäri gwani Deleny! Gomon gere a'tur nggwa'ti ngilla gony gere gīrngü ngwulemanu ngwüny.'

⁹A ngwuja'ri ondaja mana kerala aar nyi ca, 'Gong ganni gima ge Ngwaalu ari giju'ru, aa'ti ga ge ari gīrngü.'

¹⁰A gu ngwuja'ri ngwe ari yomonanu tä'rīl (3) aar be gwä'rī direda ngwo're kerala mana.

¹¹Kaji nggoo, a ngwüjī ngwanni ngwükäjä je Karnulij 'dūnggūny ngwuru tä'rīl (3) ngwīndī ngwaalu ngwani Gäyijäriyā, aar obana gīlängir lidi ngwu'dun ngwanni ngwuji nyi gu.

¹²Aar nyi Līgī'rīm ondaci ndi ari aa'ti nggwa 'donya ndi nyii ngwe ele. Ngweenga ngwee ngwuru nyärläl (6) ngwuji nyii ngwe ngenone gwüpäng, nyii ngwe ele nyii äni ngwu'dun ngwudi Karnulij.

¹³Aar nje ondaca ngwuja'ri anaku änggädīng gu gī'rrä ganni gī'täcälü 'dunu 'dūnggūngūn ngwuci, 'Ükājīdā kur gani Jamaan gwati aar ci Butruj nga urnida nggwo kündär gani Yapa.

¹⁴Nginde gwa ang be enggaci ngwuja'ri ngwanni ngwada je gīlängīdiyī ngwüjī ngwe ngwudi ngwu'dun ngwunga.'

¹⁵Anni minyi ji ndi ondaci ngwüjü, a je gu Līgī'rīm lanni Liju'ru üllänü anaku üllūng gu 'to 'dengganu gwerre.

¹⁶No nyi diwayini ngwuja'ri ngwanni ngwucaar nje ngwe Deleny ndi ari, 'Yuwana gwünyinyü ngwüjü yaw ye a be nga nga la nyinyīnī Līgī'rīm le lanni Liju'ru.'

¹⁷Ma be ari langidaca je Ngwaalu Līgī'rīmā anaku angidacaar nje gu 'to, lanni lämnä Gideleny dani Yicu Kirictu, nyi be ani yärü ndi ari nyümīnīcī Ngwaalinga."

¹⁸Anni ma aar 'dingini ngwuja'ri ngwee no, aar 'ti ätī ngwuja'ri ngwadi aar ngwe ari aar ortada Ngwaalinga, aar ari, "Yiru gu be no, Ngwaalu ngwuma ätädä ngwüjü 'to ngwanni ngwuru Garany gay nunnu aar jo'renyana aar mbuji miding."

Gi'doonga gidi Ngwaalu Andakiya Jüriyä

¹⁹Ngwīkīrījīn ngwanni ngwuma 'dī'rī aar badalu gwani übīnälü anni ma aar 'rinye Ijitanujing, aar ele ngwaalu ngwani Bunijiya na Gabruj na Andakiya gündär gidi Jüriyäng ati aar ondaci ngwüjü ngwuru Ngwüyäwüd 'dogo ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²⁰A be loko lanni liru ngwikirijin liru lidi Gabrujing na Giruwan anni ma aar ele Andakiya ati aar ondaci 'to ngwüjü ngwuru Garany ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani Deleny dani Yicu.

²¹A je gu Ngwaalu gi'tiji yiima yüngün a ngwüji ngwonyadu änni aar o'raci Delenya dani Yicu.

²²A ngwuja'ri ngwee ele 'di a je ngwikirijin 'dingini ngwudi Üräjäliming, aar ükäji Birnabang Andakiya.

²³Anni mung obani ngenone, ngwumbuji yimi'ru yidi Ngwaalu yiju ngwüji, ngwujayanu gwullenya ngwuje or'temaji 'dar nunnu aar mätinälü 'di'didanu yigor ye yegen 'dar Gideleny dani Yicu.

²⁴Birnaba ngwuru diji dijaw gwonyadu Ligi'rimalä lanni Liju'ru na ngwäti ämning Ngwaalu. A ngwüji ngwonyadu gendada Gideleny.

²⁵A Birnaba 'di'ri ngwele kündär gani Tarjuj ndi minä guru gani Jawul.

²⁶Anni mung mbuja, ngwapa nggwe ila Andakiya. Aar gu jalu ngenone didläyü de'te pu ati aar jalu ngwikirijiningä le aar enggaci ngwüjü ngwonyadu ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Andakiya, ngwaalu ngwuru ngwanni ngwuma aar gu ätäda ngwüjü ngwudi Ngwaalu ngwüriny yirnu aar je ci ngwikirijin.

²⁷Gaji nggoo a ngwüjir ngwoko ngwüllü Üräjälim aar ila Andakiya.

²⁸A de'te 'denggenanu dani Agabuj, ngwü'di'ri ngwüdünälä yiima ye yidi Ligi'räm lidi Ngwaalu ngwalliji yijira ndi ari ngwamu ngwadi ji ngwupa ngwaalu 'dar ken. Aji a ngwamu ngwee ji 'didanu gididlä gaji ganni gima ge deleny ape yelenya dani Kiludiyuj.

²⁹A ngwoo'ra ngwudi Yicu majidi ngwü'rinyä ngwanni ngwa je diji mbuji nunnu aar je ükäci ngwengga ngwudi Yäwüdiyäng aar je ngwe gataji düwä.

³⁰A ngindenga lima gu majidi 'didanu 'dar aar je ükäci mbumbung je Üräjälim angidacing gwegen aar je ätäda Birnabang je Jawul gwe aar je äpiji.

Yiiru 12

A Butruj 'tüdä korkon yiima yidi Ngwaalu

¹Gaji nggoo a deleny dani Yirüdi 'di'ri ngwummi ngwikirijinä ngwudi gi'doonga gidi Ngwaalu ngwuje übinälü.

²Ngwümäätä Yagubing gwanni gwuru gwenggen gwudi Yuwananga ngwu'rinye galal ge.

³Anni ma Yirüdi engga ndi ari yi'ral giyee yima jada Ngwüyäwüdanü, ngwü'di'ri ngwümäätä Butrujing 'to. Yi'ral giyee yiju gaji gidi Yirinyinä yidi Ligi'ra.

⁴Anni mung määtä, ngwape ngwänijji korkon, ngwube ge'te ngwangida ki'du ki'du yi'ranu kwo'rongo ki'du ge'te pu ati aar gu düni aar angida. Nunnu ma Yi'rinyinä yidi Dambdani abralu, ngwube apada ngwelenyanu nunnu aar gu päda yelenya.

⁵A Butruj ji korkon a be ngwikirijin jalu ngwäy ngwe aar otaci Ngwaalingalu ligor le 'di'didanu gwani nginde.

⁶Dilu de gwa'tina Yirüdiij äpädi ngwaalu ngwudi pi yelenya, a Butruj ji ndi ndri gwänü ngwangidanu rom (2) gwugekanalu yu'rung ye rom (2), a ngwangida dünälä aar angida längirü.

⁷A 'dür no, a gi'rr ila gidi Deleny ngwüdünälä ngenone, a buri o'rralu ngwaalu ngwanni ngwuju gu Butruj, ngwümi'ri kimeranu ngwu'ritiya. Ngwuci, "Di'rälü puprang." A yu'rung yanni yigekaning yalu aar gwanna ngwuy aar i'di.

⁸A gi'rr ci, "Di'rü nga rüjinänü dired de nga genne ngwüdänü." A Butruj 'di'ri ngwärrü yi'ral yanni yica ye gi'rr, ngwo're ngwuci, "Pänä direda nono didi gennala dunga nyi gwujana."

⁹A Butruj 'di'rälü ngwugwujani aar gwe ele 'di aar 'tü poor, ngwu'ti be lingidi yiru ange giyo ngwüdädigini ngwu'ti lingidi ndi ari ngwuja'ri ngwäti ngwäyanü ngwanni ngwärrü je gi'rr, ngwuji ndi ari gwänggädi yi'ral dilingidu.

¹⁰Aar ge ila 'di aar gatana ngwangida ngwanni ngwudi gwerre gwerreng na gwudi gwodaning aar ila 'di aar obana gilängir liru laaba lidi 'tü kay gati elada kündär. A je längir igitiji gwu'ren aar gu 'tü. Anni ma aar ü'rü gayanu ge'te, a gi'rr gatani ngwele.

¹¹A Butruj 'rita ligor ngwari, "Nggwuma lenge 'didanu gweneno ümimänü gwa'ti ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwuju, ngwäti ngwäyanü ndi ari Deleny diru dukäjä gi'rrä güngün nunnu ngwila aar nyi gwalla Yirüdiijing ngwomonanu ngwüngün na giyi'ralanu yere yanni yige'ta je Ngwüyäwüd giyigoranu."

¹²Anni mung gu lenge yi'ral giyee no, ngwele 'dunu ndi Märüyäm gwuru nanni gwudi Yuwana gwani Murkuj ngenone ngwikirijin ngwo'radi gwalu ngwonyadu aar ji ndi otaci Ngwaalingalu.

¹³A Butruj ila ngwüpida längirü poor a dinäd ila diru gera dani Rävüda ndi igiti dimbürä.

¹⁴Anni mung 'dingini ngwuja'ri ngwudi Butruj gwondaju poor, ngwujayanu 'di ngwo're kay ngwu'ti igitü dimbürä. Ngwo're ngwondaci ngwüjü ndi ari Butruj nggwo gilängir.

¹⁵A ngwüji ci gijü, "Nga gwari gi'ra milang." Anni mung 'donyalu 'tibüny ndi ari Butruj gwuru, aar ci, "Gi'rr ga ru güngün."

¹⁶A Butruj jina ndi pi lāngirū gwur'tal, anni ma ngwūji igitādālū aar engga, a je ngwe ngwaalu elalu.

¹⁷A je Butruj ci guy ge gwugwundar ngwuje enggaci ndi ari awa gwū'tiyā Delenya korkon. Ngwuje be ci, “Ondacar Yagubing je ngweengga ngwe ngwu'ter ngwuja'ri ngwee.” Ngwū'tū ngwele ngwaalu ngwu'ter.

¹⁸Dilu danu a'ti yigor pi ngwangidanu aar utalu ndi ari yiru ange yima ji ndi Butruj.

¹⁹Anni ma Yirūdij ukāji ngwuja'ri aar minā 'dar aar 'ti mbuju, ngwū'tiyā ngwuja'ri aar apa ngwangida ngwoo aar je otacalu aar je 'rinye.

Aar mī'rī Yirūdijing dūmdī de ngwayi

A be Yirūdij 'dī'rī ngwugatani ngwaalinga ngwani Yāwūdiyā ngwele kūdār gani Gāyijāriyā ngwujalu ngenone gwooko.

²⁰Gwapu gūndā ngwūji ngwudi yūdār yidi Jūr na Jāyidā. Aar be o'rajidi gwūpāng aar bupi gweneno nding je 'dengenaci. Anni ma je dīnād didi Deleny dani Yirūdij, dating gu gatada ngwāyānū dani Bilactuj g'tiji gay, aar ci Delenya dani Yirūdij linana ndi aar le o'rajidi aar jalu ladatalu. Ndi ari ngindenga lati je Delenya dani Yirūdij āpijā yona.

²¹A gomon ganni gige'taar, a Yirūdij genne ngwureda ngwudi yeleny ngwujalu gididu'rala didi yeleny ngwube ondaci ngwūjū.

²²A ngwūji ortada aar ūrrī dula aar ari, “Dijī dā'tūdi ndee danni dūmnā dondaju ngwaalu gwuru ngwondaju.”

²³Kaji nggoo ge'te ge'te anni mung 'dingini ngwuja'ri no, ngwu'ti nājā Ngwaalinga, a gī'rr gidi Deleny agada dimdi nono ngwūmī ngwondoma 'di ngwayi.

²⁴A ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu gendadi aar badalu ngwaalu 'dar.

²⁵Anni ma Birnabanga Jawul gwe medaja yiiru yegen Ūrājālim, aar o'ra aar apana Yuwanang gwanni gwati ani 'to Murkuj.

Yiiru 13

Aar ukāji Birnabang je Jawul gwe

¹Ngenone ki'doonga gidi Andakiyang, ngwūjir na ngwoorta ngwee ngwuju gu, Birnaba, Jamaan gwani Nejer, Lukiyuj gwudi Giruwaning, Maniyan gwanni gwuraar Yirūdij gwe gwuru deleny gimaad 'tu'tu yogo ye na Jawul.

²Anni ma aar ji ndi āpijī Ngwaalinga yiiru aar mātā ngwādā, a je Līgī'rīm lanni Liju'ru ci, “Ābrījīny Birnabang je Jawul gwe, aar ele ndi aar nyi āpijī yiiru yanni yornaci nje.”

³No a ngwīkirijīn otaci Ngwaalingalu aar määtä ngwädä aar je ätä guy aar je ge'te kay aar ele.

Ngenone Gabruj

⁴No ngindenga rom (2), a je Ligi'rim lanni Liju'ru dinga aar ele aar obani kündär gani Jälüküyä, aar ü'rü yaanu ngenone aar ele ngwaalu giyaanu ngwani Gabruj.

⁵Anni ma aar obani kündär gani Jalamaj, aar ondaci Ngwüyäwüd ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwämrä ngenone. Aar ji Yuwananga le gwanni gwati ani Murkuj, ngwuje gataji düwä.

⁶Aar landalu 'dar kündär giyaanu gidi Gabrujing 'di aar obani kündär giyaanu gani Pabuj. Ngenone aar mbudi dimanga le diru Diyäwüd dati alliji yijirä yi'duru dani Bar Yicu,

⁷dati mbüjini gideleny danni dimäti yelenya ngwaalu giyaanu dani Järgiyüj Bulij gwuru gur gibebera gwulleny, ngwükäjidi ndi Birnabanga Jawul gwe nunnu gwubupa ndi 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu 'denggen.

⁸A be Aliyimaj nggwoo gwuru dima (ngwüriny ngwüngün ngwani gu no Yigirigiyängä) ngwuje be jici kay ngwuje ü'ri'ti ngwäy ngwunani ndi üminici delenya ndoo ndi änni Ngwaalu.

⁹A be Jawul, gwanni gwani 'to Bulij, gwonyadu Ligi'rimälä lanni Liju'ru ngwombaji Aliyimajing ngwäyänü 'ti'tog ngwuci,

¹⁰“Nga nggwee gwudi dijego'rr, nga ru güwän gidi yi'ral 'dar yanni yijaw! Nga gwonyadu i'däjingänü nga onyadi miminäjänü. A'tur nga gwä'tüdi gwadi dünäji yi'rinya ngwuja'ri ngwanni ngwüdünälü ngwudi Delenye?”

¹¹Gwene ara gwe Deleny ji guy ge nga gwa rimi ngwäy gwene nga jalu gaji gooko nga gwa 'ti gwengga buri gwudi lingen.” Puprang no a dumbil na dirim gätini ngwäy, ngwakalu ngwuy ngwe ngwümini dijü ndi okta kuy.

¹²Anni ma gu deleny didi ngwaalu ngwoo engga yi'ral giyee yima ji, ngwämni Ngwaalu ndi ari gwändi gwe ngwaalalu ngwuja'ri ngwinggidaar ngwe ngwudi Deleny.

Andakiya gwudi Bijidiyäng

¹³Ngenone Pabuj, a Bulij na ngwoo'ra ngwanni ngwändäär le, aar ü'rü yaanu aar ele kündär gani Berga ngwaalu ngwani Bämiliyä, a je gu be Yuwana gatani ngwo're Üräjälim.

¹⁴Ngenone Berga, aar 'di'ri aar elada gweere 'di aar obani Andakiya gwudi Bijidiyäng. A gomon Kwo'ra tä'ril, aar äni ngwämrä aar jalu.

¹⁵Anni ma aar uli Yobo yidi Müjä na Yijir yidi Ngwijir kitabanu, a je be ngweleny ngwudi ngwämrä ükäci ngwuja'ri aar je ci, “Ngweengga, manari ngaa läti ngwuja'ri ngwera ngwada je ondaji a ngwe or'temaji ngwüjü, ondajar je.”

16A Bulij 'di'rälü ngwüdünälä, ngwalliji guyala ngwari, “Nga nga liru ngwüji ngwudi Yijiräyil na nga nga ngwüji ngwuru Garany ngaa lanni lati orta Ngwaalinga, 'dinginiiny!

17Ngwaalu ngwudi Yijiräyil ngwäbrü ngwügürnä ngwege, ngwügäbici ngwüjü aar gendadi aar onyadi kaji ganni gijaar ge Mijir. Yiima ye yidi gu'ran güngün, ngwuje 'tüyä poor ken gidi Mijiring.

18Ngwuje mätiiji liguri ndi eelle gwegen, ngwuje arnga ngwüdläyü küü'ri rom (40) gitäny.

19Ngwuje linynyiji ngwüjü giyen kwo'ra tä'ril (7) ngwaalu ngwani Kanaan ngwuje apada diyängü degen ngwätädä ngwüjü ngwüngün ngwudi Yijiräyil yu'rina.

20Yi'ral 'dar giyee yiju ngwüdläyü küü'ri tudini kwo'rongo na küü'ri rom na 'di (450). Anni ma ngwüdlä medadi ngwee, a je Ngwaalu ätädä ngwüjü aar pici yelenya 'di a gaji ila ganni gima ge dijir ila dani Jämüwil.

21A be aji a ngwüji 'di'ri aar ari ngwüminü delenya. A je Ngwaalu ätädä delenya dani Jawul gwuru giiji gidi Kij gilängir lidi Biniyämin ngwape yelenya ngwüdläyü küü'ri rom (40).

22Anni ma Ngwaalu äbrü delenya dani Jawul, ngwuje äpijä Däwüding gwuru deleny degen. A Ngwaalu ngwondaju ngwuja'ri ngwe ngwani nginde ngwari, 'Äny gwumbuju Däwüding gwuru giiji gidi Yici gwuru diiji danni diminä ligor lüny, nunnu aar nyi ärriji yi'ral 'dar yanni yiminä nje nding je ärrü.'

23Yicu gwuru gwanni gwuru digüürnä didi Däwüd gwanni gwuma Ngwaalu ruji Gilang gwudi ngwüji ngwudi Yijiräyil, anaku arung gu.

24Gaji ganni ga'ti ge na Yicu indä, Yuwana gwändi ngwondaci ngwüjü 'dar ngwudi Yijiräyil ngwuja'ri ngwani jo'renyani na nyinyini yaw ye.

25Anni ma Yuwana ji gito ndi medaji yiiru yüngün, ngwutalu ngwari, 'Nga nga lanijiny yärü? Äny gwä'tüdi gwani nginde nggwä'di. Nggwä'tüdi, a be nginde nggwo gwändi gwodan, nggwa'ti mbutu ngwäyänü ndi nyi gwä'dädä ngwüdänälü ngwüngün.'"

26Ngwuje ci, “Ngweengga, yiiji yidi Äbräyim, na 'dar liru Garany lati denya Ngwaalinga, yiru ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwudi gilang ngwükäcäär nje.

27Aa'ti be ngwüji ngwudi Üräjäliming na ngweleny gwegen lingidi ndi ari Yicu gwuru Gilang aar 'ti lingidi ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe ngwijir. Gwuma aar gwe obalu a gu ngwuja'ri ru ngwanni ngwari ngwe ngwijir ngwati aar je uli yomonalu 'dar komon ganni giru Kwo'ra tä'ril.

28A be ngindenga gwuma aar 'ti mbojaja yi'ral nono yere ndi aar gu 'rinyada, aar be ondaci Bilatijing ngwu'rinye.

29Anni ma aar ärrī yi'ral 'dar anaku ondaja gu gitab gwerre gwani nginde, aar ülläjälü kü'rälä ganni gimamindanu aar gwürīcī gidimomo.

30A be gwuma Ngwaalu 'dī'rīyälü gidimomanu gwumidu.

31A nginde ngwü'täcä ngwüjälü yomonanu yonyadu ngwanni ngwīndäär ngwe ngwaalu gwani Jälil aar ila Üräjälim. Ngindenga liru gwenene lanni gilo gwondajaar gwe ngwüjänü ngwege.

32Londaca je ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwuca ngwe Ngwaalu ngwügürnä ngwege

33Ngwaalu ngwuminje gäbīcī ngwuja'ri gwuma ji kaji nggee gege lanni liru yījī yegen, 'dī'rīyī gwe Yicungalu. Anaku üllinäär gu kitabanu gidi Mäjīmūr ki'raany ganni giru rom (2) ndi ari, 'Nga gwuru Gījī güny, gwene äny gwuma ru Mbumbu gwunga.'

34Yiru gu giyee ndi ari gwü'dī'rīyā Ngwaalalu giyi'ranyanu gwumidu a gwa'ti gwayi mana a'tur yondaja ye ngwuja'ri ngwee ndi ari, 'Nggwa ang ju'riyi gwa ang onjaci 'didanu anaku ci nyi gu Däwüdüng.'

35Yondaja gu no ngwaalu ngwu'ter ndi ari, 'Gwa'ti gwa ang gatani gwunga gwanni Gwuju'ru gwa 'dege'ralu gidimomanu.'

36A be Däwüd anni mung medaji yiuru yidi Ngwaalu kimaad güngün gwuma ayi gwuma gwujani ngwügürnä gwuma aar gwürīcī gwuma 'digi'ri gidimomanu.

37A be gwanni gwuma Ngwaalu 'dī'rīyälü giyi'ranyanu gwumidu gwuma 'ti 'digi'ru gidimomanu.

38Yäy gu no, lani ngwänggäri, līngidär ndi ari yiru giyee yanni yīgäbīcī nje ara je be ondaci ndi ari Yicu gwuru gwanni gwurnidaar gwe ndi dūdānijī ngwüjänü ndi ke gwegen.

39Ngwüjī 'dar ngwa aar je dūnīyälü Yicu gwe giyi'ral 'dar yanni yiki ma aar ännī Ngwaalu ndi ari dūnīyälü gwa'ti giyobo yidi Mūjä.

40Arnganar be ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe ngwījīr aa'ti ngwa je mbuji,

41'Ombajar je be, lanni lati münä ngwuja'ranu, übīdärälü ngwuja'ri ngwee 'di nga ayi, ndi ari äny gwadi ärrī yi'ral ye'te giyomon yalu ndi ari ya'ti ya gu ännī a'tur, 'di manari a je dījī dere ondaci.'"

42Anni ma Bulijinga Birnaba gwe ji ndi 'tüdä ngwämrä, a je ngwüjī ci kwodaralu komon Kwo'ra tä'rīl nggä'dī gidi gwodaning ngaa ondaji ngwuja'ri ngwe ngwee.

43Anni ma ngwüjī 'tü aar badi, a ngwüjī ngwonyadu ngwanni ngwuru Ngwüyäwüd na ngwuru Garany ngwanni ngwändī giyobo yidi Ngwüyäwüd ngwüdünyädī Ngwaalinga 'dī'rī aar gwujani Bulijing je Birnaba gwe, a je

Bulijinga Birnaba gwe or'temaji nunnu aar mätinälü 'di'däny giyimirü yidi Ngwaalu.

⁴⁴Anni ma aar o'ra komon Kwo'ra tä'rıl nggoo gidi gwodaning aar ila 'dar anaku raar gu ndi aar dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwadi je Bulijinga ondaji.

⁴⁵A be anni ma Ngwüyäwüd engga ngwüjü ngwuma ila ngwonyadu a je yigor enyanu aar 'di'ri aar garnati aar ke yi'rinya ngwuja'ri ngwudi Bulij aar lo.

⁴⁶Ngwuja'ri ngwee aar gäbici Bulijinga je Birnaba gwe aar ojeme nono aar 'ranu ndi ondaji aar ari, "Yädi gu ndi ara je ondaci nga nga gwerre gwerre ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu. A be anni ma je 'donya, ngaa lima obalu yigo'ro ye yalu ndi ari ngaa la'ti äwdi ndi äti miding gwudi gwur'taling la je be gatani lele ngwüji ngwuru Garany nje ondaci.

⁴⁷Ndi ari Deleny dondaciny ngwari, 'Äny gwurujanga buri gwudi ngwüji ngwuru Garany, nunnu nga ape gilanging a gwe ele ngwüji gididlä 'dar.'"

⁴⁸Anni ma ngwüji ngwuru Garany dingini ngwuja'ri ngwee, aar jyanu aar näji ngwuja'ri ngwudi Deleny na 'dar lanni lutaar janu nunnu aar midi miding ngwudi gwur'taling aar änni Ngwaalu.

⁴⁹A ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu badalu ngwaalu 'dar ngenone.

⁵⁰A be Ngwüyäwüd gwogaji ngwayu ngwanni ngwuru yi'ra ngwüdiyädi Ngwaalinga na ngwüji ngwanni ngwuru yi'ra kündär aar 'di'ri aar übini Bulijing jalu Birnaba gwe aar je linyni aar je 'tüyü poor ngwaalu ngwegen.

⁵¹A je Bulij na Birnaba protada dibu'ra nono didi yora yegen dani 'donya gwegen aar 'di'ri aar ele kündär gani Ayikuniya.

⁵²A ngwoo'ra jyanu a je gu Ligi'rım lanni Liju'ru onyadala.

Yiiru 14

Bulijinga Birnaba gwe kündär gani Ayikuniya

¹A Bulijinga Birnaba gwe 'di'ri ngenone Ayikuniya aar äni ngwämra ngwudi Ngwüyäwüd anaku äbräjäär gu. Ngenone aar ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu yiima ye 'di aar gäbici ngwüjü ngwonyadu aar änni Ngwaalu ngwuru Ngwüyäwüd na ngwuru Garany.

²A be Ngwüyäwüd ngwoko ngwanni ngwuma 'donya ndi änni, aar 'di'ri aar gwogaji ngwüjü ngwuru Garany aar je änici 'dimänänü aar je gwürli ya'ranya aar gwurla ngwikirijinä nono.

³No a Bulijinga Birnaba gwe jalu ngenone gaji golanu aar ondaci ngwüjü li'ranu ngwuja'ri ngwani Deleny, a je Deleny gendaci yiima ngwuja'ri ngwudi yimi'ru yüngün ngwuje gäbici aar ärrı yi'remna yidi yiima na yidi allalu ndir.

⁴A ngwüji ngwudi gündär nggoo ü'ridinänü rom (2). Ngwüji ngwoko aar ji Ngwüyäwüd ngwe na ngwoko aar ji ngwoo'ra ngwe ngwükajäär je.

⁵A ngwüji ngwuru Ngwüyäwüd na ngwuru Garany aar ke yi'rinya aar rucidi ngwelenyinga le ngwegen ndi aar je ärrü yirginä aar je aci yo'rr ye.

⁶A be anni ma aar gu lenge, aar 'di'ri aar abri aar ele giyündär yidi Lijitrang na Därbü yidi Layikuniyang na yündär 'dar yijicidaar ye.

⁷Aar gu ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

Giyündär yidi Lijitrang na Därbü

⁸Ngenone Lijitra, gur giju gu gijalu gayu yora giru dirga anaku lingitäär gu gati 'ti indi.

⁹Ngwugeraji ngwuja'ri läni ngwuji je Bulij ndi ondaji. A Bulij ombaji jicom ngwulenge ndi ari gäti ämning Ngwaalu ndi u'ri nono.

¹⁰Ngwurnidi ngwuci, "Dünädälä yora ye yunga." Ngwuja'ri ngwe ngwee, a gur 'di'rälü prüd ngwugatu yora ngwele.

¹¹Anni ma ngwüji engga yi'ral giyee yima je Bulij ärrü, aar ürrü dula lingla le legen lidi Layikuniyang aar ari, "Ngwaalu ngwuma rudini dijü dümnä ngwuma üllä 'dengge."

¹²Aar ätäda Birnabang ngwüriny aar ci Jeyoj, na Bulij aar ci Armaj, ndi ari gwuru gi'ra ndi ondaji.

¹³Gito gito kündär nggoo, gobo giju gu gidi bayil ngwani Jeyoj, a dir'dal didi gobo apa yindri aar 'räjänä yibobo ngwur'ta aar ngwe ila gilängiränü lidi gündär a dir'dal na ngwüji ngwonyadu aar bupi ndi aar je rcijü aar mi'rini nono.

¹⁴A be anni ma ngwoo'ra ngwükajäär je Bulijinga Birnaba gwe, 'dingini ngwuja'ri ngwee, aar dirita ngwuredanu aar 'tüdä aar abrada ngwüji nono poor aar mi'ri dula aar je ci,

¹⁵"Ngwüji ngaa larra ma aang ärrü yi'ral giyee? Änyängä liru 'to ngwüji ngwümnä nono nga nga. Läpüjä je ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ar je ondaci nunnu ngaa gwurla giyi'ral giyee yiru 'tur ngaa o'raca Ngwaalinga ngwanni ngwumidu, ngwanni ngwuge'ta gere aar ge'te diyängü na yaw na ngwony 'dar ngwanni ngwo gu.

¹⁶Gwerre, Ngwaalu ngwügäbicä ngwüjü aar elada giyigor yegen.

¹⁷Aar 'ti be gäbicä ligo'ro lüngün ndi änälü nunnu aa'ti ngwüji lingidi. Ngwube inggidi giyomon 'dar inäng gwüngün ndi ari nggwo. Ati ara je nijü giranyu kere ngaa kwoy yuula kaji gegen, ara je agaci ngwonyalu ngwonyadu ngaa eny ngaa pe ngaa jyanu."

¹⁸Aa'ti ngwoo'ra ngwükäjäär je burna ngwuja'ri ngwe ngwee ndi dünäji ngwüji ndi aar je rciji aar je gätijälü, a gu ngwoo'ra ngwükäjäär je arri 'di aar je dünäji.

¹⁹A be Ngwüyäwüd ngwoko ngwändi Andakiya na Ayikuniya aar gwä'räji ngwüji kuy gegen aar aci Bulijing yo'rr ye aar oktalü aar gwe 'tüdä aar gatu kundi'rr poor gidi gündär aar ji ndi ari gwuma ayi.

²⁰A be ngwikirijin o'rada nono, ngwüdi'rälü aar o're kündär. Bigänü ngindenga Birnaba gwe aar 'di'ri aar ele Därbä.

A Bulijinga Birnaba gwe o'ra Andakiya gwudi Jüriyäng

²¹A Bulijinga Birnaba gwe ondaci ngwüjü ngwudi Därbäng ngwuja'ri ngwanni ngwujaw a ngwüji ngwonyadu änni aar ru ngwikirijin. Aar be kwodalu giyündär yani Lijitra na Ayikuniya na Andakiya.

²²Ndi o'ra gwegen aar or'temaja ngwikirijinä aar je ojemeye nono ndi ari aar mätinälü 'di'danu ndi änni Ngwaalu. Aar ari, “Yündä yonyadu yinje mbuji nunnu ar äni giyelenyanu yidi Ngwaalu.”

²³A Bulijinga Birnaba gwe 'di'ri aar äbrä mbumbung je giyi'doonga yidi Ngwaalu 'dar aar je ge'te aar ru yi'ra yidi yi'doonga yidi Ngwaalu yegen, anni ma aar määtä ngwädä aar otaci Ngwaalingalu aar je gi'tiji Delenya kuyanü dänni dima aar gu ännädä.

²⁴Anni ma aar ila Bijiidiyä, aar gatana aar ila aar obana Bämiliyä.

²⁵Anni ma aar ondaca ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngenone kündär gani Berga, aar ila aar üllä kündär gani Ataliya.

²⁶Ngenone Ataliya, aar ü'rü yaanu aar o're Andakiya, kündär ganni gi'di'räär gu a je ngwikirijin ükäjä aar je ge'ta kuyanü gidi yimi'rü yidi Ngwaalu gwani yiiru giyoo yima aar je medaja ngeno.

²⁷Anni ma aar obana Andakiya, aar gwä'räji ngwikirijinä gwüpäng aar je enggaci yi'ral 'dar yanni yima je Ngwaalu ärrä ngindeng je le, na awa ndi ari ngwuma igitiji ngwüjü ngwuru Garany gay aar änni Ngwaalu.

²⁸Aar jalu ngenone ngwikirijinä le 'di a gaji olanu.

Yiiru 15

O'rajidalu gwanni gwuju Üräjälim

¹A ngwüji ngwoko üllä Yäwüdiyä, aar üllädä Andakiya aar ji ndi enggaci ngwikirijinä aar je ci, “Manari ngaa lima 'ti ü'ri'tänä anaku ari gu dimürä didi Müjä, ngaa la'ti la gilang.”

²A ngwuja'ri ngwee gäbici Bulijing je Birnaba gwe aar büdi ngwäy 'ti'tir ndi aar le garnati. No a gi'doonga gidi Ngwaalu ge'te Bulijing je Birnaba gwe

ngwīkirījīningā le ngwoko nunnu aar allu Ūrājālim aar otaca ngwo'ralu ngwūkājāār je na mbumbunga yi'ral ye giyee.

³A je gi'doonga gidi Ngwaalu ge'te kay, anni ma aar ji ndi ele ngwaalu ngwudi Bunijiyang na Jamra, aar ondaci ngwūjū ndi ari awa ngwūjī ngwanni ngwuru Garany ngwuma gwurli ngwuma ru ngwīkirījin. A ngwuja'ri ngwee gābīci ngweengga aar jayanu gwulleney.

⁴Anni ma aar obani Ūrājālim, a je gi'doonga gidi Ngwaalu na ngwoo'ra ngwūkājāār je mbumbunga le ge'talu yīrnū, a je Bulijinga Birnaba gwe enggaci yi'ral 'dar yanni yima je Ngwaalu ārrī ngindeng je le.

⁵A be ngwīkirījin ngwoko ngwanni ngwuru Ngwūbārrījī aar dūnālā aar ari, “Ngwūjī ngwuru Garany ngwa ū'rī'tānī aar 'dengenaji Yobo yidi Mūjā.”

⁶A be ngwoo'ra ngwūkājāār je na mbumbunga jalu gwūpāng ndi otajidalu giyi'ral giyee.

⁷Anni ma aar otajidalu 'di a gaji olanu, a Butruj 'dī'rālū ngwuje ondaci, “Ngweengga, ngaa lilingīdī ndi ari gaji gwerre gima ele, Ngwaalu ngwābrī nyi nunnu a ngwūjī ngwuru Garany 'dingini gilinglalu lūny ngwuja'ri ngwanni ngwujaw aar āmnī Ngwaalu.

⁸Ngwaalu ngwanni ngwūlingīdī ligor lidi dījī, ngwinggidu ndi ari ngwuming je āmnī anni mung je ātādā Līg'rīmā lanni Liju'ru, nono ātādāār nje gu.

⁹Ngwaalu ngwa'ti nje ge'taja gay ge'te ngindenga le ndi ari gwūgā'rīdī yigor yegen yanni yiki āmnī gwe gwegen gwanni gwuma aar gwe āmnī 'dūnggūngūn.

¹⁰A be gweneno, ange gwuru ngaa be īdājī Ngwaalinga ūpī gwe ngwīkirījīnā ngwuru Garany yunggu giyigo'ro yanni ya'ti ar je burna na ngwūgūūrāngā ngwege ndi ūpīnī.

¹¹Bārī! Alanga lāmnā ndi ari yīmī'rū ye yidi Deleny dege dani Yicu a līgīlāngīdīnā, anaku gīlāngīdīnāār gu 'to.”

¹²A ngwūjī 'dar ki'doonga gwugwundi aar geraji Birnabang je Bulij gwe lānī ndi ondaji gwani yi'remna yidi yiima na allalu ndīr gwanni gwārrū Ngwaalu ngwūjānū ngwuru Garany ngindeng je le.

¹³Anni ma aar medaji ngwuja'ri, a Yagub 'dī'rī ngwūdūnālā ngwondaji ngwari, “Gerajiny lānī ngweengga.

¹⁴Jamaan gwani Butruj gwondaci nje ndi ari awa Ngwaalu gwerre gwerre ngwinggida ligor lūngūn uti gwe ngwūjū ngwūjānū ngwuru Garany ngwuje ge'taji 'dūnggūngūn.

¹⁵Yijir yanni yallija je ngwījir yādī ngwuja'ri ngwee anaku ūllīnāār gu ndi ari,

¹⁶Ma aar ele giyee äny gwo'ra nggwa gwä'räji yelenyalu yidi deleny dani Däwüd. Yanni yima ke yinje oda mana, a yinje gwä'räjälä mana yanni yïpänälü,

¹⁷ndi ari ngwüji ngwanni ngwuma i'dälü, aar mïni Delenya, na ngwüji 'dar ngwanni ngwuru Garany ngwanni ngwapu ngwüriny ngwüny, a gu Deleny ari danni dati ärrï yi'ral giyee'

¹⁸yanni yima linginni 'dar 'tu'tu gwerre gidlä."

¹⁹A Yagub ari, "Yäy gu no, ngwänggädi ndi ari aa'ti a la üpi ngwüjü ngwuru Garany ngwanni ngwo ndi o'raca Ngwaalinga yi'ral yïni.

²⁰Ar je be ükaci ngwuja'ri ar je ci aar gäbici enying ngwony ngwudi didülä na yïjin aar gäbici enying ngwüdi ngwudi ngwony ngwugogornyana na yïn.

²¹Ndi ari Yobo yidi Müjä yündäjinä yomon 'dar 'tu'tu gwerre giyündär 'dar aar je uli ngwämrä giyomon 'dar yidi gomon Kwo'ra tä'rïl."

Ngwuja'ri ngwüllijäär je ngwikirijinä ngwuru Garany

²²A ngwoo'ra ngwükäjäär je mbumbunga le na gi'doonga 'dar gidi Ngwaalu jalu aar gwalli ngwüjü rom (2) 'denggegenanu, Yäwüdä gwani Barjabaj na Jiliwanij, ndi ari liru yi'ra ngweengganu, aar je ükäj Birnabanga le na Bulij aar ele Andakiya.

²³Aar je ätädäni ngwuja'ri ngwee, "Ngwuja'ri ngwee ngwïndi 'dänggäri liru ngweengga ngwalu ngwuru ngwoo'ra ngwükäjäär je na mbumbunga. Ngwükäcära je liru ngwikirijinä ngwuru Garany kündär gidi Andakiyang, na ngwaalu gwani Jüriyä na Kilikiyä. Laganna je.

²⁴Änyängä li'dingina ndi ari ngwüji ngwoko ngwïndi 'dänggäri ngwa'ti nje ükäjü ngwuja'ri ngwe ngwere, ara je lagajanu ara je lagaci ya'ranyanu yalu ngwuja'ri ngwe ngwondajaar je.

²⁵Nyii be jalu nyii gekajida ndi ari nyii gwalla ngwüjü ngwoko ara je ükacä. Aar ila Bulijinga le na Birnaba liru ngwumaad ngwäri

²⁶lanni ligäti yigo'ro yegen mbüny gwani ngwüriny ngwudi Delenya dani Yicu Kirictu.

²⁷Yäy gu no, lükacä je Yäwüdäng je Jiliwanij gwe ndi ari ara je ondaci ngwulem ngwe ngwuja'ri ngwanni ngwüllijärä je ngene.

²⁸Ndi ari yiru gu Giligi'rïm lanni Liju'ru na 'dänggäri ndi ari aa'ti la üpiyi ning gwere ba be aar be ru giyee 'dogo nda je ärrï.

²⁹Gäbicär enying ngwony ngwudi mi'rini nono ngwudi didülä na yïn na ngwüdi ngwudi ngwong ngwugogornyana na yïjin. Ngaa la eelle mama manari ngaa lima gäbici yi'ral giyee. Jar balu."

³⁰Aar 'di'ri aar ülli Andakiya, aar gwä'räji gi'dongalu gidi Ngwaalu gwüpäng aar je ätäda ngwuja'ri ngwoo ngwüllinä.

³¹Anni ma ngwüji uli ngwuja'ri, a je ngwuja'ri or'temaji aar jayanu gwulleney.

³²A Yäwüdängä Jiliwanij gwe lanni liru ngwüjir ondaci ngweengga aar je or'temaji aar je ojemeye nono ngwuja'ri ngwe ngwonyadu.

³³Anni ma aar jalu ngenone Andakiya yomon yonyadu, a je ngweengga ge'ta kay onjaci gwe gwudi adatalu aar o'ra ngwüji ngwanni ngwükäjä je.

³⁵A be Bulijinga Birnaba gwe jalu ngwüjängä le ngwonyadu Andakiya, aar gu enggaci ngwüjü aar je ondaci ngwuja'ri ngwudi Deleny.

A Bulijinga Birnaba gwe badatanu

³⁶Aji a gaji ele cong, a Bulij ci Birnabang no, "Nda 'di'ri nda kwoyalu ndi nda ombaja ngweengga giyündär 'dar yanni yondaja nda gu ngwuja'ri ngwudi Deleny nda je ombaja ndi ari gilo ländi awa."

³⁷A be Birnaba nani ndi aar apani Yuwanang gwani Murkuj,

³⁸a be Bulij engga ndi ari ya'ti gu jaw ndi aar apani ngindeng ndi ari ligataning je ngwo're kay ngwaalu ngwani Bämiliyā aar 'ti le ju giyiuru.

³⁹Aar gu garnati gwur'tal 'di aar badatanu. A Birnaba apani Murkujing aar gwe ü'rü yaanu aar ele Gabruj.

⁴⁰A be Bulij apani Jiliwanijing aar gwe 'tü aar ele. A je ngwükirijin ge'te kuyanu gidi yim'rü yidi Deleny.

⁴¹Ngwele Jüriyā na Kilikiyā, nggu ojemeye yi'donga nono yidi Ngwaalu.

Yiiru 16

A Timijawujinga ele Bulij gwe na Jiliwanij

¹A Bulij 'di'ri ngwele Därbī ngwube aji ngwele Lijitra gwuju gu doo'ra de'te didi Yicu dani Timijawuj, nanni gwüngün gwuru Diyäwüd gwuru dikirijin a be papa gwüngün ru Dīgirig.

²Ngweengga ngwudi Lijitrang na Ayikuniyang ngwati ondaji ndi ari Timijawuj gwati eelle dilä dijaw.

³Anni ma Bulij ru gwadi apani Timijawujing gidilä düngün, ngwü'ridä gwani Ngwüyäwüd ngwanni ngwati ji ngwaalu ngwoo ndi ari ngwülingidi 'dar ndi ari papa gwüngün gwuru Dīgirig.

⁴Ndi ele dilä degen kündär kündär, aar ätäda ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe ngwoo'ra ngwükäjäär je mbumbunga le Üräjälīm nunnu aar ngwe eelle.

⁵No, ati yi'doonga yidi Ngwaalu ojeme nono ndi änni Ngwaalu aar gendani giyi'ra yomon reny.

A dilingid eny Bulijing ngwenggaci guru gidi Majiduniyang

⁶A Bulijinga ngwoo'ra ngwe ngwanni ngwändäär ngwe, aar ele dilä ngwaalu 'dar ngwudi Biriijiyäng na Galatiya. A je Lig'rim lanni Liju'ru etaci ndi ondaji ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngwaalu ngwani Ajiya.

⁷Anni ma aar obani ki'raany gidi ngwaalu ngwani Majiya, aar nani ndi äni ngwaalu ngwani Bijiniyã, a je be Lig'rim lidi Yicu üminici.

⁸No, aar ele aar millidi Majiya gwe aar ülli kündär gani Truwaj.

⁹Ngenone dilu de, a dilingid eny Bulijing ngwengga dilingidu guru gidi Majiduniyang gidünädälä ngwugeraci guy ngwuci, “Dambida Majiduniya nje gataji düwã.”

¹⁰Anni ma Bulij engga yi'ral giyee dilingidu, nyii 'di'ri nyii ji mama puprang ladi ele ngwaalu ngwani Majiduniya, nyii ge'te ndi ari Ngwaalu ngwüminä nje ndi ondaci ngwüjü ngenone ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwanni ngwujaw.

A Lidiyã ru dikirijin kündär gani Bilipi

¹¹Ngenone Truwaj, nyii ji mama ladi ü'rü yaanu bälükä gwe nyii ada ngwaalinga ngwani Jamutraj na bigänü nyii obani kündär gani Niyabulij.

¹²Ngenone nyii o're nyii 'di'ri nyii ele 'di nyii obani Bilipi ngwaalu ngwümäti gu ngweleny ngwudi Rumang yelenya kündär ge'te gipa gidi Majiduniyang. Nyii gu jalu ngenone yomon yoko.

¹³Komon ganni giru Kwo'ra tä'ril, nyii 'tü poor kündär nyii ele gidibirta, nyii ge'taji ndi mbuji ngwaalinga ngwudi otaci Ngwaalingalu. Nyii jalu nyii ondaci ngwayu ngwanni ngwo'radalu ngenone.

¹⁴A nje daw de'te 'dingini ngwawanu dani Lidiyã dati ji kündär gani Tiyatira dati ellang ngwureda ngwu'ri dati äpiji Ngwaalinga yobo. A Deleny igiti ligor lüngün ndi änni ngwuja'ri ngwondaja je Bulij.

¹⁵Anni ma aar nyinyini yaw ye ngwüji ngwe ngwudi ngwu'dun ngwüngün, aar nje urnidi giyirnü. Ngwari, “Manari ngaa lari äny gwuma ru dikirijin 'didanu Gideleny, ilar ngaa jalu 'dunu 'dünggüny.” Ar nje päcälü 'di nyii ele.

A Bulijinga Jiliwanij gwe ji korkon

¹⁶Gomon ge'te anni minyii ji ndi ele ngwaalu ngwudi otaci Ngwaalingalu, nyii mbudi geranga le giru dinäd gäti ngwäy ngwati ngwe engga yi'ral yanni yadi ji gweere. Ating mbüjiji ngworta ngwüngün ngwü'rinyã ngwonyadu äti gwe ngwäy.

¹⁷A gera nggee gwujani Bulijingalu na änyängä, ating äri dula ngwari, “Ngwüji ngwee ngwuru ngwinäd ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwupa ngwudi geralang, ngwondaca je aar je enggaci gay gidi gilang.”

¹⁸Ati aar nje gwoda no 'di ngwonje yomon. 'Di a ligor ape Bulijing ngwugwurlalu ngwugirinya di'rillä ngwuci, “Ngwüriny ngwe Yicu Kirictu, 'tüdi 'dünggüngünänü!” Gaji nggoo ge'te ge'te a di'rillä gatalu.

¹⁹Anni ma ngwoorta ngwüngün engga ndi ari gay gidi mbuji ngwü'rinyä gima längitini, aar määtä Bulijing je Jiliwanij gwe aar je ogtalu aar le ele ngweleny ngwaalu ngwudi ngwiliny.

²⁰Aar je apada ngweleny ngwudi gündär aar ari, “Ngwüji ngwee ngwuru Ngwüyäwüd ngwuma gatu ngwüjü ngwege kündär giyaränü

²¹ngwondaja dimürä de diru drü 'dengge ndi ape liru Ngwuruman.”

²²A ngwüji o'rajidi aar 'di'rä Bulijing je nono Jiliwanij gwe a ngweleny ngwudi gündär ari aar je gwalla ngwureda aar je pi.

²³Anni ma aar je pi gwulleney aar je ape aar je gatu korkon aar ci dangida diru gi'ra ngwuje arngaci mama.

²⁴Anni ma gu dangida 'dingini no, ngwuje ape ngwuje gatu gidrü gweere aar je gwü'rünggili yora.

²⁵Dilu de diligeny danu a Bulijinga Jiliwanij gwe ji ndi otaci Ngwaalingalu aar elnge delnga didi Ngwaalu, a je ngwüji ngwujaar le korkon ji ndi geraji ngwäni.

²⁶No a ngwaalu lagadalu gwulleney 'tu'tu kor'dalu gidi gorkon. Puprang no, a ngwängir 'dar ngwudi gorkon gwallanalu aar igitini a yu'rung 'dar yigekana ye ngwüjälü ü'ri'tini.

²⁷A dangida 'rita. Anni mung engga ngwängirü ngwudi gorkon ngwujalu mbüny, ngwugwalli galala gwadi düginini ngwayi nunnu gwuju ndi ari ngwüji ngwuma 'tü korkon ngwuma abri.

²⁸A be Bulij aw dulu de gwulleney ngwuci, “Aa'ti a gwärri ligo'ro lunga yi'ral yere, änyängä 'dar gilo gene!”

²⁹A dangida utalu ndi aar ätä ligä ngwule äni puprang gidrü, ngwudidi'ri yedenyo ngwadaci Bulijingalu Jiliwanij gwe gioranu.

³⁰Ngwuje be okta poor ngwuji otacalu, “Lani ngwoorta, äny gwadi ärrä ange nunnu nyi gilängidini?”

³¹Aar ci, “Ämnä Gideleny dani Yicu, nga gwa be gilängidini, nga na ngwüji ngwunga.”

³²Aar be ondaci ngwuja'ri ngwudi Deleny ngwüjüngä le 'dar ngwüngün.

- ³³Kaji nggoo dilu de ndoo, a dangida ape Bulijing je Jiliwanij gwe ngwuje uyi ngwämä nono. No aar je nyinyi gomom nggoo ngwüji ngwe ngwüngün.
- ³⁴Ngwuje ape 'dunu ngwuje ätäda aar eny. A nginde jayanu gwulleny ndi ari nginde gwuma änni Ngwaalu ngwüji ngwe ngwüngün 'dar.
- ³⁵Anni ma ngwaalu u'ri, a ngweleny ngwudi gündär ükäjidä ngwoo'ra ngwengen gidangida aar ci, "Gäti ngwüjälü ngwoo."
- ³⁶A dangida ci Bulijing nu, "Ngweleny ngwari ara je gatalu nga nga Jiliwanij gwe. Gweneno, ngaa la be ele. İndär be ladatalu."
- ³⁷A be Bulij ci ngwüjü ngwoo ngwükäjäär je nu, "Lipidi nje ngwäyanü ngwüji aar nje 'ti pidiyä yelenya gwerre gwerre nyii be ru Ngwuruman, aar nje gatu korkon. A be gweneno aar be ru ladi nje linyni yu'rimi? Bärri! Aar ila ngindenga yigo'ro ye yegen aar nje 'tüyä poor aar nje ge'te kay."
- ³⁸A ngwüji ngwoo ngwükäjäär je o're aar ondaci ngwelenya, anni ma aar 'dingini ndi ari Bulijinga Jiliwanij gwe liru Ngwuruman, aar allalu mi'dung.
- ³⁹Aar ila aar ci juba, aar je 'tüyä korkon aar je päcälü ndi ari aar ele aar gatani gündärä.
- ⁴⁰Anni ma Bulijinga Jiliwanij gwe 'tüdä korkon, aar ele ngwu'dun ngwudi Lidiyä, ngenone aar gu mbudi ngwükirijiningä le aar je or'temaji aar be 'tü aar ele.

Yiiru 17

Bulijinga Jiliwanij gwe kündär gani Täjlänüki

- ¹Anni ma Bulijinga Jiliwanij gwe 'tüdä giyündäränü yani Amibulij na Abuluniya, aar ila kündär gani Täjlänüki, ngenone ngwämrä ngwuju gu ngwudi Ngwüyäwüd.
- ²Anaku äbräjä gu Bulij, ngwele ngwäni ngwämrä, gomom Kwo'ra tä'rül, yomonanu tä'rül, aar ngwe ombaji kitabanu gidi Ngwaalu.
- ³Ngwuje enggaci aar je engga ngwäy yanni yüllinä kitabanu ndi ari gwanni Gwubrutar yelenya gwa yündä mbuji 'di gwayi gwa 'di'rä giyi'ranyanu. Ngwuje ci, "Yicu nggwee gwondaca je gwe, gwuru gwanni Gwubrutar yelenya."
- ⁴A Ngwüyäwüd ngwoko gatu yigoralu ngwuja'ri aar gwuji Bulijing je Jiliwanij gwe, na 'to lonyadu lanni liru Ngwügirig lati denya Ngwaalinga ngwaw ngwanu ngwoko ngwulinginna ngwonyadu.
- ⁵A be yigor eny Ngwüyäwüdänü, aar gwä'ränni ngwüjü nono ngwändi giyebedalu mbüny aar o'rajidi ki'du aar 'di'ri güündä ge kündär. Aar odena ngwu'dun ngwudi gur gani Yajun aar ji ndi ari Bulijinga Jiliwanij gwe gilo gu nunnu aar je 'tücä ngwüjü poor.

⁶A be anni ma aar je 'ti mbuju, aar 'di'ri aar okta Yajuningalu ngwikirijiningä le ngwoko aar le ila ngweleny ngwudi gündär aar ürrü dula aar ci ngwelenya, “Ngwüji ngwee ngwärrü yi'ral yanni yiki ngwaalu 'dar 'di aar obana ngene nunnu aar nje lagaci yi'ralanu 'to.

⁷A je be Yajun ülläjälü 'dunu 'dünggüngün. Ngwügäti ngwuja'ri mbüny ngwudi Deleny didi ngwelenyinga Ruma dani Gayijar aar ari deleny de'te pu ndo di'ter dicaar Yicu.”

⁸Anni ma ngwüji ngwonyadu na ngweleny ngwudi gündär 'dingini ngwuja'ri ngwee, a je güündä ape.

⁹Aar gäbici Yajuning na ngwüji ngwoko ge'te ngwü'rinyä aar je gatalu aar ele.

Aar dinga Bulijing je kündär gani Biriya

¹⁰Anni ma dilu de ru, a ngwikirijin ape Bulijing je Jiliwanij gwe aar je dinga aar ele kündär gani Biriya. Anni ma aar obani ngenone, aar 'di'ri aar ele ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd.

¹¹Ngwübiriya ngenone ngwujayana drü ngwüji ngwudi Täjlänüküing, ndi ari ngwämnä ngwuja'ri puprang yigor ye yibüdanü ati aar ombaji ngwuja'ri kitabanu gidi Ngwaalu yomon reny ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwondaja je Bulij ngwuru gu 'didanu.

¹²A Ngwüyäwüd ngwonyadu ämnä na 'to ngwaw yi'ra yonyadu ngwulinginna ngwuru Ngwügirig na ngwur ngwonyadu ngwuru Ngwügirig.

¹³Anni ma Ngwüyäwüd ngwudi Täjlänüküing lenge ndi ari Bulij nggwo ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngenone Biriya 'to, aar 'di'ri aar ele ngenone ndi gwogaji ngwüjü.

¹⁴Puprang a ngwikirijin ape Bulijing aar dinga ngwele kimämü gidi yaw, a be Jiliwanijinga Timijawuj gwe jalu Biriya.

¹⁵A ngwüji ngwanni ngwuma aar ele Bulijinga le, aar ape aar gwe obani Ätinä aar be o'ra aar apana ngwuja'ri ndi Bulij ndi ari a Jiliwanijinga Timijawuj gwe borna puprang aa'ti la jani.

Kündär gani Ätinä

¹⁶Anni ma je Bulij ji ndi dünici kündär gani Ätinä, ngwuke nono anni mung engga gündärä gonyadu gu yi'remnanu.

¹⁷Ngwü'di'ri aar jalu ngwämrä na ngwaalu ngwudi ngwiliny giyomon giyomon aar ondaji Ngwüyäwüd ngwe na Ngwügirig ngwanni ngwüdünyädi Ngwaalinga na ngwüji ngwanni ngwati ila ngenone.

¹⁸A ngwubalbaj 'di'ri ngwucaar je Ngwübikiri na Ngwujoyeg aar le garnati. A loko utalu aar ari, “Gwadi araa nggwee gwonyadu ngwuja'ranu?” A loko gatu ngwuja'ri aar ari, “Nggwo gwuru nono mung ondaji bayil gwe gwändi poor.”

Laru gu no ndi ari Bulij gwondaju ngwuja'ri ngwe ngwujaw ngwani Yicu na ngwani 'di'ri giyi'ranyanu.

¹⁹Aar be ape aar gwe ele ngwaalu ngwudi o'rajidalu ngwani Ariyubaguj, aar gu ci nu, “Enggaci nje 'di ngwuja'ri ngwee ngwuyang ngwuru ange gwondaji je nje lenge?”

²⁰Nga nggwo gwondaja ngwuja'ri ngwu'dingini nje yirñü ngwunani nje ndi nje lenge ngwuru ange.”

²¹(Ngwüji 'dar ngwudi Ätinäng na ngwüji 'dar ngwu'ter, ngwanni ngwati ji ngenone, ngwati 'ti ärrü yi'ral yere ngwati jalu 'dogo yomon reny ndi ondaji aar 'dingini ngwuja'ralu ngwere ngwanni ngwändi girem ngwuru ngwuyang.)

²²A be Bulij 'di'rälü ngwüdünäci ngwüjälä ngwudi ngwämrä kündär gani Ariyubaguj ngwari, “Nga nga gilee lidi Ätinäng, nggwänggädä je ngwaalu 'dar ngaa liru ngwüji ngwudi yobo.

²³Ndi ari anni landinyalu nyi ombajidalu mama ngwong ngwudi yobo yalu, 'di nyi mbuji dagada düllinä ngwuja'ri ngwee ngwaru, NGWAALU NGWANNI NGWA'TI LINGINNA. Ngwaalu ngwanni ngwata je ortada ngaa je 'ti be lingidi, ngwuru ngwanni ngwada je ngwe ondaci gweneno.”

²⁴Ngwuje ci, “Ngwaalu ngwanni ngwuge'ta didläyü aar ge'te ngwony 'dar ngwanni ngwo gididlä, ngwuru Deleny didi gere na diyäng, Ngwaalu ngwanni ngwati 'ti ju ngwu'dunanu ngwodana ngwuy ngwe ngwudi diji dümnä.

²⁵Ngwati 'ti irñidi gony ge gere ndi ari aar je gendaci guy, nono ma aar ni nyangiralu, ngwuru Ngwaalu ngwanni ngwätädä ngwüjü 'dar miding aar je ätädä lingina na yi'ral 'dar.

²⁶Diji de de'te pu dige'teng nggu 'tüyä yilü 'dar yidi ngwüji anaku rar gu, nunnu aar ji ngwaalu 'dar gididlä. Nginde gwuru gwanni gwati lenge gaji ganni gigi'tijing je ngwulenge ngwaalinga mama ngwanni ngwügi'tijing je nunnu aar gu ji.

²⁷Ngwaalu ngwärrü yi'ral giyee nunnu a ngwüji minä aar gwe utalu aar mbuji. Ngwaalu ngwa'ti ola ngwaalinganu ma ar je minä ngwujalu gito gito 'dengge 'dar.

²⁸Anaku aru gu diji de'te ndi ari, ‘Nginde gwe a limidu ar gwe ele ar gwe ji.’ Anaku aru gu ngwüjämbir ngwoko ngwalu ndi ari, ‘A liru gilinge güngün 'to.’

²⁹Yäy gu no anni rar gilinge gidi Ngwaalu, aa'ti a la ge'te ndi ari Ngwaalu ngwanni ngwuru ligi'rim ngwuru nono yi'remna yiru dab aar ru buta na yo'rr, nono ma je diji dümnä ge'te aar je ja'rima ngwuy ngwe.

³⁰Gwerre ngwa'ti gi'tijä yogonga giyee ngwäy a be gwenene gwondaca ngwüjü 'dar ngwaalu 'dar ndi ari aar jo'renyana.

³¹Ndi ari ngwuma ge'te gomon ganni gading ge otaci ngwüjälü 'dar gïdïdlä übïdänü gwe dïjï de dannï däbrïng ngwuge'te. Gwuma enggaci ngwüjü 'dar yima aar je engga ngwäy ngwe ndi ari gwäbrïng ngwuge'te, anni ngwuming 'dï'rïyälü giyi'ranyanu."

³²Anni ma aar 'dingini ngwuja'ri ngwani 'dï'rï giyi'ranyanu, a loko calu mireny, a be loko ari, "Änyängä linana ndi ar ang dingini ngwuja'ri ngwee mana."

³³A gaji nggoo, a Bulij 'dï'rï ngwugatani ngwämrä kündär.

³⁴A be ngwüjï ngwoko ämnï aar gwuji Bulijing. 'Denggenanu gur gani Diyaniyuj ngwelenyanu ngwudi ngwaalu ngwani Ariyubaguj ngwudi o'rajïdalü, na daw de'te 'to dani Damarij, a loko li'ter.

Yïiru 18

A Bulij ele kündär gani Küründüj

¹Anni ma yi'ral medadi giyee, a Bulij gatani Ätinäng ngwü'dï'rï ngwele Küründüj.

²Ngenone aar mbudi gur ge giru Diyäwüd gani Äkillä gilinginä ngwaalu ngwani Bunduj, gïndär daw de düngün girem dani Bärjikillä ngwaalu ngwani Italiya aar ila Küründüj. Ndi ari deleny didi ngwelenyinga Ruma dani Kiludiyuj dï'tüyä ngwuja'ri ndi ari a Ngwüyäwüd 'dar gatani Rumang. A Bulij 'dï'rï ngwele nding je ombaja.

³Aar le jalu aar le ape yïiru ndi ari yïiru yüngün yïru ye'te ye'te nono yegen lati ug'ri ngwureda ngwudi yä'tä.

⁴Ating be 'tü komon giru Kwo'ra tä'rïl ngwele ngwämrä aar otajïdalü, ngwümïni ndi gwä'rä Ngwüyäwüd na Ngwügirig.

⁵Anni ma Jiliwanijinga Timijawuj gwe obana lïndï ngwaalu ngwani Majiduniya, a Bulij ge'taji ligo'ro lüngün 'dar ndi ondaci Ngwüyäwüd ngwari Yïcu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya.

⁶A be anni ma Ngwüyäwüd 'donya ngwuja'ri ngwondaja je Bulij, aar ondaji ngwuja'ri ngwa'ti jaw, a Bulij 'dï'rï ngwuje düdïrä ngwureda nono ngwüngün ngwuje ci, "Nggwuma gwalli ngwuy 'danggalu, yidi yigo'ro yalu yïru, 'tu'tu komon gidi gweneng, nggwele Karany."

⁷A be Bulij 'dï'rï ngwugatani ngwämrä ngwele ngwu'dun ngwudi gur gani Tïtütüj Yujituj gwuru Garany gwati orta Ngwaalinga, ngwu'dun ngwüngün ngwuju gito gito ngwu'dun ngwudi ngwämrä.

⁸A gur gani Kirijibuj giru gi'ra gidi ngwämrä ngwoo aar ämnï ngwüjï ngwe ngwudi ngwu'dun ngwüngün Gïdeleny. Na ngwüjï ngwu'ter ngwonyadu

ngwudi Küründüjīng ngwanni ngwuma 'dingini aar änni Ngwaalu aar je nyinyi yaw ye.

⁹Dilung de'te a Deleny dani Yicu ondaci Bulijing dilingidu ngwuci, "Aa'ti yedeny yang eny, or'temaja nga ondaji aa'ti nga gwa gwugwundi.

¹⁰Nda gilo a diji dere da'ti dang akani nono, äny nggwo gwäti ngwüjü ngwonyadu kündär nggee."

¹¹No, a Bulij jalu ngenone 'di ngwape dīdläyü na ngwüwäyü nyärläl, ndi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

¹²Anni mäti deleny dani Galilu yelenya ngwaalu ngwani Akayiya, a Ngwüyäwüd ngwudi Küründüjīng gekajidi 'dar gwüpäng aar odena Bulijing nono aar määtä aar gwe ila ngwaalu ngwudi pi yelenya.

¹³Aar ü'ridä yi'ral nono aar ari, "Gur nggee gati gwä'ri ngwüjü aar äpiji Ngwaalinga yobo gay ge ga'ti aar indä yobo ye yege."

¹⁴Anni ma Bulij ji gito gwadi ondaji, a deleny dani Galilu ci Ngwüyäwüd nu, "Adinari ngaa länggädädi guru nggee yi'ral nono yere yanni yiki gwulleny, yaadi gu aw nda je 'dingini.

¹⁵A be anni rar 'dogo ngwuja'ri, na ngwüriny aar ru yani yobo yalu, ya je be ombaji yigo'ro ye yalu. Nggwa'ti gwa pi yelenya giyi'ral yiru gu no."

¹⁶Ngwuje be linynya ngwaalu ngwudi pi yelenya aar 'tüdä poor.

¹⁷A ngwüji ngwoo ngwonyadu gwurlada guru nono gani Jujitanuj giru gi'ra gidi ngwämrä aar pi gito gito ngwaalu ngwudi pi yelenya a je gu 'ti deleny dani Galilu ge'taja ngwäyänü.

A Bulij o're Andakiya

¹⁸A Bulij jalu ngenone Küründüj gwooko, ngwube gatani ngwikirijina ngwü'rü yaanu ngwele Jüriyä, aar ele Bärjkillä gwe na dur düngün dani Äkillä. A be gwerre gwerre nding ele, ngwüwädinä gi'ra kündär gani Kanggiriya gwani pi yi'rany ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe.

¹⁹Aar obana Abijuj, a gu Bulij gatani Bärjkillängä je dur de düngün dani Äkillä ngwü'tü ngwele ngwämrä ndi aar ondaji Ngwüyäwüd ngwe.

²⁰Aar ci gwaadi aar le jalu ngenone yomon yonyadu ngwube 'donya.

²¹A be anni mung 'di'ri ngwele, ngwuje be cani nu, "Manari Ngwaalu ngwuma änni äny gwa o'ra." Ngwü'di'ri ngwugatani gündärä gani Abijuj ngwele.

²²Anni mung ülli kündär gito kimämü gani Gäyijäriyä, ngwallu ngwaganna gi'donga gidi Ngwaalu Üräjalim, ngwube ülli Andakiya.

²³Anni mung jalu yomon cong ngenone Andakiya, ngwü'di'ri ngwele gyündär mbüny mbüny ngwaalu ngwani Galatiya na Biriyyä, ating gu or'temaji ngwikirijinä.

Abuluj kündär gani Abijuj

²⁴Gaji nggoo a gur ge'te giru Diyäwüd gani Abuluj gidi gündär gani İjıkändäriyā gubu kinene ngwulenge ngwuja'ri ngwudi gitab gidi Ngwaalu mama. Ngwube ila kündär gani Abijuj.

²⁵Nginde genggacaar ngwulenge ngwuja'ri 'dar ngwani gay gidi Deleny. Ngwondaji yiima ye gwuleny ngwenggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwani Yicu mama. Ngwube lenge 'dogo nyinyining gwudi Yuwana.

²⁶Ngwü'di'ri gwu'ranu ngwondaji ngwämrä. Anni ma Bärjkillängä dur de düngün dani Äkillä 'dingini, aar 'di'ri aar urnidi aar le ele 'dunu 'denggen aar enggaci gay mama gidi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²⁷Anni ma Abuluj mini ndi ele Akayiya, a ngwikirijin or'temajani aar ülliji ngwikirijinä ngwudi ngenoneng nunnu aar ülläjälü yirnü. Anni mung obani, ngwugataji ngwikirijinä düwä ngwanni ngwuma änni yim'rü ye yidi Ngwaalu.

²⁸Ndi ari ati aar garnati Ngwüyäwüd ngwe ndi ondaji ngwäyänü ngwüji ating je dami ngwuja'ri ngwe ngwuje enggaci kitabanu ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya.

Yiiru 19

Bulij kündär gani Abijuj

¹Anni ma Abuluj ji kündär gani Küründüj, a Bulij 'di'ri ngwugatani ngwele gay ge ngwü'rü ngwaalinganu ngwobani kündär gani Abijuj. Ngenone, ngwumbuji ngwikirijinä ngwoko

²ngwuje otacalu, “Anni ma aang ru ngwikirijin, ngaa lima ape Lig'rimä lanni Liju'ro?” Aar ci, “Bäri, änyängä la'ti 'dingina ndi ari Lig'rim lanni Liju'ru gilo.”

³A je Bulij ci, “A mene nyinyini gwuru ange gwünyinyinä gwe?” Aar ci, “Nyinyini gwudi Yuwana.”

⁴A je Bulij ci, “Nyinyini gwudi Yuwana gwuru gwudi jo'renyani giyi'ral yanni yiki. Gwondacu ngwüjü nunnu aar änni nginde gwanni gwaru nggwe nggwo gwindi gwani Yicu.”

⁵Anni ma aar dingini ngwuja'ri ngwee, aar je nyinyi ngwüriny ngwe ngwudi Yicu.

⁶Anni ma je Bulij gatu guy nono, a je gu Lig'rim lanni Liju'ru üllänü, ngwuje ätä yiima aar ondaji ngwungla le ngwu'ter aar alliji yijirä 'to.

⁷Ngwüji gwuru yi'ranu 'di na rom (12) ngwanni ngwuju ngenone.

⁸A Bulij ele ngwäni ngwämrä ngenone aa'ti yedeny it'i ngwondaji aar anati ngwüji ngwe nding je gwä'räjä giyelenyanu yidi Ngwaalu. Nggu jalu ngenone 'di ngwape ngwüüwäyü tä'r'il (3).

⁹A be ngwüji ngwoko 'donya ngwuja'ri aar 'donya ndi ämni aar 'di'r'i aar ondaji aar ci Gayalu mireny nggee gidi Deleny dani Yicu. No, a Bulij 'di'r'i ngwuje gatani ngwapani ngwükirijinä ati aar ngwe jalu yomon reny ngwu'dun ngwudi o'rajidalu ngwudi Tiyananuj ati aar gu otajidalu.

¹⁰Agu yi'ral ele giyee 'di aar ape ngwüdläyü rom (2), ndi ari a Ngwüyävüd 'dar na Ngwügirig ngwanni ngwati ji ngwaalu ngwani Ajiya, aar 'dingini ngwuja'ri ngwudi Deleny.

¹¹A Ngwaalu ätä Bulijing yiima ngwuge'te yiima yiralu 'ter.

¹²'Di ati ngwüji ape ngwureda ngwudi brütini nono na ngwured ngwanni ngwating je gennala ngwudi yiiru ngwanni ngwa akani ngwangina nono ngwudi Bulij aar je äpiji ngwüjü ngwümä aar je gatu nono a je dümdä abri aar u'ri nono na ngwü'rillä 'tü 'denggenanu.

¹³A Ngwüyävüd ngwoko 'di'r'i aar landalu ndi 'tüyü ngwü'rillä aar gwurli aar ari ladi girinya ngwü'rillä ngwanni ngwätinä ngwüjü nono ngwüriiny ngwe ngwudi Yicu. Ati aar je ci, "Ngwüriiny ngwe ngwudi Yicu gwanni ngwati gwe Bulij ondaci ngwüjü, nggwucanga 'tüdä poor."

¹⁴Ati gu yiji kwo'ra tä'r'il (7) yidi dir'dal danni diru gi'ra didi Ngwüyävüd dani Jikapa arri yi'ral giyee.

¹⁵A je be di'rillä ci, "Äny gwülingidi Yicung nyi lenge Bulijing gwani yäru a be nga nga lani yärüngä?"

¹⁶A je gur nggo gätinä di'rillä nono, dami 'dar ngwuje mi'r'i 'di aar 'tüdä poor aar abri ngwanginu ngwanu liru yinä.

¹⁷Agu Ngwüyävüd 'dar 'dingini yidi Abijung na Ngwügirig. A je yedeny eny 'dar, a ngwüji denya ngwüriiny ngwudi Deleny dani Yicu gwulleny.

¹⁸A lonyadu lanni lima ämni kaji nggoo, aar ila aar 'täji yi'ralalu yegen yanni yiki.

¹⁹A ngwuma ngwonyadu ürrä yitab yegen yidi yima aar je u'diyi ngwäyänü ngwüji. Anni ma aar i'ra ngwilinya ngwudi yitab giyee, aar je mbuji dinar diru ngwüü'ri 'di tudini (50,000).

²⁰Gay ge nggee, a ngwuja'ri ngwudi Deleny gendadi aar badalu yiima ye yipa.

²¹Anni ma yi'ral medadi giyee, a Bulij 'di'r'i ngwari gwadi ele Üräjälim, ngwumillidi ngwaalu ngwe ngwudi Majiduniyang na Akayiya. Ngwari, "Anni minyi ja ngenone, nggwele 'to kündär gani Ruma."

²²Ngwükäji ngwüjü ngwüngün rom (2) ngwanni ngwati gendaji guy Timijawujinga Arictuj gwe aar ele Majiduniya ngwube jalu gwooko ngwaalu ngwani Ajiya.

Ürrī dula kündär gani Abijuj

²³Kaji nggoo a ngwuja'ri ngwani Gay gidi Deleny dani Yicu apa yi'ral yikalu gikidang.

²⁴Dijindala dani Dimitruj dati toy buta ngwuge'te yi'remna yidi bül gwudi bayil gwuru daw gwani Artimaj, ati gu ngwujindala mbojaji ngwü'rinyä ngwonyadu.

²⁵Ngwurnida ngwujindala gwüpäng na 'dar li'ter lanni lati ape yiiru nono yegen, ngwuje ci, “Ngwo'ra, ngaa lilingidī ndi ari a lati bile ngwü'rinyä yiiru ye giyee.

²⁶Ngaa gilo be länggädī ngaa 'dingini ndi ari gur nggee gani Bulij gwuma gwä'ri ngwüjü ngwuming je dudiyi ngwonyadu ngwudi Abijujing ya'ti ani 'dogo ngwüjī ngene Abijuj aar be ani ngwaalu 'dar ngwudi Ajiyang. Ngwari yi'remna yidi bayil gwuge'ta ngwüjī ngwuy ngwe gwä'tüdi bayil a'tur.

²⁷Yanni yikana ya'ti ani 'dogo ndi ari ngwüjī ngwa kiyi yiiru yege yi'rinya aar be ru 'to ndi ari gobo gidi bayil gwuru daw gwupa gwani Artimaj gwa'ta be ga ru gu'ru na 'to bayil giligo'ro lüngün gwanni nggwo ngwäpījä ngwüjī ngwudi Ajiyang na ngwüjī gidīdlä 'dar yobo, gwa'ta be gwa ngwüjī aniji yiima.”

²⁸Anni ma ngwüjī 'dingini Ngwuja'ri ngwee, a je güündä ape aar ürrī dula aar ari, “Artimaj gwuru gwanni gwupa gwudi Abijujing!”

²⁹Puprang no, a ngwüjī 'dar kündär 'di'ri güündä. Aar määtä Gayujing na gur gani Arictakuj lidi Majiduniyang lindäär Bulijinga le aar le odena ngwaalu ngwudi o'rajidalu.

³⁰A Bulij bupi ndi ü'rü ngwüjü ngwäy, a be ngwükirijīn üminici.

³¹Na 'to ngweleny ngwudi Ajiyang gwuru ngwumaad ngwudi Bulij aar ükäci dijü de'te ngwuja'ri ngwe aar päcälü ndi ari aa'ti gwa gata gora ki'doongalu.

³²Aa'ti ngwüjī lingidī yi'ral ye yorto ngwaalinga, a ngwoko ürrī dula giyi'ral giyee, na ngwoko ürrī dula giyi'ral yi'ter. A ngwüjī ngwonyadana ngwu'ti lingidī ndi ari giru ange ganni gäpädī je ngenone.

³³A Ngwüyäwüd dinga guru ki'ra gweere gani Älijikändär, a ngwüjī ngwoko ürrä dula nono aar ondaci gwadi araa. Ngwalliji guyala nunnu aar gwugwundi ngwuje enggaci yanni yadi ye ruci ligo'ro lüngün.

³⁴A be anni ma ngwüjī lenge ndi ari giru Diyäwüd, aar ürrī dula 'dar 'di a lingen ele gwuru rom (2) aar ari, “Artimaj gwuru gwupa, gwuru bayil gwudi Abijujing!”

³⁵Gwodanalü, a je gur ganni gati üllijī delenya didi kündär burni ndi ondaci aar gwugwundi. Ngwuje ci, “Ngwüjī ngwudi Abijujing, ngwüjī gidīdlä ku

ngwülingidī ndi ari gündär gidi Abijujing giru dangida didi gobo gidi bayil gwupa gwani Artimaj na ngwuru dangida didi gi'remna güngün ganni gī'dü kerala.

³⁶Yi'ral giyee yilinginna übläti gwere gwa'ti gu. A be yijaw ndi aang adatalu ngaa je 'ti büdäcä ngwäy ngaa je ärri yanni yiki.

³⁷Ngaa lima apa ngwüjü ngwee rom (20 a ngwe ila ngene ngwa'ti itī yu'rimi kobo aar 'ti aru ngwuja'ri gwere ngwuki gibayil gwege.

³⁸Manari Dimitruj na ngwujindala ngwüngün, läti yi'ral yere ngwüjü nono ngwee, ngwaalu ngwo ngwudi pī yelenya a ngweleny ji, gäbīcār je aar apada yi'ral yegen ngenone.

³⁹Ma be ari yere giyo yätää je yi'ter, ya gu be ru ndi ari a ngweleny jalu aar je ombaci.

⁴⁰Yi'ral giyee yärrinä gu no gwene, ya gäbīcī ngwelenya ngwunje üpäcī yi'ral nono yani yärä. A la'ti läti ngwuja'ri ngwadi ar ngwe ari ndi o'rajidalu nggwee manari liminje otacalu.”

⁴¹Anni mung gu ari ngwuja'ri ngwee, ngwuje bädiyi aar ele.

Yiiru 20

Millidi Majiduniya na Akayiya

¹Anni ma ngwüjī adatalu a Bulij ükäjīdī ngwīkīrijīn ngwuje or'temaji, ngwuje ci jar balu ngwü'dīrī ngwele Majiduniya.

²Ngwele ngwulandalu ngwaalu ngwoo ngwor'temaji ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwonyadu. 'Di gwodanalü ngwobani ngwaalu ngwani Girīg ngwucaar je 'to Akayiya.

³Nggu jalu ngenone ngwüüwäyü tä'rīl. Anni ma ngwuji kay gwadi ele ngwü'rü yaanu ngwele Jüriyä, a Ngwüyäwüd inijī ndi aar 'rinye ngwü'rīdīnī ki'ra ngwukwoyalu gay ge gidi Majiduniyang.

⁴Aar ele Jupatar gwe gwuru gijī gidi gur gani Baruj kündär gani Biriyä, na Arictakuj na Jikanduj kündär gani Täjlänükī, na Gayuj kündär gani Därbī, a gu Timijawuj janu 'to. Na Tiyakuj na Trubimuj lidi ngwaalu ngwani Ajiya.

⁵Ngwüjī ngwee 'dar ngwumadinu aar nje dūnīcī kündär gani Truwaj.

⁶Nyii be 'dīrī nyii ü'rü yaanu kündär gani Bilipi anni ma Yi'rinyinä yidi Ligi'ra medadi a anni ma yomon ru tudini, njee borna Truwaj nyii gu jalu ngenone yomon kwo'ra tä'rīl.

Aar 'dī'rīyī guralu gayu

⁷Komon ganni giru gi'ra giyomon Kwo'ra tä'r'il, nyii o'rajidalu gwüpäng ndi acajidi ndi eny, a Bulij ondaci ngwüjü na ndi ari gwubupa ndi ele bigänü, ngwondaji 'di a diligeny danu ru.

⁸Ngwu'dun ngwanni ngwo'radi nyii gwalu alu nggwe, ngwäti ngwamba ngwonyadu.

⁹A damal de'te dani Yitayuj jadalü gibu'rinyar, a be anni ma Bulij ji ndi ondaji 'di a gaji olanu, ngwör'dätälä ngwundri yaranu 'di ngwumi'ra 'tu'tu ngwu'dun ngwuru yoranyanu rom (2) alu nggwe ngwaalu gidüyängälü aar apalu gayu.

¹⁰A Bulij ülli, nggu gatu rumala ngwümätäni nono. Ngwuje ci, "A je 'ti yedeny iti, nggo gimidu!"

¹¹Ngwube kwoyalu mana ngwallu ngwu'dun alu nggwe aar acajidi ndi eny. Anni mung ondaji 'di a ngwaalu u'ri ngwü'di'ri ngwele.

¹²A ngwüji ape damal ndoo 'dunu dimidu aar gu or'temaji gwulleney.

A ngwüjü ngwudi Abijujing ge'te Bulijing kay

¹³Nyii ele nyii elada gweere gibälükä nyii ele giyaanu kündär gani Acuj, ganni gadi nyii gu ape Bulijing gibälükänü. Nginde gwuge'ta gu yi'ral giyee mama no ngenone ndi ari gwadi gu ele yora yalu.

¹⁴Anni minyii le mbudi ngenone Acuj, nyii ape nyii alliji gibälükänü nyii ele elada Mitilin.

¹⁵Bigänü nggwo nyii ele giyaanu ngenone nyii obani kündär giyaanu gani Keyoj. Bigi nggwoo nyii dambu kündär giyaanu gani Jamuj, na bigänü nggwoo nyii obani Milatuj.

¹⁶Bulij gwümü'rinä ki'ra ndi ü'rü yaanu ngwugatani Abijujing ndi ari aa'ti gwa jana ngenone Ajiya. Ndi ari gwübüdädü ndi ari mung burni ngwobani Üräjälim gwerre gwerre ndi gomon i'di gidi Yi'rinyinä yidi Uni.

¹⁷Ngenone Milatuj, a Bulij ukäjidi ndi mbumbunga lanni liru yi'ra ki'doonga gidi Ngwaalu gidi Abijujing.

¹⁸Anni ma aar obani, ngwuje ci, "Ngaa lilingidi ndi ari äny gwelella awa gaji ganni gijar le anni indä nyi 'danggalu ngwaalu ngwani Ajiya.

¹⁹Äny gwäpjä Ngwaalinga yiiru ligo'ro le lüllänü gwulleney 'di nyi ari, aar nyi gu 'to Ngwüyawüd iditäji iniji gwe gwupa.

²⁰Ngaa lilingidi ndi ari äny gwa'ti gwagillalu nda je enggaci ngwuja'ri ngwere ngwanni ngwada je gataji düwä nga je be ondaci pooralu nyi ondaci ngwüji ngwu'dun ngwu'dun.

- ²¹Äny gwuma enggaci Ngwüyäwüd nyi enggaci ngwüjü ngwuru Garany ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nunnu aar jo'renyana aar o'raca Ngwaalinga aar änni Gideleny dege dani Yicu.
- ²²A be gweneno, Ligi'räm linyaci yiima ye ndi nyi ele Üräjälim, ya'ti nje lingidi yanni yiny mbuji ngenone.
- ²³Yilingidi nje 'dogo ndi ari kündär gere, Ligi'räm lanni Liju'ru gilo ligirinyadi ndi ari yirna na yündä giyo yidüniciny.
- ²⁴A be ligor la'ti nyi picä ligo'ro lüny, aar nyi be picä yiiranu ndi ari nyi ye 'di'ri nje medaji yanni yätädäär nje Deleny dege dani Yicu. Yiru ndi ari nyi enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi yimi'rü yidi Ngwaalu.
- ²⁵Gweneno nggwülingidi ndi ari gwere gwa'ti 'danggalanu lanni liminje ondaci yeleny ye yidi Ngwaalu lo're liny engga mana.
- ²⁶Yäy gu no, gwene nggwa je ci, ndi ari nggwügwälli ligo'ro lüny giyin yidi ngwüji 'dar.
- ²⁷Ndi ari äny gwa'ti gwagillalu nda je enggaci buping 'dar gwani Ngwaalu.
- ²⁸Arnganar yigo'ro yalu ngaa arngani yi'donga yidi Ngwaalu 'dar yanni yima aar je Ligi'räm lanni Liju'ru gi'tiji ngaa ru ngwangida ngwegen. Rüdär ngwoo'ra ki'doonga gidi Ngwaalu ganni giming ü'rälü yin ye yüngün.
- ²⁹Nggwülingidi ndi ari manari nggwuma ele, lila lanni liru ngwümüd ngwuki drü 'danggalanu ngwa giridini gi'donga ge gidi Ngwaalu.
- ³⁰Di ki'danu galu ngwüji ngwa 'di'ra ngwanni ngwa gwürlü ngwuja'ranu ngwanni ngwuru 'didanu nunnu a je ngwe ngwikirijin gwujani.
- ³¹Yäy gu no, arnganar be! Diwayinar ndi ari ngwüdläyü tä'ril (3) nggwa'ti dünä a'tur nda je girinya nga nga 'dar dilu de na lingen le yal ye ngwäy.
- ³²Gweneno, nggwa je ge'te kuyanü gidi Ngwaalu na ngwuja'ranu ngwudi yimi'rü yüngün, ngwanni ngwa je giki 'di'däny aar je ätä yu'rina ngwüjingä le 'dar ngwudi Ngwaalu.
- ³³Buta na dab yaa dired dijü dere da'ti nyi ämi'rädänü.
- ³⁴Nga giyigo'ro yalu lingidi ndi ari ngwuy ngwe ngwüny ngwee, ngwape nyi ngwe yiiru nyi iye ligo'ro lüny na lanni liji nyii le.
- ³⁵Giyi'ral 'dar yanni yärrü nje, nggwenggaca je ndi ari ar ape yiiru ar ye gataji ngwüjü düwä ngwanni ngwami'ratu. Diwayinar ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe Deleny dege dani Yicu ligo'ro le lüngün ndi ari, 'Onjaji gwati ji ndi ätä ndi ari ngwuji ndi ape.'"
- ³⁶Anni mung ari ngwuja'ri ngwee, aar le jürbälü 'dar aar otaci Ngwaalingalu.

³⁷Ngindenga 'dar aar ari aar mätäni Bulijing nono aar aganni aar ci indä be.

³⁸Aar ümī giyigor gwece gwece anni arung gwa'ta be gwa aar engga ngwäyänü mana. Aar gwujani 'di aar le obani gïbälükä.

Yiiru 21

A Bulij 'dī'rī ngwele Üräjälim

¹Anni minyii 'tänü gweere nje gatani, nyii üllī nyii ele bälükä gwe giyaanu nyii ele kündär giyaanu gani Kwuj. Bigänü nyii ele kündär giyaanu gani Rüdij a ngenone, nyii ele kündär gani Patara.

²Nyii mbuji bälükä gwadi ü'rü yaanu ngwudambu ngwaalu ngwani Bunijiya, nyii gu änänü nyii ele.

³Anni minyii ombati Gabrujing ngwäyänü, nyii millida kuyala gidi gaama, nyii ele dilä giyaala nyii ele Jüriyä. Nyii üllälü kündär gani Jür gadi gu bälükä nggwo gwīndī nyii gwe ülläji ngwonyalu ngwapaning je.

⁴Nyii mbuji ngwīkīrijinā ngenone, nyii ngwe jalu yomon kwo'ra tä'rīl (7). Ligi'rīm le, aar ondaci Bulijing nunnu aa'ti gwele gwa allu Üräjälim.

⁵A be anni ma gaji gārī ila, nyii 'dī'rī nyii ele gay ge gārī nyii elada gweere. A ngwīkīrijin 'dar ngwur na ngwaw ngwegen na yiji yegen aar nje gwujani nyii le 'tū kündär poor, ngenone kimämü nyii jürbälü yirku ye ndi otaci Ngwaalingalu.

⁶Anni minyii 'dī'rī nyii agannajidi, nyii äni gïbälükänü nyii ele a ngindenga kwoyalu 'dunu.

⁷Nyii ele dilä nyii gatani gündärä gani Jür nyii üllälü kündär gani Bitilimiyaj, ngenone nyii gu aganni ngwīkīrijinā nyii ngwe jalu gomom ge'te pu.

⁸Bigänü nggoo nyii 'dī'rī nyii ele 'di nyii obani kündär gani Gäyijäriyā, nyii jalu ngwu'dun ngwudi Bilipūj gwanni gwati ondaci ngwūjū ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, gwuru diji ngwūjänü kwo'ra tä'rīl 7) ngwanni ngwäbräär je ndi gendaji ngwuy giyiiru.

⁹Gwāti yera kwo'rongo (4) yiru yu'taar, yati alliji yijirä.

¹⁰Anni minyii ji ngenone yomon yi'ranu yoko, a dijiir de'te dani Agabuj, ngwüllä Yäwüdiyä.

¹¹Aar nje ilada nono, ngwape lägü lidi Bulij ngwule gekani ngwuyalu ngwüngün na yora ngwari, "Ligi'rīm lanni Liju'ru laru nu, 'Anaku no Ngwüyäwüd ngwudi Üräjäliming ngwa giki diji didi lägü gilee no da aar ätäda ngwūjū ngwuru Garany.'"

¹²Anni minyii 'dingini ngwuja'ri ngwe, änyängä na ngwūji ngwanni ngwuju ngenone nyii päci Bulijingalu ndi ari aa'ti gwele Üräjälim.

¹³Ar nje Bulij ci, “Nga nga larra ngaa be runi ngaa gäbici ligor lüny ngwuji jügü'rr? Äny gwüjädi ndi ari aa'ti liny giki 'dogo, gäbicaar aar nyi 'rinye ngenone Üräjälim gwani ngwüriny ngwudi Deleny dani Yicu.”

¹⁴Anni mung 'ti ämnä ngwuja'ri ngwäri, nyii gäbici nyii ari, “Yanni yiminä je Ngwaalu aar gu ru.”

¹⁵Anni ma ngwuja'ri medadi ngwee, nyii 'di'ri nyii ji mama nyii allu Üräjälim.

¹⁶Ngwükirijin ngwoko ngwudi Gäyijäriyäng aar nje gwujani aar nje apa ngwu'dun ngwudi Manijun, ngwadi nyii gu ji. Nginde gwuru gwudi Gabrujing ngwuru dikirijin ngwükirijinanü ngwanni ngwumadinana.

A Bulij obana Üräjälim

¹⁷Anni minyii obana Üräjälim, aar nje ngwükirijin ge'te giyirnu yipa.

¹⁸Bigänü nggwoo a Bulij na änyängä 'dar nyii ele ndi ombaja Yagubing, na nyii mbuji mbumbung je 'dar lidi gi'doonga liju.

¹⁹A je Bulij aganni ngwuje ütici yi'ral yi'ra 'dar yanni yima je Ngwaalu ärrü ngwüjänü ngwuru Garany yiiru ye yüngün.

²⁰Anni ma aar 'dingini yi'ral giyee, aar ortada Ngwaalinga. Aar be ci Bulijing nu, “A gwänggädi gwani mengga, ndi ari awa Ngwüyäwüd ngwü'ri ngwonyadu ngwanni ngwuma ämnä, a ngindenga 'dar liti je yigoranu gwani yobo.

²¹Licaar je ndi ari nga gwati enggaci Ngwüyäwüd 'dar ngwanni ngwo ngwüjänü ngwuru Garany ndi ari aar gatani Yobo yidi Müjä, nga je ci aar 'ti ü'ri'tädi yiju yegen aar 'ti eella dimürä de dege.

²²Aladi ärrü ange? Yiru gu ndi ari ladi gu 'dingini ndi ari nga gwuma ila,

²³no, ärrä je giyee yanni ya ar ang ye ci, ngwüji kwo'rongo (4) ngwo ngwuji nyii ngwe ngwanni ngwümü'ridi yi'rany.

²⁴Apa je a ngwe acajidi gidimürä a ngwe gä'rini nono ngaa je gi'tiji aar wädini. Nunnu a gu ngwüji lenge 'dar ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginaar ngwe gwani nga ngwa'ti äti ngwäyanü ndi ari nga giligo'ro lunga nga nggwo gwümäti yobo yindä ye.

²⁵A be gwani ngwüji ngwuru Garany ngwanni ngwuma ru ngwükirijin, liminje ülliji ngwuja'ri ngwäri ndi ari aar gäbici enying ngwony ngwudi mi'rini nono ngwudi didülä na yin na ngwüdi ngwudi ngwong ngwugogornyana aar gäbici yijinä.”

²⁶Anni ma bigänü ru, a Bulij 'di'ri ngwape ngwo'ra aar ngwe gä'rini. Ngwube 'tü ngwele kobo ndi inggida gomon ganni gadi ge yomon yidi gä'rini medadi na nunnu aar gatu gonyalu gidi mi'rini nono ngindenga 'dar.

Aar määtä Bulijing

²⁷Anni ma yomon kwo'ra tä'rıl ji gito yadi medadi, a Ngwüyäwüd ngwoko ngwındı ngwaalu ngwani Ajiya aar enggada Bulijing kobo. Aar gwogaja ngwüjü ngwonyadu aar määtä.

²⁸Aar ürrı dula aar ci ngwüjü, “Ngwüji ngwudi Yijiräyıl gendaci nje guy! Gur giru nggee ganni gati enggaci ngwüjü ngwaalu 'dar aar iniji ngwüji ngwege na gwani yobo na gobo nggee. Ngwube o're ngwapana ngwüjü ngwuru Garany ngwe ändä kobo lima rngiyı ngwaalinga ngwee ngwuju'ru.”

²⁹Laru gu no ndi ari gwele länggädi Trubimujing gwudi Abijujing kündär liju Bulij gwe aar be ji ndi ari gwapana Bulij nggwe ändä kobo.

³⁰A gündär 'di'ri 'dar a ngwüji abrada ngwaalinga nono 'dar aar määtä Bulijing aar oktalı kobanu aar 'tüyä puprang no aar längiti längirü.

³¹Gaji ganni gima aar ge ru gadi 'rinye, a ngwuja'ri obani kumndan gidi gwu'tulunga gwudi Rumang ndi ari gündär 'dar gidi Ürajäliming nggo gi'di'ru yärä.

³²No, a kumndan apani ngwubegenga na gwu'tulunga aar ngwe ülli ngwüji. Anni ma ngwüji engga kumndaning nggoo na gwu'tulunga, aar dünı ndi pi Bulijing.

³³A kumndan nggoo määtä Bulijing ngwuci gwu'tulung je gıkar yu'runganu rom (2). Ngwube utalu ndi ari nginde gwani yärü na yiru ange yanni yärrung je.

³⁴A ngwüji ngwoko ari yi'ral giyee na loko ari yi'ral yi'ter, anni ma 'ti kumndan mbuju yi'ral yanni yäti ngwäyänü yi'di'räjä gu ngwüji yärä, ngwari aar ape Bulijing aar gwe ele gidilagany.

³⁵Anni ma Bulij ji kimle gito ladi allu gidilagany, a ngwüjü 'di'riyänı yärä yikana aar äni Bulijinganu 'di a gwu'tulunga apala.

³⁶Ngwüji ngwanni ngwuma je gwujani aar ürrı dula aar ari, “Rinyitär.”

A Bulij ondaci ngwüjü

³⁷Anni ma gwu'tulunga ru ladi ape Bulijing aar gwe äni gidilagany, ngwuci kumndaning, “Gäbıcinı ngaa ondaci ngwuja'ri ngwe ngwoko?” A gur ci, “Nga gwati ondaji Yigirigiyängä?”

³⁸Nga gwä'tüdi Dimijir dani di'di'riyä yärä ngwuktani ngwäärä ngwüü'ri kwo'rongo (4,000) aar ngwe ele poor ngwa'ranu kaji ganni gima ele?”

³⁹A Bulij ci, “Äny gwuru Diyäwüd, didi gündär gani Tarjuj ngwaalu ngwani Kilikiyä, gwudi gündär gä'tüdü no. Gäbıcinı nyi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwoko.”

⁴⁰Anni ma kumndan 'dengenaci, a Bulij 'di'rälü ngwüdünı kimlala ngwalijaci ngwüjü guyala nunnu aar gwugwundi. Ngwuje ondaci Yärmiyängä.

Yiiru 22

¹A je Bulij ci, “Lani ngweengga na mbumbunga, geraciny ngwäni gweneno ngwuja'ri ngwuruciny ngwe ligo'ro lüny.”

²Anni ma aar 'dingini ngwuje ondaci Yärmiyängä, aar adatalu jicom.

³Ngwuje be ci, “Äny gwuru Düyäwüd nggwülinginä Tarjuj ngwaalu ngwani Kilikiyā, a be nggwü'di'rälü kündär nggee. A doorta ru düny dani Gämläyil gwanni gwenggaciny aar nyi ola mama yobo ye yidi ngwügüürnä ngwege, na nyi ru diji diti ligoranu gwani Ngwaalu nono ngang je gweneno.

⁴Äny gwuru gwanni gwübina ngwüjälü ngwudi Gay nggee gidi Deleny dani Yicu gwulleny nje ruji yi'rany, ati nje ummi ngwur na ngwaw nje ürrä korkon

⁵Dir'dal danni diru gi'ra na ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd 'dar ngwa inggidi ngwuja'ri ngwee 'to. 'Di nyi ape ngwuja'ri 'denggen nyi ngwe ele ngweengga ngwegen ngenone Dimajig, nyi ele ngenone nunnu nyi umma ngwüjü ngenone nje gika nyi ngwe ila Üräjälim nunnu aar je reraji.”

A Bulij ondaji gwani gwurla gwüngün

(Yiiru 9.1–19; 26.12–18)

⁶“Anni minyi ele 'di nyi jici Dimajiging gito, a 'dür kayanu lingen le lidünälä a buri gwubidu pupi'rul italu kerala aar nyi o'rralu.

⁷Nyi i'di gidiyängälü, nyi 'dingini aar nyi urnidi ngwüriny ngwüny, 'Jawul Jawul! Nga gwarra miny übinälü?’

⁸Nyi utalu nyi ci, 'Nga gwani yäru gwani Deleny?’ Aar nyi ca, 'Äny gwuru gwani Yicu gwudi Najrang gwanni gwübinaängälü.’

⁹Ngwüji ngwanni ngwuji nyii ngwe, aar engga buri aar 'ti be lingidi yal yüngün gwanni gwuji nyi ndi ondaci.

¹⁰Nyi be ci, 'Yiru ange yanni yadi nje ärrä gwani Deleny?’ Aar nyi be Deleny ci, 'Di'rü nga ele Dimajig. Ngenone la ang be enggaci yi'ral 'dar yanni yigi'tinä ndi ari nga je ärrä.’

¹¹Lanni lindä nyii le aar nyi okta kuy nyii ele Dimajig ndi ari enyanu gwudi buri gwuminy rimiyi ngwäy.

¹²Gur ge'te ngenone gani Ananiya gidinyädi Ngwaalinga ngwila ndi aar nyi ombaji gimäti yobo gidinyädi Ngwüyäwüd 'dar ngwanni ngwati ji ngenone.

¹³Ngwila aar nyi dünäcälü aar nyi ci, 'Gwani mengga gwani Jawul ombajidalu!' Gaji ge nggoo ge'te ge'te nyi ombajidalu nyi engga.

¹⁴Ngwube ari, 'Ngwaalu ngwudi ngwügüürnä ngwege ngwäbrängä nunnu nga lenge buping gwüngün na nga engga ngindeng gwüngün gwanni Gwüdünälü nga 'dingini ngwuja'ri ngwulemanu ngwüngün.

- 15 Nga ru gwanni gwadi inggidi ngwüji 'dar nga je ondaci gwani yi'ral yanni yima je engga nga je 'dingini.
- 16 A be gwenene giru ange gïdünicängä? 'Dï'rü aar ang nyinyi yaw ye nga oyaji kengalu mbüny nga urnidi ngwüriny ngwe ngwüngün.'
- 17 Anni minyi o'ra Üräjälim, nyi ji ndi otaci Ngwaalingalu kobanu nyi be äyini giligor
- 18 nyi engga Delenya aar nyi ondaci ngwari, "Dï'rü puprang gwenene nga gatani Üräjäliming, ndi ari ngwüji ngwa'ti ngwa ang 'dengenaci ngwuja'ri ngwani äny.'
- 19 Nyi gwä'rácänü nyi ci, 'Gwani Deleny, ngwüji ngwülingidï ndi ari äny nggwändï ngwämrä 'dar nyi pï ngwüjü nje ürrä korkon gwanni ngwämnä 'dunggunga.
- 20 Gaji ganni gima aar ge 'rinye Ijitanujing gwanni gwondaja nga gwe, äny gwuju nyi änni ndi aar 'rinye lanni li'rinyiti ligätijäniny ngwuredalu nje ombaci.'
- 21 Aar nyi ci, 'Indï äny gwadi ang ükäji ngwaalu ngwolanu ngwüji ngwuru Garany.'"
- 22 A ngwüji geraci ngwäni 'di anni mung ari ngwuja'ri ngwoo. Aar ürrï dula aar ari, "Äbrär dijü ndee kayanu da'ti äwdï ndi midï!"
- 23 Aar ürrï dula aar gagitu ngwureda ngwegen mbüny aar gagitu diyängü kerala.
- 24 A kumndan ondaji ndi ari aar ape Bulijing aar gwe ele gidilagany. Ngwari aar pï lalac le aar otacalu aar ombaji ndi ari ngwüji ngwarra ma aar ürrädä dula nono no.
- 25 Anni ma aar gekajalu gwadi aar pï, a Bulij ci kumndan gidi gwu'tulunga küü'rï tudini (110), "Ii yädï gu 'danggalu ndi pï dijü diru Diruman da'ti aar na mbojaja yi'ral nono yere?"
- 26 Anni ma gu kumndan gidi gwu'tulunga küü'rï tudini (100) 'dingini no, ngwele kumndan gegen ganni gipana ngwuci, "Yiru ange yanni yada je ärrï? Gur nggee giru Diruman!"
- 27 A kumndan nggoo ele ndi Bulij ngwotacalu ngwuci, "Ondaciny nga gwuru Dirumane?" Ngwuci, "Yäy."
- 28 A be kumndan ci, "Äny gwuge'ta ngwilinya ngwonyadu nunnu nyi ru Diruman." A be Bulij ci, "A be nggwülinginä gu."
- 29 Gaji nggoo lanni licaar je aar otacalu aar o're kay a yedeny ape kumndan nggoo anni mung engga ndi ari gima äniiji Bulijing giyirna gwuru Diruman.
- 30 Anni ma dilu danu ru, a kumndan nani yi'ral 'didanu yanni yüpäjä je Ngwüyäwüd Bulijing nono, nggwällalu giyirna ngwükäjidï ngwur'dal gwanni

ngwuru ngweleny na 'dar lidi ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd nunnu aar o'rajidalu. Ngwube apa Bulijing ngwuje dünäci ngwäyanü.

Yiiru 23

A Bulij ondaji ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd

¹A Bulij ombaji ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd ngwäyanü ngwuje be ci, “Lani ngwänggäri, äny gwilijä Ngwaalinga ligor le lijayanu 'di gomom gidi gweneng.”

²No a dir'dal dannu diru gi'ra dani Ananiya, ondaci ngwüjü ngwüdünäcä Bulijingalu ndi aar mi'rri Bulijing ngwulemanu.

³A be Bulij ci, “Ngwaalu ngwa ang mi'rri ngang nggwee gwuru nono gundu'ru gibirrijüdäär gilü ge gibidu! Awa nga be jalu nga ari nga gwüpiciiny yelenya anaku aru gu yobo nga je be kiyi ligo'ro le lunga ndi ci ngwüjü aar nyi pi?”

⁴A ngwüji ngwanni ngwüdünäcä Bulijingalu aar ci, “Nga gwarra nga be lo dir'dala dannu diru gi'ra didi Ngwaalu?”

⁵A je be Bulij ci, “Nggwa'ti gu lingidi lani ngweengga ndi ari dir'dal diru dannu diru gi'ra, ndi ari yüllinä kitabanu yaru nu, ‘Aa'ti nga gwondaji yi'ral yiki gideleny didi ngwüji ngwunga.”

⁶Anni ma Bulij lenge ndi ari ngwüji ngwülägädänü ngwoko ngwuru Ngwüjändügi na ngwoko ngwuru Ngwübärriji, gwondaji dula ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd ngwari, “Lani ngwänggäri, äny gwuru Dibärriji giiji gidi Dibärriji. Äny gwüdünädälä ngene ndi aar nyi pidiyi yelenya ndi ari äny gwäti ge'tajing ndi ari lanni lima ayi la 'di'ri giyi'ranyanu limidu.”

⁷Anni mung ari ngwuja'ri ngwee, a Ngwübärrijingä garnati Ngwüjändügi ngwe, a ngwämrä ü'ridinänü rom (2), a Ngwübärriji ji 'ter na Ngwüjändügi ji 'ter.

⁸(Ngwüjändügi ngwati ari ngwuja'ri ngwani 'di'ri giyi'ranyanu na ngwuja'ri ngwani yi'rr na ngwügi'rim ngwa'ti. A be Ngwübärriji änni ngwuja'ri ngwee ku.)

⁹A ngwüji 'di'ri güündä a ngwoorta ngwoko ngwudi yobo ngwuru Ngwübärriji aar 'di'ri aar ondaji dula aar ari, “Gur nggee ga'ti nyii mbojaja yi'ral nono yere yiki. Nda manari ligi'rim na gi'rr giru gondaca?”

¹⁰A ngwüji büdi ngwäy 'ti'tir ndi garnati, 'di a yedeny eny kumndaning ndi ari ngwüji ngwa okta Bulijinganu gwondaci gwu'tulung je ndi aar ele aar je apada yiima ye aar gwe ila gidilagany.

¹¹Dilunga ndoo, a Deleny dani Yicu dünäci Bulijing gito gito gwondaci ngwor'temaji ngwuci, “Undu ngwäy! Anaku ma gu ondaci ngwüjü ngene Ürajälim gwani äny, nga gwondaci ngwüjü 'to gwani äny kündär gani Ruma.”

A Ngwüyäwüd iniji Bulijing gwadi aar 'rinye

¹²Dilu danu, a Ngwüyäwüd änicidi ngwuja'ri giyigo'ro yegen aar pi yi'rany ndi ari la'ti la eny aar iyä 'di aar engga ndi ari lima 'rinye Bulijing.

¹³Lanni ländi ndi iniji nggwee lonyadana yi'ra küü'ri rom (40).

¹⁴Aar 'di'ri aar elada ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga aar je ci, “Änyängä limi'ridi yi'rany ndi ari nyii la'ti la allini gony gere ngwulemanu 'di nyii 'rinye Bulijing.

¹⁵Gwenene nga nga na ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd, päcär kumndaningalu nunnu ara je äpijä Bulijing ngaa ari gwadi aang otacalu ngwuja'ri ngwüngün mama. Nyii gilo liju mama ndi nyii 'rinye kay gwerre gwerre nding obana ngene.”

¹⁶A gu giji gidi gwenggen gwudi Bulij gwuru gera 'dingini inijing nggwee ngwele gidilagany ngwondaci Bulijing.

¹⁷A Bulij urnidi kumndaning ge'te gidi gwu'tulunga küü'ri tudini (100) ngwuci, “Apa damal ndee nga de ele kumndan galu däti ngwuja'ri ngwadi ngwe ci.”

¹⁸Ngwape ngwude ele kumndan ngwuci, “Bulij korkon gwurnidi nyi gwari ngaa äpijä damal ndee däti ngwuja'ri ngwadi aar ang ngwe ci.”

¹⁹A kumndan määtä kuy ngwude 'tänu, ngwotacalu ngwuci, “Yiru ange yätä je ondaci nje?”

²⁰A damal ci, “Ngwüyäwüd ngwugekajidu ndi aar ang ükacä nunnu nga je äpiji Bulijing ngwämrä ngwudi Ngwüyäwüd bigänü ndi aar otacalu mama gwani ngwuja'ri ngwüngün.

²¹Aa'ti be la je ämnäci ngwuja'ri ngwegen ndi ari gilo lonyadana yi'ra küü'ri rom (40) gwürbäcäär. Limi'ridi yi'rany lari la'ti la eny aar iyä 'di aar 'rinye. Gilo liju mama gwenene lidünicängä nga je ämnäci yi'ral giyee.”

²²A kumndan dinga damal ngwele ngwugirinya ngwuci, “Aa'ti nga gwondaci diju dere ndi ari nga gwondaciny ngwuja'ri ngwee.”

Aar dinga Bulijing Gäyijäriyä

²³A be kumndan urnidi yi'ra rom (2) yüngün yidi gwu'tulunga küü'ri tudini (100) ngwuje ci, “Ge'tar gwu'tulung je küü'ri tudini rom (200) mama na ngwongr ngwudi ngwumirta 'di kwo'ra tä'ril (70) na ngwongr küü'ri tudini rom (200) ngwugwodananu yiiri ye ndi aar ele Gäyijäriyä dilunga didi gweneng ma lingen ru tudini kwo'rongo (9).

²⁴Na 'to ngaa ombaci Bulijing ngwumirta ngwoko nggu allala nunnu ngwobani gwujaw nono gidartan dani Bilekej.”

²⁵Ngwülliji ngwuja'ri ngwaru nu,

- ²⁶“Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dūnggūny gwani Kiludiyuj Lajiyaj, ngwūkācā je gwani dardan dani Bilekej, nggwagannanga.
- ²⁷Ngwüyāwūd ngwūmāti guru nggee aar ji gito gadi aar 'rinye. Nje be bornada gwu'tulunga le lūny nje gātājā, nyi lenge ndi ari giru Diruman.
- ²⁸Nyi bupi ndi lenge yiru ange yanni yimbojajaar je nono nje be āpijā ngwāmra ngwegen ngwudi Ngwüyāwūd.
- ²⁹Nyi be mbuji ndi ari gwū'rīdādāār yi'ral nono yidi yobo yegen. A be yere ya'ti ndi ari aar gu 'rinyada na aar ge'te korkon.
- ³⁰A be anni ma aar nyi ondaci ndi ari gur nggee nggo gīnijāār, nga be ūkācā puprang. Liminje ondaca lanni lū'rīdādī yi'ral nono ndi ari aar ila aar ang gātījī yi'ralalu yegen kur nggee.”
- ³¹A gwu'tulunga ārrī yi'ral giyee anaku ca je gu kumndan dilunga ndoo aar ape Bulijing aar gwe ele 'di aar obani kūdār gani Andibatrij.
- ³²Bigānū aar dingada ngwongr ngwe ngwudi ngwumirta aar ape aar gwe ele Gāyījāriyā a be gwu'tulunga o'ra gidilagany.
- ³³Anni ma ngwongr ngwudi ngwumirta obani Bulij gwe Gāyījāriyā, aar ātādā dardana dani Bilekej ngwuja'ri aar ātādānī Bulijing.
- ³⁴A dardan uli ngwuja'ri ngwanni ngwūkācāār je, ngwube utalu ndi ari Bulij ngwati ji ne. Ngwulenge ndi ari gwīndi ngwaalu ngwani Kilikiyā.
- ³⁵Ngwube ari, “Nggwa 'dingini ngwuja'ri ngwunga ma ji ma ngwūjī ila ngwanni gwū'rīdādāngā yi'ral nono.” Ngwube ci gwu'tulung je aar arnga Bulijing ngwu'dun ngwudi yeleny ngwudi Yirūdij.

Yiiru 24

A Bilekej pīcī Bulijing yelenya

- ¹Anni ma yomon ele aar ru tudini (5), a dir'dal danni diru gi'ra dani Ananiya aar ūllī Gāyījāriyā mbumbunga le loko na gur gati je ruci gani Tārtūllūj, aar ila yi'ral ye yegen yū'rīdādāār je Bulijing nono aar je gātījī dardanalū.
- ²Anni ma aar urnida Bulijing ngwānī, a Tārtūllūj 'di'rī ngwondaji ngwūgātījī dardana yi'ralalu yūngūn dani Bilekej ngwari, “Gwani Bilekej, yeleny ye yunga, adatalu nggwo gwīrālū na bebere gwunga gwuma ja'rīma ngwūjū ngwudi ngwaalu ngwee.
- ³Ngwaalu 'dar na giyi'ral 'dar, gwani dardan dani Bilekej, yāmnī nje ar ang ci yāy 'tu gwupa gwullenya.

- ⁴A be nunnu aa'ti nggwa ji ndi ang ondaci ngwuja'ri ngwolanu, nyi be ari nggwa ang pácälü nje geraci läni jayi gwe liguri gwunga nga 'dingini ngwuja'ri ngwee ngwooko.
- ⁵Änyängä limbuju guru nggee giru dirngaja gati gwogaji ngwüjü aar 'di'ri güündä ge ngwüjänü ngwuru Ngwüyäwüd giyen 'dar. Giru güktü ngwüjü ngwudi yobo yindi Najra.
- ⁶'Di ngwümīni ndi rngiyi gobo gidi Ngwaalu nyii gu be mätä.
- ⁸Manari gima ang otacalu giligor lunga, nga gwa be lenge ndi ari ngwuja'ri ngwäri gwani nginde ngwuru 'didanu."
- ⁹A Ngwüyäwüd gekajidi ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwaraar ngwe ngwäti ngwäyanü.
- ¹⁰Anni ma dardan gi'tiji Bulijing gay ndi ondaji, A Bulij ari, "Äny gwülingidi ndi ari nga gwäti ngwüdläyü ngwonyadu ngwanni ngwümäätä ngwe yelenya ngwüji ngwudi ngwaalu ngwe, yäy gu no äny gwa ruci ligo'ro lüny ligor le lijayanu.
- ¹¹Ya je be ombaji giyee giligor lunga, ndi ari giyomon yanni yima ele yiru 'di na rom (12), äny gwändädi Üräjälīm ndi äpiji Ngwaalinga yobo.
- ¹²A be ngwüji ngwee ngwü'ridädiny yi'ral nono ngwa'ti nyi mbuju ndi nyii garnati diji dere kobanu, nyi 'ti gwogaju ngwüjü ngwudi ngwämrä na ngwaalu ngwere kündär.
- ¹³A be ngindenga gilee la'ti äti ngwuja'ralu ngwere ngwanni ngwadi aar je inggidi ndi ari äny gwärrü yi'ral yere yiki.
- ¹⁴A be ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwaraar ngwe, äny 'to gwati äpiji Ngwaalinga yobo ngwanni ngwämnä gu ngwügüurnä ngwäri nyi gwüji Gay gidi Deleny dani Yicu garaar ge gätüdi yobo yijaw. Äny gwämnä ngwuja'ri 'dar ngwändär Yobo ye yidi Müjä na Yijir yidi Ngwijir.
- ¹⁵Ge'taji gwüny Ngwaalu gwuru gwe'te gwe'te nono gwegen, ndi ari ngwüji 'dar ngwanni ngwüdünälü na ngwanni ngwuki, ngwa ji ngwa 'di'ri giyi'ranyanu.
- ¹⁶Äny gwati mini yomon 'dar ndi ari aa'ti äny gwäti ngwuja'ri ngwere nono ngwanni ngwuki ngwäyanü Ngwaalu na ngwäyanü ngwüji.
- ¹⁷Äny gwäti ngwüdläyü ngwonyadu gwa'ti ju, nyi be kwodalu Üräjälīm gwäpijä ngwüjü ngwüny ngwü'rinyä ngwadacaar je ngwüjü ngwanni ngwunyangiralu na nyi elada 'to ndi gätiji Ngwaalingalu.
- ¹⁸Äny gwügä'rinä nono anni mbujaar nyi ngwämrä ngwudi gobo ndi ape yiiru giyee. Ngwüji ngwonyadu ngwa'ti nyii le ju, na äny 'to gwa'ti ändi ngwuja'ri ngwere gwani yära.

¹⁹A be 'dogo Ngwüyāwüd ngwuju ngwoko ngwudi ngwaalu ngwani Ajiya. Ngindenga 'to gābīcā je aar ang ondaci manari yere giyo yārri nje yiru gimra.

²⁰Na ngindenga gilee ngene, aar ang enggaci ngwuja'ri ngwumne ngwanni ngwārri nje ngwuki 'di aar nyi apa nyi dūnālā ngwāyānū ngwudi ngwāmra ngwudi Ngwüyāwüd.

²¹Manari yiru yanni yurnidiny ye dula ngwāyānū 'denggen ndi ari, 'Yiru yani 'di'ri giyi'ranyanu, yiru giyee yanni yidūnājiny ngwāyānū 'dunggunga ndi nyi pīcī yelenya.”

²²Dartan dani Bilekej, danni dilingīdī Gay ge nggee gidi Deleny dani Yicu yorta ye ngwaalinga ngwūdūnājī pīng yelenya ngwari, “Manari kumndan gani Lajiyaj gima ila, nyi be pī yelenya giyi'ral yunga.”

²³Ngwuci kumndaning gidi gwu'tulunga kūū'ri tudini ngwarnga Bulijing aar gābīcī ngwugatu linginalu gwooko a ngwumaad ngwūngūn ila aar ombaji aar āpījī yiuru yere.

²⁴A gwodanalū yomon cong, aji a dartan dani Bilekej daw de dūngūn dani Dūrcillā diru Dīyāwūd ila. Ngwūkājīdī ndi Bulij ndi 'dingini 'dūnggūngūn. A Bulij ondaci gwani ānnī ndi Yicu Kirictu.

²⁵Anni ma Bulij ji ndi ondaji ngwuja'ri ngwani dūnālū, na mātā lingina na obalu komon gidi gwodaning, a yedeny eny Bilekejing ngwuci, “Yo'ra gu be no gweneno. İndī be. Ma ji ma gaji ji nggwa ang be ūkēcā.”

²⁶Ating ge'taji ndi ari gwadi Bulij ānījī ngwuba'tanya nunnu ngwugatalu ngwele. No ating gu be ūkājīdī pīd pīd aar gwe ondaji.

²⁷A ngwūdlā ele aar ru rom (2), a dartan di'ter allu giyeleny dani Bīrkīyūj Bictuj ngwumandi ndi Bilekej. A Bilekej jada ndi jayi Ngwüyāwūd ngwāy, ngwugatani Bulijing korkon.

Yiuru 25

A Bictuj pīcī Bulijing yelenya

¹Anni ma dartan dani Bictuj obani ngwaalu ngwani Yāwūdiyā ngwape yomon tā'rīl (3), ngwū'di'ri ngwugatani Gāyijāriyāng ngwallu Ūrājālīm.

²Ngenone a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na ngweleny ngwudi Ngwüyāwūd ila yi'ral ye yegen aar je ondaji gwani Bulij.

³A Ngwüyāwūd būdājī yi'ral aar pācī Bictujingalu ndi ari ngwuje jayi ngwāy ndi ape Bulijing ngwudinga Ūrājālīm ndi ari ngindenga gwūrbācāār kay gwadi aar 'rinye kayala.

⁴A je Bictuj ci nu, “Bulij nggwo korkon ngenone Gāyijāriyā, āny gwadi gu ele yomon yanu giyee.

- ⁵A ngweleny ngwalu ila nyii ngwe ele aar ondaji yi'ral yanni ü'ridädäär je guru nono ngenone manari giyoo yärrüng je yere yanni yiki.”
- ⁶Anni ma Bictuj jalu yomon ya ru 'dübä (8) na ya ru 'di (10) ngenone 'denggegen, ngwü'di'ra ngwüllä Gäyijäriyā. A bigänü nggwoo ngwujalu ngwämrä ngwudi pī yelenya ngwari aar äpijä Bulijing.
- ⁷Anni ma Bulij obana, a Ngwüyäwüd ngwanni ngwüllü Üräjälīm aar änänü, aar ondajaji ngwuja'ri nono ngwonyadu ngwuki, aar je 'ti burna ndi ätiyi ngwäyänü.
- ⁸A be Bulij ruci ligo'ro lüngün ngwari, “Äny gwa'ti ärrä yi'ral yere yiki yani yobo yidi Ngwüyäwüd, na yani gobo na deleny didi Rumang dani Gayijar.”
- ⁹A be Bictuj bupi ndi jayi Ngwüyäwüd ngwäy, ngwube ci Bulijing nu, “A gwämnä nga allu Üräjälīm a gu pīci yelenya ngenone giyi'ral giyee yü'ridädärä je nono?”
- ¹⁰A be Bulij ci, “Äny ngweneno ngwüdünädi ngwäyänü giyeleny yidi deleny didi ngwelenyinga Ruma dani Gayijar, aar nyi gu pīci yelenya. Äny gwa'ti ärrijä Ngwüyäwüd yi'ral yere yiki, anaku lingidä gu ngwuja'ralu 'dar gwani Bictuj.
- ¹¹Manari äny gwukiya yobo yidi Ngwüyäwüd yi'ral ye yere ligo'ro le lüny yadi nyi gäbici aar nyi 'rine, äny gwa'ti 'donya yi'rany. A be ngwuja'ri ngwanni ngwondaja je Ngwüyäwüd ngwa'ti äti ngwäyänü, no diji dere da'ti diny ape aar nyi ätäda Ngwüyäwüd. Äny nggwelada gweere gideleny didi ngwelenyinga Ruma dani Gayijar.”
- ¹²Anni ma Bictujinga otajidalu ngwartan ngwe ngwüngün, ngwube ngwari, “Nga gwaru nga gwele gweere gideleny didi ngwelenyinga Ruma dani Gayijar, äny gwa ang ci indī.”
- ¹³Aar jalu yomon cong a deleny dani Agiribaj ila gwenggen gwe gwuru gera gwani Briniki aar obana Gäyijäriyā ndi aganni Bictujing.
- ¹⁴Anni rar ladi jalu ngenone yomon yonyadu, a Bictujinga abingadi giyi'ral yidi Bulij Agiribaj gwe. Ngwuci, “Gur ge'te nggo ngene gigatana Bilekej korkon.
- ¹⁵Anni minyi ele Üräjälīm, a ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny na mbumbunga lidi Ngwüyäwüd apa yi'ral yüpädäär je nono aar ari aar gwe obalu.
- ¹⁶Nje be ci nyängä liru Ngwuruman gidimürä däri lati 'ti gikaja diju yi'ral yere 'di aar dünäti ngwüjngä le ngwanni ngwü'ridädi yi'ral nono ngwumbuji gay ngwuruci ligo'ro lüngün giyi'ral yüpädäär je nono.
- ¹⁷Anni ma aar ila ngene, nyi 'ti jana yi'ral ye giyee, bigänü nggwoo nyi jalu ngwämrä ngwudi pī yelenya nyi ukajidi ndi Bulij aar apa.
- ¹⁸Anni ma ngwüji ngwoo ngwü'ridädi yi'ral nono ondaji, aar 'ti üpädi yi'ral nono yere yärrüng je yiki yige'tajiny gu ndi ari yadi aar ye ari.

¹⁹A be garnati ru gwani yobo yegen aar ani gur gayu gani Yicu garu ge Bulij nggo gimidu.

²⁰Nyi 'ti līngīdī ndi ari awa nyi utalu yi'ral ye giyee. No nyi be ci Bulijing gwadi ele Ūrājālīm aar gu ombaci yi'ral giyee yūpādāār je nono ngenone.

²¹Anni ma Bulij ari gwadi ele gweere gideleny didi Rumang ngwūpācālū yi'ral ye giyee, nyi be ci gwu'tulung je aar ombaji 'di a gomon ila nyi dinga gideleny didi Rumang dani Gayijar."

²²A be Agiribaj ci Bictujing nu, "Äny gwūjādī ndi 'dingini ngwuja'ri ngwudi gur nggee." A Bictuj ci, "Ga ang 'dingini bīgänü."

²³A bīgänü nggoo a Agiribajinga Brīnikī gwe a je ngwūjī ruya yelenya yipa aar ānī ngwu'dun ngwudi o'rajidalu ngwubegenga le ngwudi gwu'tulunga na ngweleny ngwudi gūndār. A Bictuj ūkājīdī aar apa Bulijing.

²⁴Anni ma aar apa, a Bictuj ari, "Gwani deleny dani Agiribaj, na nga nga 'dar lanni gilo ngene, ngaa lānggādī guru nggee! Ngwūyāwūd 'dar ki'du gū'rīdādāār yi'ral nono ngenone Ūrājālīm na ngene Gāyījāriyā. Aar ūrrī dula aar ari ga'ti āwdī nding jalu gimidu.

²⁵A be äny ga'ti nyi mbojaja yi'ral nono yere nunnu aar 'rinye. Gima be ari gele yi'ral ye gweere gideleny didi Rumang. Nggwuma ari ginyi dinga gele Ruma.

²⁶A be yi'ral yere ya'ti yilinginna yadi nje ūllījī delenya didi Rumang gwani ngwuja'ri ngwūngūn. Yāy gu no nggee gima je āpījā ngwāyānū 'danggalu 'dar na gwece gwece ngwāyānū 'dunggunga gwani Agiribaj, nunnu manari yere yima ji yima mbūjīnī nje ulli.

²⁷Ndi ari ya'ti ya ele kayalu ndi nyi dinga dījū dīgīkīnā giyirna aar 'ti be linginna yanni yūpādāār je nono."

Yiiru 26

A Bulij ruci ligo'ro lūngūn ngwāyānū gideleny dani Agiribaj

¹A deleny dani Agiribaj ci Bulijing nu, "Äny gwūgī'tījāngā gay nga ruci ligo'ro lunga." A Bulij alliji guyala gūngūn ngwondaji ngwuruci ligo'ro lūngūn ngwari,

²"Gwani deleny dani Agiribaj, äny gwānggādī ndi ari lalli nje kil ndi nyi dūnālā ngwāyānū 'dunggunga gwene nyi ruci ligo'ro lūny gwani yi'ral 'dar yanni yū'rīdādāār nje Ngwūyāwūd nono,

³a gwece gwece ndi ari nga gwūlīngīdī dīmūrā 'dar didi Ngwūyāwūd nga lenge garnating gwegen. Yāy gu no, äny gwa ang pācālū nyi geraci lānī nga 'dingini.

⁴Ngwūyāwūd 'dar ngwūlīngīdī elelleng gwūny gwanni gwelelleny anaku 'dī'rīny gwālū 'tu'tu yogo ye ken gūny, na 'to kūndār gani Ūrājālīm.

⁵Ngindenga lilīngīdīny gaji golanu la gu ari ma aar mīnī, ndi ari anaku aru gu gay gojema yi'ral gidi dīmūrā didi yobo yārī, āny gwelella gwuru Dībārriji.

⁶Yiru giyee yanni yīdūnājiinyālā ngene aar nyi pīcī yelenya gwani ge'taji gwūny ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu ngwūgūrñā gwārī.

⁷Ngwuja'ri ngwuru ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu gīilū gārī 'dī na rom (12) ngwanni ngwujicaar jalu aar je gwuji aar gu āpīji Ngwaalinga yiuru yigor ye 'didanu dilu de na lingen le nunnu aar ila aar gu ru. Gwani deleny dani Agiribaj, yiru giyee yanni yīgābicā Ngwūyāwūd aar nyi be ū'rīdādā yi'ral nono.

⁸Ngaa larra gilee ngaa 'ti be āmnā ndi ari Ngwaalu ngwātī yiima ndi 'dī'riyī ngwūjālū ngwanni ngwayu?

⁹Āny giligo'ro lūny gwerre gwūcīnānū nyi 'donya yiima ye yūny 'dar nyi etaci ngwūjū ngwūrīny ngwudi Yicu gwudi Najrang.

¹⁰Yiru giyee yanni yārri nje ngenone Ūrājālīm. Yeleny ye ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny nyi ye ummi ngwūjū ngwudi Ngwaalu nje ge'te korkon, na ma aar ru ladi aar je 'rinye, nyi āmnī ndi ari aar je 'rinye.

¹¹Yomon yonyadu ati nyi ele ngwāmra ngwāmra nje reraji nje linyaci yiima ye ndi aar nyi'rīnī āmning Ngwaalu gwegen. Dirlele gwe gwūny ndi nje ūbīnālū, nyi 'dī'rī nyi ele gīyūndār yidi ngwūji poor ndi nje ūbīnālū.”

A Bulij ondaji gwani gwurla gwūngūn

(Yiuru 9.1–19; 22.6–16)

¹²“Gomon ge'te nyi ji ndi ele kūdār gidi Dimajiging yeleny ye na ngwuja'ri ngwe ngwur'dal ngwanni ngwuru ngweleny.

¹³Anni minyi ji kay lingen le līdūnālā gwani deleny, nyi engga buri gwūllū kerala gwitananu gilingen. Aar nyi o'rralu na ngwūji ngwīndī nyii ngwe.

¹⁴Nyīi i'dī 'dar gīdīyāngālū. Nyi be 'dingini yal aar nyi urnida aar nyi ondaca Yārmīyāngā, 'Jawul Jawul, nga gwarra miny ūbīnālū? Nga gwa'ti gwa burni ndi obe dajiliru gora ge.'

¹⁵Nyi otacalu nyi ci, 'Nga gwani yārū doorta?' Aar nyi ci, 'Āny gwuru gwani Yicu gwanni gwūbīnāngālū.

¹⁶Dī'rālū gweneno nga dūnālā yora ye. Āny gwū'tācāngālū nunnu nga ge'te nga ru dīnādā dūny, nga ru gwanni gwadi ondaci ngwūjū ngwuja'ri ngwanni ngwuma je engga gwenene 'dūnggūny na mana ngwanni gwada je enggaci.

¹⁷Nggwa ang gātāji ngwūji ngwunga na ngwūji ngwuru Garany gwanni gwada gu ūkājī.

¹⁸Nga je īgīti ngwāy nga je gwā'rā gīdīrīmānū aar ila giburalu nga je 'tūyī kuyanu gidi dijego'rr aar o'rada Ngwaalu nunnu a je Ngwaalu dūdānījānū ndi ke gwegen

aar ape yu'rina ngwüjängä le ngwanni ngwüjü'rinä ämni gwe gwegen 'dünggüny.'

¹⁹Yäy gu no gwani deleny dani Agiribaj, nyi 'ti nyortaca yi'ralanu yänggädi nje dilingidu yüllü kerala.

²⁰Nyi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwe gwerre gwerre ngwudi Dimajiging, na ngwudi Üräjälimīng na 'dar ngwudi Yäwüdiyä 'di a be ngwüjü ngwuru Garany 'to. Nje ondaci ndi ari aar 'dingini ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar jo'renyana giyi'ral yegen yanni yiki. Aar inggidi jo'renyaning gwegen ape gwe yiiru yanni yijaw.

²¹Yiru giyee yanni yigäbicä Ngwüyäwüd aar nyi määtä ngwämrä kobo aar nyi nani ndi 'rinye.

²²A be Ngwaalu ru ngwetadu 'dünggüny, 'di gomom gidi gweneng, yäy gu no äny gwüdünü ngene nje enggaci 'dar, danni dipa na danni dooko. Yere ya'ti nje ondaju yolana goralu giyobo yanni yondaja je Müjä na giyijir yanni yondaja je ngwijir ndi ari yaji ya ji.

²³Ndi ari gwanni Gwubrutar yelenya gwa yi'rendeny mbuji gwa ru gi'ra ndi 'di'ra giyi'ranyanu gwa ondaci ngwüjü ngwüngün na ngwüjü ngwuru Garany buri gwe.”

²⁴No a Bictuj ü'rici Bulijing ngwuja'ranu ngwaw dulu de ngwuci, “Nga gwuma rläli ki'ranu mbüny gwani Bulij! Bebere gwunga gwonyadu gwuma ang ruji gi'ra milang.”

²⁵A be Bulij ci, “Äny gwa'ti rlälü ki'ranu gwani dantan dani Bictuj. Yanni yondaji nje yäti ngwäyänü aar ele kayalu.

²⁶Gwani deleny nga gwülingidi yi'ral ye giyee yorta ye ngwaalinga, äny gwügätinä linginalu nda je ondacalu tired. Nggwicinänü ndi ari yere ya'ti yima ang madinalu, ndi ari ya'ti ärrinä yu'rimi.”

²⁷A Bulij ci, “Gwani deleny dani Agiribaj, Nga gwämnä ngwuja'ri ngwudi ngwijire? Äny gwülingidi gu ndi ari nga gwämnä gu.”

²⁸A be deleny dani Agiribaj ci Bulijing, “Nga gwuge'taja ndi ari gaji ge gooko no, nga gwuny gwä'ri nyi ruji dikirijine?”

²⁹A Bulij ci, “Äny gwotaca Ngwaalingalu ndi ari a gaji ru gooko ngwolanu, nga na ngwüjü 'dar ngwanni ngwo ngwu'dinginiiny gweneno, aar ru ngwikirijin nono änying, 'dogo aa'ti be ngwa ji giyirna nono änying gweneno.”

³⁰A deleny dani Agiribaj 'di'ralü na dantan dani Bictuj na Briniki na ngwüjü ngwanni ngwuji aar le.

³¹Aar 'tüdä gidrü aar abingajidi aar ari, “Gur nggee ga'ti ärrü yi'ral yere ndi aar gu 'rinyada aar gu ge'te korkon.”

³²A deleny dani Agiribaj ci dartana dani Bictuj, “Gur nggee gaadi gätinälü ngwele adinari gima 'ti aru ga pälü yi'ral ye giyee gideleny didi Rumang dani Gayijar.”

Yiiru 27

A Bulij 'dī'rī ngwele Ruma

¹Anni ma aar ari nyii 'dī'rī nyii ele giyaanu nyii ele Italiya, Bulij na ngwüji ngwoko ngwanni ngwugennaar ngwe giyirna aar je ätäda kumndaning gidi gwu'tulunga küü'rī tudini (100) gani Jüliyüj gidi gwu'tulunga ki'du gwudi deleny didi Rumang.

²Nyii 'dī'rī bälükä gwe gwudi gündär gani Adramitiyum gidi Ajiyang, gwadi ele giyumu giyimämü yidi Ajiyang, nyii 'tü nyii ele giyaanu. Gur gani Arictakuj, gidi Majiduniya kündär gani Täjlänükī nyii le ji.

³Bigänü nggwoo nyii üllälü kündär gani Jäyidä, a Bulij inä Jüliyüjng ngwügäbici ngwele ngwumaad ngwüngün nunnu manari gwuma minī ngwony ngwere aar je ätä.

⁴Nyii 'dī'rī ngenone mana nyii ele giyaanu, ndi ari nyii ligwümädi dirunanu, nyii gwurli nyii raji bälükä giri ge gidi Gabrujing ganni ga'ti gu dirun ärädi.

⁵Anni minyii ruyi bälükä nyii ele 'di nyii ü'rü yaanu yidi ngwaalu ngwani Kilikiyā na Bāmbiliyā, nyii üllälü kündär gani Mira ngwaalu ngwani Lijiyā.

⁶Ngenone a kumndan gidi gwu'tulunga küü'rī tudini mbuji bälükä gwudi İjikändäriyäng gwindi gwadi ele Italiya, aar nje gu änijänü.

⁷Nyii 'dī'rī nyii ele minyol yomon yonyadu 'di a yi'ral ojeme ndi nyii obani kündär gani Jinidüj. Anni ma aar nje 'ti dirun gäbicü 'di nyii ülli gay ge gidi Jinidüjng nyii ruyi bälükä giri ge gidi Kiriding ganni ga'ti gu dirun ärädi gwujacidaar ngwaalu ngwe ngwu'dumbala giyaanu ngwucaar je Jalmuni.

⁸Anni minyii gu iräjä yiimalu 'dar 'di nje gatana nyii ele ngwaalu ngwati aar je ci Yumu Yanni Yijaw, ngwuju gito gito kündär gani Lajija.

⁹Nyii ji ndi ele giyaanu 'di a gaji ele ngwolanu, a yi'ral ke ngwäyanü ndi ari nyii ü'rü yaanu. Ndi ari Gomon gidi Ja'rima yigor gima madinalu. No a Bulij arnga ngwüjü ngwuje ci,

¹⁰“Ngwüji, äny nggwo gwänggädi ndi ari yi'ral yadi ele ndi ke ngwäyanü gidilä dege ndee ya geraji bälükälü na ngwong ngwüpining je na gwani gilang gwege nggwo ngwaalu ngwuki 'to.”

¹¹A be kumndan gidi gwu'tulunga küü'rī tudini obe ngwuja'ri gora ge gwudi Bulij ngwuje be änni gwudi gur ganni giruya bälükä na gwudi gur gidi bälükä.

¹²Anni aa'ti gumu jaw diruna didi digo ngenone ndi gu bälükä üllädälü, a ngwüjji onyadani ngwanni ngwuma ari nyii elada gweere nyii ge'taji ndi nyii obani kumu gani Bunikij ngwaalu giyaanu ngwani Kirid, nyii gu üllädälü ngenone digo de. Gumu nggee gombataar ngwaalu ngwe kaama gi'ra ge aar ombati ngwaalu ngwe kängir gi'ra ge.

Dudu

¹³Anni ma dirun dändi kaama araalu doko, a ngwoo'ra ngwudi bälükä ge'taji ndi ari yanni yibupaar je yima aar je mbuji. Aar gwallada yudu'ralu mbüny aar je alliji gibälükälä aar ruyi aar millidi gimämäng nono gito gito gidi Kiriding.

¹⁴Aa'ti gaji olanu gwooko no, a dirun diru giwerr araalu ndüm ngwila ngwaalu giyaanu dicar, "Gängir gitäny gwe."

¹⁵Ngwape bälükä ngwu'ti äti yiima ndi obe dudanu. No nyii gwalli ngwuy nyii gäbiciji dudu aar nje apada.

¹⁶Anni minyii millida giri ge gidi ngwaalu giyaanu ngwe'te ngwoko ngwani Käwüdä, nyii ji 'di'däny 'di nyii allija bälükä gwudi gätäji gibälükälä.

¹⁷Anni ma aar allija bälükä gwudi gätäji gibälükälä, aar änijji ngwaralu gilaranu lidi bälükä aar gekajidi nunnu aa'ti gwa badalu. Yedenyo ndi ari la je le bälükä obe dijicirä di'dumbala didi gimämü gidi Libiyäng, aar ülläji ngwuredalu ngwati ji dirun gägiri ngwudi bälükä aar gäbici a gwe dirun landalu.

¹⁸A nje gu dudu ändänü danni dikana 'di anni ma bigänü ru aar 'di'ri aar otada ngwony ngwoko giyaw ngwapanaar je bälükä gwe.

¹⁹Anni ma gomon ru tä'ril (3), aar määtä ngwony ngwudi bälükä aar je gagitu ngwuy ngwe giyaw.

²⁰A yomon onyadi nyii 'ti änggädi lingeno na yuurrum a dudu ari gwur'tal danni dikana 'di nyii gwalli ngwäy ndi gilang.

²¹Anni ma ngwüjji ngwanni ngwändi bälükä gwe onje yomon aar 'ti iti, a Bulij 'di'ri ngwüdünü gidiliganu ngwuje ci nu, "Lani ngwüjji, adinari ngaa liminy ämnäci ngwuja'ri ngwüny gwele, ar 'ti gatana Kiriding, a laadi jayi nono na geradalu nggwee gwa'ti gwaadi ji.

²²A be gwenene nggwubupa je nga gatu yigoralu gwa'ti gwere 'danggalanu gwa dudi 'dogo bälükä gwuru gwanni gwa ke.

²³Gwele dilu de, gi'rr gidi Ngwaalu ngwüny ngwanni ngwati nje äpiji yobo, gidünäciny aar nyi ondaci

²⁴ngwari, 'Aa'ti yedeny ya ang eny gwani Bulij, nga gwa dünü ngwäyänü ngwudi deleny didi Rumang dani Gayijar, gilang gwudi ngwüjji ngwee 'dar ngwändä ngwe, yim'rü ye yidi Ngwaalu ngwätädäärä je.'

- 25**Ngwüjji, ojemar nono ndi ari nggwämnä Ngwaalu ndi ari yanni yarung ye yadi ele ndi äti ngwäyänü.
- 26**A be alanga la obalu ngwaalu ngwe'te ngwuru diyäng giyaanu.”
- 27**Gidilunga danna dima ru 'di na kwo'rongo (14), aar nje gu dudu jina ndi ape no giyaanu yidi Ädiriyäng, diligeny danu a ngwoo'ra ngwudi bälükä cinänu ndi ari lima ji diyängü gito.
- 28**Aar ülläji gar aar didimä yaw aar je mbuja yolana yiru yoranu küü'ri nyärläl (120). Aar jalu gwooko o're aar je didimä aar je mbuja yima ru yoranu 'di tudini kwo'rongo (90).
- 29**A nje yedeny eny ndi ari bälükä gwunje gwe obalu giyo'rr, aar gatu yudu'ru kwo'rongo gwodan gibälükä nyii dünici ngwaalinga aar u'ri.
- 30**A be ngwoo'ra ngwudi bälükä minä ndi abri aar gatani bälükä, aar 'di'ri aar ape bälükä gwudi gätäji aar ülläji giyaw aar arri nono ladi ülläji yudu'ru ki'ra gidi bälükä.
- 31**A be Bulij ondaci kumndaning gidi gwu'tulunga küü'ri tudini na gwu'tulunga ngwuje ci, “Manari ngwüjji ngwee ngwuma 'ti jalu gibälükänü, diji dere da'ti da gilang.”
- 32**No a gwu'tulunga ü'ri'ti ngwaranu ngwanni ngwati määtäda bälükälü gwudi gätäji aar gäbici a yaw ape.
- 33**Gwerre gwerre ndi ngwaalu u'ri, a je Bulij abingaci ku ndi ari aar eny. Ngwuje ci, “Gwene yomon yima ru 'di na kwo'rongo (14) ngaa lidünicä yi'ral yomon giyee 'dar ngaa 'ti iti gonyalu gere.
- 34**Nggwa je päcälü ndi ari, itär ngwony ngwoko ara je gwodaji ngaa gilang gwere gwa'ti 'danggalanu gwa dudi lä'rü lüngün ki'ra.”
- 35**Anni mung ari ngwuja'ri ngwee, ngwape gona ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwäyänü 'denggen 'dar. Ngwube ü'ränü ngweny.
- 36**A ngwüjji 'dar aar gatu yiguralu aar eny 'to.
- 37**Ngwüjji 'dar ngwanni ngwuju gibälükänü ngwuru küü'ri tudini rom na 'di kwo'ra tä'ril na nyärläl (276).
- 38**Anni ma aar eny aar pe aar gagitu yona ngwäy giyaw nunnu a bälükä angränü.
- 39**Anni ma ngwaalu u'ranu, aar 'ti lüngidi diyäng de yorta ye ngwaalinga. Aar be engga ngwaalinga ngwurmitu gu gi'ra gidi yaw ngwäti yimämäng yiru dijicir aar ari la gu raji bälükä ma aar äti yiima.
- 40**Aar ü'ri'tä ngwaralu mbüny ngwudi yudu'ru aar je gäbici aar ülli giyaw. A 'to aar gwalla ngwaralu mbüny ngwanni ngwati gekaji ngwalamalu ngwati aar

ngwe ruyi bälükä, aar allijaji diredala didi dirun ki'ra gweere a je dirun dinga aar elada kımämü.

⁴¹A be bälükä abri ngwobalu gıdıjıcır di'dumbala ngwänijji gi'ra gıdıyäng ngwümätinälü. A gwe dudu pälü gwodan ngwukiya ngwubadalu.

⁴²A be gwu'tulunga ru ladi 'rinye ngwüjü ngwugenna giyirna nunnu aa'ti ngwa pı yaw ngwa 'tü kımämü ngwabri.

⁴³A be kumndan gidi gwu'tulunga küü'rı tudini bupi nda Bulij midi ngwuje etaci ndi ärrı yi'ral giyoo. Ngwuje ci lanni lıngıdı pıng yaw, aar aw yaw gwerre gwerre aar 'tü kımämü.

⁴⁴Aar je be gwujani loko yü'rı ye yidi bälükä. Gay ge nggee, nyii 'tü 'dar gıdıyängälü lijaw nono.

Yiiru 28

Kımämü gidi Maltang

¹Anni minyii obani lijaw nono, nyii lenge ndi ari ngwüriny ngwudi ngwaalu giyaanu ngwoo ngwani Malta.

²A nje ngwüjı ngwudi Maltang gı'tijı yırnü yipa. Aar nje müjijı ligä nyii gu ji aar nje ülläjälü ndi ari gere ginu a ngwaalu jılı.

³A Bulij uta yüü'rälü ngwuje gatu gıligä a lägiriny liju giyü'ränü a ligä büdiyä nono ngwü'tüdä ngwüm'ränı kuy güngün.

⁴Anni ma ngwüjı ngwudi ngwaalu giyaanu ngwo engga düngäyü guy nono güngün, aar abingadi aar ari, "Gur nggee ya gi'rinyidu, ngwune ari gima gwannada yaw a be ga'ti ga yi'ral yanni yüdünälü gäbıcı ndi midi."

⁵A Bulij düdirä düngäyü gıligä aa'ti yi'ral yere akana nono.

⁶A ngwüjı ji ndi ge'taji ndi ari gwallalu na gwa yıya mananu gwı'dı 'tır gwa ayi. Anni ma aar dünıcı gajı golanu aa'ti yi'ral yere ju 'dünggüngün, aar gwurli aar ari gwuru ngwaalu.

⁷Gito gito ngwaalu ngenone giruny gıju gu gidi darta didi ngwaalu giyaanu dani Bupiliyuj. Aar nje ape nyii jalu 'dunu 'dünggüngün 'di nyii ape yomon tä'ril (3) aar nje ge'te gıyırnü.

⁸Nyii mbuji papang gwüngün gwundru ngwümbür gwübüdü nono a yindi määtä. A Bulij ändädä anni mung otaci Ngwaalingalu ngwallıji guy nono ngwu'ri nono.

⁹Anni ma yi'ral ji giyee, ngwüjı 'dar ngwanni ngwümä ngwaalu giyaanu, aar ila aar je u'riyi nono.

¹⁰A ngwüjī ngwudi ngwaalu giyaanu aar nje ge'te giyirñü yipa yonyadanu na anni minyii ji mama ladi ele giyaanu, aar nje gendaci ngwony ngwudi eny na ngwong ngwanni ngwüminī nje.

A Bulij ele Ruma

¹¹Anni ma ngwüüwä ele aar ru tä'rīl (3) nyii 'di'rī nyii ele bälükä gwe ngwanni gwīndī kündär gani İjikändäriyā gwädinā digo de ngwaalu giyaanu gwü'tädäär gi'remna ki'ra gidi ngwaalu ngwuru ngwänggil ngwegen ngwucaar je Jactur na Bullukij.

¹²Nyii ele 'di nyii obani kündär gani Jayirakuj ngwaalu giyaanu ngwani Jijilī nyii gu jalu yomon tä'rīl (3).

¹³Nyii 'di'rä ngenone nyii ele kündär gani Rägüyüm kumu gidi Italiyang. A bigänü nggwoo, a dirun anda kuyala gidi gaama ngwudinga bälükä nyii gu elanu, na bigi nggwoo nyii obani kündär gani Batiyuli.

¹⁴Ngenone nyii mbuji ngwīkirijīnā ngwanni ngwuminje urnidi yirñü nyii le jalu yomon kwo'ra tä'rīl (7). Ngenone nyii gwoda gay nyii ele Ruma.

¹⁵A ngwīkirijīn ngenone, ngwu'dingina ndi ari änyängä gilo līndī, aar 'di'rä 'tu'tu Ruma 'di aar obana ngwaalu ngwudi ngwiliny ngwani Burum gwudi Abijujing na Ngwu'dun Tä'rīl (3) ngwudi Yirñü aar ila ndi nyii le mbudi. Anni ma je Bulij engga no, ngwuci Ngwaalinga yäy 'tu ngwojeme nono.

¹⁶Anni minyii obani Ruma, aar gäbīcī Bulijing ngwuji jücü a gwu'tulu arnga.

A Bulij ondaci ngwüjü Ruma

¹⁷Yomon tä'rīl gwodanalü, ngwurnida ngwelenya ngwudi Ngwüyäwüd gwüpäng. Anni ma aar o'rajidalu, a je Bulij ci, "Lani ngweengga, nggwa'ti ärrijä ngwüjü ngwege na dimürä didi ngwügüürnä ngwege yi'ral yere yanni yiki, aar nyi be määtä Üräjälīm aar nyi gika aar nyi ätäädä Ngwuruman.

¹⁸Aar ombaji ngwuja'ri ngwüny aar nyi ru ladi gatalu, ndi ari nggwa'ti mbüjīnā yi'ral nono yere adi aar nyi gu 'rinyada.

¹⁹A be anni ma Ngwüyäwüd 'donya, 'di a nyi ligor ape nyi ari nggwäpäcī delenyalu didi Rumang dani Gayijar, ya'ti ani ndi ari nggwätī yi'ral yere yadi nje ü'rīdä ngwüjü nono ngwüny.

²⁰Yiru giyee yanni yigäbīcīny nga je gu be utalu nunnu nga je engga ar ondaji. Yiru yani dūnīcī gwudi ngwüjī ngwüny ngwani Yijiräyil gwanni gwätäär nyi be genne giyirna giyee."

²¹Aar be ci, "Änyängä la'ti mbuja ngwuja'ri gwīndī Yäwüdiyā ngwani nga, a diweengga dere da'ti dīndī ngenone ngwondaji ngwuja'ri ngwere ngwuki ngwani nga.

22A be änyängä libupa ndi 'dingini yiru ange yunga, ndi ari lilingidi nunnu ngwüji ngwaalu mbüny mbüny ngwondaja ngwuja'ri ngwübina gayalu nggee."

23Aar je ge'te ndi aar mbuji Bulijing gomon ge'te, aar ila 'to lonyadana aar o'rajidalu kilanggu ngwu'dun ngwanni ngwuju gu Bulij. 'Tu'tu dilu danu 'di a ngwaalu ru degera, ngwuje enggaci yi'ral yidi yeleny yidi Ngwaalu ngwunani nding je gwärä aar lenge ndi ari Yobo yidi Müjä na Yijir yidi Ngwijir yondaja gwani Yicu.

24A loko a je yi'ral i'dänü yari ye Bulij a loko 'donya ndi änni.

25A ngwüji ü'ri'tidänü. Aar 'tü aar ele anni ma je Bulij ci ngwuja'ri ngwee, "Ligi'rim lanni Liju'ru lätiyä ngwuja'ri ngwäyanü anni ondacing je gwani ngwügüurnä ngwaalu lingla le lidi dijir dani Ajaya.

26Ngwari, 'Indi ngwüji ang ari, Ngaa la 'dingini 'dogo a be ngaa la'ti la lenge a'tur, ngaa la engga ngaa be ru nono ma aang 'ti änggädi.

27Ndi ari ngwüji ngwee yigor yegen yima ru yidingol, ngwäni ngwegen ngwuma rimi ndi 'dingini, na ngwuma rimi ngwäy ndi engga. Adinari aar engga ngwäy ngwe ngwegen, aar 'dingini ngwäni ngwe ngwegen, aar lenge yigor ye yegen na aar jo'renyana, a laadi nje u'riyi nono.'

28Yäy gu no, nggwubupa je ndi lenge ndi ari gilang gwudi Ngwaalu gwuma aar ükäci ngwüju ngwuru Garany, na ngwa 'dingini!"

30A Bulij jalu ngwu'dun ngwüngün ngwuge'teng gu ngwiliny ngwape ngwüdläyü rom (2) ati gu ngwüji ilijä yirnu.

31A Bulij 'ranu aa'ti yi'ral yere üminicä ndi ondaci ngwüju ngwuja'ri ngwe ngwudi yeleny yidi Ngwaalu ngwuje enggaci ngwuja'ri gwani Deleny dani Yicu Kirictu.

Rumiya

Rumiya 1

Ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani Yicu

- ¹Äny gwuru gwani Bulij gwuru dinäd didi Yicu Kirictu gwurnidu Ngwaalu nyi ru doo'ra dükäjäär aar nyi äbrī nyi ele ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi Ngwaalu.
- ²Ngwuja'ri ngwee ngwujaw ngwuru ngwanni ngwaru ngwe Ngwaalu ngwüjir ngwe ngwüngün gwerre kitabanu ganni giju'ru.
- ³Ngwuja'ri ngwee ngwujaw, ngwani Giji güngün ganni gätäär deleny de dani Däwüd yilinge gilingeno.
- ⁴Ligirrim le lanni Liju'ru nginde gwuma aar gwe inggidi yiima ye ndi ari gwuru Giji gidi Ngwaalu 'di'ri gwe gwüngün giyi'ranyanu. Gwuru Deleny dege dani Yicu Kirictu.
- ⁵Nginde gwe a gwani ngwüriny ngwüngün, nyii lima ape yiiru na ükäji ndi urnidi ngwüjü 'dar gwuru Garany aar änni Ngwaalu aar je 'dengenaci.
- ⁶Nga nga gilo gu 'to lanni lurnidaar je nunnu aar ru ngwüji ngwudi Yicu Kirictu.
- ⁷Nggwükäcä ngwüjü 'dar ngwudi gündär gidi Rumang ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwämnä je Ngwaalu ngwuje urnidi aar ru ngwüji ngwuju'ru. Ara je gu yimi'rü na adatalu ji gwudi Ngwaalu ngwuru Papa na gwudi Deleny dani Yicu Kirictu.

A Bulij jada ndi ele Ruma

- ⁸Gwerre gwerre, äny gwuca Ngwaalinga ngwüny yäy 'tu Yicu Kirictu gwe gwani nga nga 'dar, ndi ari änni Ngwaalu gwalu nggwo gwondacaar gwe gididlä 'dar.
- ⁹Ngwaalu ngwuru ngwänggädiny ndi ari nggwata je diwayini ndi otaci Ngwaalingalu gwüny yomon reny. Ngwati otaci Ngwaalingalu gwani nga nga ngwanni ngwati nje äpiji yiiru ligor le lüny ku ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani Giji güngün.
- ¹⁰Ndi otaci Ngwaalingalu yomon reny nje päcälü nunnu ma gu Ngwaalu ari, nyi mbuja gay nyi ila 'danggalu.
- ¹¹Äny gwüjädī nda je engga nunnu nga je onjaci angidajing Giligi'rim lidi Ngwaalu ngaa ojeme nono
- ¹²yani ndi ari nga nga na äny ar or'temajidi änni gwe Ngwaalu gwege gwanni gwemadar gu.
- ¹³Äny gwa'ti jädi ndi ari ngaa 'ti lingidi lani ngwänggäri ndi ari yomon yonyadu nggwubupa ndi ila 'danggalu aar nyi yi'ral mine ümnicī ndi ila. Nunnu aadi nyi

ila 'danggalu ngaa lingadi 'to yiiru ye yüny nono yüny yanni yima lingadi ngwüjänü ngwu'ter ngwuru Garany.

¹⁴Yiru dämjü 'dünggüny ndi ondaci ngwüjü 'dar, Ngwügirig na ngwanni ngwä'tüdi Ngwügirig, ngwanni ngwubebera na ngwanni ngwuru ngwe'rr.

¹⁵Yiru yanni yitiny giligoranu gwulleney nda je ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw 'to lanni gilo Ruma.

¹⁶Yaaru ya'tiny apu ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, ndi ari ngwuru yiima yidi Ngwaalu gwani gilang gwudi ngwüji 'dar ngwanni ngwa änni Ngwaalu, gwerre gwerre Ngwüyäwüd na ngwüji ngwanni ngwuru Garany.

¹⁷Ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw, ngwinggida ndi ari Ngwaalu gwati düniyi ngwüjälü awa, yani änni gwe Ngwaalu 'tu'tu gwerre na gwodanalü, anaku üllinäär gu ndi ari, “Gwanni gwüdünälü gwa mididi änni gwe Ngwaalu.”

Güündä gidi Ngwaalu ngwüji

¹⁸Güündä gidi Ngwaalu nggo gondajing ge 'tu'tu kerala ngwüji 'dar ngwa 'ti drü na ngwanni ngwuki ngwanni gwati 'rinyäji 'didanung gwudi Ngwaalu ape gwe gwegen gwanni gwuki,

¹⁹ndi ari yanni yilinginna Ngwaalu yengganalu gilingenalu 'denggen ndi ari yigi'tijä je Ngwaalalu gilungenalu.

²⁰Ndi ari 'tu'tu ge'ta gu Ngwaalu yi'ral, ngwüji ngwänggädi ndi ari yi'remna yüngün yiru 'taa 'di manari gwa'ti aar änggädi ngwäyänü, yiima yüngün yidi gwur'taling na drü dani nginde, yigi'tinä yenggana gilingenalu. Yilinginna ngwong ngwanni ngwuma je Ngwaalu ge'te gididlä, nunnu aa'ti ngwüji ngwa ari ngwa'ti gu lingidi.

²¹Ndi ari ngwülingidi Ngwaalinga aar je 'ti be näjä nunnu ngwuru Ngwaalu, aar 'ti aru yäy 'tu gwani nginde, aar be ru ya'ranya yegen nono yoo'ra a je yi'donggal yidi yigor yegen gäbici aar rimi yigor.

²²Aar ge'taji ndi ari gilo libebera aar be ru ngwe'rr.

²³Aar üpiyi näjingänü gwudi Ngwaalu ngwanni ngwäti miding gwudi gwur'taling yi'remna ye yige'taar je aar ru nono diji dümnä dati geradalu aar ru nono yi'ra na goola gindälü yora ye na gindälü ngwari ngwe.

²⁴Yäy gu no lima je be Ngwaalu gäbiciji 'to ami'rang gwudi yigor yegen gwanni gwuki ndi acidi gwudi rngi lima digangidi ngwangina gwegen.

²⁵Aar üpiyi 'didanung gwudi Ngwaalu yungun ye aar äpiji ngwony yobo aar je äpiji yiiru ngwanni ngwuge'ta je Ngwaalu aar je mändi Ngwaalu ngwanni gwuge'ta je nunnu aar je ortada gwur'tal. Yiru gu!

²⁶Yiru giyee yanni yima gäbici Ngwaalinga ngwuje be gäbiciji ami'rang gwudi yigor yegen gwanni gwuru yaaru. Ndi ari 'di ngwaw ngwegen 'to ngwuma gatani drü didi acidi ngwurnga le ngwuma aar gwurlidanu ngwuma acidi.

²⁷Ye'te ye'te 'to ngwur ngwuma gatani aciding ngwawnga le ngwuma je ami'ra gwudi yigor yegen u'diyanu ndi gwurlajidanu aar acidi gwüpäng. Ngwur ngwuma gwurli ndi acidi gwudi yaaru. Ngwuma obalu yigo'ro ye yegen, obalu gwanni gwädi ndi dudi gwegen.

²⁸Na gweere mana anaku ma aar gu 'ti irijä ngwäy ndi aar je mäta yanni yilingidäär je yidi Ngwaalu, lima je Ngwaalu gäbiciji ya'ranya yanni yiru 'tur ndi ärrä yi'ral yanni ya'ti ädi ndi ärräni.

²⁹Yima je gu janu yonyadu 'dar yanni yiki, ke, ubanu na ke ngwäy. Lima onyadi keng yi'rinyanu, 'rinyidi, kadi, i'däjänü na yi'düny. Lanni lati unguni ngwüjü,

³⁰lanni laru ngwulem, liki je Ngwaalu ngwäy, ngwati ludi, aar pe giyigo'ro, ngwüringinä. Ngwati ge'te ngway ngwudi ärrä yi'ral yanni yiki, ngwati nyürtijä mbumbung janu legen.

³¹Ngwuru yigor yidingol, ngwä'tüdi ligor le'te pu, ngwa'ti yigor, ngwa'ti inäng giyigoranu yegen.

³²Ngwülingidi ndi ari yobo yidi Ngwaalu yidünälü ndi ari lanni lati ärrä yi'ral yanni yiru gu no, lädi je gu yi'rany, ati aar je 'ti be gwuju ndi ärrä giyee ngwäyälü 'dogo, ati aar be gwällini ngwüjü ngwe 'to ngwanni ngwati je ärrä.

Rumiya 2

Obalu gwudi Ngwaalu gwanni gwüdünälü

¹Yäy gu no, gay ga'ti ndi 'tü, nga gwanni gwati obalu diji de di'ter, ndi ari yanni yati a ye obalu diji de, yübida ye ligo'ralu lunga, ndi ari nga gwanni gwati obalu diju de, yiru ye'te ye'te yanni yati a je ärrä.

²A be a lilingidi ndi ari Ngwaalu ngwati obalu ngwüji ngwe ngwanni ngwati ärrä yi'ral yanni yiru gu no, obalu gwüngün gwäti ngwäyanü.

³A be nga gwanni gwuru diji 'dogo, ma ang obalu ngwüji ngwe nga be ärrä yi'ral mene ye'te ye'te, nga gwaru nga gwa 'tü ndi aar gwe Ngwaalu obalo?

⁴Na nga gwati anidanu jayi gwe liguri gwüngün gwupa na or'temaji gwe na maätä gwe liguri gwüngün, a gwa'ti lingidi ndi ari jayi liguri gwüngün nggwee ngwati ang okta nunnu aar ang gäbici nga jo'renyana?

⁵A be undi ki'ra na nyurtanu gwudi ligor lunga ndi jo'renyana, nga nggwo be ndi g'tini gündä nono gidi gomon gadi ge Ngwaalu 'täji gündälü güngün ma ji ma obalu gwüngün ji gwanni gwüdünälü.

⁶Ngwaalu gwadi ätäda dijü de'te de'te gu'ru güngün anaku yi'ral yüngün yanni yärrüng je.

⁷Lanni limäti yiguri ndi ärrü yi'ral yanni yijaw aar mīni näjing na denyang na jing gwudi gwur'taling, ling je ätäda miding gwudi gwur'taling.

⁸A be lanni gilo lärrädi giyur, lanni libüdi yi'ral yanni yäti ngwäyänü gora ge aar je gwuji ndi ärrü yanni yiki, la je be güündä na kanu mbuji.

⁹Dirbä na yi'rendeny ya ji ngwüji 'dar ngwanni ngwati ärrü yi'ral yanni yiki, ya je gwerre gwerre Ngwüyäwüd aar be ji ngwüji ngwuru Garany.

¹⁰A be näji na denya na adatalu gwa ji ngwüji 'dar ngwanni ngwati ärrü yi'ral yanni yijaw, gwerre gwerre Ngwüyäwüd a be ngwüji ngwanni ngwuru Garany.

¹¹Ndi ari Ngwaalu ngwati 'ti utanu.

¹²Ngwüji 'dar ngwanni gwati 'ti äti yobo, aar be arri yi'ral yanni ya'ti jaw, ngwadi ayi ngwati 'ti äti yobo. Na ngwüji 'dar ngwanni ngwäti yobo aar be ärrü yi'ral yanni yiki, ngwa je ngwe yobo obalu.

¹³Ndi ari lä'tüdi lanni lati 'dingini ngwuja'ri ngwudi yobo 'dogo, lidünälü ngwäyänü Ngwaalu, aar be ru lanni lati 'dengenaci yobo, liru la je le Ngwaalu urnidi ndi ari lidünälü.

¹⁴Didanu, ngwüji ngwanni ngwuru Garany ngwanni ngwa'ti äti yobo, ma aar ärrü yi'ral drü de degen yanni yibupa je yobo, linggida ndi ari lilingidi yobo aar je be 'ti äti,

¹⁵anni inggidaar ndi ari bupi gwudi yobo nggwo gwüllinä giyigoranu yegen, gwati icinänü gwegen inggidi na yigor yegen giyee üpäci je yi'ral nono gwenene, ngwuje ruci 'di gweneno.

¹⁶Yi'ral giyee ya ji komon ganni gadi ila gadi ge Ngwaalu obe yujimidalu yidi ngwüji Yicu Kirictu gwe, anaku urnida gu ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwanni ngwati nje ondaji.

Ngwüyäwüd na yobo

¹⁷Gwenene nga gwati ci ligo'ro lunga nga gwuru Diyäwüd ati ang gatada ngwäyänü giyobo nga iringini Ngwaalu.

¹⁸Nga gwülingidi buping gwüngün nga gwällini yi'ral ye yanni yijayana nunnu yobo yenggaca je.

¹⁹Nga gwicinänü ndi ari nga gwuru gay gidi ngwüji ngwanni ngwürimü ngwäy nga ru buri gwudi ngwüji ngwanni ngwo gidirimänü,

²⁰nga gwuru doorta didi ngwüji ngwanni gwuru ngwe'rr nga ru doorta didi yiji yanni yooko ndi ari nga gwäti bebereng na 'didanung gwongranu giyobo.

- ²¹No nga nggwee gwati enggaci ngwüjü ngwu'ter, nga be 'ti enggaca ligo'ro lunga? Nga gwati ondaci ngwüjü aa'ti ngaa la eny yu'rimi, nga je mene eny yu'rime?
- ²²Nga gwati ari, aa'ti ngwüjü ngwa mi'ri ngwäyänü, nga mene mi'ri ngwäyänö? Nga gwanni gwati yi'remna yiru 'tur ke ngwäy, ati ang mene obe yobo yegene?
- ²³Nga gwanni gwati iringini yobo ye, nga 'ti be dinyädi Ngwaalinga kiya gwe gwunga yobano?
- ²⁴Yüllinä ndi ari, "Ngwüriny ngwudi Ngwaalu gwati aar ngwe ari ngwulem ngwüjänü ngwuru Garany gwani apepe gwe gwalu."
- ²⁵Ü'ridäni gwuru gu'ru manari nga gwati määtä yobo, ma be ari nga gwati kiya yobanu, nga gwuma be ru nono ma ang 'ti ü'ridänä.
- ²⁶Manari diji danni diru Garany da'ti ü'ridänä, dati ape yiuru yanni yibupa je yobo, da'ti da Ngwaalu engga nono mung ü'ridäne?
- ²⁷Diji danni diru Garany da'ti ü'ridänä ü'ridäning gwudi ngwanginu, manari dati 'dengenaci yobo, diru da je de obalu nga nga lanni läti yobo yüllinä ngaa ü'ri'täni, ngaa be ru likiya yobanu.
- ²⁸Diji dä'tüdi Diyäwüd yi'ral ye yanni yating je ärrä, aar 'ti ani ü'ridäni gwudi ngwanginu.
- ²⁹Bäri, diji diru Diyäwüd danni diru gu nginä'dänü, ngwü'ridäni ü'ridäning gwudi ligor Ligi'rim le lidi Ngwaalu gwä'tüdi gwudi ngwuja'ri ngwudi yobo ngwanni ngwüllinä. Diji danni diru gu no, dati 'ti bupu ortang gwudi ngwüji ngwube bupi ortang gwudi Ngwaalu.

Rumiya 3

Ngwaalu ngwuru ligor le'te pu

- ¹Yiru ange yanni yijayana, gidiji diru Diyäwüd ya yiru ange yipana gu'ru ndi ü'ridäni?
- ²Yonyadu yi'ranu Ngwüyäwüd, ndi ari gwerre gwerre 'dar liru lanni lämnäcä je Ngwaalu ngwuje ätäda ngwuja'ri ngwüngün.
- ³Yiru ange manari loko 'denggenanu lima 'ti äti ämning Ngwaalu? Ämni Ngwaalu gwanni gwa'ti aar äti, gwa gäbici Ngwaalinga ngwa gwä'räni ngwäyänü ndi ärrä yi'ral yanni yarung ye?
- ⁴Bäri a'tur! A be manni Ngwaalu ru ngwanni ngwuru 'didanu, a be diji danni dümnä ru danni diru di'duru. Anaku üllinäär gu ndi ari, "Nunnu a ngwüji engga ndi ari nga gwuru Ngwaalu 'didanu ma ang ondaji a ma ang ngwe obalu, ang obaji."

⁵Manari diji dima ari ke gwege gwati manni inggidi re'dr ndi ari Ngwaalu ngwüdünälü, a ladi be araa? A ladi ari Ngwaalu ngwa'ti dünälü güündä ge güngün 'dengano? (Äny gwabingu ngwuja'ri ngwudi diji dümnä.)

⁶Bäri ya'ti gu rüdi a'tur! Adinari aar gu ru, Ngwaalu gwaadi be obalu didlä de awa?

⁷Diji dere da gu mene ondaji ndi ari, “Manari yi'duru yüny yati gendaci 'didanung gwudi Ngwaalu no aar gendaci näjing, a mene ange gwuru aar nyi gu be Ngwaalu ji na ndi obalu nono diju danni diki?”

⁸Ange gwuru aar 'ti aru anaku ma aar nje gu ü'ridädä yi'duru nono anaku araar gu ndi ari a lati ari, “Gäbicär ar ärrä yi'ral yanni yiki nunnu aar ji yanni yijaw?” Obalu gwädi gu 'denggen.

Gwa'ti gwanni gwüdünälü

⁹A ladi be mi'ra ar ara? A lijayana lanni liru Ngwüyäwüde? Bäri a'tur! A lima ge'te ndi ari Ngwüyäwüd na Garany 'dar gilo giyiima yidi yi'ral yanni yiki.

¹⁰Anaku üllinäär gu ndi ari, “Gwere gwa'ti gwanni gwüdünälü, gwa'ti 'di gwe'te pu

¹¹gwere gwa'ti gwanni gwülingidi gwere gwa'ti gwanni gwubupa Ngwaalinga.

¹²'Dar lima dudi, ngindenga 'dar lima dudi gu'ru. Gwere gwa'ti gwanni gwati ape gwanni gwujaw, gwa'ti 'di gwe'te pu.”

¹³“Ngwuullu ngwegen ngwuru nono ngwumomo ngwujalu mbüny, ngwungla ngwegen ngwati i'däjänü.” “Yiia yidi ngwüüngä giyo ngwünyü ngwegen.”

¹⁴“Täji ngwünyü na 're ngwünyü gwonyadu ngwulem ngwegen.”

¹⁵“Yora yegen yijalu ngwaany ndi ele ndi 'rinyidi.

¹⁶Ngway ngwegen ngwani geradalu na anadalu.

¹⁷Gay gidi adatalu ga'ti aar lingidi.”

¹⁸“Denya gwere gwa'ti aar äti ngwäyanü ngwegen Ngwaalu.”

¹⁹Gweneno a lilingidi ndi ari yanni yati ye yobo ondaji, yating ye ondaci ngwüju ngwanni ngwätädäär je yobo, nunnu aa'ti gwere gwäti ngwulem ndi ondaji na nunnu ngwüji gididlä 'dar a je Ngwaalu otacalu.

²⁰Yäy gu no, gwere gwa'ti gwa aar gwe ari gwüdünälü ngwäyanü Ngwaalu gwuji gwe yobo. Ndi ari yobo yiru yanni yati gäbici diju ngwicinänü giligoranu yi'ral ye yanni yiki.

Dünälü änni gwe Ngwaalu

²¹A be gweneno, dünälü gwanni gwindi Ngwaalu, gwanni gwa'ti indi gwuji gwe yobo, gwuma aar ge'te gwuma linginni, gwanni gwondaja gwe yobo na ngwijir.

²²Dünälü nggwee gwīndi Ngwaalu, gwating ätäädä ngwūjū 'dar änni gwe gwegen ndi Yicu Kirictu. Ya'ti äti uting ngwūjänü gwere

²³ndi ari 'dar lima mbūjini liki a lami'ratu ndi olati ndi näji gwudi Ngwaalu.

²⁴A lima aar je düniyälü 'tur yimi'ru ye yüngün, Yicu Kirictu gwe gwanni gwü'rädäjälü.

²⁵Gwanni gwuge'ta Ngwaalu ngwuru mi'rini nono gwudi ja'rīma änni gwe gwani yin yüngün. Nginde gwärrü yi'ral giyee nunnu ngwinggidi dünīngälü gwüngün, ndi ari gwerre gwümätijä ngwūjū liguri aar ärrī yi'ral yanni yiki ngwe 'ti übidälü gwani ke gwegen.

²⁶Gwärrü yi'ral giyee nunnu ngwinggidi dünīngälü gwüngün gaji ge nggee, nunnu ngwuru gwanni gwüdünälü a ngwuru gwanni gwati düniyi ngwūjälü ngwanni gwänni ndi Yicu.

²⁷Giyo be ne yanni yadi ar je irīngini? Yima gätini mbüny. Yima gätini mbüny ange gwe? Nunnu gwuji gwe gwudi yobo? Bāri, aar be ru änni gwe Ngwaalu.

²⁸Ndi ari a lati ari diji dati aar düniyälü änni gwe Ngwaalu ya'ti yani gwuji gwe gwudi yobo.

²⁹Ngwaalu ngwuru Ngwaalu ngwudi Ngwüyäwüd jūco? Nginde gwä'tüdi 'to Ngwaalu ngwudi Garanye? Yäy gwuru Ngwaalu ngwudi Garany 'to.

³⁰Ndi ari anni ru Ngwaalu ngwe'te pu 'dogo, ngwuru ngwanni ngwadi düniyi ngwūjälü ngwanni ngwuru Ngwüyäwüd änni gwe Ngwaalu gwegen na ngwanni ngwuru Garany änni gwe Ngwaalu nggwee gwe'te gwe'te.

³¹Alanga la be gatu yobo mbüny änni gwe gwege Ngwaalu nggwee? Bāri a'tur! Ar be manni mätädä yobalu.

Rumiya 4

Äbräyīm gwüdüniyäärälü änni gwe Ngwaalu gwüngün

¹A la be araa ndi Äbräyīm, gwuru digüurnä dege, yiru ange yanni yimbujing je ngwujari ngwee?

²Manari, yäy 'didanu, Äbräyīm gwüdüniyäärälü yiiru ye yüngün, gwa be irīngini giligo'ro lüngün gwa'ti gwa irīngini ngwäyanü Ngwaalu.

³Gitab garaa? Garu, "Äbräyīm gwämnä Ngwaalu a gu be Ngwaalu i'rāci ndi ari gwüdünälü."

⁴Gwenene ma diji ape yiiru, dati aar 'ti i'rācä gu'ru güngün nono ma angidaji ru. Gati aar ätäädä gidämjü.

⁵A be gwanni gwa'ti apu yiuru ngwube ämnäcī Ngwaalinga ngwanni gwati dūniyī dijälü danni diki ämnī gwe Ngwaalu gwüngün, da aar i'racī ndi ari didünälü.

⁶Däwüd gwuru deleny gwaru gu yi'ral giyee ye'te ye'te anni ondajing onjaci gwe gwani dijī danni dati Ngwaalu i'racī ndi ari didünälü, ya'ti ani yiuru yere. Ngwari,

⁷“Lonjacaar je lanni lima aar je dūdānijänü ndi nyurtanu gwegen, lanni lima aar je gwü'rübäcī kengalu gwegen.

⁸Onjaci gidijī danni da'ti da Deleny diru Ngwaalu i'racī yi'ral yanni yiki.”

⁹Onjaci nggwee gwuru gwudi ngwüjī ngwanni gwü'ridänä 'dogo, na gwuru 'to gwudi ngwüjī ngwanni ngwa'ti ü'ridänä? A lima ji ndi ari ämnī Ngwaalu gwudi Äbräyīm gw'i'racäär ngwüdünälü.

¹⁰Kaji giru ange ganni gima aar i'racī? Yiju kaji ganni gima aar ge ü'ridä gwalla yiju gwerre gwerre? Ya'ti ju anni mung ü'ridäni, aar be ji gwerre gwerre!

¹¹A Äbräyīm gwapu gi'remna giru ü'ridäni, dilge didi dünälü gwanni gwätīng ämnī gwe Ngwaalu 'tu'tu gwa'tina ü'ridänä. A no, gwuru digüürnä didi ngwüjälü 'dar ngwanni ngwa'ti ü'ridänä aar be ämnī Ngwaalu nunnu aar je i'racī 'to ndi dünälü.

¹²Nginde gwuru 'to digüürnä didi ngwüjī ngwanni gwü'ridänä ngwanni ngwa'ti ü'ridänä 'dogo aar be ru ngwanni ngwugwuju gora gidi ämnī Ngwaalu gidi digüürnä dege dani Äbräyīm gwanni gwätīng 'tu'tu gwa'tina ü'ridänä.

¹³Ngwaalu ngwuca Äbräyīmīng je gilinge ge güngün ndi ari ladi ape yu'rina yani ngwüjī 'dar gidīdlä, yä'tüdi yobo ye. Aar be ru dünälü gwe gwanni gwīndī ndi ämnī Ngwaalu.

¹⁴Ndi ari adinari ngwüjī gwuru ngwanni ngwelella yobo ye gwuru ngwanni gwapu yu'rina, ämnī Ngwaalu gwa'ti ba be gwadi äti gu'ru na yanni yaru ye Ngwaalu yaadi be ru 'tur.

¹⁵Ndi ari yobo yati apa güündä gidi Ngwaalu. A ngwaalu ngwa'ti gu yobo, nyurtanu gwa'ti gu gwani yobo.

¹⁶Yäy gu no, yanni yaru ye Ngwaalu yati ila ämnī gwe Ngwaalu, nunnu aar ru yimī'rü yidi Ngwaalu nunnu aar ani änijälü gwudi gilinge 'dar gidi Äbräyīm nunnu ya'ti ani ngindenga 'dogo lanni lelella yobo ye, aar be ani 'to ngindenga 'dar lanni lelella ämnī gwe Ngwaalu gwudi Äbräyīm. Gwuru digüürnä dege 'dar.

¹⁷Anaku üllinäär gu ndi ari Ngwaalu ngwuca Äbräyīmīng nu, “Äny gwurujanga papa gwudi ngwüjī giyen yonyadu.” Nginde gwuru papa gwege gwanni gwämnäcä Ngwaalinga ngwanni gwati midiyi ngwüjü ngwanni ngwayu aar urnidi ngwony ngwanni ngwa'ti ju aar ji.

¹⁸Äbräyīm gwa'ti ge'taja ndi äti gilinge ngwube ge'taji ndi änni Ngwaalu no ngwuru papa gwudi ngwüji giyen yonyadu, anaku caar gu, “Gilinge gunga gadi gu ru no.”

¹⁹Gwa'ti ami'ratu ndi änni Ngwaalu gwüngün ngwu'ti gätijä lingina lüngün ngwäy a nginde gwuju dimomo gälän. Gaji nggoo gwuma ru ngwüdläyü küü'ri tudini (100) a ndi ari daw düngün dani Jarra, dü'rinä be 'to.

²⁰A be nginde gwa'ti ümimänü ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu a be änni Ngwaalu gwüngün ojeme nono ngwügä'räci Ngwaalinga näjing.

²¹A nginde ngwänni ligor le ku ndi ari yanni yica ye Ngwaalu gwäti yiima nding je ärrä 'to.

²²Yiru yigäbica, “Aar gu be i'räci düningälü.”

²³A be ya'ti üllinä yani nginde gwä'räcäär jücü,

²⁴aar be ani alanga 'to, lanni ladi aar je i'räci düningälü lanni länni nginde gwe gwanni gwuma 'di'riyi Delenyalu dege dani Yicu giyi'ranyanu.

²⁵Aar gwe gwurlanu aar 'rinye gwani yi'ral yege yanni yiki na ngwü'di'rä gwumidu nunnu aar nje düniyälü ngwäyänü Ngwaalu.

Rumiya 5

Äti yilinge Ngwaalinga le

¹Yäy gu no, anni ma aar nje düniyälü änni gwe Ngwaalu, a läti adatingalu Ngwaalinga le Deleny de dege dani Yicu Kirictu.

²Nginde gwe gwanni gwuma ar gwe mbuji gay gadi ar ge äni giyimä'ränü giyee yijar gu gwenene änni gwe Ngwaalu. Ar jyanu ndi ge'taji gwudi näji gwudi Ngwaalu.

³Ya'ti gu rüdi no 'dogo, aar be ru ndi ari ar jyanu 'to giyi'rendeny yege, ndi ari a lilingidi ndi ari yi'rendeny yati nje gäbici ar or'temaji

⁴na or'temaji gwati nje gäbici ar jayi drü a jayi drü aar nje gäbici ar mbuji ge'tajing

⁵na ge'taji gwati nje 'ti gäbica ndi gwä'räni ngwäyänü ndi ari Ngwaalu ngwuma 'deja änningälü gwüngün giyigoranu yege Ligi'rim le lanni Liju'ru lanni lima aar nje ätäda.

⁶Anni ma ar ami'rati, a gaji ganni gimbutu ila a Kirictu ayi gwani ngwüji ngwanni ngwuki drü.

⁷Yojema ndi diji dudiyi ligo'ro lüngün gwani diji danni didünälü. A gwani diji danni dijaw, diji de'te da gu mene ädini ndi ayi.

⁸A be Ngwaalu ngwenggaci nje ämning gwüngün yi'ral ye giyee a lijuna ndi ape gwanni gwuki, a Kirictu ayi gwani alanga.

⁹Anni ma aar nje Ngwaalu düniyälü yin ye yüngün ya be ru 'tanaa ndi aar nje gilängidiyi küündä gidi Ngwaalu nginde gwe.

¹⁰Ndi ari manari gwele gwerre, a liru güwän gidi Ngwaalu, gwuma ar le be o'rajidi yi'rany ye yidi Giji güngün, ya be ru 'tanaa, anni ma ar o'rajidi, ndi aar nje gilängidiyi midi gwe gwüngün.

¹¹Ya'ti gu rüdi giyee 'dogo, a be yiru ndi ari, ar jayanu Ngwaalu Deleny de dege dani Yicu Kirictu gwanni gwuma ar gwe mbuji o'rajiding Ngwaalinga le gwenene.

Yi'rany yindi ndi Adam a be midi ji ndi Yicu

¹²Yiru giyee ndi ari ke gwändi gididlä diji de de'te pu dani Adam, ke gwüngün ngwapa yi'rany, no yi'rany yima be badalu ngwüjänü 'dar ndi ari ngindenga 'dar liki.

¹³Ndi ari 'tu'tu gwerre yobo yidi Müjä ya'tina ju, ke gwuju gididlä. A be ke gwati aar 'ti i'racä manari yobo ya'ti.

¹⁴A be yi'rany määtä ngwüjü 'tu'tu kaji gidi Adam 'di aar ngwe obana kaji gidi Müjä, aar ädinä 'to ngwüji ngwa'ti apu gwuki nono apa gu Adam. Adam gwuru di'rimbil didi nginde gwani Kirictu gwanni gwadi ila gwodan.

¹⁵A be ni gwudi angidaji gwudi Ngwaalu gwä'tüdi nono ni gwudi nyurtanu gwudi Adam. Ndi ari manari lonyadu layu gwani nyurtanu gwudi diji de'te pu, ya be ru 'tanaa yani yimi'rü yidi Ngwaalu a angidaji gwanni gwindi yimi'rü ye yidi diji de'te pu dani Yicu Kirictu, ya irälü ngwüji ngwonyadu.

¹⁶A mana ni angidaji gwudi Ngwaalu gwä'tüdi nono ni gwudi ke gwudi diji de'te pu. Obalu gwugwujana kengalu gwe'te pu gwuma obalu ngwüji ngwe, a be angidaji gwugwuju kengalu gwonyadu gwudi ngwüji, a gwuma apa düniyängälü.

¹⁷Ndi ari manari nyurtanu gwudi diji de'te pu yi'rany yima ru ngwüji diji de de'te pu, ya be ru 'tanaa ngwüji ngwanni gwadi ape yimi'rä yidi Ngwaalu yanni yirälü na angidaji gwudi dünälü aar ruyi ngwüjü ndi midi gwudi gwur'taling 'to gidiji de'te pu dani Yicu Kirictu.

¹⁸Anaku raar gu nyurtanu gwe gwe'te pu, a obalu ji ngwüji 'dar, no 'to ape gwe gwe'te pu gwanni gwüdünälü gwudi Kirictu ngwuma ge'te düniyängälü gwanni gwati äpijä ngwüjü 'dar miding.

¹⁹Anaku raar gu nyurtanu gwe gwudi diji de'te pu, gwuma gäbici ngwüjü ngwonyadu aar ke, no 'to 'dengenaji gwe gwudi diji de'te pu, lonyadu la aar je düniyälü.

²⁰A be yobo ila nunnu a nyurtanu gendadi a ngwüji engga. A be ngwaalu ngwadi gu nyurtanu gendani, a gu yimi'rü gendani yonyadana,

²¹nunnu anaku määtä gu ke ngwüjü aar ayi, no 'to yimi'rü ya määtä ngwüjü dünälü gwe aar midi miding gwudi gwur'taling Deleny de dege dani Yicu Kirictu.

Rumiya 6

A layu ndi ke, ar midi ndi Kirictu

¹A ladi be araa, ar gwuji keng nunnu ati aar nje gu yimi'rü yidi Ngwaalu gendade?

²Bäri a'tur! Ange gwuru ar be ru lanni layu giyiima yidi ke ar be o're ar gu midi mana?

³A mene ngaa la'ti lingidi ndi ari alanga 'dar liminje nyinyädä ndi Yicu Kirictu a lima acajidi giyi'rany yüngüne?

⁴No, a lima gätini Yicunga le nyinyini gwe gwani yi'rany nunnu anaku ma gu Kirictu 'di'ra giyi'ranyanu näji gwe gwudi Papa, alanga 'to gwuma ar le 'di'ri limidu midi gwanni gwuyang.

⁵Manari gwuma ar le ru le'te pu nono giyi'rany yüngün, ya gu ru 'to ndi ari gwa ar le ru le'te pu ndi 'di'ri gwüngün.

⁶Nunnu a lilingidi ndi ari lingeno lege lanni lu'rin lima aar päda kü'ri ngindenga le nunnu a ami'ra gwege gwudi lingeno lidi ke, aar dünäji, nunnu aa'ti ba be a la ru ngwinäd ndi ke.

⁷Ndi ari gwere gwanni gwuma ayi, gwuma gwä'däni linginalu giyiima yidi ke.

⁸Gwenene manari a layu Kirictunga le, a länni Ngwaalu ndi ari alanga 'to gwa ar le midi.

⁹Nunnu a lilingidi ndi ari anni ma aar 'di'riyä Kirictung giyi'ranyanu, gwa'ti a be gwa ayi mana. Yi'rany ya'ti a be äti yiima yere 'düngüngünälä.

¹⁰Ndi ari yi'rany yanni yayung je, yayung je nunnu ngwukiyi yiima yidi ke gomonanu ge'te pu bupud a midi gwanni gwumidung, gwümidädung Ngwaalu.

¹¹No 'to, anijar yigo'ro yalu ngaa layu ndi ke ngaa be midi Ngwaalu ndi Yicu Kirictu.

¹²Yäy gu no, aa'ti ba be ngaa la gäbici keng ndi ara je määtä gilingeno lanni lati medadi lalu lanni layu nunnu ngaa 'dengenaci ami'rang gwüngün gwanni gwuki.

¹³Aa'ti ngaa la gäbici ngwangina ngwalu gwere aar ru ngwong gwudi ape yi'ral yanni yiki. Ngaa be manni ätäda lingina lalu Ngwaalinga ndi ari lima je

'di'rīyälü giyi'ranyanu limidu, ngaa ätäädä Ngwaalinga ngwangina ngwalu aar ru ngwong ngwudi ape yi'ral yanni yidünälü.

¹⁴Ndi ari yi'ral yanni yiki ya'ti ya je määtä ndi ari ngaa la'ti ba be indi yobo ye, ngaa be ele yimi'rü ye.

Ngwīnād ngwudi dūnālū

¹⁵Yiru be ange? A la be ke nunnu a la'ti giyobanu a gilo giyimi'rāno? Bāri ya'ti gu a'tur!

¹⁶Ngaa la'ti lingīdī ndi ari ma aang ätäädä ngwangina ngwalu dijū, ngaa 'dengenaci nono ngwīnādä, ngaa liru ngwīnād gīdijī danni dati aang 'dengenaci ya ngaa liru gwudi ke gwanni gwati apa yi'rany ya gwani 'dengenaci gwanni gwati apa dūnāngālo?

¹⁷A be yāy 'tu gwani Ngwaalu ndi ari gwele ngaa liru ngwīnād ngwudi yi'ral yanni yiki, ngaa lima be 'dengenaca 'tu'tu giyigoranu yalu 'dar ngwuja'ri ngwenggacaar je ngaa je ape.

¹⁸Lima je gwä'dälü gwenene giyirna yidi yi'ral yanni yiki ngaa lima ru ngwīnād ngwudi yi'ral yanni yidünälü.

¹⁹Äny gwondaja ngene ngwuja'ri ngwe ngwudi dijī dūmnä, ndi ari ngaa lami'ratu ndi lenge gwalu. Ndi ari anaku ätäädä gu ngwangina ngwalu yīnādä yidi rngī ngaa je ärrānī yanni yiki, no 'to gwenene, ätäädär ngwangina ngwalu yīnādä gwani dūnālū giyiiru yanni yiju'ru.

²⁰Gwele anni rangaa ngwīnād ngwudi ke, ngaa la'ti ju ndi ärrī yi'ral yanni yidünälü.

²¹Bile gwuru ange gwanni gwuma aang mbuji kaji nggoo gwani yi'ral yanni giyo yapiya je yaaru gweneno? Yi'ral giyee, ji gwegen gwani yi'rany!

²²A be gweneno, lima je gwä'dälü giyi'ral yanni yiki a ngaa lima ru ngwīnād ngwudi Ngwaalu. Bile gwanni gwa aang mbuji gwa je ogtada ndi ju'ri a gwa je äpījā miding gwudi gwur'taling.

²³Ndi ari dāmjū didi yi'ral yanni yiki dani yi'rany, a be angidaji gwudi Ngwaalu gwani midi gwudi gwur'taling Deleny de dege dani Yicu Kirictu.

Rumiya 7

A la'ti ba be giyobo a gilo Gīligi'rīm

¹Lani ngwänggārī ngaa lilingīdī ndi ari nggwondaca a je liru ngwūjī ngwūlingīdī yobo ye yorto ye ngwaalinga. Ndi ari yobo yāti yiima gīdijī 'dogo manari ndona dijalu dimidu.

²Nono gwele dayu dāginā dati yobo gekaji gidur dūngūn danni dagu manari ndona dimidu. Ma be ari dur dūngūn dayu, da be gātīnī linginalu ngwaalu ngwudi yobo giyo yani dur.

³Yāy no, manari dima āginī gidur di'ter, dur dūngūn ndona ngwāyālū dimidu, da aar ci dīmī'rīdī ngwāyānū. A be manari dur dūngūn dayu, nginde dīgātīnā linginalu giyobo giyoo da'ti dīmī'rīdī ngwāyānū, 'di manari dima āginī gidur di'ter.

⁴Yāy gu no, lani ngwānggārī, yiru gu no 'to 'danggalu ngaa layu ngwaalu ngwani yobo anni ma aang ayi Kirictunga le, nunnu ngaa ru lidi nginde gwu'ter, lidi nginde gwanni gwū'dī'rū giyi'ranyanu nunnu ngaa 'ri'rada giyi'ral yani Ngwaalu.

⁵Ndi ari gwerre anni elellar drū de danni diki, ami'ra gwanni gwuki gwati yobo gwogaji ngwape yiuru 'dengganu 'dar ar 'ri'rada giyi'rany.

⁶A be gweneno a lima gwā'dānālū ngwaalu ngwani yobo ndi ari a lima ayi giyobo yanni yati nje giki gwele. Nunnu ar ru ngwīnād ngwudi āpījī Ngwaalinga yiuru gay ge giyang gidi Līgī'rīm, ya'ti a be āpīnā gay ge gele gu'rin gani yobo ye yanni yūllīnā.

Yobo yati nje enggaci yiru ange yani ke

⁷A ladi be araa? Yobo yiru yanni yike? Ya'ti gu rūdī a'tur! 'Didanu nggwa'ti gwadi lenge keng yorto ye ngwaalinga adinari aa'ti yobo rūdī. Āny gwa'ti gwadi lenge ngwuja'ri ngwee ngwani aranu adinari aa'ti yobo aru, "Aa'ti gong ga ang aranu."

⁸A be ke, mbojaji gay ngwuja'ri ngwee ngwube 'ri'riyi aringanu gwudi ami'ra nggwee 'dar 'dūnggūnyānū. Ndi ari adinari a yobo erne, ke gwa'ti gwadi ātī yiima.

⁹Gwele gwerre nggwaju gwelellalu gwa'ti līngīdī yobo ye yorto ye ngwaalinga, a be anni ma ngwuja'ri ngwani aranu ila, ke gwuma 'rita gwumidu āny gwuma be ayi.

¹⁰Āny gwuma mbuji ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwe'te ngwe'te ngwaraar ngwe ngwadi apa miding, ngwuma ru gay gidi yi'rany.

¹¹Ndi ari ke mbojaja gay ngwuja'ri ngwe gwuminy īdājānū a ngwuma aar nyi ngwe 'rinye.

¹²Yāy no, yobo yiju'ru a ngwuja'ri ngwaju'ru ngwūdūnālū na ngwujaw.

¹³A be yobo yanni yijaw yima be gwurli yima ru yi'rany 'dūnggūnye? Bāri ya'ti gu rūdī a'tur! A be nunnu a ke linginni ndi ari gwuru yi'ral yiki, gwū'tīyā yi'rany 'dūnggūny yi'ral ye yanni yani jayi, nunnu ngwuja'ri ngwe, a ke, aar enggani ndi ari yiru yanni yiki gwulleney.

Kwudi ke gwe

¹⁴A lilingidī ndi ari yobo yiru yidi ligi'rīm a be äny gwä'tüdi gwudi ligi'rīm nggwuru dinäd didi ke.

¹⁵Nggwa'ti lingidī apepeng gwüny. Ndi ari yanni yijaw yati nje nani ndi ärrī, yati nje 'ti ärrü, nje be ärrī yanni yatiny ke ngwäy.

¹⁶Ma be ari yati nje ärrī yanni yatiny ke ngwäy, nyii la be amatanu yobo ye ndi ari yiru yobo yijaw.

¹⁷A be yanni yiru gu, yä'tüdi ba be ndi ari äny gwuru ligo'ro lüny gwanni gwärrä je yanni yiki, a be ke ru gwanni gwati ji 'dünggünyänü.

¹⁸Äny gwülingidī ndi ari yere ya'ti yanni yijaw yati ji 'dünggüny, nggwondijaja gidrü düny danni diki. Ndi ari äny gwüjädi ndi ärrī yi'ral yanni yijaw, nyi 'ti be burna ndi nje ärrī.

¹⁹Äny gwunana ndi nje ärrī yanni yijaw, nje 'ti ärrü. Äny gwa'ti nana ndi nje ärrī yanni yiki, ati nje mbuji yiminje ärrī.

²⁰A be gwenene manari nggwati ärrī yi'ral yanni ya'ti nje nanu ndi ärrī, ya'ti a be rüdi yani äny gwanni gwärrä je, a be ke ru gwanni gwati ji 'dünggünyänü gwärrä je.

²¹No nyi be mbuji drü ndee dapu yiuru, manari äny gwuma ru gwadi ärrī yi'ral yanni yijaw, yanni yiki yatiny jici nje ärrī.

²²Ndi ari äny giligoranu lüny, nggwati jayanu yobo ye yidi Ngwaalu.

²³Nyi be o're nyi engga drü di'ter ndoo dapu yiuru giyerel yidi ngwanginu ngwüny, aar kwudi drü de didi ya'rany yüny aar nyi gäbīci nyi gīkinī drü de didi ke dapu yiuru giyerel ngwanginu ngwüny.

²⁴Äji be ne yiriginä yanni yijiny gu! Yärü gwuru gwanni gwuny 'tüyä ngwanginu ngwee ngwudi yi'rany?

²⁵Nggwuca Ngwaalinga yäy 'tu Yicu Kirictu gwe Deleny dege! Yäy gu no, äny ligo'ro lüny giya'ranyanu yüny, äny gwuru dinäd didi yobo yidi Ngwaalu, a be gidrü danni diki, äny gwuru dinäd didi gay gidi ke.

Rumiya 8

Elle Ligī'rīm le lidi Ngwaalu

¹Yäy gu no gweneno obalu gwa'ti ba be ngwüji ngwanni ngwo ndi Yicu Kirictu

²ndi ari Yicu Kirictu gwe, yobo yidi Ligī'rīm lidi midi yiminy gwallalu giyiima yidi yobo yidi ke na yidi yi'rany.

³Yanni ya'ti je yobo burna ndi ärrī gwani ami'rati gwüngün ndi gatajidi düwä gidrü danni diki, yima je Ngwaalu ärrī ükäjä gwe Gijü güngün ngwanginu ngwudi dijī dümnä ngwuru nono gi'remna gege, ngwu'ti be ätinä ke nono.

Ngwükäjä ngwuru mi'rini nono gwudi ke. A no ngwobalu yiima ye yidi ke 'dengge,

⁴nunnu a Ngwaalu medaji 'dengganu buping gwanni gwüdünälü gwanni gwüminä yobo 'dengge lanni gilo lelella Lig'i'rim le, ya'ti a be ani elelle drü de danni diki.

⁵Ndi ari lanni gilo lelella drü de danni diki, lati iriyi ngwäyälü giyi'ral yidi drü danni diki, a be lanni lelella Lig'i'rim le lidi Ngwaalu, lati iriyi ngwäyälü giyi'ral yanni yiminä je Lig'i'rim lidi Ngwaalu.

⁶Iriyi ngwäyälü gwudi drü danni diki gwani yi'rany a be iriyi ngwäyälü gwudi Lig'i'rim lidi Ngwaalu gwani midi gwudi gwur'taling na adatalu.

⁷Iriyi ngwäyälü gwanni gwuki gwuru güwän gidi Ngwaalu ndi ari gwati 'ti 'dengenaca yobo yidi Ngwaalu na ya'ti ying je burni ndi 'dengenaci.

⁸Lanni limätä je drü danni diki, la'ti la burni ndi jaiyi Ngwaalinganu.

⁹A be nga nga, la'ta be matinä yiima ye yidi drü danni diki, ngaa be matini yiima ye yidi Lig'i'rim lidi Ngwaalu manari Lig'i'rim lidi Ngwaalu gilo 'danggalanu. A manari diji dere da'ti ati Lig'i'rimä lidi Kirictu, nginde gwä'tüdi gwudi Kirictu.

¹⁰A manari Kirictu nggwo 'danggalanu, ngwangu ngwalu ngwayu gwani ke a be lig'i'rim midi gwani dünälü.

¹¹Ma be ari Lig'i'rim lüngün lanni li'di'riyā Yicungalu giyi'ranyanu gilo liju 'danggalanu, nginde gwanni gwü'di'riyā Kirictungalu giyi'rany gwa je be midiyi 'to ngwangu ngwalu ngwanni gwani yi'rany aar medadi Lig'i'rim le lüngün lanni gilo 'danggalanu.

¹²Yäy gu no lani ngwänggäri yiru dämjü 'dengge ndi ari aa'ti a la elelle drü de danni diki.

¹³Ndi ari manari ngaa la elella gwani drü danni diki, ngaa ladi ayi. Ma be ari Lig'i'rim le, ngaa la 'rinye yi'ral yidi lingen yanni yiki, ngaa la be mbuji miding.

¹⁴Ndi ari lanni lüktä je Lig'i'rim lidi Ngwaalu, ngindenga liru yiiji yidi Ngwaalu.

¹⁵Ndi ari ngaa la'ti apu lig'i'rimä lidi yinäd lanni ladi je gäbici ara je yedeny eny, ngaa be ape Lig'i'rimä lidi Ngwaalu aar je aniji yiiji yüngün lanni ladi a le urindi Ngwaalinga ngaa je ci, "Abba gwuru Papa."

¹⁶Ndi ari Lig'i'rim lüngün liru lanni linggidaar lig'i'rimängä le lege ndi ari alanga liru yiiji yidi Ngwaalu.

¹⁷Na gweneno ma be ari alanga liru yiiji yidi Ngwaalu, alanga 'to la be ape yu'rina yidi Ngwaalu, ar gu acidanu Kirictunga le manari nggwo gwacidar le 'didanu giyi'rendenyanu yüngün, nunnu aji ar le acidi 'to ndi näjini gwüngün.

Giyi'rendenyanu giyee na ndi näji nggwä'di

18Äny gwänggädi ndi ari yi'rendeny yege gididlä ndee, ya'ti itana näjing gwanni gwadi Ngwaalu 'täjälü 'dengganu.

19A be ngwong ngwügi'tinä gididlä ngwo ngwor'temaja ngwüdünicä a je yigor enyanu ndi ari a Ngwaalu 'täjä yijälü yüngün ndi ari yani yärüngä.

20Ndi ari ngwong ngwügi'tinä gididlä ngwa'ti mulu nono gwu'ren a je be Ngwaalu gäbici aar muli nono ndi ge'taji

21ndi ari aji a je Ngwaalu gwä'dälü giyirna yidi 'digi'ri aar je apada ndi näji gwudi gätini linginalu gwudi yiji yidi Ngwaalu.

22A lilingidi ndi ari ngwong 'dar anaku ge'taar je gu ngwona ngwärnü ngwiti je yi'rendeny nono, nono yajima yidi linge 'di gweneno.

23Ngwong gididlä ngwä'tüdi jücü, a be alanga 'to lanni lima ape yuula yanni yi'ra yidi Ligirima lanni Liju'ru, a lärnü giyigoranu liti je yigoranu ndi dünici gomom gadi aar nje ge ape ar ru yiji, gwani ü'rälü gwudi ngwangu ngwege.

24Ndi ari ndi ge'taji nggwee, a ligilängidinä. A be ge'taji gwanni gwati enggani, gwä'tüdi ge'taji a'tur, yäru gwuru gwanni gwati ge'taji giyi'ral yanni yiming je ape be?

25Ma be ari a lige'taja giyi'ral yanni ya'ti ar je na apu, ya ar je dünici lor'temaju nunnu aar ila.

26Gay ye ge'te ge'te, Ligirima lati nje gendaci yiima ndi ami'rati gwege. Ya'ti ar je lingidi yanni yadi ar ye otaci Ngwaalingalu, a be Ligirima liru lanni lati nje mandi ndi aar nje ruci Ngwaalu äрни gwe gwanni gwa'ti gwa ar gwe lenge ondajing.

27Ngwaalu ngwanni ngwati ombaji yigoranu yege, ngwulingidi yi'ral yidi Ligirima ndi ari Ligirima liru lati mandi ndi ruci ngwüjü ngwanni ngwuju'ru bupi gwe gwudi Ngwaalu.

28Na a lilingidi ndi ari giyi'ral 'dar, Ngwaalu gwati ape yiiru gwani jayi gwudi ngindenga lanni lati ämni ngindeng, lanni lurnidaar je anaku buping gu.

29Ndi ari ngindenga lanni lilingidi je Ngwaalu gwerre ngwuje äbrü ngwuje mädiniiyi nunnu aar lingani Gijü gungün nunnu a nginde ru gi'ra ngwenggenanu ngwonyadu.

30A lanni liming je mädiniiyi, gwuru 'to gwanni gwurnidu je aar ila 'to 'dünggüngün, na lanni lurnidung je, gwuru 'to gwanni gwüdüniiyalü, na lanni lidüniiyng jälü, gwuru 'to gwanni gwünäjü je.

Ämni gwudi Ngwaalu ndi Yicu Kirictu

31Giyi'ral giyee 'dar a ladi be araa? Manari Ngwaalu ngwüjüdi 'dengge, yäru gwuru gwanni gwunje akani nono?

³²Nginde gwanni gwä'tüdi di'rid Gijü ge güngün ngwube gäbiciji ngwüjü aar 'rine gwani alanga 'dar, awa 'to yimi'rü ye aar nje 'ti be ätädi ngwonyalu 'dar nginde gwe?

³³Yärü gwanni gwadi ü'ridä ngwüjü ngwudi Ngwaalu yi'ral nono gwanni ngwuming je äbri? Ngwaalu ngwuru gwanni ngwati düniyälü.

³⁴A be yärü gwanni gwati obalu diji de? Yicu Kirictu gwuru gwanni gwayu ngwo're gwuma aar 'di'riyi ndi midi. Nggwo gwujalu kaama gidi Ngwaalu ngwuru 'to gwanni nggwo gwumandu ndi aar nje ruci.

³⁵A be yärü gwuru gwanni gwadi nje ü'ränü ndi ämnä gwudi Kirictu? Dirbä da ro? Ya yüündä ya ro? Ya übinälü gwa ro? Ya ngwamu ngwa ro? Ya jalu ngwangu ngwanu gwa ro? Ya gimra ga ro? Na yi'rany ya ro?

³⁶A be anaku üllinäär gu ndi ari, "Gwani nga, yi'rany yimbuji nje gangin gangin länggädi nje nono ngwangala gwadi aar je ü'rüti ngwulem."

³⁷No, giyi'ral giyee 'dar yati ar je dami gwani Kirictu gwanni gwati nje ämnä.

³⁸Äny gwicänänü ndi ari yi'ral yere ya'ti yinje ü'ränü ndi ämnä gwudi Ngwaalu. Ya ru yi'rany ya midi ya yi'rr ya ngweleny ya gweneno ya bigänü ya yiima yere,

³⁹ya yanni yolala ya yanni yolanu ya gong gere gigi'tinä gididlä, yere ya'ti ya burni ndi aar nje ü'ränü ndi ämnä gwudi Ngwaalu gwanni nggwo ndi Yicu Kirictu gwuru Deleny dege.

Rumiya 9

A Bulij rüniji ngwüjü ngwudi Yijiräyil

¹Äny gwondaja 'didanu ndi Kirictu nggwa'ti gwü'ridi yi'duru a ligor lüny lenggaciny gu aar nyi gu Ligir'im lanni Liju'ru enggaci ndi ari nggwondaja 'di'didanu.

²Ndi ari nggwukanu gwulleney gwani ngwüji ngwüny gwuru Ngwüyäwüd a ligor lüny äti dämmä dati nyi gwü'rütä yomon reny gwani ngindenga.

³Ndi ari nyi jada ndi ari adinari nyi ru ligo'ro lüny gwü'täjäär gu ngwünyü nyi 'dünyini ndi Kirictu gwani ngwänggäri, ngindenga liru gilinge güny,

⁴ngwüji ngwudi Yijiräyil. Ndi ari liru lanni lanija je Ngwaalu yiji yüngün, ngwuje 'täcä näjing gwüngün gwudi Ngwaalu, aar le äti gekajiding yomonanu yonyadu. Aar ape yobo, aar je enggaci awa ndi äpiji Ngwaalinga yobo, aar äti ngwuja'ri ngwaru ngwe Ngwaalu.

⁵Ngindenga liru ngwügüürnä ngwudi Äbräyim, Ijaag na Yagub. A gu di'riny didi Kirictu o'rada gilingeno. Gwanni gwuru Ngwaalu giyi'ralalu pipi'ri'ti a ngwünäjinä gwur'tal! Yiru gu.

Bupi gwudi Ngwaalu gwüdünälü

⁶Äny gwa'ti aru ndi ari ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwi'dü gidiyängälü. Ndi ari lä'tüdi 'dar lanni liru gilinge gidi Yijiräyil, liru lidi Yijiräyil.

⁷Ya ndi ari anni raar ngwügüurnä ngwudi Äbräyim, liru 'dar yiji yidi Äbräyim. Aar be manni üllinä ndi ari, "Gilinge gidi Ijaag giru ga aar urnidi."

⁸Yä'tüdi ndi ari yiji 'dar yanni yilinginä ndi Äbräyim, yiru yiji yidi Ngwaalu, aar be ru yiji yanni yaru ye Ngwaalu, yanni yadi ru gilinge gidi Äbräyim.

⁹Yiru giyee yanni yaru ye Ngwaalu ndi ari, "Kaji ganni gigi'tinä nggwadi o'ra nggwa mbuji Jarrang giji ge."

¹⁰Giji nggee, Ijaag gwuru gwanni gwuma agu Ribikang aar lengeta ngwänggilä, mbumbu gwegen gwuru gwe'te pu gwani Ijaag gwuru digüurnä dege.

¹¹A be gaji ganni gica ge Ngwaalu Ribikang ngwuja'ri ngwee, yiji giyee ya'ti gu na linginä aar gu 'ti apu yi'ral yanni yijaw na yanni yiki nunnu a ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu Ribikang aar ani bupi gwudi Ngwaalu gwani äbrä gwüngün.

¹²Ya'ti ani apepe gwe aar be ani nginde gwe gwanni gwati urnidi. Lica Ribikang, "Giji ganni gipana ga ru dinäd didi gwenggen gwanni gwokana."

¹³Anaku üllinäär gu ndi ari, "Yagub gwujayiny ngwäy a nyi be Yiju ke ngwäy."

¹⁴A ladi be araa? Ngwaalu ngwa'ti dünälo? Bäri ya'ti gu rüdi a'tur!

¹⁵A lilingidi ndi ari ngwuca Müjäng, "Diji diny inä danni diny inä a dinyi gataji düwä danni dinyi gataji düwä!"

¹⁶Yäy no yä'tüdi ndi ari yi'ral giyee äpinä bupi gwe na yiiru ye yidi diji dümnä, aar be äpinä inä gwe gwudi Ngwaalu 'dogo.

¹⁷Ndi ari kitabanu, Ngwaalu ngwuca Brawuning, "Nggwallijangala gwani yi'ral giyee, nunnu nyi inggidi yiima yüny 'dunggunga a nunnu ngwüriny ngwüny aar ngwe urnidi ngwaalu 'dar gidiyängälü."

¹⁸Yäy gu no, Ngwaalu gwati je diji inä danni dinä na ngwundiye liguri danni ding undiye liguri.

¹⁹Gwere 'danggalanu gwuny otacalu ndi ari, "A be ange gwuru ati nje be Ngwaalu gatada yi'ral nono? Ndi ari yäru gwanni gwati äbinginä bupingu gwüngün?"

²⁰A be nga gwani yäru gwuru diji dümnä ndi gwä'räci Ngwaalinganu? "Gong ganni gige'taar gati otaci dijalü danni dige'ta ngwuci, 'Nga gwarra miny gu gege'te no?"

²¹A be ya'ti manni rüdi ndi ari diji danni dati ga'riji yimuya, däti gu yiima ndi ape gilü ge'te ge'te ngge ga'riji yimuya yidi ngwong ngwanni ngwujaw na yimuya yidi ngwong ngwanni ngwuke?

²²Yiru ye'te ye'te yanni yärrä je Ngwaalu, anni äting yiima ndi inggidi gündä güngün ngwinggidi yiima yüngün, ngwube or'temaja 'dar gwani ngwüji ngwanni ngwapiya gündä güngün ngwanni ngwujalu gwani dudi.

²³Yärrüng je giyee nunnu ngwenggaci ngwüjü ngwanni ngwinäding je näjing gwüngün gwanni gwirälü ngwanni ngwuming je mädiniyi ngwuje ja'rima gwani näji.

²⁴Di alanga 'to lanni liming je urnidi, lä'tüdi Ngwüyawüd jücü, aar je be urnidi 'to lanni liru Garany.

²⁵Anaku aru gu Ngwaalu kitabanu gidi Uja, "Lanni lä'tüdi ngwüji ngwüny, linje urnidi 'ngwüji ngwüny' na lanni la'ti aar je ämnä, linje urnidi 'lünü lanni lämnä nje."

²⁶Na, "Ya ji ngwaalu ngwe'te ngwe'te anaku caar je gu, 'Ngaa lä'tüdi ngwüji ngwüny,' la aar je urnidi, 'yiji yidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu."

²⁷Ajaya gwuru dijir, gwondaju ngwuja'ri ngwe gwani ngwüji ngwudi Yijiräyil ndi ari, "Anni ngwüji ngwudi Yijiräyil onyadi aar ru nono dijicira didi dibirta, ngwa gilängidini 'dogo guuwa gooko.

²⁸Ndi ari Deleny dadi pi yelenya yüngün puprang ngwuje mbüdiyü gidiyängälü."

²⁹Anaku aru gu dijir dani Ajaya gwerre ndi ari, "Adinari Deleny diru yiima diminje 'ti gätijänä gilingalu, alanga laadi ru nono Jaduming, laadi o'ranni Gamurang."

Ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwa'ti ämnä Ngwaalu

³⁰A ladi be araa? Ndi ari lanni liru Garany lanni la'ti linya dünängälü, gwuma aar gu olati, dünälü gwanni gwindi ämnä gwe Ngwaalu.

³¹A be ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwanni ngwulinya yobo yidi dünälü, gwuma aar gu 'ti olatu.

³²Ange gwuru? Nunnu gwa'ti aar linynya ämnä gwe Ngwaalu, aar be linyni nono ma aar ani yiuru ye. Lima obalu "kimle gidi obalu."

³³Anaku üllinäär gu gwani Kirictu ndi ari, "Arnganar, äny gwuge'ta gimle ndi Jäyün ganni gati gäbici ngwüjü aar obalu, äny gwuge'ta ngwur'da ngwanni ngwadi gäbici ngwüjü aar apalu pi'rijur aar i'di, na nginde gwanni gwa ämnäci ngindeng, gwa'ti gwa yaaru ape a'tur."

Rumiya 10

¹Lani ngwänggäri, bupi gwudi ligor lünü na otaci Ngwaalingalu gwüny, gwani ngwüji ngwudi Yijiräyil nunnu aar gilängidini.

²Äny gwinggidu gwani ngindenga ndi ari lati 'ri yigoranu gwani Ngwaalu a be 'ri gwudi yigor yegen gwa'ti äti beberenganu.

³Anni aa'ti aar lingidi dünälü gwe yorto ye ngwaalinga ndi ari gwati ila Ngwaalu aar be bupi ndi ärrü gwu'ren gwudi yigor yegen, aar 'ti 'dengenaca dünängälü gwudi Ngwaalu.

⁴Ndi ari Kirictu gwuru medadi gwudi yobo, nunnu ngwüdünüyü dijälü danni da änni 'dünggüngün.

Gilang gwani ngwüji 'dar

⁵Müjä gwullu gwani dünälü yobo ye ngwari, “Dijji danni dadi ärrü yi'ral giyee ying ye be mbuji miding.”

⁶A be dünälü gwanni gwindi änni gwe Ngwaalu gitab garu nu, “Aa'ti aru giligoranu, ‘Yärü gwanni gwa allu kerala?’ (Ndi ari aar ülljä Kirictungalu.)

⁷Ya ‘Yärü gwanni gwa üllü kibü'ril?’” (Ndi ari aar allija Kirictung ngwüjänü ngwanni ngwayu.)

⁸A be gitab garaa? Garu, “Ngwuja'ri ngwo gito gito 'dungguna, ngwo ngwulemanu na giligoranu lunga,” ndi ari, ngwuja'ri ngwuru ngwudi änni Ngwaalu ngwanni ngwati nyii ngwe ondaci ngwüjü.

⁹Ndi ari manari nga gwuma 'täjälü ngwulem ngwe ngwunga ndi ari, “Yicu gwuru Deleny,” na nga änni Ngwaalu giligoranu ndi ari nginde gwuma Ngwaalu 'di'riyälü giyi'ranyanu, nga gwa gilängidini.

¹⁰Ndi ari ligor le lunga lämnä le Ngwaalu la ang düniyälü na 'täjälü gwudi ngwulem ngwunga nga gwa gilängidini.

¹¹Anaku üllinäär gu kitabanu, “Dijji dere danni da ännici ngindeng da'ti da yaaru ape.”

¹²Ndi ari Ngwaalu gwati 'ti utanu ndi ari ndee diru Diyäwüd na ndee diru Garany, ndi ari Deleny de'te de'te diru Deleny didi ngwüji 'dar, lating je onjaci 'dar aar nänü lanni lati urnidi 'dünggün.

¹³Ndi ari, “Dijji danni dati urnidi ngwüriny ngwudi Deleny, da gilängidini.”

¹⁴Awa aar be urnidi ngindeng gwanni gwa'ti aar gu ämnä? Na awa aar be änni nginde gwa'ti aar gwe 'dingina? Na awa aar 'dingini la'ti aar je ondacu?

¹⁵Na awa aar be ondaci ngwüjü ma aar je 'ti ukäjä? Anaku üllinäär gu, “Yijayi gu kang giyora yidi ngwüji ngwanni ngwati apa ngwuja'ri ngwanni ngwujaw!”

¹⁶A be, ngwüji ku ngwudi Yijiräyil ngwuma 'ti ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwujaw. Ndi ari Ajaya gwuru dijir gwaru, “Gwani Deleny, yärü gwanni gwuma änni ngwuja'ri ngwäri?”

¹⁷Yäy no, yilinginna ndi ari ämnä Ngwaalu gwati ila 'dingini gwe ngwuja'ri, na ngwuja'ri ngwati aar je 'dingini ondaji gwe gwani Kirictu.

¹⁸A be nggwutalu. Ngindenga li'dingina? Yäy 'da li'dingina. Ndi ari gitab garu nu, “Dulu degen di'tüdi ngwubadalu 'dar gidiyängälü a ngwuja'ri ngwegen olati ngwüjü 'dar gididlä.”

¹⁹Nyi o're nyi utalu, Ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwa'ti lingidi ngwuja're? Gwerre gwerre, Ngwaalu ngwondaja kitabanu kaji gidi Müjä ngwari, “Äny gwa je iye yigoranu ngwüji ngwe ngwucaar je ngwätüdi ngwüji, nggwa je apiyi güündä ngwüji ngwe ngwa'ti lingidi.”

²⁰Na dijir dani Ajaya di'ranu ngwari, “Lanni la'tiny minä, liminy mbuji Lanni la'tiny le utalu, liminje 'täci ligo'ralu lüny.”

²¹A be gwani ngwüji ngwudi Yijiräyil, a be Ngwaalu ari, “Äny gangin gangin ligeraci nje guy lanni linyurtanu aar ü'rü ngwänänü.”

Rumiya 11

Ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwinädi Ngwaalinga

¹Nyi be utalu ndi ari, Ngwaalu ngwu'donya ngwüjü ngwüngün ngwuru Yijiräyile? Bari ya'ti gu rüdi a'tur! Äny nggwee gwuru Dijiräyil 'to gwuru gilinge gidi Äbräyim g'ilü gidi Biniyämän.

²Nggwadi ari Ngwaalu ngwa'ti 'donya ngwüjü ngwüngün ngwanni ngwülingiding je ngwuje äbrä gwerre. Ngaa la'ti lingidi ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe gitab gidijir dani İliyä anni mung päci Ngwaalingalu yi'ral ye yiki yanni yärrär je ngwüji ngwüngün ngwudi Yijiräyil ngwari,

³“Gwani Deleny, lima 'rinye ngwijirä ngwunga a lima pä dagadalu mbüny dunga, äny nggwo be gwudayinalu gwe'te pu 'dogo gilo be lari liny 'rinye!”

⁴A be yiru ange yanni yima ye Ngwaalu ci? Gwuming ci, “Gilo ligi'tininjalü liru ngwüü'ri kwo'ra tä'ril (7000) la'ti kwucu ngwaalingalu ngwuru 'tur ngwani Baal yirku ye a'tur.”

⁵Yiru gu 'to no gwenene kaji nggee, gilo lanni li'dü guuwalu läbrä je Ngwaalu yimi'rü ye.

⁶A be manari yi'ral giyee yäpinä yimi'rü ye no, ya'ti ba be ani ndi ari yäpinä apepe gwe. Adinari aar ru apepe gwe, ya'ti a be yaadi ani yimi'rü.

⁷Yiru be ange? Ndi ari yanni yilinya je ngwüji ngwudi Yijiräyil gwullenya ya'ti aar gu olatu, a be lanni läbrä je Ngwaalu yima aar gu olati. A be loko a je Ngwaalu undiyi giyi'ra,

⁸anaku üllinäär gu ndi ari, “Lätädi je Ngwaalu ligor liru gidingol, na ngwäy ngwati 'ti ombajidalu na ngwäni ngwati 'ti 'dingina, 'di gomon gidi gweneng.”

⁹A Däwüd gwullu ngwari, “A ngwümbür ngwegen ngwudi eny ru ngwü'rimün aar je acaji aar ru ngwü'dibä aar gu i'däti, aar ru gimle gidi obalu aar gu obalu aar gu rerani

¹⁰a ngwäy ngwegen rimi nunnu aa'ti lombajidalu, a aar ape ngwuu'ranu ngwegen gwani dirbä giyomon 'dar.”

¹¹Äny gwo're gwutalu ndi ari, ngindenga lima obalu lima i'dädä gweere? Bäri a'tur! Aar be manni ru ndi ari, nyurtanu gwegen gwuma äpijä ngwüjü ngwuru Garany gilanging nggwee gwiya ngwüjü ngwudi Yijiräyil yigoranu aar gilängidini 'to.

¹²Ma be ari nyurtanu gwegen gwuma ru bile gwupa gwudi didlä na i'di gwegen gwuma ru bile gwupa gwudi Garany, ya be ru 'tanaa yani bile gwegen manari lima mbuti!

¹³Äny nggwo ndi a je ondaci liru Garany. Ndi ari anaku ru nyi gu doo'ra dükajäär ngwüji ngwuru Garany, äny gwiringinä gu giyiru yüny

¹⁴nunnu nyi ye ge'taji ndi gwogaji ngwüjü ngwüny a je yigor enyanu nje gilängidiyi loko.

¹⁵Ma be ari 'dünyini gwegen gwuma ru gay gidi o'rajidiyi didläyü, ma be ari gwuma aar änni, ya be ru 'taa? Yati be yani midi gwudi ngwüji ngwanni ngwayo?

¹⁶Manari ngwülä ngwati äpini gu'ru gooko aar ru yula yiru yi'ra aar je gätiji Ngwaalingalu aar ju'ri, ya be ru ndi ari ngwülä ku ki'du ngwuju'ru. A manari ngwuuwa ngwudi da'ri ngwuju'ru, yii'rina yidi da'ri yiju'ru 'to.

¹⁷Yii'rina yoko yidi diminiti danni dikwudinä yani Ngwüyäwüd, yima agirti aar apa yi'rina yidi diminiti diru durdina aar je gu midiniyi. Nga nga liru lanni liru Garany liru nono yii'rina yidi diminiti danni diru durdina lanni gilo limidinä gwenene ngwuuwa ngwe'te pu ngwudi diminiti danni dikwudinä.

¹⁸Aa'ti be nga gwiringinä giyii'rina giyoo. Ma ang iringini, nga je be diwayini giyee ndi ari, nga gwä'tüdi gwudege'daja ngwuuwala gwudi diminiti danni dikwudinä, a be ngwuuwa ru ngwudege'dajanga.

¹⁹Na manari nga gwaru, “Yii'rina yägirtinä mbüny nunnu aar nyi gu midiniyi!”

²⁰Yäti gu ngwäyanü! A be yägirtinä gwani nyurtanu gwegen ndi änni Ngwaalu aar gu be matinalü gwani änni Ngwaalu gwunga. Aa'ti be nga gwa ru di'donggal aar ang be yedeny eny.

²¹Ndi ari manari Ngwaalu ngwa'ti gäbicä yi'rina yidi diminiti danni dikwudinä aar jalu, gwa'ti gwa ang gäbici ndi jalu ma ang gatu änning Ngwaalu mbüny.

²²Diwayina be jaying liguri na ojemeng yi'ral gwudi Ngwaalu. Ndi ari ojeme yi'ral gwüngün ngwüji ngwanni ngwuma nyurtanu na jayi yi'ral gwüngün

'danggalu manari nga limätinälü ndi jayi liguri gwüngün. Ma gu 'ti mätinälü, nga 'to gwa ägiritini mbüny.

²³Na nga diwayini ndi ari adinari ngwüji ngwudi Yijiräyil gwuma 'ti ju ndi dirlele aar nyurtanu ndi änni Ngwaalu, ladi je Ngwaalu midiniyi gidiminiti, ndi ari Ngwaalu ngwäti yiima nding je midiniyi mana.

²⁴A be 'dar giyee, manari lü'ridä a je nga nga liru Garany gidiminiti diru durdina liru 'ter ara je midiniyi gidiminiti danni dikwüdaär, ya be ru 'tanaa Ngwaalu ndi ape ngwüju ngwudi Yijiräyil ngwanni ngwuru yii'rina yidi diminiti danni dikwüdinä ngwuje midiniyi gidiminiti danni diru nanni gwegen?

Ngwüji 'dar ngwänädi Ngwaalinga

²⁵A be lani ngwänggäri, äny gwa'ti minä ndi ari ngaa 'ti lingidi yujimida ye'te giyee yanni yändälü yima je Ngwaalu 'täjalü gweneno nunnu aa'ti ngaa la piyi yigo'ro yalu, ndi ari ngwüju ngwoko ngwudi Yijiräyil ngwundi giyi'ra nunnu 'di a yi'ra yidi ngwüji ngwuru Garany ändä.

²⁶A no ngwüji ngwudi Yijiräyil 'dar ngwa gilängidini anaku üllinäär gu kitabanu ndi ari, “Gilang gwadi ila ngwaalu gwani Jäyün, nginde ying je äbräjalü mbüny yanni yä'tüdi drü didi Ngwaalu ngwügüürnä ngwudi Yagub.

²⁷A gekajidi gwüny gwuru nggwee ngindenga le manari liminje äbräji keng gwegen.”

²⁸A be yanni yani ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, ngindenga liru güwän gidi Ngwaalu gwani jayi gwalu a be giyi'ral yani äbrä gwegen gwanni gwäbrä je gwe Ngwaalu, ngindenga liru ngwüji ngwanni ngwämnäär je gwani ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe Ngwaalu ngwügüürnä ngwegen.

²⁹Ndi ari urnidi na angidaji gwudi Ngwaalu ngwa'ti äti o'rang gwodan a'tur.

³⁰Nono nga nga je, gwele gwerre, ngaa liru ngwüji ngwünyürtijä Ngwaalinganu, nga nga liru ngwüji ngwuru Garany, lima be mbuji inäng gwani nyurtanu gwudi ngwüji ngwudi Yijiräyil.

³¹No gwenene 'to ngindenga lani ngwüji ngwudi Yijiräyil lima be nyurtanu nunnu ngindenga 'to aar je inä gwani inä gwanni gwuma aang mbuji Ngwaalu.

³²Ndi ari Ngwaalu ngwügäbica ngwüju 'dar giyirna yani nyurtanu, nunnu 'dar aar inä ngindeng.

Ortada

³³Yäy 'da ombaja 'di olenganu gwudi irälü gwani yibegeng na bebere gwudi Ngwaalu! Obalu gwüngün gwola gyanu na gay güngün gola ngwaalinganu ndi mbüjini!

³⁴Ndi ari gitab garu nu, “Yärü gwanni gwülingidi ya'rany ye yoorta ngwaalinga yidi Deleny? Na yärü gwuru gwanni gwuma ru dibegeng düngün?”

³⁵“Yärü gwere a'tur gwanni gwätädi Ngwaalinga gony gere nunnu a Ngwaalu gwä'räci?”

³⁶Ndi ari nginde gwuru gwuge'ta yi'ralalu 'dar na yi'ral 'dar giyo 'dünggüngün na yani nginde. A näji gwüngün ru giyomon pipi'ri'ti! Yiru gu.

Rumiya 12

Elelle gwanni gwuyang ndi Yicu

¹Yäy gu no, nggwa je päcälü lani ngwänggäri gwani inä gwudi Ngwaalu ndi ari gätijär Ngwaalinga ngwanginalu ngwalu aar ru mi'rini nono gwanni gwumidu gwuju'ru gwüjädi Ngwaalinganu nunnu gwuru gwani äpiji Ngwaalinga yobo yidi ligi'rim.

²Aa'ti ba be ngaa lelelle nono ngwüjü gwudi didlä ndee ngaa be gwalli yigo'ro yalu ndi gwürlü ya'ranya yalu. Ngaa burni ndi lenge buping gwudi Ngwaalu nggwo ne gwanni gwujaw, gwüjädanü ngwumbuti.

³Yimi'rü ye yanni yätädäär nje nyi ru doo'ra dükäjäär, nggwa ondaci diji de'te de'te ndi ari aa'ti nga gwa piyi ligo'ro lunga ndi ari nga olanala, nga be iriyi ngwäyälü giligo'ro lunga gwanni gwändi kayalu gu'ru ge gidi änni Ngwaalu ganni gätädärängä Ngwaalu.

⁴Anaku diji de'te de'te däti ngwangina ngwe'te pu aar be onyadi yerelanu, na yerel giyee ku yati 'ti apu yiiru ye'te ye'te,

⁵yiru gu 'to ndi Kirictu ndi ari a lonyadu ngwanginu ngwe'te pu, alanga ku liru yerel yacidu gwüpäng.

⁶Langidaci nje rung rung yimi'rü ye yätädäär nje. Manari diji dangidacaar ndi alliji yijira ngwuje ape anaku äting gu änning Ngwaalu gwüngün.

⁷Ma diji ru dati äpiji ngwüjü yiiru, ngwuje ape, ma doorta ru, ngwape yorta yüngün.

⁸Mung ru gwanni gwati or'temaji ngwüjü ngwuje or'temaji. Mung ru gwanni gwati gendaji guy gwani li'ter, ngwugendaji ligor le. Mung ru gwanni gwuru gi'ra ndi okta ngwüjü, ngwuje okta gwundu ngwäy. Mung ru gwanni gwati ngwüji inä, aar inä ligor le lijayanu.

Änni

⁹Ma änni ji, ngwube ru 'didanu. Ara je yi'ral ke ngwäy yanni yiki ngaa mätinälü giyi'ral yanni yijaw.

¹⁰Arnganajidar ndi ännäjädi yengga. Ngaa ätäjädi denyajiding gwupana giyigo'ro yalu.

¹¹Aa'ti ngaa la ayi nono nga be 'ri giligi'rim, ngaa äpiji Delenya yiiru.

- ¹²Ngaa jayanu lige'taja Ngwaalu, ngaa määtä yiguri gidirbänü, ngaa mätinälü ndi otaci Ngwaalingalu.
- ¹³Ngaa emadi ngwüjिंगä le ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuru ngwuwayi. Jädär ndi äpiji ngwüjü yirnü.
- ¹⁴Onjacar je lanni lati a je übinälü. Onjacar je aa'ti la je gu 'täji ngwünyü.
- ¹⁵Jayaranu ngindenga le lanni lijayanu, ngaa le runi lanni lirunu.
- ¹⁶Jaralu lamatanu. Aa'ti ngaa la piyi yigo'ro yalu ngaa be okeye yigo'ro yalu ngaa le ubidanu lanni lijalu gidiyängälü. Aa'ti ngaa le engga yigo'ro yalu libebera.
- ¹⁷Ma aar je yi'ral mbuji yanni yiki, aa'ti ngaa la gwalli dämjä ngaa be undi ngwäy ndi a je ärrü yanni yijaw ngwäyänü ngwüji 'dar.
- ¹⁸Ma gay ji ma aang burni kuy galu, adataralu ngwüji ngwe 'dar.
- ¹⁹Lani ngwumaad, aa'ti ngaa la gwalli yi'ra ngaa be gäbiciji Ngwaalinga gündä ndi ari yüllinä ndi ari Deleny daru nu, "Yüny ru ndi gwalli yi'ra, äny gwuru gwadi gwalli dämjä."
- ²⁰Aar be ru manni ndi ari, "Manari güwän gunga giti ngwamanu, ätädi ngweny, ma ngwäädä eny, ätädi ngwiyi. Manari yima je ärrü giyee, yani ndi ari gwumacanga ligä liru yirang ki'rala güngün."
- ²¹Aa'ti ngaa la gäbici yi'ral yanni yiki ndi aar je dami, ngaa je be dami yi'ral ye yanni yijaw.

Rumiya 13

'Dengenaci ngwelenya

- ¹A ngwüji 'dar 'dengenaci ngwelenya ngwanni ngwo ngwapu yelenya yere yanni giyo yindä, ndi ari yelenya 'dar, yindä Ngwaalu. Yeleny yanni yindä gweneno, Ngwaalu ngwuru ngwuge'te je.
- ²No, gwere gwanni gwa nyürtiji yelenyanu, nginde gwünyürtijä gege'teng gwudi Ngwaalu a lanni lati nyurtanu, la aar je obalu.
- ³Ndi ari ngwüji ngwanni ngwati apepe yi'ral yanni yijaw ngwati je 'ti yedeny iti ngweleny aar be ru lanni lati apepe yi'ral yanni yiki lanni lati je yedeny eny ngweleny. A gwunana ndi aar ang 'ti yedeny iti ngwelenye? Ärrü je be yanni yijaw la je ngweleny orta.
- ⁴Ndi ari deleny diru dinäd däpijä Ngwaalinga yiiru yanni yijaw yani nga. Ma be ari nga gwati ape gwanni gwuki, aar ang yedeny eny, ndi ari deleny dati 'ti 'tüyä ngwujaralu ngwulemanu 'dogo a'tur. Ndi ari nginde gwuru dinäd däpijä Ngwaalinga yiiru, däti yiima ndi obalu diji danni dati apepe gwanni gwuki gwani güündä gidi Ngwaalu.

⁵Yäy gu no yojema ndi aar ang yedeny eny nga 'dengenaci ngwelenya, gwani obalu gwudi Ngwaalu na gwani ligor 'to.

⁶Yiru giyee yanni yati a je gäbici ngaa je be gi'tiji 'to dulba. Ndi ari ngweleny ngwuru ngwinäd gwudi Ngwaalu ngwanni ngwugwuja yiiru yegen.

⁷Ätädär dijü gu'ru güngün. Ma dulba ru, ge'ta. Ma goola ru, ge'ta. Ma denya ru, aar je denya, ma näji ru aar je näji.

Ämni gwanggalu

⁸Aa'ti ngaa lätäjidi dämjä nono dere ngaa a be ämnäjidi ru. Ndi ari gwanni gwati ämni gwenggen, nginde gwuma mbutiyi yobo.

⁹Ndi ari ngwuja'ri gwudi Ngwaalu ngwaru nu, "Aa'ti nga gwa mi'ri ngwäyänü, aa'ti nga gwa 'rinyidi, aa'ti nga gwa ape yu'rimi, aa'ti gong gang aranu." Ngwuja'ri ngwee 'dar na ngwuja'ri ngwere mana ngwanni ngwo, ngwurkudu ngwuja'ri ngwee ngwaru, "Ämnä gwanggalu nono ati a gu ämni ligo'ro lunga."

¹⁰Ndi ari gwanni gwati ämni gwenggen gwating 'ti akana nono, no ämni gwuru mbutiyi gwudi yobo 'dar.

¹¹Giyi'ral giyee 'dar, ngaa lilingidi ndi ari gaji giru nggee ganni gadi ge 'rita giyar. Ndi ari gaji ganni gadi aar nje Ngwaalu gilingidiyi gima jani gito 'dengge kaji ganni gänär ge Ngwaalu.

¹²Ngwaalu gwuma ji gito ndi u'ri, a lingen anda ar be gatani yiiru yidi dirim ar gwodananu ngwäbländi ngwe gwudi buri ar ji mama ar dugidi yi'ralinga le yanni yiki.

¹³Ar elelle elelleng gwanni gwüdünälü nono ngwüji ngwindi gilingenalu. Aa'ti ya ji yani yi'rinyinä yidi rläli na yütä, yijin na yidigany, kadi na yi'rinya.

¹⁴Ngaa be manni ülläni Yicu Kirictung nono ati gu diji ülläni direda, aa'ti ngaa la ji ndi iräji ngwäy kay gidi gwuji ami'rang gwudi drü danni diki.

Rumiya 14

Aa'ti nga gwa obalu gwanggalu gwe

¹Ämnär gwanni gwami'ratu ämning Ngwaalu, dege'dajar aa'ti dang de obalu ngwuja'ri ngwüngün.

²Gwe'te nggwo gwati engga ämni gwe Ngwaalu gwüngün ndi ari ya'ti yere ndi ümnicü ndi eny ngwonyalu 'dar, a be gwe'te gwanni gwami'ratu ndi ämni Ngwaalu gwüngün, gwati engga ndi ari ngweny dänä 'dogo.

³Diji danni dati eny ngwony 'dar, aa'ti da ci gwenggenalu mireny gwanni gwati 'ti iti ngwony 'dar. Na gwanni gwa'ti iti ngwony 'dar aa'ti gwa gwobalu gwenggen gwanni gwati eny ngwonyalu 'dar, ndi ari gwuma Ngwaalu ämnä.

⁴Nga gwani yärü ndi obalu dinädä de didi diji di'ter? Gidoorta düngün, gwümätinälü ya gwī'dü, gwa mätinälü, ndi ari Deleny däti yiima ndi mätiniyälü.

⁵Diji de'te ndo dati engga gomom ge'te giju'rana komon gi'ter, a de'te 'to engga ndi ari yomon 'dar yubidanu. Gäbicär be a diji de'te de'te icinänü ngwuja'ri ngwe ngwüngün ngwaru ngwe.

⁶Gwanni gwati engga gomom ge'te giru 'ter nggu ru gwani Deleny. Diji dati eny ngwüdi ngwating je eny gwani Deleny ndi ari gwati gu ci Ngwaalinga yäy 'tu. Nginde gwanni gwati inyini ndi eny ngwony ngwere, gwati gu ru gwani Deleny na nggu ci Ngwaalinga yäy 'tu.

⁷Ndi ari diji dere da'ti dati midi gwani ligo'ro lüngün jücü na dere da'ti dati ayi gwani ligo'ro lüngün jücü.

⁸Ma ar midi, ar midi gwani Deleny na ma ar ayi, ar ayi gwani Deleny. No manari a limidu, a manari a layu, alanga lidi Deleny liru.

⁹Yiru giyee ndi ari Kirictu gwayu ngwo're ngwumidu gwani yiiru giyee, ndi ari ngwuru Deleny didi ngwüji ngwanni ngwayu na ngwanni ngwumidu.

¹⁰A be nga, nga gwarra ati ang be obalu gwanggalu gwe? Ya nga gwarra ati ang ci gwanggalalu mireny? Aar be ru ndi ari alanga 'dar laji la dünäci didu'ralu didi Ngwaalu ndi aar nje otacalu.

¹¹A yüllinä ndi ari Deleny daru nu, "Didanu anaku midiny gu, yirku 'dar yaji yiny jürbäcälü, ngwungla 'dar ngwaji ngwa ortada Ngwaalinga."

¹²Yäy gu no alanga 'dar, a laji la enggaci Ngwaalinga yi'ral yidi yigo'ro yegen.

Aa'ti nga gwa gäbici gwanggalu ngwi'di giyi'ral yanni yiki

¹³Yäy gu no ar be dünäji ndi obajidalu. Ar be manni ge'te ndi ari aa'ti a gwa ru gimle nga millici gwanggalu kayanu.

¹⁴Äny gwülingidi nyi icinänü 'di'didanu ndi Deleny dani Yicu, ndi ari ngwong ngwere ngwa'ti ngwudi eny ngwürngü gwu'ren. A be manari diji dere dima engga ndi ari gong girngü, ga be rngi 'dünggün jücü.

¹⁵Manari yanni yati a je eny yati gäbici gwanggalu ngwini nono, apepe gwunga gwa'ti äpinä änni gwe Ngwaalu. Aa'ti eny gwunga gwa geraji änning Ngwaalu gwudi gwanggalu ndi ari Kirictu gwayu gwani nginde.

¹⁶Aa'ti nga gwa gäbici yi'ral yanni yati a je engga yijaw a ye ngwüji ondaji ndi ari yiki.

¹⁷Ndi ari yeleny yidi Ngwaalu ya'ti ani eny na iyä, aar be ani dünälü, adatalu na jayanu Giligi'rim lanni Liju'ru.

¹⁸Ndi ari diji danni dadi äpiji Kirictu yiiru no, diru danni dati jada Ngwaalinganu a de ngwüji gwällini.

¹⁹Yäy gu no, ar be undi ngwäy ndi ärrī yi'ral yanni yati apa adatingalu ar ye oda yigo'ro yege.

²⁰Aa'ti pädi yiiralu mbüny yidi Ngwaalu gwani eny! Ngwong ngwudi eny 'dar ngwujaw. Aar be ke manari nga gwuma eny gony ganni gadi gäbīcī dījī ngwobalu.

²¹Yijayana aa'ti nga gweny ngwüdi nga iyī di'rica ya nga ärrī yi'ral yere yanni yadi gäbīcī gwanggalu ngwī'dī.

²²No yere yunga yanni yämnä gu giyi'ral giyee, gäbīcä je aar ji giligo'ro lunga na Ngwaalu. Gwonjacaar gwanni gwa'ti übidälü giligo'ro lüngün mung ärrī yi'ral yanni yänggädīng je yijaw.

²³A be gwanni gwati ngwaalu aci nono ndi eny gwüngün, gwa obalu mung eny, ndi ari gwa'ti itī ligor le lämnä Ngwaalu, a yanni yati 'ti äpīnä ämnī gwe Ngwaalu, yiru yanni yiki.

Rumiya 15

¹Alanga lanni gilo lojema nono ndi ämnī Ngwaalu, ar je geraci läni lanni gilo li'dü i'dīng gwudi ami'rati ndi ari aa'ti yigo'ro yege yinje jadanu.

²A be alanga 'dar, ati dījī mīnījī gwenggen yi'ral yanni yadi jadanu gwani jayi gwegen nunnu ar ojemeye nono.

³Ndi ari 'di ndi Kirictu giligo'ro lüngün la'ti jädänü a be gitab ari, “Lo gwudi ngwüjī gwanni gwüllüdäär gwe Ngwaalinga, gwuminy i'dä nono.”

⁴Ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwüllinä luubu, ngwüllinä ndi ari aar nje enggaci ar äti ge'tajing ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwuju kitabanu gwani mäti liguri na or'temaji.

⁵Ara je Ngwaalu ätädä mäting liguri na or'temaji ara je ätä gekajiding gwüpäng anaku gwuja gu Yicu Kirictung.

⁶Nunnu ligor le le'te pu na ngwuja'ri ngwe ngwulemanu ngwe'te pu, ngaa näjī Ngwaalinga ngwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

Ämnäjidär

⁷No, ämnäjidär gwani näjī Ngwaalinga anaku ma ara je gu Kirictu ämnī.

⁸Ndi ari nggwa je ci Kirictu gwuru dīnäd didi Ngwüyäwüd ngwaalu ngwudi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu gwanni ngwuru 'didanu, ngwügäbīcī ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu papang je aar äti ngwäyänü.

⁹Nunnu ngwüjī gwanni ngwuru Garany, ngwaji ngwa näjī Ngwaalinga gwani inä gwüngün. Anaku aru gu Däwüd kitabanu ndi ari, “Yäy gu no, nggwa ang ortada ngwüjänü ngwuru Garany, nyi elngaji ngwürīny ngwunga.”

- ¹⁰O're aar ari, “Jayaranu lanni liru Garany ngwüjिंगä le ngwüngün.”
- ¹¹Na o're aar ari, “Ürtädär Delenya nga nga 'dar liru Garany, na ngwüjji 'dar, elngajar ngindeng ngaa ortada.”
- ¹²Na 'to dijir dani Ajaya ari, “Guuwa gilingir lidi Yici ga 'tüdä nginde gwanni gwa 'di'ra ngwümäätä ngwüjji giyen, gwa gu ngwüjji ngwuru Garany ge'taji.”
- ¹³Ara je gu Ngwaalu ngwanni ngwuge'tajar gu onjaji jayinganu na adatalu anaku ämnäcä gu nunnu ara je gu ge'taji ji gwirälü yiima ye yidi Ligirrim lanni Liju'ru.

Bulij gwapu yiiru ngwüjänü ngwuru Garany

- ¹⁴Äny giligo'ro lüny gwicinanü lani ngwänggäri ndi ari ngaa lapu gwonyadu gwujaw ngaa lenge bebereng 'dar ngaa äti yiima ndi olajidi 'to.
- ¹⁵Äny gwu'ranu gwulleny ngaa je üllijä ngwuja'ri giyi'ral yoko nunnu ngaa je gu diwayiniyi, ndi ari yimi'ru ye yanni yätädäär nje Ngwaalu
- ¹⁶'di nyi ru dinäd didi Yicu Kirictu ngwüjji ngwuru Garany. Nyi ape yiiru yidi yir'dal ndi ondaji ngwuja'ri ngwe ngwanni gwujaw ngwudi Ngwaalu nunnu a ngwüjji ngwuru Garanyu ru gatalu gwanni gwüjädi Ngwaalinganu a je Ligirrim lanni Liju'ru ju'riyi.
- ¹⁷Yäy gu no, äny gwujayanu ndi Yicu Kirictu ndi äpiji Ngwaalinga yiiru.
- ¹⁸Ngwa'ti gwa ädini ndi ondaji yi'ral ye yere 'dogo yanni yima je Kirictu mbutiyi äny gwe ndi okta ngwüjü ngwuru Garany ndi 'dengenaci Ngwaalinga ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwuminy ngwe ari na yiiru ye yanni yiminje ape.
- ¹⁹Ape gwe yiima yidi yi'remna na allalu ndir na yiima ye yidi Ligirrim. No, äny gwondaca ngwüjü ngwuja'ri ngwanni gwujaw 'tu'tu Üräjälim 'di aar obani ngwaalu ngwani Alirkun, nyi gu gwondaja ngwuja'ri ngwudi Kirictu ku.
- ²⁰Äny gwati arnga giyomon 'dar ndi ondaji ngwuja'ri ngwanni gwujaw ngwaalu ngwanni ngwa'ti gu ngwüjji lingidi Kirictung nunnu aa'ti nggwa oda kidingo ganni gige'ta diji di'ter.
- ²¹A be anaku ullu dijir dani Ajaya kitabanu gwani Kirictu ngwari, “Lanni la'ti aar je ondaca nginde gwe la engga, na lanni la'ti 'dingina nginde gwe la lenge.”
- ²²Yiru giyee yanni yigäbicinny nyi 'ti be burna yomon yonyadu ndi ila 'danggalu.

A Bulij ge'ta ndi ele Ruma

- ²³A be gwenene, ngwaalu ngwere ngwa'ti ba be ndi nyi gu ape yiiru ngene. A anni jädi nyi gu 'tu'tu ngwüdläyü ngwonyadu ndi ila nga je engga. Äny gwuge'ta gu ndi a je engga
- ²⁴minyi ila nggwadi ele Ajipaniya. Äny gwuge'taja ndi ila 'danggalu nyii gendaci guy gidilä ndi ele Ajipaniya manari a lima acajidi lamanu yomon cong.

- ²⁵Äny gwenene nggwo kay nggwadi ele Üräjälim nyi äpiji ngwikirijiinä yiiru ngenone.
- ²⁶Ndi ari ngwikirijiin ngwudi Majiduniyang na Akayiia ngwujayanu ndi imäjädi ngwuy aar gataji ngwengga düwä ngwanni ngwuru ngwuwayi Üräjäliming.
- ²⁷Lanni liru Garany lijädi gu ndi aar je ärrä giyee na 'didanu yiru dämjü 'denggen gwani Ngwüyäwüd. Ndi ari manari Ngwüyäwüd ngwuru ngwäpijä ngwüjü ngwuru Garany ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi onjaci gwudi ligi'räm, yiru gu 'to dämjü ngwüji ngwuru Garany emadi Ngwüyäwüd ngwe onjaci gwegen gwe gwudi lingenö.
- ²⁸No manari äny gwuma medaja yiiru giyee, minyi gu lenge ndi ari yima aar je ape, nggwa be 'di'ra nggwila nyi ele Ajipaniya.
- ²⁹Nyi be lenge ndi ari minyi ila 'danggalu, nggwila gwonjaca Kirictu gwulleney.
- ³⁰Nggwa je päcälü ngwänggäri gwani Deleny dege dani Yicu Kirictu, na gwani ämnäjädi gwudi Ligi'räm ndi ari ar acajidi ndi undi ngwäy gwüpäng ndi otaci Ngwaalingalu gwani äny.
- ³¹Nunnu aa'ti nggwä'di kuyanü gidi ngwüji ngwä'tüdi ngwikirijiin Yäwüdiyä na ndi ari a ngweengga Üräjälim änni yiiru yünü.
- ³²'Di manari Ngwaalu ngwuma ari yäy nyi ila 'danggalu, nyi ila ligor le lijayanu aar jalu gwüpäng ar o'radalu.
- ³³Ara je gu Ngwaalu ngwanni ngwuru adatalu ji 'dar. Yiru gu.

Rumiya 16

Aganni

- ¹Äny gwa je ola gwani diweengga dege diru gera dani Pibi gwanni gwati gendaji guy giyiiru ki'doonga gidi Kanggiriayang.
- ²Mätär 'danggalu gwuru diweengga Gideleny ngaa ärriji yi'ral yidi ngwikirijiin ngwudi Ngwaalu. Gendacar guy giyi'ral yere yanni ying je bupi ngwaalu ngwere 'danggalu, ndi ari gwugataja ngwüjü düwä ngwonyadu aar nyi gataji düwä 'to.
- ³Agannar Bärjkilläng je Äkillä gwe lanni liru nyii le gimaad giyiiru ndi Yicu Kirictu.
- ⁴Ngindenga linanu ndi mi'rini nono yigo'ro ye yegen gwani äny. Nyi 'ti be rüdi jücü gwuca je yäy 'tu, aar be ru 'dar lidi gi'doonga gidi ngwüji ngwuru Garany lica je yäy 'tu.
- ⁵Agannar 'to gi'donga ganni gati o'rajidalu 'dunu 'denggen. Agannar Apenetöjing gwanni gwämniny gwanni gwuru gi'ra ndi ru dikirijiin didi Kirictu ngwaalu gwani Ajiya.

- ⁶Agannar Märiyäming gwanni gwundu ngwäy ndi ara je äpiji yiiru gwerre.
- ⁷Agannar Andrunikujing je Yuniya gwe, liru ngwüji ngwüny lanni liju nyii le korkon. Ngindenga lilinginna ngwoo'ranu ngwükäjäär je. Liru ngwikirijin ndi Kirictu gwerre gwerre 'dünggüny.
- ⁸Agannar Ambliyatujing, gwanni gwämniny Gideleny.
- ⁹Agannar Yurbanujing gwanni gwuru nyii le gimaad giyiiru ndi Kirictu, na Ijitagij gwanni gwämniny.
- ¹⁰Agannar Apelejing gwanni gwuma inggidi ndi ari gwuma gwällini ndi Kirictu. Ngaa aganni ngwu'duna ngwudi Arijtubulij.
- ¹¹Agannar Yirüdiyüning gwuru diji düny. Ngaa aganni ngwu'duna ngwudi Narkijuj lanni liru ngwikirijin Gideleny.
- ¹²Agannar Täräbinäng na Täräbüjäng liru ngwaw ngwanni gwundu ngwäy giyiiru Gideleny. Agannar Birjijing gwanni gwämniny gwuru gwe'te mana ngwaanu gwundu ngwäy giyiiru yonyadu Gideleny gwerre.
- ¹³Agannar Rubujing gwanni gwäbrä Deleny na nanni gwüngün gwanni gwuru nono nanning gwüny 'to.
- ¹⁴Agannar Äjinikirtüjing na Palegon na Armij na Batrubaj na Armaj ngaa aganni ngwengga gwanni ngwati aar le o'rajidalu.
- ¹⁵Agannar Payiligujing na Jüliyä, Neroj na gera giru gwenggen, Uliyimbaj na ngwüji 'dar ngwudi Ngwaalu gwanni ngwati aar le o'rajidalu.
- ¹⁶Agannajidar giyinenanu agannajiding gwanni gwuju'ru. Yi'doonga 'dar yidi Kirictu, yaganna je.

Ola gwudi mi'ra

- ¹⁷Nggwa je päcälü lani ngwänggäri, ndi ari ngaa arngani ngwüjü gwanni ngwati gwogaji ngwüjü aar ü'ri'tidänü, aar je millici kay ngwuja'ri ngwe ngwa'ti aar indi ngwuja'ri ngwe gwanni gwenggacaar a je gwuma lenge. Ngwüji gwanni gwuru gu no, 'tüdär gu.
- ¹⁸Ndi ari lanni liru gu no, la'ti äpijä Delenya dege dani Kirictu yiiru aar je be apada ndi ami'ra ngwegen, ngwuja'ri ngwe ngwami ngwulemanu aar ngwe mami'ri ngwüjänü gwuru ngwumulu aar je dudiyi ya'ranya.
- ¹⁹Lonyadu li'dingina 'dengenaci gwe gwalu Delenya. Yiminy be gäbici nyi jayanu gwani nga nga. Nyi be mini ndi aang bebera giyi'ral yanni yijaw ngaa jayi nono giyi'ral yanni yiki.
- ²⁰Ngwaalu ngwudi adatalu, ngwo gito ngwa mireny dijego'ro gi'ranu giyoranu yalu. Ara je gu yimi'ru ji yidi Deleny dege dani Yicu.

²¹Diweengga dani Timijawuj, gwuru gimaad güny giyiiru gwaganna je. Ara je Lukuyuj, Yajun, na Jujipatar liru ngwüjji ngwüny aganna 'to.

²²Äny gwani Tirtiyüj gwanni gwüllijä Bulijing ngwuja'ri ngwee ngwükäcärä je, nggwaganna je ngwüriny ngwe ngwudi Deleny.

²³Gayuj, gwanni gwuge'ta nje ngwuge'te gi'dongalu 'dar gidi Ngwaalu giyirnü yijaw ngwu'dun ngwüngün, gwaganna je. Arictuj gwanni gwati määtä gola gidi ngwüjji ngwudi gündär nginde na diweengga dege dani Kwartuj laganna je.

Mi'ra näji gwe

²⁵Gwenene, a Ngwaalu näjini ngwanni gwuru yiima ndi ara je ge'te ngaa mätinälü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwurnidi nyi ngwe gwani Yicu Kirictu gwani 'täjälü gwudi yujimid yanni yändälü ngwüdlä ngwolanu luubu.

²⁶A be gwene, yima je be Ngwaalu ngwudi gwur'taling 'täjälü ngwuja'ri ngwe gwanni ngwullu je ngwijir na gege'te gwe gwudi Ngwaalu gwanni gwuma linginni. Nunu a ngwüjji 'dar giyen aar gu ämni aar 'dengenaci.

²⁷A Ngwaalu gwanni ngwubebere jücü näjini gwur'tal Yicu Kirictu gwe! Yiru gu.

1 Küründüj

1 Küründüj 1

Aganni gwudi Bulij

¹Äny gwuru gwani Bulij, bupi gwe gwudi Ngwaalu gwurnidaar ngwuru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu. Nyii liju diweengga de dani Jujitanuj.

²Ngwükäcī nje gi'donga gidi Ngwaalu kündär gani Küründüj. Ngwüjī ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwügä'rīnā ndi Yicu Kirictu ngwanni gwurnidi je Ngwaalu nunnu aar ju'ri ngwüjīngä le 'dar ngwanni gwurnidu ngwūrīny ngwe ngwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu ngwaalu 'dar gwuru Deleny degen ngwuru Deleny dege.

³Ara je gu yīmī'rū ji ara je gu adatalu ji gwudi Ngwaalu ngwuru Papa gwege na Deleny dege dani Yicu Kirictu.

Ci Ngwaalinga yäy 'tu

⁴Äny gwati ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani nga nga yomon reny na gwani yīmī'rū yanni yima ara je Ngwaalu ätädä ndi Yicu Kirictu.

⁵Ndi ari lima je nīyänü 'dūnggūngūn angidaji gwe 'dar, ndi ondaji gwalu 'dar, ndi lenge gwalu 'dar,

⁶ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwondaji nyii ngwe gwani Kirictu, ngwuma mätīnälü 'danggalanu.

⁷Yäy gu no, ngaa la'ti ami'ratu angidajing gwere gwudi Ngwaalu, anaku dūnicä gu Delenya dege dani Yicu Kirictu liti je yigoranu, nding 'tädinälü.

⁸Nginde gwuru gwa je rime ngaa mätīnälü 'di a yomon medadi ngaa ji ngaa jayi nono komon gidi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

⁹Ngwaalu ngwuru ligor le'te pu ngwanni gwurnida je ndi acajidi Gijīngä le gūngūn giru Deleny dege dani Yicu Kirictu.

Ü'rī'tīdänü ki'doonga

¹⁰Nggwüpäcä jälü lani ngweengga, ngwūrīny ngwe ngwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu ndi ari ngaa gekajidi ngwuja'ri ngwe'te pu nunnu aa'ti ü'rī'tīdänü gwa ji 'danggalanu na ndi ari ngaa gekajidi limbutu liru yigor ye'te pu na ya'ranya ye'te pu.

¹¹Ndi ari ngwüjī ngwoko ngwudi gubu gidi Galiwa ngwondaciny ndi ari ngaa gilo lati kadi lani ngwänggäri.

¹²Yanni yadi nyi ye ari yiru giyee ndi ari, loko gilo 'danggalanu lati ari, “Nyängä liru lidi Bulij.” A loko ari, “Nyängä liru lidi Abuluj.” A loko ari, “Nyängä liru lidi Butruj.” A loko ari, “Nyängä liru lidi Kirictu.”

¹³Nggwutalu ndi ari, Kirictu gwü'ri'tināno? Bulij gwuru gwanni gwüpädäär kü'ri gwani nga nga? Linyinyä je ngwüriiny ngwe ngwudi Bulije?

¹⁴Äny gwucu Ngwaalinga yäy 'tu ndi ari nggwa'ti nyinyä dijü dere 'danggalanu a be Kirijibuj na Gayuj ru lanni linyinyi nje.

¹⁵No diji dere da'ti da ari ngaa linyinyinä ngwüriiny ngwe ngwüny.

¹⁶Yäy na 'to, nggwünyinyä ngwüjü ngwudi gubu gidi Ijitanaj nyi 'ti be diwayina ndi ari nggwünyinyä dijü dere di'ter mana.

¹⁷Ndi ari Kirictu gwa'tiny ükäjü ndi nyinyi ngwüjü, aar nyi be ükäji ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw. Nyi 'ti gätädi ngwäy ndi bebere gwudi ngwuja'ri ngwudi ngwüji ngwümnä nunnu aa'ti yiima yidi yi'rany yidi Kirictu kü'rälä, ya ru 'tur.

Kirictu gwuru yiima na bebere gwudi Ngwaalu

¹⁸Ndi ari ondaji gwudi ngwuja'ri ngwudi yi'rany kü'rälä gimamindanu, gwuru ye'rr ngwüji ngwanni ngwo ndi ayi a be 'dengge lanni gilo ndi gilängidini, ngwube ru yiima yidi Ngwaalu.

¹⁹Ndi ari yüllinä yaru nu, “Nggwa äbrü bebereng gwudi ngwüji ngwanni ngwaru ngwubebera nyi äbrü lengeng gwudi ngwüji ngwanni ngwaru ngwülingidi!”

²⁰Yäy gu no, gwanna gwe gwanni gwubebera? Na gwanna gwe gwanni gwuru doorta didi yobo? Gwanna gwe gwudi didlä ndee gwanni gwati garnati? Ngwaalu ngwuma 'ti gwürlü bebereng gwudi didlä ndee gwuma ru ye'rre?

²¹A be anni rar ndi ari bebere gwudi Ngwaalu gwa'ti ngwüji ngwudi didlä lingidi bebere gwe gwegen, Ngwaalu ngwüjädä je ye'rranu yidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwündäjinä, ngwungwe gilängidiyi ngwüjü ngwanni ngwämni 'dünggün.

²²Ngwüyävüd ngwati minä ndi engga yi'remna yiru yiima a Ngwügirig ngwati minä bebereng,

²³a be alanga londaja Kirictu gwe gwüpädäär kü'ri, gwuru gimle gidi obalu Ngwüyävüd, ngwuru ye'rr ngwüji ngwuru Garany,

²⁴a be ngwüji ngwanni ngwuma je Ngwaalu urnidi, ngwuru Ngwüyävüd aar ru Garany, a be Kirictu ru 'denggen yiima yidi Ngwaalu ngwuru bebere gwudi Ngwaalu.

²⁵Ndi ari ye'rr yidi Ngwaalu yibeberana ndi bebere gwudi diji dümnä na ami'rati gwudi Ngwaalu gwojemana giyiima yidi diji dümnä.

²⁶Ngweengga, iriyär ngwäyälü ngaa lenge ndi ari ngaa liru'taa gwele anni urnidara je Ngwaalu. Ngaa la'ti onyadu libebera bebereng gwudi didlä ngaa la'ti onyadu li'tüdi ngwüji ngwäti yiima. Ngaa la'ti onyadu lilinginä ngwüji ngwünänü.

²⁷A be Ngwaalu äbrī yi'ral yanni yiru ye'rr ngwüjī gīdīdlā ngwuye apiyi ngwüjū yaaru ngwanni ngwaru ngwubebera. A Ngwaalu äbrī yi'ral yanni yami'ratu ngwüjī gīdīdlā ngwuye apiyi ngwüjū yaaru ngwanni ngwaru ngwāti yiima.

²⁸Nginde gwäbrä yi'ral yanni yooko gu'ru gīdīdlā ndee na yanni yica je ngwüjälü mireny na yanni yä'tüdi gu'ru, ngwuye dudiyi yi'ral yanni yiru gu'ru ngwüjī,

²⁹nunnu aa'ti diji dīringīni ngwäyänü Ngwaalu.

³⁰Yiru ndi ari yanni yima je Ngwaalu ärri, ngaa lima ji ndi Yicu Kirictu gwanni gwuma ru bebere gwudi Ngwaalu 'dengge, dünälü, ju'ri na ü'rälü gwege.

³¹Yäy gu no, anaku üllinäär gu ndi ari, “Gäbicär ngindeng gwanni gwadi irīngīni, ngwīringīni Gideleny.”

1 Küründüj 2

Ngwuja'ri ngwani pä Yicung kü'ri

¹Lani ngweengga, anni indiny 'danggalu, nggwa'ti indī gwubu kinene gwondaja ngwuja'ri ngwe gwudi yibegeng yipa anaku urnidiny gu 'danggalanu inggidi gwe gwudi Ngwaalu.

²Nyi be ari nggwa'ti gwa lenge gonyalu gere nggwuju 'danggalu nyi be ge'te lengeng gwüny 'dogo gwani Yicu Kirictu na gwani yi'rany yüngün kü'rälä.

³Gaji ganni gjar ge, nggwami'ratu aar nyi yedeny eny nyi didi'ri gwulleny.

⁴A anni ondaca je ngaa je enggaci ngwuja'ri, nggwa'ti ondaja bebere gwe na rimalu gwe, nyi be ondaji inggidi gwe gwani yiima yidi Ligi'rīm.

⁵Nunnu a änni Ngwaalu gwalu odani giyiima yidi Ngwaalu aa'ti gwodani ndi bebere gwudi diji dümnä.

Bebere gwīndī Gīlīgī'rīm lidi Ngwaalu

⁶A be 'to nyii lati ondaji bebere gwe nyii ondaci ngwüjū ngwanni ngwuru ngwubegeng gīlīgī'rīm. Aar be 'ti rüdi bebere gwudi didlā ndee aar 'ti rüdi bebere gwudi ngweleny ngwudi didlā ndee ngwanni ngwadi ele ndi medadi.

⁷Nyii be ondaji bebere gwe gwuru yujimid yidi Ngwaalu yanni yändälü ya'ti je ngwüjī līngīdi yige'ta je Ngwaalu 'tu'tu gwerre gaji ga'tina ju nunnu aar nje ye näji.

⁸Ya'ti je deleny dere ngwelenyanu ngwudi didlā ndee līngīdi, ndi ari adinari aar je lenge, la'ti ladi pä Delenya didi näji kü'rälä.

⁹A be alanga londaja ngwuja'ri ngwe ngwaru ngwe gitab ndi ari, “Yi'ral ya'ti je ngwüjī änggādi ngwäy ngwe, aar je 'ti 'dingina ngwāni ngwe, aar je 'ti līngīdi ya'rany ye yidi diji dümnä yiru yanni yīgī'tijä je Ngwaalu ngwüjū ngwanni ngwāmnä ngindeng.”

¹⁰Yima aar nje be Ngwaalu 'täcälü Ligirrim le lüngün. Ndi ari Ligirrim lidi Ngwaalu lati inggidi yiralalu pipiri'ti 'di ngwulenge ligor lidi Ngwaalu nginä'dänü.

¹¹Ndi ari ligirrim lidi diji dümnä 'dünggüngün, liru lanni lati lenge ligor lidi diji. No 'to Ligirrim lidi Ngwaalu jücü liru 'to lanni lati lenge ligor lidi Ngwaalu.

¹²A la'ti apu ligirrimä lidi didlä ndee ar be ape Ligirrimä lindä Ngwaalu nunnu ar le lenge yiral yanni yangidacaar nje Ngwaalu.

¹³Yiru giyee yati ar ye ondajalu ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwati nje Ligirrim lanni Liju'ru enggaci, yätüdi enggaci gwudi bebere gwudi diji dümnä. Aar be ru enggaci gwudi Ligirrim, ar inggidi 'didaning gwudi ligirrim ngwuja'ri ngwe gwudi ligirrim.

¹⁴A be diji diru lingeno dati 'ti ämnä yiral yidi Ligirrim lidi Ngwaalu ndi ari yating je engga 'dünggüngün yiru ye'rr. Yating je 'ti burna ndi lenge ndi ari yati linginni Ligirrimä le lidi Ngwaalu.

¹⁵Diji danni däti Ligirrimä lidi Ngwaalu, da burni ndi engga 'didaning gwudi yiral 'dar a be gwere gwa'ti gwa lenge yiral yidi diji didi Ligirrim. Ndi ari gitab garu nu,

¹⁶“Yärü gwanni gwülingidi ligor lidi Deleny nunnu ngwenggaci?” A be alanga läti ligor lidi Kirictu.

1 Küründüj 3

Ngwinäd ngwudi Ngwaalu

¹Yäy gu no lani ngweengga, nggwa 'ta je enggaca nono ngwüjü ngwudi ligirrim, nga je be enggaci nono ngwüjü ngwudi lingeno ngaa ru nono yijü yanni yooko 'dogo ngwaalu ndi änni ndi Kirictu.

²Yanni yima je enggaci yiru nono ma je ici yan, ngwa'ta je iya enying gwanni gwojemanu. Ndi ari nga nga la'ti burna ndi eny enying gwanni gwojemanu 'di komon gidi gweneng, ngaa gilona la'ti mama.

³Ndi ari ngaa gilona liru ngwüji ngwudi didlä gilingeno. Ndi ari anni rangaa na ngwü'düny ati aang kadi, yätüdi mene ndi ari ngaa liru ngwüji ngwudi didlä aang arri nono ngwüji 'dogo?

⁴Ndi ari manari diji dima ari, “Äny gwudi Bulij gwuru,” a ndee ari, “Äny gwudi Abuluj gwuru,” ngaa la'ti arru nono ngwüji 'dogo?

⁵A be Abuluj gwani yärü? A yärü gwani Bulij? Liru ngwinäd ngwügä'rajä je ndi änni Ngwaalu. Lapu yiiru yegen anaku ätäda je gu Deleny.

⁶Äny gwuru gwani Bulij gwükwüdi yuula giyigoranu yalu a je be Abuluj angiraci a be Ngwaalu 'ro'raji.

⁷Yäy gu no, gwanni gwükwüdi gwä'tüdi gu'ru na gwanni gwangi'raci gwä'tüdi gu'ru, a be Ngwaalu ru ngwanni ngwu'ro'raja.

⁸Gwanni gwati kwoy na gwanni gwati angi'raci, bupi gwuru gwe'te pu, a diji de'te de'te da aar ätä gu'ru gani yiiru yüngün.

⁹Ndi ari nyii lacajidu giyiiru Ngwaalinga le, ngaa be ru liru giruny gidi Ngwaalu ngaa ru oda gwudi Ngwaalu.

¹⁰A yani yimi'ru yanni yätädäär nje Ngwaalu äny gwügäti yidingo nono doorta danni dati oda dilingidi a be diji de'te ila 'to nggu odala. A be gwe'te gwe'te gwa arngani ndi ari nggwo gwati oda awa.

¹¹Diji dere da'ti da gatu yidingo yi'ter giyidingala yanni yege'ta je Ngwaalu yani Yicu Kirictu.

¹²Diji dere danni doda giyidingala giyee ngwu'duna gwuru dab, buta na yo'rr yiru gu'ru, na ngwu'duna gwuru yu'ri na yanya aar ru yipuru,

¹³yiiru yüngün ya be aji ya 'tädinälü. Ndi ari ya je gomon gidi pi yelenya nggä'di 'täji giburalu. Ndi ari ya je 'täjälü ligä le. Ligä la idäji gu'ru gidi yiiru yidi diji de'te de'te.

¹⁴Manari yanni yüdädäng je yima 'ti u'du, da aar ätäda gu'ru güngün.

¹⁵Manari yima u'di, gu'ru güngün ga dudi. Nginde gwa gilängidini gwa be ru nono diju dabru giliganü.

¹⁶Ngaa la'ti lingidi ndi ari ngaa liru ngwu'dun gwudi Ngwaalu lati je gu Ligirim lidi Ngwaalu jano?

¹⁷Ma be ari diji ndo dati geraji ngwu'dunalu gwudi Ngwaalu, da Ngwaalu gerajalu. Ndi ari ngwu'dun gwudi Ngwaalu ngwuju'ru gwuru gwani nga nga.

¹⁸Aa'ti diji dere 'danggalanu da dudiyi ligo'ro lüngün. Ndi ari manari diji dere 'danggalanu daru diru diji dibebere bebere gwe gwudi didlä ndee, gäbicär gwuru de'rr nunnu ngwubebere 'didanu.

¹⁹Ndi ari bebere gwudi didlä ndee gwuru ye'rr ngwäyänü Ngwaalu. Ndi ari yüllinä kitabanu, "Ngwaalu gwati i'däci ngwüju ngwanni ngwaru ngwubebere ngwü'dibä gwe gwudi bebere gwegen."

²⁰Yüllinä 'to ndi ari, "Deleny dilingidi ndi ari yigor yidi ngwüji ngwanni ngwaru ngwubebere yiru 'tur."

²¹Yäy gu no, aa'ti diji da iringini diji de dümnä. Ndi ari yi'ral 'dar yalu yiru ndi ari,

²²yani Bulij, yani Abuluj, yani Butruj, yani didlä, yani midi, yani yi'rany, yani gweneno na yani bigänü, 'dar yalu yiru.

²³A nga nga liru lidi Kirictu na Kirictu gwuru gwudi Ngwaalu.

1 Küründüj 4

Ngwoo'ra ngwükäjär je ngwudi Kirictu

¹Yäy gäbücär be a nje ngwüjï engga ndi ari a liru ngwinäd ngwudi Kirictu ar ru ngwartan ngwätädäär je ndi inggidi yujimida yidi Ngwaalu.

²A be yïbüpïnä ngwartan aar ru yigor ye'te pu giyiuru yegen.

³A be ya'tiny itï änyïng a'tur manari nyii gwe obalu na aar nyi obalu yeleny ye yere yidi ngwüjï ngwümnä, 'didanu 'di nyi giligo'ro lüny gwa'ti übidälü ligo'ro le lüny.

⁴Ligor lüny lijayanu ndi ari ngwa'ti äti yi'ral nono yere. A be ya'ti ani ndi ari äny gwujaw nono a be Deleny ru dadi nyi de obalu.

⁵Yäy gu no aa'tina ngaa la obalu diji de gaji ga'tina indi ganni ge'ta Deleny. Dünär 'di a Deleny o'ra. Nginde gwuru gwadi 'täji yi'ralalu gilingenalu yanni yändälü gïdirimänü ngwuje 'täjälü yidi yigor yidi ngwüjï komon nggä'di diji de'te de'te da be Ngwaalu ortada da mbuji gu'ru güngün.

⁶Gweneno, lani ngweengga, äny gwondijaja giyi'ral giyee 'dar giyigo'ro yäri Abuluj gwe yani eelle gwalu gidilä, nunnu ngaa lenge gidilä däri nunnu aa'ti diji dere da 'tü ngwuja'ranu ngwanni ngwüllinä, nunnu aa'ti diji da piyi ligo'ro lüngün ndi irïngini diji de de'te ngaa iniji diju de'te.

⁷Ndi ari yärü gwuru gwanni gwuruja je 'ter gidiji di'ter? Yanni yätä je 'dar Ngwaalu ngwuru gwätädä je. Ma be ari Ngwaalu ngwuru ngwätädä je, ange gwuru ngaa ye be arri nono ma ara je 'ti ätädi?

⁸Ngaa lige'taja ndi ari yima je mbuji 'dar yanni yibupa je, ngaa lima onje, ngaa lima ru ngweleny nyii la'ti gu! Awa nggwüjädi ndi ari adinari ngaa ru ngweleny 'didanu nunnu aadi ar acajidi giyelenyanu.

⁹Giyo yänggädi nje nono Ngwaalu ngwuminje ge'te gu'ru gooko liru ngwoo'ra ngwükäjäär je aar nje obedalu kebedalu lani yi'rany. Liminje ge'te a nje didlä na yï'rr na ngwüjï ombajajalu.

¹⁰Änyängä liru ngwe'rr gwani Kirictu ngaa be bebere ndi Kirictu. Nyii lami'ratu ngaa be ojeme nono. Lima je näji aar nje be calu mireny.

¹¹'Di gomom gidi gweneng nyii gilo liti je ngwamanu ar nje ngwäädä eny, lindälü ngwangu ngwanu. Lipinä, aar nje linyinyi poor.

¹²Lundu ngwäy ndi ape yiuru ngwuy ngwe ngwäri nunnu nyii eny, aar nje ngwüjï lo nje onjaci. Aar nje übinälü nyii or'temaji,

¹³aar nje ü'ridä yi'duru nono nyii gwä'räcänü yigor ye yijilänü. 'Di gomon gidi gweneng, nyii gilo lima ru nono girüräny ngwüjï nyii ru ngwudigany gididlä.

¹⁴Nggwa'ti ullu ngwuja'ri ngwee nunnu a je ngwe apiyi yaaru. Nje be ulli nunnu a je ngwe ola ndi ari nga liru yijï yüny yanni yämnï nje.

¹⁵'Di ma aang ni ari läti ngwudere ngwüü'ri 'di (10,000) ngwanni ngwata je enggaci gwani Kirictu, ngaa la'ti äti papang je lonyadu! Äny gwuru papa gwanni gwülingitä je ndi ämnï gwudi Yicu Kirictu ndi ari äny gwuru gwanni gwondaca je ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw.

¹⁶Yäy gu no, nggwa je päcälü ndi aang iditäni 'dünggüny.

¹⁷Yiru giyee yanni yigäbïciny ngaa je be ükacä Timijawujing. Gwuru gijï güny ganni gämnïny gwuru ligor le'te pu Gideleny. Gwuru gwa je diwayiniyi elelleng gwüny gwanni gwelelleny gwe ndi midi ndi Yicu Kirictu, gwanni gwelataar enggaci gwe gwanni gwati nyi enggaci yi'donga yidi Ngwaalu ngwaalu 'dar gwati nyi gu ele.

¹⁸Loko gilo la ji ndi ari nggwä'tüdi gwadi ila 'danggalu, yiru yanni yigäbïcä je aar be piyi yigo'ro yegen ndi iringini.

¹⁹A be ma gu Deleny ari gito gwuru nggwa ila nyi be engga ndi ari giloo lari liringinä, gilo läti yiima gwalla yani ondaji 'dogo!

²⁰Ndi ari yeleny yidi Ngwaalu ya'ti ani ondaji, aar be ani yiima.

²¹Yäy gu no, yiru ange yanni yibupa je? Ngaa je ilijä dirula de gwalla nyi ila ämnï gwe na ligi'rïm le lanni lijilänü?

1 Küründüj 5

A diwengga diru dijïn äbrini ki'doonganu gidi Ngwaalu

¹Londaja na 'dünggüny yiru nono ma ru 'did ndi ari yijïn giyo 'danggalanu! 'Di ati dijï ru dijïn gidaw didi mbumbu gwüngün! Ngwüjï ngwanni ngwa'ti lingidi Ngwaalinga, gwati 'ti ärrü yi'ral giyee yiru gu no.

²Ngaa be iringini! Ngaa laadi manni runi gwulleny giyi'ral giyee 'di a dijï äbrini ndoo darrü yi'ral giyee gidiliganu 'danggalu.

³A be äny gwa'ti gito 'danggalu gilingeno ar be ji giligi'rïm. Äny gwuma ari ngwuja'ri ngwüny gidijï ndee darrü yi'ral giyee ndi ari diminyi de obalu nono aadi nyi ji gito 'danggalu.

⁴Manari ngaa lima o'rajidalu ngwüriny ngwe ngwudi Deleny dege dani Yicu ar ji giligi'rïm, a yiima ji yidi Deleny dege dani Yicu gidiliganu 'dengge,

⁵Gätijär dijego'ro dijü ndee ngwape a gu yi'ral dudi giyee yüngün yiki drü nunnu aji a ligi'rïm lüngün gilängidini komon gidi Deleny.

- ⁶Ya'ti gu ädi ndi ari ngaa iringini yi'ral ye yiru gu no. Ngaa la'ti lingidi ndi ari ma ang ape ngwü'rüdü ngwooko, ngwati gwürlä 'dar aar uule?
- ⁷Yäy gu no, gätär ngwü'rüdü mbüny ngwanni ngwu'rin nunnu ngaa ru ngwülä ngwanni ngwuyang. Ngaa ru ngwüjü ngwuju'ru, ndi ari liminje mi'ri nono girany ge gani Kirictu gidi Dambdani gwege.
- ⁸Yäy gu no ar ape yi'rinyinä aa'ti ya ar je ape ngwü'rüd ngwe ngwanni ngwu'rin ngwani ngwü'rüd ngwudi yi'rinya na ke, ar je be ape yi'rinyinä yidi ligi'ra le la'ti ngwü'rüdänü lani ju'ri na 'didanu.
- ⁹Ngwuja'ri ngwüny ngwanni ngwüllijä je, ngwüllijä je ndi ari aa'ti ngaa la acajidi ngwüjün ngwe.
- ¹⁰Nggwa'ti ge'taja ndi ari ngwüjü 'dar ngwanni ngwuki gididlä ndee yani yijün, ngwuban, ngwu'ram, na lati äpiji didülä yobo. Adinari nggwaru gu no, yaadi be ru ndi ari ngaa 'tü ngaa gatani ngwüjü ngwümnä gididlä 'dar.
- ¹¹Ngaa je be üllijä gweneno ndi ari aa'ti ngaa la acajidi ngwüjüngä le ngwanni ngwaru ngwuru ngwikirijün aar be ru ngwüjün na aar ru ngwuban, na aar ru ngwudi yobo yidi didülä, ngwaru ngwulem, ngwati rläli na aar ru ngwu'ram. Ngwüji ngwanni ngwuru gu no, aa'ti ngwa ngwe jalu ndi eny.
- ¹²Na äny gwa'ti äti yeleny ndi nyi pici ngwüjü yelenya ngwuju ki'doonga poor ngwa'ti ki'doonganu gidi Kirictu. A be lanni gilo ki'doonganu ngwanni ngwati ape gwuki, ngaa läti gu ndi a je pici yelenya.
- ¹³Ndi ari lanni gilo kulu poor, Ngwaalu ngwuru ngwadi je pici yelenya. Gitab garu, "Äbrär gwanni gwuki 'danggalanu."

1 Küründüj 6

Päjidä yeleny gwudi ngwikirijün

- ¹Manari diji dere 'danggalanu däti yi'ral yere kwenggen gwu'ter, awa ngwube apada poor ngwüji ngwä'tüdi ngwikirijün aar pici yelenya ndi ari manni ngwapada ngwikirijün?
- ²Ngaa la'ti lingidi ndi ari ngwikirijün ngwuru ngwadi pici ngwüjü yelenya ngwudi didlä? Manari ngaa liru ladi pici ngwüjü yeleny ngwudi didlä, ngaa läti gu yiima ndi pi yelenya giyi'ral yanni yooko gu'ru ngwikirijünänü.
- ³Ngaa lilingidi 'to ndi ari alanga liru lanni ladi pici yi'rrä yelenya, no yiru gu'ru ndi ar pi yelenya giyi'ral yanni yooko yidi didlä ndee.
- ⁴Ma be ari ngaa gilo lati garnati giyi'ral yidi didlä, ange gwuru ngaa be iditani ndi ele yi'ral ye yalu ngwüji ngwanni ngwa'ti je gi'doonga gidi Kirictu gi'tijä ngwäye?

⁵Äji be ni yaaru giyee! Gwere gwa'ti 'danggalanu gwubebera ndi ara je ombaci yi'ral liru ngweengga?

⁶Ati be manni diweengga apada gwenggen ngweleny aar je pïci yelenya ngwäyänü ngwüji ngwä'tüdi ngwikirijin.

⁷Anni raar 'didanu ndi ari ngaa lätäjidü yi'ral nono, yinggida ndi ari ngaa lami'ratu gu mama. Ngaa larra ngaa 'ti be ämnä ndi aar je ärriji yanni yiki? Ngaa larra ngaa 'ti be ämnä ndi ara je ngwüji ärräji?

⁸Ngaa be manni giyigo'ro yalu ärräjidi ngaa kajidi ngaa ärrä yi'ral giyee 'di ngweengga ngwalu.

⁹Ngaa 'ti gu lilingidi ndi ari ngwüji ngwanni ngwuki ngwa'ti äti yu'rina yere giyelenyanu yidi Ngwaalo? Aa'ti la je i'däjänü. Ngwijin yaa lanni lati äpiji didülä yobo, yaa lanni lati mi'ri ngwäyänü, yaa ngwur ngwanni ngwati ürnü, yaa ngwur ngwanni ngwati ape ngwuru,

¹⁰yaa ngwu'ram, yaa ngwuban yaa lanni lati rläli yaa lanni laru ngwulem yaa lanni lati obe, diji dere da'ti ngwüjänü ngwanni ngwuru gu no, da mbuji yu'rina yidi yeleny yidi Ngwaalu.

¹¹Loko 'danggalanu gwerre liju giyi'ralanu giyee, ara je be Ngwaalu ga'rida nono, ara je ge'te ngaa ru lüngün, ndi ari ngaa liru ngwüji ngwüdünälü yiima ye yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu na Ligirrim le lidi Ngwaalu ngwege.

Abrar yijinä

¹²Ngwüji ngwoko ngwati ari, "Yi'ral 'dar yä'tüdi drü 'dünggüny," a be nggwa je ci, yi'ral 'dar ya'ti jaw 'dünggüny. Na loko lati ari, "Yi'ral 'dar yä'tüdi drü 'dünggüny," a be nggwa je ci nggwa'ti gwuru dinäd yi'ral ye yere.

¹³Ngwüji ngwoko ngwati ari, "Eny gwani lari na lari lani eny," a be Ngwaalu ngwuru ngwadi je äbrä 'dün. A be ngwanginu ngwudi diji ngwa'ti ani yijin aar be ani yiiru yidi Deleny na Deleny diru dati iye ngwanginu.

¹⁴Yiima ye yüngün, Ngwaalu ngwü'di'riyä Delenyalu giyi'ranyanu, na ngwunje 'di'riyälü 'to yiima ye yüngün.

¹⁵Ngaa la'ti lingidi ndi ari ngwanginu ngwalu ngwuru ngwanginu ngwudi Kiricto? Ya gu jayi ndi ari nyi ape ngwangina ngwüny ngwudi Kirictu nje acidiyi dedr de? Bäri 'tur!

¹⁶Ngaa la'ti lingidi ndi ari gwanni gwati aar acidi dedr de, diraar de le'te pu ngwangino? Ndi ari gitab garu nu, "Ngindenga 'dün la ru ngwanginu ngwe'te pu."

¹⁷A be gwanni gwati aar gekajidi Deleny de, gwuraar gwe le'te pu giligirrim.

¹⁸Abrar yijinä! Yere yanni yiki 'dar yati je diji ärrä, yati ärrini poor ngwanginu ngwüngün, a be gwanni gwa ärrä yijinä, yating je ärrädä ngwanginu ngwüngün.

¹⁹Ngaa la'ti lingidi ndi ari ngwanginu ngwalu ngwuru ngwu'dun ngwudi Ligirrim lanni Liju'ru lanni gilo 'danggalanu lanni latadarä je Ngwaalo? Nga nga latüdi lidi yigo'ro yalu ngaa be ru lidi Ngwaalu.

²⁰Ndi ari Ngwaalu ngwillä je gu'ru ge, yäy gu no, najär Ngwaalinga ngwanginu ngwe ngwalu.

1 Küründüj 7

Utalu gwani agidi

¹A be gweneno yani yi'ral yanni yulla je ndi ari, "Yijayana aa'ti ngwüji ngwa ago?" Nggwaru yijayana aa'ti diji da agu.

²A be anni onyadu yijin, a dur äti dayu düngün a daw äti dur düngün.

³A dur aar acidi daw de düngün ndi ari diru daw düngün na 'to a daw aar acidi dur de düngün ndi ari diru dur düngün.

⁴Daw da'ti äti yelenya ngwanginu ngwüngün ndi ari dur düngün diru. Na 'to dur dati äti yelenya ngwanginu ngwüngün ndi ari daw düngün diru.

⁵Aa'ti diji da ümnicī gwenggen ngwanginu ngwüngün, 'dogo manari limäätäjidä gu gaji gooko nunnu ngaa gwuji otacing Ngwaalingalu. Aar be o're ngwuja'ri ngwudi dimbür durnga daw de nunnu aa'ti dijego'rr da je idäji ndi ari ngaa la'ti mäti ngwanginu ngwalu.

⁶Nggwuca je gu no gwani ma aang 'dengenajidi nggwo ya'ti ani ngaa je ärrī yiima ye.

⁷Äny gwüjädī ndi ari aadi ngwüji 'dar ru nono änying. A be diji de'te de'te dangidacaar yi'ral yüngün yangidaci je Ngwaalu, diji ndee yi'ral yüngün yiru no na ndee däti yi'ral yüngün yiru no.

⁸A be ngwüji ngwanni ngwa'ti agu na ngwedel, ngwunje ci, yijayana ndi ari aar jalu la'ti agu nono änying.

⁹Ma be ari la'ti la burni ndi määtä ngwangina ngwegen, aar be agu. Ndi ari agu gwujayana ndi ü'dinänü ami'ra gwe.

¹⁰A be nggwa ola ngwüjü ngwanni ngwagu ngwuja'ri ngwe ngwee. Ola nggwee gwä'tüdi gwüny, gwuru gwanni gwenggaca Deleny ngwüjü. Ndi ari aa'ti daw da aar badatanu dur de düngün.

¹¹Na manari dima aar de badatanu, ngwube jalu aa'ti da ägini yaa aar o'rajidi dur de düngün. Na dur aa'ti da ge'te dayu düngün kay.

¹²A be loko ladi nje ondaci äny, Deleny dä'tüdi, diweengga dere danni dagu dayu dä'tüdi dikirijin dämna ndi aar de ji, aa'ti ding ge'te kay.

¹³Na manari daw dāti duru dā'tüdi dikirijin, ngwube ämni ndi aar de ji, aa'ti ding gatani.

¹⁴Ndi ari dur danni dā'tüdi dikirijin dima jü'rini daw de düngün danni diru dikirijin, na daw danni dā'tüdi dikirijin dima jü'rini dur de düngün danni diru dikirijin. Manari ya'ti gu rüdi, yiji yalu yirngü a be anaku rar gu, yijü'rinä.

¹⁵A be manari gwanni gwä'tüdi dikirijin gwuma ele, ngwele. Dur danni diru dikirijin yaa daw danni diru dikirijin da'ti gikinä yi'ral ye yere ngene. Ngwaalu ngwurnidi nje ndi ar jalu ladatalu.

¹⁶Nga gwülingidi gu awa gwuru daw, ndi ari nga gwa gilängidiyi duru dunga? Yaa nga gwülingidi gu awa gwuru dur, ndi ari nga gwa gilängidiyi dayu dunga?

A diji ji anaku urnida gu Ngwaalu

¹⁷Giyi'ralalu 'dar, ati diji de'te de'te ji ngwaalu anaku gi'tija gu Deleny ndi eelle gwanni gwornaca Ngwaalu. Ngwuja'ri ngwuru ngwee gwanni ngwuru drü ngwondajiny ngwe giyi'doonga 'dar yidi Ngwaalu.

¹⁸Diji dü'ridänä anni urnidu Ngwaalo? Gäbicär ngwujalu anaku rung gu. Diji ju da'ti ü'ridänä anni urnidu Ngwaalo? Gäbicär ngwujalu anaku rung gu.

¹⁹Nga ü'ridäni nga aa'ti ü'ridäni, ya'ti ojema. Yanni yojemana yiru ndi ari a diji määtä ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²⁰Gäbicär diju de'te de'te ngwuji anaku jung gu gwele gwerre a be Ngwaalu urnida.

²¹Nga gwuru dinäd gwerre aar ang be Ngwaalu urnida? Aa'ti ligor la ang pänü giyi'ral giyee, ma ang mbuji gay ndi gätini linginalu, ärrü je.

²²Ndi ari gwanni gwuru dinäd kaji ganni gurnida ge Deleny, gwuru diji digätinä linginalu didi Deleny. Ye'te ye'te nginde gwanni gwügäti linginalu kaji ganni gurnida ge Deleny, gwuru dinäd didi Kirictu.

²³Ngaa lillinä gu'ru ge, aa'ti ngaa la ru ngwinäd ngwudi ngwüji.

²⁴Lani ngweengga, a diji de'te de'te ji ngwaalu ngwüngün ngwäyanü Ngwaalu, anaku urnida gu Ngwaalu.

Lanni la'ti agu na ngwedel

²⁵A be yani yi'ral yanni yulla je yani ngindenga lanni liru yu'taar, äny gwa'ti äti ngwuja'ri ngwere ngwudi Ngwaalu ngwadi nje ngwe ci. Linje be ondaci 'dogo ngwuja'ri ngwüny gwuru diji dämncä Ngwaalu ngwätädä inäng gwüngün.

²⁶Anaku ru gu dirbä gwenene no, äny gwaru ya jayani ndi diji jalu anaku jung gu.

²⁷Manari nga gwagu, aa'ti a gwa mini ndi ge'te dayu kay. Na manari nga gwa'ti agu, aa'ti nga gwa mini dayu.

28A be manari a gwuma agu, ya'ti a je ärrü yanni yiki. Na ma gu'taar äginä, ya'ting je ärrü yanni yiki. A be lanni lagu, la je dërbä mbuti donyadu gidädlä ndee nyi gwubupa ndi a je gu etadi giyi'ral giyee.

29Yanni yadi nyi ye ari lani ngweengga, yiru ndi ari gaji nggo ga'ti olanu. 'Tu'tu gwene aar elada gweere, lanni läti ngwayu aar elelle nono ma aar je 'ti äti.

30Na lanni lirunu, aar ru nono ma aar 'ti runu. Na lanni lijayanu aar ru nono ma aar 'ti jayanu. Na lanni lati ellang gony aar ru nono ma aa'ti gong rüdi gegen ndi aar määtä.

31Lanni lati ape ngwony ngwudi didlä ndee, aar ru nono ma aar je 'ti apu. Ndi ari ngwong ngwudi didlä ndee ngwadi dudi.

32Nggwüminä je ngaa gätini linginalu aa'ti yigor ja je pici yi'ralanu yere. Dur dani da'ti agu a ligor päci yi'ralanu yidi Deleny. Bupi gwüngün gwani ndi gäbici ligor lidi Deleny ngwujayanu.

33A be dur dani daga, ligor lüngün lipicä yi'ralanu yidi didlä ndee awa ndi gäbici dayu düngün ngwujayanu

34no ligor lüngün liranu rom. Na no 'to daw dani da'ti äginä yaa gu'taar, yigor yegen yipicä je yi'ralanu yidi Deleny awa ndi ru gwudi Deleny gilingeno na giligirim. A be daw dani däginä darngana yi'ral yidi didlä ndee awa ndi gäbici duru düngün ngwujayanu.

35Äny gwondaja ngwujari ngwee gwani jayi gwudi yigo'ro yalu, ya'ti ani nggwüminicä je, aar be yani ngaa elelle gay ge gidünälü a yigor yalu ru ye'te pu Gideleny.

36Manari diji dere ndo da'ti burna ndi määtä lingina aar jalu gu'taar ge gungün gani gading agu, na manari gima pe ngwüdlä ngwüdi, a gur engga ndi ari ngwagu, gäbicär ngwagu, ya'ting je ärrü yere yanni yiki. Aar agidi.

37A be diji dani dima gu ari ligor le lüngün, da'ti aar linyaca ngwube määtä buping gwüngün, a dima ari ligor le lüngün dä'tüdi dadi agu gu'taara, diji ndee darrü 'to yi'ral yidünälü.

38A be no, nginde gwanni gwagu gu'taara gwärrü yi'ral yidünälü a be gwanni ga'ting agu, gwärränä yi'ral yidünälü.

39Manari dur didi daw ndona dijalu dimidu, dur düngün diru na anni jung na dimidu. Ma be ari dima ayi, daw da be gätini linginalu ndi äginä gidur dani da de ligor lüngün ari, a be nginde ru gwudi Deleny.

40A be äny gwadi ari da jayanu manari dima 'ti äginä, yiru ndi ari äny gwäti 'to Ligirima lidi Ngwaalu.

1 Küründüj 8

Eny gwudi mi'rini nono gwudi didula

- ¹A be gwenene yanni yulla je yani eny gwudi ngwong ngwumi'rinar ngwe nono gididula, alanga 'dar lilingidi ndi ari a libebera. A be bebere gwati gabici ngwuju aar piyi yigo'ro yegen a be amni, gwati odajidi.
- ²Nginde gwanni gwaru gwulingidi yi'ral yere, nginde 'didanu ya'ting je lidingi anaku rar gu.
- ³A be diji danni damna Ngwaalinga, a be Ngwaalu ru ngwulingidi ngindeng.
- ⁴Yay gu no, yani eny gwudi mi'rini nono gwudi didula, a lilingidi ndi ari didula datudi gong gere gididla. Ngwaalu ngwere ngwa'ti mana aar be ru ngwe'te pu 'dogo.
- ⁵Manari yi'ral yere giyoo kerala yaa gidiyangalu yati gabici ngwuju aar ari yiru ngwaalu, yiru 'didanu ndi ari ngwaalu ngwo ngwonyadanu na ngweleny onyadanu,
- ⁶a be alanga lati 'dogo Ngwaalinga ngwe'te pu ngwuru Papa ngwuge'ta yi'ralalu 'dar ngwuru gwanni gwumidijar. Ar ati Delenya de'te pu diru dani Yicu Kirictu gwanni gwuge'ta gwe Ngwaalu yi'ralalu 'dar gwuru gwati nje atada miding.
- ⁷A be ngwui 'dar ngwa'ti lidingi yi'ral giyee. Ngwui ngwoko ngwuma je didula mananu 'di manari ngwuma eny ngwony gwudi mi'rini nono gwudi didula, aar je engga ndi ari 'did gwudi didula ngwuru. Ndi ari lami'ratu yigor yegen ati aar be engga ndi ari lima rni.
- ⁸A be yilinginna ndi ari ngwong ngwani eny, ngwati nje 'ti 'donggaja gito Ngwaalu, ma ar je 'donya ndi eny, a la'ti la erne gony gere na ma ar je eny, a la'ti la bile gony gere.
- ⁹Arnganar nunnu aa'ti gatini linginalu ndi arri gwalu gwa ru gimle ngwui ngwanni ngwo ngwami'ratu yigor.
- ¹⁰Ndi ari diji ndoo dami'ratu ligor lungun, aar ang engga gwanni gwaru gwubebera ndi eny kobo gidi didula, gwa ang gabici gwa 'ranu ndi eny ngwudi gwudi didula.
- ¹¹Bebere gwunga gwa be ru gwa gabici diju ndee dami'ratu da dudi a gu be lenge ndi ari, Kirictu gwayu gwani gwanggalu nggwee.
- ¹²A be anni ati aang arriji ngwanggalu yi'ral yiki ngaa je gwura yigor yegen yanni yami'ratu, ngaa lati arriji Kirictung yi'ral yanni yiki.
- ¹³Yay gu no, manari yanni yati nje eny yati gabici diwengga ngwi'di, ngwa'ti ba be gweny ngwudi ngwoo a'tur nunnu aa'ti gwunyi gabici gwi'di.

1 Kurunduj 9

Doo'ra dukajaaar dati gu

- ¹Äny gwa'ti gätinä linginalu ndi ärrī yi'ral yanni yiminä je Ngwaalo? Äny gwä'tüdi doo'ra dükäjääre? Äny gwa'ti änggädi Delenya dege dani Yico? Deleny dä'tüdi ruja je ngwikirijin äny gwe?
- ²Manari loko länggädiny ndi ari nggwä'tüdi doo'ra dükäjäär, yiru gu ndi ari ngaa länggädiny gu ndi ari äny doo'ra dükäjäär! Ndi ari ngaa liru inggidi gwudi ükäji gwüny Gideleny.
- ³Ngwuja'ri ngwee ngwuru ngwanni ngwatiny ngwe ruci ligo'ro lüny ngwüji ngwanni ngwatiny ngwe obalu.
- ⁴Nyii la'ti gu äti ndi nje ätä enying na ndi iying gwani ape yiiru gwäri?
- ⁵Nyii la'ti gu äti ndi ari nyii apani dayu dämnä Ngwaalu, anaku ati gu ngwoo'ra ngwükäjäär je ngwoko ru, na ngweengga gwudi Deleny na Butruje?
- ⁶A be nyängä Birnaba gwe ru 'dogo jücü la'ti äti gu ndi nje ätä, 'dogo nyii ape yiiru nyii enye?
- ⁷Ma gwu'tulu ji giyiiru gwati apani ngwony ngwanni ngwümining je? Yärü gwanni gwati kwoy daarti didi yügiri ngwu'ti be iti yügiri? Na yärü gwuru gwanni gwati iye yo'ra ngwu'ti be iyü yan yegen?
- ⁸Äny gwondaja ngwuja'ri ngwee nunnu ngwuru gwudi diji dümna? Yobo yidi Müjä ya'ti ondaja ngwuja'ri ngwee ngwe'te ngwe'te?
- ⁹Ndi ari yüllinä kitabanu gidi yobo yidi Müjä ndi ari, "Aa'ti nga gwa gekaji gindri ngwüjirtü ngwulem ma ge ji ndi ape yiiru." Gindri giru gondajaja gu Ngwaalo?
- ¹⁰Didanu Ngwaalu gwondaja ngwuja'ri ngwee 'dar ngwani alanga, ya'ti gu rüde? Yäy, giyee yüllinä yani alanga ndi ari manari diji didi giruny dima gwüri, dati dünicü yiiru yidi ngwuy ngwüngün, na dannu dati u'ri dati gu ru 'to ndi ari ngwa ji aar emadi giyonanu.
- ¹¹Ma be ari nyii lima je gu kwoy yuula yidi ligi'rim anni ondacara je ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, a be yonyadana yere manari lima je unada yi'ral nono yidi lingenö?
- ¹²Manari ngwüji ngwoko ngwäti gu 'danggalu yi'ral giyee ndi ari ngaa je gendaci ngwuy, nyii la'ti be laadi gu ätäne? A be nyii la'ti gu äti giyi'ral giyee. Nyii be manni määtä yiguri giyi'ral 'dar nunnu aa'ti nyii la üminici ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwudi Kirictu.
- ¹³Nga nga la'ti lilingidi ndi ari ngwüji ngwanni ngwati ape yiiru kobo ngwati mbuji enying gwegen kobo na lanni lati ape yiiru yidi dagad, lati emadi ngwong ngwanni ngwati aar je gatalu gidagade?
- ¹⁴Gay ge ge'te ge'te, Deleny daru, ngindenga lanni lati ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, aar mbuji enying gwegen ngwüji ngwanni ngwa änni ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

15A be äny gwa'ti mbuja gony gere ngwuja'ri ngwe ngwee na nggwa'ti ullu ngwuja'ri ngwee ndi ari äny gwüminü gony gere, ya jayani manni ndi nyi ayi ndi ari a nyi diji dere düdiji iringining nggwee.

16Ma be ari nyi ondaju ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw, nggwa'ti gwa iringini ndi ari lilinyaciny ndi ondaji ngwuja'ri. Wäjaj bi 'dünggüny manari äny gwuma 'ti ondaca ngwüjü.

17Adinari äny gwapu yiiru giyee yidi ondaji gi'ra ge güny, äny gwaadi utalu gu'ru ge gidi yiiru yüny. A be anni aa'ti nyi ondaja gi'ra ge güny, ya be ani ndi ari äny gwü'di'ru yiiru ye yanni yicaar nyi ye.

18Gu'ru güny giru ange? Gu'ru güny giru ndi ari nyi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw 'dogogalu tar nggwa'ti gu äti.

19Äny ngwuru diji digätinä linginalu nggwä'tüdi dinäd didi diji dere, nyi be gäbici ligo'ro lüny nyi genne ngwüji 'dar nunnu nje apada ngwonyadu ndi Kirictu.

20Ngwüyäwüd, nyi arri nono Ngwüyäwüd nunnu nje apada ndi Kirictu, lidi yobo yidi Müjä, nyi arri nono ngindeng je, nyi be ru gwanni gwa'ti indi yobo ye, nyi gu be ru nunnu nje apada ndi Kirictu lidi yobo.

21Miny ji ngwüji ngwe ngwuru Garany ngwanni ngwa'ti äti yobo yidi Müjä, nyi arri nono minyi 'ti äti yobo yidi Müjä, nunnu nje apada ndi Kirictu lanni la'ti äti yobo, nyi be ru gwanni gwäti yobo yindi Ngwaalu ndi ari äny gwämnä yobo ye yidi Kirictu.

22Ngwüji ngwanni ngwami'ratu, nyi ami'rati nunnu nje apada ndi Kirictu lanni lami'ratu. Nyi gu ru ngwüji 'dar giyi'ral 'dar ngway ngwe ngwonyadanu nunnu nje gilängidiyā loko ndi Kirictu.

23Yati nje ärrü giyee 'dar nunnu a ngwuja'ri ngwanni ngwujaw badalu nunnu nyi ape gu'ru ndi onjaci gwüngün.

24Ngaa la'ti lingidi ndi ari 'dar lanni lati dokati, lati dokati, ngwube aji ngwuru gwe'te pu gwanni gwati ape gu'ro? Dokatar be 'to no nunnu aang ape gu'ru.

25Gwanni gwati ele ndi dokati, gwati määtä ngwangina 'di'däny ndi iditäni. Lati gu ru no nunnu aar je giki gi'riba gidi yeleny ganni gati medadi, a be alanga, lati dokati nunnu aar nje giki gi'riba gidi yeleny ganni gati jalu gwur'tal.

26Yäy gu no, äny gwa'ti dokatu nono diju didokatalu rügüm. Äny gwa'ti pidu gi'rundu ge nono diju dipidi diruna.

27No äny gwümäti ngwangina ngwüny aar ru dinäd 'dünggüny nunnu minyi ondaci ngwüjü ngwu'ter ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, äny ligo'ro lüny aa'ti nggwa ami'rati ndi ape gu'ru.

1 Küründüj 10

O'rar kora gidi ngwüji ngwudi Yijiräyil gwerre

¹Ndi ari äny gwa'ti minä ndi ari ngaa dodani lani ngwänggäri yi'ral yanni yiju ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwuru ngwügüürnä ngwege gwerre. Ngwügüürnä ngwege 'dar ngwuju gu gibä'rälä giru yiima yidi Ngwaalu, 'dar aar ü'rü yaanu

²gaji ganni güdi je ge Müjä, 'dar aar nyinyini giyaw yanni yü'ridäär jänü na kibä'rü ganni gägäti jälä.

³'Dar liti enying gwe'te gwe'te gwudi ligi'räm

⁴na ngindenga 'dar liyü iying gwe'te gwe'te gwudi ligi'räm gwanni gwügi'tijä je Ngwaalu yiima ye yüngün. Ndi ari liyü yaw yidi ligi'räm yanni yi'tüyä je Ngwaalu aar bälädälü ki'ri ganni gindäär le. Na gi'ri nggoo gindäär le, Kirictu gwuru.

⁵A lonyadu aa'ti yi'ral yegen jädi Ngwaalinganu a je Ngwaalu gäbici aar ayalu a ngwangina ngwege badalu poor gitäny.

⁶A be yi'ral giyee yiju nunnu aar nje yedeny eny aa'ti yigor yege ya ape yi'ral yanni yiki anaku apa gu ngwüji ngwoo yi'ral yanni yiki.

⁷Aa'ti äpiji didülä yobo yere anaku äpijär gu loko didülä yobo, anaku üllinäär gu ndi ari, "Ngwüji ngwujalu ndi eny aar iyä aar be 'di'ri ndi aku ngwu'dera aar riti riting gwudi yijin."

⁸Aa'ti a la ru ngwijin anaku rar gu ngwijin loko 'di aar je 'rinye gomom ge'te pu ngwüü'ri küü'ri na tä'ril (23,000).

⁹Aa'ti a la idäji Delenya anaku idäjäär gu loko, a je ngwüüngä eny aar ayi.

¹⁰Na aa'ti ngaa la äbingini giyinenanu anaku äbinginäär gu giyinenanu loko, a je gi'rr gidi yi'rany 'rinye.

¹¹Yi'ral giyee 'dar yimbuja je nunnu aar ru yanni yadi nje enggaci ngwuja'ri ar arngani, ngwüllinä nunnu aar nje girinya lanni lima je gu ngwüdlä ngwee mbutanu.

¹²Yäy gu no manari nga gwänggädi ndi ari nga nggwo gwümätinälü 'di'däny, arngana be ligo'ro lunga aa'ti a gwa i'di!

¹³Därbä dänni dimbuja je, dimbuja je 'dogo anaku ating gu mbuji dijü dümnä. A be Ngwaalu ngwuru ligor le'te pu ngwa'ti ngwa je gäbiciji gony gere ndi aar je idäji yiima ye yipana 'danggalu manari ngaa lima ji gidärbänü, Ngwaalu ngwa je gi'tiji gay nunnu ga ge or'temaji.

Yi'rinyinä yidi didülä na Eny gwudi Deleny

¹⁴Yäy gu no, lani ngwumaad ngwüny, abrar yobo yidi didülä.

¹⁵Äny gwondaca je liru ngwüji ngwäti yigor, ombajar je be yigor ye yalu.

¹⁶Giny ganni gati ar gu uli ar ari yäy 'tu, gä'tüdi gidi acajidi gwudi yin yidi Kiricto? Na gon ganni gati ar ü'ränü ar giginanu gä'tüdi gidi acajidi ngwanguinu ngwudi Kiricto?

¹⁷Ndi ari gon giru ge'te pu, ar be onyadi, ar ru ngwanguinu ngwe'te pu ndi ari gon giru ge'te pu gacajidar gu 'dar.

¹⁸Ombajar ngwüjü ngwudi Yijiräyil, lä'tüdi lanni lati eny ngwony ngwudi mi'rini nono, lati acajidi gidagade?

¹⁹Giyee yani ange? Gong ganni gim'i'rinäär ge nono gididülä giru gong gere, ya didülä diru gong gere?

²⁰Bäri, a be ngwong ngwanni ngwati ngwe ngwüji ngwudi didülä mi'rini nono, ngwati aar je dügiji ngwü'rillä ngwati aar je 'ti dügijä Ngwaalinga. Nggwa'ti a je minä ndi aang acajidi ngwü'rillä ngwe.

²¹Ngaa la'ti la acajidi kiny gidi Deleny na kiny gidi ngwü'rillä 'to. Ngaa la'ti la acajidi ndi eny 'dün gidimbür didi Deleny na gidimbür didi di'rillä.

²²Yi'ral giyee yani ndi ari a ladi iye Ngwaalinga ligorano? A lojemana nono 'dünggüngüne?

Näjä Ngwaalinga giyi'ral 'dar

²³Ngwüji ngwoko ngwati ari, "Yi'ral 'dar yä'tüdi drü 'dünggüny," a be yi'ral 'dar ya'ti jaw 'dünggüny. Ngwüji ngwoko ngwati ari, "Yi'ral 'dar yä'tüdi drü 'dünggüny," a be yi'ral 'dar yä'tüdi yidi oda.

²⁴Aa'ti diji dere da bupi jaying gwudi ligo'ro lüngün, ngwube bupi jaying gwudi ngwüji ngwu'ter.

²⁵Ngwüdi ngwere ngwillinä ngwiliny itär je, aa'ti ngwa ngwe utalu giligoranu, ndi ari,

²⁶"Diyäng didi Deleny diru na ngwong 'dar gidiyängälü ngwüngün ngwuru."

²⁷Ma be ari diji dere dannu dä'tüdi didi gi'doonga gidi Ngwaalu dima je urindi ndi eny 'dunu 'dünggüngün, ma aang be minä ndi gwujani, ma aar je ätäda ngwony ngwere ngwudi eny, itär je aa'ti ngwa gwe utalu giligoranu.

²⁸Ma be ari diji dere dima ang ci, "Ngwong ngwee ngwümi'rinäär ngwe nono ngwudi didülä ngwuru," aa'ti be ngwa je eny gwani diji ndoo dondacanga na gwani ligor

²⁹nggwa'ti äbingädi giligor lalu a be ligor ru lidi diji di'ter. Ndi ari ange gwuru a nyi be ligor lidi diji di'ter üminici ndi gätini linginalu gwüny?

³⁰Manari äny gwati ci Ngwaalinga yäy 'tu nyi be eny yiru ange aar nyi gwe be obalu gwani eny gwuciny gu Ngwaalinga yäy 'tu?

³¹No, manari ngaa lati eny ngaa iyī yaa yere 'dar yanni yati a je ärri, ärär je gwani näji gwudi Ngwaalu.

³²Aa'ti ngaa la gäbīcī dījī dere ndi obalu arri gwe gwalu, Ngwüyāwūd na ngwūjī ngwuru Garany na gi'doonga gidi Ngwaalu.

³³Nono ati nyi bupi ndi gäbīcī ngwūjū 'dar aar jayanu giyi'ral 'dar ndi je ärri. Ndi ari nggwa'ti ärädī ndi jayi gwudi ligo'ro lüny, nyi be arrada ndi jayi gwudi ngwūjī ngwonyadu, nunnu aar gīlängīdīnī.

1 Küründüj 11

¹Gwujandar gora güny, anaku ati nyi gu gwuji gora gidi Kirictu.

O'rajidalu ndi otaci Ngwaalu kibedalu

²Äny gwürtädä je ndi ari ngaa lidiwayininy giyi'ral 'dar na gwani määädä ngwujari ngwanni ngwape nje nga je enggaci anaku äädä je gu.

³Äny gwümīnā gwenene ndi aang lenge ndi ari Kirictu gwuru gi'ra gidi dur de'te de'te, na dur diru gi'ra gidi daw, na Ngwaalu gwuru gi'ra gidi Kirictu.

⁴Dur dere danni dati otaci Ngwaalingalu na ngwalliji yījirä gi'ra ge gīgü'ribänälü, da'ti dīnyädī Kirictung gwanni gwuru gi'ra güngün.

⁵Na daw dere danni dati otaci Ngwaalingalu na ngwalliji yījirä gi'ra ge gijalu mbüny, da'ti dīnyädī gi'ra güngün, yiru nono mung wädīnī.

⁶A be manari daw dati 'ti gwü'rübājä gi'ralu, gäbīcär ngwü'rī'tädä ngwä'rälä, a manari yiru yaaru ndi daw ü'rī'tädä ngwä'rälä na ngwüwädīnī, gäbīcär ngwuje gwü'rübäjälü.

⁷Dur da'ti da gwü'rübājī gi'ralu güngün, anni rung gi'remna gidi Ngwaalu na näjī gwüngün, a be daw diru näjī gwudi dur.

⁸Ndi ari dur da'ti aar ge'ta gidaw, a be daw diru dige'taar gidur.

⁹Na dur da'ti aar gī'tijä dayu, a be daw diru digi'tijäär duru.

¹⁰Yiru giyee na nunnu gwani yī'rr, a daw ge'te gony gere ki'rala nunnu ngwinggidi gi'remna gidi yeleny ki'ra güngün.

¹¹A be Gideleny, daw da'ti ju 'ter gidur a dur ji 'ter gidaw.

¹²Ndi ari anaku ge'taar gu dayu gidur, yiru gu 'to ndi ari dur dīlīngīnā gidaw. A be yi'ral 'dar yīndī Ngwaalu.

¹³Ombajar je be yigo'ro ye yalu, yü'rīdī gu dayu ndi otaci Ngwaalingalu da'ti gwü'rübänä gi'ralo?

¹⁴A mine drü dati nje 'ti enggaca ndi ari yiru yaaru gidur ndi oleye ngwä'rälü

15 ma be daw ole ngwä'rü, ngwa'ti ani iringini gwüngüne? Ndi ari digi'tijäär ngwä'rü ngwola ngwe gwü'rübäni gi'ralu.

16 A be manari diji dere diminu ndi garnati giyi'ral giyee, dimura diru ndee dindi de yi'doonga 'dar yidi Ngwaalu na da'ti ar ati dere mana.

Eny gwudi Deleny

(Mata 26.26–29; Murkuj 14.22–25; Luka 22.14–20)

17 Ngwuja'ri ngwee ngwadi nyi ngwe ari, any gwa'tudi gwada je ortada, ndi ari o'rajidalu gwalu gwati apa yi'ral yonyadana yanni yiki ndi ari ngwuje apa yanni yijaw.

18 Gwerre gwerre, nggwu'dingina ndi ari ma ji ma aang o'rajidalu liru gi'doonga gidi Ngwaalu, ngaa lati uritidanu, yinje anni yoko ndi ari ya gu ru 'did.

19 Yilinginna ndi ari uritidanu gwadi ji 'danggalanu nunnu ngaa gwällini lanni lurnida je Ngwaalu 'danggalanu.

20 Ma aang o'rajidalu ngwaalu ngwe'te pu, ngaa lati 'ti o'rajidalu nunnu aang eny Enying gwudi Deleny,

21 ndi ari ma aang eny, diji de'te de'te dati dalmacani gwenggen gwe'te ngweny enying gwüngün a be gwenggen ji ngwamu ngwe, na gwe'te ngwiyi 'di ngwürläli!

22 Ngaa la'ti ati ngwu'duna ngwada gu eny ngaa gu iye? Na ngaa lati anidanu gi'doonga ge gidi Ngwaalu ngaa je gabici je lanni liru ngwuwayi a je yaaru ape? A be nggwada je ca? Ii a je ortada giyi'ral giyee? Nggwa'ti gwa je ortada!

23 Ndi ari yanni yape nje Gideleny, yiru yanni yima je atada yani ndi ari Deleny dani Yicu gidilung danni dima aar de gwurlanu, gwapu gona,

24 ngwube ci Ngwaalinga yay 'tu ngwü'ränu ngwube ari, “Ngwanginu ngwüny ngwuru ngwee, ngwani nga nga, arrar je giyee nyi ye diwayini.”

25 Ye'te ye'te mana anni ma aar medaji enying, ngwape ginya ngwari, “Giny nggee giru gekajidi gwanni gwuyang gwudi yin yuny, arrar je giyee ma aang iyi nyi ge diwayini.”

26 Ndi ari manari ngaa lima eny gona nggee ngaa iyi ginya nggee, ngaa ondajalu yi'rany ye yidi Deleny 'di ngwo'ra.

27 Yay gu no, diji danni dadi eny gona ngwiyi ginya gidi Deleny gay ge ga'ti jaw, nginde gwa ke nono ngwanginu ngwudi Deleny na giyin yungün.

28 A diji ombani ligo'ro lungün gwerre gwerre ndi eny gona ngwiyi ginya.

29 Ndi ari diji danni da eny ngwiyi danidanu ngwanginu ngwe ngwudi Deleny, da eny da iyi da obalu ligo'ro le lungün.

³⁰Yi'ral giyee yigäbica je lonyadu 'danggalanu aar ami'rati aar ümi na loko lima ayi.

³¹Ma be ari alanga lombana yigo'ro yege, la'ti ladi nje le obalu.

³²Ma nje gwe Deleny obalu, gwureraji nje nunnu aa'ti a la ji linje le obalu ngwüjüngä le ngwudi didlä.

³³Yäy gu no, lani ngwänggäri, manari ngaa lima o'rajidalu gwüpäng ndi eny, dünici'där.

³⁴Diji danni diti ngwamu gwulleney ndi dünici ngwüjü, ngweny 'dunu 'dünggüngün, nunnu ma aang o'rajidalu aa'ti ya gwurli ya ru obalu. Na ma ji minyi ila, ya je be enggaci yanni yima i'dälü.

1 Küründüj 12

Angidaji gwudi Ligir'im lidi Ngwaalu

¹A be gwani yi'ral yanni yulla je yani angidaji gwudi Ligir'im lidi Ngwaalu lani ngweengga, any gwubupa je ngaa je lenge.

²Ngaa lilingidi ndi ari gwele gwerre nga nga liru ngwüji ngwa'ti lingidi Ngwaalinga ngwuruya je didülä dati 'ti ondaju ara je dudiyi.

³Yäy gu no nggwa je ondaci ndi ari, diji dere da'ti dati ondaju Ligir'im le lidi Ngwaalu dati ari, "Yicu gwü'tajäär gu ngwünyü," na diji dere da'ti da ari, "Yicu gwuru Deleny," 'dogo Ligir'im le lanni Liju'ru.

⁴Angidaji gwudi ligir'im nggwo onyadu yi'ranu, a be Ligir'im ru le'te le'te.

⁵Yiiru giyo yonyadu yi'ranu a be Deleny ru de'te de'te.

⁶Apepe nggwo gwonyadu yi'ranu a be Ngwaalu ru ngwe'te ngwe'te ngwanni ngwati ape yi'ral 'dar 'dengge.

⁷Diji de'te de'te dati gu Ngwaalu inggidi Ligir'imä lani jayi gwudi ngwüji 'dar.

⁸Gidiji de'te, dati Ngwaalu ätäda ngwuja'ri ngwudi bebere Ligir'im le na mana di'ter ngwätäda ngwuja'ri ngwudi lenge Ligir'im le le'te le'te,

⁹na di'ter ngwätäda ämning Ngwaalu Ligir'im le le'te le'te a di'ter ngwätäda angidajing gwudi u'riyi nono Ligir'im le giloo le'te le'te,

¹⁰na di'ter ngwätäda ndi ape yiima, na di'ter aar ätäda ndi alliji yijirä, na di'ter aar ätäda ndi lenge ngwügi'rimä, na di'ter ndi ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter, na di'ter aar ätäda ndi gwürli ngwungla.

¹¹Giyee 'dar apepe gwuru gwudi Ligir'im le'te le'te na yating je gegenaci ngwüjü anaku mining gu.

Ngwanginu ngwuru ngwe'te pu aar be onyadi yerelanu

- ¹²Ngwanginu ngwuru ngwe'te pu aar be äti yerel yonyadanu, na yerel giyee yonyadanu, yati ge'te ngwangina ngwe'te pu. Yäy yiru gu 'to no ndi Kirictu.
- ¹³Ndi ari alanga 'dar linyinyinä Gilig'i'rim le'te pu ngwanginu ngwe'te pu manari a liru Ngwüyäwüd na manari a liru ngwüji ngwanni ngwuru Garany na manari a liru ngwīnād na manari a la'ti gu rüdi. Alanga 'dar lätädi nje Ligi'rimä le'te pu ar iyī.
- ¹⁴Gwenene ngwanginu ngwä'tüdi gerel ge'te pu aar be onyadi yerelanu.
- ¹⁵Manari gora gaadi ari, “Nunnu äny gwä'tüdi guy, äny gwä'tüdi gwudi ngwanginu,” gay ga'ti gaading ge abri ndi ru gidi ngwanginu.
- ¹⁶A manari läni laadi ari, “Nunnu äny gwä'tüdi läy, nggwä'tüdi gwudi ngwanginu,” gay ga'ti gaading ge abri ndi ru lidi ngwanginu.
- ¹⁷Adinari ngwanginu 'dar ru läy, a laadi be 'dingini ange gwe? Na adinari 'dar ru läni, a laadi be ü'ti ange gwe?
- ¹⁸A be 'didanu ru ndi ari Ngwaalu ngwuma gege'te yerel ngwanginu 'dar anaku mīning gu ndi aar gu ru.
- ¹⁹Adinari aar ru gerel ge'te pu 'dar, ngwanginu ngwaadi be gī'tinä awa?
- ²⁰Yiru ndi ari yerel yidi ngwanginu onyadi a be ngwanginu ru ngwe'te pu.
- ²¹No läy la'ti la ci guy nu, “Äny gwa'ti ang mīnü.” Na gi'ra ga'ti ga ci yora, “Äny gwa'ta je mīnü!”
- ²²Yiru manni ndi ari yerel yidi ngwanginu yanni yati enggani yami'ratu, yiru yanni yojemana yi'ral.
- ²³Na yerel ngwanginu yanni yati enggani yooko gu'ru ndi aar je denya, yati ar je denya denyang gwanni gwuru 'ter. Na yerel ngwanginu yanni yati 'ti engganalu, yiru ya ärrīni yi'ral yijaw,
- ²⁴a be yerel ngwanginu ngwege yanni yenggana ya'ti mīnü ndi aar je ärrī yi'ral yijaw. A be Ngwaalu ngwuru ngwügä'rājä yerel ngwanginu gwüpäng ngwuje ätädäni yerel gu'ru yanni yami'ratu.
- ²⁵Nunnu aa'ti ü'rī'tidänü gwa ji ngwanginu aar be ubidanu ndi arngajidi.
- ²⁶Manari ngwanginu gerel ge'te ngwumbuju dirbä, yerel 'dar ngwanginu ngwa aar ngwe mbuji dirbä, ma gerel ge'te näjīni a yerel 'dar aar le jayanu.
- ²⁷Gwenene nga nga liru ngwanginu ngwudi Kirictu, na dijī de'te de'te 'danggalanu diru gerel gidi ngwanginu.
- ²⁸Na ki'doonga gidi Ngwaalu, Ngwaalu ngwuma ge'te gwerre gwerre ngwo'ra ngwükājäär je, ngwo're ngwuge'te ngwījirä, a mana ngwuge'te ngworta, a be lanni lati ape yiima, na lanni langidacaar je ndi u'riyi ngwūjü nono, lanni lati

gataji ngwüjü düwä ngwu'ter, lanni langidacaar je ndi rurriyi yiiru, na lanni lati ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter.

²⁹Ngindenga 'dar liru ngwoo'ra ngwükajäär je? Ngindenga 'dar liru ngwüjire? Ngindenga 'dar liru ngwoorta? Ngindenga 'dar lati ape yiima?

³⁰Ngindenga 'dar langidacaar je yiima ndi u'riyi ngwüjü nono? Ngindenga 'dar lati ondaji ngwungla ngwe ngwu'tere? Ngindenga 'dar läti yiima ndi gwürlä ngwungla?

³¹Ara je yigor enyanu gwani angidaji gwanni gwupana. A gwenene nggwa je enggaci gay ganni girana gu'ru.

1 Küründüj 13

Bupi gwudi ämnä

¹Adinari nyi äti yiima ndi ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter ngwudi ngwüji ngwümnä na ngwudi yi'rr, nyi 'ti be äti ämnä, äny gwuru nono laaba lipinä kiling kiling 'dogo na nyi aranu ring ring nono gä'ringgälä.

²Adinari aar nyi angidaci ndi alliji yijirä nyi lenge yujimida 'dar nyi äti bebereng 'dar na adinari nyi äti ämnä Ngwaalu 'di ating äbrä yeno, nyi 'ti be äti ämnä, äny gwuru 'tur.

³Adinari nyi ätädä ngwuwaya ngwony ngwüny 'dar nyi gatu ngwangu ngwüny giligä aar ü'dini nyi 'ti be äti ämnä, ya'ti nje mbuji yere.

Elle gwudi ämnä

⁴Ämnä gwati määtä liguri, ämnä gwati inä, ämnä gwä'tüdi yi'düny, ämnä gwati 'ti iringinä na gwati 'ti piya ligo'ro.

⁵Ämnä gwati 'ti arru yi'ral yiki, gwa'ti büpädi giligo'ro lüngün, gwati 'ti kanu torneny, gwati 'ti gi'tinijälü giyi'ral yanni yiki.

⁶Ämnä gwati 'ti jayanu giyi'ral yanni yiki gwati jayanu giyi'ral yanni yiru 'didanu.

⁷Ämnä gwati etadi giyomon 'dar gwati ämnäci giyomon 'dar gwati ge'taji giyomon 'dar, gwati or'temaji giyomon 'dar.

Ojeme gwudi ämnä

⁸Ämnä gwati 'ti däminä a'tur. A be gwani yijir, yadi dünä, gwani ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter, gwa medadi, gwani bebere, gwa dudi.

⁹Ndi ari yilingidär je yerel yoko ar alliji yijirä yerel yoko,

¹⁰ma be aji ma mbuti ila, yanni ya'ti mbutu ya be abri kayanu.

¹¹Anni rüdüny gwooko, nggwati ondaji yogonga nono giji ganni gooko, nyi iriyi ngwäälü nono giji ganni gooko, a ya'rany yüny ru nono yidi giji ganni gooko. A be anni minyi pe, nggwuma gatu yogonga mbüny gwodan.

¹²Yati ar je engga gwenene, yänggädär jälü ngwü'rimbilä nono gwele kalmandranu, ya be aji ya ar je engga ngwäyanü. Gwenene yilingidä nje yerel yoko nggwa be aji yinje lenge ku nono linginniny gu ku.

¹³Na gwenene giyee tä'räl giyo yijalu, änni Ngwaalu, ge'taji na änni. A be yanni yipana gu'ru giyi'ral giyee, änni gwuru.

1 Küründüj 14

Angidaji gwudi yijir na ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter

¹Yäy gu no, gwujanar gay gidi änni, ara je yigor iyiji angidajing gwudi Ligi'rim lidi Ngwaalu gwece gwece angidaji gwudi yijir ndi ondaji ngwuja'ri ngwändi Ngwaalu.

²Diji danni dati ondaji lingla li'ter, dati 'ti ondacu diju danni dümnä a be dati ondaci Ngwaalinga. 'Didanu diji dere da'ti dati lenge ngwuja'ri ngwüngün. Dati ondaji yujimida Ligi'rim le lidi Ngwaalu.

³A be diji danni dati alliji yijira, dati ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni gwati rime aar ojemeye ngwüjü nono aar je or'temaji.

⁴Diji danni dati ondaji ngwuja'ri lingla le li'ter, dati oda ligo'ro lüngün 'dogo a be nginde ngwanni gwati alliji yijira, gwati oda gi'donga gidi Ngwaalu.

⁵Äny gwüjädä ndi ari nga nga 'dar ngaa ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter, nyi be jadani ndi ari ngaa alliji yijira. Gwanni gwati alliji yijira gwupana gu'ru nginde gwanni gwati ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter, 'dogo manari gwuma ji gwanni ngwa gwürlü ngwuja'ri nunnu a je gi'doonga gidi Ngwaalu lenge aar ngwe oda yigo'ro yegen.

⁶Gwenene lani ngweengga minyi ila 'danggalu nyi ondaji ngwuja'ri ngwungla ngwe ngwu'ter, jayi gwuru ange gwa aang mbuji 'dünggüny? 'Dogo manari äny gwuma je ondaci ngwuja'ri ngwani 'täälü ngaa je enggaci yere yani bebere na yijir yere na ngwuja'ri ngwere gwudi enggace, yi'ral giyee ya je oda ngaa la mätinälü.

⁷Di 'to ngwong ngwanni gwati aar je äri, gwati aranu ngwa'ti äti miding, nono guulla na dümbära, ngwa aar ngwe lenge yal yegen yorto ngwaalinga ne ma aar je 'ti gi'tija yal rung rung?

⁸A mana, ma 'ti giil mi'rina yal yilinginna, yaru gwanni gwa ji mama ngwu'tada giyäära?

⁹Giyee yiru gu 'to 'danggalu. Ma aang 'ti ondaju ngwuja'ri ngwulinginna lingla le lalu, awa a be diji lenge ngwuja'ri ngwanni ngwara ngwe? A gwa be ji 'dogo ndi ondajajalu ngwa'ri ngwanu.

- 10**Yilinginna ndi ari ngwungla ngwo gïdïdlä ngwonyadu yi'ranu a be ngwungla ku, ngwulinginna ngwuja'ri.
- 11**Minyi 'ti lïngïdï ngwuja'ri ngwudi lingla ngwondaja je dïjï, äny gwuru gïlï gi'ter gïdïjï ndoo dondaja na nginde gwuru gïlï gi'ter 'dünggüny.
- 12**Giyee yiru gu no 'to 'danggalu. Anni itärä je yigoranu gwani angidaji gwudi Lïgï'rïm lidi Ngwaalu, ara je be yigor iyïjï gendaning angidajing gwanni gwati oda gi'donga gidi Ngwaalu.
- 13**Yäy gu no, dïjï danni dadi ondaji lingla le li'ter, gäbïcär ngwotaci Ngwaalingalu aar ätäädä yiima yidi gwürli ngwuja'ralu ngwarung ngwe.
- 14**Ndi ari minyi otaci Ngwaalingalu lingla le li'ter, lïgï'rïm lüny lati otaci Ngwaalingalu, a be ya'rany yüny ya'ti äti gonyalu gere.
- 15**No yiiru yiru ange yadi nje ärrï? Nggwotaci Ngwaalingalu lïgï'rïm le lüny nyi be otacalu 'to ya'rany ye yüny. Äny gwa elnge lïgï'rïm le lüny nyi be elnge 'to ya'rany ye yüny.
- 16**Ma be ari nga gwürtädi Ngwaalinga lïgï'rïm le lingla le li'ter, a be dïjï danni da'ti da lenge ngwuja'ri ngwara ngwe. Awa ngwube ari, "Yiru gu" ngwuja'ri ngwunga ngwuca ngwe Ngwaalinga yäy 'tu, anni aa'ting lïngïdï ngwuja'ri ngwanni ngwara ngwe?
- 17**Yanni yica ye Ngwaalinga yäy 'tu yijaw a be ya'ti ya oda dïjü di'ter.
- 18**Nggwuca Ngwaalinga yäy 'tu ndi ari nggwati ondajani 'danggalu 'dar ngwungla ngwe ngwu'ter.
- 19**A be ndi o'rajidalu gwudi gi'doonga, yijayana ndi nyi ondaji ngwuja'ri 'tudini (5) ngwulinginna nunnu nje ngwe enggaci ngwüjü ngwu'ter ndi nyi ondaji ngwuja'ri ngwüü'ri 'di (10,000) lingla le li'ter ngwa'ti linginna.
- 20**Lani ngweengga, gäbïcär yogonga. Giyi'ral yanni yiki, rüdär ya'ranya nono yidi yïjü yanni yooko, a be ndi iriyï ngwäyälü gwalu rüdär nono ngwüjü ngwanni ngwupa.
- 21**Yüllinä giyobo ndi ari, "Ngwungla le ngwudi ngwüjï ngwu'ter na ngwulem ngwe ngwudi ngwüjï ngwuru gïlï 'ter nggwa ondaci ngwüjü ngwüny, a be 'di no ngindenga la'ti liny 'dengenaci," Ngwaalu ngwaru gu.
- 22**Yäy gu no, ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter gwä'tüdi gi'remna ngwïkirïjïn ngwube ru gi'remna ngwüjï ngwanni ngwä'tüdi ngwïkirïjïn nunnu ngwinggidi yiima yidi Ngwaalu a be yïjir yidi ngwïkirïjïn yiru, yä'tüdi yidi ngwüjï ngwanni ngwä'tüdi ngwïkirïjïn.
- 23**Yäy gu no ma aang o'rajidalu gwüpäng 'dar liru gi'doonga gidi Ngwaalu, a ngwüjï 'dar ondaji ngwungla ngwu'ter, a loko lanni la'ti lïngïdï yi'ral yidi

Ngwaalu na loko lanni lä'tüdi ngwīkīrijīn ändä, la'ti la ari nga nga rlälü giyi'rano?

²⁴Ma be ari gwanni gwä'tüdi dikīrijīn na diji danni da'ti lingīdi yi'ral yidi Ngwaalu ändä ngwumbuji ngwūjū 'dar ngwalliji yijirä, gwa gäbicīni gwūcinānū gwa lenge ndi ari nginde gwuki na gwa aar gwe obalu ngwuja'ri ngwe 'dar ngwu'dingining je,

²⁵na yujimid yere yidi ligor lüngün ya 'tädlü, no nginde gwa aalu yirku ye gwa kwuci Ngwaalingalu gwa inggidi ndi ari, "Ngwaalu 'di'danu ngwo 'danggalanu."

Äpiji Ngwaalinga yobo gay ge gidünälü

²⁶A ladi be ara lani ngweengga? Ma aang o'rajidalu gwüpäng, a diji de'te äti delnga na ngwuja'ri ngwudi enggaci ngwūjū, na 'täjälü na ondaji ngwungla ngwe ngwu'ter na ndi gwürlī ngwuja'ralu. Giyee 'dar gäbicār je aar äpīni gwani ojemeye gi'donga nono gidi Ngwaalu.

²⁷Ma diji dere ondaji lingla le li'ter, aar ondaji rom (2) na tä'rīl (3) 'dogo, ati aar dūnicīdi ndi ondaji a diji ji danni dadi gwürlī ngwuja'ralu.

²⁸Ma diji erne dadi gwürlī ngwuja'ralu, gwanni gwadi ondaji lingla le li'ter ngwugwugwundi ki'doonga ngwondaci ligo'ro lüngün 'dogo na Ngwaalu.

²⁹A ngwījir rom na tä'rīl ondaji, a be loko iriyi ngwuja'ri ngwäy nono mama ngwanni ngwaraar ngwe.

³⁰Na ma 'täjälü ilijä dijū dijalu, gwanni gwaju ndi ondaji gwerre gwerre, ngwūdünī.

³¹Ndi ari nga nga 'dar la be gigi'tidi ndi alliji yijirä nunnu 'dar aar lenge na 'dar aar ojeme nono.

³²A be ngwügi'rīm ngwudi ngwījir ngwa je ngwījir ngwegen määtä.

³³Ngwaalu gwä'tüdi ngwudi 'digwü'rr yi'ralanu, aar be ru Ngwaalu ngwudi adatalu. Anaku raar gu giyi'doonga 'dar yidi ngwūji ngwudi Ngwaalu,

³⁴a ngwaw gwugwundi giyi'doonga yidi Ngwaalu. Aa'ti ngwa aar je gäbicī ndi utalu aar be äti 'dengenacing anaku aru gu yobo.

³⁵Ma aar ru ngwadi lenge aar utalu yi'ral yere, aar otaci ngwuralu ngwegen 'dunu, ndi ari ya'ti yijaw ndi daw utalu ki'doonganu.

³⁶Ngaa laru ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwü'tüdi 'danggalu? Na ngaa laru ngaa ru jücü lanni lima gu ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu obanano?

³⁷Ma diji ci ligo'ro lüngün diru dijir na dangidacaar yiima ye yidi Ligi'rīm, ngwube lenge ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwüllijä je, girinya gwudi Deleny gwuru.

³⁸Mung i'dädänü ngwuja'ri ngwe ngwee, nginde gwa aar gwe i'dädänü giligo'ro lüngün!

³⁹Yäy gu no, lani ngwänggäri ara je yigor enyanu ndi alliji yijirä, na aa'ti ngaa la üminici ondajing ngwungla le ngwu'ter.

⁴⁰A be yi'ral 'dar äpini gay ge gijaw aar ele kayalu.

1 Küründüj 15

'Dī'ri gwudi Kirictu

¹Gwenene lani ngweengga, nggwa je diwayiniyi ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw ngwanni ngwenggaca je, ngwanni ngwuma je ape ngwanni ngwo ngwümätinä gu 'di'däny.

²Ngwuja'ri ngwe ngwee ngwujaw, ngaa ligilängidinä, manari ngaa gilo limätinä ngwuja'ri 'di'däny ngwanni ngwondaca je. Ma aar gu 'ti rüdi, ngaa länni Ngwaalu 'tur.

³Ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwape nje ngwuru ngwanni ngwuma je ätäda ndi ari ngwuru ngwanni ngwojema ngwuru gi'ra ndi ari, Kirictu gwayu gwani ke gwege anaku üllinäär gu kitabanu,

⁴ndi ari nginde gwuma aar gatu, ndi ari gwuma jalu yomon tä'rīl gwuma aar 'di'riyā gwumidu anaku üllinäär gu kitabanu.

⁵Na ndi ari nginde gwuma 'täcä Butrujingalu, 'di ngwube o're ngwü'täcä ngwo'ralu ngwükajäär je ngwüngün ngwuru 'di na rom (12).

⁶Ngwo're mana ngwü'täcä ngwenggalu ngwonyadana küü'rī tudini tudini (500) gilingen le'te le'te, gilona lonyadana limidu na loko lima ayi.

⁷Ngwo're mana ngwü'täcä Yagubingalu na ngwoo'ra ngwükajäär je 'dar

⁸na gwodanalü aar nyi be 'täcälü änying 'to gwanni gwuru nono gijü ganni gibürääränü.

⁹Äny gwuru gwanni gwokana gu'ru ngwoo'ranu ngwükajäär je, äny gwa'ti lengedadu ndi aar nyi urnidi doo'ra dükajäär, ndi ari äny gwuru dijī danni dübinä gi'dongalu gidi Ngwaalu.

¹⁰A be yimi'rü ye yidi Ngwaalu, äny gwuma ru anaku ru nyi gu gwenene, a yimi'rü yüngün 'dünggüny yä'tüdi 'tur. No yiminyi ye apani yiiru 'denggen 'dar anaku raar gu, a be äny gwä'tüdi, yimi'rü yiru yidi Ngwaalu yanni yiju 'dünggüny.

¹¹Minyi ru na aar ru ngindenga, yiru giyee yanni yondaji nje aar ru yanni yima gu änni Ngwaalu.

'Dī'ri gwudi ngwükirijin

- 12**A be anni ündäjinär ndi ari Kirictu gwuma aar 'di'riyi giyi'ranyanu, awa a be loko 'dangalanu ari manari diji dima ayi da'ti da 'di'ra dimidu?
- 13**Na manari 'di'ri giyi'ranyanu gwa'ti, ya be ani ndi ari 'di Kirictu 'to gwa'ti aar 'di'riyalü gwumidu.
- 14**Na adinari Kirictu gwuma aar 'ti 'di'riyalü, ngwuja'ri ngwari ngwanni ngwondajiiny ngwe ngwuru 'tur, na änni Ngwaalu gwalu gwuru 'tur 'to.
- 15**Na yanni yikana, nyii laadi be ru ngwüji ngwuru ngwu'duru ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ndi ari nyii londaja ndi ari Ngwaalu ngwü'di'riya Kirictungalu giyi'ranyanu. Ngwu'ti be 'di'riyalü adinari 'didanu gwuru ndi ari 'di'ri gwa'ti gwudi ngwüji ngwanni ngwayu.
- 16**Ndi ari manari ngwüji ngwanni ngwayu ngwa'ti ngwa aar je 'di'riyalü ngwumidu, Kirictu gwa'ti 'di'ralü 'to.
- 17**Na adinari aar 'ti 'di'riya Kirictungalu gwumidu giyi'ranyanu, änni Ngwaalu gwalu gwa'ti äti ngwäyanü, ngaa gilona giyi'ralanu yalu yanni yiki.
- 18**A be gilä'di 'to lanni lima ayi gwerre lämnä ndi Kirictu, lidudu.
- 19**Manari ge'taji gwege ndi Kirictu gwuru 'dogo midi nggwee gididlä ndee, a la be ru ngwüji ngwanni ngwagi'rana ngwäy ngwüji 'dar.
- 20**A be 'didanu gwuru ndi ari Kirictu gwuma aar 'di'riyalü giyi'ranyanu gwuru gi'ra ndi 'di'ri ngwüjänü ngwanni ngwuma ayi.
- 21**Ndi ari anaku ji gu yi'rany gididlä diji de, 'di'ri giyi'ranyanu 'to gwa ji diji de di'ter.
- 22**Ndi ari anaku ati gu yi'rany ji ngwüji 'dar aar ayi ndi ari ngwuru ngwudi Adam, yiru gu 'to ndi ari midi gwa ji ngwüji 'dar aar midi ndi ari ngwuru ngwudi Kirictu.
- 23**A be yi'ral 'dar yadi gwugwudidalu kaji gegen gwerre gwerre a Kirictu gwuru gi'ra ndi aar 'di'riyalü a be ngwüji ngwüngün gwujanalü ma ji mung ila.
- 24**A be didlä medadi, manari gwuma gwä'räci Ngwaalinga ngwuru Papa yelenya, manari gwuma päda yur'talu, yelenyalu na yiimalu 'dar.
- 25**Ndi ari gwa ape yelenya 'di ngwacaji güwänälü güngün 'dar giyoranu.
- 26**Yanni yiru güwänälü gwodan ndi pänälü, yi'rany yiru.
- 27**Ndi ari gitab garu nu, "Gwuma ge'te yi'ralalu 'dar giyoranu yüngün." A be anni aru gitab ndi ari, "yi'ralalu 'dar" yima gi'tini giyoranu 'dünggüngün, yilinginnalu 're'dr ndi ari ya'ti änijänä ligo'ro lidi Ngwaalu ngwanni ngwuge'te yi'ralalu 'dar giyoranu yidi Kirictu.

28Manari yiming je ärrī giyee, Giji giligo'ro lüngün ga be o'raci ngindeng gwuru Ngwaalu ngwanni ngwuge'te yi'ralalu 'dar giyoranu yüngün, nunnu a Ngwaalu ru ngwanni ngwadi ru 'dar giyi'ral 'dar.

29A be gwenene manari yäti ngwäyänü ndi ari 'di'ri giyi'ranyanu gwa'ti, a mine ladi ärrī ange loko lanni gilo liyinyinä gwani ngwüji ngwanni ngwayu? Manari 'di'ri gwa'ti a'tur gwudi ngwüji ngwanni ngwayu, ange gwuru a be ngwüji nyinyini gwani ngindenga?

30Na yani ange 'dänggäri ange gwuru ndi äniiji yigo'ro yäri gidirbänü kaji 'dar?

31Nggwati ngille yi'rany yomonalu pipi'ri'ti, nggwadi ari lani ngweengga yiru ange yiru 'didanu anni ati nyi iringini 'danggalu ndi Yicu Kirictu gwuru Deleny dege.

32Manari nyii ligarnatu ngwüjü ngwe kündär gani Abijuj nono minyii kwudi ngwäng ngwe 'dogo gwani yi'ral yidi diji dümnä, yiru ange yanni yibilidi nje? Manari ngwüji ngwanni ngwayu ngwä'tüdi ngwadi 'di'ri giyi'ranyanu, “Ar be eny ar iyī, ndi ari bigänü a lani yi'rany.”

33Aa'ti la je i'däjänü. Lüngidär ndi ari, “Gwugwudidi gwanni ngwuki, gwati kiyi ngwüjü drü ngwanni ngwujaw.”

34Gwä'rär gora galu ngaa o'raca yigor yalu ngaa iriyi ngwäyälü mama giyi'ral yanni yijaw ngaa gatana keng gwalu. Ndi ari loko gilo la'ti lüngidi Ngwaalinga, nggwaru ngwujari ngwee nunnu ara je yaaru ape.

'Di'ri gwudi ngwanginu

35Ma be ari diji dutalu ndi ari, “Ngwüji ngwanni ngwayu ngwadi aar je 'di'riyälü awa? Ngwanginu ngwanni ngwadi aar ngwe 'di'rälü ngwadi ru 'taa?”

36Ye'rr yindi ne giyee! Yuula yanni yata je kwoy gidiyäng yati 'ti 'tüdi aar midi manari yima 'ti ayu.

37Ma ang kwoy, nga gwati 'ti kwüdi ngwangina ngwanni ngwadi ru, ati be guula ru gati ang kwoy gidi yona na gidi gong gere mana.

38A be Ngwaalu ru ngwati ätäda ngwangina anaku mining gu. A guula ge'te ge'te 'dar, gating ätäda ngwangina ngwüngün.

39Ngwanginu gwudi ngwong 'dar ngwä'tüdi ngwe'te ngwe'te. Ngwanginu gwudi ngwüji ngwümnä gwuru 'ter, a ngwanginu gwudi ngwäng ru 'ter, na yi'ra yäti ngwangina gwuru 'ter, na ngwuum, aar äti ngwangina gwuru 'ter.

40Ngwanginu ngwo 'to gwudi gerala aar ji gwudi diyängälü a be jayi gwudi ngwanginu gwudi gerala gwuru 'ter na jayi gwudi ngwanginu gwudi diyängälü gwuru 'ter.

⁴¹Lingen läti jaying gwüngün gwuru 'ter a düüwä äti gwüngün gwuru 'ter a yuurrum äti jaying gwegen gwuru 'ter na guurrum ge'te gätänä jaying gwuru 'ter kuurrum gi'ter.

⁴²No yadi gu ru 'to ngwüji ngwanni ngwadi 'di'rälü giyi'ranyanu. Ngwanginu ngwanni ngwügätinä ngwu'digi'ru, ngwa aar je 'di'riyälü ngwa'ti 'digi'ru.

⁴³Ngwügätinä ngwü'dünyinä, ngwa aar je 'di'riyälü ngwünäjinä. Ngwügätinä ngwami'ratu, ngwa aar je 'di'riyälü ngwuru yiima.

⁴⁴Ngwügätinä ngwuru ngwanginu ngwudi diyäng, ngwa aar je 'di'riyälü ngwuru ngwanginu ngwudi ligi'räm. Manari ngwanginu ngwo ngwanni ngwuru lingen, ngwanginu ngwo 'to ngwanni ngwuru ligi'räm.

⁴⁵No yüllinä ndi ari, “Adam gwanni gwuru gi'ra gwuma ru diji ngwumidu,” Adam gwudi gwodaning gwani Kirictu, gwuma ru ligi'räm li'tüyä miding.

⁴⁶Yanni yiru ligi'räm yä'tüdi yanni yindi gwerre gwerre aar be ru yanni yiru lingen aar be ji yanni yiru ligi'räm.

⁴⁷Adam gwudi gwerre gwerreng gwuru gil gwudi diyäng. A be Kirictu ru Adam gwudi gwodaning gwuru gwudi geralang.

⁴⁸Nono ru gu diji didi diyängälü, no liru gu 'to lidi diyängälü. A anaku ru gu diji didi geralang, no liru gu 'to lidi geralang.

⁴⁹Nono lingannar nje gu diji didi diyängälü, a la linganni 'to, diju didi geralang.

⁵⁰Nggwa je ondaci lani ngweengga ndi ari, lingen na yin ya'ti ya yape yu'rina yidi yeleny yidi Ngwaalu anaku 'to ndi ari ayi gwa'ti gwa ape yu'rina yidi gwur'taling.

⁵¹Dinginar, nggwa je ondaci yujimida, alanga la'ti la ayi 'dar a be a la gwürlini 'dar

⁵²ngwangina nono gwele ma läy ari jäbr, gil ge ganni gadi mi'rinalü gwodan. Ndi ari gil ga mi'rini, ngwüji ngwanni ngwayu ngwa aar je 'di'riyälü ngwumidu, na alanga la gwürlini.

⁵³Ndi ari ngwanginu ngwanni ngwayu ngwa genne ngwangina ngwanni ngwumidu na ngwudi lingen ngwa genne miding gwudi gwur'taling.

⁵⁴Manari ngwanginu ngwanni ngwayu ngwuma genne ngwangina gwanni ngwa'ti ayu, ngwudi lingen ma aar genne ngwanginu ngwudi gwur'taling, ngwuja'ri ngwe'te ngwanni ngwüllinä ngwa be äti ngwäyänü ngwanni ngwaru nu, “Dami gwuma ngadini yi'rany, na yi'rany ya'ti ba be.”

⁵⁵“Dami gwunga gwanna, gwani yi'rany? Dügi dunga danna, gwani yi'rany?”

⁵⁶Dügi didi yi'rany ke gwuru na yiima yidi ke, yobo yiru.

⁵⁷A be yäy 'tu gwani Ngwaalu! Ngwati nje ätäädä daming Deleny de dege dani Yicu Kirictu.

⁵⁸Yäy gu no, lani ngwänggäri ngwämni nje, mätinärälü 'di'däny. Aa'ti gong gere ga je lagajalu. Ge'tar yigo'ro yalu 'dar giyiuru yidi Deleny, ndi ari ngaa lilिंगिदि yiuru yalu Gideleny yä'tüdi 'tur.

1 Küründüj 16

Gataji gi'donga düwä gidi Ngwaalu Üräjälim

¹Gwenene gwani ge'tajidi ngwuy ndi gataji gi'doonga düwä gidi Ngwaalu Üräjälim, ärrär je yanni yiciny ye ngwīkīrijīnā ngwudi yi'doonga yidi ngwaalu ngwani Galatiya ndi aar je ärrī.

²Gomon ganni giru gi'ra giyomon 'dar kwo'ra tä'rīl, ati dijī de'te de'te 'danggalanu äbrī ngwū'rīnyā ngwoko ngwanni ngwata je mbuji ngaa je ge'taji gay ge'te ngaa je ge'talu, nunnu minyi ila, aa'ti ba be a la ji ndi ari ar utitalu.

³Miny obana, nggwa be üllijī ngwūjū ngwanni ngwuma je äbrī ngwuja'ri ngwunje ükäjī aar ape angidacing gwalu aar äpījī gi'donga gidi Ngwaalu Üräjälim. Na ngwuja'ri ngwanni ngwunje üllijī, linje inggidi ndi ari lani yärüngä.

⁴Manari yima gu jayi ndi ari nyi ele 'to, linyii le be gwugwudidi.

Yidi ligo'ro lüny

⁵Ma be ari äny gwuma millidana ngwaalu ngwani Majiduniya, nggwa be ila 'danggalu ndi ari äny gwadi millidana ngwaalu ngwani Majiduniya.

⁶Ma aar gu ru, a la jalu gwooko nyi jalu digo de, nunnu nyii gataji düwä gidilä düny ngwaalu ngwere ngwadi nyi gu ele.

⁷Nggwa'ti jädi ndi ila nga je enggani gwenene 'dogo, nyi be ele. Nggwuge'taja ndi ar jalu gwooko ma gu Deleny ari.

⁸A be nggwadina jalu ngene Abijuj 'di a gomon ila gidi Yi'rinyinā yidi Uni,

⁹ndi ari Ngwaalu ngwuminy igitijī gay gipa gidi yiuru yonyadu ndi äpini a gilo lonyadu lanni linijiny.

¹⁰Ma Timijawuj ila, ombajar aa'ti gwa yi'ral yere iyiyi yedenyo ma le ji, ndi ari gwapu yiuru yidi Deleny nono änying.

¹¹Yäy gu no, aa'ti gwa dijī dere calu mireny. Gwä'rär nunnu ngwa ji ngwo'ra gora gijaw aar nyi o'raca nggwo gwüdüniciny ndi aar ila ngweengga ngwe.

¹²Gwenene ndi utalu gwalu gwani diweengga dege dani Abuluj, gwüpäcinyälü gwulleny nunnu aar gwugwudida ngweengga ngwe ngwila 'danggalu. Nggwo be gwa'ti gu jädi gwenene ndi ila a be gwa ji gwila mung mbuja gay.

Mi'ra

- 13 Arnganar. Mätinärälü 'di'däny ndi ämni Ngwaalu. 'Raranu. Ojemar nono.
- 14 Ärrär yi'ral 'dar ämni gwe.
- 15 Ngaa lilingidi ndi ari gubu gidi Ijitabanaj liru lanni liru ngwikirijin gwerre gwerre ngwaalu ngwani Akayiya a lima ge'taji yigo'ro yegen giyiru yani ngwüji ngwudi Ngwaalu. Nggwa je päcälü lani ngweengga ndi aang
- 16 'dengenaci ngwüjü ngwanni ngwuru gu no na ngwüji 'dar ngwanni ngwati acajidi ndi ape yiiru aar gu undi ngwäy.
- 17 Nggwujayanu anni ma ngweengga ngwani Ijitabanaj na Bartunatuj na Akiyakuj obana, lima je gu mandi ndi aar nyi gataji düwä.
- 18 Ndi ari lima jiläji ligoranu lüny anaku jiläjäjä je gu. Yäy gu no ngwüji ngwanni ngwuru gu no, ngwädi gu ndi ar je näji.
- 19 Ngwikirijin ngwudi yi'doonga ngwaalu ngwani Ajiya, ngwaganna je. Äkillä na Bärjkillä, laganna je aganning gwübüdü Gideleny na 'to gi'doonga ganni gati acajidi ngwu'dun ngwegen.
- 20 Ngweengga 'dar ngene ngwaganna je. Agannajidar giyenenanu agannajiding gwanni gwuju'ru.
- 21 Äny, gwani Bulij gwullu aganning nggwee guy ge güny.
- 22 Manari diji dere ndo dati 'ti ämnä Delenya, aar gu 'täji ngwünyü. Gwani Deleny däri, ila!
- 23 Ara je gu yimi'rü ji yidi Deleny dani Yicu.
- 24 Nggwämnä je 'dar ndi Yicu Kirictu. Yiru gu.

2 Küründüj

2 Küründüj 1

Aganni na or'temaji

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dünggüny äny gwani Bulij gwubupa Ngwaalu ngwuru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu, na gidiweengga dege dani Timijawuj. Ngwükäcī nje gi'donga gidi Ngwaalu kündär gani Küründüj, ngwüjīngä le 'dar ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru ngwanni gwati ji ngwaalu 'dar gwani Akayiya.

²Ara je gu yīmī'rū ji ara je adatalu ji gwudi Papa gwege gwuru Ngwaalu na Deleny dege dani Yicu Kirictu.

³Ar ortada Ngwaalinga na Papang gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu, Papa gwanni gwuru dīnā ngwuru Ngwaalu ngwudi or'temaji 'dar.

⁴Ngwaalu ngwanni gwati nje or'temaji gīdīrbānū dege 'dar nunnu 'to ar or'temaji ngwūjū ngwanni ngwa ji gīdīrbānū dere, ar je or'temaji anaku or'temajar nje gu Ngwaalu.

⁵Ndi ari anaku ma aar nje gu yi'rendeny yidi Kirictu 'dünggüngün aw nono ndi elelle gwege, yiru gu 'to ndi ari nginde gwe gwani Kirictu, aar nje or'temaji gwüngün aw nono.

⁶Manari nyii gilo liyü dīrbā, yiru gu gwani nga nga nunnu nga obe düwā de nga mbuji gilanging. Manari nyii gilo lūbīdī düwā de, dūbīdīny de gwani or'temaji gwalu gwanni gwata je gābīcī ngaa mātā yiguri giyi'rendenyānu ye'te ye'te yanni yimbuji nje.

⁷Na ge'taji gwārī gwani nga nga, nggwo gwümätīnālū ndi ari nyii līlīngīdī ndi ari anaku acajida gu giyi'rendenyānu yārī, no 'to ngaa la acajidi ndi or'temaji gwārī.

⁸Nyii la'ti bupa ndi aang 'ti līngīdī gwani ngweengga ndi ari yūündā yārī yanni yimbuji nje ngwaalu gwani Ajiya. Nyii liju gīdīrbānū dacaji njalu dipana giyiima yārī ndi nyii üpīnī 'di nyii gātījī miding ngwāy.

⁹Didanu giyigorānu yārī nyii līcīnānū ndi ari lūbīdī nje gwālū lani yi'rany. A be yi'ral giyee yimbuji nje nunnu aa'ti nyii la gatada ngwāy giyigo'ro yārī, nje be gatada Ngwaalu ngwanni gwati 'dī'rīyī ngwūjālū giyi'ranyānu.

¹⁰Nginde gwuminje gīlāngīdīyā giyi'rany giyee yiki gwulleny a gwunje gīlāngīdīyī. Gwumiiny gu ge'taji ndi ari gwa ji gwunje gīlāngīdīyī,

¹¹anaku gataji nje gu düwā otaci gwe Ngwaalingalu gwalu gwani änyāngā. Ya be gābīcī ngwūjū ngwonyadu gwunje cījī Ngwaalinga yāy 'tu gwani gataji düwā gwanni gwuma aar nje gī'tījī 'dingini gwe otacingalu gwudi ngwūjī ngwonyadu.

Bulij gwarra mung 'ti o'ra Küründüj?

¹²İringini gwäri gwuru be nggwee gwenene ndi ari yigor yäri yiciniiny yänü ndi ari elelle gwudi yigo'ro yäri gididlä na 'danggalu, gwuru elelle gwanni gwuju'ru ngwuru 'didanu gwanni gwindi Ngwaalu. Nyii larru gu no ya'ti nje arru bebere gwe gwudi didlä, aar be ärrini yimirü ye yidi Ngwaalu.

¹³Ndi ari la'ta je üllijä ngwuja'ri ngwere ngwanni ngwa'ti linginna nda je uli ngaa je lenge. Äny gwuge'taja ndi ari,

¹⁴anni minje lengeda nono yoko, ya ji ya je lenge ku nunnu ara je gäbiciji nje iringini anaku nyängä je la ji la je iringini komon nggä'di gidi Deleny dani Yicu.

¹⁵Yiru giyee yanni yigäbiciiny nyi be icinänü nyi ge'taji ndi ari nyi ila 'danggalu gwerre gwerre nunnu ngaa jayanu yomon rom.

¹⁶Nyi ge'te ndi millida 'danggalu kay ndi ele ngwaalu ngwani Majiduniya na 'to minyi ele minyi kwodalü Majiduniya. Nunnu nyii ge'te kay nyi o're Yäwüdiyä.

¹⁷Anni gege'tiny gu no, yigege'te nje 'ti'tire? Na äny gwati gege'te nono ngwüji gwudi didlä? Ngwuja'ri ngwüny ru ngwe'te ngwe'te ndi ari nyi ari, "Yäy, yäy" na, "Bäri, bäre?"

¹⁸A be 'didanu anaku ru gu Ngwaalu ligor le'te pu, ngwuja'ri gwäri 'danggalu ngwa'ti ani "Yäy" na "Bäri."

¹⁹Ndi ari Giji gidi Ngwaalu Yicu Kirictu, gwanni gwondacara je gwe äny na Jiliwanij na Timijawuj, gwa'ti ani "Yäy" na "Bäri," aar be ru ndi ari 'dünggüngün yiru gu giyomonalu 'dar ndi ari yani "Yäy."

²⁰Yere ya'ti ngwuja'ri 'dar ngwonyadu gwudi Ngwaalu ngwanni ngwaru ngwe, ngwani "Yäy" ndi Kirictu. Na no nginde gwe, ngwuja'ri ngwani "Yiru gu" gwati ar ngwe ari ar ngwe näji Ngwaalinga.

²¹Gwenene Ngwaalu gwuru ngwanni gwadi nje gäbici alanga gwüpäng ar mätinälü 'di'däny ndi Kirictu. Gwanni gwäbräji nje,

²²aar nje ngidä ar ru lüngün gwuge'te Ligirimä lüngün giyigoranu yege lani änijälü gwudi yi'ral yanni yadi ele ndi ji.

²³Ngwaalu gwuru ngwanni ngwänggädiny ndi ari, ngaa linädiny ngaa je 'ti be o'raca kündär gani Küründüj nunnu aa'ti ngaa la ji giyüündä.

²⁴Aa'ti ngaa la ari nunnu nyii linyaca je yiima ye ndi änni Ngwaalu gwalu, aar be ru ndi ari a lapajidu yiiru gwani jayanu gwalu, ndi ari änni gwe Ngwaalu gwalu, ngaa limätinälü.

2 Küründüj 2

¹Äny gwuma dinga kay ndi ari nggwa 'ta be gwa je ilijä manari ila gwüny gwadi ru gwada je gäbici ngaa runi.

²Ma be ari äny gwuma je gäbici ngaa runi, amne yäru gwuru gwanni gwadini gäbici nyi jayanu nga nga lä'tüde lanni liminje runiye?

³No äny gwüllijä je ngwuja'ri ngwanni ngwullu nje, ndi ari ma ji manari äny gwuma ila, aa'ti ngaa liny kiyi liguri ngaa lanni laadini gäbici nyi jayanu. A äny gwicinä je gwänü 'dar, ndi ari jayanu gwüny gwalu gwuru 'to 'dar.

⁴Ndi ari nggwüllijä je ngwuja'ri ngwanni ngwullu nje gwerre, runi gwe gwupa gwulleny, ligor le lümä, yal ye ngwäy, aa'ti nunnu nga je runiyi, aar be ru ndi ari nga je enggaci ngaa lenge ämning gwanni gwämnä je gwe 'tu'tu giligoranu lüny.

Düdänijä dijänü danni diki

⁵Manari diji dere ndo dima ge'te runing, da'ti nyi runiya gwulleny nono runiyara je gu 'dar, yiru gu maani a be ya'ti yinje gendajani.

⁶Reraji gwanni gwuma gwe reraji lonyadana, gwumbutu nono.

⁷Gwenene yiru gu ndi ari gwadi aang manni düdänijänü aang or'temaji, ndi ari aa'ti gwa runi anaji ligoralu.

⁸Yäy gu no, nggwa je päcälü ndi ari ämnär mana.

⁹Yanni yigäbicinü ngaa je be üllijä ngwuja'ri, yiru ndi ari nyi engga ngaa gilo limätinälü 'di'däny ndi idäji ngaa 'dengenaji yi'ral 'dar.

¹⁰Manari ngaa lima düdänijä dijänü dere, diny düdänijä 'to. Na manari gwanni gwuminy düdänijänü giyi'ral yere, manari yiju yere ndinje düdänijänü, gwuminy düdänijänü ngwäyänü ngwudi Kirictu gwani nga nga.

¹¹Nunnu aa'ti dijego'rr dinje gu mbojaji. Ndi ari a la'ti i'dädänü gay ge gidi dijego'rr.

Ligor lipidi Bulijanu Trawuj

¹²Gwenene anni miny obani kündär gani Trawuj ndi ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwani Kirictu, nyi mbuji ndi ari Ngwaalu ngwuminy igitiji gay ndi ape yiiru.

¹³Nyi 'tina ädiyä liguralu ndi ari äny gwa'ti mbuju diwengga dani Titüj, nyi ele nyi aganni ngwikirijinä nyi be 'di'ri nyi ele Majiduniya.

Ndi dami gwudi Kirictu

¹⁴Nyi be ci Ngwaalinga yäy 'tu, ngwanni ngwati nje üktini yomon 'dar ndi dami gwudi Kirictu. A bebere gwe gwege gwani nginde aar gwe ape ngwaalinganu 'tuur nono düwä dami nunnu ngwulinginni ngwüjänü 'dar.

¹⁵Ndi ari Ngwaalu, a liru gi're'reny gami düwä didi Kirictu ngwüjänü ngwanni ngwadi gilängidini na ngwanni ngwadi ayi.

¹⁶Ngwüjji ngwoko ngwanni ngwadi ayi, a liru düwä diki didi yi'rany na ngwüjji ngwoko ngwanni g'ilängidini, ar ru düwä dami didi midi. Na yäru gwuru gwanni gwubidaranu yiiru ye yiru gu no?

¹⁷A lä'tüdi nono ngindeng je lonyadu ndi ari a lapu yiiru ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu ar gu bila. Aar be ru manni ndi ari ndi Kirictu, a londaja ngwäyänü Ngwaalu yigor ye 'didanu ar ru nono ngwüjji ngwükäjä je Ngwaalu.

2 Küründüj 3

A liru ngwinäd ngwudi gekajidi gwanni gwuyang

¹A la o're mana ndi aalu ndi orta yigo'ro yege? Na a gilo länggädi ndi ari a liminä ngwuja'ri ngwudi ola nono ngwüjji ngwoko ngwu'ter aar ila 'danggalu nje inggidi ngwüjji ngwu'tere?

²Nga nga yigo'ro yalu, ngaa liru ngwuja'ri ngwäri ngwanni ngwüllinä giyigoranu yäri aar linginni a je ngwüjji 'dar uli.

³Nga nga linggida ndi ari nga nga liru ngwuja'ri ngwanni ngwändi ndi Kirictu, ngwani yiiru yäri 'danggalanu. Ngwuja'ri ngwee ngwa'ti üllinä yebo ye aar be üllini Ligir'im le lidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu. Ngwa'ti üllinä kimindi giru gü'ri aar be üllini kimindi giru ligor lidi diji dümnä.

⁴İcinänü gwanni gwuru gu no, gwege gwuru gwändi ndi Kirictu ngwäyänü Ngwaalu.

⁵Ya'ti ani nunnu alanga yigo'ro ye yege a läti yiima ndi ari yi'ral yere, aar be ani ndi ari yiima yege 'dar yändi Ngwaalu.

⁶Nginde gwätädi nje yiima liru ngwinäd ngwapu yiiru yidi gekajidi gwanni gwuyang, gwä'tüdi gwudi ngwuja'ri ngwüllinä, ngwube ru gwudi Ligir'im. Ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwüllinä ngwati 'rinyidi a be ngwuja'ri ngwani Ligir'im gwati midiyi.

⁷A be gwenene manari yiiru yanni yati 'rinyidi yanni yüllinä kimindi, yäti näjing gwuru gu no, 'di a ngwüjji ngwudi Yijräyil ami'rati ndi ombaji Müjäng ngwäyänü aar 'ti burnu ndi ombaji gwani näji gwudi buri gwanni gwuju ngwäyänü ngwube aji ngwü'räti,

⁸yiiru ya be ru'tani awa yidi Ligir'im lanni läti näjing gwupana?

⁹Manari yiiru yanni yati obalu diji de yinäjinä gu no, a be yiiru yanni yati düniyi dijälü ya be ru'tani awa!

¹⁰Ndi ari yele yäti näjing gwerre, ya'ti ba be äti näjing gwenene ma aar je idiyi näji gwe gwanni gwupana.

¹¹Na manari yiiru yanni yati ü'räti yändi näji gwe no, gwa be ru'tani awa gwanni gwati 'ti medadu!

¹²Yäy gu no, anni ätär ge'tajing nggwee gwuru gu no, a la be 'ranu.

¹³Alanga la'ti la ru nono Müjäng gwanni gwügwü'rübänä direda ngwäy nunnu aa'ti ngwüji ngwudi Yijiräyil ngwombaji näjing anni ma buri ji ndi ele gwadi ü'räti ngwabralu ngwäyänü ngwüngün.

¹⁴A be ngindenga lirimidü ya'ranya ndi ari 'di komon gidi gweneneng, lima je dired ndee de'te de'te dannii düllälü ngwäyänü ngwudi Müjä ndo düllälü ngwuje rimiyi ngwäy ma ji ma aar uli ngwuja'ri ngwudi gekajidi gwudi gwerreng. Dima 'ti äbrinä kay ndi ari dadi äbrini kay 'dogo ndi Kirictu.

¹⁵'Di komon gidi gweneng, dired ndee ndona dimilliding je ngwäy ngwudi yigor yegen manari lima uli gitab gidi Ngwaalu ganni gullu Müjä.

¹⁶A be manari diji dere dima gwürlü ligor lüngün ngwo'raci Deleny, dired ndee da äbrini ngwäyänü.

¹⁷Gwenene, Deleny diru dani Ligirim, a ngwaalu ngwanni ngwati gu Ligirim lidi Deleny ji, gätini linginalu gwati ji.

¹⁸Na alanga lanni la'ti gwü'rübänä direda ngwäy a lombaja näjing nggwo nono kalmandranu. Nunnu aar nje näji gwürlädä 'dünggüngün ar linganni ngindeng näji gwe gwanni nggwo gwugendadu gwindi Gideleny dannii diru Ligirim.

2 Küründüj 4

Yu'rin giyimo yiru gilü

¹Yäy gu no, anni ape nyii yiiru giyee ina gwe gwudi Ngwaalu, nyii la'ti la muli nono.

²Nyii lima be manni gabici ehelleng yu'rimi gwanni gwuru yaaru nyii 'ti idäjä ngwüjänü nyii 'ti gwürlü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Nje be ge'talu gilingenalu yanni yiru 'didanu nyii olada yigo'ro yari giyigoranu yidi ngwüji 'dar ngwanyänü Ngwaalu.

³Na manari ngwuja'ri ngwari ngwanni ngwujaw ngwülibinä ngwüji ngwülibinä ngwüji ngwanni ngwayu.

⁴Lanni la'ti äti ämning Ngwaalu, lima je ngwaalu ngwudi didlä ndee rimiyi ya'ranya nunnu aa'ti la engga buri gwudi Ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi näji gwudi Kirictu, gwanni gwuru gi'remna gidi Ngwaalu.

⁵Ndi ari nyii la'ti ondaja gwani yigo'ro yari, aar be ani Yicu Kirictu gwuru Deleny na gwani yigo'ro yari liru ngwinäd ngwalu läpjä je yiiru gwani Yicu.

⁶Ndi ari Ngwaalu ngwanni ngwaru, "A buri o'rralu gidirimänü," ngwuru gwanni gwadi gabici buri ngwo'rralu giyigoranu yege aar nje o'rracalu ndi bebere gwudi näji gwudi Ngwaalu ngwäyänü ngwudi Kirictu.

⁷A be änyängä liru 'dogo yimo yiru gilu yapaar gu yu'rina giyee ndi inggidi ndi ari yiima giyee yipa yindä Ngwaalu ya'ti indä 'dänggäri.

⁸Dirbä dimbuji nje ngwaalu 'dar aar nje be 'ti i'diyü nyi anadalu, aar nje gwe ngwaalu elalu gidärbänü däre nyi 'ti be mulu nono nyii gwalli ngwäy.

⁹A nje ngwüji übinälü, a nje 'ti be Ngwaalu dodanu. Aar nje pi nyii 'ti be geradalu.

¹⁰Yomon reny lüpinä yi'rany yidi Yicu ngwanginu ngwäri, nunnu a midi gwüngün 'tädinälü 'to ngwanginu ngwäri.

¹¹Ndi ari nyängä limidu, aar nje be yi'rany gwagilli ngwäy yomon 'dar gwani Yicu nunnu a midi gwudi Yicu 'täälü ngwanginu ngwäri ngwanni ngwati ayi.

¹²Yäy gu no, yi'rany yapu yiiru 'dänggäränü, a be midi ape yiiru 'danggalanu.

Or'temajar ndi ape Yiiru

¹³Yüllinä ndi ari, "Äny gwämnä Ngwaalu, yäy gu no nyi gwuma be ondaji." Giligi'rim gilee le'te le'te lidi änni Ngwaalu, a lima änni 'to na yäy gu no ar be ondaji,

¹⁴ndi ari a lilängidä ndi ari diji dänni di'däriyä Yicungalu giyi'ranyanu nginde gwunje 'di'riyälü 'to aar nje dünäjalü ngwäyänü ngwüngün nga nga le.

¹⁵Giyee 'dar yani mbuji gwalu gwanni gwujaw, nunnu a yimi'rü yanni giyo ndi olati ngwüji 'dar mana na mana, aar gäbici yäyäng 'tu ngwärlü gwudi näji Ngwaalinga.

¹⁶Yäy gu no, aa'ti a la mi'ri yigor! Anni adi ngwanginu ngwege poor 'digi'ri, a be nginä'dänü 'dengge, a la gwürlinänü yomon 'dar liyang.

¹⁷Ndi ari dirbä dege ndee dängränü gwenene dooko na da'ti olanu, diru dadi nje gäbici ar mbuji gu'ru ganni gipa gani näji gwudi gwur'taling

¹⁸ar äbrä ngwäy ndi ombaji ngwony ngwanni ngwo ngwenggana ar ombaji ngwony ngwanni ngwo ngwa'ti enggana ndi ari ngwong ngwanni ngwo ngwenggana ngwadi medadi a be ngwong ngwanni ngwo ngwa'ti enggana, gwudi gwur'taling ngwuru.

2 Küründüj 5

Midi gwege gwudi gerala

¹A lilängidä ndi ari manari lingeno lege lidi diyängälü mung medadi lanni lijar gwanu gwenene, a läti ngwu'duna Ngwaalu, ngwu'dun gwudi gwur'taling kerala, ngwanni ngwa'ti odana ngwuy ngwe gwudi diji dümnä.

²A be gwenene, a gilo lärnü ar jada gwulleny ndi aar nje giki lingina lanni liyang liru ngwu'dun ngwege gwudi gerala.

³Ndi ari manari lima ar genne, a la'ti la mbüjinä lijalu ngwanginu ngwanu.

⁴No, alanga lanni gilona gilingeno gilee, a lärnä ar üpini gwüni ndi ari a la'ti minä ndi aar nje gwallalu mbüny ar be mīni ndi ar nje gika ngwu'dunala ngwudi gerala nunnu a midi gwü'rübäji ngwanginalu ngwanni ngwati ayi 'denggenanu.

⁵Ngwaalu ngwuru ngwanni ngwuge'te nje gwani yi'ral giyee aar nje be ätäda Ligi'rīmā lani äniälü 'to nunnu aar nje gi'tiji yi'ralalu yanni yarung ye.

⁶Yäy gu no, ar gu icinädä ar gu lenge giyomon 'dar ndi ari anni jarna gilingeno, alanga gilona ngwaalu ngwolanu Gideleny.

⁷Ndi ari alanga lindi ämni gwe Ngwaalu, alanga la'ti indä ngwong ngwängädär je ngwäy ngwe ngwudi ngwanginu.

⁸Alanga licinädä gwänü, nyi gwaru no, nyi jada ndi erne ndi ji gilingeno ndi nyii ji 'dunu Deleny de.

⁹No ar je be ge'te aar ru bupi ndi jayiyi ngindenganu manari alanga gilo gilingeno na manari alanga gilo ngwaalu ngwolanu gilingeno.

¹⁰Ndi ari alanga 'dar, a la dünäci didu'ralu didi pi yelenya didi Kirictu, yi'ral ya 'tädalü 'dar. Ndi ari alanga 'dar ati diji ape gu'ru gani yiiru yüngün yanni yijung ji ndi ape gwele gilingeno. Manari yapung je yanni yijaw na manari yapung je yanni yiki.

O'rajidar Ngwaalinga le

¹¹A lilingidi ndi ari yiru ange yani denya Kirictung yiru yanni yati nje gäbici ar gwä'rä ngwüjü ngwujari ngwe gwani nginde. Ngwaalu ngwülingidi yigor yäri gilingenalu na äny gwüjädä gu 'to ndi ari yigor yäri yinginni gilingenalu 'danggalu.

¹²Änyängä la'ti ba be ndi orta yigo'ro yäri 'danggalu, ara je be gi'tiji gay nunnu nje le iringini ara je gäbici aang äti ngwujari ngwadi ngwe ondaci ngwüjü ngwanni ngwati iringini gilingeno aar be erne giliganu.

¹³Manari änyängä gilo lirlälü giyi'ranu, lirlälädi kay gidi Ngwaalu. Na manari änyängä lu'ru giyi'ranu, yiju'ru nje gwani nga nga!

¹⁴Ämni gwudi Kirictu gwuru gwümäti nje nyii lenge ndi ari gwe'te pu gwayu gwani ngwüjü 'dar yäy gu no, ngwüjü 'dar ngwayu.

¹⁵Na yanni yigäbicä ngwayi gwani ngwüji 'dar, yiru ndi ari a ngwüjü 'dar ngwanni ngwo, aar midi, aa 'ti ngwa midi gwani yigo'ro yegen mana, aar be midi gwani nginde gwanni gwayu ngwü'di'rä gwumidu gwani ngindenga.

¹⁶Yäy gu no, 'tu'tu gwenene, engga gwäri gwanni nggwo gwänggädiiny gwe ngwüjü, ngwa'ti nje änggädi ngwäy ngwe ngwudi diji dümnä. Na manari nyii länggädi gu Kirictung no gwele gwerre, a be gwenene, gwa'ti nyii ba be änggädi ngwäy ngwe ngwudi diji dümnä.

¹⁷Yiru ndi ari manari diji dere ndo ndi Kirictu, dima ru diji diyang. Yele yiru yu'rin, yima ele, yima ila yanni yiyang.

¹⁸Giyee 'dar, Ngwaalu ngwuru ngwärrä je ngwanni ngwo'rajidiyi nje ngindenga le Kirictu gwe, aar nje ätädnä yiiru yidi o'rajidiyi ngwüjü Ngwaalinga le.

¹⁹Äny gwadi ari Ngwaalu ngwo'rajidaar ngwüjüngä le Kirictu gwe ngwuje 'ti g'tiji keng gwegen aar nje be aw ngwuja'ri ngwe nunnu ar gwe o'rajidiyi ngwüjü Ngwaalinga le.

²⁰Yäy gu no, nyii liru ngwartan ngwudi Kirictu ngwükajäär je, nono ma Ngwaalu giligo'ro lüngün ngwata je päcälü änyängä le. Gwani Kirictu, lipäcä jälü ndi ari, o'rajidar Ngwaalinga le.

²¹Ndi ari Kirictu gwanni gwa'ti ki, gwuge'ta Ngwaalu ar le acajidi ndi ke gwege nunnu 'dünggüngün ar le dünälü ar ru lidi Ngwaalu.

2 Küründüj 6

¹Anaku apajidar gu yiiru gwüpäng yidi Ngwaalu, Nggwa je päcälü ndi ari aa'ti ngaa la ape yimä'ra giyee yidi Ngwaalu 'tur.

²Ndi ari nginde gwaru, “Kaji gidi jayi ngwäy gwüny, nggwu'dinginanga na komon gidi gilängidini nggwugatajanga düwä.” Nggwa je ci gweneno gaji giru gidi jayi ngwäy gwudi Ngwaalu, gweneno, gomom giru gidi gilängidini.

Yüündä yidi Bulij

³Ellele gwäri gwä'tüdi gimle kay nda gu diji dere obalu nunnu aa'ti yiiru yäri yäti yi'ral nono yere.

⁴Nyii be manni ru ngwinäd ngwudi Ngwaalu nyii ola yigo'ro ngwaalu 'dar, ndi or'temaji gwupa, gidirbanü, giyüündänü, giyijülänü,

⁵ndi pinä, giyrna ngwüjänü ngwü'di'rü gündä ndi ape yiiru yini yar ye dilu de, na ngwamu ngwe,

⁶ndi ju'ri na ndi lenge ndi or'temaji na ndi jayi liguri. Giligi'räm lanni Liju'ru na ndi änni gwanni gwuru 'didanu,

⁷ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü na giyiima yidi Ngwaalu. Ngwäbländi ngwe ngwudi dünälü kuy gidi gaama na kuy gidi gängir,

⁸näji gwe na yiriginä ye, ondaji gwe gwanni gwujaw na gwanni gwuki larru 'didanu, aar nje be engga lidudiyu ngwüjü.

⁹Lilinginna, aar nje be engga la'ti linginna. Nyii ru nono minyii ayi, nyii be ele limidu, lipinä, aar nje 'ti be 'rinyiti.

¹⁰Lirunu gwulleny nyii be jayanu. Liru ngwayi nje be gäbici lonyadu aar nänü. Nyii 'ti äti gonyalu gere, nyii be äti ngwonyalu 'dar.

¹¹Ligätijä je yigoralu ara je ondaci nga liru ngwüjji ngwudi Küründüjng ara je igitiji ngwulem ngwäri 'didanu.

¹²La'ti gwä'rinä ämning gwäri 'danggalu nga be ru ligwä'ra ämning gwalu 'dänggäri,

¹³A be ndi ari ara je gu gwä'räcänü, a nggwa je ondaci nono yijü, gäbici nje yigor yalu 'to aar ongranu.

Ngaa liru gobo gidi Ngwaalu ngwumidu

¹⁴Aa'ti nga la gikajidi giyunggu ngwüjngä le ngwä'tüdi ngwikirijjin. Ndi ari dünälü na ke lati amatano? Buri na dirim lati gekajide?

¹⁵Yiru ange yidi Kirictu yätär je dijegor de? Ya'ti a'tur. Yäy gu no, dikirijjin da'ti da aar acajidi diji dä'tüdi dikirijjin,

¹⁶Na gobo giru ngwu'dun ngwudi Ngwaalu ga'ti aar äti yi'remna ye yidi didülä. Ndi ari a liru ngwu'dun ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwumidu. Anaku ma gu Ngwaalu ari, "Äny gwa ji 'denggenanu nyii eelle gidiliganu degen nyi ru Ngwaalu ngwegen aar ru ngwüjji ngwüny." A Deleny ari,

¹⁷"Yäy gu no, 'tüdär gwänü ngaa ngedana, Ngaa 'ti akana ngwony nono ngwanni ngwürngü, äny gwa je be ape." A Deleny diru yiima ari,

¹⁸"Nyi gwa ru Papa 'danggalu, na ngaa la ru yiji yüny yanni yiru ngwur na yera."

2 Küründüj 7

¹Anni ätär gu ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe Ngwaalu lani ngwumaad ngwüny, ar be ju'riyi yigo'ro yege ar 'tänü giyi'ralanu 'dar yanni yati rngiyi ngwangina na lig'rimä, ar mbütüyi ju'ring gwani denya Ngwaalinga.

Bulij gwujayanu gwani jo'renyani

²Gi'tiji nje ngwaalinga giyigoranu yalu. Nyii la'ti ärrijä diju dere yi'ral yanni yiki, nyii la'ti 'digü'ridi diju dere, nyii la'ti mbojaja gidiji dere.

³Äny gwa'ti ondaja ngwuja'ri ngwee nunnu a je gwe obalu, nggwondaca je gu gwerre ndi ari nyii lige'ta je giyigoranu yäri ndi ari ma aar ani midi ar midi ma aar ani ayi ar ayi.

⁴Äny gwicinä je gwänü gwulleny ngaa je le iringini. Äny gwuma ojeme nono gwulleny, gidirbä däri 'dar, jayanu gwüny 'dar gwa'ti ngwaalinga.

⁵Ndi ari anni minyii ila nyii obana Majiduniya, nyii la'ti übidi düwä de a'tur gilingeno läri gilee, aar nje be yi'ral mbuji yonyadu, na oktajidanu ji ngwaalu 'dar poor ngwügäbici yedenyo aar nje gu änänü.

⁶A be Ngwaalu ngwanni ngwati nje ätäda yiima yidi or'temaji ngwüjü ngwanni ngwuralu 'tur, ngwuminje or'temaji ükacä gwe Tütüjng.

⁷Na ya'ti yani ila gwüngün 'dogo, aar be ani 'to or'temaji gwanni gwumbujiiny 'danggalu. Nginde gwondaci nje ngwuja'ri ngwani ndi ari ngaa lijädi ndi nyi engga, runi gwalu gwulleny ara je yigor enyanu gwani äny, 'di aar nyi gäbici nyi jaiyanu gwulleny.

⁸Manari ngwuja'ri ngwuma je ümiyi yigor ngwanni ngwükäji nje, nggwa'ti gu gwä'rinä ngwäyänü minyi ni gwä'rini ngwäy gwooko ngwänggädi ndi ari ngwuja'ri ngwuma je gwü'ra kaji gooko.

⁹A be gwenene jayanu gwüny gwa'ti ani nunnu ngaa likanu, aar be ru ndi ari runi gwalu gwuma je gäbici ngaa lima jo'renyana. Ndi ari ngaa lima runi anaku bupa gu Ngwaalu ndi ari yima je 'ti mbuja yere yanni yiki gwani änyängä.

¹⁰Ndi ari runi gwanni gwändi Ngwaalu, gwati apa jo'renyaning ngwügäbici ngwüji aar gilingidini. Gwa'ti äti gwä'rinng ngwäyänü. A be runi gwudi didlä, gwati apa yi'rany.

¹¹Ombajar be runing gwanni gwändi Ngwaalu gwuma ärrä ange 'danggalanu. Gwuma je gäbici ngaa lima undi ngwäy gwuma je iye yigoranu. Ngaa lima gwalli ngwuy giyi'ral yanni yiju yiki. Ara je güündä ape ngaa kanu, yima je be 'täjälü ndi ari ngaa lämniny ngaa ru lüny. No yiru yima je gäbici ngaa lima obalu diji de danni dapu gwuki. Yi'ral ye giyee 'dar ngaa lima gwallini yigo'ro yalu ndi ari ngaa lijaw nono giyi'ral giyee.

¹²No 'di ngwuja'ri ngwanni ngwükacä je ya'ti ani diji ndoo danni darräär yi'ral yanni yiki, aar be ru ndi ari äny gwubupa nda je enggaci ngwäyänü Ngwaalu aang engga yigo'ro ye yalu ndi ari ngaa lige'te nje gu ngwäyänü 'didanu.

¹³Yiru giyee 'dar yanni yiminje gäbici nyii or'temaji or'temaji gwe gwalu. A be yoko mana ndi or'temaji gwäri, gwece gwece lijayanu ndi engga awa Tütüj gwujayanu. Ndi ari nga nga 'dar lima gataji Tütüng ligi'rimä lüngün düwä.

¹⁴Nggwiringinä je gwe ndi Tütüj na nga nga la'tiny apiyu yaaru gwani ngwuja'ri ngwee. Na 'to yi'ral 'dar yanni yicar je ye yiru 'didanu na gwenene yima enggani ndi ari iringini gwäri 'danggalu ndi Tütü gwuru 'to 'didanu.

¹⁵Na ämni gwüngün 'danggalu gwojemana mung diwayini ndi ari awa nga nga 'dar, gwu'dengenacanga ngaa gwä'ri yirnu yigor ye yijaw nga denya.

¹⁶Äny gwujayanu ndi ari nggwicinä je gwänü nda je gu gatada ngwäyänü giyi'ral 'dar.

2 Küründüj 8

Ätä ligor le

- ¹Gwenene lani ngweengga, nyii linana je ndi ar je enggaci ngaa lenge yimi'ra yanni yätädi je Ngwaalu yi'donga yidi Majiduniyang.
- ²Ngindenga limiminnäär je nono aar ji gidirbanü dipa, aar be jayanu gwulleney giyiwai yegen yiki aar gäbici aar ge'te yigor ye 'didanu aar 'ti rüdi ngwu'rid ndi ätä.
- ³Äny gwuru gwänggädi nje ndi ari yimäjidäär je yanni yätäär je aar pani giyima yegen. Yige'taar je 'dar yigo'ro ye yegen gwu'ren,
- ⁴aar nje päcälü gwulleney ndi ari yipa gu'ru 'denggen ndi emadi giyiiranu giyee ndi gataji ngwüjü düwä ngwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.
- ⁵Ya'ti aar je gu ärrü anaku ge'taji nyii gu ndi aar je ärrü aar be ätädi Delenya yigo'ro yegen gwerre gwerre, aar nje be ätädi anaku bupa gu Ngwaalu.
- ⁶No nyii be päci Titüjngalü, ndi ari ngwumedaji yiuru giyee yidi yimi'rü 'to 'danggalu yanni yiming ye 'di'ri gwele gwerre.
- ⁷A be anaku gendadu gu giyi'ral 'dar ngwaalu ngwani änni Ngwaalu na ngwaalu ngwani ondaji, na ngwaalu ngwani bebere, na ngwaalu ngwani undi ngwäy giyi'ral 'dar, na ngwaalu ngwani änni gwalu 'dänggäri, ombajar be ndi ari ngaa gilo 'to ligendanu giyiuru giyee yiru yimi'rü yani ndi ätä.
- ⁸Äny gwa'ta je linyaca ngwuja'ri ngwee yiima ye, nyi be bupi ndi idäji 'didanung gwudi änni gwalu ngwüjü ngwu'ter ngwanni ngwiti je yigoranu.
- ⁹Ndi ari ngaa lilngidi yimi'ra yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu, ndi ari nginde gwünänü, a be gwani nga nga, ngwube ru diwayi, nunnu aar je niyänü.
- ¹⁰Na ngene äny gwa je ola ngwuja'ri ngwe ngwüny ndi ari yiru ange yanni yijayana 'danggalu giyi'ral giyee, nga nga lanni liru yi'ra gwerre gwerre ätädi gwe 'tu'tu didläyü duubu, ya'ti ani ndi aang ätädi 'dogo, aar be ani 'to ndi ari ngaa gu jada no.
- ¹¹Gwenene medajar yiuru giyee, nunnu a jada gwanni gwümängä gwuru gwanni gwadi aar elati yiuru ye yalu a je medaji.
- ¹²Manari bupi gwuma ji ngenone, angidaji gwa aar änni anaku äti gu diji, ya'ti ya ru nono anaku aa'ting gu äti.
- ¹³Giyee ya'ti ani ndi ari ngaa onjani loko a be loko am'ratani aar be ani ndi ari ngaa ubidanu.
- ¹⁴A be gwenene onje gwalu gwa gendaci ngindeng je lanni la'ti äti gwegen, nunnu aji a onje gwegen gendaci ngwüjü ngwanni ngwa'ti äti, nunnu a ubidanu ji.

¹⁵Anaku üllinäär gu ndi ari, “Gwanni gwati gwü'räji gi'du gwonyadu gwulleny gwati 'ti äti gwonyadu gwulleny na gwanni gwati gwü'räji gi'du gwooko gwulleny gwati 'ti äti gwooko gwulleny.”

Titüj gwükäjäär ngwele Küründüj

¹⁶A be nggwuca Ngwaalinga yäy 'tu ngwanni ngwätädi Titüjng ligor gilee liru nono ligor lüny gwani nga nga.

¹⁷Ndi ari nginde gwa'ti nje 'dengenaca päcingälü gwäri 'dogo, nggwo be gwadi je elaca ligor le lüngün gwiti ligoranu gwulleny.

¹⁸Nggwo gwükäjäiny diweengga de danni dati yi'doonga 'dar ortada, gwani yiiru yüngün yidi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

¹⁹Yanni yigendana ndi ari nginde gwäbrä gi'doonga gidi Ngwaalu ndi ari nyii le ru gimaad nyii le ape ngwony ngwanni ngwätädäär nje ndi inggidi enyanu gwudi yigor yalu ndi gataji ngwüjü düwä nunnu a Ngwaalu näjini.

²⁰Nyii larngana ndi ari aa'ti diji dere dinje gatada ngwuja'ri nono gwani äpini gwudi angidaji nggwee gwudi gätini yigoralu.

²¹Ndi ari nyii lapu yi'rendenya ndi ärrä yi'ral yanni yindi kayalu, ya'ti ani nunnu ngwäyanü ngwudi Deleny 'dogo, aar be ani 'to ngwäyanü ngwüji.

²²Äny gwa je ci 'to nunnu gwuminyii ükäjä aar ila diweengga de danni gwällinä 'dengge yiiru yonyadanu ndi ari nginde gwati ligor enyanu, na gwenene gwitana ligoranu gwulleny gwani icinänü gwüngün 'danggalu.

²³Na gwani Titüj, gwuru gimaad güny giyiiru yanni yati nje ape yani nga nga. Na gwani ngweengga ngwege gwuru ngwanni yi'ra yidi yi'donga yidi Ngwaalu na denya gwudi Kirictu.

²⁴Yäy gu no, inggidar be ämning gwalu gwani ngindenga 're'dr nunnu a ngwükirijin engga ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe, ngwäti ngwäyanü na iringini gwäri gwuru ange 'danggalu.

2 Küründüj 9

Olada ngwüjü ndi imäjidi

¹Ya'ti yere yanni yada je üllijä gwani äpiji ngwüjü ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru yiiru.

²Ndi ari äny gwülingidi ngaa libüdü yigoranu ndi ge'tajidi ngwuy, äny gwiringinä yi'ral ye giyee ngwüjänü ngwudi Majiduniyang, nje ci ndi ari 'tu'tu didläyü duubu nga nga ngwaalu ngwani Akayiya liju mama ndi ge'tajidi ngwuy ndi ari enyanu gwudi yigor yalu gwuma 'ritiya ngwüjü ngwonyadu gwani yiiru yidi ätä.

³A be äny nggwo gwükäcä je ngweengga nunnu aa'ti iringini gwäri 'danggalu giyi'ral giyee gwa ru 'tur ngaa be ji mama, anaku ci nje gu ngaa ladi gu ru.

⁴Ndi ari manari gwere gwudi Majiduniyang gwuminyii le ila ar je mbuji la'ti ju mama, yaaru nje be ape. A be yaaru ya je apani, gwani icinä gwanni gwicinädiiny gu 'danggalu.

⁵No nyi be ari yiru gu'ru ndi päci ngwenggalu aar madina aar ila 'danggalu, ndi ari aar gege'ta yi'ral mama aar mbuji 'to angidacing yigor ye yalu 'didanu gwanni gwara gwe. Na ndi ari angidaci nggwee ji mama ligor le 'didanu aa'ti gwa ru ligor le lini!

Kwoy ligor le 'didanu

⁶Diwayinar ngwuja'ri ngwee, ndi ari nginde gwanni gwati kwoy gwooko gwati mbuji 'to gwooko na gwanni gwati kwoy gwonyadu gwati mbuji 'to gwonyadu.

⁷Ati diji ge'te anaku ca gu ligor lüngün, aa'ti da ge'te ligor le limänü yaa yiima ye, ndi ari Ngwaalu ngwati änni diju danni dati ge'te ligor le lijayanu.

⁸Na Ngwaalu ngwäti yiima ndi aar je onjaci yimi'ra yüngün 'dar aar ji 'danggalu, nunnu ngaa mätinälü giyiiru yanni yijaw giyi'ral 'dar na kaji 'dar ngaa je mbuji 'dar yanni yiminä je.

⁹Anaku üllinäär gu ndi ari, “Nginde gwuma ge'te angidajing gwüngün gwuma badalu ngwüji ngwonyadu ngwanni ngwuru ngwuwayi, jayi gwüngün gwujalu gwur'tal!”

¹⁰Gwenene nginde gwanni gwati ätä diju yuula ngwuje kwoy ngwätä diju yona ngweny, gwa je monaci 'to gwa je onjaci yuula giyilü gwa je üngriji girunyanu gidi jayi gwalu.

¹¹La je niyänü giyi'ral 'dar nunnu ngaa ätä ligor le lijayanu giyomon 'dar na ätä gwe gwudi ligor lalu lijayanu, ngwuja'ri ngwee ngwägibici ngwüjü ngwa ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani alanga.

¹²Yiiru giyee yanni yati a je ärrä ya'ti monaca ngwüjü gwudi Ngwaalu 'dogo, yati irälü ngwuja'ri 'dar ndi ondaji gwudi ci Ngwaalinga yäy 'tu.

¹³Ndi ari yiiru yanni yima ye inggidi yigo'ro yalu, ngwüji ngwa ortada Ngwaalu 'dengenaci gwe gwanni gwati gwujana inggiding gwalu gwani ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwudi Kirictu na gwani ätä ligor le lijayanu ndi a le acajidi na ndi acajidi gwalu ngwüjüngä le ngwu'ter.

¹⁴Ngindenga ndi otaci Ngwaalingalu gwegen gwani bupi gwalu, yigor yegen ya ji 'danggalu nunnu gwani yimi'rü yidi Ngwaalu yanni yima irälü 'danggalu.

¹⁵Yäy 'tu gwani Ngwaalu ndi angidaji gwüngün gwanni gwati 'ti gwa ar gwe burni ndi ondaji!

2 Küründüj 10

Bulij gwuruca yiiru yüngün

- ¹Üllänü gwe jilänü gwe gwudi Kirictu, äny gwa je pácälü äny gwani Bulij gwanni gwati gwe ari gwuru dideny ma le ji, mung be ji ngwaalu ngwolanu ngwube 'ranu.
- ²Äny gwada je ci nyii 'ti gäbücä ndi nyi 'ranu ma ar ji, ndi ari äny gwubupa ndi 'ranu ndi ondaci ngwüjü ngwanni gwati ari nyii lelella yi'ral ye yidi didlä ndee.
- ³Anni raar gu ndi ari alanga gilo gädidlä ndee a be la'ti dugidu yärä anaku ati gu ngwüji dugidi yärä ngwudi didlä.
- ⁴Ngwäbländi ngwanni ngwudugidar ngwe, ngwä'tüdi ngwudi lingeno lidi didlä, aar be ru manni ngwäbländi ngwanni ngwuru yiima yidi ligi'räm ngwäti yiima ndi pä yundi'ralu yanni yojema nono,
- ⁵alanga läti yiima ndi dami garnating gwuru 'tur gwanni gwadi alliji ligo'rala ndi bebere gwudi Ngwaalu ar määtä yi'ralalu yere 'dar ar je gekajalu ar je gäbücü aar 'dengenaci Kirictung.
- ⁶Na ma ji ma 'dengenaci gwalu mbuti, nyii la be ji mama ndi reraji nyurtanu gwe gwere gwanni gwa ji.
- ⁷Nga nga lati ombaji ngwony nono poor 'dogo. Ma diji dere dicinänü ndi ari diru didi Kirictu, gäbücär ngwengga mana ndi ari nyii lidi Kirictu liru 'to nono rung gu nginde.
- ⁸Di manari äny gwuma iringini ngwaalu ngwere gwügätinä linginalu yeleny ye yanni yigi'tijäär nje Ngwaalu nunnu ara je ye allijala ndi ari ara je ye i'diyi gidiyängälü, ya 'ti yiny apiyi yaaru.
- ⁹Äny gwa'ti gu aru no, ngaa je iye yedenyo ngwuja'ri ngwe ngwüny ngwee ngwulli nje.
- ¹⁰Loko 'danggalanu lati ari, "Ngwuja'ri ngwüngün ngwüni aar ojeme, ma ar le be ji ngwäyälü, ngwube o'ralu ngwuru gu'ru gooko a ngwuja'ri ngwüngün ru 'tur."
- ¹¹Ngwüji ngwanni gwati gu ari no, aar lenge ndi ari nyii liru ngwuja'ri minyi erne, minyii be ji ngwäyälü, nyii la be ru yiiru.
- ¹²Nyii la'ti jädi ndi übidi yigo'ranu yäri ngwüji ngwe ngwoko ngwanni gwati näji yiima yegen. Ma aar idi yigo'ranu yegen yigo'ro ye yegen na aar übidi yigo'ranu yegen yigo'ro ye yegen, ngindenga la'ti bebera.
- ¹³A be nyii la'ti la iringini giyiiru yanni yätädäär nje Ngwaalu gwelleny nyii dambdani garci, a be nyii gwä'rini iringining gwäri giyiiru yanni yigi'tijäär nje Ngwaalu yiiru yima ele 'di yima obana 'danggalu.

¹⁴Nyii la'ti la dambdani gweere ndi iringini gwari anaku aadi aar gu ru adinari nyii lima 'ti indii 'danggalu, ndi ari lima je le ele gweere ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwudi Kirictu.

¹⁵Na nyii la'ti la dambdani garci gari nyii iringini giyuru yape je ngwui ngwu'ter. Ge'taji gwari gwuru ndi ari anaku gendadu gu amni Ngwaalu gwalu ndi tanu, ngwaalu ngwudi yuru yari 'danggalanu ya gendadi ya ongranu,

¹⁶nunnu nyii ondaji ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwaalu gweere 'danggalu. Ndi ari nyii la'ti bupa ndi iringini yuru ye yapina ngwaalu ngwudi diji di'ter.

¹⁷A be, "Gabicar gwanni gwadi iringini, ngwiringini Gideleny."

¹⁸Ndi ari nginde gwa'tudi gwanni gwati gwallini ligo'ro lungun gwati aar amni, ngwube ru nginde gwanni gwati Deleny gwallini.

2 Küründüj 11

Bulij na ngwoo'ra ngwükajäär je ngwuru ngwu'duru.

¹Nggwe'taja ndi ari ngaa geraji lani gwoko giye'rr yuny. A be nggwulingidi gu ndi ari ngaa lima gu ru.

²Ligor litinyanu gwulleny gwani nga nga, ligor le lidi Ngwaalu any gwuminija je gaga gidur de'te pu dani Kirictu, nunnu ngaa je gitiji ngindeng kay nono gu'taara giju'ru.

³A be yedeny giyo yitiny ndi ari anaku idaja gu duunga Awang kaci gwe yi'rinya, ndi ari aa'ti nga la gabiçi diju dere ndi gwurli yigor yalu ndi amni gwanni gwuru 'didanu na amni Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru ndi Kirictu.

⁴Ndi ari manari diji dere dima ila ara je ondaci Yicu gwe gwu'ter gwa'tudi gwanni gwondacara je gwe gwerre, na manari ngaa lima ape ligirimä li'ter la'tudi lanni lapanga gwerre na ngaa amni ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwu'ter Ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwanni ngwamna je gwerre, yata je ape puprang.

⁵A be any gwa'ti anggadi ndi ari nggwokana gu'ru ngindenga licaar je "ngwoo'ra ngwükajäär je ngwupa."

⁶Manari nggwa'ti ubu kinene ndi ondaji, a be nggwa'ti ami'ratu bebereng. Yengacara je giye gilingenalu kaji 'dar.

⁷Yarru nje yanni yiki anni minyi ullaji ligo'ralu lüny nunnu nga je allijala nga je ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi Ngwaalu nga je 'ti minadi gony nono gere?

⁸Nggwugiridina yi'doonga ye yi'ter aar nyi atadi gwani nga nga nunnu nga je apiji yuru.

⁹Na gaji ganni gijar ge nyi bupi gony gere nggwa'ti äbinginä dijänü dere 'danggalanu kong gere. Ndi ari ngweengga ngwanni ngwändi Majiduniya, yätädär nje yanni yibupi nje. Nggwetaca ligo'ro lüny nda je äbinginänü yi'ral ye yere, a nggwa'ti gwa je gu äbinginä a'tur.

¹⁰Anaku 'didanung gwudi Kirictu 'dünggüny, diji dere da'ti ngwaalu 'dar ngwani Akayiya, diny dünäji ndi iringini nggwee gwüny.

¹¹Ange gwuru? Ndi ari nggwa'ta je ämna? Ngwaalu gwuru 'dogo ngwe'te pu ngwülingidi ndi ari nggwämnä je.

¹²Nggwadi gwuji yiiru giyee yape nje gweneno nje ärrü nunnu aa'ti nggwa ge'te gay a gu ngwüji mbojaji aar 'tädlü ndi ari ngwubidiiny ngwanu giyi'ralanu yanni yati aar gu iringini.

¹³Ndi ari ngwüji ngwanni gwuru gu no, ngwä'tüdi ngwoo'ra ngwükäjäär je 'didanu, gwuru ngwüji ngwapu yiiru aar ye i'däji ngwüjänü, ngindenga lati arri nono ma aar ru ngwoo'ra ngwükäjäär je gwudi Kirictu.

¹⁴Aa'ti ya je allijalu ndir ndi ari dijego'rr giligo'ro lüngün dati arri nono mung ru gi'rr gidi buri.

¹⁵Yäy gu no, ya'ti ya ru yirnü ndi ari ngwinäd ngwüngün arri nono ma aar ru ngwinäd ngwujaw. A be ndi mirä gwegen gwadi ru nono yiiru yegen.

Bulij gwiringinä gidirbanü düngün

¹⁶Nggwo're nggwari mana aa'ti diji dere da ji ndi ari äny gwuru de'rr. A manari ngaa lari äny gwuru de'rr, ämnäciny be nono de'rra nunnu nyi iringini gwooko.

¹⁷Yanni yaru nyi ye gweneno, ya'ti indü ndi Kirictu a be yondaji nje nono diju diru de'rr di'ranu ndi iringini.

¹⁸Ndi ari lonyadu lanni lati iringini yigo'ro ye yegen nono ngwüji gwudi didlä a mine nggwarra nyi 'ti be iringini 'to.

¹⁹Ndi ari yiru gu 'danggalu liru ngwüji ngwäti bebereng ata be geraci ngwe'rra läni ngaa jayanu.

²⁰Didanu ngaa lati geraci diju läni ma ara je ärrü yinäda, ma ara je raji 'ter, ma ara je gu mbojaji, ma ara je gu allija ligo'rala, ma ara je mirä dirke de ngwäyänü.

²¹Yaaru yapeny ndi nyi ari nyii lami'rati ndi ara je gu ärrü no! A be anni runy nono diju dondaja ye'rra, amni 'dar yanni yibupa je ngwüji ngwee ndi ari ye iringini, yiny ye iringini 'to.

²²Manari laru liru Ngwibrü, äny gwuru Dibrü 'to. Manari lari liru ngwüji gwudi Yijiräyil, äny gwuru diji didi Yijiräyil 'to. Manari lari liru yiji yidi Äbräyim, äny gwuru gu 'to.

²³Ngindenga laru liru ngwinäd gwudi Kiricto? Äny gwondaja nono miny rläli ki'ranu, äny gwujayana 'denggegen! Äny gwupana yiiru 'denggegen, nyi ji

korkon yomon yonyadu, aar nyi pädäni gwulleney, nyi ru gwadi ayi yomonanu yonyadu.

²⁴Yomonanu tudini (5) a nyi Ngwüyäwüd pī lalac le yomonanu küü'rī rom (40) ngwäbrīni ge'te.

²⁵Aar nyi pī guura ge yomonanu tä'rīl (3). Aar nyi aci yo'rr ye gomom ge'te. Nyi ke bälükä gwänü yomonanu tä'rīl (3), nyi ji gidiliganu giyaanu gangin gangin na ngwülü ngwülü 'di a ngwaalu u'ri.

²⁶Nggwati ji gidilä giyomon 'dar, a nyi yi'ral yiki mbuji ngwubirta ngwudi yaw, ngwu'ram, ngwüjī ngwuru Ngwüyäwüd, ngwüjī ngwuru Garany, giyündäränü, giyündär poor, giyaanu na ngweengga ngwanni ngwuru ngwu'duru,

²⁷Nyi gwapu yiiru gwundu ngwäy, nyi jalu ngwäy ngwe dilu de, nyi jalu ngwamu ngwe, nyi jalu ngwäädä ngwe, nyi erne enying, a nyi dirun eny, nyi erne ngwureda.

²⁸Dar giyee, nyi be o're ati nyi ligor päci yi'donganu yidi ngwikirījin yomon 'dar ndi nje ombaji.

²⁹Gwīndī ne gwa muli nono nyii gwe 'ti be mulu nono, gwīndī ne gwa i'di giyi'ralanu yiki, aar nyi 'ti be u'diyanu nyi rünijī.

³⁰Manari aar ani irīngīnī, nggwa be irīngīnī yi'ral ye yanni yinggidiny gwami'ratu.

³¹Ngwaalu ngwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu gwanni ngwortana gwur'tal, ngwuru gwülingidī ndi ari nggwa'ti ondaju yi'duru.

³²Dartan didi gündär gidi Dimajiging danni dīmätī yeleny ye yidi Deleny dani Arataj, dirädīny kündär gani Dimajig nunnu aar nyi määtä.

³³Aar nyi be ngweengga 'tüyä aar nyi ülliyä gi'ram ge kubu'ru kundi'rr, nyi gwannada aar nyi 'ti mätī.

2 Küründüj 12

Yanni yānggädi je Bulij dilingidu

¹Äny gwätī ndi irīngīnī. Äny gwülingidī gu ndi ari yä'tüdi gu'ru, a be nggwada je ondaci gwenene ngwuja'ri ngwudi Kirictu ngwenggacar nje dilingidu na ngwanni ngwü'täjing jälü.

²Äny gwülingidī guru ge'te ndi Kirictu ngwüdlä ngwe 'dī na kwo'rongo ngwanni ngwuma ele, gīmätäär aar ge ele kerala. Ga'tiny ge lingidī yi'ral ndi ari gīndī ngenone ngwanguinu ngwe yaa ngwa'ti ngwe indī, ya'ti nje lingidī Ngwaalu ngwuru gwülingidī je.

³Na äny gwülingidi ndi ari diji ndee ngwangu na 'ter ngwangu, ya'ti nje lingidi, a be Ngwaalu ru ngwülingidi

⁴gimätäär aar ge allu bruduj ngwu'dingini yi'ral ye yiru 'ter ya'ti ya ye diji dümnä ondajalu.

⁵Äny gwa iringini diji de danni diru gu no, äny gwa'ti gwa iringini ligo'ro le lüny nyi be iringini 'dogo ami'rati gwe gwüny.

⁶Na manari äny gwäti ndi iringini, äny gwa'ti gwa ru de'rr, ndi ari äny gwadi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu. Yinje be gäbici nunnu aa'ti diji dere diny engga ndi ari äny gwurana gu'ru giyi'ral yanni yänggäding je ngwuje 'dingini 'dunggüny.

⁷A be nunnu aa'ti äny gwa iringini gwani 'täälü nggwee gwupa gwätädäär nyi, aar nyi be gi'tiji dügi ngwangu ngwüny dindi gidijego'rr nunnu aar nyi de gwü'ra nunnu aa'ti äny gwa iringini.

⁸Nyi be päci Delenyalu yomonanu tä'rül (3) ndi ari aar nyi apada,

⁹aar nyi be Deleny ci nu, "Yimi'rü yüny yimbutu 'dunggunga, ndi ari yiima yüny ya ang mbuti ndi ami'rati gwunga." Yäy gu no, äny gwa be jayanu ndi iringini ndi ami'rati gwüny, nunnu a yiima yidi Kirictu ji 'dunggüny.

¹⁰Yiru yanni yigäbicingy gwani Kirictu, nyi jayanu ndi ari äny gwami'ratu, nyi ami'rati ndi aar nyi lo, nyi ami'rati giyüündänü, aar nyi übinälü na giyi'rendenyau. Ndi ari ndi ami'rati gwüny, äny gwojema nono.

Awa doo'ra dükajäär dati linginni

¹¹Äny gwarru nono de'rr. Nga nga liru ligäbicingy nyi gu be ru no, nga nga liru ladi nyi ortada ndi ari äny gwa'ti okana gu'ru "Ngwoo'ra ngwükajäär je ngwupa," 'di minyi ni ru 'tur.

¹²Yi'ral yanni yati inggidi do'ra dükajäär, yi'remna, allijalu ndir na yiima yärrinä 'danggalanu or'temaji gwe gwupa.

¹³Nga nga lokana gu'ru awa giyi'doonga yi'ter, 'dogo ndi ari äny gwa'ta je äbinginänü yi'ral ye yere a'ture? Düdänijinyänü manari yima je ärriji yanni yiki!

¹⁴Äny nggwo gweneno gwuju mama ndi ila 'danggalu komonanu tä'rül (3). Äny gwa'ti gwa je äbinginänü yi'ral ye yere, ndi ari äny gwubupa je 'dogo, äny gwa'ti bupa ngwony ngwalu. A be 'to yiiji yä'tüdi yadi gikiji papanga je, a be papanga ru ladi gikiji yiju.

¹⁵No äny gwa jayanu nda je gi'tiji yi'ralalu 'dar yäti nje 'di gwa je gi'tiji ligo'ro lüny 'to. Manari äny gwämnänä je, ii nyii be ämnäni gwooko?

¹⁶Aar gu be ru manari yiru gu ndi ari äny gwa'ta je äbinginü yi'ral ye yere. Nyi be ru diji dägädäjänü no, nga je gu mami'ranu 'ti'tir!

- 17** Äny gwumbojaja je gony nono gere ngwüji ngwanni ngwükäcä je?
- 18** Äny gwüpäcä Tütüjngälü ndi ari ngwila 'danggalu, nje ükäjä diweengga de dege. Tütüj gwa'ta je gu mbojaja. Gwumbojaja je gu? Ya'ti nje ärrü ligi'rīm le'te le'te nyi gwuji gay ge'te po?
- 19** Ngaa liju ndi ge'taji kaji 'dar gwele ndi ari, änyängä liruca yigo'ro yäri 'danggalu? Bärī, nyii londaja ngwäyänü Ngwaalu liru ngwüji ngwämnä ndi Kirictu. Na bupi gwärī lani ngwumaad, gwuru ndi ari ara je oda gilig'i'rīm.
- 20** Yedeny giyo yitiny ndi ari minyi ila 'danggalu, äny gwa je mbuji giyi'ral ya'ti nje minü na ngaa liny mbuji yi'ral ye ya'ta je minü. Yedeny giyo yitiny ndi ari minyi ila äny gwa je mbuji likadu, nggwa je mbuji giyü'düny, nggwa je mbuji güündä gapa je, nggwa je mbuji ngaa lü'ri'tidänü, laru ngwulem, nggwa je mbuji länijä ngwüjü nono, lipiya yigo'ro, nggwa je mbuji ngaa li'digwü'ridi.
- 21** Yedeny yitiny manari nggwuma ila 'danggalu mana, Ngwaalu ngwüny ngwuny okeye ngwäyänü ngwalu äny gwa be arada ngwüjü ngwoko ngwonyadu ngwanni ngwapu gwuki gwerre aar 'ti be jo'renyana ndi rngi, giyijin na giyidigany yegen yanni yärrī je.

2 Küründüj 13

Ola gwudi mi'rri ndi arngani

- 1** Yiru ndi ari gomon nggee gadi ru tä'rīl (3) ndi ila 'danggalu anni lingidär ndi ari gitab garu nu, "Yi'ral yere 'dar a ngwüji ji rom (2) na ji tä'rīl (3) aar je 'dingini gilingla legen yanni yänggädär je."
- 2** Nggwärngädä je gwerre anni jar gomon nggoo giru gi'ra rom na gwenene nggwa'ti gito 'danggalu, nggwo're nggwa je arnga mana yi'ral ye ye'te ye'te. Nga je ci manari äny gwuma ila, lele lanni lapu gwuki gomon nggoo na gwere gwu'ter ngwüjänü, la'ta be liny inä mana.
- 3** Anni bupangaa yiima aar inggidi ndi ari Kirictu gwondaji nyi gwe. Nginde gwa'ti ami'ratu 'danggalanu ngwube äti yiima yipa 'danggalanu!
- 4** Ndi ari 'didanu nginde gwüpädäär kü'ri gwami'ratu, a be nggwo gwumidu yiima ye yidi Ngwaalu. Yiru gu ye'te ye'te ndi ari nyii gilo 'to lami'ratu a be yiima ye yidi Ngwaalu, nyii gilo limidu ndi ara je äpiji yiiru.
- 5** Didimär yigo'ro yalu ngaa engga ndi ari ngaa gilo lämnä Ngwaalu, miminnär yigo'ro yalu. Ngaa la'ti gu lingidi ndi ari Yicu Kirictu nggwo 'danggalanu, manari ya'ti gu rüdi, ngaa lima be ru ngwüji ngwuma je didimi nggwee gwanna.
- 6** Nyii licinänü ndi ari ngaa la gu lenge ndi ari didimi nggwee ngwa'ti nje gwännädi.

⁷Nyii otaca Ngwaalingalu aa'ti ngaa la ape yi'ral yanni yiki. Nunnu aa'ti ngwüjĩ ngwengga ndi ari nyii ligwällinä ndi dīdīmī, aar be ru ndi ari ngaa je ärrī yanni yiru 'didanu, manari nyii lima ru nono lima 'ti icā ndi dīdīmī.

⁸Ndi ari nyii la'ti la burni ndi ape yi'ral yere yanni yä'tüdi 'didanu a be 'didanu ru gwärrīiny.

⁹Nyii lati jayanu manari nyii lami'ratu ngwaalu ngwere, ngaa be ojeme nono. Nyii be otaci Ngwaalingalu ndi ari ngaa ru ngwüjĩ ngwumbutu.

¹⁰Na yanni yīgābīcīny nga je be üllijä ngwuja'ri ngwee nggwa'ti gito 'danggalu, yiru ndi ari aa'ti nggwa je gu linyaci yiima minyi ila, yiru gu no yeleny ye yanni yätädäär nje Kirictu nga je ye odada aa'ti ya je ye gatu gīdiyängälü.

Aganni gwudi mi'rä

¹¹Gwodanalü, lani ngweengga, jayaranu. İndädär gweere ngaa olati, 'dengenacar päcingälü gwüny 'danggalu. Ngaa ru yigor ye'te pu. Jaralu ladatalu. Na Ngwaalu ngwudi ämnī na adatalu, ngwa ji 'danggalu.

¹²Agannajidar giyinenanu agannajiding gwanni gwuju'ru.

¹³Ngwīkirijīn 'dar ngwudi ngeng, ngwaganna je.

¹⁴Ara je gu yīmī'rü ji yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu, ara je gu ämnī ji gwudi Ngwaalu, ara je gu acajidi ji 'dar gwudi Līgi'rīm lanni Liju'ru.

Galatiya

Galatiya 1

Aganni gi'donga gidi Galatiyang

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dünggüny gwani Bulij gwuru doo'ra dükäjäär, diji dere da'tiny ükäjü nyi 'ti ükäjinä yeleny ye yere yidi diji dümnä. A be Yicu Kirictu ru na Ngwaalu ngwuru Papa ngwükäjäny. Ngwanni ngwü'di'riyā Yicungalu giyi'ranyanu.

²Änyängä ngweengga ngwe 'dar ngwanni ngwämnä Ngwaalu ngwujiiny ngwe ngene. Lükäcä je ngwuja'ri ngwee lanni lämnä Ngwaalu liru gi'doonga gidi Galatiyang.

³Ara je gu yimi'rü na adatalu ji gwudi Papa gwuru Ngwaalu na Deleny dege dani Yicu Kirictu.

⁴Gwanni gwülingidä gu ndi ari gwududiya ligo'ro lüngün gwani ke gwege nunnu aar nje ü'rälü gididlänü ndee dannu diki anaku bupa gu Papa gwege gwuru Ngwaalu.

⁵Ngwa ar je näji yomonalu pipi'ri'ti. Yiru gu.

Mätinälü ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu

⁶Dilä dalu ndoo didibiyiny ndi ari ngaa lima gatani Ngwaalingalu kiriny ngwanni gwurnida je yimi'rü ye yidi Kirictu. Ngaa lima gwurla ndi gwuji ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwuru 'ter.

⁷Di'danu ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwu'ter ngwa'ti. A be yilinginna ndi ari ngwüji ngwo ngwanni ngwata je gwagilli ngwäy ngwuja'ri ngwe ngwegen, ngwuru ngwanni ngwüminü ndi üpiyi ngwuja'ranu ngwudi Kirictu.

⁸A be manari änyängä lima ru gwalla y'rr yidi gerala, liru lima je ondaci ngwuja'ri ngwere ngwu'ter ngwuja'ri ngwanni ngwondacara je gwele, gäbicär aar gu 'täji ngwünyü bupud!

⁹Anaku aru nyi gu gwele no, nggwo're nggwa gu ari mana manari diji dere dima je ondaci ngwuja'ri ngwuru 'ter ngwä'tüdi nono ngwuja'ri ngwanni ngwondacara je ngwe ngaa je määtä, gäbicär aar gu 'täji ngwünyü!

¹⁰Yi'ral gweneno yiru nono ndi ari äny gwüminä ndi aar nyi gwe ngwüji gwallini na aar nyi gwe Ngwaalu gwalline? Na äny gwüminä ndi gäbicä ngwüjü aar jyanu? Adinari nyi jina ndi ari nyi gäbicä ngwüjü aar jyanu, nggwa'ti gwadi ru dinäd didi Kirictu.

Kirictu gwuru gwurnida Bulijing

¹¹Äny gwüminä ndi ang lenge, lani ngweengga ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwondaca je ngwe ngwä'tüdi yi'ral yige'ta je diji dümnä.

- ¹²Ngwa'ti nje apu gidiji dere na aar nje 'ti diji dere enggacu. Aar be ru 'täälü gwudi Yicu Kirictu.
- ¹³Nga nga li'dingina eelle gwe gwüny gwele gwerre gaji ganni gijiny ge ndi gwuji yobo yidi Ngwüyäwüd. Ndi ari awa nggwübüdiyä gi'donga nono gidi Ngwaalu 'ti'tir nyi übinälü nunnu nyi dudiyi ngwugeradalu.
- ¹⁴Äny gwuju nyi ru gi'ra gidi yobo yidi Ngwüyäwüd kimaad güny ati nyi 'ri ligor gwulleny gidimüränü didi mbumbunga lüny.
- ¹⁵A be anni ma Ngwaalu änni ndi aar nyi ätä ngwuja'ri ngwee, anaku ge'taar nyi gu 'tu'tu gilaranu ndi nanni gwüny, aar nyi urnida yimi'rü ye yüngün,
- ¹⁶ngwujada ndi 'täjä gijälü güngün 'dünggüny ndi ari nyi äti yiima ndi ondaci ngwüjü ngwanni ngwuru Garany, ngwuja'ri ngwanni ngwujaw. Nyi 'di'rri nyi 'ti otaca dijjälü dere,
- ¹⁷ny 'ti ändi Üräjälim ngwoo'ra ngwükäjär je gwerre gwerre 'dünggüny. Nyi be manni 'di'rri puprang nyi ele ngwaalu ngwani Arabiya. Nyi be aji nyi 'di'rri ngenone nyi o're kündär gani Dimajig.
- ¹⁸A be anni minyi ape ngwüdläyü tä'räl (3), nyi 'di'rri nyi allu Üräjälim ndi nyii lingidida Butruj gwe nyi gwe jalu yomon 'di na tudini (15).
- ¹⁹Nyi 'ti mbuju ngwo'ra ngwükäjäär je ngwere, nyi be mbuji 'dogo Yagubing gwe'te pu gwanni gwuru gwenggen gwudi Deleny dani Yicu.
- ²⁰Di'didanu nggwa je ci Ngwaalu ngwuru ngwülingidi ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwüllijä je, ngwuru ngwanni ngwuru 'didanu ngwä'tüdi yi'duru.
- ²¹Nyi be aji nyi ila giyen yicaar je Jüriyä na Kilikiyä.
- ²²Äny giligo'ro lüny gwa'ti linginna giyi'doonga ndi Kirictu yidi Yäwüdiyäng.
- ²³Ngindenga li'dingina 'dogo yi'ral ndi ari, "Gur ganni gübinä jälü gwele gwerre, nggo gwenene ndi ondaci ngwüjü änni gwe Ngwaalu gwanni gwübünngälü gwele ngwubupi nding gerajalu."
- ²⁴A je yi'ral giyee gäbici aar ortada Ngwaalinga gwani äny.

Galatiya 2

A ngwoo'ra ngwükäjäär je ännäci Bulijing yiiru

- ¹Anni ma ngwüdlä ru 'di na kwo'rongo (4), nyii 'di'rri Birnaba gwe nyii allu Üräjälim nyii apani Tütüjng 'to.
- ²Nggwü'di'rü nyi allu Üräjälim gwani 'täälü gwudi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Liminje gi'tiji ngwuja'ralu ngwäyänü nje enggaci ngwanni ngwujaw ngwati nje ondaci ngwüjü ngwuru Garany. Anni jiny ngenone, nyii le jalu jücü giloo li'ter

'dar lanni laru liru yi'ra ndi ari yedeny yitiny ndi ari nggwa'ti minä yiiru giyee yanni yape nje gwerre na gweneno aar ru 'tur.

³Na Titüj 'to gwanni gwändiiny gwe, aar 'ti aru gwa aar ü'ridä yiima ye anaku aa'ting gu rüdi Diyäwüd gwuru Digirig.

⁴(Yi'ral yani ü'ridäni) yi'tiyä je ngweengga gwanni ngwuru ngwu'duru ngwubojaja ndi gätini linginalu gwäri liru ngwikirijin ndi Yicu Kirictu, aar be änalü ngwikirijinanü, aar mini ndi aar nje gwä'raji giyinäd yidi yobo yidi Ngwüywüd ndi ari a Titü ü'ridäni.

⁵A be anaku lingidiny gu ndi ari nunnu ngaa mätnälü 'di'didanu ngwuja'ri gwanni ngwujaw, nje 'ti ätädi gay 'di gooko.

⁶Yäy a be giloo laru liru yi'ra yidi gi'doonga gidi ngwikirijin Üräjälim, la'ti gendana yi'ral nono yere 'dünggüny giyi'ral yidi Ngwaalu yanni yati nje enggaci ngwüjü. Ndi ari ngindenga aar ru yi'ra aar 'ti rüdi yi'ra, ya'tiny ädi ngwäy. Ngwäyanü Ngwaalu, ngwüji ngwubidanu.

⁷Länggädi manni ndi ari Ngwaalu ngwätädiny yiiru ndi enggaci ngwüjü gwanni ngwuru Garany ngwuja'ri gwanni ngwujaw nono ätäding gu Butrujing yiiru ngwüji ngwudi Ngwüyäwüd nding je enggaci ngwuja'ri gwanni ngwujaw.

⁸Ndi ari yiima ye yidi Ngwaalu yanni yiju giyiiru yidi Butruj ngwuru doo'ra dükäjäär ndi ondaci Ngwüyäwüd ngwuja'ri gwanni ngwujaw, yiru 'to yanni yiju 'dünggüny nyi ru doo'ra dükäjäär ndi ondaci ngwüjü ngwuru Garany ngwuja'ri gwanni ngwujaw.

⁹Yagubinga Butruj gwe na Yuwana lanni laru liru yi'ra, lämnä ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwätädiny yiiru giyee yiru yim'rü, a no nyii le ätäjidi ngwuy na Birnaba ndi inggidi ndi ari nyängä 'dar liru gimaad lubidanu giyiiru yidi Ngwaalu. Nyängä lämnä ndi ari Birnaba na äny, ati nyii ape yiiru yidi Ngwaalu ngwüjänü ngwuru Garany, aar be ape yiiru ngwüjänü ngwuru Ngwüyäwüd.

¹⁰Dar yanni yaraar ye 'dogo, laru ati nyii diwayini ngwengga gwanni ngwuru ngwuwayi ki'doonganu gegen. Ye'te ye'te yanni yige'te nje giligoranu lüny ndi nje ärrä.

A Bulij rimalu Butruj gwe Andakiya

¹¹A be anni ma Butruj anda Andakiya, nyi girinya ngwüjänü anaku arrung gu yi'ral ya'ti indä kayalu.

¹²Gwerre gwerre gaji ga'ti ge na ngwoo'ra gwanni ngwükäjä je Yagub obana, Butruj gwati aar emadi ngweengga ngwe ngwuru Garany kiny ge'te pu. A be anni ma ngwoo'ra obana, a yedeny eny Butrujing ngwüji gwanni ngwümänä ngwüjü ngwuru Garany aar ü'ri'täni. Ngwu'donya ndi aar le emadi.

¹³A ngweengga ngwoko ngwu'ter ngwuru Ngwüyäwüd arri yimur'tunya nono Butrujing, 'di diweengga 'to dani Birnaba ngwuje ädinî giyi'ral yegen yidi yimur'tuny.

¹⁴Anni miny gu engga no, ndi ari ngindenga la'ti indî 'di'didanu gwe gwudi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, nyi ondaci Butrujing ngwäyänü ngwüjî 'dar nyi ci, "Nga gwuru DİYÄWÜD, nga mine gwurli nga eelle nono ma ang 'ti rüdi DİYÄWÜD, awa nga be ari a gwa ruji ngwüjü yiima ye ngwuru Garany aar eelle nono ma aar ru Ngwüyäwüd?"

Ngwüjî 'dar ngwa gîlängîdîni ämnî gwe Ngwaalu 'dogo

¹⁵Nyi je ci, "Alanga liru Ngwüyäwüd lîlîngînä a lä'tüdi ngwüjî ngwuru Garany ngwanni ngwuki anaku ati aar je gu ci.

¹⁶A lîlîngîdî ndi ari dijî dati 'ti Ngwaalu dünîyälü ngwuge'taji kuyala güngün ape gwe gwüngün gwudi dîmürä daru de yobo. Ngwube dünîyälü 'dogo ämnî gwe gwüngün ndi Yicu Kirictu. Alanga 'to lämnä ndi Yicu Kirictu, nunnu aar nje Ngwaalu dünîyälü ämnî gwe gwege 'dünggüngün. Ya'ti gu rüdi a'tur ape gwe gwege gwudi dîmürä didi yobo. Ndi ari dijî dere da'ti da aar dünîyälü ape gwe dîmürä de yobo."

¹⁷Ngwari, "Ma be ari, a gilo ndi mîni gay ndi ari awa aar dünälü ndi Kirictu, ya be ru nono alanga yigo'ro yege liru ngwüjî ngwuki, utalu gwa be ji ndi ari Kirictu gwätädi kengo gu'ro? A be ya'ti gu rüdi a'tur!"

¹⁸Manari nggwä'räjä yi'ralalu yele yigatani nje mbüny, nggwadi inggidi ndi ari äny gwuru dijî dînyürtijä yobanu.

¹⁹Yobo ye äny gwayu gilingeno giyobo nunnu nyi mîdijî Ngwaalinga.

²⁰Änyängä lima pänî kü'rî Kirictu gwe, äny gwa'ti ba be ani ligo'ro lüny, a be Kirictu ru nggwo 'dünggüny. Eelle gwüny gilingeno, gwelelleny ämnî gwe Kijî gidi Ngwaalu ganni gämnîny ngwayi gwani äny.

²¹Äny gwa'ti ge'taja yîmî'rü yidi Ngwaalu gay ge'te. (Nggwa'ti ruja yîmî'rü yidi Ngwaalu 'tur). Ndi ari adinari a dünälü gwadi mbüjîni ape gwe dîmürä didi yobo, yi'rany yidi Kirictu yaadi be ru 'tur!"

Galatiya 3

¹Ngaa gilee liru ngwîkirîjîin gwudi Galatiyang liru kîräm, gu'riny giru ange gima je gwürlî yigor yalu ngaa be ru lanni lîlîngîdî anaku enggaca je gu gilingenalu ndi ari Yicu Kirictu gwayu kü'rälä gwani nga nga!

²Äny gwüminä ndi lenge gony ge'te pu 'dogo 'danggalu. Ngwaalu gwätädä je ligî'rimä nunnu ngaa lati ape dîmürä didi yobo yidi Ngwüyäwüd, gwalla nunnu ngaa lämnä ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwanni ngwuma je 'dingini?

³Nga nga liru gu kiräm no? Ngaa lädäälü yi'ral ye yanni yijaw yidi gay gidi gwuji Ligirimä lidi Ngwaalu. A be gweneno, yima je be minä ndi olatiyi yiima ye yalo?

⁴Manari yiru gu no, yi'rendeny yalu ya'ti be ya ru 'tur yanni yimbuja je gwani gwuji gwalu gay gidi yikirijine? Äny gwaru 'didanu yi'rendeny yalu giyee yä'tüdi 'tur.

⁵Anaku ätädär nje gu Ngwaalu Ligirimä lüngün ngwärrä yiima gidiliganu 'danggalu yärrüng je nunnu ngaa lati ape dimürä didi yobo? Nyi be ari nunnu yärrüng je gwani änni gwalu ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwu'dingina je?

⁶Iräjär ngwäyälü ndi Äbräyim anaku aru gu gitab ndi ari, "Gwämnä Ngwaalu, a gu be Ngwaalu iräci ngwuru diji didünälü."

⁷Lingidär be ndi ari yiji yidi Äbräyim yanni yiru 'didanu, yiru ngwüji ngwanni ngwämnä Ngwaalu nono Äbräyiming.

⁸Yündäjinä kitaban gwerre ndi ari Ngwaalu ngwaru ngwa ji ngwa düniyi ngwüjälü ngwanni ngwuru Garany änni gwe Ngwaalu gwegen. Yi'ral ye giyee, nginde gwuma mädinäy ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ndi Äbräyim ngwuci, "Ngwüji 'dar ngwa je Ngwaalu onjaci nga gwe."

⁹No lanni la änni Ngwaalu, la je Ngwaalu onjaci Äbräyimingä le gwanni gwuru diji dämnä Ngwaalu.

¹⁰Ndi ari 'dar lanni ligätädi lingina legen ndi gatada giyobo ngwäyänü, gilo li'täjäär je gu ngwünyü. Ndi ari yüllinä yaru nu, "Gwü'tjäär gu ngwünyü gwere gwanni gwa'ti mätinälü ndi ärrä yiiru 'dar yanni yüllinä kitabanu gidi Yobo!"

¹¹Yilinginna ndi ari diji dere da'ti didünälü dimürä de didi yobo ngwäyänü Ngwaalu. Ndi ari yüllinä yaru nu, "Gwanni gwüdünälü gwa midi änni gwe Ngwaalu."

¹²A be yobo yä'tüdi gidingo ndi änni Ngwaalu. Aar be manni ru ndi ari, "Diji danni dati ape dimürä ndee, ding de midi."

¹³A be Kirictu gwü'rädinjälü ndi 'täji ngwünyü gwudi yobo anni ma aar gu 'täji ngwünyü ngindeng gwuma ru ngwanni gwuma mandi ngwaalu ngwege. Anaku üllinäär gu ndi ari, "Gwü'tjäär gu ngwünyü gwere gwanni gwa päni kü'rälä."

¹⁴Kirictu gwü'rädinjälü nunnu onjaci gwanni gwuju gwele ndi Äbräyim, a ngwüji ngwuru Garany mbuji Yicu Kirictu gwe, nunnu änni gwe Ngwaalu, aar nje ätäda Ligirimä lanni larung le.

¹⁵Ngwänggäri, dünär nga je mi'rici ngwuja'ri ngwudi ngwüji ngwümnä gididlä, nono gwele manari gekajidi gwuma ji, diji dere da'ti da äbräji ngwuja'ralu na ngwuje gu äniiji ngwere ngwu'ter. Yiru gu no 'to ngwuja'ri ngwee.

¹⁶Ngwaalu ngwätädi Äbräyiming na gilinge güngün ngwuja'ri. Gitab ga'ti aru, "Na yilinge." Yani ngwüji ngwonyadu ngwube ari, "Na gilinge gunga." Gani diji de'te pu, gwani Kirictu.

¹⁷Ngwuja'ri ngwadi nyi ngwe ari ngwuru ngwee ndi ari, yobo yanni yigi'tinälü gwodan ngwüdlä ngwändi be 'di aar ru küü'ri tudini kwo'rongo na 'di tä'ril (430), ya'ti ya pi gekajidinganu gwanni ngwuge'ta Ngwaalu gwerre ngwugatu ngwuja'ri mbüny ngwuca ngwe Ngwaalu Äbräyiming.

¹⁸Ndi ari adinari a yu'rin ru yadi äpini gatada gwe ngwäyänü giyobo, ngwuja'ri ngwa'ta be ngwadi ji ngwaru ngwe Ngwaalu. A je be Ngwaalu ru yätädäng je Äbräyiming yimi'rü ye yüngün ngwuja'ri ngwe ngwaru ngwe.

Bupi gwudi yobo

¹⁹Ma be ari yiru gu no, bupi gwudi yobo gwuru be ange? Yige'taar je yani nyurtanu gwudi ngwüji nunnu aar ji 'di a "Gilinge" ganni garaar ge ila, yi'rr yapu yiiru yidi yobo dir'dal de.

²⁰A be dir'dal dati 'ti ju gidiliganu ngwuja gidiji de'te pu a be Ngwaalu ru ngwuru jücü.

²¹A be ya gu ru ndi ari yobo yinija ngwuja'ri ngwaru ngwe Ngwalo? Bari a'tur. Ndi ari adinari a yobo yanni yiju aar äti yiima ndi midiyi ngwüjü, a laadi gu be ari ndi ari yadi gäbici ngwüjü aar dünälü.

²²A be gitab gondaja garu ngwüji 'dar ngwugenna giyu'rung yidi ke nunnu yanni yaru ye gitab ya äpini änni gwe ndi Yicu Kirictu, aar ji ngwüji ngwanni ngwa änni.

²³Gwerre gwerre ndi änni Ngwaalu nggwe ji, A liru ngwüji ngwugekaja je yobalu, aar nje längitäji nunnu 'di änni Ngwaalu 'tädlü.

²⁴No yobo yige'taar je aar nje ruyi aar nje ye remalu aar nje oktada ndi Kirictu nunnu aji a nje Ngwaalu düniyälü änni gwe.

²⁵Gweneno, änni gwe Ngwaalu gwanni gwuma ji, a la'ta be rüdi ngwinäd ngwudi yobo ndi aar nje ruyi.

²⁶Nga nga 'dar gweneno, liru yiji yidi Ngwaalu änni gwe ndi Yicu Kirictu.

²⁷Ndi ari nga nga 'dar lanni linyinyinä Yicu gwe, ngaa lima genne Kirictung giyigo'ro yalu.

²⁸Yere ya'ta be yani nggwee gwuru Diyäwüd na nggwee gwuru Digirig, nggwee gwuru dinäd na nggwee gwä'tüdi dinäd, nggwee gwuru dur na nggwee gwuru daw, ndi ari nga nga 'dar liru le'te pu ndi Yicu Kirictu.

²⁹Manari ngaa lima ru lidi Kirictu, ngaa lima be ru gilinge gidi Äbräyim. Na ngaa la ape yu'rina anaku aru gu ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

Galatiya 4

A la ape yu'rina yidi Ngwaalu

- ¹Äny gwüminä ndi ari, ma giji runa gooko, gubidaar dinäd de ga'ti ga ape yu'rina anni yu'rin ru yüngün ku.
- ²Gati dedere 'dimini ngwola 'di a gaji ila ganni gigi'tija papa gwüngün ndi ari ngwumätiji yu'rina ngwuru dur.
- ³Yiru gu no 'to 'dengge ndi ari Yobo ye, A liru ngwinäd, a lindi yobo ye yidi didlä.
- ⁴A be anni ma gaji ila ganni garu ge Ngwaalu ngwumbuti, a be Ngwaalu ukäjä Gijü güngün ngwulingini gidaw nono dijü dümnä giyobanu
- ⁵ngwü'ra ngwüjalü ngwanni ngwü'diminä je yobo ngwüjü'räci nunnu aar ape gu'ru gidi yiji gimbutu.
- ⁶Ndi ari ngaa liru yiji yidi Ngwaalu, ngwuma ukäjä Ligirima lidi Giji güngün giyigoranu yege, Ligirim lanni lurnidu, "Abba gwuru Papa."
- ⁷No, nga gwa'ta be rüdi dinäd, nga gwuma be ru giji. A anni ranga giji, Ngwaalu ngwum ang ruji du'rin 'to.

Ligor lipicä Bulijing gi'donganu gidi Galatiyang

- ⁸Gwerre anni aa'ti aang lingidi Ngwaalinga, ngaa liru ngwinäd ngwudi ngwong drü de ngwa'tüdi ngwaalu.
- ⁹A be gweneno ndi ari ngaa lima lenge Ngwaalinga na ndi ari ngaa lima linginni Ngwaalu, giru be ange ndi o'raci drü dam'ratu diru yiwayi? Ngaa liminä ndi o'raci yinäda ngaa ru ngwinäd mana?
- ¹⁰Äny gwu'dingina ndi ari ngaa lati ge'te yomon dimura, ngaa ge'te ngwüüwayü dimura na dimura didi ngwüdlä.
- ¹¹Yedeny giyo yijiny ngang je! Ndi ari yiuru yüny 'danggalanu, yiru nono yima geradalu.
- ¹²Ngwänggari, nggwa je pacälü, rüdar nono nyanying. Nyany gwuma ru nono ngange je. Ngaa la'tiny ärrä yi'ral yere yiki.
- ¹³Ngaa lingidi ndi ari gaji ganni gondaca je ge ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, nggwa'ti mbuja lingina.
- ¹⁴Anni ari ami'rati gwe gwüny gilingeno gwü'rigäda je kaji nggoo, ngaa liminyi 'ti 'donyu, nyii be ge'te nono minyi ru gi'rr güllü Ngwaalu. A lige'teny nono minyi ani Yicu Kirictu.
- ¹⁵Yiru ange yima ji ndi jyanu 'dar gwalu gwele! Nggwada je ci ndi ari, adinari yadi gu no, ngaa ladiny gwällijä ngwäy ngwalu nje ätäda.

¹⁶Äny gwuma be ru gweneno güwän galu ndi ari gwondaca a je ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyāno?

¹⁷Ngwüji ngwoo ngwiti je yigoranu ndi ara je apada kuy gegen, a be ngwuja'ri ngwegen ngwa'ti äti ngwäyānū. Ngwüminä ndi ara je 'tüyānū 'dānggäri

¹⁸nunnu aar je yigor iyiji ngindeng je. Yijaw ndi ligor eny dijanū aar be ru gwani büpini gwanni gwujaw na ndi gu ru giyomon 'dar aa'ti nunnu 'dogo ma ji ma ar ji.

¹⁹Lani yiji yūny, yanni yima o're yiminy iye yajimanu 'di a yi'remna yidi Kirictu ji 'danggalu.

²⁰Nggwüjādi gu gwulleny adinar ar ji gweneno aadiny gwürli ondajing ngwuja'ri ngwee gwondaca je. Ndi ari ngwaalu ngwo ngwīndiny ngwālū giyi'ral giyee yalu.

Mi'ri ngwuja'ri gwani Ajar na Jarra

²¹Ondaciny 'di ngaa lanni liminä ndi o're giyoranu yidi yobo, ngaa la'ti lingidi ngwuja'ri ngwaru ngwe yobo?

²²Ndi ari yüllinä yaru nu, Äbräyīm gwäti yijū rom, ge'te gidaw danni diru dīnād a ge'te gidaw didi 'dunung.

²³Giji gūngūn gidaw ndoo diru dīnād gilingitāär a'tur a be giji gūngūn nggoo gidaw ndoo didi 'dunung, gilingitāär ngwuja'ri ngwe ngwuca ngwe Ngwaalu Äbräyīmīng.

²⁴Yi'ral giyee ya gigitini no, ngwaw ngwee rom ngwuru nono gekajiding rom. Didi gwerreng dani Gen gani Jinä ngwulengeta yijū aar ru ngwīnād, Ajar gwuru.

²⁵Ajar ngwūriny ngwuru gwani Gen gani Jinä ngwaalu gwani Arabiya gwuru gwanijaar gūndār gweneno gani Ūrājālīm ndi ari nggo giyīnādānū yiji ye yūngūn gwani gekajidi gwanni gwu'rin.

²⁶A be Ūrājālīm gwanni nggwo kerala gwä'tüdi dīnād a gwuru nanni gwege.

²⁷Ndi ari yüllinä yaru nu, "Jayanu a gwanni gwuru gurrum, a gwanni gwa'ti lingiti, mi'ridi dula gwulleny ang ari a gwanni gwa'ti yajima itānū. Ndi ari daw danni dü'dūnyidārālū, yiji yūngūn yonyadana giyiji yidi daw danni dāti duru!"

²⁸Lani ngwānggäri ngaa gweneno, liru nono Ijaaging, ngaa ru yiji ngwuja'ri ngwaru ngwe Ngwaalu.

²⁹Kaji nggone gwerre, giji ganni gilingitāär a'tur gūbinä gijālū ganni gilinginā yiima ye yidi ligi'rīm. Giyo yīndi gu no gweneno.

³⁰A be gitab garaa? Garu nu, "linynya dayu ndoo diru dīnād giji ge gūngūn, ndi ari giji gidaw ndoo diru dīnād, ga'ti ga aar emadi giji ge gidi daw ndo didi 'dunung giyu'rinanu a'tur."

³¹Yäy gu no lani ngwänggäri, a lä'tüdi yiji yidi nanni gwudi yinääd, ar be ru yiji yidi nanni gwudi 'dunung.

Galatiya 5

Kirictu gwuminje gwä'dälü

¹Kirictu gwuminje gwä'dälü giy'nädänü ndi ari aar gätini linginalu. Mätinär bälü 'di'däny aa'ti ngaa la äniiji yigo'ro yalu mana giyunggu yidi yinääd.

²Äny gwuru nggwee gwani Bulij, ge'tar ngwuja'ri ngwee ngwäy nono ngwondaca je ndi ari manari ngaa lima ci yigo'ro yalu ngaa ü'ridäni, ngaa la'ti läti gu'ru gere a'tur giyi'ral yanni yärrä je Kirictu.

³Nggwa je ci mana ndi ari, diji danni da gäbici ligo'ro lüngün ngwü'ridäni gilingeno, dämjü giligo'ro lüngün ndi 'dengenaci dimürä didi yobalu pipi'ri'ti.

⁴Ngaa lanni liminä ndi aang dünälü yobo ye, ngaa lima 'tüyü yigo'ro yalu ndi Kirictu kulu poor. Ngaa lima o're yimi'rü yüngün kay.

⁵Nggwadi ari änni gwe gwege Ngwaalu, alanga ligi'rim le gilo lidünicä dününgälü gwanni gwuge'tajar gu yigor ye yiti nje.

⁶Ndi Yicu Kirictu, nga ü'ridäni nga 'ti ü'ridänä, gu'ru gere ga'ti. A be änni Ngwaalu ru gwapu yiiru ännäjidü gwe.

⁷Ngaa liju ndi dokati dokating gwanni gwujaw gwuru be ange gwuma je millici kay ara je ünnici ndi aang 'dengenaci ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu?

⁸Dudi gwuru nggwee, gwa'ti indü nginde gwanni ngwurnida je!

⁹Ngwuja'ri ngwaru, “Ngwü'rüd ngwooko ngwülänü, ngwati gwürli ngwülälü 'dar aar uuli” (yi'ral yoko, yati bälü ngwüjü).

¹⁰Nyi be icinänü giloranu Gideleny ndi ari ngaa la'ti la gwurla ngwuja'ri ngwu'ter. Nginde gwanni gwänijä je ngwuja'ranu ngwee, gwa ngwuja'ri mbuji, gwuru diji dipa gwalla gwuru diji doko.

¹¹Ngwänggäri, manari yäti ngwäyanü ndi ari äny nggwona ndi urnidi ngwüjü aar ü'ri'täni, aar nyi mine iniji gwedang. Ya'ti be yadi äbrini kay yanni yiru obalu 'denggen gwani Yicu kü'räla?

¹²A be lanni gilo länijä je ngwuja'ranu ngwee, nggwäjädü adinari aar je olatiyi aar ü'ri'tä ngwanginalu ngwegen!

¹³Ngwänggäri, lurnida je ndi gätini linginalu a be aa'ti ngaa la gu rtadanu ngaa eelle yi'ral le yidi drü danni diki. Ngaa be ru ladi ännäjidü ngaa gatajidi düwä giyiiru.

¹⁴Yobo 'dar yäti ngwuja'ranu ngwe'te pu ndi ari, “Nga änni gwanggalu nono ata gu änni ligo'ro lunga.”

¹⁵Ma be ari ngaa gilo ndi iyidi aang arri nono ngwängä, arnganar be ndi ari aa'ti ngaa la gu arri 'di ngaa la girradi!

Ligi'rīm na lingeno

¹⁶Nyi be ari, elellar Ligi'rīm le ngaa la'ta be la ärrī yi'ral yani ami'ra gwudi drü danni diki.

¹⁷Ndi ari drü danni diki, dati yi'ral ami'ranu yanni yübīnā ligi'rīmälü a ligi'rīm lati bupi yi'ral yanni yübīnā drälü danni diki a giyee 'dün yati kwudi 'di aji nga je ärrī yanni ya'ti je mīnā ndi ärrī.

¹⁸Ma be ari Ligi'rīm gilo lüktä je, ngaa la'ti ba be giyobo.

¹⁹A lilingīdī apepeng gwudi drü danni diki gwulinginna gilingenalu gwani yījīn, rngī, acidi gwudi yidigany na

²⁰yobo yidi didülä yani yu'riny yani kajidi ngwäy, yani kadi, yani iyīnī giligor, güündä, gwallīnī giyur, ü'rī'tidīnānū, apada giyur,

²¹yani yü'düny, yani rlālī, yani yütä na yere yi'ter yanni yiru gu no. Nggwa je ci anaku ca gu gwerre arnganar ndi ari lanni lati ärrī yi'ral yanni yiru gu no, la'ti la mbuji yu'rina yidi yeleny yidi Ngwaalu.

²²A be yuula yidi Ligi'rīm yiru yani, ämnī, jayanu, adatalu, määtä liguri, jayi liguri, jayi, ru ligor le'te pu,

²³jīlānū na määtä lingina. Yobo yere ya'ti yati etaci yi'ral yanni yiru gu no.

²⁴A be lanni lima ru ngwüjī ngwudi Yicu Kirictu, lima pä drü degen danni diki kü'rälä yamil yanu na ami'ra gwanu.

²⁵Manari a gilo limidu Ligi'rīm le, ar be eelle 'to Ligi'rīm le.

²⁶Aa'ti a la piyi yigo'ro yege gwani näjī gwuru 'tur, ar gwogajidi ar apajidi yü'dünyü!

Galatiya 6

Apajidar gwüpäng

¹Lani ngwänggäri, manari gwere 'danggalanu gwuma i'dī giyi'ralanu yanni yiki, nga nga lanni liru ngwüjī ngwudi ligi'rīm, gwä'rär kayalu gidi dünälü yi'ral ye yidi ligi'rīm na jīlī gwe liguri. A be arngani yigo'ro yalu 'to ndi ari ya je idäjä.

²Gatajidar düwä gwüpäng ndi üpīnī gwalu gwanni gwünī. A gu no, ngaa la 'dengenaji Kirictung ngwuja'ri ngwüngün.

³Manari gwere nggwo gwupiya ligo'ro lüngün ngwuci gwani yärü nggwu'ti be rüdi, gwuru di'duru giligo'ro lüngün.

⁴Ati diji de'te de'te ombaji ligo'ro lüngün ndi ari nggwo gwapupu awa. Ya be ji yanni yading ye iringini ligo'ro lüngün jücü. Ya'ti ya ang ye irngini yidi diji di'ter.

⁵Ndi ari diji de'te de'te diru dadi üpini üpining gwudi ligo'ro lüngün.

⁶Lanni lati aar je enggaci ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, aar emadi ngindenga le lanni lati je enggaci giyi'ral 'dar yanni yijaw.

⁷A'ti ngaa lidäji yigo'ranu yalu. Lingidär ndi ari Ngwaalu ngwati 'ti ärrinä yidäpängä. Yanni yati je diji ärrä, yating je mbuji 'to.

⁸Nginde gwanni gwati arrada gidrü danni diki, yanni yiki ya gerajalu. A be nginde gwanni gwati arrada giligir'im, giligir'im gwa mbuji miding gwudi gwur'taling.

⁹Aa'ti a la muli nono ndi ärrä yi'ral yanni yijaw, ndi ari gomon ga ji gila ganni gige'ta Ngwaalu, ya je mbuji yanni yijaw manari a lima 'ti mulu nono.

¹⁰Yäy gu no, anni jina gomon, ar je be ärriji ngwüjü 'dar yanni yijaw. Ar je gu ärriji gwece gwece lanni liru ngwikirijin.

Aganni na arnga

¹¹Änggädär yuuli giyee par gu ngwäyanü yanni yüllijä je ye guy ge güny!

¹²Yiru gu ndi ari lanni liminä ndi aar jayi ngwüjü ngwäy, liru limbupa je ndi aang ü'ritäni yiima ye. Yanni yigäbicä ngindeng je aru gu be arri no, yiru ndi ari aa'ti la aar je übinälü gwani gü'ri gimamindanu gidi Kirictu.

¹³Ndi ari 'di lanni laru lü'ritänä, ngindenga yigo'ro yegen lati 'ti 'dengenaca yobo, ara je be bupi ngang je ndi aang ü'ritäni nunnu ara je gu iringinä.

¹⁴A be Äny gwa'ti iringinä kong gere a'tur 'dogo kü'ri gimamindanu gidi Deleny dege dani Yicu Kirictu, ndi ari nginde gwe nggwänggädi didläyü 'düngüny dipänä kü'ri a nyi pänä kü'ri ngwäyanü ngwudi didlä.

¹⁵Ngaa ü'ridäni ngaa 'ti ü'ridänä, yätüdi gu'ru, yanni yiru gu'ru, yani g'tini gwanni gwuyang.

¹⁶A adatalu na inä ji ngwüji 'dar ngwanni ngwelella dimürä de ndee, 'di 'to Yijiräyil yidi Ngwaalu.

¹⁷Ndi mi'ra, nggwaru nggwa'ta be minä diju dere ndi aar nyi äbinginänü mana dirbä de, ndi ari ngwanginu ngwüny ngwo ngwäti yubu'ru nono yani Yicu.

¹⁸Ngwänggäri, a yimi'ru yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu ji giligir'im lalu. Yiru gu.

Abijuj

Abijuj 1

Aganni gwudi Bulij

¹Äny gwuru gwani Bulij, gwuru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu anaku bupa gu Ngwaalu. Nggwuru gwükäjä ngwuja'ri ngwee. Ngwükäcä je ngwüjü ngwanni ngwuju'ru ngwudi gi'doonga gidi Ngwaalu kündär gidi Abijujing lanni lämnä ndi Yicu Kirictu.

²Ara je Ngwaalu ngwani gwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu, ätä yimi'ra ara je ätä adatingalu.

Onjaci ngwudi Ligi'räm

³Ar näji Ngwaalinga ngwanni gwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu, gwanni gwuminje onjaci giyi'ralalu 'dar yidi ligi'räm lidi yeleny yidi gerala, ji gwe gwege ndi Kirictu.

⁴Ndi ari nginde gwäbrü nje ar nje gilängidiyi Kirictu gwe 'tu'tu gwerre anni aa'ting na ge'te didläyü nunnu aar nje ju'riyi ar jayi nono ngwäyänü ngwüngün. Änni gwe gwüngün,

⁵nginde gwügi'tini nje ndi ari aar nje aniji yiiji yüngün Yicu Kirictu gwe. Jada gwe na bupi gwe gwüngün.

⁶Ndi ari ar ortada näji gwe giyimi'ru yüngün, yanni yätädäär nje a'tur ndi Yicu gwanni gwämning.

⁷Nginde gwü'rädi njälü yin ye yüngün, yi'rany ye yüngün ndi ari aar nje Ngwaalu dädänijänü ndi ke gwege irälü gwe gwudi yimi'ru yüngün.

⁸Yanni yibäläjäär nje nono bebere gwe 'dar na lenge.

⁹A nginde gwuru Ngwaalu gwuminje 'täci yujimidalu yidi bupi gwüngün anaku ge'teng gu gwerre ndi bupi gwüngün gwanni gwujaw ndi Kirictu.

¹⁰Nunnu aar gi'tini giyiiru ma gaji ila ganni gege'ta Ngwaalu ngwumedadi ndi ari ganni gading ge gwägi'ri'tä ngwony 'dar kerala na gidiyängälü Gideleny de'te pu dani Kirictu.

¹¹Nginde gwe, alanga lanni liru Ngwüyawüd liru ngwükirijin, a lima ape gu'ru 'dünggüngün 'to anni ma aar nje äbrü anaku gege'teng gu yi'ral, gwanni gwati ge'te yi'ral 'dar anaku buping gwüngün gwanni gwümining.

¹²Ndi ari nunnu alanga lanni limadinana ar äti dünicing ndi Kirictu ndi ari ar ru lanni ladi ortada näjing gwüngün.

¹³Na nga nga 'to lanni liru Garany, lima ru ngwüji gwudi Ngwaalu kaji ganni gima ge 'dingini ngwuja'ri ngwanni gwuru 'didanu. Ngwuja'ri ngwanni

ngwujaw ngwudi gilang gwalu. Anni ma aang ämnä ndi Yicu, lima je ngäda 'dünggüngün dilge de diru ligi'räm lanni liju'ru laru le Ngwaalu

¹⁴ligi'räm gilee lani äniälü gwüngün 'dengge gwudi yu'rin yege yanni yadi ar je mbuji komon ganni gadi ge Ngwaalu ü'ra ngwüälü gwüngün pupud aar ortada näjiing gwüngün.

Yäy 'tu na otacalu

¹⁵Yäy gu nu 'to nggwu'dingina ngwüji ämnä gwe gwalu Gideleny dani Yicu na ämnä gwe gwalu ngwüjü 'dar ngwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.

¹⁶Yiru giyee yanni yigäbiciiny ati nyi 'ti dünädi ndi ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani nga nga, nda je angidani ndi otaci Ngwaalingalu gwüny.

¹⁷Äny gwati otaci Ngwaalingalu gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu, papa gwanni gwäti näjiing, ara je ätäda ligi'rämä lidi bebere na lidi 'täälü, nunnu nga lengedani ngindeng.

¹⁸Äny gwotaca Ngwaalingalu 'to ndi ari ara je or'raci ngwäy ngwudi yigor yalu nunnu nga lenge ge'tajing gwanni gwornacara je, irälü gwudi näji gwudi yu'rin yüngün ngwüji ngwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.

¹⁹A yiima yüngün yanni yipana, ya'ti äti gu'ranu 'dengge lanni lämnä 'dünggün.

²⁰Yiima giyee yiru nono yiima yüngün yanni yapu yiiru yani ojeme nono yanni yige'teng je ndi Yicu Kirictu anni mung 'di'riyä giyi'ranyanu ngwuge'talu kaama güngün giyelenyanu yidi gerala.

²¹Yipana giyartan 'dar na giyeleny 'dar giyiima 'dar na giyur'tu na ngwüriiny ngwudi yeleny yere 'dar, aa'ti nu gididlä 'dogo, a be 'to gididlä ndä'di dadi o'ra.

²²A Ngwaalu ngwuma ge'te yi'ral 'dar gioranu yüngün ngwümäti yelenya nunnu ngwuru gi'ra gidi yi'ral 'dar yidi gi'doonga gidi Ngwaalu

²³ganni giru ngwanginu ngwüngün mbuti gwüngün, nginde gwanni gwati onjaji yi'ral 'dar ngway ngwe 'dar.

Abijuj 2

Ngaa layu gwerre gweneno ngaa limidu

¹A be nga nga gwele gwerre, ngaa liru ngwüji ngwayu gili'giri'rim gwani nyurtanu gwalu a gwani yi'ral yalu yanni yiki.

²Yanni yata gu elellanu gaji ganni gija ge ndi gwuji gay gidi ngwüji ngwudi didlä. Ngaa gwuji dijego'ro danni diru deleny didi ngwü'rillä ngwudi dirun. Ligi'räm lanni gilo ndi ape yelenya ngwüjänü gwanni ngwunyurtanu.

³Didanu alanga 'dar lelella gu giyi'ralanu yanni yiki. Gaji gijar ge ndi gwuji drü danni diki. Ati ar gwüjini ami'rang gwudi lingeno a bupi gwudi yigor yege. Nono

ngwüjü ngwudi didlä lingeno le, a liru ngwüjü ngwī'dādī je güündä nono gidi Ngwaalu.

⁴⁻⁵A be anaku inädär gu Ngwaalinga gwulleney na ndi ari inä gwüngün 'dengge gwirälü na ndi ari änni gwanni gwämnäär nje gwe gwulleney, gwuminje midiyi Kirictung le a lanni liru ngwüji ngwayu gwele giligi'rīm gwani nyurtanu gwege. Yimī'rü ye yidi Ngwaalu, ngaa lima gilängidini.

⁶A Ngwaalu ngwuminje 'di'riyi Kirictunga le gwuma aar nje le ge'talu kerala ndi Yicu Kirictu.

⁷Nunnu ngwinggidi ngwüdlä 'dar ngwanni ngwīndi, irälü gwudi yimī'rü yüngün yanni yiralu 'ter yipana. Yanni yinggiding je giyimī'rü yüngün 'dengge ndi Yicu Kirictu.

⁸Ndi ari yiru yimī'rü ye yidi Ngwaalu, ngaa lima gilängidini änni gwe gwalu ndi Yicu. A ya'ti ani yigo'ro ye yalu, aar be ani angidaji gwudi Ngwaalu.

⁹Ya'ti ani yiuru nunnu aa'ti diji dere da iringini.

¹⁰Ndi ari alanga, Ngwaalu gwuru ngwuge'te nje guy ge ndi Yicu Kirictu. Nunnu ar ärrī yiuru yanni yijaw, yanni yigi'tijäär nje Ngwaalu 'tu'tu gwerre nunnu ar je ärrī.

A liru le'te pu ndi Kirictu

¹¹Diwayinar be ndi ari gwele gwerre, nga nga gilee liru Garany lica je Ngwüyawüd la'ti ürī'tänä, Ngwüyawüd ngwanni ngwati ci yigo'ro yegen lü'ri'tänä ndi inggidi ndi ari ngwäbrä je Ngwaalu. A be nggwadi ari, ürī'täni nggwee, gwäpinä ngwanginu guy ge gidi diji dümnä.

¹²Diwayinar ndi ari kaji nggone, ngaa lü'ridänü Kirictunga le ngaa ru Garany ngwüjänü ngwudi 'dunung gwani Yijiräyil. Ngaa ru ngwīrnü ndi gekajidi gwudi Ngwaalu ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwucu ngwe ngwügürnä ngwudi Ngwüyawüd ngaa 'ti äti ge'tajingalu gwere. Ngaa 'ti äti Ngwaalinga gididlä.

¹³A be gweneno ndi Yicu Kirictu, ngaa lanni li'tüdänü gwele Ngwaalu, lima je gwä'rä gito gito Ngwaalu yin ye yidi Yicu Kirictu.

¹⁴Ndi ari nginde gwani Kirictu, gwuru adatalu gwege. Gwanni liming je gäbici lele rom lima ru le'te pu. Gwanni gwuma äbrī dirgaka kay danni dü'ridäjänü dani kajidi ngwäy,

¹⁵yi'rany ye yüngün. Nginde gwuma äbrī yobo ngwuja'ri ngwanu ngwüngün na dīmürä na drü yin ye yüngün nunnu ngwuje 'tüyī gilee rom giligo'ro lüngün aar ru le'te pu liyang ngwuge'te yi'ral aar adatalu.

¹⁶A nunnu ngwuje gwä'räjidi gilee rom ngwanginu ngwe'te pu Ngwaalinga le yi'rany ye yüngün kü'rälä yani kajidi ngwäy gwegen, gilee 'dün liru Ngwüyäwüd na lani liru Garany.

¹⁷Yicu gwändädi ndi ara je ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani adajidalu 'danggalu lele li'tüdänü gwulleney Ngwaalu na ngwani adajidalu ngindenga lele liju gito gito 'dünggüngün.

¹⁸Yiru ndi ari Yicu gwe, alanga gwüpäng lanni liru Ngwüyäwüd na lanni liru Garany, a la burni ndi 'dongga ndi papa ligi'rim le le'te pu.

¹⁹Yäy gu no, ngaa la'ta be rüdi Garany ngaa ru ngwörnü, ngaa be ru ngwüji ngwudi 'dunung ngwüjingä le ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru lidi längir lidi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu ngwe'te pu

²⁰ngwodana kidingala ganni gege'ta ngwoo'ra ngwükäjäär je na ngwüjir a Yicu Kirictu ru go'rr ganni giru gidingo ganni giru gi'ra güngün.

²¹Nginde, gwümätinä gu ngwu'dun ku gwüpäng 'dar aar odani aar 'tänü aar ru gobo ganni giju'ru Gideleny.

²²Acajidi gwe gwalu ndi Yicu 'to, lima je gekajidi gwüpäng ngaa lima ru nono ngwu'dun ngwanni gwati gu Ngwaalu ji ligi'rim le lüngün.

Abijuj 3

Bulij gwondaca ngwüjü ngwuru Garany

¹Yiru giyee yanni yigäbiciny nyi be genne giyirna gwani Bulij ondaji gwe ngwüriiny ngwudi Yicu Kirictu gwani nga nga liru Garany.

²Anaku 'dingina gu yiiru ye yidi yimi'rü yidi Ngwaalu yanni yätädäär nje yani nga nga.

³Ndi ari yiru yujimid yanggacaar nje 'täälü gwe anaku ca je gu gwerre gwoko ngwuja'ri ngwanni ngwuminje ulli.

⁴Ma aang uli ngwuja'ri ngwee, nga la be burni ndi lenge lengeng gwüny gwani yujimid yidi Kirictu.

⁵Yanni ya'ti je Ngwaalu enggaca ngwüjü ngwudi gimaad ganni gimadinana anaku mung je gu enggaci lüngün gweneno lanni liru ngwoo'ra ngwükäjäär je na ngwüjir ngwüngün ligi'rim le lüngün lanni Liju'ru.

⁶Yujimid giyee yiru ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw, lanni liru Garany gwele lima be emadi ngwüji ngwe ngwudi Yijiräyil gwüpäng giyu'rinanu, lima ru ngwüji ngwudi ngwanginu ngwe'te pu lima äti acajiding gwüpäng giyi'ralanu yanni yaru ye Ngwaalu yani gilang ndi Yicu Kirictu ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw.

⁷Ngwuru ngwanni ngwuruci nje dīnād yīmī'rū ye yidi Ngwaalu yanni yangidacaar nje yiiru ye yidi yiima yūngūn.

⁸Äny gwanni gwuru gu'ru gooko ngwūjänü 'dar ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru. Yīmī'rū giyee yätädär nje Ngwaalu ndi ari nyi ondaci ngwūjü ngwanni ngwuru Garany ngwuja'ri ngwudi Kirictu ngwani irälü gwudi yeleny yūngūn yanni ya'ti ami'ratu.

⁹A ndi enggaci ngwūjälü gilingenalu 'dar ndi ari, gege'te gwudi yujimid giyee yanni ya'ti je Ngwaalu ngwanni ngwuge'ta ngwony 'dar, 'täcälü ngwüdlä ngwe 'dar ngwee ngwuma ele.

¹⁰Ngwaalu ngwümīnä ndi ari gweneno gi'doonga ge gūngūn, a bebere gwani Ngwaalu giyi'ral giyirel a je ngweleny na yiima yidi generala lenge

¹¹anaku buping gwūngūn gwudi gwur'taling gwanni gwuming ge'te ndi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

¹²Ndi ari nginde gwe a ämnī gwe 'dūnggūngūn, a la gätīnī linginalu, yedeny ya'ti yinje eny aar 'ranu ndi 'dongga Ngwaalu.

¹³No, a je be otacalu ndi ari aa'ti ngaa la muli nono la gwalli ngwäy gwani dīrbä dūny. Yiru yani näjī gwalu.

Bulij gwotaca Ngwaalingalu gwani gi'doonga gidi Abijujing

¹⁴Yiru giyee yanni yīgābīcīny nyi be kwuci Papangalu yirku ye.

¹⁵Gwanni gwuru Papa gwudi ngwūjī 'dar kerala na gīdīyāngälü.

¹⁶Nggwotaca Ngwaalingalu ndi näjī gwūngūn gwanni gwīrälü, ara je ojemeye nono yiima ye yidi līgī'rīm lūngūn giyigoranu yalu.

¹⁷Nunnu a Kirictu jī giyigoranu yalu ämnī gwe gwalu 'dūnggūngūn. A nggwotaca Ngwaalingalu ndi ari ngaa dīrnīnälü ngaa mätīnälü ndi ämnājīdī

¹⁸ngaa mbuji yiima gwüpāng ngwūjīngā le 'dar ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru. Ngaa lenge ndi ari ämnī gwudi Yicu gwongranu, ngwolalu, ngwolala na ngwolanu.

¹⁹A ngaa lenge ndi ari ämnī nggwee gwudi Kirictu, gwuru gwanni gwitana bebereng gwudi ngwūjī 'dar nunnu ngaa mbuti giyi'ral 'dar ndi mbütīyī gwudi Ngwaalu.

²⁰Gwenene 'dūnggūngūn, gwanni gwätī yiima ndi ärrī yi'ral yanni yipana gu'ru giyi'ral yanni yati ar ye otacalu ar gu jada. Yiima ye yūngūn yanni giyo yapu yiiru 'dengganu.

²¹A Ngwaalu näjīnī kī'doonga gūngūn ndi Yicu Kirictu kimaad 'dar yomonalu pipi'ri'ti! Yiru gu.

Abijuj 4

Acajidi gwe'te pu ngwangina ngwudi Kirictu

- ¹Yäy gu no, nggwa je päcälü äny gwani Bulij gwanni nggwo gwugenna giyirna yani äpïji Yicu Kirictung yiiru, elellar elelleng gwanni gwädi ndi urnidi gwanni gwurnacaara je Ngwaalu.
- ²Ülläränü ngaa ru looko giyomonalu 'dar ngaa ru ngwumulu, ngaa määtä yiguri ngaa or'temajidi ämnäjidi gwe.
- ³Jar 'di'däny ndi määtäda gekajiding gwudi Lig'i'rīm gekajidi gwe gwudi adatalu.
- ⁴Ngaa ru ngwüji ngwanginu ngwe'te pu na giligi'rīm le'te pu anaku urnidara je gu ndi ge'taji gwe'te pu.
- ⁵A läti Deleny de'te pu, a änni Ngwaalu gwe'te pu a ndi nyinyini gwe'te pu.
- ⁶Ar äti Ngwaalinga ngwe'te pu ngwuru Papa gwudi ngwüji 'dar. Gwanni gwillädälü 'dar, ngwape yiiru giyi'ral 'dar ngwuji giyi'ralanu 'dar ngwuji 'dengganu 'dar.
- ⁷A be alanga 'dar liminje adaci yimi'ra. A diji de'te de'te dapu gu'ru güngün anaku minä gu Kirictu.
- ⁸Yiru giyee yanni yaru ye gitab ganni gu'rin gidi Ngwaalu ndi ari, “Anni mung 'di'ri ngwallu kerala gwudamu, gwuma oktani ngwüjü gwanni ngwuju giyirna, (gwerre) ngwangidaci ngwüjü yiiru.”
- ⁹Yiru ange yani, “Anni mung 'di'ri ngwallu.” Yani ndi ari nginde 'to gwuru gwanni gwüllü kerala gwerre gwerre ngwülläda gidiyängälü gali ge.
- ¹⁰No nginde gwanni gwüllü, gwuru gwe'te gwe'te gwanni gwuma 'di'ri ngwallu ngwandadala giyerala 'dar nunnu ngwümbüti ngwaalingalu 'dar ji gwe gwüngün.
- ¹¹Nginde gwuru gwanni gwati je adaci loko aar ru ngwoo'ra ngwükajäär je a loko aar ru ngwüjir a loko aar ru lanni lati ondaci ngwüjü ngwuja'ri gwanni ngwujaw, a loko aar ru ngwoo'ra na ngwoorta
- ¹²ndi ari aar ja'rimada ngwüjü ngwudi Ngwaalu ndi ape yiiru, nunnu a ngwanginu ngwudi ngwikirijin gwanni gwuru ngwanginu ngwudi Kirictu odanalu ndom
- ¹³'di alanga 'dar ar ru le'te pu ndi gekajidi ngwaalu gwani änni Ngwaalu a ngwaalu gwani bebere gwani Giji gidi Ngwaalu ar ru ngwüji ngwupa gwani bebere. Ar ru ngwüji ngwumbutu ar mbuti kay 'dar ar ru nono Kirictung.
- ¹⁴A la'ta be larri yogonga nono yiji yanni yooko. Yanni yiru nono yanya na ngwu'rakar ngwadi je dirun ape aar je gatada gweere ya gwodan aar je idäjänü ngwuja'ri ngwe ngwudi ngwüji gwanni gwuru 'tur aar je dudiyi.

¹⁵Ma be ari a limätinälü ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu, ämnäjidi gwe, a la be pe ngwuja'ri 'dar 'di a la ru nono Kirictung gwanni gwuru gi'ra.

¹⁶Dünggüngün gwanni mätinädi gu ngwangu 'dar gwüpäng. Ndi ari aar dege'dajidi gwüpäng 'dar aar apajidi yiuru. Nunnu a ngwangu odani aar pe ämnäjidi gwe.

Elle nono yiji yidi buri

¹⁷Äny gwa je ondaci ngwuja'ri ngwee ngwäyänü nga je päcälü Gideleny ndi ari aa'ti ngaa la ji ndi elle nono ngwüjü ngwuru Garany ndi ari ngindenga lati iräji ngwäyälü giyi'ral yanni ya'ti äti ngwäyänü.

¹⁸Ngindenga gilo gidirimänü lima je dirim rimiyi yigor ndi aar lenge ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü. Ngindenga lima ru ngwu'dunggal ngwuja'ri ngwudi midi gwudi Ngwaalu aar 'ti lingidi ealleng gwani Ngwaalu gwani undi giyi'ra yegen.

¹⁹Ngwüji ngwee ngwati je 'ti ba be yaaru apu ndi ari ngwuma gu äbräji ndi elalu mbüny giyi'ral yanni yiki lima ätäda lingina legen gay ndi ärrü yidiganya 'dar aar je übijänü.

²⁰A be nga nga, yä'tüdi giyee yindäda gu ndi lenge Kirictung ndi ari nga je ärrü.

²¹Äny gwülingidi gu ndi ari yäti ngwäyänü anni ma aang 'dingina nginde gwe na anni ma ara je gu enggaci ndi ari yiru ange yiru 'didanu yani Yicu.

²²Yiru giyee yanni yenggacara je ndi ari gatanar ealleng gwudi lingeno gwudi gwerreng gwani lingeno lanni lu'rin, gwani ami'ra gwudi ligo'ro lüngün gwanni gwuru 'tur.

²³Lenggaca je ndi ari ara je Ligi'rim lanni Liju'ru icäjänü iriyi gwe ngwäyälü ngwanni ngwuyang.

²⁴Ngaa genne lingina lanni liyang lanni ligi'tinä ndi ru nono lidi Ngwaalu ngwuru 'didanu ndi dünälü na ndi ju'ri.

²⁵Yäy gu no, gatanar be yi'duru ngaa abingajidi yengga yi'ral yanni yäti ngwäyänü ndi ari alanga 'dar liru le'te le'te lidi ngwangu ngwe'te pu.

²⁶Manari güündä gima ji, aa'ti be ya je ärrü yanni yiki, aa'ti güündä ga ji 'di a lingen ülli.

²⁷Aa'ti ngaa lätäda dijego'ro gay ndi ara je oktada ndi ärrü yi'ral yanni yiki.

²⁸A diji danni diru du'ram gwele gwerre, aa'ti ba be da ru du'ram mana, ngwube manni ru danni dadi ape yiuru yere yijaw ngwuy ngwe ngwüngün, ndi ari ngwäti aar gu emadi ngindenga le lanni la'ti äti.

²⁹Aa'ti ngaa la 'tüyī ngwuja'ri ngwere ngwuki ngwulemanu, ngaa be ondaji 'dogo ngwuja'ri ngwujaw ngwani bupi gwegen nunnu ngwüji ngwanni ngwadi je 'dingini, aar je mbuji ngwuru yīmī'rā 'deggen.

³⁰Aa'ti ngaa la gābīcī Ligī'rīmā lidi Ngwaalu lanni Liju'ru ndi runi, Ligī'rīm lanni līrīngīdājā je ndi ari 'di a gomom ila gada je ge Ngwaalu ü'rälü.

³¹Gätär ngwuja'ri mbüny ngwani 'rati ngwäy, iyidanu, güündä, acidi dulu de, ari ngwulem ngwuja'ri ngwanu 'dar ngwanni ngwati apa yi'ral yanni yiki.

³²Jayidar ngwäy ngaa inäjīdī gwüpäng, düdänijīdäränü giyi'ral yanni yiki anaku düdänijärä je gu Ngwaalanu ndi Yicu Kirictu.

Abijuj 5

Elelle gwudi ngwikirijin

¹Yäy ärinär be Ngwaalinganu ngaa ru nono yiji yanni yämnäär je.

²Ngaa elelle elelleng gwudi ämnäjīdī anaku ämnäär nje gu 'to Yicu Kirictu 'di ngwayi gwani alanga. Ayi gwüngün gwuru mī'rīnīng nono gwuru de'reny dami düwä Ngwaalu.

³A be aa'ti ondaji gwere gwa ji 'danggalanu gwani yijin na rngi gwere na ubanu gwere gwa ji 'danggalanu. Ndi ari yi'ral yanni yiru gu no, ya'ti jaw ndi ji ngwüjänü ngwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.

⁴Aa'ti ngaa la ari ngwulem nga ondajalu yämbärä na ngwu'dera ngwanni gwa'ti ädi. Ngaa be manni ortada Ngwaalinga giyigoranu ngaa je ci yäy 'tu.

⁵Ndi ari nunnu no, ngaa la lenge 'didanu ndi ari gwere gwanni gwuru dijīn, na gwanni gwuru didigany na gwanni gwubanu, ndi ari gwanni gwubanu, gwuru diji dati äpīji didülä yobo gwa'ti äti ndi ape yu'rina yere giyelenyanu yidi Kirictu na Ngwaalu.

⁶Aa'ti ngaa la gābīcī dijū dere ndi ara je idäjänü ngwuja'ri ngwe ngwuru 'tur, ndi ari nunnu ngwuja'ri ngwanni ngwuru gu no, ngwati gābīcī a güündä ji gidi Ngwaalu 'di ngwī'dädä ngwüjü nono ngwanni ngwati nyurtanu.

⁷O'rar kora nggoo gidi ngwüji ngwanni ngwuru gu no.

⁸Ngaa liru nono ngwüjü ngwuju gidirimänü gwele a be anni ma aang ru yiji yidi Ngwaalu, ngaa lima ji giburalu gwani Deleny. Elellar elelleng gwudi yiji yanni yindi giburalu

⁹ndi ari yuula yidi buri yiru giyee 'dar yani jayi, dünälü na 'didanu.

¹⁰Iräjär ngwäy giyi'ral yanni yati gābīcī Delenya dani Yicu Kirictu ngwujayanu.

¹¹O'raralu giyi'ral yanni yati je ngwüji ärrī ngwudi dirim yanni yiru 'tur, ngaa je be manni 'täjalü.

¹²Yiki ngwulemanu ndi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwati je ngwüjï ngwanni ngwunyurtanu ape yu'rimi.

¹³A be yi'ral 'dar yanni yati je buri o'rralu, yati enggani aar linginni gi'ra.

¹⁴Ndi ari buri gwuru gwati enyalu ngwügäbïci ngwony 'dar aar enggani. Ngaa lanni liru ngwikirijin, liru gu no ngwüjï ngwanni ngwati ärrï yi'ral yanni yiki. Yiru giyee yanni gäbïcä ngwüjü aar be elnge ari, "Ritu nga nggwee gwundru, 'di'rälü nggwee gwayu ara gu buri gwudi Kirictu o'rra."

¹⁵Arnganar be ndi ari ngaa gilo lelella awa aa'ti ngaa lelelle liru ngwu'dunggal (nono ngwu'der) ngaa be ru lanni libebera.

¹⁶Nga bornanar linginayu ndi ärrï yi'ral yanni yijaw ndi ari giyo yima ke yomon yanu giyee.

¹⁷No, aa'ti ngaa li'dädänü, ngaa be lenge ndi ari yiru ange yimänä je Deleny.

¹⁸Aa'ti ngaa la rläli di'rica de ara je gäbïci ngaa arralu kräm. Ngaa be manni onjadi Ligirimälä lanni Liju'ru.

¹⁹Ati aang ondajidi ngwuja'ri ngwudi Mäjimür, ngaa elnge delnga didi orta na didi ligirim. Elnar ngaa jäyijï Delenyanu giyigoranu.

²⁰Yomon 'dar ati aang ci Ngwaalinga ngwuru Papa yäy 'tu giyi'ralalu 'dar, ngwüriny ngwe ngwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

Bulij gwülädi ngwuru na ngwaw

²¹Dengenajidar 'dar gwüpäng ndi Yicu Kirictu.

²²Lani ngwaw, 'dengenajar ngwuru ngwalu gwani Deleny.

²³Ndi ari dur diru gi'ra gidi daw nono anaku ru gu Kirictu gi'ra gidi gi'doonga ganni giru ngwanginu ngwüngün ngwanni ngwurucing je gilang.

²⁴Yäy no, nono anaku ati gu gi'doonga gidi Ngwaalu 'dengenaci Kirictung, ati ngwaw 'dengenaci ngwuru ngwegen giyi'ral 'dar.

²⁵Lani ngwur, ämnär ngwayu ngwalu nono anaku ämnä gu Kirictu gi'donga güngün 'di ngwududiyi ligo'ro lüngün gwani gi'doonga.

²⁶Ndi ari ngwuju'riyi nono na ngwuga'ru nono uyi gwe nono yaw ye yani 'dingini gwe ngwuja'ri ngwüngün.

²⁷Ngwügi'tijï ligo'ro lüngün ngwuru gi'doonga gari nono 'rir ga 'ti äti yaaru nono yere ngwu'ti judu nono ngwu'ti äti yi'ral nono yere ngwube ju'ri ngwujayi nono.

²⁸Yiru gu ye'te ye'te ndi ari a ngwur ämnï ngwayu ngwegen anaku ati aar gu ämnï ngwangina ngwegen. Gwanni gwati ämnï dayu düngün, gwati ämnï ligo'ro lüngün.

²⁹Na mine yärü gwanni gwati ngwangu ngwüngün ke ngwäy. Ngwati ar je pa iye ar je arngani, anaku ati gu Kirictu ärrī gi'donga güngün.

³⁰Ndi ari a liru ngwüji ngwudi ngwangu ngwüngün.

³¹Yiru giyee yaru ye gitab, “Yiru yanni yati gäbīcī duru ngwube gatani papang gwüngün na nanning gwüngün aar acidi daw de düngün, a ngindenga rom aar ru ngwangina ngwe'te pu.”

³²Yi'ral giyee yiru yujimid yojema a be yondajiny ye yani Kirictu na gi'doonga güngün.

³³A be gäbīcär ndi ari ati dur de'te de'te 'danggalanu, ämnī dayu düngün anaku ating gu ämnī ligo'ro lüngün na daw denya duru düngün.

Abijuj 6

Yiji na mbumbunga

¹Lani yiji, 'dengenajar papang na nanni anaku bupa gu Deleny dani Yicu Kirictu ndi ari yädi gu no.

²Yüllinä kitabanu gidi Ngwaalu ganni gu'rin ndi ari, “Dinyädär papang na nanni.” Ngwuja'ri ngwuru ngwee gwanni ngwuru gi'ra ngwuja'ranu 'dī (10) gwanni gwäti ngwuja'ri ngwaru ngwe Ngwaalu,

³“Nunnu a ngwaalu jayanu ara je Ngwaalu gendaci yomon ndi midi ngaa midi gididlä.”

⁴A nga nga lani papanga, aa'ti ngaa la kiyi yijänü yalu ngaa je be manni 'rüniyi ngaa je enggaci ngwuja'ri na gay gidi Deleny.

Ngwinäd na Ngweleny

⁵Lani ngwinäd, 'dengenajar ngwelenya ngwalu gididlä yedeny ye lididi'ru na yigor ye yanni yiru 'didanu, nono ma aang je ärrīji Kirictung.

⁶Dengenacar je aa'ti nunnu nono gwele ma ara je ge'te ngwäy nono nunnu ngaa je gäbīcī ara je jäyijänü, ngaa je be ärrī yigor ye 'didanu ndi ari ngaa liru ngwinäd ngwudi Kirictu ngaa lapu buping gwudi Ngwaalu yigor ye.

⁷Ngaa je ape yigor ye 'dar ndi ari yiuru yalu yäpijä je Delenya ya'ta je äpijä dijü dümnä.

⁸Ngaa diwayini ndi ari Deleny da je ätäda gu'ru gani ape yiuru yalu 'dar yere yanni yijaw ngaa lanni liru ngwinäd na ngaa lanni lä'tüdi ngwinäd.

⁹A lani ngweleny, ärrär ngwinäda ngwalu yi'ral giyee yijaw. Aa'ti ngwa je iye yedenyo anaku lingidä gu gweneno ndi ari gwätängä gwe'te pu 'dogo gwanni gwuru Deleny dalu ngindenga le kerala gwanni gwati 'ti utanu.

Gwomajidanu dijego'rr nga le

¹⁰Yanni yadiny ye aralu gwodan lani ngwänggäri yiru ndi ari, ojemar nono Gideleny na giyiima yüngün yanni yojema.

¹¹Gwodanaranu ngwäbländi ngwe ngwudi Ngwaalu 'dar ngwätädärä je nunnu ngaa ji 'däny ngaa gwoma yi'ralanu yidi dijego'rr.

¹²Ndi ari yäärä yege ya'ti ani gwomajidanu dijingä le dümnä, aar be ani gwomajidanu ngwur'tunga le, gwomajidanu ngwelenyinga le, gwomajidanu ngwumanga le ngwudi dirim didi didlä, gwomajidanu yimanga le yidi ngwügi'rim ngwudi gere.

¹³No, gwodanar banu ngwäbländi ngwe ngwudi Ngwaalu nunnu ngaa ji 'däny ngaa dugidi komon gidi yijego'rr. A ma je be ape giyee 'dar, ngaa mbüjini lidünälä yuru.

¹⁴Dirnär bälü 'di'däny ngaa rüjinänü 'didanu ngwe ngwuru nono gennenalu jägilim gwe gidiriny, ngaa ülläni dünängälü gwalu ngwuru etadi ngwambang ngwalu

¹⁵ngaa genne ngwüdänü giyora yalu gwani ji mama gwalu ndi ape ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi adatalu ngaa je ondaci ngwüjü.

¹⁶Ngaa gendani giyi'ralanu giyee, lärä lani ämni Ngwaalu gwalu ngaa le gerani gwu'rijal gwuru ligä lidi dijego'rr.

¹⁷Ngaa ülläni gilanging ngwuru nono gibumbu gidi etadi ki'ra aang ape ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar ru nono galala gidi ligi'rim.

¹⁸Na otacar Ngwaalingalu giligi'rim giyomon 'dar ngaa utalu otaci gwalu 'dar yi'ral yi'ranu 'dar a bupi, yi'ral ye giyee giligoranu, nga arngani ati aang mätinälü ndi otaci ngaa päcälü Ngwaalingalu ngwüji 'dar ngwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.

¹⁹Ati aang otaci Ngwaalingalu 'to gwani äny nunnu manari äny gwuma igiti ngwulem ndi ondaji, aar nyi Ngwaalu ätä ngwuja'ri nyi 'ranu ndi enggaci ngwüjü yujimida yidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

²⁰Ngwanni ngwuruci nje diji dukäjäär yanni yigäbiciny nyi genne giyirna. Otacar Ngwaalingalu gwani äny ndi ari nyi 'ranu nje ondaji anaku bupinär gu.

Aganni gwudi Mi'ra

²¹Diweengga dämnr dani Tiyakuj gwanni gwuru dinäd gwuru ligor le'te pu Gideleny, gwa je ondaci yi'ralalu 'dar, nunnu ngaa lenge ndi ari äny nggwo gwuru 'taa na äny nggwo ndi ärrä ange.

²²Yiru giyee yanni yigäbiciny nyi be ukäjä 'danggalu nunnu ngaa lenge ndi ari änyängä gilo liru 'taa na ara je ojemeye nono.

²³A adatalu ji ngweengga na ämnäjidi, ämni gwe Ngwaalu gwanni gwindi Ngwaalu ngwuru Papa na Deleny dani Yicu Kirictu.

²⁴A yimi'rü ji ngwüji 'dar ngwanni gwati ämni Delenya dege dani Yicu Kirictu ämning gwanni gwati 'ti medadu.

Bilipī

Bilipī 1

Aganni gi'donga gidi Bilipīng

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dānggāri, āny gwani Bulij na diweengga dani Timijawuj liru ngwīnād ngwudi Yicu Kirictu. Ngwūkāci nje ngwūjū 'dar ngwudi Ngwaalu ndi Yicu Kirictu kūdār gani Bilipī ngwangidanga le na lanni lati gendaji guy giyīru.

²Ara je gu yīmī'rū ji aar je gu adatalu ji gwudi Ngwaalu ngwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu.

Yāy 'tu na otaci Ngwaalingalu

³Nggwati ci Ngwaalinga ngwūny yāy 'tu gwani nga nga kaji 'dar ma je diwayini.

⁴Ndi otaci Ngwaalingalu gwūny 'dar gwani nga nga ligor le lijayanu yomon 'dar

⁵gwani acajidi gwanni gwacidar gu giyīranu yidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw 'tu'tu gomon gidi gwerreng 'di gomon gidi gweneng.

⁶Nggwīcīnānū giyi'ral giyee ndi ari Ngwaalu ngwanni ngwādāälū yiiru ye yanni yijaw 'danggalanu, ying je ape ying je mbütī 'di gomon gadi ge Yicu Kirictu o'ra.

⁷Yādī gu 'dūnggūny ndi īcīnānū no 'danggalanu 'dar ndi ari nga nga lati ji giligoranu lūny yomon 'dar. A lacajidu 'dar giyīmī'rānū yidi Ngwaalu ya gu ru gweneno āny nggwo giyu'rung yaa ya gu ru minyi ji ndi rucidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, nyi je inggidi ndi ari ngwuru 'didanu.

⁸Ngwaalu ngwuru ngwānggādīny ndi ari awa nggwūjādī ndi a je engga 'dar ndi ari nggwāmnā je anaku āmnārā je gu Yicu Kirictu.

⁹Nggwotaca Ngwaalingalu nunnu ara je gendacani āmning ngwongranu ara je ātādānī bebereng gwanni gwuru 'didanu ara je ātādā lengeng gwanni gwīndī kayalu.

¹⁰Nunnu ngaa gwe burni ndi ābrī yi'ral yanni yijayana ngaa ju'ri ngaa jayi nono 'di a gomon gadi ge Kirictu o'ra.

¹¹Aar je gu yiiru onyadi yanni yijaw Yicu Kirictu gwe gwani nājī na orta gwudi Ngwaalu.

Gīkīnī gwudi Bulij gwūgābicā ngwuja'ri Ngwujaw aar elada gweere

¹²A gweneno, nggwūmīnā je ngwānggāri ngaa lenge ndi ari yanni yiminy mbuji, 'didanu yima gābicī ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwuma badalu.

¹³'Di ngwangida ngwudi ngwu'dun ngwudi yeleny na ngwūjī 'dar ngene, ngwūlingīdī ndi ari nggwukennalu yu'rung ye gwani Kirictu.

14Ndi ari giyu'rung yüny giyee, yima gäbici ngwīkirijinä ngwonyadana ndi Kirictu ngwuma ojeme nono aar 'ranu ndi ondaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu la'ti yedeny itī.

15Yiru gu 'didanu ndi ari loko gilo londaju Kirictu gwe yigor ye yiru yi'düny aar enati, a be loko, gwondajaar gwe yigor ye yijayanu.

16Ngindenga gilee lidi gwodaning gwondajaar gwe no, ämnī gwe aar lenge ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwuge'teny ngene nunnu nyi rucidi gwani ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

17A be giloo lidi gwerre gwerreng, londaja Kirictu gwe yigor ye yegen yä'tüdi 'didanu aar ge'te ndi ari la gwogajidi 'dünggüny aar nyi gendaci dīrbā gwuju giyu'rung.

18A be yojema 'dünggüny giyee? Bāri. Yanni yojema yiru ndi ari ngwūriny ngwudi Kirictu, ngwo gwondajaar ngwe ngway ngwe 'dar ya gu ru yimur'tuny ye ya gu ru 'didanu gwe no, äny gwujayanu yi'ral ye giyee na nggwa o're gwa jayanu mana.

19Ndi ari nggwülingidi ndi ari otaci gwe Ngwaalingalu gwalu na gendaci gwe gwudi Ligī'rīm lidi Yicu Kirictu, yanni yima ji 'dünggüny ya gwurli yani gā'dänälü gwüny.

20Yanni yimīni nje aar nyi gu ligor iyada, yiru ndi ari aa'ti nggwa muli nono giyi'ral yere, nyi be 'ranu gwulleney giyomon 'dar gwece gwece gweneno, nunnu nyi näji Kirictung ligo'ro le lüny, ma aar ani midi gwüny na ma aar ani yi'rany yüny.

21Ndi ari midi gwüny, Kirictu gwuru na yi'rany yüny, yani bile.

22Manari yani nunnu nyi midi gilingeno, yiru 'dünggüny ndi ari nyi ape yiiru aar lengadi. A be ya'ti nje lingidi yīndi ne yanni yadi nje ape?

23Giyo yū'ridinyānū rom, nggwüjādī ndi gatani didlāyū ndee nyii ji Kirictu gwe, yijayana gu giyee gwulleney.

24A be gwani nga nga, yojemana gwulleney nyi jalu gilingeno.

25Yicininy yānū giyee, yāy gu no nggwülingidi ndi ari nggwa jalu ar ji 'dar nunnu ngaa ongranu ngaa elada gweere ngaa jayanu ndi ämnī Ngwaalu.

26Miny ila 'danggalu mana, jayanu gwalu ndi Yicu Kirictu, gwa gendadi gwīrālū gwani äny.

27Yanni yojema yiru ndi ari, elellar elelleng gwanni gwādi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi Kirictu. Manari nggwuma ila nga je engga na nga je gwe 'dingini nggwa'ti gito 'danggalu, nggwa lenge ndi ari ngaa limätinälü gīligī'rīm le'te pu ngaa undi ngwāy gwüpāng yigor ye ye'te pu gwani ämnī ngwuja'ri ngwanni ngwujaw.

²⁸Ara je 'ti yedeny itī kūwän galu a'tur. Yi'ral giyee ya ru gi'remna 'denggen ndi ari ngindenga la girradi ngaa la be gilängidini Ngwaalu ngwe.

²⁹Ndi ari Kirictu gwe, lätädä je miding, gwa'ti ani 'dogo nunnu ngaa ämni 'dünggüngün, ngwube ani 'to ara je yi'rendeny eny nono gwani nginde.

³⁰Nga nga gilo lidugudu giyääränü ye'te ye'te yanni yänggädiiny gu nggwudugudu gu gwerre na giyona yi'dingina ye äny nggwona gwudugudu gu.

Bilipi 2

Üllänü gwudi Kirictu na olala gwüngün

¹Midi gwalu ndi Kirictu nggwo gwor'temaja je? Ämni gwüngün 'danggalu nggwo gwojemeya je nono? Ngaa gilo lacajidu giligi'rimo? Ngaa gilo lijaw yiguri ngaa inäjide?

²Manari giyo giyee, gäbücär be jayanganu gwüny ngwumbuti ndi ari ngaa gekajidi ngaa ru ya'ranya ye'te pu ngaa äti ämnäjiding gwe'te pu ngaa ji giligi'rim na ndi bupi gwe'te pu.

³Aa'ti ngaa läti yigor yani ü'ri'tidänü ngaa iringini gilingeno gwuru 'tur ngaa be ülliyi yigo'ranu yalu ngaa engga ngwüjü ngwu'ter ndi ari ngwujayana 'danggalu.

⁴Diji de'te de'te aa'ti da ombani ligo'ro lüngün, ngwube ombaji yi'ral yani gwenggen gwu'ter.

⁵Gäbücär ngwuja'ri ngwudi yigor yalu aar ru nono ngwudi ligor lidi Yicu Kirictu.

⁶Ndi ari nginde gwuru drü didi Ngwaalu ngwu'ti be ge'ta ligo'ro lüngün ndi ari aar ubidanu Ngwaalu ngwe giyi'ral yere ngwuje ape.

⁷Ngwube ge'te ligo'ro lüngün ngwuru dinäd ngwuru nono dijü dümnä.

⁸A nginde gwuma ru nono dijü dümnä gwuma ülläji ligo'ralu lüngün ngwämni ndi ari ngwayi kü'ralä yi'rany yidi ngwüji gwuru ngwu'ram.

⁹Yäy gu no, gwuma Ngwaalu allijala aar ge'te ngwaalu ngwudi yeleny yanni yipa aar ätädä ngwüriny ngwanni ngwupana gu'ru ngwürinyälü 'dar anaku raar gu.

¹⁰Nunnu a ngwüji 'dar anaku rar gu kwuci Yicungalu yirku ye giyoranu yüngün, kerala na gidiyängälü na gidiyängänü.

¹¹Na ndi ari ngwüji 'dar anaku rar gu ngwungla ngwe ngwegen, ngwa 'täjälü ndi ari, Yicu Kirictu gwuru Deleny, ndi näji gwudi Ngwaalu gwuru Papa.

Enyanu nono yurumu

¹²Yäy gu no, ngwumaad gwüny, anaku 'dengenajiny gu gwerre yomon 'dar yanni yijar ye a be gweneno ya rani gu'ru ndi nyi 'dengenaji äy gwa'ti gito. Undar ngwäy ngaa olati ndi gilang arngana gwe na denya gwe gwalu.

¹³Ndi ari Ngwaalu giligo'ro lüngün ngwuru ngwapu yiiru 'danggalanu nunnu ara je gäbici ngaa mini ngaa äti yiima ndi ärrü buping gwüngün gwanni gwujaw.

¹⁴Dï'rär yiiru ye yalu 'dar aa'ti ngaa la 'rülli giyigoranu yaa ngaa garnati.

¹⁵Nunnu ngaa jayi nono ngaa ju'ri ngaa ru yiji yidi Ngwaalu ngaa dünälü kimadanu gidi didlä ndee gïrlänü giki. Ngaa enyanu 'denggenanu nono buri gwudi yuurrum yitänü kerala.

¹⁶Ndi ari ngwati a je enggaci ngwuja'ri ngwudi midi. Yiru giyee yanni ya ji yiny ye iringini komon gadi ge Kirictu o'ra, nyi engga ndi ari undi ngwäy na dïrbä düny giyiiru dima 'ti geradalu a'tur.

¹⁷Di manari yin yüny yima irädälü nono di'rica dibäläjärälü ndi ari gwani mï'rini nono na yiiru yidi ämnï Ngwaalu gwalu, nggwujayanu ar jayanu 'dar.

¹⁸No nga nga 'to, jayaranu nyii gäbici ar jayanu.

Timijawujinga Äbibrüditiyüj gwe

¹⁹Nggwuge'taja bupi gwe gwudi Deleny dege dani Yicu nga je ükacä diwengga dani Timijawuj yomon yanu giyee, nunnu nyi jayanu miny 'dingini ngwuja'ri ngwïndi 'danggalu.

²⁰Nggwa'ti a be äti dijälü dere ngene danni diru ligor 'didanu gwani nga nga nono ngindeng.

²¹Ngwüjü 'dar ngwo ngwugwuju yi'ral yidi yigor yegen ya'ti ani yi'ral yidi Yicu Kirictu.

²²A be nginde gwani Timijawuj, gwülingidängä yiiru yüngün gwapiiny gwe yiiru yidi ngwuja'ri gwanni gwujaw nono giijingä papa gwe.

²³Yäy gu no, nggwuge'taja nga je ükacä manari gwuma lengeda yi'ral yorto ye ngwaalinga yüny ndi ari yadi ru'taa.

²⁴Nggwicinänü ndi Kirictu ndi ari äny giligo'ro lüny nggwa ila 'danggalu yomon yanu giyee.

²⁵A be nggwaru yiru gu nga je gwä'racä diwengga dani Äbibrüditiyüj gwanni gwükacïny aar nyi gendaci guy, gwapiiny gwe yiiru nyii gwe dünï yongra. Nyi be ari yiru gu'ru nga je ükacä gwenene.

²⁶Nginde gwüjädi ndi ara je engga 'dar. Nginde gwa'ti ädiyä ligoralu ndi ari gwu'dingina gwe gwümä.

²⁷Didanu nginde gwümä gwani yi'rany, gwuma be inädä Ngwaalinga, nginde gwä'tüdi jücü, äny gwuma inädä Ngwaalinga 'to ndi ari aa'ti nggwo're nggwa runi mana.

²⁸Yäy gu no, yiru giyee ndi ari nga je ükacä nunnu ma aang engga mana, ngaa la jayanu nyi gäbici 'to aa'ti ligor liny pänü gwulleney.

²⁹Ge'taralu yirñü yigor ye yijayanu 'dar nono diwengga ndi Kirictu. Ge'tar ngwüjü giyirñü ngwanni ngwuru gu no.

³⁰Ndi ari nginde gwuju yi'rany gito gwani yiuru yidi Kirictu ngwuru gwadi dudiyi ligo'ro lüngün nunnu aar nyi gendaci guy giyi'ral yanni yima gu ami'rati ndi nje gendaci.

Bilipi 3

Bupi gwüny gwani lenge Kirictung

¹Ngwänggäri, yanni yadi nyi ye aralu gwodan, yiru ndi ari jayaranu Gideleny! Ya'tiny 'rigädü ndi o're nga je üllijä ngwuja'ri ngwee ngwe'te ngwe'te mana. Nggwetada je gu.

²Arnganar yinyeno giyoo, ngwüji ngwoo ngwanni ngwärrü yi'ral yiki ngwondaja ü'ridänä gwe ngwanginu.

³Ndi ari alanga liru ngwüji ngwanni ngwü'ridänä ü'ridäning gwanni gwuru 'didanu, ndi ari alanga läpijä Ngwaalinga yiuru Ligir'im le lidi Ngwaalu, ar iringini ndi Yicu Kirictu. A la'ti gätädi ngwäy giyi'ral yiru gu'ru gilingeno.

⁴Nggwäti gu aadi nyi gu gatada ngwäyanü. Manari diji dere ndo danggädi ndi ari däti gu ndi gatada ngwäyanü giyi'ral yidi lingenö, any gwätänä gu.

⁵Ndi ari any gwü'ridänä nggwuru gwooko komon ganni giru 'dübä. Nggwuru Dijiräyil gilängir lidi Biniyämin. Nggwuru Dibrü giji gidi Dibrü. Na gwani yobo, nyi ru Dibärriji.

⁶A nyi ligor enyanu nyi übinä gi'dongalu gidi Kirictu. Na yani dünälü giyobo, any gwuru diji dijaw nono.

⁷A be gweneno yüny 'dar yele yätädi nje gu'ru, yiminje engga yiru 'tur, yiminje gatu mbüny gwani Kirictu.

⁸Yiru ange yanni giyo mana, yänggädi nje 'dar yiru 'tur yinje gatu mbüny yidinjänü ya'ti aar ubidanu bebere gwe gwuru gu'ru gwani Deleny dünny dani Yicu Kirictu. Gwanni gwuminy gäbici yiminje gatu mbüny 'dar yele yäti nje. Yänggädi nje yiru nono girüräny 'dünggüny nunnu nyi bile Kirictung

⁹nyiru gwüngün a nyi Ngwaalu engga ndi ari any gwüdünälü ndi änni Ngwaalu ya'ti ani dünälü gwüny ndi ari any gwapu dimürä didi yobo, aar be ani änni gwüny ndi Kirictu.

¹⁰Any gwümänä ndi lenge Kirictung nyi icinänü yiima ye yidi 'di'ri gwüngün nyii gwe acajidi giyi'rendenyau yüngün, nunnu nyi ru nono ngindeng giyi'rany yüngün,

¹¹nunnu nyi aji nyi 'di'rälü giyi'ranyau nyi midi.

Gwuja yi'ral nga je obaji

¹²Äny gwa'ti aru äny gwuma obaji giyi'ral giyee 'dar, nyi ari äny gwuma olati, a be äny nggwo gu ndi pä yiima 'dar nje määtä yanni yimäätädäär nyi gu Yicu Kirictu.

¹³Ngwänggäri, nggwa'ti änggädi ligo'ro lüny ndi ari yiminje määtä, a be ye'te pu yape nje, ndi ari, nje dodani yanni giyo gwodani nyi pä yiima nje gwoda yanni giyo gweere.

¹⁴Nggwüpädi yiima nunnu nyi obaji aar nyi ätäädä gu'ru ganni gornacaar nyi Ngwaalu urnidi gwüngün gwudi geralang ndi Yicu Kirictu.

¹⁵Alanga 'dar lanni libebera ngwuja'ri ngwani ligi'rüm ar gu iriyi ngwäyälü no. Ma be ari gwere nggwo ngwaalu gwere gwa'ti indä ngwuja'ri ngwe ngwee ngwänggädä je 'ter, ngwa ara je Ngwaalu 'täcälü.

¹⁶Yiru 'dogo ndi ari gäbicär ar gwuji ehelleng ar gwuji 'didaning ngwaalu ngwanni ngwuma ar gu obani.

¹⁷Nga nga 'dar gwujar gora güny ngwänggäri, ngaa ge'te ngwüjü ngwäy nono ngwanni ngwändi gay ge ganni gätädärä je.

¹⁸Nggwondaca je gu gwerre ngwuja'ri ngwee na gweneno nggwo're nggwa je ondaci yal ye ngwäy, ndi ari gilo lonyadu ndi eelle gwegen liru güwän kü'ri gimamindanu gidi Kirictu.

¹⁹Gay gegen gani dudi, ngwaalu ngwegen ngwani iyada gilaranu legen aar ye iringini yanni yiru yaaru, ya'rany yegen 'dar yani ngwong ngene diyängälü.

²⁰A be ngwu'dun ngwege ngwo kerala. Na a lidünicä gu Gilanging ngenone yigor ye yiti njänü, gwuru Deleny dege dani Yicu Kirictu.

²¹Ndi ari yiima ye yüngün gwa gwürli ngwangina ngwege ngwanni ngwami'ratu ngwuje ruji nono ngwangina gwüngün ngwanni ngwünäjinä. Yiima ye yüngün yanni ying ye gwä'ri yi'ral 'dar aar 'dengenaci.

Bilipi 4

Jayaranu yomon 'dar Gideleny

¹Ngwänggäri ngwanni ngwämni nje, nggwüjädä ndi a je engga, ngaa liru jaranu gwüny ngaa ru gi'riba gidi yeleny gidi gi'ra güny mätinärälü 'di'däny Gideleny lani ngwumaad ngwüny.

²Nggwa päci Äpüdiyängälü Jitünggä gwe aar ätäjidi ngwuja'ri ngwe'te pu Gideleny liru ngwükirijin.

³Yäy na nggwüpäcängälü gwani gimaad güny giru ligor le'te pu, gendaci ngwayu ngwee rom guy ndi ari ngwundu nyii ngwe ngwäy ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngindenga Kilemeninga le na ngwüji ngwoko ngwu'ter mana ngwanni

ngwapu nyii ngwe yiiru ngwuma aar je ulli ngwüriny ngwegen kitabanu gidi midi.

⁴Jayaranu yomon 'dar Gideleny. Nyi o're nyi ari mana, Jayaranu!

⁵A jilänü gwalu linginni ngwüjü 'dar. Deleny ndo gito.

⁶Aa'ti yigor ya je pänü giyi'ral yere ngaa be otaci Ngwaalingalu ngaa je päcälü yi'ral ye 'dar yigor ye yari yäy 'tü.

⁷Na adatalu gwudi Ngwaalu gwanni gwolanala ndi bebere 'dar, gwa etadi giyigor yalu na giya'rany yalu ndi Yicu Kirictu.

⁸Gwodanalu, nggwa je ci ngwänggäri, iriyär ngwäyälü giyi'ral 'dar yanni yiru 'didanu, yanni yiju'ru, na 'dar yanni yijaw, yere yanni yigä'rinä, yere yanni yämninä, yere yanni yani jadanu, manari yi'ral yere yanni yiru jayani yädä gu ndi aar je näji, iriyär ngwäyälü giyi'ral yanni yiru gu no.

⁹İndär ngwuja'ri ngwe 'dar anaku ma je gu enggaci ngaa je gu ondaci ngwuma je 'dingini 'dünggüny ngaa je engga 'dünggüny ngwape nje. Ngwaalu ngwanni ngwati ge'te adatingalu, aar ji 'danggalu.

Yäy 'tu gwani angidaji gwegen

¹⁰Deleny diminy gäbici nggwuma jayanu gwulleny ndi ari ngaa gweneno kaji nggee 'dar gima ele gima olanu, ngaa gilo linggidu ndi ari ngaa lima gwä'räjälü ndi nyi gu ge'taji ngwäyänü. Ngaa la'tiny dodana ngaa la'ti mbuju 'dogo gay ndi a je ärrä.

¹¹Äny gwa'ti gu aru ngwuja'ri ngwee nunnu äny gwüminä gony gere, ndi ari nggwuma lenge ndi äbräji giyi'ral yere 'dar yanni yadi nje mbuji.

¹²Äny gwülingidi ndi ari yiru 'taa ndi jalu ngwuy ngwanu nyii lenge ndi ari yiru 'taa ndi äti gwirälü. Äny gwuma lenge yujimida yani awa ndi äbräji giyi'ral 'dar yere na ngwaalu 'dar ya gu ru ndi ari nggwiti nggwupi ya äny nggwo ngwamu ngwe, ya gu ru ndi ari äny nggwati gwirälü, yaa nggwuru diwayi.

¹³Äny gwa burni ndi ärrä yi'ral 'dar Kirictu gwe gwanni gwatiny ätäda yiima.

¹⁴A be yijayi gu gwulleny 'danggalu ndi ari a lacajidu gwüpäng gidirbänü düny.

¹⁵Nga nga lidi Biliping, lilingidi ndi ari anni 'tudinny nyi gatana Majiduniyang giyomon yidi gwerre gwerreng anni ädinyälü yiiru ye yidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw yirnu 'danggalanu, nga nga liru gi'doonga jücü ganni gemadiiny ge giyi'ral yani ätä na ape.

¹⁶Di anni jiny 'to ngwaalu ngwani Täjlänüki, ngaa lükaciny ngwony yomonanu yonyadu.

¹⁷Ya'ti ani ndi ari äny gwüminä ndiiny angidaci, nyi be mini yi'ral yanni yada je gäbici ara je Ngwaalu dü'räci gwonyadu gwani yigo'ro yalu.

¹⁸ Nggwuma mbuji gwonyadana. Yanni yangidaci nje yima aar nje Äbibrüditiyüj äpijä yiru 'dünggüny nono de'reny dami düwä dīmī'rīnäär de nono ngwujada Ngwaalinganu.

¹⁹ A Ngwaalu ngwüny ngwa je ätäda gwonyadu gwani bupi gwalu gwani nänü gwanni gwupa ndi Yicu Kirictu.

²⁰ A näji ru gwudi Ngwaalu ngwege ngwuru Papa yomon 'dar. Yiru gu.

Aganni gwudi Mī'rä

²¹ Agannar ngwīkīrijīnā 'dar ndi Yicu Kirictu. Ngweengga gwanni ngwo nyii ngwe ngene, ngwaganna je.

²² Ngwīkīrijīn 'dar ngene na gwece gwece gwudi ngwu'dun gwudi Deleny dani Gayijar didi Rumang, ngwaganna je.

²³ A yīmī'rū yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu ji gīlīgī'rīm lalu. Yiru gu.

Külüji

Külüji 1

Bulij gwaganna gi'donga gidi Külüjīng

¹Äny gwuru gwani Bulij, gwuru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu anaku bupa gu Ngwaalu na diweengga dani Timijawuj.

²Lükäjä ngwuja'ri ngwee, ngwükäcärä je lanni liru ngwüji ngwuju'ru ngwudi gi'doonga gidi Ngwaalu kündär gidi Külüjīng lanni lämnä ndi Kirictu. Ara je gu yimi'rü ji ara je gu adatalu ji gwudi Papa gwuru Ngwaalu gwege.

Otaci Ngwaalingalu na yäy 'tu gwani gi'doonga gidi Külüjīng

³Nyii lati ci Ngwaalinga yäy 'tu gwanni gwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu yomon reny minyii otaci Ngwaalingalu gwani nga nga

⁴ndi ari nyii li'dingina änni gwe gwalu ndi Yicu Kirictu a nyii 'dingini änni gwe gwalu ngwüjü gwanni ngwuju'ru ngwudi Ngwaalu.

⁵Änni Ngwaalu na ännäjädi gwanni gwü'tüdi ndi ge'taji gwanni gwügi'tijärä je Ngwaalu kerala gwanni gwu'dingina gwe gwerre ngwuja'ri gwanni ngwujaw gwuru 'didanu

⁶gwanni ngwuma obana 'danggalanu. Ngwaalu 'dar gididlä, ngwüji ngwonyadu ngwuma änni ngwuja'ri gwanni ngwujaw ngwuma gwürli yigo'ralu yegen aar jada Ngwaalinganu. Ngwuja'ri gwanni ngwapu yiiru aar 'tänü nono apar gu yiiru 'danggalanu 'to 'tu'tu gomom ganni gima je ge 'dingini aang leneg yimi'rä yidi Ngwaalu 'didanu gwe 'dar.

⁷Yimi'rü yidi Ngwaalu yanni ma aar je diweengga dämniny dani Ababraj enggaci gwanni gwuru nyii le ngwinäd gwuru doo'ra döpjä Kirictung yiiru ligor le le'te pu ngwumandi 'dänggäri gwani nga nga.

⁸Nginde gwuru gwanni gwondaci nje 'to änni gwe gwalu gilig'i'rim.

⁹Yäy gu no, yiru giyee yanni yigäbici nje anni ma ara je le 'dingini, nyii 'ti dünädi ndi otaci Ngwaalingalu gwani nga nga. Nyii otaci Ngwaalingalu nunnu ara je onjajala bebere gwe gwani bupi gwüngün bebere gwe na lenge gwe 'dar gwudi lig'i'rim lüngün.

¹⁰A lotaca Ngwaalingalu ngwuja'ri ngwe ngwee nunnu ngaa eelle eelleng gwudi ngwüji ngwädi Gideleny ngaa jadanu giyi'ral 'dar. Nyii otacalu 'to ndi ari ngaa ape yiiru yanni yäti ngwäyänü giyi'ral 'dar yanni yijaw ngaa pe ndi lenge ngwuja'ri gwani Ngwaalu.

¹¹Nyii otacalu 'to ndi ari ara je ojemeye nono yiima ye 'dar yiima yidi näji gwüngün. Nunnu ngaa burni ndi määtä yigor yalu ngaa or'temaji gidirbänü dalu 'dar ngaa jayanu.

¹²Ngaa ci Ngwaalinga yäy 'tu ngwuru Papa ngwanni ngwuma je ja'rima ara je acajidiyi giyu'rinanu yidi ngwüji ngwanni ngwuju'ru giyelenyanu yidi gerala.

Kirictu gwupana gu'ru

¹³Nginde gwanni gwuminje ü'rälü giyiima yidi dirim aar nje äbri aar nje apada giyelenyanu yidi Giji güngün ganni gämning.

¹⁴Ü'rälü gwe gwudi yin yüngün, Ngwaalu ngwuminje äbräji keng gwege.

¹⁵Nginde gwuru di'rimbil didi Ngwaalu ngwanni ngwa'ti enggana ngwuru gi'ra gidi yi'ral 'dar yanni yige'ta je Ngwaalu.

¹⁶Ndi ari nginde gwe, yi'ral 'dar yigi'tinä kerala aar gi'tini gidiyängälü. Yanni yenggana na yanni ya'ti enggana. Ya gu ru yani ngwudu'ri, yiima, ngweleney na yeleny. 'Dar yigi'tinä nginde gwe ndi aar näji ngindeng.

¹⁷Nginde gwuru gwuju gwerre gwerre giyi'ral 'dar.

¹⁸A nginde gwe a gu yi'ral matini 'dar. Nginde gwuru gi'ra gidi ngwangu ngwudi gi'doonga. Nginde gwuru gwanni gwädälü ngwuru gi'ra gidi 'di'ri gwudi ngwüji nunnu ngwuru gwanni gwuru gi'ra giyi'ral 'dar.

¹⁹Ndi ari nginde gwe, Ngwaalu ngwüjädü gu ndi ari ngwuge'te drü düngün 'dar ngwuji ndi Kirictu.

²⁰Ndi ari Giji ge güngün, Ngwaalu ngwuma gu gwä'rajidi yi'ralalu 'dar 'dünggüngün gidiyängälü na kerala, ge'te gwe adatingalu ngwuji yin ye yüngün yanni yirädälü kü'ralä ganni gimamindanu.

²¹Nga nga gwele gwerre liru ngwirnü li'tüdänü ngaa ru güwän Ngwaalu gwani ya'rany na eelle gwalu gwanni gwuki.

²²Ngwaalu ngwuma je be gwä'rajidi gweneno ngindenga le ngwangu ngwe ngwudi Kirictu yin ye yidi yi'rany yüngün. Nunnu ara je Kirictu inggidi liju'ru ngwäyänü ngwüngün lijaw nono la'ti äti yi'ral nono yere.

²³Manari ngaa limätinälü 'didanu ndi ämni Ngwaalu gwalu ngaa odanalu ndom, ngaa 'ti gatana ge'tajing gwudi Ngwuja'ri ngwanni ngwujaw. Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwu'dingina je ngwondacara je ngwüjü 'dar gididlä gidiyängälü, ngwanni ngwurucu nje äny gwani Bulij dinäd.

Bulij undi ngwäy giyiiru

²⁴Äny gweneno, gwujayanu gidirbanü danni dijiny gwanu gwani nga nga ndi ari yi'rendeny ngwangu ngwüny aar medaji yündä yidi Kirictu yanni yi'dälü ki'doonga güngün ganni giru ngwangu ngwüngün.

²⁵Ganni giminy ruci dinäd gege'te gwe gwudi Ngwaalu giyiiru yanni yätädäär nje gwani nga nga nunnu ngaa je enggaci ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu aar mbuti 'dar

²⁶ngwanni ngwuru yujimid yanni yändälü ngwüdlä a kimaad ganni gima ele. A be gweneno, yiming je be 'täcä ngwüjälü ngwanni ngwuju'ru.

²⁷Ngwüjī ngwüngün 'dar, Ngwaalu ngwuge'ta ndi ngwe inggidi yujimida yüngün. Ngwubuping je 'dar ndi aar lenge ndi ari yujimid yüngün yojema gu'ru ngwuye gataji ngwüjü düwä ngwuru Garany. Yujimid yüngün giyee yiru ndi ari a Kirictu ji 'danggalanu 'to nga nga lanni liru Garany, yäy gu no, ngaa icinänü ndi ari ngaa la mbuji näjīng gwudi Ngwaalu gwanni gwaru nggwe.

²⁸A londaca ngwüjü 'dar ngwuja'ri ngwe ndi Kirictu. Aar girinya ngwüjü 'dar ndi aar 'dengenaci Kirictung, aar je enggaci 'dar bebere gwe 'dar ngwanni gwätäär. A lärrä yi'ral giyee 'dar nunnu a ngwüjī 'dar ngwanni ngwugekajidu ndi Kirictu, aji aar mbuti kaji ganni gadi aar je ge inggidi Ngwaalu.

²⁹Yiru giyee yanni yigäbīcīny nyi ündījī ngwäy yiima ye 'dar yüngün yanni giyo yapu yiiru 'dünggünyänü.

Külüji 2

¹Nyi be minī ndi aang lenge ndi ari nggwundu ngwäy nunnu ngaa je gataji düwä na ngindenga lidi gündär gidi Lädükīyäng na ngwüjī 'dar ngwanni ngwa'tiny ngwe lingididu ngwäyänü gilingeno.

²Nggwundu ngwäy nunnu ngaa or'temaji giyigoranu ar gikajidi ndi ämnäjädi. Äny gwüminä je aang äti onjacing gwanni gwujaw gwanni gwati ji manari ngaa lenge ngwuja'ri 'di'didanu ngwudi Ngwaalu ngaa gu icinädä 'didanu. Nggwüminä je ngaa icinänü 'di'danu ngwuja'ri ngwee nunnu ngaa lenge ge'teng gwudi Ngwaalu gwanni gwa'ting 'täcä ngwüjälü gwerre a ge'te nggwee, gwuru gwani Kirictu.

³Gwanni gwülibädī gu yu'rinalu yidi bebere na lenge 'dar.

⁴Äny gwaru gu no nunnu aa'ti gwere gwa je i'däjänü ara je 'du'di ngwuja'ri ngwe ara je dudiyi.

⁵Minyi ni ari a la'ti gilingeno, a gilo gwüpäng giligi'rīm nggwujayanu ndi engga ndi ari ngaa gilo ligekajidu ngaa mätinälü 'di'däny ndi ämnī ndi Kirictu.

Elle gwanni gwumbutu ndi Kirictu

⁶A nono anaku ma gu ämnī ndi Yicu Kirictu gwuru Deleny, ellar gu be.

⁷Lidīrninä gu ngaa gu odanalu ndom limätinälü ndi ämnī Ngwaalu gwalu anaku enggacara je gu a ci Ngwaalinga yäy 'tu ji 'danggalu gwirälü.

⁸Arnganar ndi ari aa'ti gwere gwa je ruji ngwinäd ara je gatu mbüny bebere gwe gwudi didlä na irīnginī gwe gwuru 'tur gwani yobo yidi ngwüjī na dimürä didi didlä, yä'tüdi dimürä dīndī kayalu didi Kirictu.

⁹Ndi ari nginde gwani Kiricu, drü 'dar didi Ngwaalu ndo gu.

10Na ngaa lima je gu mbutiyi. Ngingde gwuru gwanni gwuru gi'ra gidi yeleny 'dar na gidi yiima 'dar.

11A ngingde gwe 'to, lima je ü'rüdä ü'rüdäng gwa'ti äpīnā ngwuy ngwe ngwudi dījī. Äbrī gwe kayanu drü dalu dannī diki, ü'rüdānī nggwee gwäpīnā Kirictu gwe.

12(Ndi ari) gwuma le gätinī nyinyinī gwe gwani yi'rany yüngün ngaa le 'di'ri ämnī gwe gwalu giyiima yidi Ngwaalu ngwanni ngwü'di'riyälü giyi'ranyanu.

13Gwele gwerre, ngaa layu yi'rany yani ke gwalu, ngaa la'ti ü'rüdānā gidrū dannī diki, Ngwaalu ngwuma je be midiyi Kirictunga le. Ngwuminje dūdānijānū 'dar gwege gwanni gwuki

14anni mung brotada yobalu mbüny yanni yüllinā dīmürā dānū düngün dannī dīnījī nje, ngwuje äbrī kayanu aar pānī kü'ri.

15Anni mung je apada yiima na yelenya, liming je 'täci yaaralu yegen ngwuje ro'talu ngwuje dami yi'rany ye yüngün kü'ri.

16Yäy gu no, aa'ti ba be ngaa la gäbīci dījū dere ndi ara je üpäci yi'ral nono yere yani dīmürā ndi eny a ndi iyī na yani yobo yidi yī'rinyinā, yijibe'rr yidi Dūüwä Diyang a yani gomom Kwo'ra tä'rīl.

17Yi'ral giyee yiru ngwü'rīmbīl ngwudi yi'ral yanni yadi ji. A be yanni yiru 'didanu, yiru yadi mbūjinī ndi Kirictu.

18Aa'ti nga la gäbīci yigo'ro yalu ndi ara je dījī ci ngaa ru ngwumulu 'ti'tir ngaa äpījī yī'rrā yobo. Giyee ya je gäbīci ngaa la'ti la ape gu'ru ganni gicara je ge Ngwaalu. Dījī dannī dati gu enggaci ngwūjū no, yi'ral yüngün yärrinā yeleny ye yidi yi'ral yanni yarung ye yänggädīng je ngwäy ngwe ngwüngün. Ngingde dīringinā yi'ral ye yidi ya'rany yüngün yanni yī'tüyüng je a be yere yätīng je nding gu irīnginā.

19Da'ti mätinälü ki'ra ndi Kirictu gidi ngwanguinu ku ngwanni ngwati gu dige'dani a gu ngwīri na yirjeny mätidānū gwüpäng a je Ngwaalu ge'te aar 'tānū aar pe.

Midi Kirictunga le

20Yäy gu no, anni ma aang ayi Kirictunga le, gwani eelle gwudi yobo yidi didlä, ange gwuru mana ndi ari ngaa ji ndi eelle yobo ye yidi didlä. Ngaa üpiyi yigo'ro yalu dīmürā dannī dati ari,

21“Aa'ti a gwa määtä gony! Aa'ti a gwa ngille gony! Aa'ti a gwa akani gony nono?”

22Yi'ral giyee 'dar yiru dīmürā didi ngwong ngwati äpīnī aar medadi. Ndi ari yīgi'tinā yiru yobo aar ru 'dogo dīmürā didi dījī dūmnā.

²³Yobo giyee yiru nono ma aar ru 'di'danu yidi bebere yidi äpäji Ngwaling yobo ülli'yi gwe yigo'ranu 'ti'tir aar jo'renya ngwanguinu ngwegen, aar 'ti be äti gu'ranu gere ndi määtä lingeni lidi diji.

Külüji 3

Elelle gwudi dikirijin

¹Ngaa lima 'di'ri Kirictunga le, gäbücär be ngaa bupi yi'ral yanni giyo kerala ngwaalu ngwanni ngwo gu Kirictu kaama gidi Ngwaalu gani yeleny.

²Ara je yigor päci yi'ralanu yidi gerala yani ligi'räm ngaa gu mätinäda aa'ti yani yi'ral yidi lingeni gidiyängälü.

³Ndi ari ngaa lima ayi a midi gwalu gwanni gwuyang nggwo gwändälü Ngwaalu Kirictunga le.

⁴Ma be aji ma Kirictu gwanni gwuru midi gwege 'tädlü, ngaa la be 'tädinälü 'to ngindenga le ndi näji gwüngün.

⁵A be no, 'rinyitär be yi'ral yidi lingeni lalu lidi didlä yani yijin, rngi gwudi lingeni, ami'ra gwudi lingeni, bupi gwanni gwuki na ubanu gwani yobo yidi didlä yidi didlä.

⁶Yi'ral giyee yiru yanni yati gäbici Ngwaalinga a güündä ji.

⁷Ngaa lelella gu gwele gwerre ja gu gididlä.

⁸A be gweneno, äbrär je be ngaa je gatu mbüny giyee yiki 'dar yani, güündä, 're ngwäy, yü'düny, kiyi ngwüjänü, lo, ondaji yidiganya.

⁹Aa'ti ngaa lü'ri'täjidi yi'duru nono ndi ari ngaa lima gwällini lingina mbüny lanni lu'rin a apepe gwüngün gwanni gwuki

¹⁰a ngaa lima genne lingina lanni liyang, gilo li'tüdi liyang ndi lenge gwani gi'remna gidi Ngwaalu ngwanni ngwuge'ta.

¹¹Dünggüngün, ya'ti yere giyee ndi ari nggwee gwuru Digirig, na nggwee gwuru Diyäwüd. Nggwee gwü'ridänä na nggwee gwa'ti ü'ridänä. Nggwee gwuru Garany a nggwee gwa'ti bebera. Nggwee gwuru dinäd na nggwee gwä'tüdi dinäd, a be Kirictu ru 'dar ngwaalu 'dar.

¹²Yäy gu no, anni ranga ngwüji ngwuju'ru ngwäbrä je Ngwaalu ngwämning je, rüdär be giyomon reny ngwüji ngwäti inäng, jaying liguri, okeye ligo'ro, yimulu na or'temaji.

¹³Ngaa apajidi gwüpäng ngaa düdänijidänü gwüpäng giyi'ral yere 'dar yanni yiki anaku ma ara je gu Deleny düdänijänü.

¹⁴Giyee 'dar yijaw, ngaa gendani ämnäjidäng, gwanni gwati gekajidi ngwüjü 'dar gwüpäng ngwuje mbüti kürtü ge'te pu.

¹⁵A adatalu gwudi Kirictu ruyi yigor yalu anaku ra gu ngwüji ngwudi ngwangu ngwe'te pu, lurnida je ndi aang jalu ladatalu. Ngaa ci Ngwaalinga yäy 'tu!

¹⁶A ngwuja'ri ngwudi Kirictu ji 'danggalanu ara je niyänü ngaa enggacidi ngaa olajidi bebere gwe 'dar gwüpäng, ngaa elnge mäjimür, na deelnga didi ortada didi ligi'rüm ngaa ci Ngwaalinga yäy 'tu yigor ye yalu yijayanu.

¹⁷Dar yere yanni yada je ärrī yani ondaji gwalu na apepe gwalu, ärrär je 'dar ngwüriny ngwe ngwudi Deleny dani Yicu, ngaa ci Ngwaalinga ngwuru Papa yäy 'tu nginde ngwe.

Ola gwudi gubu gidi ngwikirijin

¹⁸Lani ngwaw, 'dengenacar ngwuru ngwalu anaku minä gu Ngwaalu.

¹⁹Lani ngwur, ämnär ngwayu ngwalu aa'ti ngwa je ärrälü tī'tī'däng.

²⁰Lani yiji, 'dengenacar papanga je lalu giyi'ral 'dar, ndi ari no yati jada Ngwaalinganu.

²¹Lani papanga, aa'ti ngaa la kiyi yijänü yalu nunnu aa'ti ya muli nono.

²²Lani ngwinäd, 'dengenacar ngwelenya ngwalu ngwudi didlä giyi'ral 'dar, ärrär je gu nunnu aa'ti nono gwele ma ara je ge'te ngwäy nono, a ndi ari ngaa je gäbici ara je ämnä, a je be ärrī yigor ye 'di'didanu yani denya Ngwaalinga.

²³Yere yanni ya je ärrī, ärrär je yigor ye ku lundu ngwäy nono ma je ärriji Delenya, ya'ti ani ngwüji ngwümnä.

²⁴Ndi ari ngaa lilingidi ndi ari nga la mbuji yu'rina Gideleny yani gu'ru galu. Ngaa liru ngwinäd ngwäpijä Delenya dani Kirictu yiiru.

²⁵A gwere gwanni gwapu gwanni gwuki, gwa mbuji keng gwani gu'ru güngün na utanu gwa'ti.

Külüji 4

¹Nga nga lanni liru ngwoorta, ärrär ngwinädä ngwalu yi'ral yijaw a yanni yidünälü ndi ari ngaa lilingidi 'to ngaa läti Doorta dalu kerala.

Otaci Ngwaalingalu gwani Bulij gwani ondaci ngwüjü

²Gwujar ndi otaci Ngwaalingalu ngaa jalu ngwäy ngwe nda je ci yäy 'tu.

³Ngaa otaci Ngwaalingalu gwani nyängä ndi ari aar nje igitiji gay nyii ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ndi ari yäy nyii mbuji gay ndi ondaci ngwüjü yujimida yani Kirictu yanni yigäbici nyi be genne giyirna

⁴nunnu nje ondajalu gilingenalu anaku bupinär gu 'dünggüny ndi nje ondaji.

⁵Beberar ndi elette gwalu ngwüji ngwe ngwa'ti aang ngwe rüdi gi'donga ge'te pu, ngaa burnani gaji ndi ärrï y'i'ral yanni yijaw.

⁶Gäbïcär ondacing gwalu ngwüji ngwe ngwonyadi yimi'ränü ngwuru nono enying gwami ngwümündä nunnu ngaa lenge ndi ari awa ma ara je diji otacalu, ngaa gwä'räcänü.

'Dingini na aganni

⁷Diweengga dämnr dani Tiyakuj da je enggaci ngwuja'ri 'dar ngwani änyängä. Gwuru doo'ra diru ligor le'te pu nyii le ru ngwinäd nyii ru gimaad Gideleny.

⁸Gwükäciny 'danggalu ndi ara je abingaci gwani bupi nggwee ndi ari ngaa lenge änyängä gilo liru 'taa a nunnu ara je ojemeye yigor nono yalu.

⁹Nggwo gwindär Onejemo gwe gwuru diweengga dege diru ligor le'te pu dämnr gwanni gwacajida le ki'doonga ge'te pu. La je ondaci ngwuja'ri 'dar ngwanni ngwo ngwärrinä ngene.

¹⁰Gur giru gimaad güny gigeniiny ge gani Arictakuj, gaganna je a 'to Murkuj gwuru digrü ndi Birnaba (lima je ükacä ngwuja'ri ngwani nginde. Mung ila, ülläjärlü gora gijaw.)

¹¹Yicu gwani Yujtuj, gwaganna je 'to. Liru gilee 'dogo lanni liru Ngwüyäwüd ngwüjänü ngwüny gwanni gwuru nyii ngwe gimaad giyiru yidi yeleny yidi Ngwaalu liru lundiyiny ngwäy aar nyi or'temaji gwulleney.

¹²Ababraj, gwanni gwü'tüdi ki'doonga galu gwuru dinäd didi Yicu Kirictu, gwaganna je. Gwata je jicalu no ngwäy ngwe yomon reny ndi otaci Ngwaalingalu gwani nga nga ndi ari ngaa mätinälü 'di'däny ndi bupi 'dar gwudi Ngwaalu ämnï gwe gwanni gwumbutu ngaa gu ojemada ngaa gu icinädä mama.

¹³Gwa je gwe ci ndi ari nginde nggwo gwündijä je ngwäy gwulleney ngwuje ündijji ngwäy 'to gwulleney lidi gi'doonga gidi Lädüküyäng na lidi Arabulijing.

¹⁴Dimaad dege diru akim dani Luka, a diweengga dani Dimaj, laganna je.

¹⁵Agannar ngwengga ngwudi Lädüküyäng a gera giru diweengga gani Nimbaj na 'to gi'doonga gidi ngwikirjin ngwanni ngwati acajidi ngwu'dun ngwüngün.

¹⁶Ma ara je ülijji ngwuja'ri ngwee ngwükacä je, ngaa je be dinga 'to aar je ülijji ngwükirjinä ki'doonga gidi Lädüküyäng, ngaa je apa gwanni ngwo 'denggen ngaa je uli 'to 'danggalu.

¹⁷Car Arikipujing nu, "Arngana yiiru nga je medaji yanni yima je ape Gideleny."

¹⁸Äny gwuru gwani Bulij gwullu aganning nggwee guy ge güny. Diwayiniiny giyirna yüny. Ara je gu yimi'rü ji.

1 Täjlänüki

1 Täjlänüki 1

¹Ngwuja'ri ngwee ngwändi 'dänggäri äny gwani Bulij na ngweengga ngwani Jiliwanij na Timijawuj, ngwükäci nje gi'donga gidi Täjlänüküking gidi Ngwaalu ngwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu. Ara je gu yimi'ru na adatalu ji.

Yäy 'tu gwani gi'doonga gidi Täjlänüküking

²Yomon reny nyii lati ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani nga nga ara je diwayini ndi otaci Ngwaalingalu gwäri.

³Nyii lati diwayini yiuru yalu giyomonalu 'dar ngwäyänü Ngwaalu ngwege ngwuru Papa yanni yima je äti ämnä gwe Ngwaalu. Nyii diwayini yiuru yanni yunda gu ngwäy ämnä gwe, nyii diwayini or'temajing gwalu gwanni gwuge'tajangaa Gideleny dege dani Yicu Kirictu.

⁴Nunnu a lilüngidi lani ngweengga ngwämnä je Ngwaalu ndi ari nginde gwuma je äbrä,

⁵ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwondacara je, ngwa'ti ara je ondacu ngwulem ngwe 'dogo, ara je be ondaci 'to yiima ye Ligi'rüm le lanni Liju'ru ngaa gu icinädanü 'didanu. Ngaa lilüngidi ndi ari awa nyii lelella 'danggalanu gwani nga nga.

⁶Ngaa liminje ärnänü ndi eelle gwäri ngaa ärnä eelleng gwudi Deleny, ngaa ji gidärbänü dipa. Ngaa li'dingina ngwuja'ri ngwätädärä je yigor ye yijayanu ngwändi Gili'g'rüm lanni Liju'ru.

⁷A gu no, ngaa lima ru gora gidi ngwükirüjin 'dar Majiduniya na Akayiya.

⁸Ngwuja'ri ngwudi Deleny 'danggalanu ngwuma 'tü ngwuma badalu Majiduniya na Akayiya ämnä Ngwaalu gwalu gwuma linginni ngwaalu 'dar. Yäy gu no, yere ya'ti yadi nyii ye ari gwani ämnä Ngwaalu gwalu.

⁹Ndi ari ngindenga yigo'ro yegen londaja ndi ari awa ngaa läpiji nje yiuru na awa ngaa lima o'raça Ngwaalinga kay gidi äpiji yi'remna yobo ngaa äpiji Ngwaalinga yiuru ngwanni ngwumidu ngwuru 'didanu.

¹⁰Ngaa jici Gijälü güngün gani Yicu ganni gi'di'riyängälü giyi'ranyanu ndi üllä kerala gwanni gwati nje gätäji gündä ganni nggo gändi.

1 Täjlänüki 2

Yiuru yidi Bulij Täjlänüki

¹Ngaa lilüngidi lani ngweengga ndi ari ila gwäri 'danggalu gwä'tüdi 'tur.

²Anaku lingidä gu gwerre ndi ari nyii liju gidirbänü dipa aar nje ngwüji ngwudi Biliping loda, aar nje gu be Ngwaalu ji nyii ädini ndi ara je ondaci ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwujaw ngwanni ngwübinaär jälü gwulleny.

³Ndi ari päcälü gwäri gwa'ti äpinä ngwuja'ri ngwe ngwudi dudi na yigor ye yirngü, ara je 'ti miminäjänü.

⁴Aar be manni ru ndi ari londaca je liru ngwüji ngwügwällinä ngwe Ngwaalu ndi ari ngwundu ngwäy ngwuje ätäda ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwujaw. Nyii la'ti bupa ndi jada ngwüjänü, libupa ndi jada Ngwaalinganu ngwanni ngwüdidimä yigor yäri.

⁵Ngaa lilingidi ndi ari la'ta je mami'ranu ngwuja'ri ngwe, la'ti änijä yigo'ralu yäri nyii gu arri 'ti'tir gwani ubanu, Ngwaalu ngwuru ngwänggädi nje.

⁶La'ti bupa ngwüjü, ara je 'ti bupa na ngwüji ngwu'ter ndi nje ortada.

⁷Anaku ru nyii gu ngwoo'ra ngwükajäär je ngwudi Kirictu, laada je äbinginänü. Nyii be ji 'danggalu lijilänü nono nanning gwarngana yijü yüngün yanni yooko.

⁸Lämnä je gwulleny 'di nyii 'ti jädi ndi ar acajidi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw 'dogo, nyii be jada 'to ndi ar acajidi ndi elelle gwäri ndi ari lämnä je gwulleny.

⁹Didanu ngaa lidiwayina lani ngweengga yiiru na dirbä däri, nyii lapu yiiru dilu de nje ape lingen le nunnu aa'ti nyii läbingini dijänü dere gaji ganni giju nyii ge ndi ara je ondaci ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwudi Ngwaalu.

¹⁰Ngaa länggädi a Ngwaalu engga 'to ndi ari awa nyii liju'ru, nyii dünälü, nyii jayi nono, awa nyii liju 'danggalanu lanni lämnä Ngwaalu.

¹¹Ndi ari ngaa lilingidi lärrä je 'dar nono gwele ati gu papa ärrä yijü yüngün,

¹²ara je ojemeye nono ara je or'temaji ara je päcälü ndi aang elelle elelleng gwanni gwädi Ngwaalu ngwanni ngwurnida je giyelenyanu yüngün na ndi näji gwüngün.

¹³Änyängä lica Ngwaalinga yäy 'tu 'to gwur'tal ndi ari, anni ma aang ape ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwu'dingina je 'dänggäri, ngwa'ta je apu nono ma aar ru ngwuja'ri ngwudi ngwüji ngwümnä, aar be ru 'didanu aar ru ngwuja'ri ngwanni ngwo ngwapu yiiru 'danggalanu lanni lämnä Ngwaalu.

¹⁴Ndi ari nga nga lani ngweengga, lo'rana yi'donga yidi Ngwaalu Yäwüdiyä yanni giyo ndi Yicu Kirictu. Ngwüji ngwalu ngwicä je dirbä de'te de'te danni dicä Ngwüyäwüd yi'donga Yäwüdiyä gwerre,

¹⁵ngwanni ngwü'rinyiti Delenya dani Yicu aar 'rinye ngwüjirä 'to aar nje linynya poor. Ngwa'ti je Ngwaalu jädanü aar inji ngwüjü 'dar

¹⁶yiima ye yegen aar nje etaci ndi ondaci ngwüjü ngwuru Garany nunnu aa'ti ngwa mbuji gilanging. Gay ge nggee, lati maa keng gwegen ngwuje mbuti nono. Gündä gidi Ngwaalu gima je i'dädä nono gwodanalü.

A Bulij jada ndi engga Ngwäjlanüki

¹⁷A be lani ngweengga, anni ma ar badatanu gaji gooko gilingeno a la'ti badatanu giyigoranu, jada gwe gwäri gwulleney gwani nga nga, nyii bupi yiima ye yäri 'dar ndi o'ra ara je engga.

¹⁸Ndi ari nyii libupa ndi ila 'danggalu, 'didanu gwece gwece äny gwani Bulij nggwubupa gu nyi o're nyi gu bupi, a nje be dijego'rr jici kay.

¹⁹Ndi ari ge'taji gwäri gwani yäru, jayanu gwäri gwani yäru, na gi'riba gidi yeleny ganni gadi nyii ge iringini ngwäyanü Gideleny dege dani Yicu ma ji mung ila, gani yäru? Nga nga lä'tüde?

²⁰Didanu, nga nga liru lani näji gwäri ngaa ru jayanu gwäri.

1 Täjlanüki 3

¹Gwodanalü, anni minyii 'ti burna ndi geraji läni gwani badatanu gilingeno, nyii iriyi ngwäyalü ndi ari yijayana aar nje gatanalu jücü nyii jalu Ätinä.

²Nyii ukäjä diwengga dege dani Timijawuj, gwanni gwuru nyii le gimaad ndi ape yiru Ngwaalinga le yidi bädiyü ngwuja'ralu ngwanni ngwujaw ngwudi Kirictu, ndi ara je or'temaji ara je ojemeye nono ndi änni Ngwaalu gwalu,

³nunnu aa'ti gwere gwa ji gwa'ti mätinälü ndi miminni nono nggwee. Ngaa lilingidi mama ndi ari alanga liru ngwikirijin gay gege giru ndi mbuji dirbä no.

⁴Yiru gu ndi ari anni jar, lata je ondaci yomon 'dar ndi ari ngwüji ngwunje übinälü. A yima gu ru no anaku lingida gu mama.

⁵Ndi ari yiru giyee yanni yigäbicinny anni minyi 'ti burna ndi geraji läni, nyi ukäjidä ndi nyi lenge änni gwe Ngwaalu gwalu yorta ye ngwaalinga. Yedeny yitiny ndi ari ngwaalu ngwere rigüm, dijego'rr dima je idäji na undi ngwäy gwäri ngwaalu ngwere gwuma ru 'tur.

A Timijawuj äpijä Bulijing ngwuja'ri

⁶A be anni ma Timijawuj o'ra 'danggalu gweneno, gwuminje äpijä ngwuja'ri ngwujaw ngwuminje 'dingini gwani änni Ngwaalu gwalu na änni gwalu. Aar nje ondaci ndi ari ngaa lati nje diwayini giyomonalu 'dar diwayining gwujaw ndi ari ngaa liminä ndi nje engga, nono raar gu 'to 'dänggäri ndi ari lijädi ndi ara je engga.

⁷Yäy gu no, lani ngweengga, gidirbä däri 'dar na ndi übinälü gwanni gwübinäär nje gwe ngwüjalü, nyii lor'temaja gwani änni Ngwaalu gwalu.

⁸A gweneno 'di'danu nyii lijalu limidu, anni määtinängälü 'di'däny Gideleny.

⁹Awa nyii ci Ngwaalinga yäy 'tu gwonyadu gwani nga nga lanni liminje gäbici lima jayanu ngwäyänü Ngwaalu ngwege?

¹⁰Dilu de na lingen le lati otaci Ngwaalingalu gwonyadu yigor ye 'dar ndi ari a gay ji ara je engga mana ara je gu gendaci yanni yami'rata gu ndi änni Ngwaalu gwalu.

¹¹Gwenene gäbicär a Ngwaalu ngwege ngwuru Papa ligo'ro le lüngün na Deleny dege dani Yicu, ja'rima gay ndi ari nyii ila 'danggalu.

¹²Ara je Ngwaalu gendaci änning gwalu ngwiralü 'danggalu na ngwüji ngwu'ter 'to anaku ru gu änni gwäri 'danggalu.

¹³Ara je ojemeye yigor nono yalu nunnu ngaa ji nga jayi nono ngaa ju'ri ngwäyänü Ngwaalu ngwuru Papa gwege ma ji ma Deleny dege dani Yicu o'ra ngwüji ngwe ngwüngün 'dar ngwanni ngwuju'ru. Yiru gu.

1 Täjlänüki 4

Elle ngwanni gwüjädü Ngwaalinganu

¹Gwodanalü lani ngweengga, lenggaca je awa ndi aang ellele nunnu ngaa jada Ngwaalinganu, 'didanu ngaa gilo lelella gu. La je otacalu gweneno ara je päcälü ngwüriny ngwe gwudi Deleny dani Yicu nda je ärräni giyee mama.

²Ndi ari ngaa lilingidi enggacing gwanni gwenggacara je yeleny ye yidi Deleny dani Yicu.

³Bupi gwuru gwudi Ngwaalu ndi ari ngaa jü'rini ngaa gäbici yijinä.

⁴A diji de'te de'te lenge ndi määtä ngwangina ngwüngün gay ge ganni giju'ru giru denya,

⁵aa'ti icinänü gwa ru gwudi 'du'di gwudi lingenonono ngwüji gwudi didlä ngwanni ngwa'ti lingidi Ngwaalinga.

⁶Na yi'ral ye giyee no, aa'ti gwere gwa äpiji gwenggen yi'ral yanni yiki nggwe rtadanu ngwärräji ngwiya goralu. Deleny daji da reraji ngwüjü gwani yi'ral 'dar yanni yiki yiru gu no, anaku abingacara je gu gwerre ara je gu girnya.

⁷Ndi ari Ngwaalu ngwa'ti nje ornaca yirledo ngwornaci nje elelleng gwanni gwuju'ru.

⁸Yäy gu no, gwanni gwa obe ngwuja'ri ngwee gora ge, gwa'ti übidi diji dümnä gora ge a be Ngwaalu ru ngwübiding je gora ge ngwanni ngwati je ätäda Ligi'rimä lüngün lanni Liju'ru.

⁹Gweneno gwani ännajidi yengga, nyii la'ti jadi ndi ara je üllija ndi ari nga nga yigo'ro yalu Ngwaalu ngwuma je enggaci ndi ännajidi.

¹⁰Na 'didanu, ngaa lati ämnï ngwengga 'dar ngwudi Majiduniyang. Ara je be päcälü lani ngweengga nunnu ngaa gu gendadani.

¹¹Ge'tar je giyee aar ru yigor yalu ndi ari ngaa eelle elelleng gwanni gwadatalu, ngaa ombaji yiiru yidi yigo'ro yalu ngaa ape yiiru ngwuy ngwe ngwalu anaku ondacara je gu,

¹²nunnu a ngwüji poor denya elelleng gwalu nunnu aa'ti ngaa la ru ngwami'ri ndi äbīngīnī ngwūjānū.

Gomon gadi ge Deleny o'ra

¹³Lani ngweengga, la'ta je nana ndi aang 'ti līngīdī yiru ange yani ngwīkīrījīn ngwanni ngwuma ayi, na aa'ti ngaa la runi nono ngwūjū ngwu'ter ngwanni ngwa'ti äti ge'tajing gwere.

¹⁴A lämnä Ngwaalu ndi ari Yicu gwayu ngwü'di'rä mana, no a lämnä Ngwaalu ndi ari Ngwaalu ngwa ji ngwa 'di'riyā ngwūjälü ngwanni ngwuma ayi ngwämnä ndi Yicu anaku 'di'riyūng Yicungalu.

¹⁵Anaku aru gu Deleny ngwulem ngwe ngwūngūn, la je ci ndi ari alanga lanni gilona limidu, lanni gilo lijalu limidu 'di ma Deleny o'ra, 'didanu a la'ti la madina ngwūjū ngwanni ngwuma ayi.

¹⁶Ndi ari Deleny ligo'ro le lūngūn da üllä kerala dulu de dipa na urnidi dula gwudi deleny didi yī'rr na urnidi gwe gwudi gibo'reny gidi Ngwaalu, lanni layu ndi Kirictu la 'di'rälü gwerre gwerre.

¹⁷A be gwodanalü, alanga lanni gilona limidu lijalu, la aar nje le uti giyībā'rälä ar mbudi Delenyīngā le gidurnala. A no, a la ji Delenyīngā le bupud.

¹⁸Yäy gu no, or'temajidar ngwuja'ri ngwe ngwee.

1 Täjlänükī 5

¹Gweneno lani ngweengga, ngwuja'ri ngwani gaji na yomon nyii la'ti jädī ndi ara je üllijä,

²ndi ari nga nga līlīngīdī mama ndi ari gomon ganni gadi ge Deleny o'ra, giru nono gwele ilang gwudi du'ram dilu de.

³Gaji ma ngwūji ji ndi ari, “Yi'ral 'dar giyo yadatalu yere ya'ti,” a je be dudi dibajalu nono gwele ati gu yajima dibaji dayalu diju lari le. Na la'ti la mbuji gay gidi abri.

⁴A be nga nga, lani ngweengga, nga nga la'ti gīdīrīmānū nunnu aadi ara je gomon nggā'dī dibajalu nono du'ramu.

⁵Nga nga 'dar liru yīji yidi buri ngaa ru yīji yidi lingen. Lā'tūdī yīji yidi dilung na dīrīm.

⁶Yäy gu no aa'ti a la ndri nono ngwüjü ngwu'ter, ar be jalu ngwäy ngwe ar arngani ar määtä yigo'ro yege.

⁷Lanni lati ndri, lati ndri dilu de, na lanni lati rlälï, lati rlälï dilu de.

⁸A be alanga liru ngwüjï ngwudi lingen, ar be määtä yigo'ro yege, ar gwodananu ämnï gwe Ngwaalu ar äti ämning ngwuru nono lärü ar le ä'rinyini ngwambanga, ar äti ge'tajing ndi gilang ngwuru nono gibumbu ar ge ä'rinyini yi'ra.

⁹Ndi ari Ngwaalu ngwa'ti nje utanu nunnu aar nje yi'rendeny eny nono yidi güündä güngün, aar be ru ndi ari ar mbuji gilanging Gideleny dege dani Yicu Kirictu.

¹⁰Ndi ari Kirictu gwayu gwani alanga nunnu ar le midi gwüpäng mung o'ra aar nje mbuji gilona lijalu limidu yaa aar nje mbuji a lima ayi.

¹¹Yäy gu no, or'temajidar ngaa olajidi giyigo'ro yalu gwüpäng, nono anaku 'didanu giyo yapa je gu.

Ola gwudi gwodaningalu

¹²Lotaca jalu gweneno, lani ngweengga, ndi ari dïnyädär je lanni gilo lapu yiiru 'danggalanu lanni liru yi'ra yalu na ngwoorta ngwalu ndi eelle gwalu Gideleny aar je ola.

¹³Dïnyädär je denyang gwupa ngaa je ämnï gwani yiiru yegen yanni yati aar je ape. Jaralu ladajidalu.

¹⁴La je päcälü lani ngweengga ndi ari, ülädär ngwami'ri, or'temajar ngwudenyoy, gatajar je düwä lanni lami'ratu, mätär yigor gwani ngwüjï 'dar.

¹⁵Arnganar ndi ari aa'ti dijï da gwä'räci dijänü giyi'ral yüngün yanni yiki yi'ral ye yanni yiki, ngaa be jayidi ngwäy giyomon 'dar na ngwüjï 'dar ngwu'ter.

¹⁶Jayaranu giyomon 'dar,

¹⁷otacar Ngwaalingalu giyomon 'dar,

¹⁸car Ngwaalinga yäy 'tu giyi'ralalu 'dar. Ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwubupa gu no ndi Yicu Kirictu.

¹⁹Aa'ti ngaa la 'rinnye ligä lidi yiiru yidi Ligi'rïm 'danggalanu.

²⁰Aa'ti ngaa la ci yïjirälü mireny,

²¹ngaa be ïriyï yi'ral ngwäy nono 'dar. Apar je yanni yijaw.

²²Abrar je yere 'dar yanni yiki.

²³Ara je Ngwaalu ngwanni ngwuru adatalu giligo'ro lüngün ju'riyi 'dar. Ngwurime ligi'rïmä lalu, ngwurime lingina lalu ngwurime ngwangina ngwalu nunnu aar jayi nono komon gadi ge Deleny dani Yicu Kirictu o'ra.

- ²⁴Gwanni gwurnida je gwuru ligor le'te pu ying je ärrä.
- ²⁵Lani ngweengga, otacar Ngwaalingalu gwani änyängä.
- ²⁶Agannar ngwengga 'dar giyenenanu aganni gwanni gwuju'ru.
- ²⁷Nggwa je päcälü ngwäyänü ngwudi Deleny ndi ari ngaa ülijä ngwengga ngwuja'ri ngwee 'dar ngwüllijä je.
- ²⁸Ara je gu yimi'rü ji ku yidi Deleny dani Yicu Kirictu.

2 Täjlänüki

2 Täjlänüki 1

¹Ngwuja'ri ngwee ngwändi 'dänggäri Bulij na Jiliwanij na Timijawuj. Ngwükäci nje gi'donga gidi Täjlänüküing gidi Ngwaalu ngwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu.

²Ara je gu yimi'rü na adatalu gwudi Ngwaalu ngwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu ji.

Yäy 'tu na otaci Ngwaalingalu

³Yädi gu giyomon 'dar ndi nyii ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani nga nga liru ngweengga aar gu ele kayalu no, ndi ari änni Ngwaalu gwalu nggwo gwuma 'tälü na ännäjidü gwalu nggwo ndi gendadi.

⁴Yäy gu no nyii gilo liringinä je le giyi'doonganu yidi Ngwaalu gwani or'temaji na änni Ngwaalu gwalu na übinälü na dirbä danni ndo dor'temaja gu.

⁵Dar giyee yinggida ndi ari obalu gwudi Ngwaalu gwäti ngwäyänü, yäy gu no la je irä lädi giyelenyanu yidi Ngwaalu, yanni giyo yiyijä je dirbä.

⁶Ngwaalu ngwüdünälü ling je reraji lanni licä je dirbä

⁷gwa je gataji düwä lanni gilo gidirbänü a gwunje gataji düwä 'to. Ya ji giyee ma Deleny dani Yicu 'tädälü kerala yi'rr ye yüngün yiru yiima,

⁸ligä le lu'du, ndi obalu ngwüji ngwe ngwanni ngwa'ti lingidi Ngwaalinga aar 'ti 'dengenaja ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwudi Deleny dege dani Yicu.

⁹La aar le obalu la geradalu geradingalu gwudi gwur'taling la aar je längitäji poor ngwäyänü gwudi Deleny na ndi näji gwudi yiima yüngün

¹⁰gomon nggä'di gading ge o'ra ndi näjini ngwüji ngwe ngwüngün ngwanni ngwuju'ru a ngwüji ortada ngwanni ngwuma änni 'dünggüngün. Ngaa gilo ganu, ndi ari ngaa lämnä ngwuja'ri ngwanni ngwondacara je.

¹¹Yäy gu no yi'ral ye giyee ki'ranu, nyii lati otaci Ngwaalingalu yomon reny gwani nga nga ndi ari ara je Ngwaalu ngwege gäbici ngaa aw ndi urnidi gwanni gwornacara je. Nyii otaci Ngwaalingalu ndi ari ara je Ngwaalu gataji düwä yiima ye yüngün ngaa medaji yi'ral 'dar yanni yijaw yanni yibupa je ndi ärrü, na apepe gwanni gwati ila änni gwe Ngwaalu gwalu.

¹²Nyii lotaca Ngwaalingalu yi'ral ye giyee nunnu a ngwüriny gwudi Deleny dege dani Yicu näjini 'danggalanu ngaa näjini 'dünggüngün, gwani yimi'rü yidi Ngwaalu ngwege na gwani Deleny dani Yicu Kirictu.

2 Täjlänüki 2

Gwanni gwändälü mbüny

¹Ma ji ma Deleny dege dani Yicu Kirictu o'ra, a la o'radalu ndi ar le mbudi. Lani ngweengga, nggwa je pácälü ndi ari,

²aa'ti yigor ya je pänü ara je yedeny eny gwani yijir, na ngwuja'ri ngwaru ngwe ngwüji nyii laadi ru lükäjä je. Ngwondajaar ngwe ndi ari gomon gidi Deleny gima ila.

³Aa'ti dijü dere da je dudiyi gay ge gere, lingidär ndi ari gomon nggä'di, ga 'ti gila 'di a ngwüji ngwonyadu nyurtanu gwerre gwerre na nginde gwanni gwindälü mbüny 'tädälü, gwanni gwani geradalu.

⁴Gwa übinü yi'ralalu 'dar gwa alliji ligo'rala lüngün giyi'ralala pipi'ri'ti yidi Ngwaalu na yanni yäpjäär je yobo nunnu ngwalliji ligo'ro lüngün ngwujalu kobo gidi Ngwaalu ngwari diru Ngwaalu.

⁵Ngaa la'ti diwayina gaji ganni gijar ge ndi ari äny gwata je ondaci yi'ral ye giyee?

⁶Na gwenene ngaa lilingidi yiru ange yanni giyo yimätädälü nunnu ngwa ji ngwü'tädälü kaji ganni gigi'tijäär.

⁷Ndi ari yiima yidi yujimidi yidi diji ndee giyo yima ji giyiiru, a be nginde gwanni nggwo gwümätädälü, gwading mätädälü gwur'tal nunnu 'di aar äbri ngindeng kayanu.

⁸Gwa aar be gäbücälü nggwo gwindälü mbüny gwa 'tädälü gwanni gwadi Deleny dani Yicu dami büdä gwe gwudi düwä didi ngwulem ngwüngün ngwududiyi näji gwe gwudi buri gwüngün gwadi nggwe ila.

⁹Ila gwudi nginde gwanni gwindälü mbüny, gwadi ila yiima ye yidi dijego'rr ndi inggidi yi'ral 'dar yanni yiru yi'duru yidi yiima, yi'remna na allalu ndir,

¹⁰na 'dar yanni yiki yanni yadi dudiyi ngwüjü ngwanni ngwani yi'rany. Ngwani yi'rany nunnu ngwu'donya ndi änni yi'ral yanni yäti ngwäyänü nunnu aar gilängidini.

¹¹Yiru giyee yigäbica Ngwaalinga ngwügäbici yiima yidi dudi aar ape yiiru nunnu aar je änni yanni yiru 'tur

¹²a nunnu ngindenga 'dar aar je le obalu lanni lima 'ti ännä giyi'ral yanni yäti ngwäyänü, a je be yi'ral jadanu yanni yiki.

Mätinälü gwudi ngwikirijin

¹³A be nyii lati ci Ngwaalinga yäy 'tu yomon reny gwani nga nga lani ngweengga ngwämnä je Ngwaalu, ndi ari 'tu'tu gwele gwerre Ngwaalu ngwäbrä je nunnu ngaa gilängidini ju'riyi gwe gwudi yiiru yidi Lig'i'rim na änni gwe giyi'ral yanni yiru 'didanu.

¹⁴Nginde gwurnida je gwani yiiru giyee ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwäri, ndi ari ngaa acajidi ndi näji gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

¹⁵Yäy gu no lani ngweengga, jar be 'di'däny ngaa mätinälü ngwuja'ri ngwanni ngwenggacara je, manari ngwenggacara je ngwündäjinä ngwulem ngwe ya ngwenggacara je ngwuja'ri ngwe ngwüllinä.

¹⁶Nyii lotaca Delenyalu dege dani Yicu Kirictu ligo'ro le lüngün na Ngwaalu ngwuru Papa gwege gwani nga nga, ngwanni ngwämnä nje yimi'rü ye yüngün yanni yima aar nje ätäädä. Aar nje ätäädä or'temajing gwudi gwur'taling na ge'tajing gwanni gwujaw.

¹⁷Aar or'temaji yigor yalu ara je ojemeye nono ndi ärrä yi'ral 'dar yanni yijaw na ndi ondaji ngwuja'ri 'dar ngwanni gwujaw.

2 Täjlänüki 3

Otacar Ngwaalingalu

¹Gwodanalü lani ngweengga, otacar Ngwaalingalu gwani nyängä. Otacar jalu ndi ari a ngwuja'ri badalu gwudi Deleny dani Yicu a je ngwüji näji nono näjinär gu 'danggalu.

²Otacar Ngwaalingalu ndi ari aar nje gu etadi ngwüji ngwanni ngwuki, ndi ari ngwüji 'dar ngwa'ti äti ämnäng Ngwaalu.

³A be Deleny diru ligor le'te pu a da je ojemeye nono da je gu etadi dijego'ro.

⁴Nyii licinänü giyigoranu Gideleny ndi ari ngaa gilo lärrü yi'ral giyee na ya je gwuji ndi ärrä 'to yanni yenggacara je.

⁵A Deleny ruyi yigor yalu kay gidi ämnä gwudi Ngwaalu na gidi or'temaji gwudi Kirictu.

Arnganar aa'ti ngaa la ru ngwami'ri

⁶Ngwüriny ngwe gwudi Deleny dani Yicu Kirictu, la je girinya lani ngweengga, 'tüdäränü gidiweengga danni diru dami'ri da'ti ändi ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwenggacara je.

⁷Ndi ari nga nga yigo'ro ye yalu lilingidi yiru 'taa ndi ari ngaa gwuji gora gäri. Nyii lä'tüdi ngwami'ri gaji ganni gijar ge,

⁸nyii 'ti iyädi dijü gony gere ga'ti nyii gu ge'ta gony gere. Aar be ru manni ndi ari, nyii lundu ngwäy ndi ape yiiru dilu de nje ape lingen le nunnu aa'ti nyii la äbingini dijänü dere 'danggalu.

⁹Ya'ti nje ärrü giyee nunnu nyii la'ti ädi ndi nje ätä gu'ru, aar be ru nunnu a yigo'ro yäri ru gora galu nje gwüjini.

¹⁰Ndi ari gwele anni jar, lätäädä je dimürä ndee ndi ari, "Gwere gwanni gwati 'ti apu yiiru, aa'ti gweny."

¹¹Nyii lati 'dingini ndi ari loko gilo 'danggalanu liru ngwami'ri, lati 'ti abrralu ndi ape yiiru ati aar be jalu gangin gangin ndi äni giyi'ralanu yidi ngwüji ngwu'ter.

¹²Ngwüriny ngwe ngwudi Deleny dani Yicu Kirictu, la je päcälü ndi ari ngwüji ngwanni ngwuru gu no, ngwunje girinya aar jalu mamma aar ape yiiru aar eny ngwuy ngwe ngwegen.

¹³Na gwani nga nga, nggwa je ci lani ngweengga ndi ari, aa'ti ngaa la ayi nono ndi ärrä yi'ral yanni yödünälü.

¹⁴Manari gwere nggwo gwu'donya ngwuja'ri ngwee ngwullu nje, ge'tar ngwäy nono aa'ti gwa le acajidi nunnu a yaaru ape.

¹⁵Aa'ti gwaru güwän 'danggalu ngaa be girnya nono diweengga dalu.

Mi'ra

¹⁶Gweneno ara je Deleny didi adatalu ligo'ro lüngün ätäda adatingalu kaji 'dar na ngwaalu 'dar. Ara je gu Deleny ji 'dar.

¹⁷Äny gwuru gwani Bulij gwullu aganning nggwee guy ge güny, gi'remna giru nggee giru 'ter ndi inggidi ndi ari äny gwuru gwullu je. Ulli gwüny gwuru gu no.

¹⁸Ara je gu yimi'rü yidi Deleny dege dani Yicu Kirictu ji 'dar.

1 Timijawuj

1 Timijawuj 1

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndī 'dūnggūny āny gwani Bulij gwuru doo'ra dūkājāār didi Yicu Kirictu yeleny ye yidi Ngwaalu ngwuru Gilang gwege na yidi Yicu Kirictu gwuru ge'taji gwege.

²Ngwūkācī nje gījū gūny 'didanu ndi āmnī Ngwaalu gani Timijawuj. Aar ang Ngwaalu ngwuru Papa na Yicu Kirictu gwuru Deleny dege aar ang ātādā yīmī'rā aar ang ātādā ināng aar ang ātādā adatingalu.

Arnganar ngwoorta ngwanni ngwuru ngwu'duru

³Anaku pācā gwālū anni īndīny Majiduniya, nunnu nga jalu ngenone kūdār gani Abijuj nga girinya ngwūjū ngwe'te ngwā'di aa'ti ba be ngwa ji ndi enggaci ngwūjū ngwuja'ri ngwa'ti īndī kayalu.

⁴Aar dūnājī yigo'ro yegen ndi gwuji ondajing gwani lūtūlūtū na ngwuja'ri ngwani utiti ngwūgūrā ngwūrīny ngwanni ngwati 'ti medadu. Ngwuja'ri ngwanni ngwuru gu no, ngwati apa garnating aar 'ti apu yiuru yidi Ngwaalu yanni yati ji āmnī gwe 'dūnggūngūn.

⁵Bupi gwudi ngwuja'ri ngwee gwani āmnājīdī gwanni gwati ila giligor lanni liju'ranu na ligor le lanni lijaw na ndi āmnī Ngwaalu gwanni gwuru 'didanu.

⁶Gilo loko lima je ngwuja'ri ngwee doda lima gwurla ndi ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwa'ti ātī ngwāyānū.

⁷Ngwunana ndi ru ngwoorta gwudi yobo yidi Ngwaalu, aar 'ti be līngīdādī yi'ral yorto ye ngwaalinga yondajaar je na yanni yīcīnādāār gu mama.

⁸A līlīngīdī ndi ari yobo yijaw manari yima ye dijī ape yiuru mama.

⁹Na 'to ar lenge ndi ari yobo ya'ti aar je gī'tijā dijū danni didūnālū, aar je be gī'tijī ngwūjū ngwanni ngwati kiyi yobo aar nyurtanu, aar je gī'tijī ngwūjū ngwanni ngwa'ti līngīdī drū didi Ngwaalu na ngwanni ngwuki, ngwanni ngwa'ti ju'ru aar 'ti īndī yobo ye yidi Ngwaalu, ngwanni ngwati 'rinye papang je aar 'rinye nanning je, aar je gī'tijī ngwūjū ngwanni ngwati 'rinyidi.

¹⁰Yobo yīgī'tijāār je ngwūjū ngwanni ngwati mī'rī ngwāyānū na ngwur ngwanni gwati ape ngwuru. Yīgī'tijāār je ngwūjū ngwanni ngwati ummi ngwūjū aar je ellang yīnādā, aar je gī'tijī ngwu'duru na ngwūjū ngwanni ngwati pī yi'rany 'tur, aar ārrī yi'ral 'dar yanni ya'ti aar elatu ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwīndī kayalu.

¹¹Yanni ya'ti aar īndī ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw ngwanni ngwūnājīnā gwudi Ngwaalu ngwātādāār nje Ngwaalu ngwanni ngwortana.

Bulij gwīnādī Delenya

¹²Nggwati ci Delenya dege dani Yicu Kirictu yāy 'tu gwanni gwuminy ātā yiima gwānggādīny ndi ari āny gwuru ligor le'te pu, aar nyi ge'te giyiuru yūngūn.

¹³Di manari gwele äny gwüllüdi Ngwaalinga nyi übinī ngwüjälü ngwüngün nyi 're ngwäy. Gwinädiny ndi ari nggwuru de'rr nyi 'ti äti ämning Ngwaalu.

¹⁴Yimi'rü yidi Deleny dege yibälajäär nje nono yirälü, ämni gwe Ngwaalu na ämni gwe gwanni gwuju ndi Yicu Kirictu.

¹⁵Ngwuja'ri ngwee ngene ngwäti ngwäyänü, ngwädi gu ndi ar je ämni 'dar, Yicu Kirictu gwändi ngene gididlä ndi gilängidiyi ngwüjü gwanni ngwuki, nono änying gwanni gwukana 'denggen.

¹⁶Nyi be inädä Ngwaalinga gwanni gwukana nono nunnu a Yicu Kirictu inggidi määtäng ligor lüngün lanni la'ti rimalu nyi ru gora gidi ngwüjü gwanni ngwa ämni nginde gwe aar mbuji miding gwudi gwur'taling.

¹⁷A denya ru na näji ru gwudi Deleny didi gwur'taling, danni dati midi gwur'tal, danni dati 'ti enggana, danni diru Ngwaalu ngwe'te pu pupud. Yiru gu.

A Bulij ola Timijawujing

¹⁸Giji güny gani Timijawuj, nggwätädängä ngwuja'ri ngwee anaku aru gu yijir gwani nga gwerre, nunnu ma je gwujani, nga gwa ape yongra yanni yijaw,

¹⁹nga mätinälü ndi ämni Ngwaalu a ligor le lijaw. Loko lanni lima obe ngwuja'ri ngwee gora ge, lima geraji ämningälü Ngwaalu gwegen nono ma dudu ape bälükä ngwugerajalu.

²⁰Gilo ganu lani Iminiyuj na Älijikändär lanni liminje ätä dijego'ro ngwuje reraji aa'ti la lo Ngwaalinga.

1 Timijawuj 2

Otaci Ngwaalingalu

¹Nyi be bupi gwerre gwerre ndi ari, a bupi ji ngaa otaci Ngwaalingalu ngaa je olenga ngwüji ngaa je ci yäy 'tu gwani ngwüji 'dar,

²gwani ngweleny, gwani ngwüji 'dar gwanni ngwümäti yelenya, nunnu ar jalu 'dar ladatalu ar elelle elelleng gwanni gwüjilänü gidrü 'dar didi Ngwaalu na ndi ju'ri 'dar.

³Giyee yijaw aar jada Ngwaalinganu ngwuru Gilang gwege,

⁴gwanni ngwüminä ngwüjü 'dar aar mbuji gilanging aar lenge bebereng gwudi 'didanung.

⁵Ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwe'te pu a dardan gidiliganu ndi gwä'räjidi ngwüjü Ngwaalinga le ru de'te pu diji dani Yicu Kirictu.

⁶Gwanni gwümi'rinä nono ligo'ro lüngün gwani ü'rälü gwudi ngwüji 'dar. Inggidi nggwee gwuru gwanni gwuma Ngwaalu ge'te ngwuji kaji güngün.

⁷Yiru giyee yanni yigäbicä Ngwaalinga aar nyi be ge'te nyi ru diji durnidu ngwuja'ri ngwe ngwujaw nyi ru doo'ra dükajäär. Nggwondaja 'didanu nggwa'ti ondaja yi'duru nyi ru doorta didi ngwuja'ri ngwudi änni Ngwaalu na 'didanu gwani ngwüji ngwuru Garany.

⁸Äny gwubupa a ngwur ngwaalu 'dar alliji ngwuyala ngwuju'ru aar otaci Ngwaalingalu yigor ye ya'ti äti güündänü aar 'ti äti garnatinganu.

⁹Nyi bupi 'to a ngwaw genne ngwureda ngwädi je aar ja'rimani nono denya gwe na yaaru. Aa'ti ngwarri yayu micini gwe ngwä'rü aar genne dab aar genne yi'rigara yi'ri aar genne ngwureda ngwanni ngwu'ri,

¹⁰aar be manni arri yayu ape gwe yiiru yanni yijaw yanni yädi ngwaw ngwanni ngwaru ngwäpijä Ngwaalinga yobo.

¹¹A daw gwugwundi aar enggaci ngwulenge 'dengenaja ku.

¹²Äny gwa'ti gwa änni ndi daw enggaci duru ya ndi ape yelenya gidurala, ngwube manni gwugwundi.

¹³Ndi ari Adam gwuru gwuge'taar gwerre gwerre aar be ge'ta Awang.

¹⁴Na Adam gwä'tüdi gwanni gwidajäär, a be daw ru didajäär ngwuru danni dinyurtanu.

¹⁵A be ngwaw ngwa gilängidini linge gwe yijü manari ngwuma gwuji änning Ngwaalu gwegen, aar änni ngwüjü aar ju'ri aar gu ü'rü.

1 Timijawuj 3

Ngwangida

¹Ngwuja'ri ngwee ngene ngwädi gu, ma diji dere ligor le lüngün minni ndi ru dangida didi gi'doonga gidi Ngwaalu, yi'ral giyee yijaw.

²Yibüpinä nding ru dangida dijaw nono, didi daw de'te pu, ngwubebere, ngwümäätä ligo'ro lüngün, ngwuru diji dinyädäär, ngwuru diji didi yirnü, ngwäti yiima ndi enggaci ngwüjü.

³Aa'ti da iyä di'rica ngwürläli, aa'ti da ru däärä, aa'ti da kadi jadanu, ngwube manni ru diji dijilänü, dadataralu ngwüji ngwe, aa'ti dübiji ngwü'rinyänü.

⁴Ngwulenge ruying ngwüjü ngwüngün gidrü mama, ngwengga ndi ari gwu'dengenaca yijü yüngün aar denya denyang gwanni gwändi kayalu.

⁵Ndi ari manari diji dima 'ti lingidi ruying ngwüjü ngwüngün gidrü, awa ngwube burni ndi ombaji gi'donga gidi Ngwaalu?

⁶Aa'ti da ru diji dännä Ngwaalu girem nunnu aa'ti da piyi ligo'ro lüngün da aar de obalu obalu gwe gwanni gwübädäär gwe dijego'ralu.

⁷Aa'ti ngwüriiny ngwüngün ngwa ke ngwüjü ngwäy poor ki'doonga ngwükirijin nunnu aa'ti gwa i'di giyi'ralanu yidi yaaru ngwi'däti ngwü'dibänü ngwudi dijego'rr.

Lanni lati gendaji guy giyiiru

⁸Yiru gu ye'te ye'te 'to ndi ari lanni lati gendaji guy giyiiru, aar ru ngwüji ngwädi gu nda je ngwüji denya, aa'ti ngwa ru yigoranu rom, aa'ti ngwa iyä di'rica aar rläli, aar ru ngwüji ngwübijä ngwü'rinyänü gwudi yu'ram.

⁹Aar ru ngwüji ngwüriimiti ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu ngwudi änni Ngwaalu ligor le lijaw nono.

¹⁰Aar je idäji gwerre gwerre aar je be ge'te ndi gendaji guy giyiiru manari la'ti ke nono gwere giyi'ral yere.

¹¹Yiru gu ye'te ye'te ngwaw aar ru ngwaw ngwädi gu nda je ngwüji denya, aa'ti ngwa ru ngwaw ngwänijü ngwüjü nono, aar be bebera aar ru yigor ye'te pu giyi'ral 'dar.

¹²Gwanni gwati gendaji guy giyiiru, ngwuru dur didi daw de'te pu ngwururriyi yijü na ngwu'duna ngwüngün mama.

¹³Lanni lima gendaji guy giyiiru mama, aar je ätä gu'ru gipa na ndi ännici gwanni gwubinga ndi änni ndi Yicu Kirictu gwegen.

Yujimid yidi änni Ngwaalu gwege

¹⁴Anni ge'tajiny ndi ila 'danggalu gomon ga'ti olanu, nggwüllijängä ngwuja'ri ngwee nunnu,

¹⁵manari nggwuma jana, nga lenge awa ndi enggaci ngwüjü aar rurriyi yigo'ro yegen ngwu'dun ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuru g'doonga gidi Ngwaalu ngwumidu, ngwuru ngwobo aar ru yidingo yidi 'didanung.

¹⁶Yanni yolanu ndi utalu, yujimid yidi drü didi Ngwaalu yojema ndi ari, Kirictu gwuru diji dümnä, a gwe Ligir'im inggidi, a yi'rr engga, aar gwe ondaji ngwüjänü ngwuru Garany, a gwe ngwüji änni gidädlä, aar 'di'riyi ngwallu kerala gwünäjinä.

1 Timijawuj 4

Arngana ngworta ngwuru ngwu'duru

¹Ligir'im londaju gilingenalu ndi ari ngwüdlä ngwänü ngwudi gwodaning, ngwüji ngwoko ngwo're kay ndi änni Ngwaalu ngwa gwuji ngwü'rillä ngwanni ngwuru ngwu'duru ngwa gwuji enggacing gwudi ngwujego'rr.

²Enggaci gwanni gwändi gu no, gwudi ngwumur'tuny gwuru ngwuru gwudi ngwu'duru, yigor yegen yima ru yidingol nono ma aar ü'dini ligä le.

³Ngwati etaci ngwüjü ndi agu aar je girinya ngwong ngwudi eny ngwanni ngwuge'ta je Ngwaalu nda je ngwüji eny ngwanni ngwämnä Ngwaalu aar je lenge yanni yiru 'didanu aar gu caji Ngwaalinga yäy 'tu.

⁴Ndi ari 'dar yanni yege'ta je Ngwaalu yijaw, yere ya'ti ya 'dünyini ma aar äpini ci gwe Ngwaalinga yäy 'tu,

⁵ndi ari yigä'rinä ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu aar gä'rini otaci gwe Ngwaalingalu.

Rüdi dīnād dijaw didi Yicu Kirictu

⁶Ma ang enggaci ngwengga yi'ral giyee, nga gwa ru dīnād dijaw didi Yicu Kirictu, di'rüniyäär ngwuja'ri ngwuru 'didanu ngwudi änni Ngwaalu na ngwudi enggaci ngwanni ngwujaw ngwanni ngwuma ang gwuji.

⁷Aa'ti ngaa lacajidi ngwüji ngwe ngwuja'ri ngwä'tüdi lütülütü gwudi drü didi Ngwaalu ngwube ru lütülütü gwati ngwaw ngwuru ngwümäy'in ondaji. Nga be manni iditani ligo'ro lunga gidrü didi Ngwaalu.

⁸Ndi ari iditani gwudi ngwangina gwuru gu'ru, a be iditani gidrü didi Ngwaalu gwurana gu'ru ngwuja'ri 'dar, gwani midi gwenene na midi nggwä'di.

⁹Ngwuja'ri ngwee ngwäti ngwäyänü na ngwädi gu ndi aar je änni 'dar

¹⁰yiru giyee yäpädär gu yiuru ar gu unda ngwäy, ndi ari ge'taji gwege gwüjädäi Ngwaalu ngwanni ngwumidu, ngwanni ngwuru Gilang gwudi ngwüji 'dar gwece gwece ngindenga lanni lämnä Ngwaalu.

¹¹Ülädi ngwüjü nga je enggaci yi'ral giyee.

¹²Aa'ti gäbica dijü dere ndi aar ang calu mireny nunnu nga gwuru damal, nga be ru gora gijaw gidi ngwikirijin ngwuja'ri, ndi eelle, ndi änni, ndi änni Ngwaalu, na ndi ju'ri.

¹³Ge'ta ligo'ro lunga ndi gwuji ülijing ngwüjü ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, ndi ondaci ngwüjü nga je enggaci, 'di nyi ila.

¹⁴Aa'ti a gwa i'dädänü angidaji gwe gwunga gwanni gwangidacaranga ngwuja'ri ngwe ngwudi yijir anni ma aar ang mbumbunga lidi gi'doonga alliji ngwuy nono.

¹⁵Gwuja yi'ral giyee nga je ärrä, nga je gu gatada ligo'ro lunga ku, nunnu aar engga ndi ari nga nggwo gwindädi gweere.

¹⁶Arngana ligo'ro lunga na ngwuja'ri ngwindi kayalu mama. Ündädi gu ngwäy, ndi ari ma gu ru, nga gwa gilängidiyi ligo'ro lunga na ngwüji ngwanni ngwati ang 'dingini.

1 Timijawuj 5

Ärriji ngwikirijinä

¹Aa'ti a gwa girinya dimäyinä diru dur dulu de, nga be ärrī nono mbumbung gwunga. Lanni liru ngwamal ärrä je nono ngwanggalu,

²na ngwaw ngwuru ngwämäyīn, ärrä je nono nanning je, na ngwaw ngwanni ngwü'di'rälü, ärrä je nono ngwanggalu yi'ral ye 'dar yanni yiju'ru.

Ngwedel

³Arngaca ngwedela mama ngwanni ngwuru ngwedel 'didanu ngwa'ti äti ngwüjänü.

⁴A be dedel danni däti yijü, ngwäti ngwügürnä ngwuru yiji, yiiru yegen gwerre gwerre, aar eelle yiiru ye yidi yobo, aar arngani ngwüjü ngwegen gidrü no ya gwä'räci mbumbung je na nanning je na ngwügüürnä ngwegen dämjä giyigo'ro yegen, giyee yati jada Ngwaalinganu.

⁵Dedel danni diru diwayi 'didanu, digätinänälü jücü, ngwätädä Ngwaalinga ge'tajing gwüngün ngwugwuji ngwuja'ri ngwani otaci Ngwaalingalu dilu de na lingen le nunnu a Ngwaalu gataji düwä.

⁶A be dedel danni digwuja ami'ra gwudi lingen, dayu gilig'i'rim eelle gwüngün gwuru 'tur.

⁷Ondaca ngwüjü ngwuja'ri ngwee, nunnu 'to, aa'ti gwere gwa ji gwa yi'ral i'dä nono.

⁸A be diji danni dati 'ti monaca ngwüjü gwüngün, gwece gwece gwani ngwüji gwüngün gidrü, gwuma gatu änning Ngwaalu mbüny gwuma kani gidiji da'ti ämnä Ngwaalu.

⁹Dedel danni da aar ülläji ngwüriny gidillucu didi ngwedel ngwanni ngwati je gi'doonga gataji düwä, ngwuru danni däti ngwüdläyü ngwü'tänälü 'di nyärläl (60). Ngwuru danni diruca duru düngün ligor le'te pu gwele gwerre,

¹⁰ngwulinginni ndi ari dapu yi'ral yanni yijaw, ndi ari di'rüniyā yijü yi'ral yijaw, dijaw yirnü, dülljä ngwüjälü gwudi Ngwaalu 'dunu 'dünggüngün ngwuyi ngwüjü yora nono gwudi Ngwaalu. Digataja ngwüjü düwä ngwanni ngwuju gidirbänü, ngwü'di'ri yiiru ye 'dar yanni yijaw.

¹¹A gwani ngwedel ngwanni ngwü'di'rälü, aa'ti ngwa je ülläji gidillucu ndee. Ndi ari ma ji ma je ami'ra gwegen gwudi lingen dami ge'tajing gwegen ndi Kirictu, ngwa bupi ndi äginī.

¹²No la obalu yigo'ro ye yegen, ndi ari lima kiyi ngwuja'ranu ngwanni ngwaraar ngwe gwerre.

¹³Ya ji giyee gay ge'te, la äbräji ndi ru ngwujagi'ral la rcalu lir lir ngwu'dunanu. La'ti la ru ngwujagi'ral 'dogo, la be gwurla 'to ndi äniji ngwüjü nono aar äni

giyi'ralanu yä'tüdi yegen, aar ädini ndi ondaji ngwuja'ri ngwä'tüdi ngwadi aar ngwe ari.

¹⁴Yäy no, nggwa ola ngwedela ngwanni ngwü'di'rälü aar ägini, aar linge, aar ruyi ngwu'duna ngwegen, aa'ti la gi'tiji güwänü gubu'ru ndi aar nje ngwüji ondajaji yi'ral nono yere.

¹⁵Yiru gu ndi ari ngwedel ngwanni ngwü'di'rälü, ngwoko ngwo ngwuma 'tü kay poor 'didanu ngwuma gwuji dijego'ro.

¹⁶Dikirijin danni diru daw däti ngwedela gidrü, ngwuje iye aa'ti ngwungwe 'rigädi gi'donga gidi Ngwaalu, nunnu a gi'doonga burni ndi ombaji ngwedela ngwanni ngwa'ti äti ngwüjänü.

Mbumbunga lidi Yi'doonga

¹⁷Mbumbunga lanni lati ombaji yi'ral yidi gi'doonga gidi Ngwaalu mama, lädi gu ndi aar je gendacani gu'ru, gwece gwece lanni lati ape yiiru ndi ondaji aar enggaci ngwüjü.

¹⁸Ndi ari gitab gidi Ngwaalu garu nu, "Aa'ti a gwa gekaci gindri ngwüjirti ngwulem ndi eny ma ge ji ndi u'ri yona," na ndi ari, "Gwanni gwati ape yiiru, gwati aar ätä gu'ru güngün."

¹⁹Aa'ti a gwa änni ngwuja'ri ngwäbingädäär je mbumbung nono, nga je be änni 'dogo manari ngwüji ngwuma ji rom (2) gwalla tä'räl (3) ngwanni ngwänggädi je.

²⁰Lanni lati ape gwuki, girinyädi je ngwäyänü ngwüji, nunnu a yedeny eny ngwüjü aar arngani.

²¹Nggwa ang olada ngwäyänü Ngwaalu na ndi Yicu Kirictu na yi'rr yanni yäbräär je, ndi rime ngwuja'ri ngwee aa'ti ngwa ang ngwe uti ngwüjänü, aa'ti ngwa ang ngwe ännäni ngwüjü ngwoko.

²²Aa'ti nga büdädi ndi alliji ngwüjü ngwuy nono ndi ape yiiru, aa'ti a gwa acidi ndi ke gwudi ngwüji ngwu'ter. Arngana ligo'ro lunga nga ju'ri.

²³Gäbica iying yaw yümnä 'dogo, ati ang be drü di'rica dooko gwani lari lunga lanni lati ang enyanu na dümdä danni dati ang määtä pid pid.

²⁴Ke gwudi ngwüji ngwoko nggwo gwulinginna, gwati je madina gweere aar enggani gwerre gwerre gomon ga'tina gidi obalu. Na ke gwudi ngwüji ngwoko gwati ji ngwube 'tädalü gwodan.

²⁵Yiru gu ye'te ye'te 'to no ndi ari, yi'ral yanni yijaw yilinginna 'di 'to yanni yati 'ti engganalu no, ya'ti ya änalü ya 'tädinälü gilingenalu.

1 Timijawuj 6

Ngwinäd

¹Ngwīnād ngwanni ngwuru ngwīkirijīn, aar engga ngworta ngwegen ndi ari ngwādī gu ndi aar je denya nunnu aa'ti ngwūrīny ngwudi Ngwaalu na inggidi gwege gwa aar lo.

²Ngwīnād ngwudi ngwoorta ngwuru ngwīkirijīn, aa'ti ngwa aar ngwe anidanu ndi ari liru yengga. Aar je be manni āpījānī yiiru, ndi ari lanni lārrijāār je yiiru, liru ngwīkirijīn aar je jayi ngwāy.

Enggaci gwanni gwīndī kayalu

Yi'ral yiru giyee yanni ya je enggaci ngwūjū nga je ye pācālū.

³Gwere gwanni gwati inggidi ngwuja'ri ngwa'ti aar īndī ngwuja'ri ngwe ngwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu ngwanni ngwuru 'didanu, aar ru yobo yidi drū didi Ngwaalu,

⁴dīrīngīnā ligo'ro lūngūn 'dogo da'ti līngīdī yi'ral yere. Dūmādī ligor ndi garnati, a kajidi danu ngwuja'ri ngwanni gwati apa yī'dūnyū aar apa yajidinganu, luding na ūpīnājīdī ngwuja'ri ngwanni gwuki,

⁵na kajidi ngwāy gwanni gwati 'ti medadu. Yi'ral yiru giyee yidi ya'rany yegen yiki, ngwuma je ngwuja'ri doda ngwanni ngwuru 'didanu a gwati engga ndi ari drū didi Ngwaalu, gay giru gidi bile.

⁶Didanu ndi ari drū didi Ngwaalu mung aw dijū ngwāy, dati gābīcī dijū ngwūnānū gwulleney.

⁷A la'ti apana gony gere gīndār ge gīdīdlā ndee, na ga'ti ga ar apani gere gīdīdlā ga ar ge ele.

⁸Ma be ari a limbuju enying ar ātī ngwureda, aar nje be aw ngwāy.

⁹A be ngwūjū ngwanni ngwūmīnā ndi nānū, gwati aar je īdājī aar ī'dātī giyi'ralanu yonyadu yidi ye'rr na ami'ra gwanni gwuki gwati dudiyi ngwūjū aar geradalu.

¹⁰Ndi ari āmnī gwudi ngwū'rīny gwuru gay gati ge yi'ral yanni yiki badalu 'dar. Na ngwūjī ngwoko, ndi ari gwati āmnī ngwū'rīnyā, ngwuma je gay doda gidi āmnī Ngwaalu, ngwuma dūgīnī yigo'ro yegen yi'rendeny ye yonyadu.

Bulij gwūlādī Timijawujing

¹¹A be nga gwani Timijawuj, anni rang gwudi Ngwaalu, 'tūdā giyi'ralanu giyee 'dar, gwuja dūnīngālū, nga gwuji drū didi Ngwaalu, nga ātī āmnīng Ngwaalu nga gwuji āmnīng, nga ātī or'temajing nga jīlānū.

¹²Apa yiiru yongra yijaw yidi āmnī Ngwaalu. Mātīnālū ndi midi gwudi gwur'taling gwanni gwornacaranga gwanni gwuma gwe inggidi ngwuja'ri ngwunga ngwanni ngwujaw ngwāyānū ngwūjī ngwonyadu ngwanni ngwānggādāngā.

- ¹³Ngwäyänü Ngwaalu, ngwanni ngwati midiyi yi'ral 'dar na ndi Yicu Kirictu, gwanni gwüdünü ngwäyänü gideleny dani Bilatij Bündi ngwinggidi inggiding gwanni gwujaw, nggwa ang ge'te ndi ari
- ¹⁴nga rime ngwuja'ri ngwee gwujaw nono 'di a Deleny dege dani Yicu Kirictu 'tädlü.
- ¹⁵Ngwaalu gwadi 'täjä Yicungalu kaji güngün. A Ngwaalu ürtädini ngwanni ngwuru Deleny jücü, Deleny didi ngwelenyinga na Doorta didi ngwoortanga,
- ¹⁶Nginde jücü gwanni gwumidu gwati ji giburi gwati aar 'ti 'donggaca, gwa'ti diji änggädi na gwa'ti gwa aar engga. A denya gwüngün ru na yiima yüngün ru yidi gwur'taling. Yiru gu.
- ¹⁷Ülädi ngwüjü ngwünänü ngene gidädlä ndee ndi ari aa'ti ngwa piyi yigo'ro yegen aar gatada lingina ndi nänü gwegen gwuru 'tur, aar be manni gatada lingina Ngwaalu ngwanni ngwünänü ngwati nje monaci yi'ral ye 'dar ar ye jayanu.
- ¹⁸Ülädi je ndi ari aar ärrü yi'ral yanni yijaw, aar nänü yi'ral ye yanni yijaw aar jayi yirnü yanni yätäär je aar je ge'te ngwüjü ngwu'ter.
- ¹⁹Gay ge nggee, la be aa yu'rina yidi yigo'ro yegen ya ru nono yidingo yojema yidi oda gwani ngwüdlä ngwä'di ngwudi gwodaning, nunnu aji aar midi miding gwanni gwuru 'didanu.
- ²⁰Gwani Timijawuj, arngana yiiru yanni yima ara je ätäädä. Abru ngwuja'ri ngwanni ngwä'tüdi drü didi Ngwaalu nga abri garnating gwudi ye'rr gwanni gwucaar bebere gwuru yi'duru.
- ²¹Loko gilo lanni laru läti bebereng nggwee gwuru yi'duru, lima je gay doda gidi änni Ngwaalu. Ara je gu yimi'rü ji.

2 Timijawuj

2 Timijawuj 1

¹Ngwuja'ri ngwee ngwändi 'dünggüny äny gwani Bulij gwuru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu bupi gwe gwudi Ngwaalu, anaku ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe gwudi midi ndi Yicu Kirictu.

²Ngwüllijji nje gijü güny gämniiny gani Timijawuj. Ara gu yimi'rü ji na inä na adatalu gwanni gwändi Ngwaalu ngwuru Papa na Gideleny dege dani Yicu Kirictu.

Rüdi ligor le'te pu

³Nggwuca Ngwaalinga yäy 'tu ngwanni ngwati nje äpiji yobo ligor le lijaw anaku äpijä je gu ngwügüürnä ngwüny yobo, dilu de na lingen le ngaa je gwe jalu ngwäy ngwe ndi otaci Ngwaalingalu gwüny.

⁴Nyi diwayini yal yunga, nyi jada ndi ang engga, nunnu nyi jayanu gwulleny.

⁵Nyi diwayina ämning Ngwaalu gwunga gwanni gwuru 'didanu, gwanni gwuju gwele gidigüürnä dunga dani Loyej ngwuji ndi nanni gwunga gwani Yuniya, na gwenene äny gwücinänü ndi ari nggwo 'to 'dunggunga.

⁶Yiru giyee yigäbiciiny ndi ari nga diwayiniyi ndi gägiräji ligä gwani angidaji gwanni gwuma ang Ngwaalu angidaci alliji gwe ngwuy nono ngwüny 'dunggunga.

⁷Ndi ari ligi'rämä lanni lätäädäär nje Ngwaalu, lä'tüdi ligi'räm lidi yedeny, ngwube ru ligi'räm lidi yiima, lidi ämni, ngwuru ligi'räm lidi bebere.

⁸Nunnu aa'ti yaaru ya ji ndi ondaji gwani Deleny dege na aa'ti yaaru ya ang ape gwani äny gwanni nggwo giyu'rung gwani nginde. Nda be acajidi giye'rendenyanu gwani ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, yiima ye yidi Ngwaalu.

⁹Nginde gwanni gwuminje gilängidiyā aar nje urnidada ndi midi gwanni gwuju'ru, ya'ti ani ndi ari yere yärrär je aar be ani bupi gwüngün na yimi'rü yüngün. Yimi'rü giyee yätädäär nje ndi Yicu Kirictu 'tu'tu gwerre,

¹⁰yima be 'tädinälü gweneno ila gwe gwudi Gilang gwege, gwani Yicu Kirictu, gwanni gwuma päda yi'ranyalu ngwütäji midingalu na ji gwudi gwur'taling giburalu ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwujaw.

¹¹A gwani ngwuja'ri ngwee ngwujaw, lige'teny nyi ru diji dondaju nyi ru doo'ra dükäjäär nyi ru doorta.

¹²Yiru giyee ndi ari nggwiyü dirbä anaku jiny gu. Aar nyi 'ti be yaaru apu, ndi ari nggwülingidi yärüng gwanni gwuminyi gu ämnä, nyi icinänü ndi ari nginde gwäti yiima ndi arnga yiiru yüny yanni yiminje äniälü 'dünggüngün gwani gomon nggä'di.

¹³Yanni yima je 'dingini 'dünggüny, mäti je aar ru gora gidi ngwuja'ri ngwanni ngwändi kayalu, ämni gwe Ngwaalu aar ru ämni ndi Yicu Kirictu.

¹⁴Arngana 'didanung gwudi ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwänijäär jälü 'dunggunga, nga je arnga ara gu Ligirrim lanni Liju'ru gendaci yiima lanni gilo 'dengganu.

¹⁵Nga gwülingidi ndi ari ngwüji 'dar ngwaalu ngwani Ajiya ngwumiiny gatani, Biliguj na Armuginij gilo gwanu.

¹⁶A Onejebroj na ngwu'dun ngwüngün inä Delenya, ndi ari gwati nyi gwe jalu yomon 'dar aar nyi gataji düwä, aa'ti yaaru apu gwani yu'rung yüny.

¹⁷Aar nyi be manni minälü gwur'tal 'di aar nyi mbuji anni jung Ruma.

¹⁸A Delenya inä ngindeng komon nggä'di. Nga gwülingidi ndi ari awa nginde gwendaciny guy ngway ngwe ngwonyadu ngenone Abijuj.

2 Timijawuj 2

Undu ngwäy giyiiru yidi Kirictu

¹A gwani giiji güny, ojema nono giyimi'ru yanni giyo ndi Yicu Kirictu.

²A ngwuja'ri ngwanni ngwuma je 'dingini 'dünggüny ngwari nyi ngwe ngwäyänü ngwüji ngwanni ngwänggädi je ngwonyadu, ätädi je ngwüjü ngwänggädä je ngwuru yigor ye'te pu ngwädi ndi enggaci ngwüjü ngwu'ter.

³Or'temaja gidirbanü, ar ru le'te le'te nga ape yongra yijaw yidi diiji didi Yicu Kirictu.

⁴Gwanni gwati ape yongra gwati 'ti änijä ligo'ro lüngün giyiiru yi'ter. Nginde gwunana ndi jada kumndaniganu güngün.

⁵Yiru gu ye'te ye'te 'to ndi ari diiji danni dati enati ndi dokati, dati ape gu'ru manari da'ti enatu anaku ari gu ngwuja'ri.

⁶Diiji danni dati undi ngwäy ndi kwoy, diru dadi ru gi'ra ndi ape gu'ru güngün gidi yuula.

⁷Irüyä ngwäyälü ngwuja'ri ngwee ngwaru nyi ngwe, ndi ari Deleny da ang ätäda bebereng gwani yi'ral giyee 'dar.

⁸Diwayina Yicu Kirictung gwü'di'rälü giyi'ranyanu, gwuru digüürnä ndi Däwüd gwuru deleny. Ngwuja'ri gwuru ngwee ngwanni ngwujaw ngwanni ngwati nje ondaci ngwüjü

⁹ngwanni ngwiyi nyi gu dirbä 'di aar nyi giki yu'rung ye nono minyi ru diiji dige'ta giimra. A be ngwuja'ri gwudi Ngwaalu ngwa'ti gikanalu.

¹⁰Yäy gu no, äny gwor'temaja giyi'ral 'dar gwani ngwüji ngwanni ngwäbrinä, ndi ari ngindenga 'to aar mbuji gilanging gwanni nggwo ndi Yicu Kirictu näji gwe gwudi gwur'taling.

¹¹Ngwuja'ri ngwee ngwädi gu, Manari a layu Kirictunga le, gwa ar le midi 'to.

¹²Ma ar or'temaji, gwa ar le ape yelenya. Manari gwuma ar nyi'rini, nginde 'to gwunje nyi'rini.

¹³Ma ar 'ti rüdi ligor le'te pu 'dünggüngün, nginde gwa ru ligor le'te pu, ndi ari gwa'ti gwa nyi'rini ligo'ro lüngün.

Rüdi dīnād dīgwällinā Ngwaalu

¹⁴Diwayiniya ngwüjü yi'ral giyee. Nga je arnga ngwäyänü Ngwaalu ndi ari kadadi ngwuja'ri gwati 'ti apu yi'ral yere yanni yiru 'didanu, gwati geraji ngwüjälü 'dogo ngwanni ngwati 'dingini.

¹⁵Undu ngwäy gwullenya nga gwällini Ngwaalu, nga ru däänü dapu yiiru da'ti yaaru apu giyiiru yüngün nga inggidi yi'ral yanni yiru 'didanu inggiding gwanni gwindi kayalu.

¹⁶Tüdi ngwuja'ranu ngwudi ye'rr, ndi ari lanni lati äni giyi'ralanu yanni yiru gu no, lati 'tü aar kedani gidrü didi Ngwaalu.

¹⁷Ngwuja'ri ngwegen ngwanni ngwati aar je enggaci ngwüjü, ngwati badalu nono doya ngwangu. Nono Iminiyujing Bilotej gwe,

¹⁸lanni lima je ngwuja'ri doda ngwanni ngwuru 'didanu. Lati ari 'di'ri giyi'ranyanu gwuma ila gwuma ele, yi'ral ye giyee, lima geraji ämningälü Ngwaalu gwudi ngwüji ngwoko.

¹⁹A be yidingo yidi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, yijalu ndom, yingidädäär je dilge de ndee, "Deleny diru dilingidi ngwüjü ngwüngün." Aar ari 'to, "Gwanni gwati äpiji Delenya dege yiiru, ngwujo'renyana giyi'ral yanni yiki."

²⁰Ngwu'dunanu ngwanni ngwupa, ngwati 'ti äti ngwonyanu ngwuru dab na buta 'dogo, aar be äti 'to ngwonyanu ngwuru yü'ri na yimo. Ngwoko ngwati aar ngwe ape yiiru yanni yijaw na ngwoko ngwati aar ngwe ape yiiru yanni yirngü.

²¹Manari diji dima aar ga'ru giyi'ral giyee yirngü, da aar de ape yiiru yanni yijaw, da aar ju'riyi, da jayi gidoorta a da aar ja'rima ndi ape yiiru yere yanni yijaw.

²²Tüdänü ndi ami'ra gwudi yamal gwanni gwuki, nga dünälü nga äti ämning Ngwaalu nga äti ämning, nga äti adatingalu ngwüjängä le 'dar ngwanni ngwati urnidi Delenya yigor ye yiju'ranu.

²³Tüdänü ndi garnati gwudi ye'rr gwuru 'tur, gwülingidä gwe gwati apa kading.

²⁴A ya'ti ädi gidinäd didi Deleny ndi kadi. Ngwube manni ru danni dijaw liguri ngwüji 'dar, ngwuburni ndi enggaci ngwüjü, ngwädiyü liguralu.

²⁵Ngwuje ra'ti lanni lati iniji ngindeng ligor le lijilänü, ndi ari ma je Ngwaalu allici kil, aar jo'renyana aar lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu.

²⁶A ndi ari ngwuje allici kil aar o'ra yigor yegen aar gwanna ngwü'dibä ngwudi dijego'rr ngwanni ngwuma aar gu i'dänü aar ru ngwinäd gwüngün.

2 Timijawuj 3

Dirbä didi gomon gidi gwodaning

¹Nggwunana ndi ang diwayini ndi ari giyomon yidi gwodaning, gaji ga ji gojema gwulleny.

²Ngwüji ngwa gwurla ndi änni yigo'ro yegen, ngwänni ngwü'rinyä, ngwa piyi yigo'ro yegen, ngwa iringini, ngwa ari ngwulem, ngwa nyortaci mbumbung janu, ngwa nyi'rini ndi gwä'räci ngwüjü aar je ci yäy 'tu, ngwa rngi.

³Ngwa erne ämning, ngwa'ti ngwa düdäniji ngwüjänü, ngwa änji ngwüjü nono, ngwa 'ti ngwa määtä lingina, ngwa 're ngwäy, ngwa je yi'ral ke ngwäy yanni yijaw.

⁴Ngwa gwurlanu ngwüji ngwe, ngwa büdäci yi'ral ngwäy, ngwa 'tüyü ngwu'ra ngwegen, ngwa 'ti ngwa änni Ngwaalinga ngwa je ngwong ngwudi didlä ami'ranu.

⁵Ngwa ru ngwumur'tuny gidrü didi Ngwaalu aar be 'ri'rinyini yiima yüngün yanni yapu yiiru. 'Tüdänü ngwüji ngwanni ngwuru gu no.

⁶Ndi ari ngwo ngwoko ngwati ändädä ngwüjü ngwu'dunanu aar 'du'di ngwayu ngwanni ngwami'ratu ngwüpinä gwanni gwuki a je ami'ra 'dar gwanni gwuki mananu.

⁷Ngwati aar je enggaci giyomonalu 'dar a je 'ti be yi'ral ändi giyi'ranu a'tur ndi ari aar bebere ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu.

⁸Ngwuru nono Yennejinga Yamburuj gwe lanni lübänä Müjängälü. No yiru gu 'to ngwüji ngwee ngwübänä ngwuja'ralu ngwanni ngwuru 'didanu. Aar ru ngwüji ngwuki ya'ranya ngwa'ti ädi ndi änni Ngwaalu.

⁹A be ngwa'ti ngwa ji ndi 'dongga gweere ndi ari ye'rr yegen 'dar ya 'tänälü gilingenalu ya je ngwüji engga, anaku 'tädaär gwälü yidi Yennejinga Yamburuj gwe.

Bulij gwülädi Timijawujing

¹⁰A be nga gwülingidi enggacing gwüny 'dar, nga lenge elelleng na buping gwüny, nga lenge ämning Ngwaalu na määtäng gwudi ligor lüny, nga lenge ämning na or'temajing gwüny.

¹¹Nga lenge übinängälü gwanni gwübänäär nyi gwe ngwüjälü, na yi'rendenya yüny 'dar yanni yimbujiny Andakiya, Ayikuniya na Lijitra. Ngwüji

ngwübiniñyälü übiniñgälü gwuru yedeny. Aar nyi gu be Deleny gätäjä giyi'ralanu giyee 'dar.

¹²Yiru gu 'didanu ndi ari gwere gwanni gwaru gwadi eelle drü de ndi Yicu Kirictu ngwuru dikiriñin, gwa aar übinälü.

¹³A be ngwüji ngwanni ngwuki na ngwanni ngwati idänänü ngwube kani giyi'ral yegen yanni yiki. Lati dudiyi ngwüji ngwu'ter la dudiyi yigo'ro yegen.

¹⁴A be nga, mätinälü ndi enggaci gwanni gwuma ang enggaci nga gwe icinänü. Nunu nga gwülingidi ndi ari yäru gwuru gwenggacanga.

¹⁵Ndi ari 'tu'tu yogo ye nga gwülingidi gitab gidi Ngwaalu ganni gati ang bebereye nga ji nga mbuji gilanging änni gwe gwunga ndi Yicu Kirictu.

¹⁶Gitab ku gindi Ngwaalu gijaw ngwaalu ngwudi enggaci gwanni gwuru 'didanu, ndi girinya, ndi ja'rima na ndi reraji gwani dünälü.

¹⁷Nunu a diji didi Ngwaalu mbuti ngwuja'rmani ndi 'di'ri yiuru ye 'dar yanni yijaw.

2 Timijawuj 4

Ola ngwäyanü Ngwaalu

¹Nggwa ang ola ngwäyanü Ngwaalu na ngwäyanü ndi Yicu Kirictu gwanni gwa ji gwila gomon ge'te ndi pici ngwüjü yelenya ngwanni ngwumidu na ngwanni ngwayu komon gidi ge'te yelenya yüngün,

²ndi ari nga ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, nga je jici mama kaji ganni gijaw na kaji ganni ga'ti jaw. Ra'tu ngwüjü nga je girinya nga je ojemeye nono määtä gwe liguri gwulleny na enggaci gwe gwanni gwujaw.

³Ndi ari gomon ga ji gila ngwüji ngwa'ti ngwa änni ngwuja'ri ngwanni ngwindi kayalu. Ngwa be manni gwä'räni ngworta nono ngwonyadu ngwanni ngwaru ngwe yigor yegen, aar je ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwämi'rädi ngwänänü ngwegen.

⁴Ngindenga lima gwü'rübäji ngwuy ngwäni ngwegen ndi 'dingini ngwuja'ri ngwanni gwuru 'didanu, lima je lütülütü gwuru 'tur dudiyi.

⁵A be nga, 'ritu gi'ra gunga giyi'ral 'dar, nga or'temaji gidirbanü, nga ape yiuru yidi doo'ra denggaca ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw, nga 'di'ri yiuru ye yunga 'dar.

⁶Ndi ari midi gwüny gwuru nono di'rica dibälajärälü dani mi'rini nono, a gaji gima ila gadi yi'rany yüny.

⁷Äny gwuma ape yongra yanni yijaw, gwuma obani nggwuma ici ndi dokati, nggwuma määtäda änning Ngwaalu.

⁸A be gweneno gilo lidüniciny gu'ru ge gīgī'tijäär nyi gidi gi'riba gidi yeleny gidi dүнälü gadi aar nyi Kirictu gwuru Deleny dídүнälü giki gomom nggä'di. Äny gwä'tüdi jücü aar be ru 'to 'dar lanni gilo lidünicä 'tädingälü gwüngün yigor ye yegen.

Ngwuja'ri ngwudi mī'rä

⁹Unda ngwäy gwulleny nyi ilijä puprang,

¹⁰ndi ari Dimaj, gwuma ämni didlä ndee gwuminy gatani gwuma ele Täjlänüki. Kiraj gwuma ele Galatiya na Titüj, gwuma ele ngwaalu ngwani Dalmatiya.

¹¹Luka gwuru jücü ngwuju nyi gwe gweneno. Millidana ndi Murkuj nga apana. Nginde gwujaw ngwuny gendaci guy giyiuru.

¹²Nggwuma ükäji Tiyakujing kündär gani Abijuj.

¹³Ma ang ila, apana direda didi gennala dannu digätijäniny Karbujing kündär gani Truwaj nga apana yitab yüny, gwece gwece yanni yiru ngwurna.

¹⁴Dijindala dani Älijikändär gwärrijiny yi'ral ya'ti jaw a'tur, gwa Deleny reraji gwani ape gwüngün.

¹⁵Arngana ngindeng 'to gwani ligo'ro lunga, nggwo gwünijä ngwuja'ralu ngwege gwulleny.

¹⁶Gomon nggoo yörnü anni picäär nyi yelenya, äny gwuru gwuruca ligo'ro lüny jücü. Dijä dere da'tiny de dünü aar nyi ruci. Aar nyi be gatanalu 'dar jücü aar ele. Nggwotaci Ngwaalingalu ndi ari aa'ti ling je i'raci ngwuja'ri ngwee ngwegen.

¹⁷A be Deleny ru düdüniny de aar nyi ojemeye nono, aar nyi gäbici nyi äti yiima nyi ondaci ngwüjü gwuru Garany ngwuja'ri ngwe ku ngwanni ngwujaw. Ngwaalu ngwügätäjiny yi'rany nono dijü digätäjäär diira ngwulem.

¹⁸A Deleny diny gätäji giyi'ral 'dar yanni yiki, gwuny gu etadi 'di gwunyi ülätiyi giyelenyanu yüngün yidi gerala. A näji ru gwüngün gwur'tal. Yiru gu.

Aganni gwudi mī'rä

¹⁹Aganna Bärjikilläng na Äkillä na gubu gidi Onejebroj.

²⁰Arictuj gwuma jalu kündär gani Küründüj. Nggwuma gatana Trubimujing gwümä ngenone kündär gani Milatuj.

²¹Unda ngwäy nga ila gwerre gwerre digo da'tina indä. Ngweengga gwani Yubulij, na Pудuj, na Linü, na diweengga diru gera dani Kilawudiya, na ngweengga 'dar, ngwaganna.

²²A Deleny ji giligirim lunga. Ara je gu yimi'ru ji.

Tītūj

Tītūj 1

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndī 'dünggūny äny gwani Bulij gwuru dīnād nyi ru doo'ra dūkājāār didi Yicu Kirictu lūkājīny ndi gataji ngwūjū dūwā ndi ännī Ngwaalu ngwanni ngwābrā je Ngwaalu. Na ndi nje enggaci aar bebere giyi'ral yanni yiru 'didanu yanni yati nje apada gīdrū didi Ngwaalu.

²Ännī Ngwaalu nggwee na bebere nggwee nggwo ndi ge'taji gwudi midi gwudi gwur'taling, gwanni gwaru gwe Ngwaalu ngwanni ngwā'tūdī di'duru, 'tu'tu anaku ädī gu gajalu.

³Na gwani gege'te gwe yaji ngwapa ngwuja'ri ngwūngūn ngwuje 'tājälū giburalu ondaji gwe ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwätādāār nje ükājī gwe gwudi Ngwaalu ngwuru Gilang gwege.

⁴Ngwükäcī nje Tītūjīng gwuru gījī gūny 'didanu ännī gwe Ngwaalu gwege. Ara gu yīmī'rū na adatalu ji gwudi Ngwaalu ngwuru Papa na Yicu Kirictu gwuru Gilang gwege.

Yiiru yidi Tītūj ngwaalu ngwani Kīrīd

⁵Yi'ral yanni yīgābīcīny nga be gatana ngwaalu ngwani Kīrīd, gwani Tītūj, yiru ndi ari nga gege'te yi'ral mama yanni ya'ti medana nga ge'te mbumbung je giyi'doonga yidi Ngwaalu gīyūndār 'dar anaku enggaca gu.

⁶A mbumbu ru gwanni gwujaw nono, ngwuru dur didi daw de'te pu, a yījī yūngūn ru yanni yāmnā Ngwaalu aa'ti ya ye ngwūjī ondaji ndi ari yiki drū aar nyurtanu.

⁷Anni ätādāār dangida yiiru yidi Ngwaalu, ngwube ru dījī danni jaw nono, aa'ti da piyi ligo'ro lūngūn, ngwu're ngwāy. Aa'ti da ru dījī dati rlālī, ngwuru dāārā, aa'ti da übījī bilenganu gwudi yu'ram.

⁸Ngwube ru dījī didi yīrnū, ngwāmnī yi'ral yanni yijaw, ngwümāätä ligo'ro lūngūn, ngwūdūnālū, ngwujū'ri, ngwujayi drū.

⁹Ngwümätīnālū 'dī'dāny ngwuja'ri ngwanni ngwādi 'didanu anaku enggacaar je gu, nunnu ngwāti yiima ngwor'temaji ngwūjū ngwu'ter ngwuja'ri ngwe ngwīndī kayalu nunnu aar dūnājī ngwūjū ngwanni ngwübīnā ngwuja'ralu ngwanni ngwīndī kayalu.

¹⁰Ndi ari gilo lonyadu linyurtanu, lati dudiyi ngwūjū ngwuja'ri ngwe ngwuru 'tur, gwece gwece ngindenga lanni lati ari a ngwūjī ü'rī'tānī.

¹¹Längitājār je ngwūnyū gwudi ngwulem ngwegen, ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwegen ngwuma geraji ngwūjälū 'dar giyubanu ngwuja'ri ngwe ngwegen ngwanni ngwa'ti indī kayalu nunnu aar gu bila giyu'ram.

¹²Dijir de'te degen dondaju ngwari, “Ngwüji ngwudi Kiriding ngwuru ngwu'duru giyomonalu 'dar, ngwuru nono ngwäng ngwudi pooring ngwuki drü, aar ru ngworony, aar ubi ngwamanu.”

¹³Ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe dijir degen ngwäti ngwäyanü. Yäy gu no, rimiti je gwälü gwulleny, nunnu a änni Ngwaalu gwegen ele kayalu

¹⁴aa'ti la ji ndi geraci lütülütü gwudi dimürä didi Ngwüyäwüd ngwäni na ngwuja'ri ngwudi ngwüji ngwanni ngwati obe ngwuja'ri gora ge ngwanni ngwuru 'didanu.

¹⁵Ngwüji ngwanni ngwuju'ru, ngwong 'dar ngwuju'ru 'denggen, a be ngwüji ngwanni ngwuki ngwa'ti ämnä Ngwaalu, ya'ti yere yiju'ru 'denggen. 'Didanu, ya'rany na yigor yegen yiki.

¹⁶Ngindenga lati ari lilingidi Ngwaalinga, a be yiiru yegen inggidi ndi ari ngwa'ti aar je lingidi. Ndi ari ngindenga liki ngwüjü ngwäy, linyurtanu la'ti ädi giyi'ral yere yanni yijaw.

Titüj 2

A ngwikirijin eelle elelleng gwindi kayalu

¹A be nga, enggaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwindi kayalu.

²Enggaca ngwuru ngwanni ngwupana ndi ari aar bebere, aar je denya, aar maätä yigo'ro yegen, aar ru ngwüji ngwämnä Ngwaalu, aar äti ämning, aar äti or'temajing gwanni gwindi kayalu.

³Nga enggaci ngwayu 'to ngwanni ngwupana aar eelle elelleng gwudi denya, aa'ti ngwa ari ngwulem, aa'ti ngwa äbräji ndi iyä aar ru ngwinäd ngwudi rläli, aar be inggidi yi'ral yanni yijaw.

⁴Aar ola ngwayu ngwanni ngwü'di'ralü nunnu aar änni ngwuru ngwegen aar änni yijü yegen,

⁵aar maätä yigo'ro yegen, aar ju'ri, aar arngani ngwu'dun ngwe ngwegen, aar jayi yiguri, aar 'dengenaci ngwuru ngwegen nunnu aa'ti yere ya ji yanni yadi gäbici ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu a je ngwüjü calu mireny.

⁶Ülädi ngwamal 'to aar maätä yigo'ro yegen.

⁷Giyi'ral 'dar nga ru gora gegen ärrä gwe yi'ral yanni yijaw. Dünälü nga arri 'didanu ndi enggaci gwunga.

⁸A ngwuja'ri ngwunga ele kayalu aa'ti ngwa ke ngwüjü ngwäy, nunnu aar gäbici güwänü gunga a yaaru ape nunnu ya'ti yere ya aar ye ari 'dengge.

⁹Enggaca ngwinädä aar 'dengenaci ngworta ngwegen giyi'ral 'dar, aar je äpiji yiiru yanni yadi je gäbici aar jyanu, aa'ti la aar le garnati,

¹⁰aa'ti la aar je iyada yu'rimi, aar be inggidi ndi ari liru yigor 'didanu ndi aar je ämnäcī. Nunnu kay gere 'dar, aar gäbīcī enggacing ngwüjü gwani Ngwaalu ngwuru Gilang gwege, ngwujayi ngwokta ngwüjü.

¹¹Ndi ari Ngwaalu ngwuma 'täjä yimi'rälü yanni yadi ye ngwüjü gīlängidini 'dar.

¹²Yati nje enggaci ndi ari ar inyini giyi'ral 'dar yanni yä'tüdi drü didi Ngwaalu, ar gatani yamila yidi didlä, ar eelle eelleng gwudi määtä lingina, gwudi dünälü, na ar eelle drü de didi Ngwaalu gīdidlänü ndee.

¹³Anni jicar ge'tajingalu gwudi jayanu nunnu ngwü'tädälü, ila gwudi näji gwudi Ngwaalu ngwupa na Gilang gwege gwani Yicu Kirictu.

¹⁴Nginde gwanni gwayu gwani alanga nunnu aar nje ü'rälü giyi'ral 'dar yanni yiki. Aar nje ju'riyi nono aar nje ruji ngwüjü ngwüngün jücü ngwiti je yigoranu ndi ärrī yi'ral yanni yijaw.

¹⁵Yäy yi'ral yiru giyee yanni ya je enggaci ngwüjü. Or'temaja je, a ngwe rimalu yeleny ye yunga 'dar. Aa'ti diji dere da ang calu mireny.

Titüj 3

Elle gwudi dikirijin

¹Diwayiniya ngwengga ndi ari aar 'dengenaci ngwelenya, a lanni lati ruyi yelenya aar je 'dengenaci, aar ji 'di'däny ndi ärrī yi'ral yanni yijaw.

²Aa'ti la lo diju dere ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwuki a be adatalu ji, a ätäjidi gu'ru ji, a jili ji 'didanu ngwüjü 'dar.

³Ndi ari gwerre 'to a liru ngwe'rr ar nyurtanu, aar nje dudiyi, aar nje yamil na ami'ra 'dar ruji ngwinäd. Ar ru ngwu'rinya, ar ru ngwü'düny, a nje ngwüjü ke ngwäy ar kajidi ngwäy.

⁴A be anni ma jayi liguri gwudi Ngwaalu ngwuru Gilang gwege na änni gwüngün gwanni gwänni nggwe ngwüjü 'tädälü,

⁵ngwuminje be gīlängidiyi. Gwa'ti nje gīlängidiyā gwani dünälü gwere gwärrär, aar be ani inä gwüngün. Ngwuminje be gīlängidiyi uyi gwe keng gwege gwani lingini mana gwanni gwuyang aar nje gwä'räjälü liyang Ligi'rim le

⁶lanni Liju'ru lanni lima aar nje bäläjä nono Yicu Kirictu gwe gwuru Gilang gwege.

⁷Nunnu anni ma aar nje düniyälü yimi'rü ye yüngün, gwuma ar le emadi giyu'rinanu na ndi ge'taji gwudi midi gwudi gwur'taling.

⁸Ngwuja'ri ngwee ngwuru 'didanu. A nggwubupanga nga pälü ngwuja'ri ngwe ngwee, nunnu a ngwüjü undi ngwäy ngwanni ngwuma änni Ngwaalu aar

arngani yigo'ro yegen aar je ge'taji ndi ärrī yi'ral yanni yijaw. Yi'ral giyee yijaw aar ru bile gwudi ngwüjī 'dar.

⁹Nga be gatani garnating gwudi ye'rr na ngwuja'ri ngwani utiti ngwügürnä ngwüriny, garnati na kadadi giyobo yidi Ngwüyäwüd, ndi ari yi'ral giyee yati 'ti apu bileng gwere aar be ru 'tur.

¹⁰Gwanni gwati dugidiyi ngwüjü, gīrīnyädī gwene nga o're nga girinya mana. Nga be gäbīcī aa'ti gwa gwe apajidi yi'ral yere.

¹¹Nga gwa gu lenge ndi ari dījī danni diru gu no, didudu dima ke, dima obalu ligo'ro le lüngün.

Ngwuja'ri ngwudi mi'rä

¹²Manari nggwuma ang ükacä Artemajing walla Tiyakuj no, aa'ti be nga gwerne ndi nyi ilijä puprang kündär gani Nikupulij. Ndi ari äny gwuma ari nggwa ji ngenone digo de.

¹³Ju 'dī'däny giyi'ral 'dar nga gataji Jinajing düwä gwanni gwurucida na Abulujing gidilä degen nga je ombaji ndi ari gilo limbuju yi'ral 'dar yanni yibupaar je.

¹⁴Lanni gilo lacajidar le, aar lenge ndi gwuji yiiru yanni yijaw aar ye gataji ngwüjü düwä ngwanni ngwa'ti äti nunnu aa'ti eelle gwegen gwa ru gwudi yami'ri.

¹⁵Lanni gilo nyii le ngene 'dar, lagannaga. Aganna ngwumaada ngwege ndi ämni Ngwaalu. A yimi'rü ji 'danggalu 'dar.

Bilimün

Bilimün 1

Ngwuja'ri ngwanni ngwüllijä je Bulij B'ilimün'ing

¹Äny gwuru gwani Bulij gwanni nggwo giyirna gwani ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwani Yicu Kirictu. Diweengga dege dani Timijawuj daganna je. Ngwuja'ri ngwee ngwükäcī nje dimaada dani B'ilimün dannu diru nyi de gimaad ndi apajidi yiiru yidi Yicu Kirictu.

²Nyi aganni diweengga dege dani Apibiya na diweengga dani Arikibiyuj gwanni gwati nyii le ape yiiru yidi Yicu Kirictu yongra na nyi aganni gi'donga gidi Ngwaalu ganni gati acajidi ngwu'dun ngwunga.

³Ara je gu yimi'rü na adatalu ji gwudi Ngwaalu ngwanni gwuru Papa gwege na Deleny dani Yicu Kirictu!

Bulij gwati ci Ngwaalinga yäy 'tu gwani ämnī gwudi B'ilimün

⁴Äny gwati ci Ngwaalinga yäy 'tu giyomon 'dar gwani nga minje otacalu.

⁵Anaku ati nyi gu 'dingini ngwüjü yikiriijün ye yunga Gideleny dani Yicu na ämnī gwe gwunga ngwüjü ku gwudi Ngwaalu.

⁶Nyi be ari, a acajidi gwudi ämnī gwunga ngwüjüngä le gwudi Ngwaalu ru 'didanu nunnu nga äti bebereng 'dar giyi'ral yanni yijaw nda je ärrī ngwüriiny ngwe gwudi Yicu Kirictu.

⁷Äny gwujayanu gwulleney nyi ojeme nono gwani mengga ämnī gwe gwunga ngwüjü gwudi Ngwaalu. Anaku ma gu gäbīcī yigor yegen yima amanu.

Bulij gwondaca B'ilimün'ing Onejemo gwe

⁸A be no, gwani mengga, ndi Kirictu nggwaadi 'ranu, ndi ang girnya dulu de nyi ärrīji yi'ral giyee.

⁹A be anaku äti nda gu ämnīng Ngwaalu a ngwengga Ngwaalu, nyi be ari nunnu nggwadi ang päcälü aa'ti nunnu madinani gwüny 'dogo, a be 'to anaku jiny gu giyirna yani ondaci gwe güny ngwüjü ngwuja'ri Gideleny dani Yicu Kirictu.

¹⁰Äny gwüpäcängälü gwani diweengga dani Onejemo gwanni gwuma ru nono giji güny, äny gwuma ru nono papa gwüngün anni jiny giyirna.

¹¹Nginde gwele gwerre gwa'ti ämbädi 'dunggunga, a be gweneno, gwuma be amba 'dengge.

¹²Äny gwuminyi gwä'rä aar ang o'raca gwani nono ma ang ü'ricä ligor lüny.

¹³Gwunaniny aadi aar nyi jicalu gito gito nunnu ngwuji ngwaalu ngwunga ati aar nyi äpīji yiiru anaku jiny gu giyirna gwani ondaci ngwüjü ngwuja'ri ngwanni ngwujaw gwudi Yicu.

¹⁴Nyi 'ti be jädi ndi ärrī yi'ral yere ya'ti ye ligor lunga aru nunnu yere yanni yijaw ya je ärrī na je ärrī ligor lunga aa'ti ya aar je linyaci yiima ye.

¹⁵Ya gu mine ru ndi ari nginde gwugatananga giyomon giyee cong, nunnu aar ang o'raca gwur'tal.

¹⁶Nginde gwa'ti ba be rüdi nono dinäd 'dungguna 'dogo, nginde gwupana gidinäd. Nginde gwuma ru diweengga danni dämnr. Ndi ari nginde gwuma ru dikirijin Ngwaalu. Gwämniny gwulleny a be gwa ang ämnäni gwulleny 'dünggüny nono dinädä dunga a dikirijin Gideleny dani Yicu.

Bulij gwubupa B'ilimüning ngwüdädäniji Onejemong

¹⁷A no, manari nga gwatiny engga nono dimada ndi apajidi yiiru yidi Kirictu, mäti Onejemong nono aadi nyi gu määtä.

¹⁸A be manari nginde gwärrijängä yi'ral yere yiki, yaa gwümünädängä dämjä nono dere, gäbica giligo'ro lüny.

¹⁹Äny gwani Bulij äny gwullu ngwuja'ri ngwee guy ge güny äny gwa ang 'tüci. Äny gwa'ti jädi ndi ang ci äny gwümünädängä dämjä nono dani ligo'ro lunga ndi ari äny gwuru gwurujanga dikirijin Ngwaalu guy ge güny.

²⁰Yäy gwani mengga gäbicing nyi mbuji jaying ngwäy 'dungguna Gideleny, gäbica ligor lüny ngwamanu ndi ari nga gwuru dikirijin ndi Kirictu.

²¹Äny gwülingidi ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwuca je ngwe ngwa ji ngwa je ämni 'di nga gwä'tüdänälü ngwa je ärrī ngwanni ngwonyadana.

²²Nga be ci 'to, g'itijiny ngwu'duna mama ngwanni ngwadi nyi gu ila nyi gu üllälü ma Ngwaalu ämnä otacing gwalu ndi ari aar nyi igitija gay nyi ila 'danggalu.

Aganni gwudi m'ra

²³Diweengga dani Ababraj danni diju nyi de giyirna gwani ondaci ngwüjü ngwuja'ri gwudi Yicu, dagana je

²⁴na ngwoo'ra ngwuru gimaad güny gwani Murkuj na Arictakuj na Dimaj na Luka, laganna je 'to.

²⁵Ara je gu yimi'ru ji 'dar yidi Deleny dani Yicu Kirictu.

Ngwibrü

Ngwibrü 1

Giji gipana gu'ru giyi'rr

¹Gwerre Ngwaalu ngwondaca ngwijira aar ondaci ngwügürnä ngwege ngwuja'ri ngwe ngwani Ngwaalu yomonanu yonyadu na ngway ngwe ngwonyadanu,

²a be giyomon giyee yidi gwodaning, gwuminje be ukäcä Gijü güngün aar nje ondaci ngwuja'ri ngwüngün, ganni giming ätäda yu'rina yidi yi'ral 'dar, na ganni gige'teng ge didläyü.

³Giji giru enyanu gwudi näji gwudi Ngwaalu ngwulingani gi'remna güngün 'didanu, ngwümätäda yi'ral 'dar ngwuje ruyi yiima ye yidi ngwuja'ri ngwüngün. Anni ma aar nje ga'ru gwani ke gwege, nginde gwuma jalu kaama gidi Ngwaalu ngwanni ngwuru Papa gwupa kerala.

⁴No nginde gwuma aar ätäda ngwaalinga ngwupana giyi'rr anaku ru gu ngwüriny ngwüngün ngwanni gwuma aar je ätäda ngwani Giji ngwupana ngwüriny ngwegen.

Yicu gwupana giyi'rr

⁵Ndi ari Ngwaalu ngwa'ti ca gi'rrä gere ngwuja'ri ngwanni ngwondacung ngwe Kijü güngün ngwuci, "Nga gwuru Giji güny. Gwene äny gwuma ru Papa gwunga." Ngwo're ngwari, "Äny gwa ru Papa gwüngün na nginde gwa ru Giji güny."

⁶Na mana anni ma Ngwaalu ukäjä Gijü güngün ganni giru gi'ra gididlä ngwari, "A yi'rr 'dar yidi Ngwaalu gwucalu yirku ye."

⁷Na ndi ondaji gwani yi'rr, a nginde ari nu, "Gwuge'ta yi'rrä yüngün yiru dirun ngwuge'te ngwinäda ngwüngün ligä liru lingla."

⁸A be ndi ondaji gwani Giji, nginde gwaru nu, "Yeleny yunga gwani Ngwaalu yadi jalu pupud, nga gwa ruyi yelenya yunga gay ge gidünälü.

⁹Yima je änni yanni yidünälü nga je be 'donya yanni yiki yäy gu no, Deleny diru Ngwaalu ngwunga, dima ang mädinäyänä kimaad gunga jayanu gwe gwanni gwuma ara gwe bruti yelenya."

¹⁰Nginde gwaru 'to, "'Tu'tu gwerre, gwani Deleny, nga gwuge'ta diyäng nga ge'te gere yiiru ye yidi guy gunga.

¹¹Giyee ya medadi, a gwa be jalu. Ngwa mani 'dar ngwa ru nono ati gu ngwured mani.

¹²Ngwa je 'rikäjänü nono gwele ngwureda ngwa gwurli nono ati gu ngwured gwurli diloya. A be nga gwa jalu gwuru gwe'te gwe'te, na ngwüdlä ngwunga ngwa'ti ngwa medadi."

¹³Ngwaalu ngwa'ti ca gi'rrä gere güngün ngwuja'ri ngwee ngwucung ngwe Gijü güngün ndi ari, "Jicinyalu kaama güny 'di nyi gäbici güwänü gunga nga ro'talu gora ge"?

¹⁴Yi'rr 'dar yä'tüdi ngwügi'rim ngwäpijä Ngwaalinga yiuro? Yükäjäär je ndi äpiji ngwüjü yiuru ngwanni ngwadi aar je ätäda yu'rina yidi gilängidine.

Ngwibrü 2

Aa'ti ngaa li'dädänü gilang gwe gwege

¹Ar be arngani ar geraji ngwäni mama ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginar je ngwani Yicu nunnu aa'ti a la 'rämbiri.

²Ndi ari ngwuja'ri ngwanni ngwondaja je yi'rr ngwo ngwaalu ngwegen, na ngwüji ngwe 'dar ngwanni ngwa kiyi yobo ngwa aar je rejaji,

³yäy gu no, ya be ru'tana 'dengge ndi gwanna rerajing nggwee manari a lima i'dädänü gwulleney gilängidini gwe nggwee gwupana? Gilängidini nggwee gwanni gwondaja gwe Deleny dani Yicu gwerre, ngindenga lanni li'dingina ngindeng aar nje gäbici nyii gu icinä.

⁴A gwe Ngwaalu 'to inggidi yi'remna ye na yiima ye yonyadana yati alliji ngwäjälü ndir, na angidaci gwe ngwüjü yiuru yidi Lig'i'rim lanni Liju'ru ngwuje gegenaci anaku naning gu.

A Kirictu ru diji dümnä

⁵Ya'ti ani yi'rr yanni yima aar je ge'te ndi määtä didläyü danni dadi o'ra danni dondajar de gweneno ngwuja'ri ngwe ngwee.

⁶A be yondajaar ye ngwaalu ngwe'te kitabanu gidi Ngwaalu ndi ari, "Diji dümnä dani yäru digätäda gu ngwäyanü, giji gani yäru gidi diji dümnä nunnu 'di nga ge arngani?

⁷Gokeyananga gwooko giyi'rr nga giki gi'riba gidi yeleny nga näji nga jayi ngwäy

⁸nga gi'tiji ngwony 'dar ngwuje ro'talu gora ge yelenya." Gi'tiji gwe ngwony 'dar ngwuje ro'talu gora ge yelenya, Ngwaalu ngwuma 'ti dodana yi'ral yere nding je määtä yelenya. A be gweneno giyona ya'ti ar je änggädi ndi ari giyona yimätäng je yelenya.

⁹A be Yicu ru gwänggädär gwanni gwokeyaar gwooko giyi'rr, nggwo gwuma aar giki gi'riba gidi yeleny gwani näji gwuma aar gwe jayi ngwäy ndi ari gwümäti liguri gidirbänü ngwayi, nunnu a yimi'ru ye yidi Ngwaalu ngwungelle yi'rany yani ngwüji 'dar.

¹⁰Ndi apada yijü yonyadu ndi näji, yädi gu ndi ari a Ngwaalu gäbici nginde gwanni gwuru doo'ra didi gilang gwegen ngwumbuti ngwaalu ku iyü gwe dirbä düngün.

¹¹Ye'te ye'te ndi ari gwanni gwati ju'riyi ngwüjü na lanni liju'riyaar je, liru ngwüjü ngwudi längir le'te pu, no Yicu gwa'ti yaaru apu nding je urnidi ngwenggen.

¹²Nginde gwaru nu, “Äny gwa ondaji ngwüriny ngwe ngwunga ngwänggäri na gidiliganu didi gi'doonga, äny gwa ang elngaji orta gwe.”

¹³Na ngwo're ngwari, “Gwunyi gu ämnäci.” Ngwo're ngwari 'to, “Äny nggwo ngene na yiji yunga yanni yiminje ätäda gwani Ngwaalu.”

¹⁴A be anaku ru gu yiji lingeno na yin, nginde 'to lima ar le acajidi gwani lingeno legen nunnu yi'rany ye yüngün, ngwobedalu nggwo gwanni gwäti yiima yidi yi'rany nggwo gwuru dijego'rr.

¹⁵Ndi ari ngwuje gwä'dälü ndi elelle 'dar gwanni gwelellaar gu gïyïnädänü yidi yedeny yidi yi'rany.

¹⁶Ndi ari 'di'didanu ya'ti yani yi'rr yanni yigatajaar je düwä, a be yiji ru yidi Äbräyim.

¹⁷Ndi ari yiru giyee yanni yigäbica ngindeng ngwube ru nono ngwenggen gilingeno giyi'ral 'dar nunnu ngwuru dinä na dir'dal danni diru gi'ra diru ligor le'te pu giyiru yidi Ngwaalu nunnu a Ngwaalu düdäniji ngwüjänü ndi ke gwegen.

¹⁸Ndi ari nginde giligo'ro lüngün gwiyü dirbä kaji ganni gidäjäär ge, nginde gwäti ndi gataji ngwüjü düwä gwanni ngwa aar je idäji.

Ngwibrü 3

Yicu gwupana ndi Müjä

¹Yäy gu no ngwänggäri ngwanni ngwuju'ru, ngwanni ngwacajidu ndi urnidi gwudi gerala gäbica iriying ngwäylü gwalu ngwuji ndi Yicu, gwanni gwuru doo'ra dükajäär ngwuru dir'dal danni diru gi'ra gwanni gwati ar gwe ondaji.

²Nginde gwuruca Ngwaalinga ligor le'te pu ngwanni ngwuge'ta giyeleny nono rucu gu Müjä yiiru ligor le'te pu yanni yätädi je Ngwaalu yani ngwüjü ngwüngün.

³Yicu gwuma aar mbuji ndi ari näjini gwüngün gwupana ndi Müjä, nono gwele ndi ari diji danni dati oda ngwu'duna dati aar näjani ngwu'dun ngwanni ngwüdading je.

⁴Ndi ari ngwu'dun 'dar diji dati ji danni dädädi je, a be Ngwaalu ngwuru ngwanni ngwuge'ta yi'ral 'dar.

⁵Müjä gwuru dinäd diru ligor le'te pu ngwuja'ri 'dar ngwu'dun ngwudi Ngwaalu, elelle gwüngün inggidi yi'ral yanni yadi ye Ngwaalu ondaji kaji ganni gadi ila.

⁶A be Kirictu gwuru ligor le'te pu nono gijü giru gi'ra gidi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu. Na alanga liru ngwu'dun ngwüngün, ma ar ämnäci ndi ge'taji na ndi mätnälü ndi iringini gwege 'di a yomon medadi.

Obe düwä de gwanni gwati Ngwaalu ätäädä dijü

⁷Yäy gu no, anaku aru gu Ligirrim lanni Liju'ru ndi ari, "Gwene manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün,

⁸aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu anaku ru gu ngwügüürnä ngwalu gwerre ndi nyürtijü Ngwaalinganu gaji ganni gidäjäär ge Ngwaalinga gitäny.

⁹Anni idäjäriiny ngwügüürnä ngwalu aar nyi idäji aar engga yiima yüny yanni yärrü nje ngwüdläyü 'di kwo'rongo (40).

¹⁰Yiru giyee yanni yigäbiciny a nyi be güündä ape kimaad nggone nyi ari. 'Yigor yegen yilädälü 'ter yomon 'dar na ngindenga lima dodani gay güny.'

¹¹No, a nyi güündä ape nyi m'ri yi'rany nyi ari, 'Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dünggüny.'"

¹²Ombajar je be ngwänggäri, ndi ari aa'ti gwere 'danggalanu gwa ji gwäti unding gi'ra ndi änni Ngwaalu ngwo're Ngwaalinga kay ngwanni ngwumidu.

¹³Ngaa be or'temajidi yomon 'dar anni juna yomon gwene nunnu aa'ti gwere gwa ji gwundu ki'ra ndi yi'ral idäjäny yanni yiki.

¹⁴Alanga lima ila ndi acajidi ndi Kirictu manari a lima mätnälü 'di'däny ndi icinäädä gwanni gwätär gwerre ar gu ru yigor ye'te pu 'di a yomon medadi.

¹⁵Nono giyee yaraar ye gweneno ndi ari, "Gwene, manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün, aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu anaku ru ngwügüürnä ngwalu gwerre ndi nyürtijü Ngwaalinganu gaji ganni gidäjäär ge Ngwaalinga gitäny."

¹⁶Yärüngä liru lanni li'dingina Ngwaalinga aar be nyurtanu? Lä'tüdi mene 'dar lanni li'tüyä je Müjä ken gani Mijire?

¹⁷Yärüngä liru lanni lapiya Ngwaalinga gündä ngwüdläyü küü'ri rom? Lä'tüdi mene lanni liki ngwäyänü Ngwaalu lanni lima ayi gitänye?

¹⁸Na yärüngä liru lanni limi'ricä je Ngwaalu yi'rany ndi ari la'ti läni ndi obe düwä de 'dünggüngün a'tur manari lä'tüdi mene lanni linyürtijänü?

¹⁹No, a länggädi ndi ari lima 'ti burna ndi äni gwani yigor yegen ya'ti ämnä Ngwaalu.

Ngwibrü 4

Obe düwä de didi ngwüji ngwudi Ngwaalu

- ¹Yäy gu no anni juna ngwuja'ri ndi ele ngwanni ngwaru ngwe Ngwaalu gwani äni ndi obe düwä de 'dünggüngün, arnganar be nunnu aa'ti gwere 'danggalanu gwa ami'rati ndi äni.
- ²Ndi ari 'to liminje ondaci ngwuja'ri ngwanni ngwujaw anaku ondacaar je gu 'to, a be ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginaar je ngwuma je 'ti ngwuja'ri ärrü yi'ral yere yijaw, ndi ari lanni li'dingina lima 'ti ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginaar je.
- ³A be gwenene alanga lanni lima änni ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu, a la äni ndi obe düwä de anaku ma gu Ngwaalu ari, "Yäy gu no a nyi güündä ape nyi mi'rri yi'rany nyi ari, 'Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dünggüny.'" Gwaru gu ma ni ari yiiru yüngün yima medadi 'tu'tu anaku ge'teng gu didläyü.
- ⁴Ndi ari yiming ye yondaji ngwaalu ngwe'te yani gomom ganni giru Kwo'ra tä'r'il ngwuja'ri ngwe ngwee ndi ari, "Na gomom ganni giru Kwo'ra tä'r'il, Ngwaalu ngwübidi düwä de giyiuru 'dar yüngün."
- ⁵Na mana ngwuja'ri ngwe ngwee ngwaru ngwee ngene, a nginde ari, "Ngindenga la'ti la äni a'tur ndi obe düwä de 'dünggüny."
- ⁶Giyona ndi ele ndi ari loko la ji la äni ndi obe düwä de, na lanni londacaar je ngwuja'ri gwerre, la'ti ändi ndi ari linyurtanu.
- ⁷Yäy gu no, Ngwaalu ngwo mana ngwuge'ta gomonalu ge'te gicung Gwene, luubu anni ma aji ngwondaja lingla le lidi Däwüd ndi ari, "Gwene, manari ngaa lima 'dingini ngwuja'ri ngwüngün, aa'ti ngaa lundi giyi'ra yalu."
- ⁸Ndi ari adinari a je Jäjiwä äniiji ndi obe düwä de, Ngwaalu ngwa'ti ngwadi o're aar ondaji ngwuja'ri ngwee mana ngwani gomom gi'ter.
- ⁹Giyona be ndi ele, yani gomom ganni giru Kwo'ra tä'r'il gidi obe düwä de didi ngwüji ngwudi Ngwaalu.
- ¹⁰Ndi ari gwere gwanni gwa äni ndi obe düwä de didi Ngwaalu, gwa obe düwä de 'to giyiuru yüngün, nono anaku übidi gu Ngwaalu düwä de giyiuru yüngün.
- ¹¹Yäy gu no, ar be ji 'di'däny ar äni ndi obe düwä de nunnu aa'ti gwere gwa ji gwä'di kora gidi ngwügüürnä ngwone gwani nyurtanu gwegen.
- ¹²Ndi ari ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwo ngwumidu ngwapu yiiru. Ngwätänä yini kalal ganni giru yini ngwurel rom, gati ü'rü lingina na ligi'r'im, ngwäni giyircenyanu na giyüjänü ngwati lenge ya'ranya na eelle gwudi ligor lidi diji.
- ¹³Yere ya'ti yanni yigi'tinä gididlä ya'ti linginna ngwäyänü Ngwaalu. Yi'ral 'dar yijalu mbüny aar jalu wir ngwäyänü Ngwaalu ngwanni ngwa ji ngwunje otacalu.

Yicu gwuru dir'dal danni diru gi'ra

¹⁴Yäy gu no, anni ru Yicu Giji gidi Ngwaalu dir'dal dege danni diru gi'ra gwupana, gwanni gwuma madini ngwani giyerala, ar be matinalü 'di'dany ndi änni gwege 'dunggüngün gwanni gwati ar gwe ondaji.

¹⁵Ndi ari alanga liru lidi dir'dal danni diru gi'ra däti yiima, ndi lenge ami'rating gwege, ndi ari nginde gwidajäär yi'ral ye 'dar nono alanga je ngwu'ti ärrü yi'ral yere yanni yiki.

¹⁶Ar be gatu yigoralu yege ar 'donggaci didu'ri didi yimi'ru yüngün nunnu ar inä ar mbuji yimi'ra ar nje dege'daji gaji nggee ma ar je bupi.

Ngwibrü 5

¹Ngwur'dal 'dar ngwanni gwati ru yi'ra gwati aar je äbrü ngwüjänü aar je alliji aar ape giiri na aar ji ngwüjü giyi'ral yidi Ngwaalu aar angidaci Ngwaalinga aar ge'te mi'rining nono gwani ke.

²Ngwäti yiima ndi jiliji ngwüjänü ngwanni ngwa'ti lüngidi ngwududu, ndi ari nginde 'to gwuru diji dami'ratu.

³Ndi ari yiru giyee yigabicä ngindeng ngwümi'rini nono gwani ke gwudi ligo'ro lüngün, na 'to gwani ke gwudi ngwüji.

⁴Diji dere da'ti dapu näjing nggwee gwudi ape giiri gidi dir'dal diru gi'ra ligo'ro le lüngün. A be Ngwaalu ru gwati urnidi anaku urnida gu Ngwaalu Aruuning ndi ru dir'dal danni diru gi'ra.

⁵No Kirictu 'to gwa'ti apu näjing giligo'ro lüngün ndi ru dir'dal danni diru gi'ra. A be Ngwaalu ru ngwuca nu, "Nga gwuru Giji güny, gwene äny gwuma ru Papa gwunga."

⁶A nginde gwondaja gu ngwaalu ngwu'ter ngwari, "Nga gwuru dir'dal yomonalu pipi'ri'ti gidiriny didi yir'dal yidi Maliki Jadig."

⁷Giyomon yidi Yicu yanni yijung ye ngene gidiyängälü, gwotaca Ngwaalingalu ngwuje päcälü ngwudugi yal ye yipa gwani nginde gwanni gwäti yiima nding gilängidiyi giyi'rany, aar 'dengenaci nunnu denya na 'dengenaci gwüngün.

⁸Nginde gwuru Giji, ngwube lenge ndi 'dengenaci Ngwaalinga ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwiyüng gu dirbä

⁹anni mung je gu mbüti, nginde gwuma ru gay gidi gilängidini gwudi gwur'taling gwudi ngwüji 'dar ngwanni ngwa 'dengenaci

¹⁰na nginde gwäbrü Ngwaalu ngwuru dir'dal danni diru gi'ra gidiriny didi yir'dal yidi Maliki Jadig.

Matinalü 'di'dany ndi änni Ngwaalu gwalu

¹¹Yi'ral giyo yonyadu yiminī nje ndi ara je ondaci. A be yundu ndi ara je enggaci ndi ari ngaa ru ya'ranya yoko ndi lenge.

¹²Ndi ari gaji ge nggee ngaa ladi be ji ndi ru ngwoorta, ngaa gilo be linana dijū ara je enggaci gatu yora ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuru 'didanu ara je gu gwä'räcänü mana. Nga nga gilona liru nono yijū yanni yoko yinana ndi i'ri yan ya'tina lengedadu ndi eny enying gwanni ngwojemanu!

¹³Gwere gwanni nggwona ndi i'ri, nggwona gwuru giji goko gwa'ti gu na ngwuja'ri ändänü ngwani dünälü.

¹⁴A be ngwong ngwudi eny ngwanni ngwojemanu, aar be ru ngwudi ngwüji ngwanni ngwuma pe ngwuma bebere ngwanni ngwuma je ngwuja'ri madinanu ngwiditänä gu yigo'ro yegen yomon reny ndi lenge ndi ari yiru giyene yanni yijaw na yiru giyene yanni yiki.

Ngwibrü 6

¹Yäy gu no, ar be gatani enggacing gwudi yogo gwanni gwü'di'rär gwe gwerre gwani Kirictu, ar ele ndi pe ar bebere bebereng gwanni gwubirlu. Aa'ti a la ji ba be ndi ge'te gay gidi ondaji gwani jo'renyani giyi'ral yanni yati nje oktada giyi'rany na gwani ämni Ngwaalu,

²na awa ndi inggidi gwani nyinyini yaw ye, gwani alliji ngwüjü ngwuy nono, gwani 'di'ri gwudi ngwüji ngwayu na gwani obalu ngwüji ngwe gwudi Ngwaalu gwudi gwur'taling.

³Yi'ral giyee 'dar ya ar je ärrī ma gu Ngwaalu ari.

⁴Ndi ari yojema ngwüji ngwanni ngwuma aar je enggaci aar ngille angidajing gwudi gerala, ngwanni ngwuma acajidi Giligi'rīm lanni Liju'ru,

⁵ngwanni ngwuma ngille jaying gwani ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu na gwani yiima yidi Ngwaalu gididlä didi gwodaning,

⁶ndi ari manari lima i'di aar gatani ämning Ngwaalu, la'ti la aar je gwä'rä ndi jo'renyana, ndi ari ndi dudi gwegen, lima o're lima pä Gijū gidi Ngwaalu kü'ri na gima aar apiyi yaaru ngwäyänü ngwüji.

⁷Yi'ral giyee yiru nono gwele diyäng danni dati gere pi yomon reny ati ngwü'tüca ngwüjü ngwanni ngwükwüdi yuula yijaw nunnu yiru yanni yikwüdädää, dati Ngwaalu onjaci.

⁸A be Ngwaalu ngwati 'täji ngwünyü gidiyäng danni da'ti jaw dati 'tüyä ngwüga ngwü'tüyä yanya. Na da gätini giligä da ü'dini ma yomon medadi.

⁹Di minyii gu ni ondaji no lani ngwumaad, nyii gilo 'to licinänü ndi ari giyo yäti je yanni yijayana yanni yati a je oktada ndi gilängidini.

¹⁰Ngwaalu ngwä'tüdi diriginä, nginde gwa'ti gwa dodani yiiru yalu na änni gwalu gwanni gwuma aang enggaci ngindeng anaku äpiji gu ngwüjü ngwüngün yiiru na ngwona ngwati a je äpiji yiiru.

¹¹Libupa je 'dar a diji de'te de'te lenge unding ngwäy nggwee 'di aar ila ndi medadi, nunnu ara je Ngwaalu onjaci giyi'ral yalu yanni yige'taja gu ndi ape.

¹²Nyii la'ti minä ndi aang ru ngworony, ngaa be gwuji gora ge'te ge'te gidi ngwüji ngwanni ngwämnä Ngwaalu aar or'temaji no aar ape yu'rina yanni yaru ye Ngwaalu.

Yi'ral yanni yaru ye Ngwaalu yadi ji

¹³Anni ma Ngwaalu ci Äbräyiming ngwuja'ri ngwe ngwüngün, ngwümü'ridi yi'rany giligo'ro lüngün anaku aa'ti gu gwere ju gwanni gwupana 'dünggün nding gwe mi'ri yi'rany.

¹⁴Ngwuci, "Didanu, äny gwa ang onjaci äny gwa ang ruji papa gwudi ngwüji ngwonyadu."

¹⁵No anni ma gu Äbräyim dünici ngwuja'ri ngwuje mätiji liguri, yiming je ape yanni yica ye Ngwaalu.

¹⁶Ngwüji ngwati mi'ri yi'rany diji de danni dipana 'denggen, na mi'ri yi'rany gwati ätiyi yi'ral ngwäyanü yaraar ye aar ü'rü ngwüjänü.

¹⁷Ndi ari Ngwaalu ngwüminä 'didanu ndi inggidi ndi ari ngwüji ngwanni ngwadi ape yu'rina yanni yarung ye aar lenge ndi ari Ngwaalu ngwati 'ti gwürlinä gidrü düngün a'tur gwani bupi nggwee, no nggu be mi'rädä yi'rany.

¹⁸Ngwaalu ngwärrü yi'ral giyee nunnu yi'ral ye rom yanni yati 'ti gwurlu, yojema Ngwaalu ndi ü'rü yi'du'ru. No alanga lanni lima gu abrada ndi mätäni ndi ge'taji gwätädäär nje, gwa ar gu or'temaja gwulleney.

¹⁹A läti ndi ge'taji nggwee gwuru nono gudu'ru giru laaba gidi ligi'rüm gwati nje ojeme nono gwümätinälü ndom gwa'ti lagadalu. Ge'taji nggwee, gwati nje gwe ele drü dänü ngwaalu ngwanni ngwuju'ru kobo gidi Ngwaalu giluralanu lidi dired danni düllälü.

²⁰Ngwaalu ngwanni gwuma gu Yicu, gwanni gwuma madinani 'dengge nggu äni gwani alanga. Nginde gwuma ru dir'dal danni diru gi'ra pupud gidi'riny didi yir'dal yidi dir'dal dani Mäliki Jadig.

Ngwibrü 7

Dir'dal dani Mäliki Jadig

¹Mäliki Jadig nggwee gwuru deleny didi ngwaalu gwani Jälim gwuru dir'dal didi Ngwaalu ngwudi gerala. Dimbudar Äbräyim gwe gwo'ra giyäärä yanni yidamu ye ngwelenya ngwe'te na dir'dal ndoo onjaci Äbräyiming,

²a Äbräyīm gwällijī gi'ra ngwong 'dī 'dar ngwanni ngwümätīng je giyääränü. Gwerre gwerre, ngwüriny ngwani Mälīkī Jadig ngwani, “deleny didi dünälü.” A nginde ani 'to, “deleny didi Jälīm” gwani, “deleny didi adatalu.”

³Da'ti linginna mbumbung ngwu'ti linginna nanning, ngwu'ti linginna dimo'ra didi ngwügüürnä ngwüngün, ngwu'ti linginna yomon yüngün gwerre ngwu'ti äti mī'rāng gwudi midi, dijalu diru nono Gijū gidi Ngwaalu ngwuru dir'dal didi gwur'taling.

⁴İriyā 'di ngwäyälü 'dogo ndi ari gu'ru güngün giru 'taa 'di a papa gwani Äbräyīm gwällijī gi'ra ngwong 'dī 'dar ngwanni ngwümätīng je giyääränü!

⁵Na yobo yati ari a ngwüjī gīlāngīr lidi Lawi ngwanni ngwuma ru ngwur'dal uti yi'ra ngwong 'dī ngwüjī gwudi Yijiräyil ngwuru ngwüjī ngwegen anni ari ngwüjī ngwegen ngwuru ngwüngüürnä gwudi Äbräyīm.

⁶A be dī'rīny didi dir'dal dani Mälīkī Jadig, da'ti ü'rādī gīlāngīr lidi ngwügüürnä gwudi Lawi, ngwube ape yi'ra ngwong 'dī ndi Äbräyīm ngwonjaci Äbräyīm gwanni gwāti ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ngwaalu.

⁷Ngwüjī 'dar ngwülingidī ndi ari gwanni gwupana gwati onjaci ngindeng gwanni gwokana.

⁸A be gwani ngwur'dal ngwanni ngwati uti yi'ra ngwong 'dī ngwüjü, ngwuru ngwüjī ngwümnä ngwadi ayi. A be gwani Mälīkī Jadig, gwanni gwügwällijä Äbräyīm gi'ra ngwong 'dī, gitab gidi Ngwaalu garu nu, nginde gwuru dijī danni dadi ele ndi midi gwur'tal.

⁹A la gu mine ari ndi ari anni ge'ta Äbräyīm gi'ra ngwong 'dī, Lawi, gwanni gwati uti yi'ra ngwong 'dī, gwuge'ta 'to gi'ra ngwong 'dī.

¹⁰Ndi ari Mälīkī Jadig, anni mbudaar Äbräyīm gwe, Lawi gwujuna gilaranu lidi dīgüürnä düngün dani Äbräyīm.

Yicu gwuru dir'dal nono Mälīkī Jadig

¹¹Anni ätädi Ngwaalu ngwügüürnä gwudi Lawi yir'dala, gwätädi 'to ngwüjü gwudi Yijiräyil yobo gajī ge'te ge'te. A be mbuti gwa'ti ju giyir'dal giyee. No aar be ojeme ndi ari a bupī jī gwani dir'dal di'ter diru nono Mälīkī Jadig ngwu'ti rüdi nono Aruuning.

¹²Ndi ari manari gwürlī gwuma jī gwani yir'dal, gwürlī gwa jī 'to gwani yobo.

¹³A be Deleny dege dani Yicu, gwanni gwondacaar gu yir'dala giyee, gwuru gīlū gi'ter, gwere gwa'ti gwudi gīlū nggoo gwapu yir'dala a'tur gidagad gomōn gere.

¹⁴Ndi ari yilinginna ndi ari Deleny dege dī'tüdi gīlāngīr lidi ngwüjī gwudi Yäwüdä, na gīlū nggee gidi Yäwüdä ga'ti ge yobo yidi Mūjä ondaju ngwuja'ri ngwani yir'dal.

- 15**Yi'ral giyee yaru nyi ye, yilinginna gilingenalu ndi ari yondaja gwani dir'dal di'ter danni diru nono Mäliki Jadiging dima ila gweneno,
- 16**nginde gwanni gwapu yir'dala ya'ti gi'tinä dīmūrā de didi ngwüji ngwümnä, aar be gi'tini dīmūrā de didi yiima yidi midi gwüngün gwudi gwur'taling.
- 17**Ndi ari yündäjinä gitabanu gidi Ngwaalu yaru nu, “Nga gwuru dir'dal yomonalu gwur'tal, nono Mäliki Jadiging.”
- 18**Ngwuja'ri ngwudi yobo gwerre, ngwuma gi'tini gay ge'te ndi ari gwami'ratu gwa'ti mbutu giyiiru
- 19**ndi ari yobo ya'ti ya mbütiyi yi'ral yere, a be gaji ge'te ge'te, liminje ätäda ge'tajing gwujayana gwunje 'donggaji Ngwaalu.
- 20**Yi'ral giyee ya'ti ärrinälü no, yimi'ridäär ye yi'rany! Ngwur'dal ngwoo ngwuru ngwügüürnä ngwudi Lawi ngwa'ti aar je mi'ricä yi'rany,
- 21**a be nginde gwani Kirictu gwuru dir'dal mi'ri gwe yi'rany anni ma Ngwaalu ci nu, “Deleny diru Ngwaalu dimi'ridi yi'rany na nginde gwa'ti gwa gwä'ri ngwuja'ri ngwüngün, 'Nga gwuru dir'dal gwur'tal.”
- 22**Mi'ri gwe yi'rany nggwee, Yicu gwuma ru änijälü gwudi gekajidi gwanni gwujayana.
- 23**Kaji nggee yima ji ndi ari ngwur'dal ngwuju ngwonyadu ngwuru ngwügüürnä ngwudi Lawi, a be anni aa'ti je yi'rany gäbicä ndi ape yir'dala aar jalu gwur'tal,
- 24**a be Yicu gwumidu gwur'tal, nginde gwapu yir'dala yidi gwur'taling.
- 25**Yäy gu no, nginde gwäti yiima ndi mbütiyi gilängidiyিং ngwüjü ngwanni ngwadi ila Ngwaalu nginde gwe, ndi ari nginde nggwo gwumidu gwur'tal ndi mandi 'dengge ngwotaci Ngwaalingalu gwani alanga.
- 26**Dir'dal danni diru gi'ra diru gu no, dati nje gi'tiji buping gwege, nginde gwa ru gwanni gwuju'ru, gwujaw nono, Ngwaalu ngwuma äbrī Yicung ngwüjänü ngwanni ngwuki, ngwallijala kerala.
- 27**Gwä'tüdi nono dir'dala ndoo danni diru gi'ra, nginde gwa'ti äti ndi mi'rini nono giyomon giyomon, gwerre gwerre gwani ke gwüngün, ngwube o're ngwani ke gwudi ngwüji. Nginde gwümi'rinä nono gomonanu ge'te pu gwani ke gwegen kaji ganni giming ge mi'rini nono ligo'ro le lüngün.
- 28**Ndi ari yobo yati alliji ngwüjü ngwanni gwami'ratu aar ru ngwur'dal ngwanni ngwuru yi'ra a be mi'ri yi'rany gwudi Ngwaalu gwanni gwujana giyobo, gwallija Gijü güngün ganni gimbutu giyir'dal gwur'tal.

Ngwibrü 8

Dir'dal danni diru gi'ra gidi gekajidi gwanni gwuyang

- ¹Ngwuja'ri ngwanni ngwadi ar ngwe ari ngene ngwuru ngwee, ndi ari alanga läti dir'dala dannu diru gi'ra diru gu no, dannu dijalu kaama ngwudu'ri ngwudi Ngwaalu ngwuru Deleny kerala.
- ²A nginde gwuru dinäd dani Yicu gwanni gwäpïjä Ngwaalinga yir'dala ngwaalu ngwanni ngwuru gä'tä 'didanu a Deleny ru digege'ta, ga'ti gi'tinä diji de dümnä.
- ³Dir'dal dannu diru gi'ra dere dati aar alliji ngwügi'tijä Ngwaalinga angidajing na mi'rini nono gwudi ngwüji na gu no yiru gu ye'te ye'te gidir'dal ndee ndi äti yi'ral yani ligo'ro lüngün 'to ndi gätiji Ngwaalingalu.
- ⁴Adinari gwuru gwudi diyängälü, gwa'ti gwadi ru dir'dal, ndi ari ngwüji ngwuju ngwanni ngwati gatu angidajingalu anaku ondaja gu yobo yidi Müjä.
- ⁵Ngwati ape yiiru giyee yanni yiru ngwü'rimbil aar ru diil didi gä'tä ganni giru 'didanu nggo kerala. Yiru gu ye'te ye'te anaku gaji gidi Müjä. Anni mung ru gwadi pä gä'tä ganni giju'ru, gwuca Ngwaalu, "Diwayina gu ndi ari nga ge'te yi'ral 'dar aar o'rani yi'ral anaku enggacara je gu Ngwaalu kenala."
- ⁶A be yiiru yanni yätädi je Ngwaalu Yicung, yipana giyiuru yegen anaku pana gu gekajidi gwanni gwurung gu dartan ndi gekajidi gwanni gwu'rin, na yigi'tinä ngwuja'ri ngwe ngwujayana ngwaru ngwe Ngwaalu.
- ⁷Ndi ari adinari yere ya'ti yiju yiki ndi gekajidi gwudi gwerreng, gay ga'ti ba be gadi ji gani gekajidi nggwee gwuyang.
- ⁸A be Ngwaalu ngwänggädi keng gwudi ngwüji ngwube ari, "Gaji nggo gindi äny gwa ge'te gekajiding gwuyang ngwüji ngwe ngwudi Yijiräyil na ngwüji ngwe ngwudi Yäwüdä.
- ⁹Gwa'ti gwa ru nono gwanni gwuge'teny gwerre ngwügüörnängä ngwe ngwegen kaji ganni giminje ge määtä guy ge nje okta nje 'tüyä ken gani Mijir, ndi ari ngindenga la'ti rucu gekajiding gwüny ligor le'te pu, a liminje gwürläci lu'ra.
- ¹⁰Gekajidi gwuru nggwee gwanni gwadi nyi ge'te ngwüji ngwe ngwudi Yijiräyil ma gaji ele nggone, a gu Deleny ari. Äny gwa ge'te yobo yüny giyi'ranyanu yegen na nje ulli giyigoranu yegen. Äny gwa ru Ngwaalu ngwegen, na ngindenga la ru ngwüji gwüny.
- ¹¹Gwere gwa'ti ba be ngwenggaci diju dijacidaar de, na gwere gwa'ti ba be gwa enggaci gwenggen ngwuci, 'Lingidi Delenya,' ndi ari ngindenga 'dar liny lenge, lanni lokana 'denggenanu na lanni lipana 'denggenanu.
- ¹²Ndi ari linje düdänijänü gwani ke gwegen na la 'ti ba be linje düwäyiniji keng gwegen."

¹³Ngwaalu ngwuma ari gekajiding nggwee gwuru gwanni “gwuyang,” nginde gwuming ape nggwoo gwuju gwerre gwuming ruji gwu'rin. Na gwanni gwuru gwu'rin ngwuru yimäyän, nggwo gito gwadi ele ndi dudi.

Ngwibrü 9

¹A be gekajidi gwudi gwerreng gwäti dümürä didi äpiji Ngwaalinga yobo na ngwaalu ngwudi yobo 'to gidiyängälü.

²Gä'tä gipänä ngwaalu ngwoo ngwudi yobo. Poor kubanu gidi Gä'tä, gäti gudina gidi lamba, a gu dümbür ji a gu yon yidi gatalu ji, ngwaalu ngwee, ngwucaar je Ngwaalu ngwanni Ngwuju'ru.

³Gilu'ranu ngwaalu ngwudi Gä'tä ngwanni ngwüjädi gidrü ngwü'ridäär jänü dired de danni düllälü, ngwucaar je ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana.

⁴Dagad diju gu didi yilun digi'tinä dab de a gu Dimbür ji didi gekajidi dibirüjinä dab de. Dümbür ndee, diju gu gimo giru dab gäti ngwonyanu gwudi eny ngwani män, na duura didi Aruun danni didogana läni liginyä, yo'rr yiru yimindi yanni yüllinä gu ngwuja'ri gwudi gekajidi.

⁵Gidimbürälä ndoo, ngwü'rimbil gwudi yir'rr rom yidi näji yicaar je Järübim yiju gu aar ilädä ngwaalingalu gwudi dödänijänü gwudi ke. Gaji ga'ti ndi inggidi yi'ral giyee yere yere gweneno.

⁶Anni ma aar gu gege'te yi'ral ku aar gu ele no, ati ngwur'dal äni giyomon giyomon ngwaalu ngwoo ngwüjädlü poor ati aar gu ape yiuru yidi yir'dal.

⁷Ati be dir'dal danni diru gi'ra ru 'dogo dati äni ngwaalu ngwoo ngwüjädi giluru, ating gu äni 'dogo gomonanu ge'te pu gididlä, ating 'ti ändi a'tur ngwuy ngwanu, ating be äni yin ye yanni yating je gatalu yani ligo'ro lüngün na yani ke gwudi ngwüji ngwanni ngwati ärrü yi'ral yanni yiki la'ti gu lingidi.

⁸Ligi'räm lanni Liju'ru linggida dümürä de ndee ndi ari alanga la'ti la äni ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana manari gä'tä gidi äpiji Ngwaalinga yobo gidi gwerreng nggona giju.

⁹Yiru di'rimbil ndi aar nje enggaci gweneno ndi ari angidaji na m'rini nono gwanni gwati aar gatalu, gwa'ti burna ndi ju'riyi ligor nono lidi diji danni dati äpiji Ngwaalu yobo.

¹⁰Gwani 'dogo yi'ral yidi eny na iyä na yonyadanu yi'ter yani dümürä didi uni nono poor aar ru dümürä ndi äpini 'di a gaji ila gidi yir'dal gidiriny danni diyang.

Gekajidi yin ye yidi Yicu

¹¹A be anni ma Kirictu ila gwuru dir'dal danni diru gi'ra gidi yi'ral yanni yijaw giyee ngene, nginde gwuma äni kätänü gojemana gimbutu ga'ti gi'tinä ngwuy ngwe gwudi diji dümnä. Gä'tüdi gong gididlä, nggo kerala.

¹²Gwa'ti ändi yin ye yidi yüwä na yindri, gwändi ngwaalu ngwoo Ngwuju'rana gomomanu ge'te pu bupud yin ye yidi ligo'ro lüngün. Aar nje ye ü'rälü giyirna yidi yi'rany nunnu ar gu mida gwur'tal.

¹³Yin yidi yüwä na yindri na ngwaaru ngwudi yindri yu'du aar ngwe gwürä ngwüjü ngwürngü lingina aar ju'riyi lingina nono poor.

¹⁴Manari giyee yiru gu no, ya be ru'tana yanni yärrinä yin ye yidi Kirictu. Ligi'rim le lidi gwur'taling, gwügäti ligo'ro lüngün ngwuru mi'rini nono gwanni gwumbutu Ngwaalu. Yin yüngün ya ju'riyi yigor yege giyi'ral yanni yati apa yi'rany, nunnu ar äpiji Ngwaalinga yiuru ngwanni ngwumidu!

¹⁵Yiru giyee yanni yigäbica Kirictung ngwuji gidiliganu aar nje gekajidi Ngwaalinga le gekajiding gwanni gwuyang, nunnu alanga lanni lurnida je Ngwaalu, ar ape yu'rina yidi gwur'taling yanni yaru ye. Ndi ari Kirictu gwärrü yi'ral giyee ngwayi aar nje ü'rälü ndi ke gwanni gwuma äpini kaji gidi gekajidi gwudi gwerreng.

¹⁶Ma diji oladani ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwani yu'rin yüngün mung ayi, ngwati je 'ti ngwüji ge'ta giyiuru 'di a inggidi ji ndi ari diji dima ayi.

¹⁷Ndi ari ola gwadi ru yiima 'dogo manari diji dima ayi, ngwati aar je 'ti ge'ta giyiuru manari diji ndoo daru gu ndo dimidu.

¹⁸Yiru gu no, ndi ari gekajidi gwudi Ngwaalu gwudi gwerreng, gwa'ti 'di'rü yiuru ye 'di aar gwürä yin ye gwerre gwerre.

¹⁹Yilinginna ndi ari Müjä anni mung üliji ngwüjü ngwuja'ri ngwudi yobo 'dar, ngwube ape yinä yidi yindri na yidi yüwä ngwuje rtaji yaanu ngwugu ülläji ngwola ngwanni ngwuri dirula de didirun ngwuye gwürä gitab gidi yobo ngwuye gwürä ngwüjü.

²⁰Ngwari, "Yin giyee yiru yidi gekajidi gwanni gwucara je gwe Ngwaalu ndi ari ngaa rime."

²¹A Müjä gwürä 'to gä'tä na ngwügwürä ngwony 'dar ngenone ngwanni ngwati aar ngwe ape dimürä didi gä'tä.

Yicu gwuru mi'rini nono gwanni gwumbutu

²²⁻²³Yiru gu ndi ari yobo yati bupi ngwong 'dar gwanni ngwuru ngwü'rimbil ngwudi ngwong kerala, aar gä'rini yin ye, ndi ari ma 'ti yin irädälü, düdänijänü gwati 'ti. Na anaku ati gu gä'tä gidi diyängälü mini ndi ar gwürä yin ye yidi yindri na yüwä aar je ju'riyi nono 'dogo dimürä de ndee, a be gä'tä ganni giru 'didanu ga mini mi'rining nono gwudi yin 'to yanni yipana ndi mi'ri nonon gwudi yin yidi yindri na yüwä.

²⁴Ndi ari Kirictu gwa'ti ändi ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana ngwudi diyängälü ngwanni ngwuge'taar je ngwuy ngwe ngwudi ngwüji ngwümnä ngwuru 'dogo

dī'rīmbīl didi gā'tā ganni giru 'didanu, a be nginde ānī kerala, nunnu ngwuru mandi ngwaalu ngwege ngwāyānū Ngwaalu.

²⁵Na nginde gwa'ti āndī kerala ndi mī'rī nono ligo'ro le lūngūn ndi gātījī Ngwaalingalu mana na mana anaku ati gu dir'dal dannī diru gi'ra ānī ngwüdlā ngwüdlā ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana yīn ye yanni yā'tüdi yūngūn.

²⁶Adinari yiru gu, yadi be büpīnī ndi Kirictu ndi mī'rīnī nono ligo'ro lūngūn giyomon pīd pīd 'tu'tu anaku gi'tīnā gu dīdlā! A be gweneno gwuma 'tādālū gwodan gomonan ge'te pu bupud ngwüdlā ngwee nunnu ngwābrī ke gwudi ngwūjī yi'rany ye yūngūn.

²⁷Anaku rar gu ndi ari dījī dūmnā dati ayi gomonanu ge'te pu, a be Ngwaalu pīcī yelenya,

²⁸no 'to Kirictu gwūmī'rīnāār gwe nono gomon ge'te pu ndi ari ngwape keng gwudi ngwūjī ngwonyadu. Na gwadi 'tādālū mana, gwā'tüdi ba be gwadi o'rada ndi ke gwudi ngwūjī, a be gwadi o'rada ndi gīlāngīdiyi ngwūjū 'dar ngwanni ngwūdūnicā.

Ngwibrū 10

Mī'rīnī nono gwudi Kirictu gomon ge'te pu

¹Yobo yanni yātādī je Ngwaalu Mūjāng yiru 'dogo dī'rīmbīl ngene gīdiyāngālū didi yi'ral yanni yijaw yanni giyo yīndī. Yā'tüdi yi'ral yanni yiru 'di'danu yi'ra ye yegen. Yobo ya'ti ātī yiima gwu'ren ndi mbütīyi ngwūjū a'tur ngwanni ngwati 'donggaca Ngwaalinga mī'rīnī gwe nono aar gu gwā'rī'tājānū ngwüdlā ngwüdlā.

²Adinari yātī yiima, mī'rīnī nono nggwee gwa'ti gwaadi aar dūnājī ndi gātījī Ngwaalingalo? Ndi ari ngwūjī ngwanni ngwati āpījī Ngwaalinga yobo, ngwaadi gā'rīnī gomonanu ge'te pu bupud ngwa'ti ba be ngwaadi īcīnādā giyi'ral yere yegen yanni yiki.

³A be yiru gu ndi ari mī'rīnī nono ngwati gwā'rī'tānānū ngwüdlā ngwüdlā ngwuje diwayiniyi keng gwegen

⁴ndi ari yīn yidi yīndrī na yūwā ya'ti ya ābrī keng kayanu gwudi dījī.

⁵Yāy gu no, anni ma Kirictu ila gīdīdlā, gwondaja ngwari, “Mī'rīnī nono na gatalu gwa'ti ang jādānū, a be ngwanginu ru ngwanni ngwuminje gi'tījī.

⁶Mī'rīnī nono gwudi de'reny na gwudi keng gwa'ti ang jādānū.

⁷Nyi be ari, ‘Any nggwee, āny gwīndādī ndi ape buping gwunga gwani Ngwaalu, anaku ūllīnār gu kitabanu gwani āny.’”

⁸Gwerre gwerre nginde gwaru nu, “Mī'rīnī nono na gatalu, na de'reny na mī'rīnī nono gwudi ke, gwa'ti ang jādānū aar ang 'ti jādānū.” Nginde gwaru ngwuja'ri ngwee no anni ari yobo yati ari aar āpīnī.

⁹Ngwube o're ngwari, “Äny nggwee, äny gwändädi ndi ape buping gwunga.” Nginge yiming je äbrä yele yiju gwerre yiming je ge'taji gay ge'te yiming je ge'te giyoo yanni yima ila gwodan.

¹⁰Ndi ari Yicu Kirictu gwärrü yi'ral yanni yibupa je Ngwaalu nding je ärrä, yanni yima aar nje ye ju'riyi nono mi'rini gwe nono gwudi ngwanginu ngwüngün ngwanni ngwuma gi'tini gomomanu ge'te pu 'dar.

¹¹Giyomon giyomon, dir'dal dati dünälä ngwape yir'dala yani yobo yidi Ngwaalu ati je gu gwä'räji mi'rini gwe nono gwe'te gwe'te ngwanni ngwati 'ti äbrä keng kayanu gwudi diji.

¹²A be anni ma dir'dal ndee dani Kirictu gatu mi'rining nono nggwee gomomanu ge'te pu 'dar, nginge gwuma jalu kaama gidi Ngwaalu.

¹³Tu'tu kaji nggoo, nggwo be ndi ombaci gomon ganni gadi ge Ngwaalu gäbici ngwuro'ta güwänälü güngün gora ge,

¹⁴ndi ari mi'rini gwe nono gomomanu ge'te pu, nginge gwuma mbütiyi ngwüjü gwur'tal ngwanni ngwuming je ju'riyi.

¹⁵Ligi'räm lanni Liju'ru londaci nje 'to ngwuja'ri ngwee. Laru gwerre gwerre Deleny daru nu,

¹⁶“Gekajidi gwuru nggwee gwanni gwadi nyii le gekajidi ma gaji ila äny gwa ge'te yobo yüny giyigoranu yegen na yinje ulli giya'ranyanu yegen.”

¹⁷Ngwo're ngwugendaji ngwari, “Ke gwegen na apepe gwegen gwanni gwa'ti indi kayalu gwa'ta be gwung diwayini mana.”

¹⁸Na manari yi'ral giyee yima aar je düdänijänü, mi'rini nono gwere gwa'ta be gwa ji mana gwani ke.

Urnidi ndi or'temaji na arngani

¹⁹Yäy gu no ngwänggäri, a la be gatu linginalu ndi äni ngwaalanu ngwanni Ngwuju'rana yin ye yidi Yicu.

²⁰Gay ge ganni giyang gi'gi'tijär nje ngwanginu ngwe ngwüngün ngwanni ngwo ngwumidu.

²¹A gu no, a läti dir'dala danni dipa didi ngwu'dun gwudi Ngwaalu.

²²Ar be 'donggaci Ngwaalinga yigor ye 'di'didanu yicinänü gwulleney ämni gwe Ngwaalu yigor ye yege yanni yima aar je gwürä aar gä'rini giyi'ral yanni yiki na ngwanginu ngwege ngwanni ngwuma üyini yaw ye yanni yiju'ru.

²³Ar be mätinälü mama ndi ge'taji gwanni gwati ar gwe ondaji, ndi ari Ngwaalu ngwanni gwaru ngwuja'ri, ngwuru ligor le'te pu.

²⁴Ar be iriyi ngwäyälü ngwuja'ri ngwanni gwadi nje gäbici ar ojemajidi nono ndi ämnäjidi na ngwaalu gwudi ape yiiru yanni yijaw.

- 25**Aa'ti a la gatani acajiding gwüpäng, anaku loko lanni lima gu äbräji, ar be ojemajidi nono ar gu eladani gweere anni lingidär ndi ari gomom nggo ganni gadi ge Ngwaalu pici ngwüjü yelenya, gima ja gito.
- 26**Manari a lima ji ndi elellalu mbar ndi ärrä yi'ral yanni yiki, anni ma ar lenge ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu ngwenggacaar nje Ngwaalu, mi'rini nono gwere gwa'ta be gwani ke gwege.
- 27**A la be dünici 'dogo ndi aar nje gwe Ngwaalu obalu obalu gwe gwanni gwuru yedeny gwudi ligä lanni ladi u'diyi ngwüjü ngwanni ngwuru güwän gidi Ngwaalu.
- 28**Nga nga lilingidi ndi ari yobo yidi Müjä gidiji danni dima je kiyi, dati je 'ti inadi dati aar 'rinye ma gu ngwüji ari rom (2) na ta'ril (3).
- 29**Ya be ru'tana Ngwaalu gidiji ma de Ngwaalu obalu manari dima obe Giju gidi Ngwaalu gora ge danni dima engga yina 'tur yidi gekajidi yanni yiga'ridi nje na nginde gwanni gwuma lo Ligi'rima lanni lati nje apija yimi'ra yidi Ngwaalu?
- 30**Ndi ari gwulingidar gwanni gwaru nu, "Yuny yiru ndi gwalli yi'ra. Nggwa gwalli damja," na mana, "Deleny da obalu ngwüjü ngwe ngwungun."
- 31**Yiki gwulleny ndi i'di kuyanu gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu.
- 32**Diwayinar yomon yidi gwerreng yanni yima ele, yanni yima ara je gu buri ullanu gwudi amni Ngwaalu Yicu gwe, anni ma gu matinalu ndi enati gwupa gija ge giyi'rendenyanu.
- 33**Kaji ge'te lilludinä giyebedalu ara je ubinalu, na kaji goko ngaa le duna lanni larra je gu no yiriginä.
- 34**Ara je ina lanni liju giyirna ngaa amni lijayanu ndi ara je apada ngwony ngwalu nunnu ngaa lilingidi ndi ari ngaa lati yu'rina kerala yanni yijayana yidi gwur'taling.
- 35**Yay gu no, aa'ti ngaa la gatu icininganu gwalu mbuny, ngaa laji la mbuji gu'ru ginanu.
- 36**Ngaa libupa ndi maata yigor yalu, ndi ari manari ngaa ärrä buping gwudi Ngwaalu, ngaa la mbuji ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe.
- 37**Ndi ari yitab yaru gito gwuru 'dogo gwoko gwulleny, "Nginde gwanni nggwo gwadi ila, nggwo gwindi gwa'ti gwa jana.
- 38**A be gwuny gwanni gwudunalu, gwa elelle amni gwe Ngwaalu. Na manari gwuma o'ra gwodan, gwa'ti gwuny jadanu."
- 39**A be alanga la'tudi ngwüji ngwanni ngwu'radi gwodan ar dudi, ar be ru ngwüji ngwanni ngwamna Ngwaalu ar gilangidini.

Ngwibrü 11

Ämni gwe Ngwaalu

- 1**Ämni Ngwaalu gwani icinänü 'di'didanu na dünici gwani yi'ral yanni yati 'ti enggana ngwäy ngwe.
- 2**Ndi ari ngwüji ngwudi gwerreng ngwäti ämning Ngwaalu, aar be jada Ngwaalinganu.
- 3**Ämni gwe Ngwaalu a lilingidi ndi ari didlä 'dar digi'tinä ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu. No ngwong 'dar gididlä ngwanni ngwenggana, ngwügi'tinä ngwong ngwanni ngwa'ti enggana.
- 4**Ämni gwe Ngwaalu Äbiil ngwügätiji Ngwaalingalu mi'rining nono gwujayana ndi mi'rini nono na gatalu gwudi gwenggen gwani Gayin. Yiru yanni yigäbica Äbiling aar gwe be ari gwuru diji didünälü anni ma Ngwaalu gwondaji jayi gwe gwudi gatalu gwüngün na ämni gwe Ngwaalu. Gwuma ayi a be ämni gwe Ngwaalu gwüngün nggwona gwati aar gwe ondaji Äbiil gwuma ayi 'tu'tu jadu.
- 5**Ämni gwe Ngwaalu, Akunug gwuma gatani didläyü ngwü'di'ri ngwele kerala gwumidu aa'ti yi'rany akana nono. Aar 'ti mbuja ndi ari gwuma Ngwaalu ape. Ndi ari gwerre gwerre ndi aar ape, gwondaja gwe yitab ndi ari gwuru diji danni dijadi Ngwaalinganu.
- 6**Manari nga gwa'ti äti ämning Ngwaalu, nga gwa'ti gwa burni ndi olati ndi jayiyi Ngwaalinganu. Ndi ari diji danni dadi ila Ngwaalu, gwerre gwerre ngwämi Ngwaalu ndi ari Ngwaalu ngwo na ndi ari ngwati ätäda ngwüju ngwanni ngwati bupi 'dünggüngün 'di'didanu.
- 7**Ämni gwe Ngwaalu 'to gwudi Nuuwa, gaji ganni gima ge Ngwaalu ondaci yi'ral ye yanni yiki yadi ele ndi ji ya'ting je na änggädi, a yedeny eny ngwu'dengenaji Ngwaalinga, ngwoda bälükä gwupa, gwanni gwuma gilängidiyi ngwüju ngwüngün. Na ämni gwe gwüngün Ngwaalu, ngwobalu ngwüji ngwe ngwudi didlä, ngwuru gwuma ape yu'rina yidi ngwüji ngwanni ngwüdünälü gwanni gwati ila ämni gwe Ngwaalu.
- 8**Ämni gwe Ngwaalu, Äbräyim gwu'dengenaca Ngwaalinga, anni urnidaar ngwü'di'ri ngwugatani geno güngün ngwele ken gi'ter ganni gica ge Ngwaalu ndi ari ga aar ätäda yu'rina, gwuma 'di'ri ngwele ngwaalu ngwa'ting je lingidi ngwüjadi ne.
- 9**Ämni gwe Ngwaalu, nginde gwuju ken nggoo nono mung ru dirnü ken gidi ngwüji ngwu'ter a mine Ngwaalu ru ngwuca gading ätäda ngindeng. Ating ji giyä'tänü a gu Ijaaginga Yagub gwe ji lanni gwati aar le ape yu'rina yanni yaru ye Ngwaalu.
- 10**Ndi ari nginde gwügätädi kündär ngwäyänü ganni gäti yidingo Ngwaalu ngwuru ngwuge'ta aar oda.

- 11Ämnî gwe Ngwaalu 'to, a daw düngün dani Jarra gwanni gwuru dimäyîn ngwuru gurrum burni ndi lenge ndi ari gwänggädi ndi ari Ngwaalu ngwanni ngwaru ngwuja'ri, ngwuru ligor le'te pu.
- 12Na a gu no gidiji ndee de'te pu aar lenge Äbräyîm gwe anaku rung gu dimäyîn gwa'ti ba be äti yiima ndi lenge yijü yonyadu 'di aar ru nono yuurrumu kerala na nono dijicirä gidibirta danni dati 'ti da dü'ränä.
- 13Ngwüji ngwee 'dar ngwuju na ndi eelle ämnî gwe Ngwaalu gwerre gwerre ndi aar ayi. Ngwa'ti apu ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe Ngwaalu, ngwänggädäär je 'dogo ngwola ngwaalinganu aar je ape giyigoranu. Aar ämnädä ndi ari liru 'ter aar ru ngwîrnü ngene gidiyängälü.
- 14Ngwüji ngwanni ngwati gu ari yi'ral no, ngwülingidi ndi ari ngindenga gilo ndi dünici geno gegen ganni gadi aar gu ji.
- 15Adinari liju ndi iräji ngwäy ken ngene gidiyängälü ganni gima aar gatani, laadi gu be mbojaji gay ndi o'raci.
- 16Aar be manni ji ndi minî geno ganni gijayana gidi generala. Yäy gu no, Ngwaalu ngwa'ti je yaaru apu ndi aar ci Ngwaalu ngwegen ndi ari ngwuming je gi'tijä gündärä mama.
- 17Ämnî gwe Ngwaalu gwudi Äbräyîm, ngwügäbici anni ma Ngwaalu idäji, ngwape gijü güngün gani Ijaag ngwüminî nding ge mi'rini nono ngwügätiji Ngwaalingalu. Ngwube ru ngwanni gwapu ngwuja'ri ngwuca ngwe Ngwaalu ngwube minî ndi mi'rini nono giji ge güngün 'dogo giru ge'te pu ngwügätiji Ngwaalingalu.
- 18Nginde gwülingidi gu ndi ari gwuca Ngwaalu, "Ndi Ijaag nga gwadi äti gilinge ganni garu nyi ge."
- 19A be Äbräyîm ge'te ndi ari Ngwaalu ngwäti yiima yanni yadi 'di'riyâ dijü dayu mana. Na yima gu ru 'didanu ndi ari Äbräyîm gwuma gwä'rä Ijaaging giyi'ranyanu na yi'ral giyee yiru gi'remna.
- 20Ämnî gwe Ngwaalu, a Ijaag onjaci Yagubinga je Yijju gwe gwani eelle gwegen gwudi gweereng.
- 21Ämnî gwe Ngwaalu, a Yagub gwüdnädi kibro ngwukwuci Ngwaalinganu gwadi ayi ngwonjaci yijü yidi Yüjib rom (2).
- 22Ämnî gwe Ngwaalu, Yüjib anni mung ji gito gwadi ayi, ngwondajani gwani 'tü ngwudi Yijiräyil ken gani Mijir ngwuje ondacani gwani yuya yüngün aar je apani.
- 23Ämnî gwe Ngwaalu papanga nanni gwe lidi Müjä anni ma aar lenge Müjäng aar ape aar änijälü ngwäti ngwüüwäyü tä'ril, ndi ari gwänggädäär gwä'tüdi 'tur, a je 'ti yedeny itî ngwuja'ri ngwudi deleny.

24Ämnî gwe Ngwaalu, Müjä anni mung pe ngwu'donya ndi aar ci gwuru giji gidi gera gidi deleny didi Mijiring.

25A nginde ämnî ndi aar acajidi giye'rendenyanu yidi yinäd ngwüji ngwe ngwudi Ngwaalu ndi ari ngwuji ndi jayanu gwudi ke gwobla gajanu.

26Nginde gwänggädi ndi ari ji giyiriginä gwani nginde gwudi Ngwaalu gwanni Gwubrutar yelenya, yipana gu'ru giyu'rin yidi Mijiring ndi ari gwombajidu ku'ru güngün gweere ganni gidünicä.

27Ämnî gwe Ngwaalu gwüngün, ngwugatani Mijiring aa'ti yedeny itî küündä gidi deleny didi Mijiring ngwü'di'ri ngwele ndi ari gwänggädi Ngwaalinga ngwanni ngwa'ti enggana.

28Ämnî gwe Ngwaalu gwüngün, a Müjä enggaci ngwüjü awa ndi ape dimürä didi Dambdani na gwürä gwudi yin nunnu yi'rany yanni yirinyiti yiju yanni yiru yi'ra yidi Ngwumijir, aa'ti ya akani yiju nono yanni yiru yi'ra yidi Yijiräyil.

29Ämnî gwe Ngwaalu, a ngwüji 'dar ü'rü yaanu yidi Bar Alamring nono ma aar ele gidiyängälü dundalu. A be anni ma ngwüji ngwudi Mijiring minî ndi aar je gwuji, a je yaw i'dätiyi 'dar aar ayi.

30Ämnî gwe Ngwaalu gwegen, aar gäbici yundi'ru yidi Ariyang aar i'di anni ma aar je landajalu aar je rekajalu yomonanu kwo'ra tä'rîl (7).

31Na ämnî gwe Ngwaalu, daw diru dedr dani Riyab anni mung ämnî ndi ülläji ngwujimidalu ngwudi Yijiräyil yirnü ngwanni ngwindi ndi ombaji genanu, nginde gwuma aar 'rinyiti ngwüjingä le ngwanni ngwünyürtijä Ngwaalinganu.

32Na yiru ange mana yonyadu yadi nyi ye ari? Gaji ga'ti ndi nyi ondaji gwani Jiduun na Baarag na Jämijün na Yapta na Däwüd na Jämüwîl na ngwijir,

33ämnî gwe Ngwaalu gwegen, aar dami yelenya, aar übidiyi ngwüjänü, aar ape gu'ru ganni gica je ge Ngwaalu, aar gäbici ngwiira aar määtä ngwulem.

34Aar 'rinye yiima yidi ligä na aar mbuji yiima 'to aar abri aar je 'ti 'rinyiti. Ndi ami'rati gwegen, aar je ätädä yiima aar ru ngwongor ngwojema nono giyääränü aar dinyi ngwongora ngwudi yen poor.

35Ämnî gwe Ngwaalu, ngwaw ngwoko gwä'ri ngwüjü gwegen mana gwanni ngwayu aar 'di'rälü mana ngwumidu. Na loko aar je pi 'di aar ayi aar 'donya ndi aar je gatalu ndi ari ngindenga lilingidi ndi ari la mbuji gu'ru gidi 'di'ri ndi midi gwanni gwujayana.

36Loko lima aar je äri ngwimä aar je pi ngwacal ngwe na loko aar je ummi aar je gekajalu korkon.

37Loko aar je aci yo'rr ye aar ayi na loko aar je ü'ränü rom aar je 'rinye na loko aar je pi yalal ye aar je 'rinye. Aar elellalu ligenna ngwurna ngwudi ngwangel na yoo'ra, aar nyangiralu, aar je übinälü aar je ärrî yiriginä.

³⁸Ngwüjji ngwee ngwujaw 'di aa'ti didlä ndee diki rüdi ngwaalu ngwädi je ngwäy, aar 'rä'rälü gitäny poor, giyenala ngwubanganu na ngwiyänü gidiyängänü.

³⁹Ngwüjji ngwee 'dar, ngwondaja ngwe Ngwaalu gwani änni Ngwaalu gwegen a be da'ti danni dapu gu'ru ngwuja'ri ngwanni ngwuca je ngwe Ngwaalu.

⁴⁰Ngwaalu ngwugege'ta yi'ral yanni yijayana nunnu 'dogo aji a nje le Ngwaalu mbütiyi gwüpäng ngindenga le.

Ngwibrü 12

Ngwaalu ngwati reraji yijü yüngün

¹Yäy gu no, anni ätär ngwüjü ngwee ngwonyadu ngwanni ngwinggidu änni gwe Ngwaalu gwegen, ngwo ngwiye nje, gäbicär be ar gatu 'to yi'ralalu 'dar mbüny yanni yati nje ünnici ar je gatana 'dar yanni yiki yanni yati nje gwü'ringgiliyi torneny, ar dokalata kay ganni gima aar nje ü'rici ar gu or'temaja.

²Ar ombajidi ndi Yicu gwanni gwuru doo'ra ngwuru mbuti gwudi änni Ngwaalu gwege, gwanni gwor'temaja aar 'rinnye kü'rälä gwani jayanu gwanni gwüdünicä ngindeng, aar 'rinnye yi'rany yiru yaaru kü'rälä gwuma jalu kaama gidi ngwudu'ri ngwudi yeleny ngwudi Ngwaalu.

³İriyär be ngwäyälü gwulleney gwani or'temaji gwüngün ndi übinälü gwanni gwübinä gwe ngwüjälü ngwanni gwuki, nunnu aa'ti ngaa la gakidi ngaa gatu yigor mbüny.

⁴Ndi kwudi gwalu yi'ral ye yanni yiki yidi ngwüjji gididlä, nga gilona la'ti mbuja dirbä ndi ari ara je 'rinnye.

⁵Ngaa lima dodani ngwuja'ri ngwanni ngwor'temaja je ngwe Ngwaalu ndi ari ngaa liru yiji yüngüne? Nginde gwaru pa, "Gwani giji güny, aa'ti a gwa anidanu ola gwe gwudi Deleny na aa'ti a gwa gatu ligor mbüny ma aar ang girinyada giyi'ral yanni yiki.

⁶Ndi ari nginde gwuru Deleny gwati reraji ngwüjü ngwanni ngwating je änni, na gwati reraji dijü dere danni dating änni nono giji güngün."

⁷Or'temajar gidirbänü gwani reraji, Ngwaalu ngwärrä je nono yijü yüngün. Ndi ari giji gindi ne gati 'ti mbumbu gwüngün reraja?

⁸Ma aar je 'ti reraja, na nono ati aar gu reraji ngwüjü 'dar, ngaa lä'tüdi yiji yidi Ngwaalu 'didanu ngaa läpinalü mbüny ngaa liru ngwurdina.

⁹Ye'te ye'te mana, alanga 'dar, läti papang je lidi diyäng lanni lireraji nje ar je gu 'dengenaci. Ya ru'tana ndi ari ar denya Ngwaalinga ngwuru papa gwudi ngwügi'rüm ngwege nunnu ar midi!

¹⁰Papanga lege lati nje reraji gaji goko gwani yanni yänggädäär je yijayana gwani alanga, a be Ngwaalu ngwati nje reraji gwani jayi gwege nunnu ar le acajidi ndi ju'ri gwüngün.

¹¹Reraji gwati 'ti jaw kaji gweneno, a be gwati ang büdiyî nono. A be gwodan ngwube aji ngwapa 'ri'ring gwudi dünälü ngwügäbîci ngwüjü ngwanni ngwurerajaar je, aar ru ngwüjî ngwadatalu.

¹²Yäy gu no, ojemar be ngwuy nono ngwalu ngwanni ngwuju 'rigany na yirku yalu yanni giyo yiju 'ribül ndi ari,

¹³“Ngaa gî'tijî yora yalu gay gidünälü,” nunnu gwanni gwuru dimjo, aa'ti gwa ji ndi ele yimijonga, ngwube manni u'ri nono.

Arnganar aa'ti ngaa la obe Ngwaalinga gora ge

¹⁴Jar 'di'däny ngaa ge'te yiima 'dar ndi eelle ladatalu ngwüjîngä le 'dar ngaa ju'ri ndi ari ma ju'ri erne, gwere gwa'ti äti enggang Ngwaalinga.

¹⁵Arnganar ndi ari aa'ti gwere gwa ji gwa ami'rati giyimî'rü yidi Ngwaalu ndi ari aa'ti yigor yalu ya ru nono di'rokr 'danggalanu ara je nyamidiyi ara je digang lonyadu.

¹⁶Arnganar ndi ari aa'ti gwere gwa ji gwümi'ridî ngwäyänü, dübîdî Ngwaalinga gora ge nono Yijung, gwanni gwüpiyâ yu'rinanu yüngün gwuru gîjî giru gi'ra eny gwe gwudi gomom ge'te pu.

¹⁷Ngaa lilingîdî gu ndi ari anni mung aji ngwüminî ndi gwä'rî yu'rîna yidi onjaci giyoo, yima aar je ünyä. Ngwuje minî yal ye ngwu'ti mbuja gay gere.

¹⁸Ngaa la'ti indädî Ngwaalu ken ganni ga aar akani nono anaku arru gu ngwüjî ngwudi Yijiräyîl ken gani Jinä ganni gü'dinä ligä, giru dirîm, ngwuru dumbil na dirun diru dudu.

¹⁹Ngaa la'ti indädî ngwaalu ngwanni ngwärînä gu giil, na dulu danni dondaja ngwuja'ri anni ma aar je 'dingini, aar ari, a je yedeny eny aar pälü ndi ari aa'ti la je Ngwaalu ondaci mana.

²⁰Ndi ari ngindenga la'ti äti ngwangina ngwadi aar ngwe 'dingini ngwuja'ri ngwündäjînä aar ari, “Di ma gong akani geno nono, aar aci yo'rr ye 'di aar 'rine.”

²¹A ngwaalu ngwoo ru yedeny 'di aar gäbîci Müjäng ngwondaji ngwari, “Äny gwudidi'ru yedenyo.”

²²A be ngaa lima be ilada Ngwaalu ken gani Jäyün gani Üräjälîm gwudi gerala, gwuru gündär gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu. Ngaa lima ilada giyî'rr ngwüü'rî ngwüü'rî, ndi o'rajidalu gwudi jayanu.

²³Ngaa lima ilada ki'doonga gidi yîjî yidi Ngwaalu yanni yiru yi'ra yanni yima aar je ulli ngwüri'ny ngwegen kerala. Ngaa lima ilada Ngwaalu ngwanni ngwati

obalu ngwüjī ngwe 'dar. Ngaa lima ilada ngwaalu ngwudi ngwügi'rīm ngwudi ngwüjī ngwanni ngwüdünälü ngwanni ngwuma aar je ge'te ngwumbutu.

²⁴Ngaa lima ilada gidartan dani Yicu gwanni gwuma ji gidiliganu aar nje gwä'räjidi Ngwaalinga le ndi gekajidi gwanni gwuyang. Ngaa lima ilada giyin yidi Yicu yanni yigwüränä yondaja ngwuja'ri ngwujayana giyin yidi Äbiil.

²⁵Arnganar gu be ndi ari aa'ti gwa aang obe gora ge gwanni gwondaja. Manari ngindenga liru Ngwüyäwüd lima 'ti gwännädi ngindeng gwanni gwübidäär gora ge gwanni gwürngädi je ngene gidiyängälü, ya ar je be mbuji yanni yiru 'tanaa manari gwuma ar gwürläci lu'ra gwanni gwürngädi nje kerala?

²⁶Kaji nggoo, yal yüngün yilagaja diyängälü, a be gweneno yiming ye yari nu, “Mana äny gwo're gwa'ti gwa lagaji diyängälü 'dogo jücü gwene, äny gwa lagaji geralu 'to.”

²⁷Ngwuja'ri ngwani, “Mana äny gwo're” ngwinggida ndi ari yanni yati lagadalu, ya äbrini, yäbingädi ngwong ngwanni ngwügi'tinä nunnu aar jalu yanni yati 'ti lagadalu.

²⁸Yäy gu no, anni raar gu ndi ari a lapu yelenya yanni yati aar je 'ti lagajalu, a la be ci Ngwaalinga yäy 'tu gwonyadu. A gu no, ar je äpiji yobo ye yanni yindi kayalu ar denya aar nje yedeny eny 'dünggüngün.

²⁹Anaku aru gu yitab ndi ari, “Ngwaalu ngwege ngwuru ligä litä.”

Ngwibrü 13

Ola gwudi Mi'ra

¹Mätinärälü ndi ämnäjidi yengga.

²Aa'ti ngaa la dudanu ndi gwä'ri ngwörnü ndi ari yigäbicä ngwüjü gwerre aar gu arri 'di aar gwä'ri y'rrä yörnü aar 'ti lingidi ndi ari y'rr yiru.

³Diwayinar ngwüjü ngwanni ngwo giyorkon nono ma aang ngwe ji giyorkon gwüpäng. Ngaa runi ngwüjängä le ngwanni ngwärräär je yündä nono ma aar je gu ärrä 'to.

⁴A ngwüjī 'dar denya agiding, a ngwümbür ngwudi ngwüjī ngwagidu jü'rini, ndi ari Ngwaalu ngwa ji ngwobalu diji de danni dimi'ridi ngwäyanü na ngwüjin 'dar.

⁵Aa'ti ngaa liru ngwinäd ngwudi ngwü'riny, itär je yalu yanni yätä je kuyanü ndi ari Ngwaalu gwaru nu, “Äny gwa'ti gwa gwe i'dädänü äny gwa'ti gwa ang gatani a'tur.”

⁶No a la gu be icinädä ar ari, “Deleny diru gataji düwä gwüny, yedeny yere ya'ti yiny eny. Ndi ari yiru ange yere ya aar nje diji ärrä?”

- ⁷Giyomon 'dar, diwayinar ngwüjü ngwanni ngwondaca je ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Ngaa je engga ndi ari lelella awa gidilä 'di aar ayi ngaa gwuji gora ndi änni Ngwaalu gwegen.
- ⁸Yicu Kirictu gwuru gwe'te gwe'te anaku rung gu gwerre, gwuru gwe'te gwe'te gwene na gwa ru gwe'te gwe'te gwur'tal.
- ⁹Aa'ti la je dudiyi, ngaa la gatani ngwuja'ri ngwanni ngwändädä gu ngaa gwujani ngwuja'ri ngwu'ter. Yijaw gwulleny giyigor yege ndi ari ar ojeme nono yimi'rü ye yidi Ngwaalu, aa'ti yani dimürä de dani ngwudagi'ra ngwanni gwa'ti äti gu'ru gere ngwüji ngwanni ngwati je eny.
- ¹⁰Alanga läti dagada danni dati aar gu ape yiiru kä'tänü la'ti gu äti yiima ndi eny.
- ¹¹Gwerre, dir'dal danni diru gi'ra dati ape yinä yidi mi'rini nono ngwuye äni ngwaalu ngwanni Ngwuju'rana yidi gatalu gwudi ke, a be ngwangu gwudi gong gidi mi'rini nono ngwube ü'dini poor ngwaalu ngwudi üllälü.
- ¹²Yiru gu 'to ndi ari Yicu gwiti yi'rendeny nono poor längir lidi gündär nunnu ngwuju'riyi ngwüjü nono ngwudi Ngwaalu yin ye yüngün.
- ¹³Ar be 'tü, ar ele 'dünggüngün poor, ar üpini yaaru yanni yüpining je.
- ¹⁴Ndi ari ngene gididlä, a la'ti äti gündärä gidi gwur'taling, ar be mini gündärä ganni gadi ila.
- ¹⁵Yicu gwe, gäbicä ar elada gweere ndi gätiji Ngwaalingalu yomon 'dar mi'rining nono gwudi ortada gwudi ngwulem ngwege ngwanni ngwati ondaji ngwüriny ngwüngün.
- ¹⁶Aa'ti ngaa la dudanu ndi ärrü yi'ral yanni yijaw ndi aang le emadi li'ter, ndi ari mi'rini nono gwuru nggwee gwanni gwüjädä Ngwaalinganu.
- ¹⁷Dengenacar ngwelenya ngwalu ngaa 'dengenaji yelenya yegen ndi ari yiiru yegen yiru ndi aar je arnga giligi'rim lalu gaji 'dar ndi ari ladi je Ngwaalu otacalu gwani yiiru yegen. 'Dengenar je nunnu a yiiru yegen ru jayanu aa'ti ya ru ni ndi ari ya'ti ya gu jayi 'danggalu.
- ¹⁸Otacar Ngwaalingalu gwani änyängä ndi ari a yigor yäri ju'ranu ndi ari nyii elelle giyomonalu 'dar li'di'räjä yi'rala.
- ¹⁹Gwece gwece nggwa je päcälü otacar Ngwaalingalu ndi aar nyi gwä'ra a je o'raca puprang.
- ²⁰A Ngwaalu ngwudi adatalu, yin ye yidi gekajidi gwudi gwur'taling gwanni gwuma 'di'riyä Delenyalu dege dani Yicu giyi'ranyanu, gwuru doo'ra dipa didi ngwangal,

²¹ara je ja'rima yi'ral ye 'dar yanni yijaw ndi ärrī buping gwüngün. Ngwape yiiru 'dengganu yanni yijädänü Yicu Kirictu gwe, gwanni gwünäjinä giyomon 'dar. Yiru gu.

Aganni gwudi mi'ra

²²Ngwänggäri, nggwa je päcälü ndi nyi ämnici ngwuja'ri ngwor'temaja je ngwe ndi ari ngwüllijä je 'dogo ngwa'ti olanu.

²³Äny gwubupa je ngaa lenge 'to ndi ari diweengga dege dani Timijawuj dima aar gatalu. Mung obana puprang, gwuny gwe ila ara je ombaja.

²⁴Agannar ngwüjü 'dar ngwanni gwuru yi'ra yalu ngaa aganni ngwüjü 'dar ngwudi Ngwaalu. Ngindenga lidi Italiyang, laganna je.

²⁵Ara je gu yimi'rü ji 'dar!

Yagub

Yagub 1

Aganni

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dūnggūny äny gwani Yagub gwuru dīnād didi Ngwaalu nyi ru dīnād didi Deleny dani Yicu Kirictu, ngwūkācā je ngaa ru yīlū yidi Yījīrāyīl 'dī na rom (12) lanni gilo libadalu giyenanu yidi ngwūjī ngwuru Garany. Nggwaganna je.

Mätīnālū ndi mīmīnī nono

²Lani ngwānggāri, jayaranu manari dīrbā donyadanu dima je mīmīnī nono.

³Ngaa līlīngīdī ndi ari mīmīnī nono gwani ämnī Ngwaalu gwalu gwata je gendaci yiima ngaa or'temaji.

⁴A or'temaji ape yiiru yūngūn ngwuje medaji 'danggalanu nunnu ngaa pe ndi bebere ngaa mbuti aa'ti ya gu ami'rati yere.

⁵Manari gwere nggwo 'danggalanu gwami'ratu ndi bebere, ngwotaci Ngwaalingalu ngwanni gwati ätä ngwūjū 'dar ligor le ngwuje 'ti gī'tīnījālū yere yanni yiki, a ya aar je ätädä.

⁶Ma be ari gwuming otacalu, ngwuru dījī dāmnā Ngwaalu aa'ti da ru dījī da'ti gāti ligoralu dūmīmānū, ndi ari gwanni gwati ūmīmānū, gwuru nono dudu didi yaw dati dirun ärälū ngwuye pī gāndikā.

⁷Dījī ndoo aa'ti da ge'te ndi ari da mbuji gony gere Gideleny.

⁸Nginde gwuru dījī diru yigoranu rom (2) da'ti mätīnālū ndi ape ape gūngūn 'dar.

Ngwuwayi na lanni līnānū

⁹Manari diweengga danni diru diwayi dima aar allijala, ngwīrīngīnī Ngwaalinga ndi allijala gwūngūn.

¹⁰A be nginde gwanni gwūnānū manari gwuma aar ūllājālū, ngwīrīngīnī Ngwaalinga ndi ūllājālū gwūngūn, ndi ari gwadi ele ndi ayi nono ngwududi nono gwele yibobo yidi ngwa'ri.

¹¹Ndi ari lingen lati anda a deja būdī a ngwa'ri ayi nono a yibobo ayi nono aar mi'ri'tadalu a jayi gwegen geradalu. Yiru gu ye'te ye'te 'to gīdījī danni dīnānū, dījī danni dīnānū da ayi nono da dudi diju ndi 'täjī ngwāy giyiiru yūngūn.

Ngwaalu ngwa'ti idājū dījū

¹²Gwonjacaar gwanni gwuru dījī dor'temaja dīmīmīnnār nono, nunnu manari dima gwällīnī, da aar giki gi'riba gidi yeleny gidi midi ganni gima gwe Ngwaalu ci ngwūjū ngwanni gwati ämnī ngīndeng.

¹³Ma aar je idäji mbuji, aa'ti diji da ari, “Ngwaalu ngwuru ngwidäjiny.” Ndi ari Ngwaalu ngwati je 'ti yi'ral yanni yiki idäjä na ngwati 'ti idäjä dijü dere.

¹⁴A be diji diru de'te de'te dati ami'ra gwüngün gwanni gwuki idäji ngwokta ngwi'dätiyi.

¹⁵Ma ami'ra gwanni gwuki mätinälü, gwati apa keng a ke mung pe, ngwati apa yi'rany.

¹⁶Aa'ti la je dudiyi, lani ngwänggäri ngwämnä nje.

¹⁷Angidaji 'dar gwanni gwujaw gwumbutu, gwati üllä ndi Papa gwanni nggwo kerala. Gwanni gwuge'ta ngwony ngwäti buri kerala. Ngwong ngwee ngwati gwugwurli buri gwegen nono diila a be Ngwaalu ngwati 'ti gwugwurlu a'tur.

¹⁸Gwüjädi ndi aar nje ätäda ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu nunnu ar ngwe lingini ar ru yi'ra giyi'ral 'dar yanni yige'teng je.

'Dinginar ngaa ape yiiru

¹⁹Lani ngwänggäri ngwanni ngwämnä nje, ge'tar je ngwäy nono giyee, ndi ari a diji büdädi ndi 'dingini puprang, ngwube geraji länä ndi ondaji na ndi güündä ape,

²⁰ndi ari güündä gidi diji gati 'ti apu dünängälü 'didanu gwanni gwümänä Ngwaalu.

²¹Yäy gu no, Gatanar yidiganya mbüny 'dar na yere 'dar yanni yiki ngaa jilänü ngaa ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwuma kwüdinä 'danggalanu ngwanni ngwa je gilängidiyi.

²²Aa'ti ngaa la 'dingini ngwuja'ri 'dogo, no ngaa idäji yigo'ranu yalu. Apar ngwe yiiru.

²³Gwanni gwati 'dingini ngwuja'ri, ngwe 'ti be apu yiiru, gwuru nono diji danni dati ombani ngwäyänü gwüngün kalmandranu

²⁴dati ombani lingina lüngün ngwele ngwududanu puprang ndi diwayina ndi ari diru 'taa.

²⁵A be diji danni dati ge'te yobo ngwäy nono mama, yobo yanni yimbutu yidi gatu linginalu, nggu elada no gwur'tal, dati 'ti dodana ngwuja'ri ngwanni ngwuming je 'dingini, ngwe be ape yiiru ndi aar onjaci giyiiru yüngün.

²⁶Manari gwere gwuma ci ligor lüngün gwümäti yobo ngwu'ti be mäti lingla lüngün 'di'däny, nginde gwidäjä ligo'ranu lüngün a yobo yüngün yiru 'tur.

²⁷Yobo yanni yati je Ngwaalu ngwuru Papa gwege ämnä ndi ari yiju'ru aar jayi nono yiru giyee, ndi ombaji ngwumi'runu na ngwedela gidärbänü degen, a ndi rime ligo'ro lidi diji giyidigany yidi didlä.

Yagub 2

Arngani ndi uti ngwüjänü

- ¹Lani ngwänggäri, anni rangaa ngwikirijin ngwudi Deleny dege dinäjinä dani Yicu Kirictu, aa'ti ngaa la uti ngwüjänü.
- ²Ma diji de'te ila ngwaalu ngwudi o'rajidalu digenna gu'runga giru dab komon ngwugenne ngwureda ngwujaw, a be diji ila 'to danni diru diwayi ngwändä.
- ³Ngaa be ombaji diju ndoo digenna ngwureda ngwujaw ngaa ci, "Ila nga jalu ngwaalu ngwee ngwujaw," ngaa be ci ndoo diru diwayi, "Dünü ngeno" ya "Jalu gidiyängälü ngene giyoranu yüny."
- ⁴Giyee ya'ti mene ani ndi ari ngaa lati uti ngwüjänü ngaa ru nono ngweleny ngwanni gwati pi yelenya ya'rany ye yegen yanni yike?
- ⁵Lani ngwänggäri 'dinginar ngwuja'ri ngwee, Ngwaalu ngwätüdi ngwanni ngwäbrü ngwüjü ngwanni ngwuru ngwuwayi ngwäyänü ngwudi ngwüji ngwudi didlä nunnu aar nänü ndi änni Ngwaalu na ndi ape yu'rina yidi yeleny yidi Ngwaalu yanni yicung ye ngwüjü ngwanni ngwämnä ngindengo?
- ⁶Ati be ci ngwuwayalu mireny. Ngwüji ngwanni ngwünänü ngwätüdi mene ngwanni gwata je ärräje? Ara je oktalulu ara je ngwe ele ngwaalu ngwudi pi yelenyaa?
- ⁷Ngindenga lä'tüdi lanni lati ci Ngwürinyälü mireny ngwuru yeleny ngwudi nginde gwanni gwätä je?
- ⁸Manari ngaa 'didanu lati denya yobo yidi yeleny yanni giyo kitabanu gidi Ngwaalu yaru, "Ännä gwanggalu anaku ata gu änni ligo'ro lunga," nga nga gilo ndi je ärrä yanni yidünälü.
- ⁹Ma be ari ngaa lati uti ngwüjänü, yärrä je yanni yiki a ngaa lima gikini yobo ye nono ngwüjü ngwanni ngwukiya yobanu.
- ¹⁰Diji danni dati denya yobo 'dar nggu be obalu ye'te pu 'dogo, yani ndi ari yiming je kiyalu 'dar anaku rar gu.
- ¹¹Yiru ndi ari nginde gwanni ngwaru, "Aa'ti a gwa mi'ri ngwäyänü," gwuru 'to gwanni gwaru, "Aa'ti a gwa 'rinyidi." Manari nga gwuma 'ti mi'ridi ngwäyänü nga be 'rinyidi, yani ndi ari nga gwuma kiyi yobalu 'dar.
- ¹²Ondaja nga arri nono ngwüjü ngwanni ngwadi ele ndi ngwe yobo obalu yanni yati ye diji gätini linginalu,
- ¹³ndi ari obalu gwanni gwa'ti äti inäng, gwa aar gwe inggidi gidiji danni dati 'ti ngwüji inädi. Ndi ari inä gwati dami obengalu!

Änni Ngwaalu gwa'ti äti yiiranu gwayu

¹⁴Yiru ange yanni yijaw lani ngwänggäri manari diji dati dāti ämning Ngwaalu ngwube erne yiiranu? Da ämni Ngwaalu nggwee gilängidiye?

¹⁵Nda ma diweengga diru dur ya gera dīrnīdi ngwureda na eny gwudi lingeno.

¹⁶Ma be ari diji de'te 'danggalanu ci, “İndi gora gijaw nga ji ngwaalu ngwübüdānū nga eny nga pe,” ngwu'ti be äriijä yi'ral yere yimining je yidi lingeno, yiru ange yanni yijaw?

¹⁷Yiru gu 'to no, ndi ari ämni Ngwaalu 'dogo gwanni ngwa'ti äti yiiranu, gwayu.

¹⁸A be diji de'te da be ari, “Nga gwāti ämning Ngwaalu, äny gwāti yiiru.” Enggaci ämning Ngwaalu gwunga gwanni gwa'ti äti yiiranu, gwa ang be enggaca ämni Ngwaalu gwüny yiiru ye yanni yati nje äri.

¹⁹Nga gwämnä Ngwaalu ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwe'te pu. Yijaw! A mene ngwujego'rr ngwati gu pa ämni 'to ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwe'te pu, ati je yedeny eny 'di ati aar didi'ri.

²⁰Wä de'rr ndee, yiminä je yanni yadi ondaji ndi ari ämni Ngwaalu ngwanni gwa'ti äti yiiranu gwuru 'ture?

²¹Digüürnä dege dani Äbräyīm da'ti Ngwaalu ca gwüdünälü anni mung apa gijü güngün gani Ijaag gading ge mī'rini nono gidagade?

²²Änggädär ndi ari ämni Ngwaalu gwüngün gwelataar yiiru ye yüngün gwüpäng, na ämni Ngwaalu gwüngün gwuma mbuti yiiru ye yanni yärrung je.

²³Yiru gu anaku üllinäär gu kitabanu gidi Ngwaalu yima äti ngwäyänü ndi ari, “Äbräyīm gwämnä Ngwaalu a gu be Ngwaalu i'raci ngwuru diji didünälü,” aar urnidi dimaad didi Ngwaalu.

²⁴Änggädär 'di ndi ari diji dati dünälü yiiru ye yanni yating je äri, ya'ti ani ämni gwe Ngwaalu 'dogo.

²⁵Yiru gu ye'te ye'te no 'di 'to gidedr dani Riyab, gwī'racäär ndi ari gwüdünälü gwani yiiru yüngün anni mung ülläji ngwujimidalu ngwükäjäär je ngwuje 'tüyī aar ele gay ge gi'tere?

²⁶Nono lingina mung 'ti äti ligi'rīmānū, layu. No ämni Ngwaalu gwanni gwa'ti äti yiiranu, gwayu.

Yagub 3

Ke gwudi lingla

¹Lani ngwänggäri, aa'ti ngaa la ru ngwoorta lonyadu, ndi ari ngaa lilingidi alanga lanni lati enggaci ngwüjü, la ji linje le obalu obengalu gwanni gwupana.

²Alanga 'dar lati obalu ngway ngwonyadu. Manari gwere gwati 'ti ärrü yi'ral yere yanni yiki a'tur ndi ondaji gwüngün, nginde gwuru diji dimbutu, däti yiima ndi ruyi lingina lüngün 'dar.

³Manari a lima änicï ngwumirta yu'runga ngwulem, nunnu aar nje 'dengenaci ar je ruyi, ngwati ar je gwügwürlï ngwanginalu ngwengen 'dar.

⁴Na nono gwele ngwübälükä. Aar ni pe nono ange, ati je dirun dojema nono dinga, ngwati je dilimi dooko gwügwürläji ngwaalu ngwüminä je gu doorta degen ndi ele.

⁵Yiru gu ye'te ye'te 'to gilingla, liru gu'ru gooko ngwanginu ating be irüngini gwulleny. Irüyä ngwäyälü giligä gwele mung obalu looko, lati u'diyi didänyälü 'teny.

⁶Lingla liru ligä 'to, liru gu'ru giki lati gu yi'ral 'dar ila ngwanginu ngwudi diji. Lati kiyi diju nono ku, ngwugatu miding gwudi diji ku giligä na lati aar gatu 'to giligä lidi yi'rendeny.

⁷Ngwäng 'dar, yirä, ngwong ngwanni ngwati ele yora yalu, na ngwong giyaanu ngwati je ngwüji lingidiyi drü aar ru ngwudi 'dunung,

⁸a be diji dati 'ti mäti (lingidiya) lingla drü. Liki lati 'ti jalu jicom, lonyadu yiyaanu yati 'rinyidi.

⁹Lati ar le ortada Delenya dege ar le ortada Papang gwege, ar le 'täji ngwünyü gidiji danni digi'tinä giyi'remna yidi Ngwaalu.

¹⁰Ngwulemanu ngwe'te ngwe'te, ngwati ortada aar 'täji ngwünyü. Lani ngwänggäri, ya'ti yaadi gu ru no.

¹¹Yaw yanni yami na yanni yinyira yati iritadi gidel de'te de'te?

¹²Lani ngwänggäri, dimnigor dati 'ri'ri yiminite na diguri dati 'ri'ri yimnigora? Na 'to del danni dinyira yaw dati 'ti iritadu yaw yanni yami.

Bebere gwudi gerala

¹³Yaru gwanni nggwo gwubebera gwulingidi 'danggalanu? Gabicar ngwuje inggidi eelle gwe gwungun gwanni gwujaw, apepe gwanni gwapina ligor le lullanu gwudi bebere gwuru.

¹⁴Ma be ari ngaa lati 'rati ngway jicir yidunyü, ngaa arrada giyur giyigoranu yalu, aa'ti ya ye irüngini giyee ngaa je nyirini yanni yiru 'didanu.

¹⁵"Bebere" gwanni gwuru gu no, gwa'ti ullu kerala ngwube ru gwudi diyangalu, gwa'tudi gwudi ligirim, gwuru gwudi dijego'rr.

¹⁶Ndi ari manari ngaa liru ngwuduny ngaa arrada giyur, digwu'ridanu gwati ji a yi'ral apini 'dar yanni yiki.

¹⁷A be bebere gwanni gwati üllä kerala, gwerre gwerre, gwuru gwanni gwuju'ru, ngwuru änni gwudi adatalu, gwati denya, gwati 'dengenaci, gwäti inängänü gwupa, a gwati 'ri'ri yuula yanni yijaw, gwati übidänü ngwuru 'didanu.

¹⁸Lanni lati ge'te adatingalu aar kwoy ladatalu, yati aar je 'tüyü yanni yidünälü.

Yagub 4

'Dengenacar Ngwaalinga

¹Yiru ange yanni yati apa dugiding aar apa kading 'danggalanu? Yä'tüdi mene ndi ari yati ila ndi ami'ra gwati kwudi 'danggalano?

²Gong gata je araanu ngaa 'ti be mbuju. Ata be kajidi ngaa 'rinyidi nunnu nga mbuji. Ngaa je 'ti be mbuju yanni yiminä je, no ati aang be kadi ngaa kwudi. Ngaa la'ti äti, ndi ari ngaa lati 'ti otaca Ngwaalingalu.

³Manari ngwuma je otacalu, ngaa lati 'ti mbuja, ndi ari ngaa lati utalu yigor ye yiki nunnu ngaa ye ärrü yi'ral yanni yämi'rädi yigor yalu.

⁴Ngaa gilee liru ngwüji ngwümü'rädi ngwäyänü, ngaa la'ti lingidi ndi ari ätäjidi yimaada didlängä le, yani aar nje Ngwaalu ke ngwäye? Dijä danni dima aar ru didlä de dimaad, dima ru güwän gidi Ngwaalu.

⁵Ngaa laru gitab gondajalu 'dogo a'tur anni arung ligi'räm lanni lige'teng 'dengganu, lati nje iye yigoranu nunnu ar änni Ngwaalinga jüco?

⁶Ati aar nje be nginde gendaci nje yimi'rä. Yiru giyee yaru ye gitab ndi ari, "Ngwaalu ngwati 'donya ngwuja'ri ngwudi dijä danni dati piyi ligo'ro Ngwube ru dimi'rü gidiji danni dati okeye ligo'ro."

⁷Ätädär be Ngwaalinga yigo'ro yalu. Kwudar dijego'rrnga le da je be abri.

⁸Donggacar Ngwaalinga gito nginde gwa je be 'donggaca gito. Unar ngwuy nono nga nga lanni liki, ngaa gä'rini yigor yalu, nga nga lanni liru yigoranu rom.

⁹Runar, ngaa ari dulu de gwulleney. Gäbicär ngwimä ngwalu ngaa ari yal ngaa gäbici jayinganu ngaa jalu kürüng.

¹⁰Okeyar yigo'ro yalu ngwäyänü Gideleny, gwa je be piyi gwa je näji.

Aa'ti nga gwa obalu gwanggalu gwe

¹¹Lani ngwänggäri, aa'ti ngaa la ludidi ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwuki. Gwanni gwati ondjaji kwenggenala ngwuja'ri ngwanni ngwuki nggwe obalu, nginde gwati ondjaji giyobala ngwuye obalu. Manari nga gwati obalu yobo ye, ya'ta je mäti nga gu be jalu nda ye obalu.

¹²Gwanni gwuru dobo gwuru gwe'te pu, ngwuru deleny gwuru gwäti yiima ndi gilängidiyi na ndi gerajalu. Nga be ani yäru ndi obalu gwanggalu gwe?

Gatada ngwäyänü Ngwaalu

¹³Dinginar gweneno, nga nga gilee lati ari, “Gwene ya bigänü a ladi ele kündär nggee ya kündär nggone, ar gu jalu didläyü. Ar gu bileda ar mbuja ngwü'rinyä.”

¹⁴Ange gwuru, ngaa la'ti lüngidī 'di ndi ari yiru ange yanni yadi ji bigänü. Midi gwunga gwuru ange? Gwuru nono dumbil dele dati ji gwooko ngwube aji ngwabralu.

¹⁵Ngaa laadi manni ari, “Ma gu Ngwaalu ari, a la midi, ya ar je ärrī giyee ya ar je ärrī giyone.”

¹⁶A be Ngaa gilo be lati irīnginī ngaa piyi yigo'rala yalu, irīnginī nggwee 'dar gwuru gwanni gwuki.

¹⁷Yäy gu no, gwe'te gwe'te gwanni gwati lenge yi'ral yanni yijaw nding je ärrī ngwuje 'ti be ärrü, yating je ärrī yanni yiki.

Yagub 5

Arnganar lanni linänü liru ngwüriḡinä

¹Dinginar gweneno, nga nga lanni ru ngwüjī ngwünänü, arar ngaa runi gwani dīrbā danni ndo dīndī dada je mbuji.

²Goola galu gima 'digi'ri ngwured ngwalu ngwuma je ngwuruwal eny.

³Dab na Buta gwalu gwuma iyīnī. İyīnī gwegen gwuru gwanni gwadi inggidi keng gwalu ara je eny ngwangina nono ngwalu nono ligä. Nga nga lima gwä'räji gola gi'du giyomon giyä'di yidi gwodaning.

⁴Ge'tar be ngwäyälü! Ndi ari gu'ru ganni gwü'rīdängää ngwüjī ngwe ngwanni ngwata je äpijī yiiru ngaa je 'ti be ätädi, ngwo ngwudugu yal ye 'danggalu. Na yal yidi ngwüjī ngwanni ngwäpijä je yiiru, yima je Deleny diru yiima 'dingini.

⁵Nga nga liju gidīdlä liriyälü ngaa enyalu yelenya ngaa amiya yigo'ranu yalu. Ngaa likwudiniya yigo'ro yalu nono yīndrī komon gidi rce.

⁶Ngaa lima obalu ngwüjī ngwe ngwanni ngwujaw nono ngaa je 'rinye ngwanni ngwa'ta je ärrü yi'ral yere.

Or'temaji gidīrbänü

⁷Lani ngweengga, mätär yiguri 'di a Deleny o'ra. Änggädär anaku ati gu diji danni dati kwoy dūnīcī yona ndi 'tūdä gidīyäng. Na awa dati mätä liguri ngwūdūnīcī giranyu ganni gati ni a yon 'tūdä na ganni gati pi yona aar äti ngwäy.

⁸Mätär be yiguri nga nga 'to, ngaa mätinälü 'di'däny ndi ari Deleny ndoo dīndī puprang.

⁹Lani ngwänggäri, aa'ti ngaa la äbinginiijidi giyinenanu, nunnu aa'ti Ngwaalu ngwa ji ngwa je ngwe obalu ngwuja'ri ngwee. Gwanni ngwati obalu ngwüji ngwe nggwo gito, nggwo gwüdünü gilängir.

¹⁰Lani ngwänggäri, or'temajar nono ngwijirä ngwanni ngwondaja ngwüriny ngwe ngwudi Deleny ndi ari ngwumbuju dirbä.

¹¹Anaku lingidä gu ndi ari a länggädi ndi ari, lonjacaar je lanni lor'temaju. Nga nga li'dingina or'temaji gwe gwudi Äyüb, ngaa lima engga ndi ari gwuma Ngwaalu ärrä gwodanalü. Ngwaalu ngwuru dinä ngwanni ngwati je ngwüji inä.

¹²Yanni yipana gu'ru, lani ngwänggäri, aa'ti nga la pi yi'rany Ngwaalu ngwe na gere ge, na diyäng de, na gong ge gere. Gäbicä "Yäying" gwunga ngwani yäy, na "Bäring" gwunga ngwani bäri, ya la gwe obalu.

Utalü ämnü gwe Ngwaalu

¹³Diji dere 'danggalanu ndo gidirbäno? Gäbicär ngwotaci Ngwaalingalu. Diji dere dijayano? Gäbicär ngwelnge ngwortada Ngwaalinga.

¹⁴Diji dere 'danggalanu düma? Gäbicär ngwurnidi mbumbung je lidi gi'doonga aar abingaci Ngwaalinga aar bruti yila ye ngwüriny ngwe gwudi Kirictu.

¹⁵Otaci Ngwaalingalu ämnü gwe Ngwaalu, gwa gäbicä diju danni dümä da u'ri nono. No da Deleny 'di'riyalü. Manari dapu gwanni gwuki, da aar düdänijänü.

¹⁶Yäy gu no, 'täjidärälü giyi'ral yalu yanni yiki ngaa otacidi Ngwaalingalu nunnu ara je Ngwaalu u'riyi nono. Otaci Ngwaalingalu gwudi diji danni didünälü gwäti yiima ndi ärrä yi'ral.

¹⁷Ilüyä gwuru diji dümnä nono alanga je, ngwube otaci Ngwaalingalu gwulleny ndi ari aa'ti gere ga ni, a gere allala ngwüdläyü tä'ril na didläyü dü'ränü ngwu'ti nu.

¹⁸Ngwo're ngwotaci Ngwaalingalu nunnu a gere ila kerala ngwunni a ngwong 'tüdä gidiyängänü, o're a gere ni.

¹⁹Lani ngwänggäri, manari gwere gwuma gatani ngwuja'ri ngwanni ngwäti ngwäyänü, ma be ari gwuma diji dere gwä'ra,

²⁰lingidär ndi ari gwanni gwati gwä'ra diju danni diki kay gidi dudi, diming gätäjä yi'rany a da aar gwü'rübäci yi'ralalu yanni yiki yonyadu.

1 Butruj

1 Butruj 1

Aganni

¹Äny gwani Butruj gwuru doo'ra dükäjär didi Yicu Kirictu, ngwuja'ri ngwee ngwükäcī nje ngwüjü ngwanni ngwäbrä je Ngwaalu ngwobadalu ngwuru ngwörnü poor ngwaalu ngwee gwani Buntuj, Galatiya, Gäbüdükiyā, Ajiya na Bijiniyā.

²Ngwanni ngwäbräär je anaku lingidi gu Ngwaalu ngwuru Papa 'tu'tu gwerre ngwuje ju'riyi Ligi'rīm le nunnu aar 'dengenaci Yicu Kirictung ngwuje gwürä yin ye yüngün. Ara je gu yimi'rü ji ara je gu adatalu ji gwirälü.

Näji Ngwaalinga gwani ge'taji gwanni gwumidu

³Ar näji Ngwaalinga ngwuru Papa gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu. Ndi ari ndi inä gwüngün gwanni gwupa 'dengge, a lima lingini lingining gwanni gwuyang ndi ge'taji gwanni gwumidu 'di'ri gwe gwudi Yicu Kirictu giyi'ranyanu.

⁴Aar nje äniyi giyu'rinanu yanni yati 'ti 'digi'ru a'tur aar ralu aar medadi. Giyo yirimitijärä je kerala

⁵ngaa lanni letadu gu yiima yidi Ngwaalu ämning gwe gwalu 'dünggüngün 'di a gilang gwanni nggwo mama, ngwa ji ngwü'tädälü komon nggä'di gidi gwodaning.

⁶Jayar banu gwulleny gwani ngwuja'ri ngwee, a be gweneno, miminni nono gwonyadu yi'ranu gwa je mbuji gaji gooko.

⁷Ya je mbuji giyee nunnu aar inggidi ndi ari 'di'didanu ämni Ngwaalu gwalu gwanni gwupana gu'ru gidab danni dati medadi danni dati aar gwalli nono ligä le nunnu aar ombaji ndi ari diru 'didanu. Ämni Ngwaalu gwalu gwuru gu no, ndi ari ngwümbüjini gwuru 'didanu ndi orta, ndi näji na ndi denya, ma ji ma Yicu Kirictu 'tädälü.

⁸Gwa'ti aang änggädi, ngaa be ämni. Gwa'ti aang änggädi gwenene, ngaa be ämnäci lijayanu gwulleny lonyadu gu näji gwupa.

⁹Ndi ari ngaa gilo ndi ape gu'ru gidi ämni Ngwaalu gwalu, gwani gilang gwudi lingeno lalu.

¹⁰A gwani gilang nggwee, ngwijir ngwanni ngwondaja giyimi'rü yanni yadi ara je Ngwaalu ükacä, yiminäär jälü gwulleny aar ye arngani gu'ru gipa.

¹¹Aar bupi ndi ari ye lenge gaji aar ye lenge ngwuja'ri ngwanni ngwinggida je Ligi'rīm lidi Kirictu lanni liju 'denggenanu. Anni ondajing gwani yi'rendeny yanni yadi mbuji Kirictung, a gwani näji gwupa gwanni gwadi gwuja.

¹²Ngwaalu ngwondaca ngwijirä ndi ari ngwa'ti äpijä yigo'ro yegen yiiru, ara je be äpiji yiiru. Anni ondacaar yi'ral ye yanni yima je 'dingini gweneno. Ngaa

li'dingina ngwuja'ri ngwee ngwanni ngwondaca je ngwüjï, ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwani Yicu Ligi'rîm le lanni Liju'ru lükäjinä kerala. 'Di ndi ari yi'rr 'to yijädi ndi ombaji yi'ralanu giyee.

Ju'rar

¹³Yäy gu no, jar balu ngwäy ngwe ngwudi yigor yalu aang arngani gwani yiiru. A ge'taji gwalu 'dar jada giyimî'rü yanni yadi ara je Yicu Kirictu ätäda mung 'tädlü.

¹⁴Nono yijü yi'dengenaca Ngwaalinga, aa'ti ba be ngaa lo'raci elelleng gwudi ami'ra gwudi lingenogwele gwuju yogo ye gwerre.

¹⁵Ngaa be ju'ri anaku ju'rung gu gwanni gwurnida je, no ju'rar be giyi'ral 'dar yanni yata je ärrî.

¹⁶Ndi ari yüllinä no yaru nu, "Ju'rar, anaku ju'riny gu."

¹⁷Ndi ari anni urnidangaa Ngwaalinga ngwuru Papa gwanni gwati 'ti utu ngwüjänü ndi pi yelenya yüngün, elellar elelleng gwudi ngwüjï ngwuru ngwîrnü ngene gidïdlä ara je yedeny eny.

¹⁸Ngaa lilingïdi ndi ari la'ta je ü'rädälü kay ganni ga'ti äti midinganu gïgätijänärä je mbumbunga lalu ngwong ngwe ngwanni ngwati dudi nono buta na dab,

¹⁹ara je be ü'rälü yin ye yidi Kirictu yanni yiru gu'ru, gwuru Girany ganni gijaw nono ga'ti rngü.

²⁰Gwäbräär 'tu'tu gwerre didlä da'tina gi'tinä, gwuma aar be 'täjälü kaji nggee gidi gwodaning gwani nga nga.

²¹Nginde gwe, ngaa lima ämnî Ngwaalu ngwanni ngwü'dî'riyälü giyi'ranyanu ngwünäji, a gu no, ämnî Ngwaalu na ge'taji gwalu nggwo gwüjädï Ngwaalu.

²²Gweneno anni ma aang gä'rîni yigo'ro yalu 'dengenaji gwe 'didanung nunnu ngaa äti ämning ngwengga 'di'didanu, ämnäjidär gwulleney 'tu'tu giyigoranu.

²³Ndi ari ngaa lima lingîni lingîning gwanni gwuyang ngaa lä'tüdi yuula yanni yati äni, ngaa be ru yuula yanni yati 'tüdä, midi gwe na mätinälü gwe gwudi ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.

²⁴Ndi ari yüllinä yaru nu, "Midi gwudi ngwüjï 'dar gwuru nono yanya, na näji gwegen gwuru nono yibobo yidi didäny. Yanya yati undi na yibobo yati ayi nono aar mi'ri'ti,

²⁵a be ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwati jalu pupud." A ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwondacara je ngwe.

1 Butruj 2

¹Yäy gu no, gätär be yi'ral mbüny yanni yiki yani yi'rinya na i'däjänü 'dar, yimur'tuny, yü'düny na yani lo gwere 'dar.

²Rüdär nono yijü yilingitäär je girem, ara je yan yanni yiju'ru yidi ligi'rīm ami'ra nunnu ngaa ye pe ndi gilang gwalu,

³ndi ari gweneno ngaa lima lenge ndi ari Deleny dijaw.

Ngwu'dun ngwudi ligi'rīm na lanni läbräär je

⁴Ngaa līndādī 'dünggüngün, ndi ari nginde gwuru nono go'rra giru gidingo ganni gimidu gi'dünyidādī ngwüjälü ngwanni ngwati oda, a be Ngwaalu äbri ngwuruji gu'ru gipa ngwäyänü ngwüngün.

⁵Nga nga 'to liru nono yo'rra yimidu yüdädäär ye ngwu'duna ngwudi ligi'rīm, ndi ari ngaa ru ngwur'dal ngwanni ngwuju'ru ngaa äpiji Ngwaalinga mi'rining nono gwudi ligi'rīm gwanni gwüjädänü Yicu Kirictu gwe.

⁶Ndi ari yüllinä kitabanu yaru nu, “Ombaja ndi ari äny nggwo gwügäti go'rralu ngwaalu ngwani Jäyün, ganni gäbriny ngwuru gu'ru, a gwere gwanni gwa gu gatada ngwäyänü, gwa'ti gwa yaaru ape a'tur.”

⁷A be gweneno nga nga lanni länni 'dünggüngün, go'rr nggee gipa gu'ru 'danggalu. A be lanni la'ti ämnä 'dünggüngün ngwube ari, “Go'rr ganni gi'dünyidādī ngwüjälü ngwanni ngwati oda, gima ru gidingo gidi ngwu'dun.”

⁸Na gima ru 'to, “Go'rr ganni gima ru nono gimle gadi gäbici ngwüjü aar gu obalu ngwuru ngwur'da ngwudi i'diyi ngwüjü.” La obalu, ndi ari linyurtanu ndi änni ngwuja'ri aar gu ru 'to ndi ari lige'tajaar je gu.

⁹A be ngaa liru ngwüji ngwäbräär je ngaa ru ngwur'dal ngwudi yeleny yidi Ngwaalu, ngaa ru ngwüji ken ngwanni ngwuju'ru, ngaa ru ngwüji ngwudi Ngwaalu ndi ari ngaa ondaji orta gwe gwüngün nginde gwanni gwü'tiyä je gidirimänü ara je 'täjä giburalu gwüngün gwanni gwuru 'ter.

¹⁰Ngaa gwele gwerre lä'tüdi ngwüji, a be gweneno ngaa lima be ru ngwüji ngwudi Ngwaalu. Ngaa gwele gwerre, ngaa la'ti inädi Ngwaalinga a be gweneno, ngwuma je be inä.

Elle gwudi ngwikirijin

¹¹Lani ngwumaad ngwüny, nggwa je päcälü ngaa liru ngwörnü ngaa ru li'ter ngene gididlä ndi ari gatanar ami'rang gwanni gwuki gwudi lingeni gwanni gwati aar kwudi ligi'rīm le lalu.

¹²Ellellar ellelleng gwanni gwujaw ngwüjänü ngwudi didlä, ma aar je üpäci yi'ral nono yanni yiki ngaa je gäbici aar engga apepeng gwalu gwanni gwujaw ngwuje gäbici aar näji Ngwaalinga komon nggä'di gidi gwodaning gadi aar nje ge ilijä.

'Dengenacar ngwelenya ngaa 'dengenaci ngworta

- 13'Dengenacar yelenya 'dar yanni yig'i'tinä ngwüjänü, gwani Deleny. Ma aar ani denya delenya danni diru gi'ra dü'rädī yeleny nono ku,
- 14'na ma aar ani denya ngwartana ngwüngün, ngwükäjäing je aar gikijī ngwüjü ngwanni ngwa ärrī gwanni gwuki aar je gwallīnī lanni lati ärrī yi'ral yanni yīndī kayalu.
- 15'Ndi ari bupi gwuru gwudi Ngwaalu ndi ärrī yi'ral yanni yijaw, ya gäbici ngwüjü ngwanni gwati ondaji yi'donggala, aar määtä ngwünyü ngwengen.
- 16'Gätinär linginalu aang elellalu aa'ti be ngaa la gu rtanu ngaa ärrī yi'ral yanni yiki. Elellar ngaa ru ngwīnäd ngwudi Ngwaalu.
- 17'Dinyädär ngwüjü 'dar ngaa ämnäjädi yengga yidi ngwīkirijīn ara je yedeny eny Ngwaalu, ngaa denya delenya.
- 18'Ngaa lanni liru ngwīnäd, 'dengenacar ngworta ngwalu ngaa je denya aa'ti la je 'dengenaci 'dogo lanni lijaw drü ara je jayi ngwäy, ngaa je be 'dengenaci 'to lanni liki drü agaa je ke ngwäy.
- 19'Ndi ari yijayi gu manari ye'rendeny yima mbuji dijü yiriginä kay gidi Ngwaalu.
- 20'Yiru ange ya ara je iräci manari ngaa lipinä gwani ape gwalu gwanni gwuki? Ma be ari ye'rendeny yimbujanga gwani ape gwunga gwanni gwujaw, or'temaja be, giyee yijaw Ngwaalu.
- 21'Yiru giyee yanni yornacara je, ndi ari Kirictu gwumbuju yi'rendenya yani nga nga ara je g'itijāni gay ngaa gwuji gora güngün.
- 22"Nginde gwa'ti ärrä yi'ral yere yanni yiki, aar 'ti mbojaja i'däjäing nono gwere ngwulemanu ngwüngün."
- 23'Anni lüdäär yi'ral ye yiki, ngwuje 'ti gwäräcänü ngwugwalli dämjä, anni mbujing yi'rendenya, ngwuje 'ti iya yedenyo, ngwube gatada ligo'ro lüngün Ngwaalu ngwanni gwati übidi yi'ralanu.
- 24'Nginde giligo'ro lüngün gwapu keng gwege ngwanginu ngwüngün kü'rälä nunnu ar ayi ndi ke ar be midi gwani dünälü. Ngwämmä ngwe ngwüngün, lima je u'riyi nono.
- 25'Ndi ari nga nga gwele liru nono ngwangal ngwududu a be gweneno, ngaa lima o'raca Yicung gwanni gwuru doo'ra ngwuru dangida danni dati arnga lingeno lala.

1 Butruj 3

A ngwaw na ngwur 'dengenacidi

¹Lani ngwaw, 'dengenacar 'to ngwuru ngwalu nunnu manari gilona lere lanni la'ti ämnä ngwuja'ri, aar je gwürlä eelle gwe gwanni gwujaw gwudi ngwaw ngwegen

²ma aar engga elelleng gwudi ju'ri na denya gwudi ngwaw ngwegen.

³Aa'ti jayi gwalu gwa ru gwudi ngwangu poor, nono ndi mïcini ngwä'rü ndi genne dab nono, ndi genne buta nono na ndi genne ngwureda ngwanni ngwu'ri.

⁴Ngaa be manni bupi jaying gwudi ligor lalu gwanni gwati 'ti medadu, gwani jayi drü gwalu na jilänü gwalu gwudi ligi'räm, yiru giyee yanni yipa gu'ru ngwäyanü Ngwaalu.

⁵Ndi ari yiru giyee yanni yändi ye ngwaw ngwuju'ru ngwudi gwerreng ngwanni ngwügäti ge'tajing gwegen Ngwaalu aar gwe jayiyi yigo'ro yegen. Aar 'dengenaci ngwuru ngwegen.

⁶Nono Jarrang, gwanni gwa'dengenaca duru düngün dani Äbräyäm 'di ating urnidi doorta düngün. Ngaa liru yera yüngün manari ngaa lati ärrä yi'ral yanni yidünälü aar je 'ti yedeny itä giyi'ral yere.

⁷Aar gu ru 'to 'danggalu nga nga lanni liru ngwur, jayar drü ngwaw ngwalu ngaa je ärrä yi'ral yijaw ngaa je denya ndi ari ngindenga liru ngweengga ngwami'ratu na ndi ari lemada le giyimä'ränü yidi angidaji gwudi midi nunnu aa'ti yere ya ji yü'rü otacing Ngwaalingalu gwalu ngwäy.

Mbuji yi'rendenya gwani apepe gwanni gwujaw

⁸Ndi mi'rä, nga nga 'dar acajidar gwüpäng lamatanu, inäjädär, ämnäjädär yengga, jayar yiguri ngaa ru ngwumulu.

⁹Aa'ti ngaa la gwä'räji yi'ral yanni yiki yi'ral ye yanni yiki, aa'ti ngaa la lujidi ngaa be onjaci ngwüjü ndi ari yiru giyee yanni yornacara je Ngwaalu nunnu ngaa ji ngaa ape gu'ru galu gidi onjaci.

¹⁰Ndi ari, "Gwere gwanni gwadi änni miding gwudi ligo'ro lüngün a yomon mbuji 'dar yanni yijaw, ngwümäätä lingla lüngün giyi'ral yanni yiki na ngwulem ngwüngün ndi ondaji yi'duru.

¹¹Ngwugwurla giyi'ral yanni yiki ngwuje ärrä yanni yijaw. Ngwüminä adatingalu ngwugwoda.

¹²Ndi ari ngwäy gwudi Ngwaalu ngwati iye ngwüjü ngwanni ngwüdünälü na lating je geraji läni lüngün ma aar otacalu. Ngwuje be gwürläci lu'ra lanni lati ärrä yi'ral yanni yiki."

¹³Yäru gwa je akani nono manari yigor yitäjänü ndi ärrä yi'ral yanni yijaw?

¹⁴A be manari yiru gu ndi ari ara je yi'rendeny mbuji yani ärrä gwalu yi'ral yanni yidünälü, Ngwaalu ngwa je onjaci. "Aa'ti yedeny ya je eny giyi'ral yanni yati iye ngwüjü yedenyo, aa'ti yedeny ya je eny ma ara je iye yedenyo."

¹⁵Ngaa be ge'te Kirictung ngwuru Deleny giyigoranu yalu. Jar mama giyomonalu 'dar nda je enggaci lanni la je otacalu gwani ge'taji gwanni gwätängää. Ngaa je be enggaci yigor ye yijilänü ngaa je denya.

¹⁶Gäbücär yigor yalu aar jayi nono, nunnu lanni lata je üpäcī yi'ral nono yanni yiki ndi eelle gwalu gwanni gwujaw ndi Kirictu, a je yaaru ape giyi'ral yegen yanni yiru yi'duru.

¹⁷Yijayana ndi ari manari bupi gwuru gwudi Ngwaalu, ara je yi'rendeny mbuji gwani ärrī yi'ral yanni yijaw aa'ti yi'rendeny ya je mbuji lärrü yi'ral yanni yiki.

¹⁸Ndi ari Kirictu gwayu gwani ke gomomanu ge'te pu gwanni gwüdünälü gwani lanni la'ti dünälü, nunnu ara je apada Ngwaalu. Gwü'rinyitäär gilingeno a be Ngwaalu midiyi Ligi'rīm le,

¹⁹Ligi'rīm le gilee liming le ele 'to ngwondaca ngwügi'rīmā gwudi ngwüji ngwanni ngwugekanalu.

²⁰Ngwanni ngwünyürtijä Ngwaalinganu 'tu'tu gwerre gaji ganni gīmätijä je ge Ngwaalu liguri gaji ganni giju ge Nuuwa ndi ge'te bälükä. Gībälükänü, looko 'dogo, liru 'dübä (8) gwuma aar gwe gilängidini giyaanu.

²¹Na yaw giyee yiju yiru gi'remna gidi yaw yanni nyinyinä ye gweneno ngaa ye gilängidini 'to. Ya'ti ani üyini yirledo nono yidi ngwangu, aar be ani äñijälü gwudi icinänü gwudi ligor lanni lijaw ngwäyänü Ngwaalu. Yata je gilängidiyi 'di'ri gwe gwudi Yicu Kirictu giyi'ranyanu,

²²gwanni gwuma allu kerala na nggwo gwujalu yelenya kaama gidi Ngwaalu a gu yi'rr na yeleny na yiima 'dengenaci.

1 Butruj 4

Midiiji Ngwaalinga

¹Yäy gu no, anni mbuja Kirictu yi'rendeny ngwangu ngwüngün, yäy gwodanar banu 'to yi'ral ye giyee ye'te ye'te. Ndi ari gwanni gwa yi'rendeny mbuji ngwangu ngwüngün, ke gwuma äbrini kay 'dünggüngün.

²Yäy gwa'ti ba be gwelelle gididlä düngün danni di'dälü gwani ami'ra gwanni gwuki gwudi lingen, ngwube manni ärrī buping gwudi Ngwaalu.

³Ndi ari ngaa lonja yomon kaji gwerre ndi ärrī yi'ral yanni yati je ngwüji ärrī gwudi didlä. Yani eelle gwegen gwudi yidigany, ami'ra ngwanni gwuki, rlälī, yi'rinyinä yiru yütä na didülä danni diki.

⁴Yanni yima gäbici ngwüjü gwudi didlä gweneno aar allalu ndir ndi ari ngwa'ta le acajidu giyi'ralanu yanni yiki drü ati aar je be ürrä yiriginä nono.

⁵A be la ji ya je ye Kirictu otacalu gwanni nggwo gwa ji gwa otaci ngwüjälü ngwanni ngwumidu na ngwanni ngwayu.

⁶Yiru giyee yanni yigäbicä a be ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ündäjinä 'di ngwüjänü ngwanni ngwo gweneno ngwayu nunnu lanni lima aar le obalu gay ge gidi dji dümnä ndi ari liki gilingeno, aar midigiligi'räm gay ge gidi Ngwaalu.

O'ra gwudi Yicu gwuma ja gito

⁷Mi'ra gwudi yi'ral 'dar gwuma ji gito. Yäy gu no, beberar be ngaa mätnälü nunnu ngaa otaci Ngwaalingalu.

⁸Giyi'ralala giyee 'dar, ämnäjidär gwüpäng gwulleney, ndi ari ämnäjidä gwati gwü'rübäji yi'ralalu yonyadu yanni yiki.

⁹Apajidar yirnü gwüpäng la'ti äbänginü giyinenanu.

¹⁰Angidaji gwe guy ganni gima aar je Ngwaalu angidaci, emadar ge giyiuru gwüpäng yigor ye ye'te pu ngaa ruyi yimi'ra yidi Ngwaalu yanni yonyadu yi'ranu.

¹¹Manari gwere gwati ondaji, ngwondaji nono mung ondaji ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu. Gwere gwanni gwati ape yiuru, ngwuje ape yiima ye 'dar yätädä je Ngwaalu nunnu a Ngwaalu ortani giyi'ral 'dar Yicu Kirictu gwe gwanni gwuru näji ngwuru yiima yidi gwur'taling. Yiru gu.

Mbuji yi'rendenya yani yikirijin

¹²Lani ngwumaad ngwüny, aa'ti ngaa la allalu ndir ndi miminni nono gwudi ye'rendeny yanni yimbuja je, nono ma yi'ral mine ru yimbuja je ya'ti linginna.

¹³Ngaa be jayanu ndi ari ngaa gilo lacajidu giye'rendenyanu yidi Kirictu, nunnu ngaa ji ngaa jayanu gwulleney komon gadi ge näji gwüngün 'tädlü.

¹⁴Manari ngwüji ngwo ngwüllüdä je gwani Kirictu, yijayi gu 'danggalu ndi ari Ligiräm lidi näji na lidi Ngwaalu gilo 'danggalu.

¹⁵Manari ye'rendeny yima je mbuji, aa'ti yani ndi ari nga gwu'rinyidu na ndi ari a gwuru du'ram na a gwärrü yi'ral yere yanni yiki na ndi ari a gwändi giyi'ralanu yunga yä'tüdi.

¹⁶A be manari yi'rendeny yimbujanga yani ndi ari a gwuru dikirijin, aa'ti yaaru ya ang ape nga be ortada Ngwaalinga ndi ari nga gwapu ngwüri ny gwüngün.

¹⁷Ndi ari gajigiru gadi ge Ngwaalu obalu ngwüji ngwe, ndi aalu ngwüji ngwe ngwudi ngwu'dun ngwudi Ngwaalu. Ma be ari gadi aar ge aalu 'dengge gwerre gwerre, ya be ru 'tanaa ngwüji ngwanni ngwünyürtjä ngwuja'ranu ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwujaw?

¹⁸Na ndi ari, "Manari yojema ngwüjü ngwanni ngwüdünälü ndi aar mbuji gilanging, yadi be ru 'tanaa ngwüji ngwudi didlä na ngwanni ngwuki?"

¹⁹Yäy no, lere lanni lati je yi'rendeny mbuji yani bupi gwudi Ngwaalu, aar ätäda Ngwaalinga yigo'ro yegen ngwanni ngwuru ligor le'te pu ngwuge'ta, aar gwuji ndi ärrī yi'ral yanni yijaw.

1 Butruj 5

Ndi mbumbunga na ngwamal

¹Äny gwüpäcä mbumbunga jalu 'danggalanu, äny gwuru 'to mbumbu kimaad gegen nyi ru gwanni gwänggädi yi'rendenya yidi Kirictu. Nyi ru gwe'te gwanni gwa ji gwa acidi ndi näjī gwanni gwa ji gwa 'tädlü.

²Rüdär ngwoo'ra ngwudi gi'doonga gidi Ngwaalu ganni nggo gombajangaa, ngaa je iye liru ngwangida, aa'ti ndi ari ngaa je ärrī yiima ye, aar be ru ndi ari yärrä je yigor ye yalu anaku bupa je gu Ngwaalu ndi ru. Aa'ti yani ndi ari ngaa lübijä ngwü'rīnyänü, ngaa je be jada ndi ärrī ligor le.

³Aa'ti la je acajanu lanni lätädärä je Ngwaalu nunnu ngaa je ombaji, ngaa be ru ngwoo'ra ngwīlijä gi'donga gora gijaw.

⁴Ma be aji ma Kirictu gwanni gwuru doo'ra didi ngwoo'ranga 'tädlü, la je be änjī giyelenyanu yani gu'ru gidi näjī gwanni gwati 'ti medadu.

⁵No 'to lanni liru ngwamal, 'dengenacar je lanni lipana. Ngaa 'dar, okeyar yigo'ro yalu ndi apajidi gwüpäng, ndi ari, "Ngwaalu ngwati 'donya ngwūjū gwanni ngwati piya yigo'ro yegen ngwuje be gī'tijī yīmī'rū gwanni ngwati okeya yigo'ro yegen."

⁶Okeyar be yigo'ro yalu kuyanü gidi Ngwaalu ganni giru yiima ndi ari ara je 'dī'rīyälü kaji nggä'dī gīndī.

⁷Gätädär yi'ral nono 'dar yanni yata je pīcī yigoranu, ndi ari nginde gwuru gwanni gwada je gu ge'taji ngwäyänü.

⁸Mätär yigo'ro yalu nga arngani. Ndi ari güwän galu gani dijego'rr ndo diru nono diira dilandalu ngwäri guba ngwūmīnī nunnu mung mbujalu gwere ngwobedalu ngwungadini.

⁹Kwudar le be līdīrnīnälü 'dī'däny ndi ämnī Ngwaalu ndi ari ngaa līlīngīdī ndi ari ngweengga ngwalu giyen dar ngwo 'to ngwumbuja je yi'rendeny giyee ye'te ye'te.

¹⁰A Ngwaalu ngwudi yīmī'rū 'dar, gwanni ngwurnida je ndi ari aang acajidi ndi näjī gwüngün gwudi gwur'taling ndi Kirictu, manari yi'rendeny yima je mbuji gwooko, nginde ligo'ro le lüngün gwa je gwä'rä gwa je ojemeye nono ara je giki ngaa mätīnälü 'dī'däny.

¹¹Nginde gwuru gwanni gwuru näjī ngwuru yiima yidi gwur'taling. Yiru gu.

Aganni gwudi mī'rä

¹²Ngwuja'ri ngwee ngwoko ngwükäji nje ngwe diwengga dani Jiliwaniij gwanni gwati nyi engga gwuru diweengga diru ligor le'te pu, bupi gwüny ngwani nda je ojemeye nono nga je enggaci ndi ari yimi'rü yiru giyee yidi Ngwaalu yanni yiru 'didanu. Mätinär gwälü 'di'däny.

¹³Gi'doonga gidi Babiling ganni gäbrä je le Ngwaalu, gaganna je ara je giji güny Gideleny gani Murkuj aganna.

¹⁴Agannajidar giyenenanu agannajiding gwudi änni. Ara je gu adatalu ji 'dar, ngaa lanni gilo ndi Kirictu.

2 Butruj

2 Butruj 1

Aganni

¹Äny gwuru gwani Jamaan Butruj gwuru dinäd nyi ru doo'ra dükäjäär didi Yicu Kirictu. Ngwuja'ri ngwee ngwükäci nje ngwüjü ngwanni ngwuma ape ämning Ngwaalu gwanni gwuru gu'ru gipa nono gwäri, dünälü gwe gwudi Ngwaalu na Gilang gwege gwani Yicu Kirictu.

²Ara je gu yimi'rü na adatalu ji gwirälü ngaa lenge Ngwaalinga na Delenya dege dani Yicu.

A urnidi na äbrï gwalu ru 'didanu

³Ndi ari yiima ye yidi drü dändi Ngwaalu yima aar nje ye gi'tijï yi'ralalu 'dar yanni yibüpïnä nunnu ar eelle eelleng na ar ape apegeng gwanni gwujaw gwani Ngwaalu enggaci gwe gwanni gwuma aar nje gwe enggaci Yicung gwanni gwuma aar nje gwe urnidi gwani näji ngwani jayi gwüngün.

⁴Yi'ral ye giyee, nginde gwuminje ätäda ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwaru ngwe ngwuru gu'ru gipa nunnu ar ngwe acajidi gidrü didi Ngwaalu ar abra keng gididlä gwanni gwändi ndi ami'ra gwanni gwuki.

⁵Yiru giyee ngwäälü, undar be ngwäy gwulleny ngaa gendani jaying ndi ämni Ngwaalu gwalu na ndi jayi gwalu gendanar bebereng

⁶na ndi bebere gwalu gendanar määtäng lingina na ndi määtä lingina gwalu gendanar or'temajing na ndi or'temaji gwalu gendanar drü

⁷na gidrü dalu gendanar ämnäjiding yengga na ndi ämnäjidi yengga gwalu gendanar ämnäjiding.

⁸Ndi ari manari ngaa lima äti ngwuja'ri yi'remna giyee ngwirälü, ngwa je gäbici ngaa la'ti la muli nono na ndi undi ngwuyanü ngwalu gwudi bebere gwalu gwani Deleny dege dani Yicu Kirictu.

⁹Ma be ari gwere nggwo gwa'ti äti ngwuja'ri ngwee, nggwo be gwombajidalu giyoranu ngwürimü ngwäy ndi engga gweere, gwuma dudanu ndi ari gwuma aar ja'rima keng nono gwüngün gwudi gwerreng.

¹⁰Yäy gu no lani ngwänggäri, jädänär be ndi gäbici urniding na äbring gwani nga nga, ngwuru 'didanu. Ndi ari manari ngaa lati ärrï yi'ral giyee, ngaa la'ti la i'di a'tur

¹¹na laji la je ätäda gu'ru gipa ndi äni giyelenyanu yidi gwur'taling yidi Deleny na Gilang gwege gwani Yicu Kirictu.

Yijir yidi gitab

¹²No nggwa je diwayiniyi yi'ral giyee yomon 'dar ma je ni lenge. Na ndi ari ngaa gilo limätinälü 'di'däny ngwuja'ri ngwee ngwuru 'didanu ngwätäda je gweneno.

¹³Äny gwaru yijaw nda je 'ritiyi ya'ranya yalu ngwuja'ri ngwe ngwee äny nggwona gwumidu gilingeno.

¹⁴Ndi ari äny gwülingidi gomom gima ja gito nggwa ayi, anaku enggacar nyi gu Delenyalu dege dani Yicu Kirictu gilingenalu.

¹⁵Nyi be ari nggwa undi ngwäy nyi engga ndi ari ma ji miny ayi, ngaa la burni giyomon 'dar ndi diwayini yi'ral giyee.

¹⁶Ndi ari nyii la'ti gwuja ngwuja'ri ngwü'tiyä je ngwüji ngwümnä aar je ondaji bebere gwe gwegen anni ondacara je yiima ye na o'ra gwe gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu. Nyii be ru lanni länggädi yelenya yüngün.

¹⁷Ndi ari Papa gwuru Ngwaalu gwätädäng gu'ru gipa ngwünäjinä kaji ganni gi'dinginiiny ge yal yanni yüllü ndi näji gwudi yeleny aar ari, "Giji güny giru nggee ganni gämniiny, ganni nggo gijädinyänü gwulleny."

¹⁸Änyängä li'dingina yal giyee ngwäni ngwe ngwäri yanni yüllü kerala anni jiiny le kenala ganni giju'ru.

¹⁹Na yijir yondaja je ngwijir ngwudi Ngwaalu yigäbici nje nyii gu lengedani, na ya gu jayani ndi ari ngaa je ge'te ngwäy nono aar ru nono lamba lüllinä ngwaalu ngwümnänü 'di a ngwaalu u'ri ara je gu guurrum giru daapa 'täda ngwuji giyigoranu yalu.

²⁰Giyi'ral giyee 'dar, lingidär ndi ari yijir yere ya'ti yüllinä bebere gwe gwudi diji dümnä.

²¹Ndi ari yijir ya'ti a'tur yindi bupi gwe gwudi diji dümnä, a be ngwüji ru ngwudi Ngwaalu ngwondaja anaku enggaca je gu Ngwaalu Ligirim le lanni Liju'ru.

2 Butruj 2

Ngwoorta ngwanni ngwuru ngwu'duru na geradalu gwegen

¹A be 'to ngwüjänü gwerre, ngwijir ngwuju gu ngwoko ngwuru ngwu'duru anaku ngwoorta ngwaji ngwa ji 'danggalanu 'to ngwanni ngwuru ngwu'duru. Ngindenga la apa ngwuja'ri ngwuru 'ter ngwudi dudi ngwanni ngwa'ti äti ngwäyänü ngwa aar je äniiji ngwuja'ranu ngwudi Ngwaalu, la 'ri'rinyini Delenya danni dü'rädijälü. Ngindenga la dudiyi yigo'ro yegen puprang ape gwe yi'ral yanni yiki.

²A lonyadu la gwuji gay gidi yidigany yegen. Ngwuja'ri ngwegen ngwanni ngwuki ngwärräär je, ma je ngwüji engga, ngwa ondaji ngwuja'ri ngwanni ngwa'ti jaw giyobo yanni yäti ngwäyänü.

³Ndi ubanu gwegen, ngwoorta ngwee ngwa je aganu lütülütü gwe gwegen aar gu mbojaji. Lima je le Ngwaalu obalu 'tu'tu gwerre na dudi gwegen nggwo gwa'ti ola ngwaalinganu.

⁴Ndi ari manari Ngwaalu ngwa'ti je y'i'rr inädi yanni yärrü yi'ral yanni yiki, ngwuje gatu gidel didi yi'rendeny, aar gu gennadalu yu'rung ye gidirimänü nunnu aar dünici gomom gegen gadi je ge Ngwaalu obalu.

⁵Na manari Ngwaalu ngwa'ti je didlä inädi duubu anni mung dingada dära ngwape ngwüjü ngwanni ngwütüdänü gidrü didi Ngwaalu. Ngwube etadi ndi Nuwa gwe'te pu gwanni gwondacu ngwüjü ngwuja'ri ngwe ngwanni ngwüdünälü na ngwüji ngwüngün kwo'ra tä'räl (7) 'dogo.

⁶Manari Ngwaalu ngwübädälü ngwüjü ngwe ngwudi yündär yani Jadum na Gamura ngwuje u'diyi 'di aar ru ngwaru nunnu ngwuje ge'te aar ru gora gidi ngwüji ngwanni ngwadi 'tü gidränü.

⁷A manari Ngwaalu ngwütüyä Luding gwuru diji didünälü gwanni gwünäcä yidigany yidi ngwüjü ngwändälü mbüny.

⁸Ndi ari nginde gwüdünälü ngwuji 'denggenanu giyomon giyomon, ngwangi'ri yündä ndi dünälü gwudi lingenö lüngün gwani apepe gwegen gwanni gwändädälü mbüny gwanni gwänggädäng ngwu'dingini.

⁹Manari yi'ral giyee yiru gu no, Deleny diru be dilingidi awa ndi 'tüyü ngwüjü ngwanni ngwo gidrü düngün gidirbänü na ngwulenge ndi määtäda ngwüjälü ngwanni ngwa'ti dünälü aar rerani 'di a gomom ila gadi aar je ge obalu.

¹⁰Gwece gwece ngwüji ngwanni ngwati gwuji gay gidi ami'ra gwudi dudi gwudi drü danni diki aar ci yelenyalu mireny. Ngwoorta ngwee ngwuru ngwu'duru ngwu'ranu aar ü'rü ngwänänü, ngwa'ti je yedeny itü ndi ari ngwulem ngwüji ngwünäjinä kerala.

¹¹'Di y'i'rr yanni yojemana aar ätäni yiima, yati 'ti aru ngwulem ndi lo ngwüjü ngwünäjinä kerala yiduru ngwäyänü Gideleny.

¹²A be ngwüji ngwee ngwaru ngwulem giyi'ral ya'ti aar ye lingidädi yorto ye ngwaalinga. Ngindenga liru nono yoo'ra ya'ti ya'ranya yilinginä gu nanninganu ndi a je ngwüji ummi aar je rinye. Ngwuru nono gwäng ngwadi dudi 'to.

¹³Giyi'ral giyee ya aar je gwä'räci yanni yiki gwani apepe gwegen gwanni gwuki. Yi'ral yegen yidi lingenö yami ndi ärrini 'di ati aar je ärrü gilingenalü tar. Ngindenga lati ärrü yi'ral yanni yiki ngaa le be acajidi ngwaalu ngwe'te pu gwüpäng aar be jayanu gwulleney aar be ru yirled aar ru yaaru.

¹⁴Ngwäy ngwe ngwonyadu yijinänü, ngwati 'ti dünü a'tur ndi ärrü yi'ral yanni yiki. Ngwati 'du'di ngwüjü ngwanni ngwami'ratu. Yigor yegen yima äbräji ndi ubanu lima aar je gu 'täji ngwünyü.

¹⁵Ngindenga lima je gay doda ganni gidünälü lima agu gay pîr gima aar gwuji gidi gur luubu gani Balaam giji gidi Bâwür gwanni gwübijä ngwilinyanu ngwudi yiiru yanni yiki.

¹⁶A be nginde gwuma gwe gindü'ri rimalu gwani yiiru yüngün yanni yiki. Gindü'ri ganni gati 'ti ondaja, ngwondaji ngwuja'ri ngwudi diji dümnä ngwüdünäji ye'rra yidi dijiir dani Balaam.

¹⁷Ngwüji ngwee ngwuru nono ngwelo ngwundu yaanu aar ru nono gibä'rü gapu dirun ga'ti nu giranyu. Ngwo ngwügi'tijäär je ngwaalingalu ngwümnä dirimänü 'ti'tin.

¹⁸Ndi ari ngwuju ngwulemalu mbüny ngwuja'ri aar ngwe piyi yigo'ro yegen ndi päci ngwüjälü aar je 'do'da ndi ami'ra gwudi lingeno gwanni gwuki. Ngwati 'du'di ngwüjü gwanni ngwo ndi abra ngwüjü gwanni ngwelella dilä dani dudi.

¹⁹Aar je ü'rici ngwuja'ri ngwani gätini linginalu a be giyigo'ro yegen aar be ru ngwinäd ngwudi yi'ral yidi dudi ndi ari diji dati ru dinäd giyi'ral yere yanni yima ru yorta 'dünggüngün.

²⁰Manari lima abra keng gwudi ngwüji ngwudi didlä aar lenge Delenya danni diru Gilang dani Yicu Kirictu, aar be o're aar o'raci keng aar ru ngwinäd mana, ngindenga la be kani gwene ndi ke gwegen gwudi gwerreng.

²¹Yaadi jayani adinar lima 'ti lingidi gay gidi dünälü ndi ari aar lenge aar be gwürläci ngwuja'ri gwanni ngwuju'ru lu'ra gwanni ngwenggacaar je.

²²Lädi je gu ngwuja'ri nono ngwee gwanni ngwaru nu, “Ginyen gati o'raci ngwony gwanni ngwü'drgümiding je.” Na ngwuja'ri gwanni ngwaru nu, “Düdr danni dijaw nono, dati o're ndi dati'ri giyibrogocanu.”

2 Butruj 3

Gomon gadi ge Deleny o'ra

¹Lani ngwumaad, ngwuja'ri ngwee ngwuru ngwudi gwodaning ngwüllijä je. Na gwanni ngwüllijä je gwerre, ngwüllijä je 'dün nunnu a je ngwe diwayiniyi yi'ral giyee a je ngwe arrijaji ngaa gu iräji ngwäyälü gwanni gwuju'ru.

²Nunnu ngaa diwayini ngwuja'ri gwanni ngwondaja ngwe ngwijir gwanni ngwuju'ru luubu gwerre a ngwuja'ri gwanni ngwätädi je Deleny diru Gilang gwege ngwo'ra ngwükajäär je ngwalu.

³Gwerre gwerre giyi'ral 'dar, lingidar ndi ari giyomon giyä'di yidi gwodaning, ngwüji ngwa ji ngwila gwanni ngwati münä ngwuja'ranu, ngwa äri ngwuja'ri ngwimä gwanni ngwuru 'didanu ngwa gwuji ami'rang gwudi yigor yegen gwanni gwuki.

- ⁴La ari nu, “Kirictu gwaru gwadi ila, gwanna gwe? Ngwügüürnä ngwege ngwuma ayi, yi'ral yändi yiru ye'te ye'te 'tu'tu anaku ge'ta gu Ngwaalu didläyü.”
- ⁵A be ngindenga li'dädänü aar määtä ngwäyälü rüny aar dodani ndi ari luubu gere gïgï'tinä ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu na diyäng dändi giyaw aar ge'te yaw ye.
- ⁶Na ndi ari 'to didlä duubu du'rin di'dätü a yaw dudiyi ngwüjü.
- ⁷Na ndi ari ngwuja'ri ngwe ngwe'te ngwe'te, gere na diyäng ndee gweneno dïgï'tjäär ligälü aar gï'tijï gomonalu gadi ge Ngwaalu pïci ngwüjü yelenya a gomon gadi ge ngwüjï ngwanni ngwuki drü dudi.
- ⁸A be aa'ti ngaa la dodani yi'ral giyee ye'te pu lani ngwumaad, gomon ge'te pu (1) ngwäyänü Gideleny diru Ngwaalu, giru nono ngwüdläyü ngwüü'rï (1,000) na ngwüdläyü ngwüü'rï (1,000) ngwuru nono gomon ge'te pu (1) ngwäyänü Gideleny diru Ngwaalu.
- ⁹Deleny da'ti rüdi dirony ndi ärrï ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe anaku ati gu ngwüjï ngwoko engga yironyo. A be gwugeraca je läni gwa'ti minä dijü dere ndi dudi ngwube minï ndi aar jo'renyana 'dar.
- ¹⁰A be gomon gidi Deleny gadi ila nono gwele du'ramu. Gere ga mi'rïnänü yal ye yipa ga dudi, ngwong kerala ngwa ü'dini le ligä ngwa mi'rinyi, diyäng da u'di na ngwong 'dar ngwa ele mbüny.
- ¹¹A be anni adi gu yi'ral 'dar ele ndi dudi no, nga nga ladi be ru ngwüjï ngwuru 'taa? Rüdär ngwüjï ngwuju'ru, ngaa eelle drü de didi Ngwaalu.
- ¹²A anaku dünicä gu gomon nggä'di gidi Ngwaalu liti je yigoranu, apanar ngwütü ndi undi ngwäy nding ila puprang. Gomon nggoo gadi apa duding gwudi gere ligä le na ngwübürtä ngwa mi'rinyi ngwony kerala.
- ¹³Ar be dünici ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwaru ngwe ngwani gere ganni giyang na diyäng danni diyang ngwuru 'dunu gwudi ngwüjï ngwanni ngwüdünälü.
- ¹⁴Yäy gu no, lani ngwumaad ngwüny, anni dünicängää ngwuja'ri ngwee ngwaru ngwe Ngwaalu, undar be ngwäy nunnu ngaa ji ngaa mbüjinï liju'ru ngaa jayi nono ngaa adatalu Delenyanga le.
- ¹⁵Diwayinar ndi ari määtä liguri gwudi Deleny dege gwani gilang anaku ülläjärä je gu 'to diweengga dege dämnrä dani Bulij bebere gwe gwanni gwätädi Ngwaalu.
- ¹⁶Nginde gwullu gu no ngwuja'ri ngwüngün 'dar ngwanni ngwullung je gwondaja gu ngwuja'ranu ngwani yi'ral giyee. Ngwuja'ri ngwüngün ngwätï yi'ralanu yoko yojema ndi a je ngwüjï lenge. Ngwati je ngwüjï ape ngwanni

ngwuru ngwu'de'rr ngwa'ti määtinälü aar je ruji yi'duru anaku ati aar je gu ruji yi'duru yi'ter yidi gitab gidi Ngwaalu aar ye geradalu.

Mi'rá ngwuja'ri ngwudi Butruj

17Yäy gu no, lani ngwumaad anni lingidä gu gwerre yi'ral giyee, arnganar be nunnu aa'ti ngaa laji la gätini mbüny yi'ral ye yegen yidi dudi, ya'ti indä kayalu yidi ngwüji ngwändälü mbüny ara je i'diyi ngaa gatani mätiningälü gwalu.

18A be 'rünär gäyimi'rü na ndi bebere gwudi Deleny na Gilang gwege gwani Yicu Kirictu. Gwanni gwünäjinä gweneno 'di aar gu ru gwur'tal. Yiru gu.

1 Yuwana

1 Yuwana 1

Ngwuja'ri Ngwudi Midi

¹Änyängä lullu ngwuja'ri ngwudi midi ngwuju 'tu'tu gwerre ngwanni ngwu'dingini nje, nje engga ngwäy ngwe ngwäri nje inggidi nje akani nono ngwuy ngwe ngwäri ngwuru ngwee ngwaru nyii ngwe gweneno.

²Midi nggwee gwütädälü nyii engga nyii gwe ondaji, ara je be enggaci ndi ari ngwuja'ri ngwuru ngwudi midi gwudi gwur'taling gwanni gwuju ndi Papa gwuru Ngwaalu aar nje be 'täcälü.

³Ngwuja'ri ngwanni ngwänggädi nje, nje 'dingini, ngwuru ngwondacara je ngwe nunnu ar gu acajidi ar gu emadanu gwüpäng. Ar emadi ndi acajidi gwüpäng na acajidi gwege nggwee gwuru Ngwaalinga le ngwuru Papa na Giji güngün gani Yicu Kirictu.

⁴Änyängä lullu ngwuja'ri ngwee, nunnu a jayanu gwege ru gwanni gwumbutu.

Elelle Buri gwe

⁵Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwu'dingini nje ndi Yicu ara je be ondaca. Ndi ari Ngwaalu ngwuru buri, dirim dere da'ti 'dünggüngün a'tur.

⁶Ma be ari nunnu a lima ari gwacajidar le ar be elelle gidirimänü, a liru ngwu'duru na elelle gwege gwa ru 'tur.

⁷A be manari a lima elelle giburalu anaku ru gu Ngwaalu buri, a la be äti acajiding gwüpäng 'didanu, na yin yidi Giji güngün gani Yicu, yinje oyaji kengalu 'dar.

⁸Manari a lima ari a la'ti ki, a la dudiyi yigo'ro yege na ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu ngwa'ti ngwa ji 'denggeganu.

⁹Ma be ari alanga lima 'täjälü ndi ari a liki, nginde gwuru ligor le'te pu ngwüdünälü gwunje düdänijänü na gwunje ga'ru giyi'ral 'dar yege yanni yiki.

¹⁰Manari a lima ari alanga la'ti ärrä yi'ral yanni yiki, gwa ar aniji di'duru na ngwuja'ri ngwüngün ngwa'ti 'dengge.

1 Yuwana 2

Ar elelle giburanu gwudi Ngwaalu

¹Nggwüllijä je ngwuja'ri ngwee lani yiji yüny nunnu aa'ti ngaa la ärrä yi'ral yanni yiki. Ma be ari diji dere dima ärrä yi'ral yanni yiki, a läti Yicu Kirictung gwanni gwüdünälü gwati nje ruci ndi Papa.

²Nginde gwanni gwümi'ridi nje nono ligo'ro le lüngün aar nje ga'ru ndi ke gwege. Aa'ti be ke rüdi gwege 'dogo jücü, ngwube ru 'to ke gwudi ngwüji 'dar gädidlä.

³Manari gwuma ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, a la be lenge ndi ari gwülingidär.

⁴Gwanni gwati ari, "Gwülingidiny," ngwu'ti be ärrä ngwuja'ri ngwüngün, gwuru di'duru na 'didanu gwa'ti 'dünggüngün.

⁵A be gwere gwanni gwati 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, gwuru diji danni dännä Ngwaalinga ämning gwanni gwuru 'di'didanu. Yiru giyee yanni yati nje gäbici ar lenge ndi ari a gilo 'dünggün.

⁶Ndi ari gwere gwanni gwati ari gwümätinälü 'dünggüngün, ngwelelle nono elella gu Yicu.

Yanni yinggida ndi ari Ngwaalu ngwämnä nje

⁷Lani ngwumaad ngwüny, ngwuja'ri ngwee ngwüllijä je ngwätüdi ngwuyang, gwuru ngwuja'ri ngwanni ngwu'rin ngwu'dingina je 'tu'tu gwerre. Ngwuja'ri ngwee gwuru ngwu'rin gwuru ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina je.

⁸A be nyi gwüllijä je ngwuja'ri ngwanni ngwuyang. 'Didanu gwudi ngwuja'ri ngwee nggwo gwenggana ndi Kirictu na 'danggalu ndi ari dirim ndo ndi abri kayanu a buri gwanni gwuru 'didanu gwuma be o'rralu.

⁹Gwanni gwaru nggwo giburalu ngwube a be gwenggen ke ngwäy, nginde nggwona gidirimänü kaji nggoo.

¹⁰Gwanni gwati ämnä gwenggen, gwati elelle giburalu a yere ya'ti 'dünggüngün yanni yiki yadi gäbici ngwobalu.

¹¹A be gwanni gwati gwenggen ke ngwäy, nginde nggwo gidirimänü, dinding gwänü a gwa'ti lingidi ndi ari gwadi ne. Gwuma dirim rimiyi ngwäy.

¹²Äny gwüllijä je ngwuja'ri ngwee lani yiji yüny ndi ari ke gwalu gwuma ara je Ngwaalu düdänijänü ndi Yicu Kirictu.

¹³Äny gwüllijä je lani papanga, ndi ari gwülingidängä gwanni gwaju 'tu'tu gwerre gwani Yicu Kirictu. Äny gwüllijä je nga nga lanni liru ngwamal ndi ari ngaa lima obeda dijego'ralu. Äny gwüllijä je lani yiji yüny ndi ari ngaa lilingidi papang.

¹⁴Äny gwüllijä je lani papanga ndi ari nga nga lilingidi ngindeng gwanni gwaju 'tu'tu gwerre. Äny gwüllijä je lanni liru ngwamal, ndi ari ngaa lojema nono, a ngwuja'ri gwudi Ngwaalu ngwümätinälü 'danggalu, na ngaa lima obeda dijego'ralu.

¹⁵Ngaa 'ti ämnä didläyü na yi'ral yere yidi didlä. Manari gwere nggwo gwati ämnä didläyü, gwa'ti gu ämnä gwudi papa.

¹⁶Ndi ari yi'ral 'dar yidi didlä, nono ami'ra gwudi lingeno, ari ngwäy gwudi ngwong ngwudi didlä, gïgi'tinälü gwudi lingeno gwanni gwätïng na ngwanni ngwati je ngwüji ärrï, ngwati 'ti indï ndi papa, ngwudi didlä ngwuru.

¹⁷Didlä yi'ral yanu yüngün yanni yiki yanni yati ari ngwüjänü, ya dudi a be diji danni dati ärrï buping gwudi Ngwaalu, da midi miding gwudi gwur'taling.

Arnganar Ngwu'duru

¹⁸Lani yijü yüny, gaji gima be ja gito. Lica je gwele gwerre ndi ari güwän gidi Kirictu ga ji gila. Gweneno gima be ila gonyadu gima 'tädälü, a la be lenge ndi ari gaji gima be ja gito. Güwän nggee gï'tüdi 'denggeganu ndi ari gati ar le acajidi gwerre,

¹⁹aar be 'tü aar nje gatani. Adinari lacajidar le ki'du ge'te pu 'didanu, laadi ar le jalu. Liminje be gatani ndi ari ngindenga lä'tüdi lidi gi'du gege.

²⁰A be nga nga, lima je Ngwaalu maji ligi'rimä nono Yicu gwe, na no, nga nga 'dar yilingidi je yanni yiru 'didanu.

²¹Äny gwa'ta je üllijä ndi ari nga nga la'ti lingidi 'didanung, a be ndi ari nga nga gwülingidängä, ngaa lenge 'to ndi ari yi'duru yere ya'ti ngwuja'ranu ngwanni ngwuru 'didanu.

²²A be yärü gwanni gwuru di'duru? Diji diru danni dati ari Yicu gwä'tüdi gwanni Gwubrutar yelenya. Diji danni diru gu no, diru güwän gidi Kirictu diru danni dati 'donya Papang na Giji.

²³Ndi ari diji dere danni dati 'donya Gijü, da'ti äti Papang. Gwere gwanni gwati änni Gijü, gwati änni 'to Papang.

²⁴Mätinär bälü ndi määtä ngwuja'ri giyigoranu ngwanni ngwu'dingina je 'tu'tu gwerre ngaa gu mätinälü 'di'däny. Manari ngaa gilo gu, ngaa 'to la mätinälü Kiji na ndi Papa.

²⁵A yiru giyee yanni yicaar nje ye Ngwaalu ndi ari gwunje ätäda 'to miding gwudi gwur'taling.

²⁶Äny gwülijä je ngwuja'ri ngwee nga je girinya gwani ngwüji ngwanni gwati minï ndi ara je i'däjänü aar je oktada 'ter ngaa dudi.

²⁷A be 'danggalu, Kirictu gwuma je maji ligi'rimä nono limätinälü 'danggalanu ngaa la'ta be minä diji dere ndi ara je enggaci mana yanni yiru 'didanu. Ma be ari ligi'rim lüngün limätinälü 'danggalu ndi ara je enggacalu pipi'ri'ti, a liru ligi'rim lanni liru 'didanu lä'tüdi yi'duru, mätinärälü 'dünggüngün anaku enggacara je gu.

²⁸A be gwenene lani yiji yüny, mätinärälü 'dünggüngün nunnu ma ji mung 'tädälü, aa'ti yedeny yinje eny a nje yaaru ape komon ganni gading ge o'ra.

²⁹Manari ngaa lilingidī ndi ari Kirictu gwuru gwanni gwūdūnālū, ngaa la gu be lenge ndi ari dijī dere danni dati ärrī yi'ral yanni yidūnālū, diru gījī gidi Ngwaalu.

1 Yuwana 3

Yijī yidi Ngwaalu yati dūnālū

¹Änggädär ämning gwuru 'taa gwudi Ngwaalu ngwuru Papa, gwanni gwämnäär nje gwe! Ämni gwüngün gwupa gwulleny 'di ndi ari liminje ci, “yijī yidi Ngwaalu.” Na a liru gu yijī yüngün 'didanu. Yiru giyee yanni yigäbäcä ngwüjü gwudi didlä aar nje 'ti be lingidī ndi ari ngwüjī gwudi didlä ngwa'tina lingidī Ngwaalinga.

²Gwenene lani ngwumaad ngwüny, a liru yijī yidi Ngwaalu, a be ya'ti linginna ndi ari gweere a ladi ru 'taa. A be a lilingidī ndi ari ma ji ma Kirictu 'tädälū, a la ru nono ngindeng, nunnu gwa ar engga anaku rung gu 'didanu. Dijī dere danni däti ge'tajing nggwee giligoranu lüngün ndi Kirictu, dati ju'riyi lingina lüngün

³anaku ju'riya gu Yicu lingina lüngün.

⁴Dijī dere danni dati ärrī yi'ral yanni yiki dati kiya yobo yidi Ngwaalu 'didanu yiru ndi ari yi'ral yanni yiki, yani kiya yobo.

⁵A be ngaa lilingidī ndi ari Kirictu gwüllü ndi äbrī yi'ral yidi ngwüjī yanni yiki, ngaa lilingidī ndi ari nginde gwä'tüdi dijī danni diki.

⁶Gwere gwanni gwümätinälū 'dünggüngün, ngwa'ti gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki. A be gwanni gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, gwa'ting änggädi na gwa'ting lingidī.

⁷Aa'ti dijī dere da je oktada ndi dudi lani yijī yüny. Gwanni gwati ärrī yi'ral yanni yidūnālū, gwuru dijī didūnālū, anaku dūnū gu Kirictalu.

⁸Gwanni gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, gwuru gījī gidi dijego'rr ndi ari dijego'rr diru danni dära yi'ral yanni yiki 'tu'tu gwerre. Yiru yanni yigäbäcä Gijū gidi Ngwaalu ngwüllä ndi ari ngwuje äbrī yanni yima ji dijego'rr ärrī.

⁹Gwere gwa'ti gwuru gījī gidi Ngwaalu gwati ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, ndi ari ligi'rīm lidi midī Ngwaalu lima ji 'dünggüngün, ndi ari gwa'ti gwa ji ndi gwuji yi'ral yanni yiki gwur'tal ndi ari gwuma ru gījī gidi Ngwaalu.

¹⁰Yiru giyee ndi ari awa a ladi lenge yijū yidi Ngwaalu 'ter giyijänü yidi dijego'rr ndi ari gwere gwanni gwati 'ti ärrä yi'ral yanni yidūnālū na 'to gwere gwanni gwati 'ti ämnä gwenggen, gwä'tüdi gījī gidi Ngwaalu.

Ämnäjidär

11Ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina je gwerre ngwuru ngwee, ndi ari ar ämnäjidi.

12Aa'ti a la ru nono Gayining, nginde gwanni gwuru giji gidi dijego'rr ngwümäätä gwenggen gwani Äbiil ngwu'rinye. Gayin gwarra ngwube 'rinye gwenggen gwani Äbiil? Yä'tüdi mene ndi ari yi'ral yüngün ya'ti dünälü ngwäyanü Ngwaalu a be yi'ral yidi gwenggen gwani Äbiil aar be dünälü ngwäyanü Ngwalo?

13Yäy gu no aa'ti ngaa llobalu, lani ngwänggäri manari nga lima ke ngwüjü ngwäy ngwudi didlä.

14A lilingidi ndi ari alanga lima gatana gay gidi yi'rany a lima elada ndi midi, na lilingidi gu no ndi ari a lati änni ngwengga. Gwanni gwati 'ti ämnä, nggwo gu na yiimala yidi yi'rany.

15Gwere gwanni gwati gwenggen ke ngwäy, gwati 'rinyidi. Na ngaa lilingidi ndi ari gwere gwanni gwati 'rinyidi, gwa'ti äti miding gwudi gwur'taling 'dünggüngün.

16A lilingidi ndi ari änni gwani yäru, ndi ari Kirictu gwayu gwani alanga. Alanga 'to la dodaji yigo'ro yege ngweengga!

17Diji danni däti ngwony ngwudi lingen ngwube engga gwenggen gwanni gwuru diwayi ngwu'ti be inädi, awa ngwube ari dännä Ngwaalinga.

18Lani yiji yüny, änni gwege aa'ti gwa ru ngwuja'ri ngwudi ngwulem 'dogo ngwube ru änni gwanni gwuru 'didanu giyi'ral yanni yati ar je ärrä.

19Yiru be giyee yanni yati nje gäbici ar lenge ndi ari a liru ngwüji ngwudi 'didanung. Yiru giyee yanni yadi nje gäbici ar dünä ligor le la'ti yedenyanu ngwäyanü Ngwaalu.

20Ma be ari yigor yiminje mi'ränü, ar lenge ndi ari Ngwaalu ngwupana giyigor yege na ngwuru ngwanni ngwülingidi ngwuja'ralu 'dar.

21A no lani ngwumaad ngwüny, ma be ari yigor yege yiminje 'ti mi'ridänü, yedeny ya'ti yinje eny ngwäyanü Ngwaalu.

22Ya ar je mbuji 'dünggüngün 'dar yanni ya ar ye otacalu, ndi ari gwati ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün ar ärrä yi'ral yanni yati gäbici ngwujayanu.

23A ngwuja'ri ngwüngün ngwanni ngwaru ngwe ngwuru ngwee ndi ari ar änni Gijü güngün gani Yicu Kirictu na ar ämnäjidi gwüpäng.

24Lanni lati 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, limätinälü 'dünggüngün na nginde gwümätinälü 'denggen. A yiru giyee ndi ari awa a lilingidi ndi ari nginde gwümätinälü 'dengge, ndi ari a lilingidi gu ligi'rim le lanni lätädäär nje.

1 Yuwana 4

Ligi'rim lidi Ngwaalu na ligi'rim lanni liki

¹Lani ngwumaad ngwüny, aa'ti ngaa lämnä ngwuja'ri ngwudi ligi'rimälü rügüm, ngaa be manni iye ngwügi'rimä ngwäy nono ndi aang lenge ndi ari ngwändi Ngwaalu. Ndi ari ngwijir ngwo ngwonyadu ngwuru ngwu'duru ngwuma 'tü ngwuma badalu gididlänü.

²Yiru giyee yanni yati nje gäbici nda be lenge ligi'rimä lidi Ngwaalu, ndi ari ligi'rim lere lanni lati ari Yicu Kirictu gwändi gilingeno, liru lidi Ngwaalu.

³A be ligi'rim lere lanni lati 'donya ngwuja'ri ngwee ngwani Yicu, lä'tüdi ligi'rim lidi Ngwaalu, liru ligi'rim lanni liru güwän gidi Yicu lanni li'dingina le ndi ari ladi ila, a gilo lima obana gwenene gididlä.

⁴Ngaa liru lidi Ngwaalu, lani yiji yüny. A lima je dami lidi didlä ndi ari gwanni nggwo 'danggalanu gwojemana nono giligi'rim lanni gilo ngwüjänü ngwudi didlä.

⁵Ngindenga liru ngwüji ngwudi didlä ngwati ondaji ngwuja'ri ngwudi ngwong ngwudi didlä ati je be ngwüji ngwudi didlä 'dengenaci.

⁶A be alanga liru lidi Ngwaalu. Dijä dere danni dilingidi Ngwaalinga, dati nje 'dengenaci. A be gwere gwanni gwä'tüdi gwudi Ngwaalu, gwati nje 'ti 'dengenaca. Yiru giyee yanni yati nje gäbici ar be ngengedani ngwuja'ranu ngwudi ligi'rim liru 'didanu ngwuja'ranu ngwudi ligi'rim lanni liru di'duru.

Änni gwudi Ngwaalu na änni gwege

⁷Lani ngwumaad ngwüny, gäbicär ar ännäjidü ndi ari änni gwändi Ngwaalu. Gwere gwanni gwati änni, gwuru giji gidi Ngwaalu na gwülingidi Ngwaalinga.

⁸Gwere gwanni gwati 'ti ännä, gwa'ti lingidi Ngwaalinga, ndi ari Ngwaalu ngwuru änni.

⁹A yiru giyee yinggida ndi ari Ngwaalu ngwenggaci nje änning gwüngün awa. Ndi ari ngwükäjä Gijü gwüngün ganni giralu ge'te pu gididlä ndi ari nunnu ar ge gilang.

¹⁰Änni gwuru nggwee, ndi ari a lä'tüdi lanni lämnä Ngwaalinga, a be Ngwaalu ru ngwanni ngwämnä nje 'di aar ükäjä Gijü gwüngün aar nje mi'rini nono aar nje ga'ru ndi ke gwege.

¹¹Lani ngwumaad ngwüny, anni ännär nje gu Ngwaalu no, gäbicär be ar ännäjidü gwüpäng.

¹²Dijä dere da'ti a'tur danni danggädi Ngwaalinga. Ma be ari alanga lämnäjidü, Ngwaalu ngwa ji 'dengge na änni gwüngün, gwa mbuti 'dengganu.

¹³A lilingidi ndi ari nggwo gwümätinär gu a nginde nggwo ngwümätinälü 'dengge. Ndi ari nginde gwuminje ätäädä ligi'rimä lüngün.

¹⁴A alanga lima engga, a lima ondaci ngwüjü ndi ari Papa gwuma ükäjä Gijü güngün ngwuru gilang gwudi ngwüjü gwudi didlä.

¹⁵Manari diji dere dima änni ndi ari Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu, Ngwaalu ngwa mätinälü 'dünggüngün a nginde gwa mätinälü Ngwaalu.

¹⁶A gu no gwenene, a lilingidi ar gatada ngwäyänü ndi änni gwanni gwätädäär nje Ngwaalu. Ngwaalu ngwuru gwati änni ngwüjü. A gwere gwanni gwelella änni gwe, gwümätinälü Ngwaalu a Ngwaalu mätinälü 'dünggüngün.

¹⁷Gay ge nggee, änni gwati nje gu mbutanu ndi ari aa'ti yedeny ya ji komon gidi obalu ndi ari ngene gididlä ndee, a liru nono Kirictu.

¹⁸Yedeny ya'ti ndi änni, a be änni gwanni gwumbutu gwati 'tüyü yedenyanu, ndi ari yedeny yati ji yani yi'rendeny. Gwanni gwati yedeny eny, gwami'ratu ndi änni.

¹⁹Alanga lati ännäjidi ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwänni nje gwerre gwerre.

²⁰Manari gwere gwuma ari, “Äny gwämnä Ngwaalinga,” ngwube gwenggen ke ngwäy, nginde gwuru di'duru. Ndi ari gwere gwanni gwati 'ti ännä gwenggen gwanni gwating engga, awa ngwube änni Ngwaalinga ngwanni ngwa'ting je änggädi.

²¹A nginde gwuminje ätäädä ngwuja'ri ngwüngün ngwee ndi ari gwere gwanni gwati änni Ngwaalinga, ngwänni gwenggen 'to.

1 Yuwana 5

Änni Kiji gidi Ngwaalu

¹Gwanni gwati änni Ngwaalu ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubruaar yelenya, gwuru Giji gidi Ngwaalu, a gwanni gwati änni Papang, gwati änni Gijü güngün 'to.

²Gay giru nggee gadi ar ge lenge ndi ari awa a lämnä yijü yidi Ngwaalu, ndi ari änni gwe gwege Ngwaalinga na 'dengenaji gwe gwege ngwuja'ri ngwüngün.

³Änni Ngwaalinga gwege gwuru nggwee, ndi ari ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün. A ngwuja'ri ngwüngün ngwa'ti ni 'dengge.

⁴Ndi ari gwanni gwuru giji gidi Ngwaalu, gwati yiima ndi dami didläyü. A dami gwege gwuru nggwee gwanni gwuma dami didläyü, änni gwe gwege ndi Yicu.

⁵Yärü gwuru gwanni gwadi dami didläyü? Dijü de'te pu diru dannu dati änni Ngwaalu ndi ari Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu.

Ondaci ngwüjü Yicu gwe

⁶Yicu Kirictu gwuru nggwee gwe'te pu gwanni gwīndi yaw ye yani nyinyini gwūngūn na yīn ye yūngūn yani yi'rany yūngūn. Nginde gwa'ti īndi yaw ye 'dogo, a be gwīndi yaw ye na yīn ye yūngūn. A Ligi'rīm liru lanni lati inggidi nginde gwe na yanni yinggida ye Ligi'rīm, yāti ngwāy ndi ari liru Ligi'rīm 'didanu.

⁷Ndi ari liru tā'rīl (3) lanni londaja kerala,

⁸ligi'rīm na yaw na yīn. 'Dar gilee liru tā'rīl (3) ondaji gwegen gwuru gwe'te pu.

⁹A lati āmnī inggiding gwudi ngwūjī, a be inggidi gwudi Ngwaalu gwupana, a ngwondijaja kijī gūngūn.

¹⁰No lanni lati āmnī Kijī gidi Ngwaalu, lāti ondajing nggwee giyigoranu yegen. A be lanni lati 'ti āmnā Ngwaalu, lima ruji Ngwaalinga di'duru ndi ari ngindenga lati 'ti āmnā ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe Ngwaalu Kijī gūngūn.

¹¹Inggidi gwinggidaar gwe gwuru nggwee. Ndi ari Ngwaalu ngwuminje ātādā miding gwudi gwur'taling na miding nggwee ngwīndi Kijī gūngūn.

¹²Gwanni gwāti Gijū, gwāti miding nggwee. Gwanni gwa'ti āti Gijū, gwa'ti āti miding nggwee.

Midi gwudi gwur'taling

¹³Āny gwūllijā je ngwuja'ri ngwee nunnu ngaa lenge ndi ari ngaa lāti miding gwudi gwur'taling, ngaa lanni lāmnā Kijī gidi Ngwaalu.

¹⁴Yiru giyee yanni yati nje gābicī a nje 'ti yedeny īti ndi 'donggaci Ngwaalinga. Ndi ari manari yere yanni ya ar ye otaci Ngwaalingalu yanni yīndāār bupi gwe gwūngūn, ya aar nje 'dengenaci.

¹⁵A manari a līlīngīdī ndi ari nginde gwati nje 'dingini giyi'ral yere yanni yati ar ye otacalu, a la be lenge ndi ari ya ar je mbuji yanni yotacar yalu.

¹⁶Manari gwere gwati engga gwenggen ndi ārrī yi'ral yanni yiki yanni yati 'ti ūktādī giyi'rany, gābicā ngwotaci Ngwaalingalu a gwa Ngwaalu ātā miding. Yi'ral giyee nggwārādī gu ngwūjī ndi ke gwegen gwanni gwati 'ti ūktādī giyi'rany. A be ke nggwo gwe'te gwanni gwati oktada yi'rany. A be āny gwa'ti aru nga otaci Ngwaalingalu giyi'ral giyee.

¹⁷'Dar yanni yati ārrīnī yiki, yiki ngwāyānū Ngwaalu. A be ke nggwo gwe'te gwanni gwati oktada giyi'rany.

¹⁸A līlīngīdī ndi ari gwere gwanni gwuru gijī gidi Ngwaalu gwati 'ti ju ndi gwuji ārrīng gwanni gwuki gwur'tal, ndi ari gwuru gijī gidi Ngwaalu gwati gu Ngwaalu etadala, a dijego'rr da'ti da ang alliji guy nono.

¹⁹A līlīngīdī ndi ari a liru yijī yidi Ngwaalu na ndi ari dīdlā 'dar ndee ndo kuyanu gidi dijego'rr.

20A lilिंगiđi 'to ndi ari Giđi gidi Ngwaalu gima üllä na giminje ätäđäni bebereng, nunnu ar lenge ngindeng gwanni gwuru 'didanu. A alanga gilo 'dünggüngün gwanni gwuru 'didanu Kiji güngün gani Yicu Kirictu. Nginde gwuru Ngwaalu 'didanu a midi gwudi gwur'taling.

21Lani yiđi yüny, etadar giyigo'ro yalu giyi'remna yidi dädülä yidi dädlä yanni yiru 'tur.

2 Yuwana

2 Yuwana 1

Aganni

¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dūnggūny gwanni gwuru mbumbu. Ngwūkāci nje dayu danni dābrā Ngwaalu yīji ye yūngūn lanni lati nje āmnī 'didanu gwe, na āny gwā'tūdi jūcū 'dogo gwanni gwata je āmnī, a be 'dar lanni līlīngīdi 'didanung lata je āmnī 'to.

²Ndi ari 'didanu nggwo 'dengganu na gwadi gu ji 'dengganu gwur'tal.

³Aar nje Ngwaalu ngwanni gwuru Papa na Yicu Kirictu Gīji gidi Papa, ātā yīmī'rā na īnā na adatalu aar nje gu ji 'didanu gwe na āmnī gwe.

Ellele Ämnäjidi gwe

⁴Äny gwujayanu gwulleney ndi mbuji ndi ari yīji yoko yunga giyo yati ellele 'di'didanu gwe, anaku ondacaar nje gu Ngwaalu gwuru Papa.

⁵A no, nggwa ang otacalu gwani daw ndi ari ar ämnäjidi, ngwuja'ri ngwee ngwā'tūdi ngwuyang ngwee ngwüllijā je, gwuru ngwuja'ri ngwanni ngwu'dinginar je 'tu'tu gwerre. Nggwutalu ndi ari ar ämnäjidi.

⁶A ämnäjidi gwuru nggwee, gwanni gwondaca je gwe gwani ndi ari ar ellele 'dengenaci gwe Ngwaalinga ngwuja'ri ngwūngūn. Ngwuja'ri anaku 'dingina je gu 'dar 'tu'tu gwerre, gwuru ndi ari ellellar ämnäjidi gwe.

Arnganar Ngwu'duru

⁷Ngwu'duru ngwonyadu ngwo ngwuma badalu 'dar gīdīdlā, gwuru ngwūji ngwanni gwati 'donya ndi ari Yicu Kirictu gwüllū gwuru lingo lidi dīji dāmnā. Dīji diru gu no, di'duru diru gwuru gūwān gidi Kirictu.

⁸Yāy gu no ge'tar be ngwāyālū ngaa arngani ndi ari aa'ti ya je doda yanni yāpādā gu yiiru, ngaa be mbuji manni gu'ru galu ku.

⁹Gwere gwanni gwati 'ti mātīnālū ngwuja'ri ngwudi Kirictu ngwuje be dambalu ngwuja'ri ngwe ngwudi ligo'ro lūngūn, gwa'ti ātī Ngwaalinga. Gwanni gwati mātīnālū ngwuja'ri ngwudi Kirictu, gwāti Papang je Gīji ge 'dūn.

¹⁰A be no, manari gwere gwanni gwata je ilijā ngwuja'ri ngwe ngwā'tūdi ngwudi Yicu, aa'ti gwa aang ūllājālū 'dunu 'danggalu na aa'ti gwa aang aganni.

¹¹Ndi ari gwere gwanni gwadi aganni, gwa aar gwe emadi giyi'ralanu yanni yiki yanni yating je ārrī.

Mī'rā

¹²Äny gwāti ngwuja'ri ngwonyadu ngwada je ūllijā, a be ngwa'ti nje mīnā ndi ulla kwarganu na galam ge, nyi be manni ge'te kay ndi ila 'danggalu nga je ondaci ngwāyālū. A no, a jayi mbuti aar jayanu 'dar gwüpāng.

¹³Yiji yidi gera giru gwanggalu ganni gäbrä Ngwaalu, yagannanga.

3 Yuwana

3 Yuwana 1

Aganni

- ¹Ngwuja'ri ngwee ngwīndi 'dūnggūny gwanni gwuru mbumbu, ngwūkāci nje guru giru dimaad dūny gani Gayuj gwanni gwati nyi āmni 'didanu.
- ²Gwani dimaad dūny, nggwati otaci Ngwaalingalu ndi ari nga jayi nga mbuji lingina lijaw na 'to aar ang yi'ral 'dar iliji kayalu anaku lingidi nyi gu ndi ari nga nggwo gwujaw gili'rim.
- ³Nggwujayanu gwulleney ndi 'dingini ngweengga gwanni ngwīndi 'danggalu aar nyi ondaci jici gwe gwunga gwani 'di'danu anaku ata gu elelle elelleng gwanni gwuru 'didanu yomon 'dar.
- ⁴Yere ya'ti yanni yati nyi gābici nyi jayi liguri nono 'dingining gwūny ndi ari yiji yūny giyo yati elelle yi'ral ye yanni yiru 'didanu.

Yuwana gwürtādi Gayujing

- ⁵Gwani dimaad dūny, nga nggwo gwujica yiiralu yanni yata je ārriji ngwengga 'di ma aar ni ru ngwūji ngwuru ngwūrnū ngwa'ta je lingidi.
- ⁶Ngindenga lima ondaci gi'donga gidi Ngwaalu nggee, āmni gwe gwunga gwanni gwāmnā je gwe. Yijaw Ngwaalu ngaa je gendaci guy ngaa je ge'ta kay aar ele gora gijaw.
- ⁷Yiru yani ngwūriiny ngwudi Yicu Kirictu ngwūgābicā je aar 'tū poor, aar 'donya ndi geraci ngwūjū guy ngwā'tūdi ngwikirijin.
- ⁸Alanga lanni liru yiji yidi Ngwaalu, la ar je be gi'tiji yirnu lanni liru gu no, nunnu ar le apajidi yiiranu yanni yiru 'didanu.

Diyūtribūj na Dimitruj

- ⁹Āny gwūllijā gi'donga gidi Ngwaalu ngwuja'ri ngwee a be Diyūtribūj, gwanni gwati mīni ndi ru gi'ra gi'ra, gwa'ti ar le āti apajiding.
- ¹⁰No, manari nggwuma ila nggwa je be enggaci yi'ral 'dar yanni yārrūng je, gwati nje āniji nono yi'ral ye yanni yiki gikidang na yi'duru ye yanni yating je ondaji. A be giyee ya'ti onyadu 'dūnggūngūn, nginde gwati 'ti ūllājä ngwenggalu yirnu ating etaci ngwengga gwanni ngwubupa ndi ūllāji ngwenggalu yirnu 'dunu 'denggen, ating mīni gay ngwuje linynyi ngwuje 'tūyi ki'doonganu.
- ¹¹Gwani dimaad dūny, aa'ti nga gwīdītāni giyi'ral yanni yiki nga be iditāni giyi'ral yanni yijaw. Gwanni gwati ārrī yi'ral yanni yijaw, gwuru gwudi Ngwaalu. Gwanni gwati ārrī yi'ral yanni yiki gwuma 'ti ānggādi Ngwaalinga.
- ¹²Lonyadu londaja yi'ral yijaw giduweengga dani Dimitruj, 'di yi'ral yanni yiru 'didanu 'dūnggūngūn yinggida ndi ari gwuru diji dijaw. Ānyāngā 'to, gwaru nyii

gwe yi'ral yijaw yanni yärrüng je na ngaa lilingidi gu ndi ari yanni yondaji nyii ye gwani nginde, yiru 'didanu.

Mi'ra

¹³Äny gwäti ngwuja'ri ngwonyadu nda je üllijä a be ngwa'ti ngwa je üllijä galam ge a yebo ye yidi galam.

¹⁴Äny nggwo gwuge'ta gi'to nda je engga, a la be ondaji, nggwa je ondaci ngwäälü ngwulem ngwe ngwüny.

¹⁵Ara je gu adatalu ji. Ngwumaad ngene, ngwaganna je. Aganna ngwumaada ngeno ngwüriny ngwe.

Yäwüdü

Yäwüdü 1

Aganni

¹Ngwuja'ri ngwee ngwändi 'dünggüny äny gwani Yäwüdü gwuru gwenggen gwudi Yagubinga, äny gwuru dīnād didi Yicu Kirictu. Ngwükäcī nje ngwüjü ngwanni ngwämnä je Papa gwuru Ngwaalu ngwuje urnidi. Ngwanni ngwo ngwetadu gu Yicu Kirictu.

²Ara je gu inä gwudi Ngwaalu na adatalu na änni ji gwirälü.

Ngwoorta ngwanni ngwuru ngwu'duru

³Lani ngwumaad ngwüny, äny gwüjädī gu gwulleny nda je üllijä ngwuja'ri ngwee ngwani gilang gwanni gwemadar gu gwüpäng, nyi be o're nyi icinänü ndi ari nga je üllijä nga je päcälü ngwuja'ri ngwe ngwani änni Ngwaalu nunnu ngaa gu etadi 'di'däny, gwanni gwügätijänä Ngwaalu ngwüjü ngwüngün ngwanni ngwuju'ru gwur'tal.

⁴Ndi ari ngwüjī ngwe'te ngwo ngwa'ti gīdrü didi Ngwaalu ngwuma ngwe Ngwaalu obalu 'tu'tu gwerre, ngwo ngwuma je äni gidiliganu. Ngwuru ngwüjī ngwa'ti äti drü didi Ngwaalu ngwati gwürlī ngwuja'ri ngwudi yīmī'rü yidi Ngwaalu ngwege aar je aniji gay gidi yidigany aar nyī'rīni Delenya dege dipa diru de'te pu dani Yicu Kirictu.

⁵Ngaa je ni lenge gwele giyee 'dar, nggwubupa ngaa diwayini ndi ari Deleny diru Ngwaalu dīgīlängidīyā ngwüjü ngwüngün ngwuru Yijiräyil ken gani Mijir. A be aji a je yi'rany 'rinye lanni lima 'ti ännä Ngwaalu.

⁶Diwayinar 'to yi'rrä yanni yima 'ti mäti ngwaalinga ngwegen aar 'ti indī yeleny ye yanni yätädī je Ngwaalu aar be gatani ngwaalinga ngwegen, yima je Ngwaalu rädä gīdirimänü ngwuje gekajalu yu'rung ye yidi gwur'taling giyoo yijica pīcing yelenya gwudi gomom nggä'di gipa gidi gwodaning.

⁷Diwayinar 'to ndi ari yiru gu ye'te ye'te nono ngwüjü ngwudi yündär yidi Jaduminga Gamura gwe na yündär yanni yijicidaar ye, ngwur ngwugwurlidalu aar übijī yidiganyanu 'dar. Yiiru yegen yanni yärräär je yiru gora gidi ngwüjī 'dar ngwanni ngwa je yi'rendeny yidi ligä lidi gwur'taling reraji.

⁸Yiru gu 'to no ngwüjī ngwee ngwati je ngwulingid eny aar digang ngwangina ngwegen aar ci yelenyalu mireny aar ari ngwulem ngwüjī ngwünājīnā kerala.

⁹A be deleny didi yi'rr dani Mägäyil anni garnataar dijego'rr de ngwanginu ngwudi Müjä, dima 'ti ädinä ndi ari ngwulem ngwü'ridä dijego'rro ngwuja'ri nono ngwube ci 'dogo, "Aar ang Deleny girinya."

¹⁰A be ngwüjī ngwee ngwuru ngwu'duru aar ondaji yidiganya giyi'ralu 'dar ya'ti aar ye līngidī yorta ye ngwaalinga na yi'ral yīlīngidäär je aar je übijänü ligor le

aar ru nono yoo'ra yubanu ya'ti lingidi. Yi'ral yiru giyee ngwäyälü yanni yati je gäbici aar dudi.

¹¹Wäj bi gwani ngindenga! Lima gwuji gay gidi Gayin, lima büdädi lima i'di kora gidi gur gani Balam gani linynyi bileng. Lima dudi lima ru nono guru gani Koora gwani nyurtanu gwüngün.

¹²Ngwüji ngwee ngwübir'tängidinä ngwa'ti je yaaru apu 'di yooko nda le emadi gwüpäng kiny ge'te pu giyi'rinyinä yalu. Ngindenga liru ngwoo'ra ngwitädi giyigo'ro yegen 'dogo. Ngindenga liru nono gibä'rü gapu dirun ga'ti nu giranyu. Ngindenga liru nono ngwa'ri digadu de ngwa'ti 'ri'ru a je ngwüji aku. Aar ru nono ngwa'ri ngwayu yomonanu rom ngwugwallanalu aar gätini mbüny.

¹³Ngindenga liru nono dudu daru giyaanu, aar allijaja ngwuduwalu ngwegen mbüny aar ngwe apiyi ngwüjü yaaru. Ngindenga liru nono yuurumu yanni yidudu yige'ta je Ngwaalu, ji gwegen gwuru dirim dümnänü 'titi'ndi didi gwur'taling.

¹⁴Agunug gwanni gwuru gi'ra kwo'ra tä'ril (7) kilinge gidi Adam, gwallija yijira ngwüji ngwee ngwari, "Lingidar ndi ari Deleny ndo dindäär ngwüji ngwe gwüngün gwanni gwuju'ru ngwuru ngwüü'ri (1,000) na ngwüü'ri (1,000),

¹⁵ndi pici ngwüjü yelenya 'dar ngwudi didlä ngwuje määtä 'dar gwanni ngwuki drü gwani apepe gwegen 'dar gwanni gwuki drü gwanni gwärräär gay ge gidi drü danni diki, na gwani yi'ral 'dar yanni yiki drü yondijaja je ngwüji nono gwanni ngwuki drü."

¹⁶Ngwüji ngwee ngwäbinginü giyenenanu aar ke yi'rinya. Ngwugwuju ami'rang gwanni gwuki gwudi yigor yegen 'dogo. Ngwati piyi yigo'ro yegen aar mami'ri ngwüjänü ngwuja'ri ngwe aar gu mbojaji.

Lurnidi nje nunnu ar or'temaji

¹⁷A be lani ngwumaad ngwüny, diwayinar ngwuja'ri gwanni ngwondaja ngwe ngwoo'ra ngwükajäär je gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu.

¹⁸Lica je ndi ari, "Gaji gidi gwodaning ga ji gila ngwüji ngwa ji gwanni ngwa ru ngwü'dü'dinyä ngwa gwuji ami'rang gwudi yigor yegen gwuki drü."

¹⁹Ngwüji ngwuru ngwee gwanni ngwata je gäbici ngaa ü'ri'tidänü, gwanni ngwati gwuji ubinganu gwudi lingeno 'dogo aar erne Ligirima lidi Ngwaalu.

²⁰A be nga nga lani ngwumaad ngwüny, üdädär yigo'ro yalu ndi änni Ngwaalu gwalu gwanni gwuju'rana ngaa otaci Ngwaalingalu yiima ye yidi Ligirima lanni Liju'ru.

²¹Ngaa arngani yigo'ro yalu ndi änni Ngwaalinga ngaa dünici inäng gwudi Deleny dege dani Yicu Kirictu ndi ara je olatiyi ndi midi gwudi gwur'taling.

²²Ara je ina loko lanni gilo lümimänü.

²³Äbärär je loko giligä ngaa je gilängädiyï. Ara je inä loko ngaa be arngani yigo'ro yalu ara je yedeny eny 'di ngwured ngwanni ngwuma je ngwanginu ngwegen rngiyï.

Deelnga didi näji

²⁴Ngwaalu ngwuru ngwäti yiima ndi ara je dege'daji ndi i'di nunnu aji ara je olatiyi ngwäyänü ndi näji gwüngün lijaw nono lijayanu gwulleny.

²⁵Ngwaalu ngwe'te pu ngwuru Gilang gwege a gu näji na yur'tu na yiima na yeleny yüngün ru Deleny de dege dani Yicu Kirictu 'tu'tu gaji 'dar gwerre na gweneno 'di aar gu ele gwur'tal. Yiru gu.

'Täälü

'Täälü 1

Gwerre gwerre

¹'Täälü gwuru nggwee gwudi Yicu Kirictu gwanni gwätädi Ngwaalu ngwenggaci ngwinäda ngwüngün yi'ral yanni giyo gito yadi ji. A je Yicu 'täci dīnädälü dūngün dani Yuwana gī'rr ge gūngün ganni gūkājīng.

²Yima je Yuwana inggidi 'dar yanni yānggādīng je. No ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwudi Ngwaalu aar ru inggidi gwanni gwaru gwe Yicu Kirictu.

³Gwa aar onjaci gwanni gwa uli ngwuja'ri ngwudi yījīr giyee na la aar je onjaci lanni la 'dingini na lanni la ārrī yi'ral yanni giyo gīyījīrānū giyee. Ndi ari gaji gima ja gito ndi yi'ral giyee ji.

Aganni yi'donga yidi Ngwaalu

⁴Ngwuja'ri ngwee ngwīndī 'dūnggūny āny gwani Yuwana, ngwūkācī nje ngwīkirījīnā giyi'doonga kwo'ra tā'rīl (7) yidi ngwaalu ngwani Ajiya. Ara je gu yīmī'rū na adatalu gwudi Ngwaalu ji nginde gwanni nggwo na gwanni gwuju na gwanni gwa ji gwila. Na ngwūgī'rīm kwo'ra tā'rīl (7) ngwanni ngwo ngwūdūnācā didu'ralu dūngün didi yeleny

⁵na ndi Yicu Kirictu gwanni gwinggidu ligor le'te pu gwanni gwuru gi'ra ndi 'dīrī giyi'ranyanu gwuru deleny didi ngwelenyinga ngwudi dīyāngālū. Nginde gwanni gwati nje āmnī a gwuminje ū'rālū ndi ke gwege yīn ye yūngün,

⁶gwuminje ruji yeleny na ngwur'dal nunnu ar āpījī Ngwaalinga yiiru ngwuru Papa gwūngün. Gwuru nājī ngwuru yiima yidi gwur'taling. Yiru gu.

⁷Ge'tar ngwāyālū! Ndi ari Yicu nggwo gwadi 'tādālū gīyībā'rālā, a gwa ngwūjī 'dar engga, 'di 'to ngwūjī ngwanni ngwudugu giiri ge, na ngwūjī 'dar gīdiyāngālū ngwa runi gwani nginde. No ya gu ru! Yiru gu.

⁸Deleny diru Ngwaalu daru nu, “Āny gwuru gwanni gwuru gi'ra nyi ru gwanni gwuru gora. Nginde gwuru gwanni nggwo na gwanni gwuju na gwanni gwa ji gwila, nginde gwanni gwuru yiima giyi'ral 'dar.”

Gwanni gwuru nono Gījī gidi Dījī dūmnä

⁹Āny gwuru diweengga dalu dani Yuwana gwacajida le gīdīrbānū ngaa le acajidi giyelenyanu na ndi määtä yiguri na or'temaji gwani Yicu. Āny gwuju ngwaalu giyaanu ngwani Bitumij ndi ondaci ngwūjū ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu nyi inggidi Yicu gwe.

¹⁰Komon gidi Deleny, a nyi Līgī'rīm lidi Ngwaalu aw nono nyi 'dingini gilurānu dula dipa gārñānū nono yal yidi giil,

¹¹Aar nyi ci, “Yanni yänggädä je, ullu je kitabanu nga je ükäci yi'donga giyee kwo'ra tä'r'il (7), Abijuj, Jämürnä, Bargamuj, Tiyatira, Jarduj, Bilädilibiyä na Lädükiyä.”

¹²Nyi be gwurlalu ndi ombaji nyi engga yärü gwuru gwondaciny. Anni miny gwurlalu nyi engga yudina yidi ngwamba kwo'ra tä'r'il yiru dab

¹³gidiliganu didi yudin nyi gu engga dijä diju gu diru “nono giji gidi diji dümnä.” Digenna direda dola düllälü 'di ngwobani giyoralu yüngün nyi engga lägwä liru dab limilidinä konggemala güngün.

¹⁴Ngwä'rü ki'ra güngün gwuru nono ngwola ngwubidu aar bidi nono ngwäbi'rä. Na ngwäy ngwüngün ngwitanü nger nger nono ligä.

¹⁵Ngwari yora yüngün nggäm nggäm nono buta gwügwällär ligä le na yal yüngün ari nono yaw yonyadu yüllü dära.

¹⁶Gwümäätädi yuurumu kwo'ra tä'r'il (7) gaama ge güngün a galal 'tüdä ngwulemanu ngwüngün gäti yini giyimere 'dün. Ngwuru ngwäyanü ngwüngün nono lingen litänü.

¹⁷Anni miny engga nyi i'di giyoranu yüngün nono diji dayu. Aar nyi gu ge'te guyala güngün giru gaama ngwari, “Aa'ti yedeny ya ang eny. Äny gwuru gwanni gwuru gi'ra nyi ru gwanni gwuru gora.

¹⁸Äny gwuru gwanni gwumidu, äny gwayu gwele a be gweneno äny nggwo gwumidu miding gwudi gwur'taling. Na äny gwuru gwümäti mubita gwudi längir lidi yi'rany na del didi yi'rany.

¹⁹Yäy gu no, yanni yänggädä je ulla je, yanni giyo gweneno na yanni ya ji gweere.

²⁰Yujimidi yidi yuurum kwo'ra tä'r'il (7) yanni yänggädä je kaama güny na yudin yiru dab yidi ngwamba kwo'ra tä'r'il yani no, yuurum kwo'ra tä'r'il (7) yani ngwoo'ra gwudi yi'doonga yidi Ngwaalu kwo'ra tä'r'il (7), na yudin yiru dab yidi ngwamba kwo'ra tä'r'il (7) yani yi'doonga yidi Ngwaalu kwo'ra tä'r'il (7).”

'Täälü 2

Ki'doonga gidi Abijujing

¹Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Abijujing. Ngwuja'ri ngwee, nginde gwuru gwükäjä je gwanni gwümäätädi yuurumu kwo'ra tä'r'il gaama ge güngün gwanni gwelellalu giyudinanu kwo'ra tä'r'il yidi ngwamba yiru dab.

²Äny gwülingidi yiiru yunga nyi lenge unding ngwäy gwunga na or'temajing gwunga. Na äny gwülingidängä ndi ari yanni yiki yati ang ke ngwäy na ndi ari nga gwüdidimä ngindeng je lanni laru liru ngwoo'ra ngwükäjäär je aar gu be 'ti rüdi, limbüjinä ndi ari liru ngwu'duru.

³Nga gwuma or'temaji gidirbänü gwani ngwüriny ngwüny nga 'ti gakidu.

⁴A be yäti nje giyee 'dungguna, ndi ari nga gwuma gatani ämning gwunga gwele gwätängä gwerre.

⁵Diwayina be ngwaalinga ngwanni ngwuma gu 'ldi nga jo'renyana nga je ärrü yanni yärrä je gwele gwerre. Ma ang 'ti jo'renyana, nggwa ila 'dungguna nggwäbrü gudina gidi lamba lunga ngwaalu ngwüngün.

⁶A be yätä je giyee, apepe gwudi Nekolanga gwukanga ngwäy gwanni ngwukiny ngwäy 'to.

⁷Gwanni gwäti läni, ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Ligirrim yidonga yidi Ngwaalu. Gwanni gwa dami, gwäti gu ndi nyi ätä ngweny gida'ri didi midi dannu ndo gidaartanu didi Ngwaalu.

Ki'doonga gidi Jämirnäng

⁸Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Jämirnäng. Ngwuja'ri ngwee nginde gwuru gwükäjä je gwanni gwuru gi'ra ngwuru gwanni gwuru gora, gwanni gwayu gwerre gwuma be o'ra gwumidu.

⁹Äny gwülingidi dirbä dunga nyi lenge yiwaya yunga a be yanni yiru 'didanu nga gwünänü. Yilingidi nje yanni yati aar je ürüdä nono ngindenga lanni lari liru Ngwüyawüd aar gu 'ti be rüdi, aar be ru ngwämrä gwudi dijego'rr.

¹⁰Aa'ti yedeny ya ang eny giyi'rendeny yanni giyo yadi ang mbuji. Nggwa ang ondaci ndi ari dijego'rr da je gatu loko korkon ara je didimänü, na la je übinälü ngaa la ji gidirbänü yomon 'di (10). Mäti ligor, 'di ma aar ani yi'rany, nggwa ang be giki gukuna gidi midi.

¹¹Nginde gwanni gwäti läni ngwu'dingini ngwuja'ri ngwanni ngwuca ngwe Ligirrim yidonga yidi Ngwaalu. Gwanni gwa dami, gwa'ti gwa yi'rany yidi gwodaning akani nono.

Ki'doonga gidi Bargamujing

¹²Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Bargamujing, ngwuja'ri ngwee nginde gwuru gwükäjä je gwanni gwäti galala gäti yini giyimere 'dün.

¹³Äny gwülingidä gwe ngwaalinga ngwata gu ji, ngwaalu ngwanni gwäti gu dijego'rr didu'ri düngün didi yeleny. A be nga gwümätinälü 'didanu ngwüriny ngwüny. Nga gwa'ti nyi'rinä ämning Ngwaalu gwunga 'dünggüny 'di kaji gidi Andibaj, gwanni gwinggidiny gwe ligor le'te pu gwanni gwuma aar 'rinye kündär galu ngwaalu ngwati gu dijego'rr ji.

¹⁴A be yäti nje giyee yoko 'dungguna, nga gwäti ngwüjü ngeno ngwanni ngwugwuja ngwuja'ri ngwudi Balam, gwanni gwenggaci Balaging ndi gi'rici ngwüjü ngwudi Yijiräyil ngwuje iye ngwony ngwudi mi'rini nono gwudi didülä aar ärrü yi'ral yiki aar arri yijinä.

15 Nga äti 'to ngwüjü ngwugwuja ngwuja'ri ngwudi Nekolanga.

16 Yäy gu no, jo'renyana. Ma ang 'ti jo'renyana, äny gwa ila puprang 'dunggunga linyii le dugidi galal ge gidi ngwulem ngwüny.

17 Gwanni gwäti läni ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Lig'i'rim yi'donga yidi Ngwaalu. Gwanni gwa dami gwuny ätäda män gwoko gwanni gwändälü. Nyi ätäda 'to dü'rimünä dibidu düllünä gu ngwüriny ngwuyang ngwulinginna 'dogo gidiji danni dadi ape.

Ki'doonga gidi Tiyatirang

18 Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Tiyatirang, ngwuja'ri ngwee nginde gwuru gwükäjä je gwanni gwuru Giji gidi Ngwaalu ngwäy ngwüngün gwanni ngwitanü nono ligä a yora yüngün ru buta gwuju'ru.

19 Äny gwülingidi apepeng gwunga nyi lenge ämning gwunga, nyi lenge ämning Ngwaalu gwunga na yiiru yunga na or'temajing gwunga. Na ndi ari yiiru yunga yidi gwodaning yonyadana giyiiru yidi gwerreng.

20 A be yäti nje giyee 'dunggunga, ndi ari ngaa lati gätiji dayu ligoralu dani Yijabil danni daru diru dijir. Dati raji ngwinäda ngwüny 'ter ngwuja'ri ngwe ngwüngün aar ru ngwijin aar eny ngwony ngwudi mi'rinä nono gwudi didülälü.

21 Dätädiny yomon nunnu ngwujo'renyana giyijin yüngün gwube 'donya ndi jo'renyana.

22 No, diny gatu ngwümbür ngwudi dirbä da ümi na lanni limi'ridäär le ngwäyanü, linje le gatu gidirbanü dipa, manari lima 'ti jo'renyana ndi acajidi ndi apepe gwüngün.

23 Nggwa mi'ri yiju yüngün yi'rany ye. Yi'doonga 'dar yidi Ngwaalu ya be lenge ndi ari äny gwuru gwanni gwati ombaji yigoranu nyi ombaji ya'ranyanu yidi diji na nggwa je gwä'racänü gwani apepe gwalu.

24 A be gwenene nggwa je ci loko lanni gilo lijalu Tiyatira, nga nga lanni li'donya ngwuja'ri ngwudi daw ndee ngaa lanni lima 'ti ämnä ngwuja'ri ngwaru ngwe gwuru yujimidi yidi dijego'rr yojema, nggwa je ci nu nggwä'tüdi gwada je üpiyi üpining gwu'ter,

25 mätinädär gu 'dogo giyoo yätä je 'di nyi o'ra.

26 Nginde gwanni gwa dami ngwugwuji ndi ärrä buping gwüny 'di ngwumedaji, gwunyi ätäda yelenya ngwuruyi ngwüjü giyen.

27 Ngwuje ruyi yelenya guura ge giru laaba, ngwuje pänü nono ma pi gimoyanu giru gilü. Nono ape nyi gu yelenya ndi Papa gwüny.

28 Gwunyi ätäda 'to guurumu gidi gitänying.

²⁹Nginde gwanni gwäti läni, ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Lig'rim yi'donga yidi Ngwaalu.

'Täälü 3

Ki'doonga gidi Jarduj

¹Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Jardujing, ngwuja'ri ngwee nginde gwuru gwükäjä je gwanni gwümäti ngwügi'rimä kwo'ra tä'ril (7) ngwudi Ngwaalu na yuurum kwo'ra tä'ril (7). Äny gwülingidi yiiru yunga. Nga gwumidu ngwüriiny ngwe a be 'didanu nga gwayu.

²Rita nga je burnani nga je gägiräji yunga giyoo yadi ayi, ndi ari äny gwumbuju yiiru yunga ya'ti mbutu ngwäyänü Ngwaalu.

³Diwayina ndi ari awa nga gwu'dingina ngwuja'ri awa nga je määtä nga je 'dengenaja nga jo'renyana. Manari nga gwuma 'ti 'ritu, nggwa ila nono gwele du'ramu gaji ganni ga'ti ga ang lenge.

⁴A be lätä je loko Jarduj la'ti rngiyä ngwureda nono ngwegen ke gwe, ngindenga liny le ele ligenna ngwureda ngwubidu ndi ari lädi gu.

⁵Gwanni gwa dami gwa genne ngwureda ngwubidu nono ngindeng je a gwa 'ti gwunyi brota ngwüriinyälü ngwüngün mbüny kitabanu gidi midi, a be gwunyi gwe inggidi ngwäyänü ngwudi Papa gwüny na yi'rr yüngün.

⁶Gwanni gwäti läni, ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Lig'rim giyi'donga yidi Ngwaalu.

Ki'doonga gidi Bilädilibiyäng

⁷Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Bilädilibiyäng, ngwuja'ri ngwee ngwudi Nginde gwuru gwanni Gwuju'ru, Nginde gwanni gwuru 'Didanu, gwanni gwäti mubita gwudi Däwüd, mung igitalü aa'ti diji längitä, mung längiti aa'ti diji igitädälü.

⁸Äny gwülingidi yiiru yunga ndi ari nga gwäti yiima yooko a be nga gwuma 'dingini ngwuja'ri ngwüny nga je määtä. Nga 'ti nyi'rinä ngwüriiny ngwüny. Yäy gu no, nggwuma ang igitiji längirü diji dere da'ti da längiti.

⁹A be lanni lijädi ngwämrä ngwudi dijego'rr, lanni laru liru Ngwüyäwüd aar be ru ngwu'duru, linje gäbici lila la ang kwucalu yirku ye gioranu yunga aar lenge ndi ari nggwämnängä.

¹⁰Na ndi ari nga gwümäti ngwuja'ri ngwüny nga or'temaji, äny nggwa gu etadi 'to kaji gidi mimini nono ganni gadi ila gididlä ndi mimini ngwüjü nono gidiyängälü.

¹¹Äny nggwo gito gwadi ila puprang, mätinälü ngwuja'ri ngwoo ngwätä je nunnu aa'ti la ang apada gukuna gunga.

¹²Gwanni gwa dami, gwunyi ruji gidingo ngwu'dun ngwudi Ngwaalu nggu ji ngene gwur'tal gwunyi gu ulli ngwüriñy ngwudi Ngwaalu ngwüny na ngwüriñy ngwudi gündär gidi Ngwaalu ngwüny, Üräjälīm gwanni gwuyang gwüllü kerala Ngwaalu ngwüny, na gwunyi gu ulli 'to ngwüriñy ngwüny ngwanni gwuyang.

¹³Gwanni gwäti läni, ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Lig'i'rim yi'donga yidi Ngwaalu.

Ki'doonga gidi Lädüküyäng

¹⁴Üllijä do'ra didi gi'doonga gidi Lädüküyäng, ngwuja'ri ngwee nginde gwuru gwükäji je gwanni gwani Yiru gu gwanni gwinggidu gwuru ligor le'te pu ngwuru 'didanu, gwanni gwuru gora gidi yi'ral 'dar yanni yigi'tinä.

¹⁵Äny gwülingidi yiiru yunga na ndi ari nga gwa'ti jilü nga 'ti büdü. Nggwüjädä ndi ari aadi ang jili na aadi ang büdi.

¹⁶Nga be jalu cagi'rim nga 'ti büdü nga 'ti jilü, äny gwa ang gwonynyalu mbüny ngwulemanu ngwüny.

¹⁷Nga gwati ari, “Äny gwünänü, äny gwuma bile yelenya, äny gwa'ti bupa yi'ral yere.” A be nga gwa'ti lingidi ndi ari nga gwa'ti äti jayinganu, nga gwangi'ru ngwäy, nga ru diwayi, nga rimi ngwäy, nga gwindälü ngwangu ngwanu.

¹⁸Äny gwa ang ola ndi ari nyi ella dab dijü'rinä ligä le nunnu nga nänü 'didanu, nyi ella ngwureda ngwubidu nga je genne ang ngwe gwü'rübäni yaaralu yidi ngwangu ngwunga, nyi ella dängänä nga de gwällini ngwäyänü nunnu nga ombajidalu.

¹⁹Äny gwati rime nyi reraji ngindeng gwanni gwati nyi ämni. Büdä be nono nga jo'renyana.

²⁰Dingina, äny nggwo gwüdünü gilängir nyi pi dimbürä, ma diji dere 'dingina yal yüny ngwigitä, äny gwa äni diiny de eny diiny de ji.

²¹Gwanni gwa dami gwunyi ätäädä yelenya nyii gwe jalu ngwudu'rala ngwudi yeleny ngwüny, anaku dami nyi gu äny, nyii jalu Papa gwe gwüny ngwudu'rala ngwudi yeleny ngwüngün.

²²Gwanni gwäti läni, ngwu'dingini ngwuja'ri ngwee ngwuca ngwe Lig'i'rim yi'donga yidi Ngwaalu.

'Täälü 4

Didu'ri didi yeleny kerala

¹Anni ma yi'ral giyee ele, nyi ombajidalu nyi engga längirü lijalu mbüny kerala. A dulu dele durnidiny gwerre dipa gärnänü nono yal yidi giil, nyi 'dingini aar nyi ca nu, “Anda ngene nga enggaci yi'ral yanni yaji ya ji gweere.”

²A puprang no, aar nyi Ligirrim aw nono, nyi engga didu'ri didi yeleny kerala diju gu dijälä de'te.

³Nginde gwanni gwujalu ngenone gwuru nono go'rra giru gu'ru guuranu ngwiginyanü ngwuru nono go'rra giru gu'ru guri. A dulili diru nono nyadbay gwiginyä ü'rü didu'ralu didi yeleny gu'rigu'tu.

⁴A ngwudu'ri ngwudi yeleny küürü na kwo'rongo (24) änni didu'ranu didi yeleny ndoo, a gu mbumbunga jala liru küürü na kwo'rongo (24) ligenna ngwureda ngwubidu aar genne yukuna yidi yeleny yiru dab giyirala yegen.

⁵Ati didu'ri didi yeleny ndoo enyanu ngiräm ngiräm, a gu dulu 'tüdä, ating mürinänü nono gwele gere. Ngwäyanü ngwudi didu'ri didi yeleny, a gu ngwamba kwo'ra tä'räl (7) dünä ngwu'du ligä, ngwani ngwügirrim kwo'ra tä'räl (7) ngwudi Ngwaalu.

⁶Na 'to ngwäyanü ngwudi didu'ri didi yeleny a gong ji giru nono yaw yiru ngwäyanü gijaja, yiju'ru ngwäyanü nono daginya. Gidiliganu, didu'ri nono didi yeleny, a gu ngwong kwo'rongo (4) ngwumidu ji ngwonyadu ngwäyanü gweere na gwodan.

⁷Gong ganni giru girä giru nono dira na ganni gigwujanalü giru nono gändri na ganni giru girä tä'räl, giru ngwäyanü nono diji dümnä na ganni gändälü gwodan giru nono girä giru diiyü gi'dirü.

⁸Ngwong ngwee kwo'rongo (4), ge'te ge'te gäti ngwubung nyärläl (6) ngwubu gu ngwäy nono 'dar, 'di ar ubi nono nginä'dänü ngwubunganu. Aar 'ti dünädi dilu de na lingen ndi ari, "Ju'ri, Ju'ri, Ju'ri, Deleny diru Ngwaalu diru yiima, gwanni gwuju na gwanni nggwo na gwadi ila."

⁹Ma ngwong ngwee ngwumidu näji ngindeng gwanni gwujalu gididu'rala didi yeleny gwanni gwumidu gwur'tal, aar ortada, aar ci yäy 'tu,

¹⁰ati mbumbunga giloo liru küürü na kwo'rongo kwucalu yirku ye gwujalu gididu'rala didi yeleny gwanni gwumidu gwur'tal ati aar gi'tiji yukunalu yidi yeleny didu'ri nono didi yeleny ati aar ci,

¹¹"Gwani Deleny diru Ngwaalu ngwäri a gwädi gu ndi aar ang näji, aar ang denya aar ang gwä'räci yiima, ndi ari nga gwuru gwuge'ta yiralalu 'dar, a bupi gwe gwunga, yig'tinä aar ji yimidu."

'Täälü 5

Gitab na Girany

¹Nyi be engga kaama gidi nginde gwanni gwujalu gididu'rala didi yeleny gitab güllinä gu ngwuja'ri giluru na gilari aar mürä ngwulge ngwe kwo'ra tä'räl (7).

- ²Na nyi engga gi'rrä gätī yelenya yipa ngwurnida dula gwulleny ngwari, “Yärü gwuru gwädi gu ndi kiyi dilge ngwīgītā gitabalu mbüny?”
- ³Aa'ti diji dere ju kerala na gidīyāngälü na gidīyāngänü ndi igiti gitabalu na 'di nding ombajanu.
- ⁴Nyi ari gwulleny ndi ari diji da'ti ju dädi gu ndi igiti gitab ngwombajanu.
- ⁵A nyi be mbumbu gwe'te ndi mbumbunga giloo ci, “Nga 'ti aru! Ge'ta ngwäyälü, Dira dannī dī'tüdi kīilü gidi Yäwüdä, digüürnä didi Däwüd dima dami, diru da burni ndi kiyi ngwulge ngwee kwo'ra tä'rīl (7) ngwīgītā gitabalu.”
- ⁶Nyi be engga Giranyu gidünädälä gidiliganu didi didu'ri didi yeleny ngwuru nono ma aar ü'rü ngwulem, gänü ngwonganu ngwoo kwo'rongo (4) ngwumidu na mbumbunga giloo. Gätī ngwiil kwo'ra tä'rīl (7), ngwätī 'to ngwäy kwo'ra tä'rīl (7) ngwani ngwügi'rim kwo'ra tä'rīl (7) ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwükājīng je gididlä ku.
- ⁷Ngwube 'dongga ngwape gitab kuy gidi gaama gidi nginde nggwoo gwujalu gididu'rala didi yeleny.
- ⁸Anni mung ape, a ngwong ngwoo kwo'rongo (4) ngwumidu na mbumbunga giloo liru küü'rī na kwo'rongo (24) adaci Giranyalu nggoo yirku ye. A diji de'te de'te 'denggenanu 'dar dapu dümbärä aar määtäädä yīndāngälä yiru dab yonyadu yilunala yani otaci Ngwaalingalu gwudi ngwüjü ngwanni ngwuju'ru.
- ⁹Aar elnge delnga diyang aar ari, “Nga gwädi gu ndi ape gitab nga igiti dilge düngün, ndi ari nga gwü'ridinä ngwulem, a yin ye yunga, nga gwuma ü'ridäci Ngwaalinga ngwüjälü giyīilü 'dar na ngwungla 'dar na ngwüjī giyen 'dar.
- ¹⁰Nga je ruji yeleny na ngwur'dal ndi äpiji Ngwaalinga ngwege yiiru, na ngwa ape yelenya gidīyāngälü.”
- ¹¹Nyi be ombajidalu nyi 'dingini yal yidi yi'rr yonyadu yi'ranu ngwüü'rī na ngwüü'rī na ngwüü'rī 'dī yomonanu ngwüü'rī 'dī, aar rekaji didu'ralu didi yeleny na ngwong ngwoo ngwumidu na mbumbunga.
- ¹²Ati aar elngala gwulleny aar ari, “Girany gädi gu ganni gima aar ü'rü ngwulem, ndi ape yelenya na yur'tu na yibegeng na yiima na denya na näji na orta.”
- ¹³Nyi be 'dingini ngwony 'dar kerala na gidīyāngälü na gidīyāngänü na giyaanu na ngwong 'dar ngwanni ngwuju gwanu aar opepala aar ari, “Nginge gwanni gwujalu gididu'rala didi yeleny na Girany aar je ortada aar je denya na aar je näji aar je ruji yiima, gwur'tal na gwur'tal.”
- ¹⁴A ngwong ngwoo kwo'rongo (4) ngwumidu ari, “Yiru gu,” na mbumbunga kwucalu yirku ye aar äpiji yobo.

'Täälü 6

Ngwulge kwo'ra tä'rîl

- ¹Nyi ge'te ngwäyälü nyi engga Giranyu nggoo ngwīgītī dilge didi gwerre gwerreng ngwulge ngwoo ngwuru kwo'ra tä'rîl. Nyi 'dingini gony ge'te ngwonganu ngwoo ngwuru kwo'rongo ngwumidu ngwondaji dulu de dipa gārñänü nono gere gīmī'rīnänü ngwari, "Ila!"
- ²Nyi ombajidalu nyi engga dimirta dibidu yi'remna ki'ra gwere 'dünggüny, gwanni gwändi gwälä gwapu gwu'rijal, aar ätäädä gūkuna gidi yeleny ngwütü dimirta de ndi dugidi gīyäärä yonyadu ngwudami.
- ³Anni ma Girany o're ngwīgītī dilge ndoo didi gwodaning, nyi 'dingini gony nggoo gimidu gidi gwodaning ngwari, "Ila."
- ⁴A be dimirta 'tädä gi'ra rom (2) di'ter, duri yi'remna. Gwanni gwändi gwälä gwätädäär yelenya ngwäbrī adatingalu gīdiyängälü nunnu ngwügäbīcī ngwūjū aar dugidi aar ayi. Aar ätäädä galala gipa.
- ⁵Anni ma Girany igītī dilge ndoo diru gi'ra tä'rîl, nyi 'dingini gony nggoo gimidu giru gi'ra tä'rîl ngwari, "Ila." Nyi ombajidalu nyi engga dimirta dümnä yi'remna ki'ra gweere 'dünggüny. Gwanni gwändi gwälä gwapu mijaan kuy güngün.
- ⁶Nyi 'dingini dula daru nono dulu didi dījī dümnä dī'tüdi gidiliganu ngwong ngwoo ngwuru yi'ra kwo'rongo ngwumidu ngwari, "Gu'ru gidi ngwülä ngwudi yirende ginya ge'te pu, giru dinar de'te pu na gidi ngwülä ngwudi yon yinya tä'rîl, giru dinar de'te pu, a be gu'ru gidi abaar gwudi yila na di'rica, aa'ti ngwa je akani nono."
- ⁷Anni ma Girany igītī dilge ndoo diru gi'ra kwo'rongo, nyi 'dingini gony nggoo gimidu giru gi'ra kwo'rongo ngwari, "Ila."
- ⁸Nyi ombajidalu nyi engga dimirta diru dilo yi'remna ki'ra gweere 'dünggüny, gwanni gwändi gwälä gwucaar yi'rany a del didi yi'rany gwujanalu. Aar je ätäädä yelenya ndi aar äbrī dīyäng kwo'rongo kay ge'te aar 'rinye ngwūjū galal ge, a je ngwamu 'rinye, a je dümdī 'rinye, a je ngwäng 'rinye ngwudi dīyängälü.
- ⁹Anni ma Girany igītī dilge ndoo diru gi'ra tudini, nyi engga giyoralu yidi dagad ngwangina ngwudi ngwūjī gwanni ngwü'rīnyitäär je gwani ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu na gwani inggidi gwanni gwinggidaar gwe
- ¹⁰aar urnida dula de gwulleny aar ari, "Gwani Doorta danni Diju'ru diru 'didanu, jadu gwuru gwada gwe obalu ngwūjū ngwe ngwudi didlä na jadu gwuru gwada gwe gwalli dämjä gwani yīn yārī?"
- ¹¹Ati aar ätä dījū de'te de'te direda dibidu aar ondaci ndi dūnī gwoko, 'di aar 'rinyeta ngwīnädä ngwuru gimaad gegen na ngwenggen ngwegen 'dar gwanni ngwuru ngwīnäd ngwudi Kirictu gwanni ngwa je yi'rany mbuji nono ngindeng je.

¹²Nyi ombajidalu nyi engga anni ma Girany ji ndi igiti dilge ndoo diru gi'ra nyarläl, a diyäng lagadalu gwulley. A lingen gwurli ngwümnä 'titi nono ngwured ngwudi gimära a düwä gwurli 'dar ngwuri nono yinä.

¹³A yuurum mi'ri'tadalu gidiyängälü kerala, nono ati gu dirun dojema nono mi'ritiyi yimnigora gidimnigoralä ma dirun äriyi.

¹⁴A gere pänidi nono gwele ati gu dirna pänidi nono ngwududi a yen gwaginadalu mbüny na ngwaalu giyaanu gwaginadalu ngwaalu ngwegen.

¹⁵A be ngweleny ngwudi didlä, ngwubegeng, ngwanni ngwünänü na ngwartan na ngwongor na 'dar lanni liru ngwinäd na 'dar ligätinälü, aar änälü ngwubanganu na ngwur'danu ngwudi yen.

¹⁶Ati aar ci yeno na ngwur'da, "Idädi nje nono nje gwü'rübäjälü ngwäy ngwüngün gwanni gwujalu gididu'ralä didi yeleny na küündä gidi Girany.

¹⁷Ndi ari gomon gipa gidi güündä gegen gima obana na yäru gwuru gwanni gwa düni ngindeng ngwäyänü?"

'Täälü 7

Aar je mi'ra 144,000

¹Anni ma yi'ral ele giyee nyi be engga yi'rrä kwo'rongo (4) yidünädälä giyi'rundu kwo'rongo yidi diyäng, aar dünäji diruna didi yi'rundu kwo'rongo (4) aar üminici ndi äriyi diyängälü na yaw a da'ri dere.

²Nyi o're nyi engga gi'rrä gi'ter mana gändi gitäny gwe gapana gu'runga gidi mi'ra gidi Ngwaalu ngwumidu. Ngwurnida yi'rrä giyoo kwo'rongo (4) dulu de gwulley yanni yima aar je ätäda yiima ndi ari aar akani diyängü nono na yaw, ngwuje ci,

³"Aa'ti ngaa la akani diyängü nono na yaw na ngwa'ri 'di ar mi'ra ngwinädä giyidülälä ngwudi Ngwaalu ngwege gu'rung ge."

⁴Nyi be 'dingini ngwüjü ngwanni ngwuma aar je mi'ra ngwudi yilü 'dar yidi Yijiräyil ngwuru yi'ra ngwüü'ri küü'ri tudini na 'di kwo'rongo na kwo'rongo (144,000).

⁵Kilü gidi Yawüda, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000), kilü gidi Rabin, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000), kilü gidi Jad, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000),

⁶kilü gidi Äcir, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000), kilü gidi Nabitali, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000), kilü gidi Manaji, aar je mi'ra ngwüü'ri 'di na rom (12,000),

⁷kīilū gidi Jamaan, aar je mī'rā ngwūū'rī 'dī na rom (12,000), kīilū gidi Lawi, aar je mī'rā ngwūū'rī 'dī na rom (12,000), kīilū gidi Yajakir aar je mī'rā ngwūū'rī 'dī na rom (12,000),

⁸kīilū gidi Jablun, aar je mī'rā ngwūū'rī na rom (12,000), kīilū gidi Yūjīb, aar je mī'rā ngwūū'rī 'dī na rom (12,000), na kīilū gidi Binīyāmīn, aar je mī'rā ngwūū'rī 'dī na rom (12,000).

Ngwūjī ngwonyadu ngwugenna ngwureda ngwubidu

⁹Anni ma aar ele giyee, nyi be ombajidalu nyi engga ngwūjū ngwonyadu ngwa'ti ngwa dū'rānī ngwīndī giyen na gīyīlū na ngwūjī na ngwungla aar dūnācī didu'ralu aar dūnī ngwāyānū ngwudi Girany, ngwugenna ngwureda ngwubidu ngwapana yī'rīna yidi ngwi'di ngwuy ngwe ngwegen.

¹⁰Aar opepala gwulleney aar ari, “Gilang gwuru gwudi Ngwaalu ngwege, gwanni gwujalu gididu'rala didi yeleny, ngwuru gwudi Girany.”

¹¹A yī'rr 'dar dūnālā aar ū'rū didu'ralu gu'rigu'tu didi yeleny na mbumbunga giloo lijalu na ngwong ngwoo kwo'rongo ngwumidu. Aar ūllānū aar kwuci didu'ralu didi yeleny yirku ye aar āpījī Ngwaalinga yobo.

¹²Aar ari, “Yiru gu! Orta na nājī na bebere na yāy 'tu na denya na yeleny na yiima aar ru yidi Ngwaalu ngwege gwur'tal na gwur'tal. Yiru gu.”

¹³Aar nyi be mbumbu gwe'te otacalu aar nyi ci, “Ngwūjī ngwee ngwugenna ngwureda ngwubidu ngwuru ange? A ngwīndī ne?”

¹⁴Nyi be ci, “Nga gwuru gwūlīngīdī gwani doorta.” Aar nyi be ci, “Ngwūjī ngwee ngwuru ngwanni ngwuma gilāngīdīnā gidīrbānū danni dipa. Ngwuma uya ngwureda ngwegen ngwuma aar je bidiyi gīyīn yidi Girany.

¹⁵Yāy gu no, Aar be dūnācī didu'ralu didi yeleny didi Ngwaalu aar āpījī yobo lingen le dilu de kobanu gūngūn, na nggwo gwujalu gididu'rala didi yeleny ling je gwū'rūbājālū diil de didi gā'tā gūngūn.

¹⁶Ngwa'ti ngwa je ngwamu enyanu mana, na ngwa'ti ngwa je ngwāādā eny mana. Ngwa'ti ngwa je deja mī'rī, na ngwa'ti ngwa je ngwūbrūrtā ngwere ape.

¹⁷Ndi ari Girany ganni gijalu gidiliganu didi didu'ri didi yeleny, ga ru doo'ra degen, ling je oktada ngwel ngwudi yaw yanni yātī ngwāyānū yidi midi. La je Ngwaalu brota yal ngwāy yere 'dar.”

'Tāälū 8

Dilge gi'ra kwo'ra tā'rīl na gīndāng giru dab

¹Na anni ma Girany igītī dilge ndoo diru gi'ra kwo'ra tā'rīl, a ngwaalu jalu bīny bīny kerala 'di aar ape gaji gū'rānū.

²Nyi engga yi'rrä kwo'ra tä'r'il yidünäcä Ngwaalingalu aar je ätäädä yiil kwo'ra tä'r'il.

³A gi'rr ila gi'ter gapana gindängä giru dab ngwüdünä gidagad didi gatalu. Aar ätäädä yiluna yonyadu ngwuje gatalu ulingani gwe gwudi ngwüji ngwanni ngwujaw gidagad diru dab gididu'ralu.

⁴A dilü didi yilun 'tädä kuy gidi gi'rr na ulingani gwudi ngwüji ngwanni ngwujaw allu aar obani ngwäyanü Ngwaalu.

⁵A be gi'rr ape gindängä nggoo giru dab ngwonjaji ligälä lanni lijalu gidagadalu ngwugata gidiyängälü, a ngwaalu mi'r'inänü nono gwele gere a dulu ji a ngwaalu enyanu aar lagadalu.

Yiil yi'ra kwo'rongo yidi gwerre gwerreng

⁶A yi'rr giyoo kwo'ra tä'r'il giyoo yapana yiil aar ji mama ndi aar je äri.

⁷A gi'rr gidi gwerre gwerreng äri giil güngün a gi'ri'rim giru yuurum na ligä 'didalu gidiyängälü diläganänü yin ye ngwu'diyi diyängü ngwangridu tä'r'il na ngwa'ri ngwangridu tä'r'il na yanya yanni yiginyä 'dar.

⁸A gi'rr gi'ra rom äri giil güngün aar gata gony ge'te giyaanu giru nono geno gipa gu'du ligä ngwügwürlü yaw ngwangridu tä'r'il aar ru yin,

⁹a ngwong ngwanni ngwumidu giyaw aar je 'rinnye ngwangridu tä'r'il a ngwübälükä dudi ngwangridu tä'r'il.

¹⁰A gi'rr gi'ra tä'r'il äri giil güngün a guurum mi'ra kerala gipa gu'du nono lingla lidi ligä ngwacaji ngwubirta na ngwel ngwudi yaw ngwangridu tä'r'il.

¹¹Ngwüriny ngwudi guurum nggoo ngwani Di'roker a yaw gwurli aar 're cicir nono di'rokera ngwangridu tä'r'il, aar 'rinnye ngwüjü ngwonyadu ndi ari yaw yi'ri gwulleny.

¹²A gi'rr gi'ra kwo'rongo äri giil güngün a lingen mi'rini ngwangridu tä'r'il na düüwä na yuurum a ngwaalu ru dirim ngwangridu tä'r'il a lingen le ngwangridu tä'r'il aar ümnänü a buri erne na 'to dilu de ngwangridu tä'r'il.

¹³Nyi be ombajidalu nyi engga gi'räyü giru diiyü gi'di'ru kerala nyi 'dingini ngwari yal ye yipa ngwari, "Ngwäjä bi! Ngwäjä bi! Ngwäjä bi! Ngwüji gidiyängälü gwani yal yidi yiil yanni yadi je yi'rr tä'r'il yi'ter ärä."

'Täälü 9

Giil gi'ra tudini

¹A gi'rr nggoo giru gi'ra tudini äri giil güngün, nyi engga guurumu gi'dü kerala ngwüllä gidiyängälü, aar ätäädä mubita gwudi igiti delo diru gibü'r'il.

²Anni mung äbräji delalu diru gibü'r'il, a gu dilü 'tüdä dannu dipa gi'ranu nono dilü didi güdä a lingen ru dirim na gere, dilü de dannu di'tüdi kibü'r'il nggoo.

³A ngwama 'tüdä gidilänü aar elalu gidiyängälü aar je ätädä yelenya ndi iyiyi ngwüjü yi'rendenya nono yiyi yidi ngwümü ngwudi diyängälü.

⁴Aar je ondaci ndi ari aa'ti ngwa akani yanya nono yidi diyäng, na ngwong ngwüküdinä na da'ri, aar be gwoda 'dogo ngwüjü 'dar ngwanni ngwa'ti aar je mi'rädi giyidülälä yegen mi'rä gwe ngwudi Ngwaalu.

⁵Aar je iyiyi yi'rendenya ngwüwäyü tudini (5) aa'ti ngwa aar je 'rinye. Aar je iyiyi yi'rendenya nono gwele yiyi yidi dümü mung dugi dijü.

⁶Giyomon giyoo ngwüji ngwa bupi yi'rany, a ya'ti ya aar je mbuji, ngwa jada ndi ayi, a ngwa je yi'rany abri.

⁷Ngwama ngwoo ngwuru yi'remna nono ngwumirta ngwüjä'rimädäär je ngwadi aar ngwe ele giyäärä ngwugenna ngwony giyi'rala yegen ngwuru nono yukuna yiru dab aar ru ngwäyänü nono ngwüjü ngwümnä.

⁸Aar 'tü ngwä'rü ngwuru nono ngwä'rü ngwudi ngwaw a ngwad gwegen ru nono ngwad ngwudi ngwira.

⁹Ngwäti ngwäärä giyonggomala ngwuru ngwaaba, ngwümü'rinä ngwubung ngwe ngwegen nono gwele yal yidi ngwumirta ngwonyadu ngwäbrädi giyäärä.

¹⁰Aar äti ngwiya ngwati obe nono gwele ngwümü, ngwiya ngwee ngwätädäär je yiima ndi iyiyi ngwüjü yi'rendenya ngwüwäyü tudini (5).

¹¹A ngwükti je deleny diru gi'rr gidi gibü'r'il gani Yibriyängä "Äbädün" na ngwani Yigirigiyängä "Abuliyun."

¹²A wäjaj bi gwudi gwerreng medadi ngwo're ngwugwujalu gi'ra rom.

Giil gi'ra nyärläl

¹³A gi'rr nggoo giru gi'ra nyärläl, äri giil güngün, nyi 'dingini yal yindi giyiil giyoo kwo'rongo gidagadalu ndoo diru dab ngwäyänü Ngwaalu.

¹⁴Yal giyoo aar ci gi'rrä nggoo giru gi'ra nyärläl ganni gapana giil, "Gwällädi yi'rrälü giyoo kwo'rongo yigekannalu gidibirta dipa dani Burad."

¹⁵A yi'rr giyoo kwo'rongo gwallanalu kaji nggoo a komon nggoo gidüwä ndoo na gididlä ndoo, yiju gu be mama nunnu aar 'rinye ngwüjü ngwangiridu tä'r'il (3).

¹⁶Aar je enggaci yi'ra yidi gwu'tulu gwanni gwändi ngwumirtala gwuru ümn, aar mbuji ndi ari gwuru yi'ranu küü'ri 'di ngwüü'ri ngwubaalu (200,000,000).

¹⁷A nyi dilingid eny nyi engga ngwumirta gwändi gu ngwüjälä, ngwugenna ngwärä ngwuru ngwaaba giyonggomala ngwuri nono ligä aar iginyänü nono

gälgätüm aar ranu girende nono gibrīti. A yi'ra yegen ru nono yi'ra yidi ngwira ati ligä na dilü na gibrīti 'tüdä ngwulem ngwegen.

¹⁸Aar 'rinye ngwüjü ngwangiridu tä'rīl dimdi de ndoo tä'rīl diru ligä na dilü na gibrīti danni di'tüdi ngwulemanu ngwegen.

¹⁹Yiima yidi ngwumirta ngwee yiju ngwulem na ngwiya ngwegen, ndi ari ngwiya ngwegen ngwuru nono ngwüüngä ngwäti yi'ra yati aar ye obe ngwüjü aar je ätiyi ngwämmä.

²⁰Na ngwüji ngwoko ngwanni ngwuma je 'ti dimdi ndoo 'rinyiti, aar 'ti jo'renyana aar gatana ngwony ngwanni ngwuge'taar je ngwuy ngwegen, aar 'ti dünäjä äpijing ngwujego'ro yobo na yi'remna yiru dab na buta yo'rr na yü'ri, yi'remna yanni ya'ti äti ngwäy ndi ombajidalu aar aa'ti äti ngwäni ndi 'dingini aar 'ti äti yora ndi ele.

²¹Aar 'ti jo'renyana ndi 'rinyidi, ndi arri yu'rinyu, giyijin yegen na giyu'ram yegen.

'Täälü 10

Gī'rr na gitab ganni gooko

¹Nyi be aji nyi engga gī'rrä gi'ter gäti yelenya ngwüllä kerala, gigena gibä'rü, a dulili ji ki'rala 'dünggüngün. Giru ngwäyanü nono lingenö a yora yüngün ru yidingo yiru ligä.

²Gapu gitab gooko kuy güngün gigitinä. Ngwugatu gora güngün gidi gaama giyaala na gidi gängir gidiyängälü.

³Ngwube mi'rri dula gwulleney nono guba gidi dira. Anni mung mi'rri dula gwulleney, gere gimirrinänü kwo'ra tä'rīl ondaja.

⁴Anni ma dulu didi gere gimirrinänü kwo'ra tä'rīl ondaji, nyi ji mama gwadi ulli, nyi be 'dingina dula kerala ngwondaja, "Mirädi ngwuja'ri nga je määtä yujimida ngwanni ngwaru ngwe gere gimirrinänü kwo'ra tä'rīl aa'ti ngwa je ulli."

⁵A be gī'rr nggoo gänggädiny gidünädi giyaala na gidiyängälü, allijaji guyala güngün gidi gaama kere.

⁶Ngwümü'ri yi'rany ngwüriny ngwudi nginde gwanni gwumidu gwur'tal, gwanni gwuge'ta yere na 'dar yanni giyo gu, diyäng na 'dar yanni giyo gu, na yaw na ngwong 'dar ngwanni ngwo gu ngwari, "Ya'ti ba be ya jana.

⁷Giyomon yanni yadi ye gī'rr giru gi'ra kwo'ra tä'rīl mi'ridä giil güngün, yujimidi yidi Ngwaalu ya be medadi, anaku ondacing ye ngwinädä ngwüngün ngwuru ngwijir."

⁸A be dulu dannu di'dingininy 'tu'tu kerala aar nyi ondaca mana aar nyi ci, “İndi ang ape gitab nggone gooko gigitina kuy gidi gi'rr nggone gidunadala giyaala na gidiyangalu.”

⁹Nyi be ele ki'rr nyi otacalu nyi ci atadiny gitab nggoo gooko. Aar nyi be ci nu, “Apa ang eny, ga ang nyinyilaji ngwulemanu nono ngwaay a be ga ang uliyanu.”

¹⁰Nyi ape gitab nggoo gooko kuy gidi gi'rr nyi eny, aar nyi nyinyilaji ngwulemanu nono ngwaay a be anni minyi eny aar nyi uliyanu gilaranu.

¹¹Aar nyi be ci, “A gwa alliji yijira mana gwani ngwiji ngwonyadu, ngwiji giyen, ngwungla na ngweleny.”

'Taalü 11

Ngwüji rom ngwanni ngwänggädi

¹Aar nyi be atada gipuru giru nono gimur gidi idi, aar nyi ci, “İndi nga idi gobo gidi Ngwaalu na dagad didi gatalu na nga irra ngwüju ngwanni ngwapija Ngwaalinga yobo ngenone.

²Nga be gabici gubunga gidi gobo poor aa'ti ngwa je idi ndi ari ngwumaar je atada ngwüju ngwuru Garany. Ngwa ru'ti gündara ganni giju'ru yora ye ngwüwäyü kü'ri rom na rom (42).

³A linje atada lüny rom lanni länngädi yiima la jalu gimara aar alliji yijira yomon ngwü'ri na kü'ri tudini rom na 'di nyarlal (1260).”

⁴Giloo rom lanni länngädi, liru ngwüminiti rom (2) na yudin yidi ngwamba rom (2) yanni yidunadala ngwäyanu ngwudi Deleny didi diyang.

⁵Manari diji dere dima ari ngwuje akani nono, a liga 'tuda ngwulemanu ngwegen ngwu'diyi güwanu gegen. Na gwere gwanni gwa ari ngwung je akani nono gwa gu ayi no.

⁶A ngwa ati yiima ndi längitü gere aa'ti girany ga ni gaji ganni gadi aar ge ji ndi alliji yijira. Aar je ati 'to yiima ndi gwürlü yaw aar ru yin na ndi mi'ri diyangu dimdi de 'dar ma aar gu bupi.

⁷Manari lima medaji inggiding gwegen, a be gom'reny ganni giki drü gati 'tuda kibü'ril ngwuje 'di'ra nono aar ngwe dugidi ngwuje dami ngwuje 'rinye.

⁸A ngwangina ngwegen gätinälü kayalu gidi gündar gipa ganni gätadaar ngwüriy gi'remna gani Jadum na Mijir ngwaalu ngwanni ngwapadaar gu 'to Delenya degen kü'rala.

⁹A ngwüji 'dar giyilü 'dar na ngwungla 'dar na ngwüji giyen 'dar ombajaji ngwanginalu ngwegen ngwäyadälü yomon 'tä'ril na gomom ganni gü'ranu aar je gu etadi ndi aar je gatu.

¹⁰Ngwüjü ngwanni ngwunyurtanu gidiyängälü ngwa jayanu yi'rany ye yegen ngwape yi'rinyinä aar angidajidi ngwony ndi ari ngwijir ngwee rom ngwärrü ngwüjü ngwanni ngwunyurtanu gidiyängälü yündä gwulleney.

¹¹Anni ma yomon tä'r'il na ganni gü'ränü medadi, a je gu Ngwaalu ngwükäjä ligi'r'imänü lidi midi aar 'di'rälü aar dünälä yora ye yegen a lanni liju ndi je ombaji a je yedeny eny gwulleney.

¹²A ngwijir ngwoo rom 'dingini dula kerela aar je ci, “Andar ngene.” Aar allu kerela giyibärälä a je güwän gegen engga.

¹³A gaji nggoo no, a ngwaalu lagadalu ati ngwu'dun 'di kündär i'di gi'ra ge'te aar 'rinye ngwüjü ngwüü'ri kwo'ra tä'r'il (7,000), a ngwanni ngwuma gilang, a je yedeny eny aar ortada Ngwaalinga ngwudi gerala.

¹⁴A wäjaj bi nggwo gi'ra rom medadi a wäjaj bi gwanni gwuru gi'ra tä'r'il ji kay ndi ila.

Giil gi'ra kwo'ra tä'r'il

¹⁵A be a gi'rr nggoo giru gi'ra kwo'ra tä'r'il äri giil güngün a dulu aranu dipa kerala ngwari, “Yeleny yidi didlä yima aar je ätäädä Delenya dege na ngindeng gwüngün gwanni gwani Kirictu Gwubrutar yelenya, na gwadi ru Deleny gwur'tal.”

¹⁶A mbumbunga giloo liru küü'ri na kwo'rongo lijalu ngwudu'rala ngwudi yeleny ngwegen ngwäyänü Ngwaalu, aar je kwucalu yirku ye.

¹⁷Aar ci, “Licanga yäy 'tu gwani Deleny diru Ngwaalu ngwuru yiima, ngwanni ngwo na ngwanni ngwuju, nunnu nga gwuma ape yiima yunga yipa na nga gwuma aalu ndi ape yelenya.

¹⁸A güündä ape ngwüjü giyen, na güündä gunga gima ila. A gaji gima ila ndi obalu ngwüjü ngwe ngwanni ngwayu, na ndi ätäädä ngwinädä ngwunga ngwanni ngwuru ngwijir gu'ru na lunga lanni liju'ru na ngindenga 'dar lanni lidinyädi ngwüriny ngwunga, lanni loko na lanni lipa, na ndi geraji ngwüjälü ngwanni ngwugeraja diyängälü.”

¹⁹A be gobo gidi Ngwaalu igitinä kerala, kobanu güngün a gu dimbür didi Gekajidi enggani. Ngenone a gu gere enyany a gu dulu ari a gu gere mi'r'inänü a gu ngwaalu lagadalu aar i'di gi'ri'rimä gipa giru yuurrum.

'Täälü 12

Daw na däg'ri'dir

¹A gi'remna giru yiima 'täälü kerala, a daw ji digenna lingeno a düüwä ji giyoralu yüngün a ki'rala güngün digenna gukuna gäti yuurrumu 'di na rom (12).

²Diju lari le ngwuji gito dadi lenge, a yajima enyanu ngwari.

³O're a yi'remna yiru yiima yi'ter 'tädlü kerala a dägr'i'dir dannu duri dibinga däti yi'ranu kwo'ra tä'ril na ngwiil 'di ngwäti yukuna kwo'ra tä'ril giyi'rala yüngün.

⁴Ngwoda yuurumu kerala ngwangiridu tä'ril (3) liya le lüngün ngwuje gata gidiyängälü. Ngwube dünäci dayalu ndo diju gito dadi linge, nunnu mung lingeta ngwungadini gijü güngün diti'rambal.

⁵A daw lingeta gijü giru dur giru ganni gadi ruyi ngwüjü giyen yelenya guura ge giru laaba. Aar äbrü gijü güngün nggoo aar ge ele Ngwaalu na gididu'ri didi yeleny düngün.

⁶A be daw abri ngwele gitäny a gu Ngwaalu gi'tiji ngwaalinga ngenone nggu ji aar gu ombaji yomon ngwüü'ri na küü'ri 'di na 'di nyärläl (1260).

⁷A be yäara 'di'ra kerala, a Mägäyilingä yi'rr ye yüngün aar dugidi dägr'i'dirngä le yi'rr ye yüngün.

⁸Aa'ti be dägr'i'dir ojema nono gwulleney aar je dami aar je apada ngwaalinga ngwegen kerala.

⁹Aar gata dägr'i'dirä ndoo dibinga gidiyängälü. Diru düüngä duubu dani dijego'rr dannu dati üktini ngwüjü 'dar gididlä ngwuje dudiyi. Aar i'dä gidiyängälü yi'rr ye yüngün.

¹⁰Nyi be 'dingini dula dipa kerala ngwari, "Gwene gilang na yiima na yeleny yidi Ngwaalu ngwege yima ru, na yeleny yidi nginde gwüngün gwanni Gwubrutaar yelenya. Ndi ari dijego'rr dannu dati ü'ridä ngweengga ngwege ngwuja'ri nono, dannu dati je ü'ridä ngwuja'ri nono lingen le na dilu de ngwäyanü Ngwaalu ngwege, dima aar linynya dima aar gata gidiyängälü.

¹¹Dima aar obedalu yin ye yidi Girany na ngwuja'ri ngwe ngwegen ngwanni gwinggidaar je, aar 'ti ämnä miding gwudi yigo'ro yegen gwulleney, nda je yedeny eny giyi'rany.

¹²Yäy gu no, jayanu gwani gere na nga nga lanni gilo gu jayaranu! A be wäjaj bi gwani diyäng na yaw, ndi ari dijego'rr dima üllä 'danggalu! Dapu güündä giru ligä, ndi ari dilingidi yomon yüngün yima jalu yooko."

¹³Anni ma dägr'i'dir engga ligo'ro lüngün ndi ari dima gätinä gidiyängälü, ngwugwurli ngwübini dayalu ndoo dilingiti gijü giru dur.

¹⁴Aar gi'tiji dayu ngwubung gwudi gi'ra giru diiyü nunnu ngwe 'di'ri ngwele ngwaalu ngwanni ngwügi'tijäar je gitäny nggu ji ngeneno aar gu ombaji ngwüdläyü tä'ril na ngwüwäyü nyärläl nunnu ngwabri dägr'i'dirä.

¹⁵A düüngä gata yaw ngwulemanu ngwüngün nono däärü nunnu aar ape dayu.

¹⁶A be diyäng igitinä ngwungadini däärä ndoo digäti dägr'i'dir ngwulem ngwüngün ngwataji dayu düwä.

¹⁷A güündä ape däg'ri'dirä gidaw ngwo'rada gilinge nono güngün ganni gi'dengenaca ngwaja'ri ngwudi Ngwaalu aar inggidi ndi ari yiru ngwüji ngwudi Yicu, aar ye dugidi.

¹⁸A däg'ri'dir düni kimämü gidi yaw.

'Täälü 13

Gom'reny gi'tüdi giyaanu

¹Nyi engga gom'renya gi'tüdi giyaanu, gäti ngwiil 'di na yi'ra kwo'ra tä'rıl na ngwiilala ngwüngün ngwäti yukuna 'di na giyi'ra yüngün yüllinä ngwüriny ngwüllüdi Ngwaalinga.

²Gom'reny ganni gänggädiny giru nono ga'dirgany ngwube ru yora nono yidi dämbä'rü ngwuru ngwünyü nono ngwudi dira. A däg'ri'dir ätäda gom'renya yiima yüngün ngwätäda didu'ri didi yeleny na yeleny yipa.

³A be gi'ra ge'te gidi gom'reny gü'ridäär dämmä dani yi'rany a be dämmä ndoo u'ri nono. A ngwüji ngwudi didlä 'dar allalu ndir aar gwuji gom'renya.

⁴A ngwüji kwuci däg'ri'dirälü yirku ye ndi ari dima ätäda gom'renya yelenya, aar kwuci gom'renyalu 'to yirku ye aar utalu, “Yärü gwuru gwanni gwuru nono däg'ri'dirä? Yärü gwuru gwanni gwa aar gwe 'täjidi yongra ngwudami?”

⁵Aar ätäda gom'renya ngwulem ngwe ondaji yi'ral ngwuye piyi ligo'ro lüngün ngwe lo Ngwaalinga ngwape yelenya yüngün ngwuje ruyi ngwüwäyü küü'ri rom na rom (42).

⁶Ngwullo Ngwaalinga ngwullo ngwüriny ngwüngün na gobo na ngwüji ngwudi gerala.

⁷Aar ätäda yiima ndi ari aar dugidi ngwüji ngwe ngwanni ngwuju'ru nunnu ngwuje dami. Aar ätäda 'to yelenya gi'yüülü 'dar, ngwüji na ngwungla na ngwüji ken.

⁸Ngwüji 'dar gididlä ngwa kwuci gom'renyalu nggoo yirku ye ngindenga 'dar lanni la'ti üllinä ngwüriny ngwegen kitabanu gidi midi. Gitab gidi Girany ganni gü'ridinä ngwulem 'tu'tu gi'tinä gu didlälü.

⁹Gwanni gwäti läni, ngwu'dingini.

¹⁰Manari yiru ndi ari aar ape dijü yiwaya ken da aar ape. Manari yiru ndi ari aar 'rinye galala ge, da aar 'rinye galal ge. Giyee yibüpina a ngwüji ngwanni ngwuju'ru määtä yiguri aar or'temaji aar ru yigor ye'te pu.

Gom'reny gi'tüdi gidiyäng

¹¹Nyi be o're nyi engga gom'renya gi'ter gi'tüdi gidiyängänü gäti ngwiil rom ngwuru nono ngwiil ngwudi girany ngwube ondaji nono däg'ri'dirä.

- ¹²Ngwape yi'ral yeleny ye 'dar yidi gom'renya gele gidi gwerre gwerreng ngwügäbici ngwony 'dar gidiyängälü na ngwüji aar kwuci gom'renyalu gele gidi gwerre gwerreng yirku ye ganni gima u'ri dämmä nono düngün ndoo didi yi'rany.
- ¹³Ngwape yi'remna yidi yiima 'di ngwuge'te ligä lu'du lüllü kerala ngwüllä gidiyängälü a ngwüji engga 'dar.
- ¹⁴Ngwududiyi ngwüjü gidiyängälü yiima ye giyee yanni yimanding ye kom'reny nggoo gidi gwerre gwerreng. Ngwuci ngwüjü gidiyängälü aar ga'riji gi'remna aar näji gom'renya ganni gü'ridär dämmä galal ge nggona be ji gimidu.
- ¹⁵Aar ätäädä yiima ndi ari ngwübüdä gi'remna düwänü gidi gom'reny nggoo gidi gwerre gwerreng, nunnu ngwügäbici ngwondaji ngwügäbici ngwüjü 'dar ngwanni ngwu'donya ndi kwuci gi'remnanalu yirku ye aar je 'rine.
- ¹⁶Ngwügäbici ngwüjü, ngwanni ngwooko na ngwanni ngwupa, ngwanni ngwünänü na ngwanni ngwuru ngwuwayi, ngwudi 'dunung na ngwünäd, aar je mi'ra gubu'ru kaama güngün na kidülälä güngün,
- ¹⁷nunnu aa'ti diji da ellang na aar ella, 'dogo manari däti gubu'ru nggoo. Gubu'ru nggoo giru ngwüriiny ngwudi gom'reny na gi'ra gidi ngwüriiny ngwüngün.
- ¹⁸Giyee yibüpinä a bebere ji. Gwere gwanni gwubebera, gäbicär ngwü'ra gi'ra gidi gom'reny ndi ari giru gi'ra gidi diji dümnä. Gi'ra güngün giru nyärläl nyärläl (666).

'Täälü 14

Girany na ngwüji ngwanni ngwü'rädijälü

- ¹Nyi be engga Giranyu gidünü kenala gani Jäyün gijaar ngwüji ngwe ngwüü'ri küü'ri tudini na 'di kwo'rongo na kwo'rongo (144,000) ngwullaar je giyidülälä ngwüriiny ngwüngün na ngwudi Papa gwüngün.
- ²Nyi 'dingini dula kerala daru nono gwele yaw yonyadu nono gwele yal yidi gere gimü'rinänü gwulleney, na dulu dannu di'dingininy, daru nono yal yidi ngwüji ngwäru aar mi'ri ngwümbärä ngwegen.
- ³Aar ji ndi elnge delnga diru diyang giyoranu yidi ngwudu'ri na ngwong ngwoo ngwumidu ngwuru kwo'rongo na mbumbunga. Aa'ti diji dere lingidi ndi elnge delnga a be ngwüji ru 'dogo ngwo ngwuru ngwüü'ri küü'ri tudini na 'di kwo'rongo na kwo'rongo ngwanni ngwü'rädäär jälü gidiyängälü.
- ⁴Ngwüjü ngwee ngwuru ngwanni ngwa'ti rngiyä ngwangina ngwegen ngwaw ngwe, aar be etadi ngwangina ngwegen aar ju'ri. Ngwati gwujani Giranyu nggoo ngwaalu 'dar ngwati nggu ele. Ngwuru ngwü'rädäjälü aar ru yi'ra ngwüjänü ngwanni ngwügätäjär je Ngwaalingalu aar je gätäji Giranyalu.

⁵Ngwa'ti 'tüyä yi'duru yere ngwulemanu ngwegen aar jayi nono.

Yi'rr tä'rīl ngwuja'ri ngwe ngwegen

⁶Nyi be engga gi'rrä gi'ter gi'di'rü gidiliganu kerala gapana ngwuja'ri ngwanni ngwujaw ngwudi gwur'taling ngwe ondaci ngwüjü gidiyängälü ngwüji 'dar ken, na gīlū na lingla na ngwüji.

⁷Ngwondaji dulu de dipa ngwari, “Dīnyädär Ngwaalinga ngaa je näjī, ndi ari gaji gima be ila gidi picī ngwüjü yelenya. Kwucaralu yirku ye gwanni gwuge'ta gere na diyäng ngwuge'te yaw na ngwäy ngwudi yaw.”

⁸O're a gi'rrä gwujanalü gi'ter ngwari, “Gwuma i'di! Gwuma i'di! Babil gwanni gwupa! Gwanni gwürläliyü ngwüjü di'rica didi yijin yüngün.”

⁹O're a je gi'rr gwujanalü giru tä'rīl ngwari dula dipa, “Manari dijī dere danni dikwuca gom'renyalu na gi'remna güngün yirku ye ngwäti gubu'ru güngün gidülälä güngün na kuy güngün,

¹⁰nginde gwa iyī 'to di'rica dani güündä gidi Ngwaalu danni di'dejaralu yiima 'dar kiny gidi güündä güngün, aar iye yi'rendenya gibriti ge giru ligä ngwäyänü ngwudi yi'rr yanni yiju'ru na ngwäyänü ngwudi Girany.

¹¹Ati aar 'tü dilü didi yi'rendeny yegen yidi gwur'taling. La'ti la gatu düwä dilu de na lingen le, lanni la kwuci gom'renyalu na gi'remna güngün yirku ye aar ape gubu'ru gidi ngwüriny ngwüngün.”

¹²Ngene, mätinälü gwudi ngindenga lanni lidünälü, aar ape yiiru ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu aar jalu liru yigor ye'te pu ndi Yicu.

¹³Nyi be 'dingini dula kerala ngwari, “Ullu, la aar je onjaci lanni ladi ayi 'tu'tu gomon gidi gweneng liru ngwüji ngwudi Deleny.” A be Ligirrim ari, “Ndi ari ngindenga la gatu düwä gidirbä degen, ndi ari la je yiiru yegen gwujani.”

Engga gwudi pi yelenya yidi gwodaning

¹⁴Nyi ombajidalu nyi engga ki'ra gweere 'dünggüny gibä'rü gibidu giju gu dijälä diru nono ngindeng gwanni gwuma ru nono giji gidi dijī dümnä, ki'rala güngün, gigenna gukuna giru dab ki'rala güngün ngwape mänjälä guy güngün gwäti yini.

¹⁵A be gi'rr gi'ter 'tüdä kobo gidi Ngwaalu ngwurnida dulu de gwulleney ngindeng nggwo gwujalu kibä'rälä ngwuci, “Dingada mänjälä gwunga ang uni. Gaji gidi uni gima ila, ndi ari yuula yidi diyäng yima banyi.”

¹⁶A nggwo gwujalu kibä'rälä, dingada mänjälä gwüngün ngwuni yuula gidiyängälü.

¹⁷O're a gi'rr gi'ter 'tüdä kobo kerala gapana 'to mänjälä gwäti yini.

¹⁸A be o're a gi'rr gi'ter 'tüdä gidagad didi gatalu gäti yelenya kiligä ngwurnida dulu de gwulleney gi'rrä nggoo gapana mänjälä gwäti yini ngwuci, “Dingada

mänjälä gwunga gwäti yini nga ü'rü dütü didi dügiri ndi ari yügiri yüngün yima banyi.”

¹⁹A g'rr dingada mänjälä gidiyängälü ngwü'rü dütü ngwugatu kigoganu gipa gidi ündi yügiri gidi güündä gidi Ngwaalu.

²⁰Poor kündär ngenone aar je gu mirenyanu yora ye 'di aar 'tüyä yinä kigoganu gidi ündi aar allala 'di aar obani gidilli didi dimirta aar badalu aar ole bränü küü'ri 'di (200).

'Täälü 15

Dimdi didi gwodaning kwo'ra tä'r'il

¹Nyi be engga kerala gi'remna giru yiima gi'ter gibinga giralu 'ter, yi'rr kwo'ra tä'r'il yapana dimdi kwo'ra tä'r'il didi gwodaning dadi aar de medaji gündä gidi Ngwaalu.

²Na nyi engga gony giru ngwäyänü nono yaw yiru gijaja yilägänänü ligä le aar gu dünädä gito gilo lanni lima dami gom'renya na gi'remna güngün na gi'ra gidi ngwü'riny ngwüngün, ngindenga lapu ngwümbärä ngwätädi je Ngwaalu,

³aar elnge delnga didi dänäd didi Ngwaalu dani Müjä na deelnga didi Girany aar ari, “Yiiru yunga yipa yiralu 'ter, Gwani Deleny diru Ngwaalu ngwuru yiima. Dünälü na 'didanu gwuru gay gunga, Gwani Deleny didi gwur'taling.

⁴Yärü gwanni gwa'ti gwa yedeny eny 'dunggunga gwani Deleny, na yärü gwanni gwa'ti gwa näji ngwü'riny ngwunga? Ndi ari nga gwuru jücü gwanni gwuju'ru. Ngwüji giyen 'dar ngwa ila ngwa ang kwucalu yirku ye, ndi ari apepe gwunga gwanni gwüdünälü gwuma 'tädälü.”

⁵Anni ma yi'ral ele giyee, nyi ombajidalu nyi engga gobo giru gä'tä gidi Ju'ri igitinä kerala.

⁶A gu yi'rr 'tüdä kwo'ra tä'r'il yele yapana dimdi kwo'ra tä'r'il, yigenna ngwureda ngwujaw nono ngwubidu pupu'rul aar ü'rüdänänü ngwägüwä ngwuru dab giyonggomala yegen.

⁷Gong ge'te ngwonganu ngwoo ngwuru kwo'rongo ngwumidu, ätädä yi'rrä giyoo kwo'ra tä'r'il yinya kwo'ra tä'r'il yiru dab yonyadu güündälä gidi Ngwaalu ngwanni ngwumidu ngwudi gwur'taling.

⁸A dilü onyadi gobala didi näji Ngwaalinga na yiima yüngün, aa'ti diji dere mbuja gay gading ge äni gidrü 'di a dimdi medadi ndoo diru kwo'ra tä'r'il.

'Täälü 16

Güündä gidi Ngwaalu

- ¹Nyi be 'dingini dula dipa kobo ngwuci y'i'rrä giyoo kwo'ra tä'r'il, "İndär ngaa 'deje gündälü gidi Ngwaalu giyinyanu kwo'ra tä'r'il gidiyängälü."
- ²A g'i'rr ganni giru gi'ra ele ngwu'deja ginyalu güngün gidiyängälü, a ngwomboro ngwanni ngwuki ngwübüdü yiiya määtä ngwüjü ngwanni ngwäti gi'remna gidi gom'reny na ngwanni ngwati kwuci gi'remna güngün yirku ye.
- ³A g'i'rr nggoo giru rom 'deje ginyalu güngün giyaanu, a yaw gwurli aar ru yin nono yin yidi diji dayu, a ngwong 'dar ngwanni ngwumidu ayi giyaanu.
- ⁴A g'i'rr nggoo giru tä'r'il 'deja ginyalu güngün ngwubirta na ngwel ngwudi yaw aar gwurli aar ru yin.
- ⁵Nyi be 'dingini g'i'rrä gidi yaw ngwari, "Gwani Ngwaalu nga gwübüdänü giyeleny yunga giyee, nga gwanni nggwo, gwanni ngwuju, nga gwanni gwaju'ru, ndi ari lima je le obalu no.
- ⁶Ngindenga lanni li'rinyiti ngwüjü ngwanni ngwuju'ru aar 'rinye ngwüjirä, na ngwuma je ätäda yinä aar je iyä ndi ari yädi gu 'denggen."
- ⁷Na nyi 'dingini a dagad gwä'räcänü ngwari, "Yäy gwani Deleny diru Ngwaalu ngwuru yiima, 'didanu na übidänü na yeleny yunga yiru."
- ⁸A g'i'rr giru gi'ra kwo'rongo 'deje lingeno ginya nono, aar ätäda lingeno yiima ngwu'diyi ngwüjü ligä le.
- ⁹A ngwüji ü'dini ngwübürtä ngwe ngwüngün ngwübüdü gwulleney. A ngwüji lo ngwüri'ny ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwäti yiima ndi ülliyä dimdi ndee, aa'ti ngwüji jo'renyana aar 'ti näjä Ngwaalinga.
- ¹⁰A g'i'rr giru gi'ra tudini 'deje didu'ri didi yeleny didi gom'reny ginya nono güngün, a yeleny yüngün gwurli aar ru dirim, a ngwüji iyani ngwunglalu ngwegen gwani yi'rendeny yanni yiju.
- ¹¹Aar lo Ngwaalinga ngwudi gerala gwani yi'rendeny na ngwomboro ngwegen, aar 'ti jo'renyana giyiru yegen yanni yiki.
- ¹²A g'i'rr gi'ra nyärläl 'deje ginyalu güngün gidibirta dipa didi Burading a yaw yüngün undi aar ge'te gay gidi ngweleny ngwanni ngwändi gitäny gwe.
- ¹³Nyi be engga ngwü'rillä tä'r'il ngwuru nono ngwuro a de'te 'tüdä ngwulemanu ngwudi däg'ri'dir ndoo na de'te 'tüdä ngwulemanu ngwudi gom'reny na de'te 'tüdä ngwulemanu ngwudi gom'reny nggoo giru gi'ra rom giru diji'ir diru di'duru.
- ¹⁴Ngwü'rillä ngwuru ngwudi dijego'rr ngwati ape yi'remna yidi yiima ati aar ele ngweleny ngwudi didlä 'dar aar je gwä'räjälü gwani yäara komon gipa gidi Ngwaalu ngwuru yiima.

¹⁵“Arnganar! Äny nggwo gwändi nono gwele du'ramu! Jayi nono gwani nginde gwanni gwujalu ngwäy ngwe ngwarnga ngwureda ngwüngün nunnu aa'ti gwa elalu ngwanginu ngwanu aar apiyi ngwüjü yaaru.”

¹⁶A be ngwü'rillä ngwee ngwudi dijego'rr gwügwä'rjäjä ngwelenyalu gwüpäng ngwaalu ngwani Armajidun Yibriyängä.

¹⁷A gi'rr gi'ra kwo'ra tä'r'il 'deje ginyalu güngün gidirun a dulu dipa ara gididu'ri kobo gidi Ngwaalu ngwari, “Yi'ral yima ärrinä.”

¹⁸A ngwaalu aranu yal aar mi'rinänu gere aar enyanu a diyäng lagadalu gwulleny da'ti gu lagadalu no gomon gere anaku ge'taar gu dijü gidiyängälü nggu lagadalu dikalu gikidang.

¹⁹A gündär ganni gipa ü'rīdinänü ngwuru yerelanu 'tä'r'il a yündär yidi ngwüjü giyen i'di, a Ngwaalu diwayini Babling gwuru gündär gipa, ngwicī ginya gonyadu di'ricala didäginä ligä didi güündä güngün.

²⁰A ngwaalu giyaanu abralu aar dudi a yen dudi.

²¹A giji'rīm giru yurumu yipa yipa yinänü gwulleny i'dä kerala aar acaji ngwüjü, a ngwüjü lo Ngwaalinga gwani dimdi didi giji'rīm diki gimra.

'Täälü 17

Dedr dibinga na gom'reny

¹A nyi be gi'rr ilijä ge'te, giyi'rränü giyoo yiru kwo'ra tä'r'il, yanni yapu yinya kwo'ra tä'r'il aar nyi ci, “Ila nga enggaci rerajing gwudi dedr dipa, dannu diru gündär ganni gidünädälä giyaala yonyadu

²na dannu dimi'rīdäär ngwäyänü ngweleny ngwe ngwudi didlä ngwürläliyi ngwüjü ngwudi didlä di'rica de didi mi'ri ngwäyänü ngwüngün.”

³A nyi be gi'rr ape Giligi'rīm aar nyi ge ele gitäny, nyi be engga dayu dijalu kom'renyala guuri yi'remna gubu ngwüriiny ngwangina nono ngwudi lo ngwätī yi'ranu kwo'ra tä'r'il na ngwätī ngwiil 'di.

⁴Daw ndoo, digenna ngwureda ngwuru yi'rura nono di'roker aar uuri yi'remna digenna dab nono na yi'rigar ye yiru yo'rr na yooru yiru yo'rr, dapu ginya kuy güngün giru dab gonyadu ngwonyala ngwuru yütä na rngi gwudi mi'ri ngwäyänü gwüngün.

⁵Na düllinä kidülälä ngwüriiny ngwee, “Yujimid gwani Babil gwanni gwupa, gwuru nanni gwudi ngwedr ngwuru nanni gwudi yütä yidi diyängälü.”

⁶Nyi be engga dayu dirläliyā yin yidi ngwüjü gwanni ngwüdünälü na yidi ngwüjü gwanni ngwondaja gay ge gidi Yicu. A nyi gwe ngwaalu elalu anni minyi engga.

⁷A nyi be gi'rr ci, “A gwarra ma ara gwe ngwaalu elalu? Nggwa ang enggaci yujimida yidi daw ndee na gom'reny nggee gänding gu ganni giru yi'ranu kwo'ra tä'r'il na ngwiil 'di.

⁸Gom'reny nggee gänggädängä, giju gwerre na gweneno, ga'ta be, gadi 'tüdä kibü'r'il ngwele ndi anadalü. Na ngwüji ngwudi didlä ngwallalu ndir ngwanni ngwa'taar je ullu ngwüriny 'tu'tu ge'taar gu didläyü kitabanu gidi midi, ma aar engga gom'renya. Ndi ari giju gwerre, a be gweneno ga'ta be ga 'tädlü mana.

⁹Na ngene, arngani gwa be büpini gwani iriyi ngwäyälü na bebere. Yi'ra giyoo kwo'ra tä'r'il yiru yidotr kwo'ra tä'r'il yiju gu daala.

¹⁰Aar ru 'to ngweleny kwo'ra tä'r'il. Yima gu 'di tudini, nggoo giru nyärläl nggona, na nggoo giru kwo'ra tä'r'il, nggona ga'ti indü. Na ma ji mung ila, ga'ti ga jalu gaji golanu.

¹¹A be gom'reny nggee ganni giju gwele gima be erne gweneno, gani deleny dani diru gi'ra 'dübä gidi ngindenga gilo liru kwo'ra tä'r'il, nggo be kay gadi ele ndi geradalu gwüngün.

¹²Na ngwiil ngwoo 'di ngwanni ngwänggädä je, ngwuru ngweleny 'di ngwa'tina apu yelenya a be ngwadi ape yelenya gom'renyinga le gaji ge'te pu.

¹³Na bupi gwegen gwuru gwe'te pu ndi ari aar ätäädä gom'renya yiima na yelenya yegen.

¹⁴Aar be dugidi Giranyinga le ngwuje be dami ndi ari gwuru Doorta didi ngwoortanga ngwuru Deleny didi ngwelenyinga na ngwüji ngwe ngwüngün ngwanni ngwurnidung je gwugwujaar yigor ye ye'te pu, ngwa aar ngwe dami gwüpäng.”

¹⁵A nyi be gi'rr ci, “A be yaw yanni yänggädä je yanni yiju gu dedrala, yiru ngwüji aar ru yüülü yidi ngwüji na ngwüji giyen na ngwungla.

¹⁶Na ngwiil ngwoo 'di ngwänggädä je na gom'reny la je dedr ndoo ke ngwäy, da aar gwalla ngwuredalu mbüny, da aar gatanalu da geradalu, da aar be eny da aar u'diyi ligä le.

¹⁷Ndi ari Ngwaalu ngwuge'ta ngwuja'ri ngwüngün giyigoranu yegen aar je ärrü. Aar be mätäjidi ndi aar ätäädä gom'renya yiima yegen ndi ape yelenya 'di a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu mbuti.

¹⁸Na daw ndoo dänggädängä, diru gündär ganni gipa dani dati mäti yelenya ngwuye ruyi ngwelenya ngwudi diyängälü.”

'Täälü 18

İ'di gwudi Babil

- ¹Anni ma yi'ral ele giyee, nyi be engga gi'rrä gi'ter güllü kerala gäti yelenya yipa a buri gwudi näji gwüngün o'rra diyängälü.
- ²Ngwurnidi dulu de gwuleny ngwari, "Gwuma i'di! Babil gwanni gwupa gwuma i'di! Gwuma ru ngwu'dun gwudi ngwujego'rr a gwuma ru ngwubang gwudi ngwü'rillä 'dar na yi'rä yanni yirngü yiru yiläng.
- ³Ndi ari ngwüji giyen 'dar ngwiyü di'rica didi ami'ra gwudi yijin yüngün. Ngweleny gwudi diyängälü ngwucidaar ngwe, na ngwüji ngwanni ngwati illidi gwudi diyängälü ngwünänü irälü gwe gwudi ubanu gwüngün."
- ⁴Nyi be 'dingini dula di'ter mana kerala ngwari, "'Tüdar gu lani ngwüji ngwüny nunnu aa'ti ngaa lacajidi ndi ke gwüngün ara je dimdi mbuji.
- ⁵Ke gwüngün gwuma gendadi 'di gwuma obana kerala, a Ngwaalu ngwa'ti dodana gimra güngün ganni gapung.
- ⁶Ärrär gu anaku ärrä je gu rerajar manni mama gwani ärrä gwanni gwärrärä je na giny ganni gicärä je, icär gu yomonanu rom.
- ⁷Ängi'riyär ngwäy nga runiyi anaku näjing gu ligo'ro lüngün ngwarri yayu ndi ari dica ligor lüngün nu, 'Äny gwujalu gwuru daw diru deleny nggwa'ti rüdi dedel a runi gwa'ti gwunyi mbuji a'tur.'
- ⁸Yäy gu no, gwa dimdi ndee mbuji gomom ge'te pu, yi'rany, runi, ngwamu na da ü'dini ligä le, ndi ari Deleny diru Ngwaalu ngwanni ngwureraja, ngwuru yiima."
- ⁹Gwa ngweleny arada gwudi diyängälü gwa aar rüniji ngwanni ngwümi'ridäär ngwe ngwäyänü aar ngwe acidi giyayu yüngün ma aar engga dilü didi u'di gwüngün.
- ¹⁰Ngwa düni ngwaalu ngwolanu yedenyo ndi angiri ngwäy gwüngün ngwari, "Wäjaj bi! Wäjaj bi gwani güündär ganni gipa, Gwani Babil, gwuru güündär giru yiima! Kaji ge'te pu geradalu gwunga gwuma ji."
- ¹¹Gwa ngwüji arada gwa aar rünji ngwanni ngwati illidi gwudi diyängälü, ndi ari ngwong gwudi ellang ngwa'ta be ngwa je diji dere ellang
- ¹²ngwong ngwanni gwuru dab na buta na yi'rigar yiru yo'rr na yoorä yiru yo'rr na ngwured ngwaju mi'reny, ngwuranu di'roker aar ru arir na ngwanni ngwuri, yü'ri yanni yami düwä, na ngwong 'dar ngwanni ngwügi'tinä yoje'rr ye yiru ngwad gwudi ngwungur na ngwanni ngwügi'tinä yü'ri ye yiru ngwumra, na ngwanni ngwügi'tinä buta gwe na ngwanni ngwügi'tinä ngwaaba ngwe na ngwanni ngwügi'tinä yimur ye,
- ¹³na ngwong gwuru ngwuuwa ngwanni ngwami düwä, na ngwong gwuru yilun, ngwuuwa, na gwudu'rul, ngwong gwuru di'rica na yila yidi yiminiti, ngwülä ngwanni ngwaju'ru, na gwudi yon na goola giru yoo'ra, na ngwumirta na ngwürimbil, ngwinäd na ngwüji ngwumidu.

¹⁴Ngwadi ari, “Yima ang doda yanni yämi'rädi ligor lunga, nänü 'dar na arri yelenya 'dar yima ang abri ngwäyälü na ya'ti ya je mbuji.”

¹⁵Na ngwüji ngwanni ngwati ella ngwony ngwee aar ngwe nänü, ngwa düni ngwaalu ngwolanu yedenyo gwudi yi'rendeny yüngün ngwa ari ngwa runi

¹⁶na ngwari, “Wäjäj bi! Wäjäj bi! Gwani gündär ganni gipa, gigenna ngwureda ngwuju mi'reny, ngwuranu di'roker aar uuri, ngwugenne dab nono, ngwugenne yi'rigara na yoorä!

¹⁷Yeleny giyee 'dar, kaji ge'te pu, yima aar je gerajalu.” Na 'dar lanni liru yi'ra yidi ngwübälükä na ngwüji ngwanni ngwati ele ngwübälükä ngwe na lanni lati ruyi ngwübälükä na ngindenga 'dar lanni lati mbuji enying bile gwe giyaanu, la dünä ngwaalu ngwolanu,

¹⁸ma aar engga dilü lidi u'di gwüngün ngwürri dula ngwari, “Gündär gindi ne giru nono gündärä nggee gipa.”

¹⁹Na la ürräni diyäng giyi'rala yegen la ari la runi la ürrä dula la ari, “Wäjäj bi! Wäjäj bi! Gwani gündär ganni gipa! Lanna 'dar lanni läti ngwübälükä giyaanu lanni lima nänü goola ge güngün! Kaji ge'te pu 'dogo gima aar gerajalu!

²⁰Jayanu gwani gere! Jayaranu lanni liju'ru na ngwoo'ra ngwükäjäär je na ngwüjir! Ndi ari dima de Ngwaalu obalu anaku ärrär je gu.”

²¹A gi'rr gojema nono apa go'rralu gipa giru nono lille ngwugatu giyaanu ngwari, “Yiima ye giyee no, gündär gidi Babiling ganni gipa ga aar gu gatu no ga'ti ga mbüjini ba be.

²²Deelnga didi ngwüji gwanni ngwati mi'rri ngwümbärä lanni lati elnge na ngwüjämbir na lanni lati äri yuulla na lanni lati äri yiil, la'ti la aar je 'dingini 'dungguna mana a'tur. Dijä didi yiiru yere da'ti da mbüjini 'dungguna mana a'tur. Aranu gwudi ngwaaba ngwürüdi gwa'ti gwa 'dinginini 'dungguna mana a'tur.

²³Buri gwudi lamba gwa'ti gwa enyanu 'dungguna mana a'tur. Diiyä didi gur gagu na gera gäginä da'ti da 'dinginini 'dungguna mana a'tur. Ngwüji ngwunga ngwanni ngwati illidi ngwuru ngwüji ngwupa gididlä. Yu'riny ye yunga yüktä ye ngwüjü 'dar giyen aar je dudiyi.

²⁴Dungguna, yin yirädi gwälü yidi ngwüjir na yidi ngwüji ngwuju'ru na 'dar lanni li'rinyitäär je gidiyängälü.”

'Täälü 19

Jayanu kerala

¹Anni ma gi'rr nggoo giru yiima medaji ondajing, nyi 'dingini dula dipa daru nono dulu didi ngwüji ngwonyadu kerala aar opepala, “Ar ortada Ngwaalinga! Gilang na näji na yiima yiru yidi Ngwaalu ngwege,

²ndi ari obalu gwüngün gwuru 'didanu gwüdünälü. Gwuma obalu dedr de dipa danni dirngiyä ngwüjü gidiyängälü mi'ri gwe ngwäyänü gwüngün, gwuma gu gwalli dämjä didi yin yidi ngwinäd ngwüngün.”

³O're aar ari mana, “Ar ortada Ngwaalinga! Dilü didi u'di gwüngün di'ru'rädi gwere gwur'tal.”

⁴A mbumbunga gilo liru küü'ri na kwo'rongo na ngwong ngwoo kwo'rongo ngwumidu, aar aalu yirku ye aar kwuci Ngwaalinga ngwujalu gididu'rala aar opepala, “Yiru gu, ar ortada Ngwaalinga.”

Gi'tidi kay gwudi Girany

⁵A dulu 'tüdä gididu'ri ngwari, “EIngajar Ngwaalinga ngwege nga nga 'dar liru ngwinäd ngwüngün, nga nga 'dar lanni lati denya, lanni looko na lanni lipa.”

⁶Nyi be 'dingini dula dipa daru nono dulu didi ngwüji ngwonyadu, aar ari nono yal yidi yaw yonyadu yüllü dära na aar ari nono yal yidi gere gim'i'rinänu gwulleny aar opepala, “Ar ortada Ngwaalinga! Ndi ari Delenya diru Ngwaalu ngwege dima määtä yelenya danni diru yiima giyi'ral 'dar.

⁷Ar jayanu ar opepala ar näji ngindeng ndi ari gi'tidi kay gwudi Girany gwuma ja gito na gera güngün gima aar ja'rima

⁸na gima aar ätäda direda dibidu dijaw nono nunnu ngwugenne.” Na dired ndee diru gi'remna gidi yiiru yanni yidünälü yidi ngwüji ngwudi Ngwaalu ngwanni ngwuju'ru.

⁹Aar nyi be gi'rr ci nu, “Ullu ngwuja'ri ngwee, 'Lonjacaar je lanni lurnidaar je aar ilada giyi'rinyinä yidi Girany.” Ngwo're ngwugendaji ngwari, “Ngwuja'ri ngwee, ngwuja'ri ngwuru ngwanni ngwuru 'didanu ngwudi Ngwaalu.”

¹⁰Nyi be jürbälü gadi nyi kwucalu yirku ye, aar nyi be ci, “Aa'ti ärrü yi'ral giyee äny gwuru dänäd nono ngang nyi ru nono ngwanggalu ngwanni ngwo ndi inggidi ndi ari ngwo ndi gwuji Yicung. Kwucu Ngwaalingalu yirku ye, ndi ari gwanni gwati inggidi Yicu gwe gwa gu ligi'räm ji lanni lati ji ngwijir.”

A Kirictu dami gom'renya

¹¹Nyi be engga gere ngwigitini a dimirta ji dibidu a diji danni dändi gwälä, dani gwanni gwuru Ligor le'te pu ngwuru 'Didanu, ndi ari gwati pi yelenya yüdünälü nggu dogodada.

¹²Ngwäy ngwüngün ngwuru nono ligä ngwugenne yukuna yonyadu ki'rala güngün ngwäti ngwüriny ngwüllinä 'dünggüngün ngwa'ti je diji dere lingidi 'dogo nginde.

- ¹³Digenna direda dülläjäär gÿyïnänü dani “Ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu.”
- ¹⁴Ati be gwu'tulu gwudi generala gwujanalu ngwumirta ngwe ngwubidu gwugenna ngwureda ngwuju mi'reny ngwubidu ngwuju'ru.
- ¹⁵Ati galal ganni gäti yïni 'tüdä ngwulemanu ngwüngün ngge mi'rri ngwüjü giyen. Na ngwading je ruyi yelenya guura ge giru laaba ngwurgwony yügiränü kigoganu yani güündä gidi Ngwaalu ngwuru yiima.
- ¹⁶Aar ulli gidired düngün na kora güngün giru gimäni ngwüriny ngwee, “DELENY DIDI NGWELENYA NA DOORTA DIDI NGWOORTANGA.”
- ¹⁷Nyi be engga gi'rrä güdünädi gilingen. Ngwümü'rri dula dipa ngwümü'rici yi'räyü 'dar yanni yati 'di'rri kerala ngwari, “Ilar ar ele gÿyi'rinyinä yipa yidi Ngwaalu,
- ¹⁸aang eny ngwelenya na lanni liru yi'ra na ngwongor ngwanni ngwojema nono na ngwumirta na ngwüjü ngwanni ngwändi gwälä na ngwüji 'dar ngwudi 'dunung na ngwinäd ngwanni ngwoko na ngwanni ngwupa.”
- ¹⁹Nyi be engga gom'renya nggoo na ngweleny ngwudi diyäng gwu'tulunga le legen aar o'rajidalu ladi dugidi dijingä le ndoo däändi gidimirtala na gwu'tulu gwüngün.
- ²⁰Aar määtä gom'renya dijir de ndoo diru di'duru dannu dapu yi'remna yidi yiima ngwäyänü ngwudi gom'reny nggoo. Yi'remna yidi yiima giyo yanni yiming ye dudiyi ngwüjü ngwanni ngwämnä gi'remna gidi gom'reny nggoo na ngwanni ngwukwuci gi'remna güngün yirku ye. Aar ape gom'renya na dijir ndoo diru di'duru aar je gatu limidu kibüng gidi gi'briti giru ligä.
- ²¹Na ngwoko aar je 'rinye galal ge nggo gi'tüdi ngwulem ngwudi diji ndo däändi gidimirtala, a yi'ra pe ngwangina ngwegen.

'Täälü 20

Ngwüdläyü ngwüü'ri

- ¹Nyi be engga gi'rrä güllü kerala gapana mubita gwudi gibü'ril ngwapana gu'runga gipa
- ²ngwümäätä däg'ri'dirä, düüngä ndoo duubu du'rin diru dijego'rr, ngwugekajalu ngwüdläyü ngwüü'ri (1000).
- ³Ngwugatu kibü'ril ngwülängitäji ngwüngidä, nunnu aar etaci ndi i'däji ngwüjänü mana giyen 'di a ngwüdlä ngwoo ngwuru ngwüü'ri ele aar medadi. Aar be aji aar gatalu gaji gooko.
- ⁴Nyi be engga ngwudu'ri ngwudi yeleny na ngwüji ngwanni ngwuju gwala ngwätädäär je yiima aar pi yelenya. Nyi engga ngwügi'rimä ngwudi ngwüji ngwanni ngwü'ri'täjäär je yi'ralu mbüny ndi ari nunnu ngindenga linggidu Yicu

gwe aar ondaji ngwuja'ri ngwe ngwudi Ngwaalu. Ngindenga la'ti kwuca gom'renyalu nggoo na gi'remna güngün yirku ye aar 'ti üpīnā gi'remna güngün giyidülälä yegen na ngwuy nono ngwegen. Ngwüji ngwee ngwo'ra ndi midi aar ape yelenya Kirictunga le ngwüdläyü ngwüü'ri (1000).

⁵Dī'ri gwuru nggwee gwudi gwerre gwerreng. A be ngwoko ngwanni ngwayu ngwa'ti ngwo'ra ndi midi 'di a ngwüdlä ngwüü'ri medadi.

⁶Dar lanni lacajidu ndi 'di'ri nggwee gwudi gwerre gwerreng, liru lanni lonjacaar je liju'ru. La'ti la je yi'rany yidi gwodaning mbuji aar be ru ngwur'dal ngwudi Ngwaalu na Kirictu aar le ape yelenya ngwüdläyü ngwüü'ri (1000).

Aar dami dijego'ro

⁷Ma be ari ngwüdlä ngwoo ngwüü'ri (1000) ngwuma medadi, aar be gata dijego'ralu korkon.

⁸Ngwube 'tü ngwele ndi dudiyi ngwüjü giyen giyi'rundu kwo'rongo yidi diyäng. Ngwüji giyen ngwee ngwucaar je Juj na Majuj, ngwuje gwä'räjidi gwüpäng giyäärä. Ngwonyadu yi'ranu gwulleney aar ru nono dijicirä didi dibirta.

⁹Aar badalu gidiyängälü 'dar aar änni ngwaalinganu ngwudi ngwüji ngwudi Ngwaalu, gündär ganni gämning. A be ligä üllä kerala ngwuje u'diyalu ladibur.

¹⁰A dijego'rr danni di'däji jänü, aar gatu kibüng gidi gibriti giru ligä ganni ngoo gu gom'reny nggoo dijir de ndoo diru di'duru. Ngenone aar gu ape yi'rendenya lingen le na dilu de gwur'tal.

Aar picī ngwüjü yelenya ngwanni ngwayu

¹¹Nyi be engga didu'ri didi yeleny dipa dibidu na ngindeng gwanni gwuju gwala, gere na diyäng abri ngwäyänü ngwüngün nyirül aar je 'ti ba be änggädi mana.

¹²Nyi engga ngwüjü ngwayu, ngwanni ngwupa na ngwanni ngwooko aar dünäci didu'ralu didi yeleny a yitab igitinä o're a gitab gi'ter igitinä giru gitab gidi midi. Aar picī ngwüjü yelenya ngwanni ngwayu yi'ral ye yanni yüllinā giyitabanu giyoo, aar je picī yelenya dijü de'te de'te yiiru ye yüngün yanni yapung je.

¹³A yaw apa ngwüjü ngwanni ngwayu ngwuju gu a yi'rany na del didi yi'rany aar apa ngwüjü ngwanni ngwayu ngwuju gu. Aar je picī yelenya, dijü de'te de'te yiiru ye yüngün yanni yapung je.

¹⁴Aar be gatu yi'rany na del didi yi'rany kibüng gidi ligä. Gibüng nggee gidi ligä gani yi'rany yidi gwodaning.

¹⁵Na ngindenga 'dar ngwüriny ngwegen ngwanni ngwa'ti üllinā kitabanu gidi midi, aar je gatu kibüng gidi ligä.

'Täälü 21

Gere ganni giyang na diyäng danni diyang

- ¹Nyi be engga gere ganni giyang na diyäng danni diyang. Ndi ari gere gele gidi gwerreng na diyäng dele didi gwerreng, ngwuma erne, na aa'ti ba be yaw yere ju.
- ²Nyi be engga gündärä ganni giju'ru, Üräjälim gwanni gwuyang gwüllü Ngwaalu kerala, gwuru nono gera gija'rimana gigikaar ngwureda ngwujaw gadi aar gi'tiji duru düngün kay.
- ³Nyi 'dingini dula dipa gididu'ri ngwari, "Gweneno Ngwaalu ngwuma ji gidiliganu didi ngwüji ngwuma aar ngwe ji. Aar ru ngwüji ngwüngün aar ji Ngwaalinga le na nginde gwa ru Ngwaalu ngwegen.
- ⁴Ngwung je brotada yal ngwäy ngwäbrü yi'rany ngwäbrü runing ngwäbrü yal na yi'rendeny, ndi ari yi'ral yele yiru yu'rin yima medadi."
- ⁵A nggwoo gwujalu gididu'rala didi yeleny ngwari, "Yi'ral 'dar yinje ge'te ya ru yiyang." Aar nyi be ci, "Ullu je giyee, ndi ari ngwuja'ri ngwee ngwädi gu a ngwuru 'didanu."
- ⁶Ngwube ari, "Yi'ral yima ra'tadi. Äny gwuru gwanni gwuru gi'ra nyi ru gwanni gwuru gora, nyi ru gwudi gwerreng na gwudi gwodaning. Nggwa ici dijü danni diti ngwäädä 'dogo a'tur gidel didi yaw yidi midi.
- ⁷Gwanni gwa dami, gwa ape yu'rina 'dar giyee na äny gwa ru Ngwaalu ngwüngün na gwa ru giji güny.
- ⁸A be ngwüji ngwanni ngwuru ngwudeny, na ngwanni ngwa'ti ämnä Ngwaalu, ngwanni ngwürngü na ngwanni ngwuru gimra na ngwanni ngwuru ngwijin na ngwanni ngwuru yu'riny na ngwanni ngwäpjiä yi'remna yobo, na ngwu'duru ku, ngwaalu ngwegen ngwadi ru gibüng gidi gibriti giru ligä. Yi'rany yidi gwodang yiru giyee."
- ⁹Aar nyi be gi'rr ge'te ilijä giyi'rr giyoo yiru kwo'ra tä'räl (7) yapana yinya yele kwo'ra tä'räl (7) yonyadu dimdala didi gwodaning kwo'ra tä'räl aar nyi ci, "Ila ang enggaci gera giru daw didi Girany."
- ¹⁰Aar nyi ape Lig'i'rim le nyi allu kenala gipa golala aar nyi enggaci Üräjäliming, gündär ganni giju'ru güllü Ngwaalu kerala
- ¹¹garu näjing gwudi Ngwaalu ngwäyänü kir kir ngwenyanu nono gadbay giru go'rr giru gi'rigar gu'ru giju'ru ngwäyänü jicu'rr nono daginya.
- ¹²Gäti gundi'ru gipa golala, gäti ngwängiränü 'di na rom ngwüdünü gu yi'rr 'di na rom (12). Ngwängirälä ngwoo, ngwüllinä gu ngwüriny ngwudi yilü yidi Yijiräyil yiru 'di na rom (12).
- ¹³Ngwängir tä'räl aar jada gitäny gwe, na tä'räl aar jada kängir, na tä'räl aar jada kaama, na tä'räl aar jada gi'ra ge.

- 14**A gundi'rr gidi gündär äti yidingo 'di na rom (12) yapu ngwüriny ngwudi ngwo'ra ngwükäjäär je 'di na rom (12) ngwudi Girany.
- 15**A g'rr nggoo gondaciny, gapana gimur gidi idi giru dab nunnu ngge idi gündärä na ngwängir, na gundi'ru güngün.
- 16**Aar be ü'rü gündärälü giru yimiri kwo'rongo yubidanu, ole gwüngün na ongranu gwüngün, aar ubidanu. Ngwube idi gimur ge ngwumbuji gola bränü ngwü'ri na kü'ri tudini tudini (1,500) ole na ongre na olala, gwüngün aar ubidanu.
- 17**Ngwube idi gundi'ru güngün ngwumbuji giru ngwuyanü kü'ri tä'ril na nyärläl (66) idi gwe gwudi diji gwanni gwidi gwe g'rr.
- 18**Gundi'rr gidi gündär gallijaar yo'rr ye yiru gu'ru yuuri aar iginyänü a gündär ru dab diju'ru nono gijaja giju'ru.
- 19**Yidingo yidi gundi'rr gidi gündär yallijaar je yo'rr ye 'dar yiru gu'ru yiru yi'rur. Gidingo ganni giru gi'ra, giru go'rr giginyanü ngwuuri na go'rr ganni giru gi'ra rom, giru gihilü na nggo giru gi'ra tä'ril, gibidu pupu'rul, na nggo giru gi'ra kwo'rongo, giginyä,
- 20**na go'rr ganni giru gi'ra tudini, gümnä na go'rr ganni giru gi'ra nyärläl, guuri na go'rr ganni giru gi'ra kwo'ra tä'ril, giginyanü nono yiminiti, na go'rr ganni gi'ra 'dübä giranu di'ruju. Go'rr ganni giru gi'ra tudini kwo'rongo, giru go'rr giru gälgätüm giranu girende na go'rr ganni giru gi'ra 'di, giru go'rr giginyä na go'rr ganni giru gi'ra 'di na gwe'te, giranu di'roker, na go'rr ganni giru gi'ra 'di na rom, giru go'rr gircinänü yi'rur ye yonyadu.
- 21**Na ngwängir ngwüngün 'di na rom, ngwuru yoorä yiru yo'rr yiru gu'ru 'di na rom, längir le'te le'te, lige'taar goora ge ge'te pu giru go'rr giru gu'ru na gay ganni gipa gidi gündär gege'taar giru dab diju'ru nono gijaja giju'ranu.
- 22**Nyi 'ti änggädi gobo kündär ndi ari Deleny diru Ngwaalu ngwuru yiima na Girany, lima ru gobo güngün.
- 23**Gündär ga'ti bupa buri gwudi lingen na gwudi düüwä ndi o'rracalu, ndi ari gati näji gwudi Ngwaalu o'rracalu na Girany ru lamba lüngün.
- 24**Ngwüji giyen ngwa ele giburalu gwüngün, ga ngweleny ngwudi didlä äpijä yelenya yegen.
- 25**Na ngwängir ngwüngün ngwa'ti ngwa längitini gomom gere a'tur, ndi ari ngwaalu ngwa'ti ngwümnänü ngenone.
- 26**Ga ngwüji giyen denya aar näji.

²⁷Ga'ti ga gu gong gere gürngü äni na diji dere dannı darrü yi'ral yiru yaaru, na diji dannı dati i'däji ngwüjänü, aar be 'dogo ngindenga lanni läti ngwüriny ngwegen ngwüllinä kitabanu gidi midi gidi Girany.

'Täälü 22

Dibirta didi yaw yidi midi

¹A nyi be gi'rr enggaci dibirta didi yaw yidi midi yiju'ru ngwäyanü jucu'riny nono ngwaginya yübädälü gididu'ri didi Ngwaalu na didi Girany

²aar irälü gidiliganu ngwayalu ngwupa ngwudi gündär. Giyerel yidi dibirta, a gu da'ri dünı didi midi dati 'ri'ri yuula 'dı na rom (12) gidıdlä, dati 'ri'ri guula ge'te pu gidüüwä, ngwäni ngwüngün ngwati u'riyi ngwüjü nono giyen.

³Täji ngwünyü gwere gwa 'ti gwa ji mana. Didu'ri didi Ngwaalu na didi Girany da ji kündär a gu ngwinäd ngwüngün kwucalu yirku ye

⁴aar engga ngwäyanü ngwüngün a ngwüriny ngwüngün üllini giyidülälä yegen.

⁵Dilung da'ti da ji ngenone na la'ti la bupi buri gwudi lamba na lingen ndi ari Deleny diru Ngwaalu ling je o'rracalu. Na ngindenga la ji giyeleny yidi gwur'taling.

⁶Aar nyi be gi'rr ci nu, “Ngwuja'ri ngwee ngwuru ngwädi gu aar ru 'didanu. Deleny diru Ngwaalu ngwanni ngwati ru ligi'rım ngwijir, ngwükäjä gi'rrä güngün nunnu ngwütäci ngwinädä ngwüngün yi'ralalu yanni giyo gito yadi ji.”

Yicu nggwo gwındi

⁷A Yicu ari, “Dinginar, äny nggwo gwındi puprang, gwonjaaar gwanni gwa määtä ngwuja'ri ngwudi yijir ngwanni ngwüllinä kitabanu nggee.”

⁸Äny gwuru gwani Yuwana, nggwu'dingina nyi engga yi'ral giyee. Anni minje 'dingin nje engga, nyi jürbälü nggwadi kwuci gi'rrälü yirku ye giyoranu ganni genggaciny yi'ral giyee.

⁹Aar nyi be ci, “Aa'ti ärrü yi'ral giyee äny gwuru dünäd nono ngang na nono ngwanggalu ngwuru ngwijir nono ngindeng je 'dar lanni limäti ngwuja'ri ngwudi gitab nggee. Kwuca Ngwaalingalu yirku ye.”

¹⁰Aar nyi be ci, “Aa'ti nga gwa mi'rä ngwuja'ri ngwudi yijir yidi gitab nggee, ndi ari gaji nggo gito.

¹¹Gwanni gwuki, ngwugwuji keng gwüngün na gwanni gwürngü ngwugwuji rnging gwüngün na gwanni gwüdünälü ngwugwuji dünıngälü gwüngün na gwanni gwuju'ru ngwugwuji ju'ring gwüngün.”

¹²A Yicu ari, “Dinginar, äny nggwo gwındi puprang gwapana gu'ru ganni gadi nyi ätäädä diju gani yiiru yüngün.

¹³Äny gwuru gwanni gwuru gi'ra äny gwuru gwanni gwuru gora, nyi ru gwudi gwerreng na gwudi gwodaning nyi ru gwanni gwädäälü nyi ru gwanni gwüm'rädi."

¹⁴Lonjacaar lanni luyu ngwureda ngwegen ndi ari lätädäär je yelenya ndi eny gida'ri didi midi na ndi aar äni ngwängir aar äni kündär.

¹⁵A be lanni gilo kündär poor, liru yinyen aar ru yu'riny aar ru ngwijiin aar ru gimra aar ru lanni läpijä yi'remna yobo aar ru ngwu'duru na 'dar lanni lati je yi'duru jadanu aar je ärri.

¹⁶Äny gwani Yicu, "Äny gwuma gwükäcä je gi'rrä güny ara je 'täci inggiding nggwee gwani yi'doonga yidi Ngwaalu. Äny gwuru guuwa gidi Däwüd nyi ru gilinge güngün. Äny gwuru guurum giru Daapa gitänü."

¹⁷Ligi'räm lidi Ngwaalu na gera laru nu, "Ila." Na gwanni gwu'dingina ngwari, "Ila!" Gwere gwanni gwiti ngwädä ngwila, na gwere gwanni gwüjädi gu, ngwape angidajing gwudi yaw yidi midi.

¹⁸Linje arnga lanni la 'dingini ngwuja'ri ngwudi yijir ngwanni ngwändi kitab nggee. Manari ngwuma je diji gendaji ngwere, da Ngwaalu gendaci dimdi danni daru de gitab nggee.

¹⁹Na manari diji dima äbräji yi'ralu yere yidi ngwuja'ri ngwudi yijir ngwanni ngwo kitabanu nggee, da Ngwaalu äbräci gu'ralu güngün gida'ri didi midi, na kündär ganni giju'ru giyee rom yanni yinggidaar je kitabanu nggee.

²⁰Gwanni gwinggidu yi'ral ye giyee gwaru nu, "Yäy, äny nggwo gwändi puprang." Yiru gu, ila gwani Deleny dani Yicu.

²¹A yimi'rü yidi Deleny dani Yicu ji ngwüji 'dar ngwudi Ngwaalu. Yiru gu.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil